

Станка Петрова

**СЛУЖБИ
ЗА БЕЗПЛЪТНИТЕ СИЛИ
В МИНЕЯ**

Публикацията е резултат от извършено изследване по проект BG05M2OP001-1.001-0001 *Изграждане и развитие на Центъра за върхови постижения „Наследство БГ“* (Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“, приоритетна ос 1 „Научни изследвания и технологично развитие“).

This publication is the result of a survey conducted within the project BG05M2OP001-1.001-0001 *„Establishment and Development of „Heritage BG“ Centre of Excellence* (Operational Program Science and Education for Intelligent Growth“, priority Axis 1 “Research and technological development“).

© Станка Петрова, автор, 2023

© Станка Петрова, художник, 2023

Искра Христова-Шомова, редактор, 2023

© Издателски център „Боян Пенев“ – Институт за литература при БАН, 2023

Рецензенти:

проф. дфн Атанас Стаматов

доц. д-р Венета Савова

Печатница „СИМОЛИНИ 94“ ООД

На корицата: *Сцена Благовещение* – стенопис от църквата „Св. пророк Илия“ в кв. „Изгрев“, Пловдив.

ISBN 9786197372663

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА ЛИТЕРАТУРА

Станка Петрова

**СЛУЖБИ
ЗА БЕЗПЛЪТНИТЕ СИЛИ
В МИНЕЯ**

София, 2023

*Посвещавам тази книга
на Мария Йовчева*

Благодаря на моя научен ръководител Мария Йовчева
и на редактора на книгата Искра Христова-Шомова;
на Регина Койчева за съветите относно ритмиката и смисъла
на песнопенията; на Атанас Стаматов за консултациите
по богословски въпроси, свързани с безплътните сили!
Благодаря на Ана Стойкова, която ме насърчи
да издам тази книга!

СЪДЪРЖАНИЕ

Увод	7
------------	---

ПЪРВА ЧАСТ

Първа глава

<i>Възникване и развитие на култа към безплътните сили</i>	17
I. Безплътните сили според библейските книги и някои апокрифи	17
II. Учението за безплътните сили в светоотческите времена	27
III. Развитие на култа към безплътните сили в богослужението. Празници в Минея	32
IV. Разпространение на култа в България	41
V. Изображения на безплътните сили. Присъствие в Литургията	44

Втора глава

<i>Типологизация на службите за безплътните сили</i>	49
I. Първични ръкописни източници	49
II. Типологизация на службите за безплътните сили	73
Версии на службата за 6 септември	74
Версии на службата за 8 ноември	75
Версии на службата за 26 март	79

Трета глава

Канони за безплътните сили (обща информация)	81
--	----

ВТОРА ЧАСТ

Четвърта глава

<i>Научалбника ангеломъ. Текстологически анализ</i>	101
---	-----

Пета глава

<i>Канонът Просвъщън дръвляе оумъи възшьнни Боже</i>	177
--	-----

I. Анализ и различия на сходните химнографски единици в КаМ1	181
II. Други различия между преписите на КаМ1	189
III. Типове различия в преписите на КаМ1	201
IV. Обобщения и изводи от различията в преписите на КаМ1	207
V. Съкращения на тропари в КаМ1	208

Шеста глава

Избрани малки песнопения	212
--------------------------------	-----

Стихирата (Съ)радунте съ съ намн	220
--	-----

Заклучение	232
-------------------------	-----

Приложения	237
-------------------------	-----

I. Инципитариум	239
II. Схеми на службите	305
III. Текстовете на службите за архангелите в използваните ръкописи	329
Версии на службата за 6 септември	329
Версии на службата за 8 ноември	382
Версии на службата за 26 март	516

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ	537
-----------------------------	-----

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА	540
-----------------------------	-----

УВОД

Формирането и ролята на култа към безплътните сили (ἀσώματοι δυνάμεις), както и същността на техните празници, са сравнително добре проучени във византийска и славянска среда. Основните функции на този култ са медиаторската, от която произхожда най-разпространеното название за безплътно същество (ἄγγελος – ‘пратеник, вестител’), и войнската. Развитието и обогатяването му намират израз в персонификацията на седем архангели, на всеки от които се приписва индивидуална функция. Първостепенно място сред тях заемат Михаил и Гавриил. Изявената почит към двамата създава благоприятни условия за диференцирането на ролите им в литургически и богословски план и за разширяването на култа. Преди всичко архангел Михаил е архистратиг, т.е. предводител на небесното войнство. Това оказва влияние и за формирането на ролята му на пазител на храма и на тайнствата, извършвани в него. Заради това си служение той се появява на стенописи и икони във войнско облекло, макар че в някои ангелофании взема участие в Литургията¹. Понякога се изобразява като небесен писар² – непопулярна и недостатъчно изследвана функция в християнството. При проучването ѝ обаче могат да се намерят допирни точки между нея и функцията му на психопомп, която е важна част от неговия култ, развита основно във фолклора. Тя не е застъпена в химнографията, въпреки че най-големият празник на архангела на 8 ноември е непосредствено след една от четирите съботи в православния календар, посветени на мъртвите – Задушница преди Рождественския пост. Почитта към архангел Михаил носи елементите и на лечителските култове. Този аспект възниква с покровителството му над аязмото в храма, чиито патрон е той, в малоазийския град Хоня. На чудото, извършено от него в този храм, е посветен отделен празник и за него са написани както химнографски, така и наративни текстове. Някои от тях ще бъдат обект на настоящото изследване.

¹ Минчев 2011: 70, 76, 116.

² Минчев 2011: 129.

Разрастването на култа към другия от двамата особено популярни архангели, Гавриил, се свързва преди всичко с Благовещението на Дева Мария (Лк. 1: 26–38) и с предизвестieto за раждането на Йоан Кръстител (Лк. 1: 11–20). Често службата за най-големия празник на безплътните сили, този на 8 ноември се разпространява в ръкописите под наслов „Събор на архангелите Михаил и Гавриил“, макар че на тази дата се почита преди всичко архангел Михаил. Индикация за общ култ към двамата архангели са и творбите, в които се възпяват заедно, а също така и смесването на някои от функциите им³. Архангел Гавриил се почита преди всичко като благовестител и обикновено в храма се представя в тази си функция заедно с Дева Мария или сам с бяло цвете – символ на Благовещението. На някои по-късни изображения е изографисан като писар, който отбелязва имената на влизащите в храма⁴.

За интереса към архангелския култ и текстовете за почитането му свидетелстват многобройни научни публикации. От по-ранните трудове особено впечатление с изчерпателността, прецизността и богатата си библиография прави изследването на свещеномъченик Александър Глаголев „Вехтозаветное библейское учение об Ангелах: (Опыт боблейско-богословского исследования)“, издадено през 1900 година в Киев, което не губи актуалността си и днес⁵. Според сведенията авторът е знаел 18 езика и е можел да борави с Библията в оригинал. Това му дава възможност да използва както трудовете на чуждоезичните изследователи от неговото време, така и да чете библейския текст без посредничеството на превода. Лингвистичните умения на А. Глаголев, както и богословските му познания му дават възможност да представи изчерпателно наличните изследвания по въпроса и да даде значим личен принос в изследването на култа. Студията на Василий Болотов „Михайлов день. Почему собор св. архистратига Михаила совершается 8 ноября“ (1892 г.) е изчерпателно изследване, отнасящо се до еортологията на празника. Познанията на ав-

³ Э. П. Б. 2009: 187–191. <https://www.pravenc.ru/text/161233.html> Страницата е посетена на 26.03.2021 г.

⁴ Минчев 2011: 121.

⁵ Цитираните трудове на руските учени се оказаха забравени или неизвестни, за което съдя по липсата им в библиографията на най-новите изследвания, засягащи разработените от тях въпроси. Поради това си позволявам да дам малко повече информация за тях и кратки бележки за авторите им.

А. А. Глаголев е възпитаник на Киевската духовна академия. Монографията е кандидатска дисертация за степен „магистър по богословие“. https://azbyka.ru/otechnik/Aleksandr_Glagolev/vethozavetnoe-biblejskoe-uchenie-ob-angelah/. Страницата е посетена на 14.07.2021 г.

тора по класически езици му позволяват да стигне до предисторията на честването на 8 ноември, до локализациите му и езическите паметни, които този празник замества в самото начало на неговото възникване⁶.

Излезлите в последните години монографии на Малгожата Скворнек, Георги Геров, Георги Минчев и Мони Алмалех изследват отделни аспекти от култа.

В труда си „Świat cały ma Cię za obrońcę. Michał Archanioł w kulturze Słowian prawosławnych na Bałkanach“⁷ М. Скворнек разглежда наративните текстове за архангелите в славистичната средновековна литература – словата, разказите за чудесата на архангел Михаил, евхологичните текстове в псевдоканоничната литература и във фолклорните творби. В главата за проложните жития са засегнати и два тропара, посветени на архангела. Три дисертации са насочени към изображенията на безплътните сили: на Г. Геров „Украсата на входните пространства на православния храм“, на Б. Заркова „Византийската традиция и западните модели в изобразяването на ангелите в българското изкуство от XVII–XIX век“, както и на Т. Григорова „Между светлината и словото – архангелските образи в иконографията“⁸. Трудът на Г. Минчев „Слово и обред. Тълкуванията на литургията в контекста на други културно близки текстове на Славянското средновековие“⁹ е съсредоточен върху ангелофаниите по време на литургията и символичното им значение в канонични, неканонични и фолклорни текстове, както и иконографските изображения в храма. Монографията на М. Алмалех „Архангелите в Библията“¹⁰ изследва етимологията на названията и функциите на безплътните сили с акцент върху историческото развитие на култа към тях в юдейската традиция, но засяга и приноса на някои Отци на Църквата, които имат отношение към развитието на този култ в християнството. Монографията на Б. Петкова „Да направим земя и хора. Разказът за сътворението и грехопадението в българската култура (библейски, апокрифен и фолклорен корпус)“¹¹

⁶ Василий Болотов е възпитаник на Санкт-Петербургската духовна академия и преподавател по църковна история в нея. Изследването му върху еортологията на празника на безплътните сили на 8 ноември е използвано в настоящата работа. https://azbyka.ru/otechnik/Vasilij_Bolotov/mihajlov-den-pochemu-sobor-sv-arhistratiga-mihaila-sovershaetsja-8-nojabrja/. Страницата е посетена на 14.07.2021 г.

⁷ Skowronek 2008.

⁸ Геров 2009а; Заркова 2013; Григорова 2017.

⁹ Минчев 2011.

¹⁰ Алмалех 2013.

¹¹ Петкова 2017.

съдържа глава с обобщена информация за произхода и природата на безплътните сили¹².

Освен цитираните трудове, някои по-общии статии за безплътните сили от по-ново време са: „Култ арханђела Михаила в средновековной Србији“¹³, „Разпространението на произведенията за архангел Михаил в старата българска книжнина“¹⁴ и „Aniołowie w cerkiewnosłowiańskiej hymnografii“¹⁵, в която също се прави обзорен преглед на култа към архангелите и химнографските творби за тях са засегнати най-общо¹⁶. В други статии и части от трудове са разглеждани агиографските наративи¹⁷, апокрифи¹⁸, похвални слова¹⁹. Тези изследвания са посветени на различни проблеми – издирване на византийските източници на преводните текстове, историята на творбите в славянската книжнина – време на навлизане, редакции, типове ръкописи, в които се разпространяват и др. Някои от текстовете влизат в справочни трудове, други имат критически издания, което ги прави достъпни за по-нататъшни изследвания.

На химнографията за безплътните сили досега са посветени отделни публикации, които се съсредоточават в следните аспекти:

I. Открити са и са издадени три оригинални творби:

1. Акростихов канон за архангел Михаил *Прнпадаѣща ма боже прннмн* на VIII гл. от Константин Преславски с акростих пътен достонтъ архнстра-тнга, открит от С. Кожухаров²⁰, с един пълен препис в Скопския миней от XIII в. (НБКМ 522) и втори частичен в Миней от XIII в., САНУ 361²¹;

2. Неакростихов канон за архангел Михаил *Просвъщън дрѣвле оумъи* на II гл. с предполагаем непреводен произход и неизвестен автор, открит и

¹² Монографията съдържа и две глави, посветени съответно на същността и деянията на дявола. В немалко други трудове е отделено специално внимание на антагониста на архангел Михаил и тъмните сили. Не посочвам заглавия, посветени на тях, тъй като Сатаната и неговите войнства не са предмет на настоящото изследване.

¹³ Суботин-Голубовић 2002: 9–24.

¹⁴ Атанасова 2008: 103–115.

¹⁵ Naumow 2013: 67–89.

¹⁶ Благодаря на Ана Стойкова, която ме информира за статията и ми я предостави!

¹⁷ Иванова 2008: 186–189, 284–290, 507–508; Атанасова, Иванова 2012: 181–211.

¹⁸ Милтенова 1981: 98–113; Милтенова 1983: 121–127.

¹⁹ Иванова 2005: 1–7; Петков, Христова-Шомова, Тотоманова 2008: 255–265.

²⁰ Кожухаров 1979: 1–2; Кожухаров 1983: 59–62; Кожухаров 2004: 45–59.

²¹ Попов 1995: 3–5.

издаден от Е. Верещагин²². Канонът е обнародван от М. Йовчева и по един частичен октоихов препис²³;

3. Акростихов молебен канон (параклис) за архангелите Михаил и Гавриил (със скрита фраза „Плач на недостойния Симеон“) на VI гл., написан през XIV в. в кръга на търновските книжовници. Творбата е открита от С. Кожухаров²⁴ в Молебник от XVI в. (НБКМ 996).

II. Нееднократно са разглеждани въпроси около авторството на неакростиховия канон, правени са текстологически изследвания върху преписи на двата оригинални канона, както и сравнителен анализ на текстовете им²⁵.

III. Оригиначните химнографски произведения за архангелите са малък дял от внушителния песенен репертоар в тяхна чест, който се разпространява в славянската книжнина и формира различни служби за техните календарни празници. Преобладаващата част от него са преводни песнопения. Във византийската литургическа поезия е открит обемна корпус от химнографски творби за архангелските чествания, от които в печатните минеи влиза малка част. Някои от липсващите песнопения в утвърдените от практиката минеи, са публикувани в различни издания, най-вече в поредицата АНГ, която съдържа канони, а също и придружаващите ги седални, кондаци и икоси, и в инципитариума на киевските старопечатни минеи (BESM 1–3). Заедно с публикуваните в споменатите издания, броят на известните досега гръцки канони в чест на безплътните сили надхвърля 35. Сред техните автори има представители на всички поколения песнотворци – Йоан Дамаскин (Πάντες ἀνυμνήσωμεν ἱστοί, канон на VIII гл., поместен в гръцкото и славянското²⁶ печатно издание на 8 ноември), Андрей Критски, Климент Студит (Τοὺς νοερούς τῶν ἁσωμάτων τάξεων, канон на VIII гл. с именен акростих, поместен като втори в гръцкото и славянското²⁷ печатно издание на 8 ноември), Теофан Начертани (канон на VI гл.), Георги Никомидийски (три канона, два от които са предназначени за празниците на архангел Гавриил), Герман Константинополски, Авраам, протоспатарий Антиохийски, Евтимий (три канона), Йоан Евхайтски (Мавропод) и др. Сред най-продуктивните автори за химничната прослава на

²² Верещагин 2000: 13–30; Верещагин 2001: 406–418; Крысько 2005: 186–201; Верещагин 2006: 595–605.

²³ Йовчева 2009: 209–212.

²⁴ Кожухаров 2004: 172–178.

²⁵ Йовчева 2009: 203–209; Matejko 2010: 67–74; Пентковский 2011: 129–141; Тасева 2011: 175–183; Пентковский 2012: 401–442; Петрова 2014: 557–575.

²⁶ Всен възпониъ люднѣ.

²⁷ Мъсльнъна бесплътнънхъ ѳннн.

безплътните сили е Йосиф Песнописец, на когото се приписват 13 канона, открити в ръкописни минеи. Два от тях, и двата на IV гл. (Ταῖς θείας λαμπρότησι и Τὸν ἀρχηγὸν τῶν Ἀγγέλων, вторият с именен акростих в IX песен) остават в гръцкото печатно издание за 6 септември, а първият е поместен и в славянския печатен Миней²⁸ на същата дата. Към творчеството на Йосиф Песнописец принадлежи и канонът за архангел Гавриил също на IV гл. Ὡς φῶς χρηματίζοντα, поместван на 26 март и на 13 юли в гръцкото и в славянското²⁹ печатно издание на Миней³⁰. Към творбите за безплътните сили трябва да се прибави и значителен брой малки жанрови песнопения (стихири, тропари, седални, кондаци, икоси, ексапостилярии), от които също малък дял са намерили място в печатната гръцка и славянска версия на Миней и които очакват своите бъдещи изследователи³¹.

Цел, задачи и материал на изследването

Изнесените данни илюстрират богатството на песенния репертоар за безплътните сили във византийската и старобългарската химнография. Огромна част от химничния корпус, предназначен за култа към безплътните сили, не е въведена в науката. Текстовете са останали встрани от изследователското внимание и в многобройните досегашни обобщаващи или конкретни публикации в областта на ангелологията, които се опират върху друга изворова база (предимно агиографски и риторически произведения, молитви, апокрифи и изображения) или илюстрират подход с доминиране на културно-историческа и етнологическа интерпретация на данните. Доколкото обаче литургическата поезия представя специфична форма на честване на християнските паметни в източноправославното богослужение и участва като важен компонент от богослужебните текстове, тази празнота в научната литература би следвало да бъде запълнена.

Неизяснени остават въпросите за текстологичната история на службите в славянска среда, за разпространението им в различните по тип ръ-

²⁸ Божѣствънѣннѣ свѣтълостн.

²⁹ Јако свѣта сѣща.

³⁰ Справката е направена по следните издания и справочници: Εὐστρατιάδης 1939: 168–169; 1949: 165–166; Τομαδάκης 1971: 107–108, 124; АНГ I: 207–251; Παπαηλοπούλου-Φωτοπούλου 1996: № 31, 186–208, 544, 752; Getov 2009: № 68, 93, 264, 289, 451, 642.

³¹ Във връзка с работата ми по темата до настоящия момент са излезли следните публикации, свързани с до преводния химнографски репертоар за безплътните сили: Petrova 2011: 20–36; Петрова 2015: 85–116; Петрова 2017: 16–25; Petrova 2017: 131–146.

кописи, както и за датирането и локализацията на по-значимите редакции на репертоара за безплътните сили. Необходимо е да се проучи съставът и структурирането на първоначалното ядро на службите в старобългарската литература, както и дали оригиналните канони са били обкръжавани от преводни произведения, или от такива с непреводен произход. Едно издание с изследване на каноните би дало представа за хронологията на по-късните редакции и техните гръцки образци. Именно необходимостта от последователно и систематично изследване на писмената история на службите за архангелите мотивира избора на темата.

Нейната важност е несъмнена и поради връзката ѝ с културно-политическата ситуация в България след идването на Кирило-Методиевите ученици и формирането на корпуса от богослужбни книги на старобългарски език. Създаването на храмове, посветени на архангелите, както и приемането на християнското име Михаил от княз Борис са вероятни причини за създаване на творби за прослава на архангелите Михаил и Гавриил.

Целта на работата е да се постави в центъра на научния интерес химнографският репертоар за безплътните сили и да се изгради обобщена картина на историята му в славянска среда, като се съберат, систематизират и анализират от филологическа гледна точка принадлежащите към него служби. Досегашните изследвания на култа към архангелите, както вече се каза, са базирани основно на друг тип текстове, а в химнографията, доколкото е засегната, вниманието е съсредоточено преди всичко върху въпроси около авторството на непреводните произведения. Преводните химнографски творби като цяло са пренебрегвани като основен обект за изследване в сравнение с оригиналните. Привличането на вниманието върху тях, макар и за отделен култ, би могло да даде допълнителни отговори за времето и интензивността на преводите в Минея. Също така, събирането на всички химнографски произведения за архангелите и другите чинове на небесната йерархия, налични в определен корпус от представителни ръкописи, ще даде максимално широка картина на интереса към отделния култ и за неговата пулсация във времето, която зависи от актуализациите на богослужбните изисквания.

Методология. Водещ при интерпретацията на първичния материал е лингвотекстологическият подход. Но тъй като темата изисква по-обхватен подход, той ще бъде съчетан с разглеждане на данните в литературен, археографски, извороведчески, литургически, културно-исторически и екзегетически план. Във връзка със специфичните особености на култа към безплътните сили се налага също да бъде очертано най-общо формирането на почитта към тях, като се открият нейните библейски корени и по-късното ѝ развитие в произведенията на великите отци на Църквата. Прилагат се *исторически* и *сравнителен* метод на изследване, но разработ-

ката на темата налага и използване на общите методи *описание, систематизация, анализ и синтез*. Основните решения на въпросите около формирането и историята на службите за архангелските празници се търсят чрез разностранен анализ на средновековните първични източници и сравнителното и съпоставително проучване помежду им и спрямо византийски образци. Жанровата характеристика на проучваните текстове предполага и анализ на ритмичния им строеж, но поради натрупването на множество нерешени въпроси около разпространението и евентуалните редакции на творбите, в настоящата работа не се акцентира върху техния ритъм.

Основен обект на изследването са южнославянските ръкописни минеи, които представят разновидности на Минея с различна хронология и произход. Поради техния вторичен характер спрямо българската традиция староруските минеи се привличат като допълнителни източници. Гръцките текстове са издирени от службите в печатните минеи, поредицата АНГ (АНГ I, III, VII, IX), както и от интернет, когато са налични в мрежата³². От помощ при работата са и различните инципитариуми на византийската химнография, базирани основно върху ръкописното наследство. Славянските източници са допълнени с църковнославянските минеи, издадени в Киев³³ и с някои базови публикации и справочници: на киевските печатни минеи (BESM 1–3), Инципитариума на Д. Щерн върху цялата източнославянска минейна традиция³⁴, и критическото издание на славянския Ирмологий от Кр. Ханик³⁵.

Основните задачи в настоящата работа са:

1. Да се издирят, систематизират и публикуват химнографските текстове за безплътните сили от български и сръбски ръкописни минеи от различен тип.

2. Да се направи приблизителна хронологизация на пластове в химничния репертоар чрез комплекс от филологически и литургически критерии, като се използват очертаните досега етапи в развитието на минейните и химнографските състави на базата на текстовата история на преводни и непреводни служби.

3. Да се открие архаичният пласт в анализираните текстове, което ще позволи да се направят изводи за последователността на навлизане

³² Използвана е основно страницата <http://www.christopherklitou.com/>, която съдържа гръцките текстове на поместените в печатния славянски миней преводни песнопения.

³³ <http://orthlib.canto.ru/?go=mineya/sep/>; <http://orthlib.canto.ru/?go=mineya/nov/>; <http://orthlib.canto.ru/?go=mineya/mar/>; <http://orthlib.canto.ru/?go=mineya/jul/>. Страницата е посетена на 23.04. 2021 г.

³⁴ Stern 2008.

³⁵ Hannick 2006.

на преводните произведения за безплатните сили в славянския Миней и ще допринесе да се установи кои преводни канони са влизали в неговия първоначален състав.

4. Да бъде предложена относителна хронология за двата старобългарски оригинални канона за архангел Михаил, като се изследват в стилово-езиков план.

Във връзка с обекта на изследване се налагат и някои **уговорки**. Поради големия обем на песенния корпус, трудът не обхваща целия наличен материал по темата. Той се ограничава предимно до каноните в славянските ръкописни минеи от XI до XV в., като вниманието пада основно на староизводните преписи. Въпреки поставените хронологически рамки, натрупаните песнопения за този период от време са изключително много. Това се дължи на липсата на единна традиция и на използването на византийски източници, представители на различни локални практики до относителната унификация след повсеместното навлизане на Йерусалимския устав. Поради това се акцентира върху каноните, а при малките химнографски жанрове е обърнато по-специално внимание само на някои по-специфични случаи, например такива без открити гръцки съответствия или някои, които се оказват ключови за разкриването на историята на репертоара за изследваните празници. Ограничаването на работата се налага и от необходимостта от задълбочени предварителни проучвания на малките жанрове, за които е необходима работа с повече първични източници. За разлика от каноните, авторите на някои от малките химнични форми (например седалните) обикновено са неизвестни (или предполагаеми). Понякога те биха могли да променят жанра или предназначението си в зависимост от потребността на преписвача, който компилира състава на службата. Не на последно място, трудностите при издирването на оригиналните текстове, неосведомеността за изследвания на гръцки език върху тях и недостъпността им (ако съществуват такива), налага те да се търсят в първичните източници, което изисква неопределено време за изследването им. Изгъкнатите аргументи налагат предварително проучване на малките жанрове, което на първо време се свежда до регистриране на тяхната наличност в ръкописите и изготвяне на справочници за тях. Основно в такъв аспект са засегнати те в настоящата работа.

В изследвания първичен материал по различни причини не попадат два типа химнографски произведения за безплатните сили. Единият включва циклите, които се използват в делничното богослужение за понеделник (в октоисите), тъй като те се разпространяват в съставите извън календарния кръг, свързани са с развитието на друга химнографска книга и поради това се отличават с по-различна история в славянската (а и във византийската) книжнина. По изключение е привлечен само един октоихов

препис на предполагаем старобългарски оригинален канон, за който обаче се знае, че първоначално е написан за Минея. Към втория тип химнични произведения за архангелите, останали извън вниманието в труда, спадат параклисите (молебни канони и служби), добили широка популярност в славянска среда след XIV в. и разпространявани в различен тип ръкописи (молебници, монашески колекции, сводни литургически сборници, псалтири с последования). Те също не са обвързани с календарния цикъл, не изпълняват функции на компонент от официалното, общото богослужение и имат по-особени структурни белези. Тяхната роля се отнася по-скоро към персоналната молитва, личното обръщение към безплътните сили, което може да бъде отправено от всеки християнин, независимо от мястото и времето³⁶.

* * *

В процеса на работата си успях да осъществя изцяло първия етап от задачите, които си поставих в началото – да събера и систематизирам наличния до този момент корпус от химнографски творби по темата, с времеви обхват от най-ранните достъпни за мене минеи, съдържащи песнопения за безплътните сили, до ръкописи не по-късни от XV в., когато съставът на службите е унифициран от повсеместното действие на Йерусалимския типик; да подготвя за издаване събраните творби във вид възможно най-близък до намерения в ръкописите. Първоначалното ми намерение беше да анализирам всички събрани канони, но в процеса на работата разбрах, че ако направя задълбочен анализ на всички творби, трудът ми би станал изключително обемен. Поради това изследването се концентрира върху два от каноните. Изборът на единия *Началник ангеломъ* от Йосиф Песнописец е продиктуван от източниците на разпространението му (както източно-, така и южнославянски минеи) и от множеството разночетения в преписите, което гарантира богат материал за текстологически анализ. Вторият, подложен специално на анализ, е *Просвъщън дръвце оумъ* с предполагаем старобългарски произход. Макар и нерядко да е бил обект на внимание от страна на учените, неговият произход все още остава неясен.

Натрупаният химнографски материал за празниците за безплътните сили само в Минея е достатъчно обемен, за да се обособи неанализиран, в суров вид в отделна книга. Огромният корпус от всички песнопения за безплътните сили от Минея, Триода и Октоиха е показателен за мястото на темата в православната литература.

³⁶ За параклисите вж. Койчева 2003; Кожухаров 2004а; Йовчева 2008а: 537–538.

ПЪРВА ЧАСТ

ПЪРВА ГЛАВА

ВЪЗНИКВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА КУЛТА КЪМ БЕЗПЛЪТНИТЕ СИЛИ

I. Безплътните сили според библейските книги и някои апокрифи

Учението на Православната църква за сътворяването на безплътните сили започва от първия стих на Книга Битие „В начало Бог сътвори небето и земята“¹, като тук под небе се разбира духовният невидим свят². „Съгласно древнохристиянската светоотческа традиция употребената в множествено число дума šamaim (небеса) има символично, а не космическо значение“³. Но не само светоотческото учение след приемането на християнството като официална религия тълкува първия стих от Библията по този начин, а и в Стария завет то се е разбирало така. За това свидетелстват други места, като например текстът от Книга Битие (2:1) „Така бидоха свършени небето и земята и цялото им войнство“ или думите на Ездра в Книга Неемия (9:6) „Ти, Господи, си един, Ти създаде небето, небесата на небесата и всичкото им войнство, земята и всичко, що е по нея, морята и всичко, що е в тях, и Ти оживяваш всичко това, и небесните войнства ти се кланят“.

¹ Библията, която използвам в работата си, е издание на св. Синод на БПЦ от 2005 г. по изданието на св. Синод на БПЦ от 1982 г., което следва превода от 1925 г.

² Шиваров 1994: 33.

³ Вълчанов 1994: 48; Иванов 2001: 300–306; <https://www.pravenc.ru/text/115092.html> (Страницата е посетена на 6 май 2021 г.). Съществуват и други мнения за времето на сътворяването на безплътните сили. Тук се възприема най-разпространеното сред отците на Църквата и установено като авторитетно в православно християнство.

От богословска гледна точка духовният свят е създаден в първия ден от творението, в който се появяват и първичната земя, и светлината⁴. В същия този ден Бог отделя светлината от тъмнината и по този начин обособява деня и нощта⁵. Както употребата на глаголи с различна темпорална индикация от сегашната, така и появата на ден и нощ са свидетелство за наличие на време и за положеност на творението в него, „ако мислим Сътворението като причинно-следствена зависимост във времето, то самото време трябва да е налично“⁶. За сътворяването на невидимия свят е използван глагол в минало време и от свършен вид – „сътвори“.

Въпреки лексикалните и граматични свидетелства за хронология в първия библейски стих, както Василий Велики, така и Йоан Екзарх в своите Шестодневи отделят създаването на безплътните сили от шестте дни на останалото творение. Василий Велики обяснява израза „в начало сътвори“ от хронологична гледна точка по следния начин: „Още преди създаването на света е съществувало някакво състояние, присъщо на надсветовните сили, надвременно, вечно, безкрайно. В него Творецът и Създателят на всичко е създал творенията – разумната светлина, [...] разумните и невидимите естества и цялата украса на умозримите същества“⁷. Също така и според Йоан Екзарх преди видимия свят са „небесните сили и служителите Божии, които съществуват преди всички векове и са вечни“⁸. Отнасяйки създаването на безплътните сили извън времето, старобългарският книжовник очевидно влага в думата „небе“ в първия стих на Книга Битие смисъл на природна реалия, което става ясно от тълкуването на първия библейски стих – „Затова и този премъдър автор, поучавайки ни, казва: „в начало сътвори“, сиреч това е начало на времето. Той [...] говори за началото на видимото и познаваемото, [създадено] след невидимите и духовни твари“⁹. От една страна, след като става въпрос за действие на Бога и следствие от това действие, креатура, възникнала от него, то актът на ставането има продължителност, което го полага във времето. От друга страна, Василий Велики и Йоан Екзарх полагат създаването на безплътния свят отвъд времето. В това колебание между времето и извън него в

⁴ Пиперов 1973: 22–23.

⁵ Битие 1:1–5.

⁶ Стаматов 2019: 274.

⁷ Ἡν τις πρεσβυτέρα τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως κατάστασις ταῖς ὑπερκοσμίοις δυνάμεσι πρέλουσα, ἢ ὑπέρχρονος, ἢ αἰωνία, ἢ αἰδιος. Δημιουργήματα δὲ ἐν αὐτῇ ὁ τῶν ὅλων κτίστης καὶ δημιουργὸς ἀπετέλεσε, φῶς νοητὸν [...] τὰς λογικὰς καὶ ἀοράτους φύσεις καὶ πᾶσαν τὴν τῶν νοητῶν διακόσμησιν (PG 29, 13 A 4–10).

⁸ Кочев. 2000, 41. Йоан Екзарх. Шестоднев.

⁹ Кочев 2000, 42.

тълкуванията за сътворяването на невидимия свят се долавя своеобразен темпорален парадокс – „Мигът на творческия акт, спонтанно изявил свободната воля на Бога, още не е време и вече не е вечност. Той е мимолетно тъждество на вечност и време, пробив на вечността във времето[...]“¹⁰. Този мимолетен акт на творчество дава представа и за фактора ‘време’ от гледна точка на Бога и на човека. За Бога времето не съществува като екзистенциален проблем, Той остава извън него и в този смисъл продължителността на творческия акт получава хронологически граници от гледна точка на човешкото съществуване и за целта на човешкото разбиране.

Времето също е творение на Бога и човекът е положен в него, а безплътните сили са извън него. Макар да са създадени, те не са подвластни на смъртта и пребивават при Бога, тоест отвъд темпоралните ограничения, а способността им да бъдат посредници между Бога и хората им дава възможност, поради необходимостта да осъществяват своите медиаторски функции, да преодоляват и пространствени ограничения. Нещо повече – поради своята безплътна природа и служебни функции на посредници между Бога и хората, те съществуват във вечността, но нашият временен свят е достъпен за тях. В този смисъл те продължават да живеят в редуването на вечност и време, в което не са подвластни на старостта и смъртта, но все пак търпят някакви ограничения, например, когато са на земята, не могат да бъдат на небето и обратно¹¹.

В ранните вехтозаветни времена ангелите се споменават рядко в Библията, но със засилването на месианските очаквания на старозаветните пророци все по-често започват да се явяват ангели, което дава тласък в развитието на ангелологията и в първите векове от новозаветното време тя е систематизирана от отците на Църквата¹².

Думата „ангел“ е най-разпространеното название за небесно същество, с което обобщаващо се наричат безплътните сили¹³. За първи път тя е употребена в Битие 16:7 за Божия пратеник, който се обръща към Агар в пустинята. Названието идва от гръцкото ἄγγελος (‘пратеник, вестител’) и изразява функцията на съществото като медиатор между Бога и хората,

¹⁰ Стаматов 2019: 275.

¹¹ Св. Йоан Дамаскин 2019: 124–125; Пархоменко 2007: 9. <https://azbyka.ru/parkhomenko/ob-angelax-i-besax.html#n5> (Страницата е посетена на 10 май 2021).

¹² Иванов 2001: 300–306.

¹³ Иванов 2008: 289. <https://www.pravenc.ru/text/115044.html>; <https://azbyka.ru/otechnik/Spravochniki/biblejskij-slovar-gese/7> (Страниците са посетени на 10 май 2021).

но не и неговата природа. В Стария завет се среща староевр. „маѡах“ със същото значение¹⁴. Друго название, употребено още в първата библейска книга, е „херувим“ (Бит. 3:24) за съществото, поставено от Господ да пази дървото на живота след изгонването на Адам и Ева от Рая. Думата е в множествено число в староеврейски и според Славчо Вълчанов е свързана с академския глагол *karabu* „моля се“, „благодарявам“, откъдето идва и названието на асировавилонските митологични същества *karibi* „ходатай“, като тук не става въпрос за едни и същи същества, а само за еднаквото значение на името¹⁵.

За херувимите се употребява епитетът „многоочити“. Освен че това намира основание в прякото им описание в Библията („И цялото им тяло, и гърбът им, и ръцете им, и колелата наоколо бяха пълни с очи, – всичките им четири колела“ (Йезекиил 10:12), то може би е повлияно и от ролята на страж, в която за първи път се среща това същество като пазител на дървото на живота, макар там неговите белези да не са описани. Във видението на пророк Йезекиил (Йез. 1:22–28) херувимите са движеща се част от престола, на който седи Всевишният, без на това място да е споменато името им, но в същата книга по-нататък авторът се връща отново към тях: „Това бяха същите животни, които видях в подножието на Бога Израилев при река Ховар. И аз познах, че това са Херувими“ (Йез. 10:20)¹⁶.

Две други названия могат да бъдат намерени в Стария завет. В Книга Исая (VIII в. пр. Хр.) са описани серафимите като същества с шест крила, които възпяват Господа (Исая 6: 2–3; 6:6). Според С. Вълчанов тяхното название означава ‘пламтящи’, мн. ч. от *sogerh* и е свързано със староеврейския глагол „горя“¹⁷. „Серафимите (евр. ‘горящи’, ‘пламенеещи’) се отличават с пламенна любов към Бога, притежават силата да пренасят светлината, способна да отблъсне мрака на греха и пораждат ревност към Божията слава“¹⁸.

Единственото място в Стария завет, където е употребена думата „архангел“, е девтероканоничната Трета книга на Ездра при разговора между Ездра и безпътния пратеник на Бога – „На това ми отговори архангел Йе-

¹⁴ Вълчанов 1994: 49.

¹⁵ Вълчанов 1994: 53. Вж. бележка 17 под линия при цитирания автор.

¹⁶ М. Алмалех обръща внимание, че в първа глава на книга Йезекиил са описани творения, именувани в протестантския превод на Библията „офаними“, което означава „живи същества“ В православната версия те са наречени „животни“, превежда значението на „офаним“. Алмалех 2013:99.

¹⁷ Вълчанов 1994: 54.

¹⁸ Иванов: 2001: 300–306. Превод мой – С. П.

ремиил“... (Ездра 4:36)¹⁹. Вероятно названието е интерполация в текста, тъй като в началото на IV глава се говори за Ангел Уриил – „Тогава ми отговори пратеният при мене Ангел, чието име е Уриил“ (3 Ездра 4:1), а в 36 стих на същата глава архангелът вече е Йеремиил. Названието „архангел“ се среща и на две места в Новия завет – в Юда (1: 9) и в 1Сл. (4: 16), като в Посланието на апостол Юда то е в словосъчетание с личното име Михаил.

В Книга на пророк Йезекиил на три места е употребено названието „престол“ (Йез. 1: 26, 10: 1, 43: 7) в смисъл на ‘това, на което седи Бог’, като навсякъде думата е в единствено число, от което става ясно, че тя е осмислена по-скоро като название на предмет по аналогия с престола на който и да е земен цар. В Книга на пророк Даниил, в стих 7: 9 думата има две употреби – в множествено и в единствено число, като и при плуралната форма, „Видях най-сетне, че бидоха поставени престоли, и седна Старият по дни“... отново няма индикация, че употребата се отнася за живи същества, престолите са „поставени“, страдателното причастие показва, че те са движени, а не се движат. Едва в Новия завет се забелязва промяна на представата за престолите, както и обогатяване на ономастиката на безплътните сили според чиновете, които се познават от по-късно време чрез подредбата на Псевдо-Дионисий Ареопагит²⁰. Някои от названията им са изброени в Посланието на ап. Павел до колосяни: „понеже чрез Него е създадено всичко, що е на небесата и що е на земята, видимо и невидимо; било Престоли, било Господства, било Началства, било Власти – всичко чрез Него и за Него е създадено“ (Кол. 1: 16). Новозаветният цитат отразява съществено развитие на култа. За разлика от цитираните по-горе старозаветни места, в които названието „престол“ навсякъде е използвано за означаване на неодушевен предмет, в Посланието до колосяни както престолите, така и останалите безплътни чинове се възприемат като живи

¹⁹ Според бележка в синодалното издание на Библията III Книга на Ездра липсва в еврейската и гръцката Библия и поради това преводът е направен от Вулгата (Библия 2005: 1163), но в достъпните ми онлайн издания на Вулгата липсва III Книга на Ездра – <http://www.drbo.org/lvb/>; <http://www.intratext.com/x/lat0001.htm>; http://www.vatican.va/archive/bible/nova_vulgata/documents/nova-vulgata_vetus-testamentum_lt.html. Девтероканоничността на тази библейска книга предполага нейната късна поява, несъответстваща на времето на Ездра (V в. пр. Хр.) (Лявданский, Барский 2013: 62–66), поради което трябва да се смята, че употребата на думата „архангел“ на това място в библейския текст е късна.

²⁰ Иванов 2001: 300–306. В частта от статията, озаглавена „Небесная иерархия“. Вж. и <http://www.magister.msk.ru/library/bible/comment/areopag/areopag1.htm#06>.

същества. Всички названия за тях са дадени с начална главна буква, както се изписва „Ангел“ в Стария завет. Също така употребата на множествено число за всеки споменат чин се свързва с представата за неизброимостта на безплътните сили, изградена още в старозаветни времена – „хиляда хиляди му служеха“ (Дан. 7:10). Краткият старозаветен цитат осъществява връзка с плуралната форма на названията, употребени в Посланието на ап. Павел, както и с активния залог на глагола – Престолите, Господствата, Началата и Властите имат собствена воля за движение, макар да са подчинени на Бога.

Най-ранната библейска книга, в която са употребени личните имена Михаил и Гавриил, е Книга на пророк Даниил (VI–II в. пр. Хр.)²¹, като на това място името на архангел Гавриил е в словосъчетание с „мъж“ (Дан. 9:21), което допълнително разяснява значението на личното име („мъж Божий“ или „сила Божия“). В тази книга войнските функции на архангел Михаил („който е като Бог“) вече са развити. Той е в ролята на предводител на небесното войнство на юдейското царство, негов небесен княз, срещу князете на персийското и гръцкото царство (Дан. 10:13–21; 12:1)²².

Основната функция на архангел Михаил, в която е споменат в библейските книги, е войнската. В Книга на пророк Даниил (Дан. 10:13, 21; 12:1) той е небесният княз на безплътното войнство на Израел, а в Откровението на Йоан (Откр. 12:7) воюва срещу змея, който е образ на злото. Докато в Книга на Даниил земните събития са проектирани в небесното пространство, в последната библейска книга войната на небето е качествено различна, тя не е обвързана с конкретно историческо събитие, а се разраства във война между доброто, представлявано от архангел Михаил и неговите ангели, и злото, зад което стои дяволът – змеят и ангелите му (Откр. 12:9). За духовното естество на тази война свидетелства един от следващите стихове – „Те го победиха с кръвта на Агнеца и със сло-

²¹ Широкият граници, в които се полага възникването на Книга на пророк Даниил, се дължат на различната датировка от църковна гледна точка и от гледна точка на учени, които не смятат Даниил за пророк и отнасят възникването на книгата към II в. пр. Хр., когато е живял Антиох II Епифан. Отделни ясни предсказания за него в VIII (Дан. 8: 23–25) и XI (Дан. 11: 31) глава на Книга Даниил подбуждат у скептически настроените учени идеята, че създателят на книгата е живял по времето на този владетел (Юревич 2007: 68–69). Другата гледна точка за възникването на библейската книга през VI в. пр. Хр., когато е живял пророк Даниил, е защитена убедително в статията на протоиерей Дмитрий Юревич „Изучение книги св. пророка Даниила в свете археологических находок“ 2007: 67–84. Библиография към двете гледни точки – в цитираната статия.

²² Э. П. Б. 2009: 187–191; Иванов 2009: 473; Вълчанов 1994: 52.

вото на своето свидетелство, и не милееха за душата си дори до смърт“ (12:11). Безплътните сили, предвождани от архангел Михаил, застават зад Христовата жертва, според цитата стават посредници в разкриването на смисъла на тази жертва и побеждават, като приобщават към нея. Веднъж придобила подобно колосално значение, не е трудно борбата между ангелите на доброто и злото да се локализира в самата душа на човека, тъй като тя е борба за нейното християнизирание и за запазване на вече придобитото християнско съзнание, в която самият човек взема дейно участие. Този начин на тълкуване на противоборството между архангел Михаил и Сатаната проправя пътя за придобиването на личен ангел пазител от всеки, който получи свето Кръщение, за да бъде закрилян духовно, както и за участието на безплътните сили в богослужението като посредници за предаването на Божията благодат в него.

Важен аспект от култа към архангел Михаил е отредената му задача да взема човешката душа след смъртта на човека и да я съпровожда по пътя ѝ в отвъдния свят. Дори му е приписвана ролята на пазител на душите на мъртвите в Рая, в която обичайно се възприема св. Петър. С този аспект от неговия култ може да се свърже споменаването му в Новия завет – „А Михаил Архангел, когато се препираше с дявола за Моисеевото тяло, не посмея да произнесе хулна присъда, а рече: Господ да ти забрани“ (Юда 1:9)²³. В новозаветния библейски стих съдбата на Моисей след смъртта е разглеждана типично по християнски – тялото и душата са две части от едно цяло и дяволът не може да претендира за тялото на изкупения с Христовата жертва праведник. Въпреки че цитираният библейски откъс се свързва с определена страна от култа, не е ясно дали тя вече е била развита в първите векове на християнството. За разлика от изведените на преден план военни функции на архангела, цитираният пример е изолиран. Вероятно този аспект от култа се развива по-късно, но за сметка на това неговият мистичен характер и неизбежното му обвързване персонално с всеки човек в ключов момент от живота му, прави устойчиви вярванията, свързани с него.

Възможно е вярването за вземането душата на умирация да навлиза от апокрифите или от митологията (може би от древногръцката), в която Хермес изпълнява функцията на психопомп и някои от атрибутите му са аналогични с тези на архангела. Става въпрос за крилете, с които Хермес се изобразява на сандалите, както и за функцията му на вестител. Възможно е архангел Михаил да придобива ролята на психопомп, заради

²³ Руският учен А. Сперански дава информация, че стих 1: 9 от Послание на ап. Юда е зает от апокрифната литература (Сперанский 1881: 688).

която е наричан „душевадец“, и по-късно от фолклора. Другата възможност е по обратния път – от Църквата тази функция да се е разширила във фолклорното съзнание. Пътят, по който тя възниква, би могъл да бъде въпрос на отделно изследване, което е по-скоро предмет на етнологията и културната антропология. От функцията на психопомп се развива вярването за справедливия архангел, тъй като смъртта не подминава никого. Поради вярването, че архангел Михаил взема душите на мъртвите, на 8 ноември, Архангеловден, постепенно се утвърждава обичаят да се прави курбан с цел омилоствивяване или като откуп за здраве. Празникът се пада преди началото на Рождественския пост, което допълнително благоприятства тази практика и обръща ролята му на дарител на здраве и живот. Може би във връзка с култа в малоазийския град Хоня, свързан с лековит извор, архангелът става известен и с лечителските си функции.

Друго лично име, това на архангел Рафаил (‘изцеление Божие’), се намира в девтероканоничната Книга на Товит, където архангелът не се появява спорадично, а участва активно в живота на героите. Рафаил дава на Товия лек за слепотата на баща му и помага на Рагуиловата дъщеря Сара да се освободи от злия дух Асмодей, става спътник и помощник на Товия в пътуването му от Ниневия до Мидия, за да вземе десет таланта сребро и Сара за жена. Заради помощта, която оказва на Товия, архангел Рафаил става покровител на болните, пътуващите и банкерите. Навсякъде в книгата е наречен „Ангел“.

Книга на Товит не влиза в масоретския текст, но е включена в Септуагинта²⁴ и е преведена в Православната Библия от гръцки²⁵. Тя е и сред намерените в пещерите на Кумран, където се състои от „фрагменти от 3 или 4 ръкописа на арамейски и един на еврейски“²⁶. Времето на създаване на книгата е предмет на научни спорове, поради което не може да се определи с точност кога възниква историята с архангел Рафаил, а с поставяне на горна и долна времева граница. В своето задълбочено изследване върху тази книга руският учен Н. М. Дроздов²⁷ обръща внимание, че повество-

²⁴ Septuaginta. Vol. I. 1950: 1002–1039.

²⁵ От какъв език е преведен текстът, е уточнено в бележка под линия към заглавието на книгата.

²⁶ Лаперуза 2000: 26.

²⁷ О происхождении книги Товита. Библиологическое исследование. Киев, 1901 (срв. Тихомиров. Б. А. 2012, 278–279. <http://www.pravenc.ru/text/180471.html>). Бележки и библиография – в предговора към онлайн изданието на книга Товит – <http://www.bible.in.ua/underl/Lop/1.htm#18;000> (Толковая Библия Лопухина, Санкт Петербург, 1903–1913). За съжаление публикацията на Н. Дроздов ми е недостъпна.

ванието от 1 глава до 3:6 се води от 1 л. ед. ч. от името на самия Товит. На това основание се смята, че оригиналът е написан от самия Товит или от човек от семейството му, но книгата съдържа и по-късни наслагвания. Например, Н. Дроздов предполага, че 14 глава принадлежи на по-късен редактор, който е преработвал и предходните глави. Той обаче не е доживял разрушението на Соломоновия храм от Навуходоносор, т.е. 598–586 г. пр. Хр. и следователно Книгата се е появила не по-късно от края на VI в. пр. Хр.²⁸ Рецензентите на Н. Дроздов обаче приемат, че тя е по-късна. Включването на книга Товит в Септуагинта означава, че по времето на 70-те (285–247 пр. Хр.) тя вече е била достатъчно авторитетна, за да влезе в състава на Стария завет, което предполага, че е била разпространявана и преди III в. пр. Хр.

Трябва да се обърне внимание, че в книга Товит архангелът е персонализиран. Назоваването му със собствено име отразява напредък в развитието на ангелологията, а също така е белег и за контакт с други култури. По всяка вероятност личното име е дадено по подобие на злия дух Асмодей²⁹, който се появява като представител на злото и по този начин – опозиция на ангела. Най-вероятно книга на Товит е първият източник в юдейската култура, в който се появява името на архангел Рафаил. Това се подразбира от самия текст, в който след споменаването на собственото име в началото на пета глава следва обяснение за естеството на персонажа, което не е насочено към героя, а към читателя – „Той отиде да дири човек и срещна Рафаила. Това беше Ангел, но той не знаеше“ (Тов. 5:4). Ако архангел Рафаил вече е известен персонаж, ако не на героя, то поне на читателя, то още в първото от двете сложни изречения направо би било употребено личното име в словосъчетание с „Ангел“ и обяснението „Това беше Ангел“ би било излишно. На друго място, където ангелът открива личността си пред Товия, се говори за седем ангели като за нещо известно и Рафаил се представя като един от тях: „Аз съм Рафаил, един от седемте свети Ангели, които възнасят молитвите на светиите и възлизат пред славата на Светия“ (Тов. 12:15)³⁰.

²⁸ Юнгеров 1910.

²⁹ Заето от зороастризма, религия, в която този зъл демон се нарича Айшмодева и е персонален противник на доброто. При установяването на единобожието в зороастризма, почитаните преди това като богове същества, били обявени за демони. Не е съвсем ясно кога възниква тази религия, тъй като дори последователите ѝ дават различни датировки за времето на основателя ѝ Зороастър, но ориентировъчно може да се приеме около VII в. пр. Хр.

³⁰ Числото на ангелите липсва в един от най-известните ранни преписи на Библията, т. нар. Синайски кодекс от IV в. (Юнгеров 1910).

Персонифицирането на седем от архангелите се свързва със символиката на пълнота и завършеност на числото седем. То се ползва с особено внимание още в асирийските и вавилонските заклинателни текстове, откъдето навлиза в Библията. В коптските защитни текстове се говори за седем защитни ангели. Тези вярвания преминават в апокрифите и във фолклора³¹. Седмичката е постоянно срещано число в Откровението на Йоан Богослов, където също се появяват седемте ангели, но вече изпратени да поразяват света, в който хората са допуснали Антихриста.

Шест архангели са известни по име от Библията³². Това са *Михаил* („който е като Бог“) (Дан. 10:13, 10: 21, 12:1; Юда 1: 9; Отк. 12: 7); *Гавриил* („мъж Божий“, „сила Божия“) (Дан. 8:16, 9:21; Лк. 1:19, 1:26); *Уриил* („светлина или огън Божий“) (3Езд. 4:1); *Иеремил* („висота Божия“) (3Езд. 4:36); *Салатиил* („молитва Божия“) (3Езд. 5:16) и *Рафаил* („изцеление Божие“) (Тов. 3:16, 5:4, 7:9, 8:2, 9:1, 5, 12:15). Две от книгите, в които се срещат личните имена, са девтероканонични. Персонификацията чрез добавянето на лични имена към вида служение на съществото в своята крайна проява би могла да се развие в идолослужение, дуализъм или политеизъм, особено в съжителство с политеистични култури, например във времето на асирийските завоевания, описано в книга на Товит, или на Вавилонския плен от времето на Ездра. Нагледен пример за различно от каноничното виждане след персонификацията на ангелския свят е апокрифът „Слово за лъжливия Антихрист, безбожния Сатанаил, как го плени архангел Михаил“³³. Появата в апокрифната литература на Сатанаил, който бил най-близо до Всевишния, но се възгордял и станал негов основен враг, е израз на дуализъм, залегнал в основата на гностическите учения. От друга страна, може би точно контактът с политеистични общества е довел до персонификация на някои Ангели, както са наречени архангелите в Стария завет, и именуването им, но формирането на канона въз основата на монотеизма е служело като регулатор за мястото на индивидуализираните с лични имена безплътни същества.

Други две архангелски имена – Иегудиил („хвала Божия“) ³⁴ и Вархиил („благословение Божие“) ³⁵ са достигнали до нас чрез църковното Предание, т.е. по устен път. Името Варахиил се среща в апокрифната

³¹ Петканова 2000: 71.

³² Иванов 2009: 473.

³³ Петканова 1981: 41.

³⁴ Литвинова 2010: 188. <https://www.pravenc.ru/text/293567.html>.

³⁵ Иванов 2009: 473. <https://www.pravenc.ru/text/%D0%90%D1%80%D1%85%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%B5%D0%BB.html>; <https://www.pravenc.ru/text/154079.html>. Страниците са посетени на 11 май 2021.

Книга на Енох, като в етиопската версия е употребено названието Бараккиил³⁶, преведено от гръцки, което би могло да е същото с фонетични промени, получени при превода. Според значението си обаче – „Божия светкавица“³⁷ така изписаното име е друго.

От хронологизацията на библейските книги, в които се срещат собствените имена на архангелите, следва, че появата на лични имена при безплътните сили може да се свърже най-рано с асирийските и вавилонските завоевания и политическото маргинализиране на евреите, което засилва месианските им очаквания. За това, че назоваването им не е дошло от чужда култура, а от самите евреи, се съди по еврейските корени на имената, по наставката „-ил“ и по семантиката им. Имената, които не означават природни явления, а качества и поради това съдържат в себе си абстрактност, едва ли са продукт на заемане от политеистична култура, в която по-скоро биха се дали имена на предмети и явления от действителността. Но това не означава, че самата поява на лични имена не е мотивирана от наименуваните добри и зли духове в контактните за евреите култури.

В цитираната по-горе книга на Енох, чиято най-стара редакция произхожда от II–I в. пр. Хр.³⁸, а според Б. Христова – от края на V или началото на IV в. пр. Хр.³⁹ заедно с познатите имена на архангели има и други, някои от които са на природни явления, употребени в словосъчетание с епитета „Божий“. Такива са „Божий ден“ (Йомиил), „Божия вечер“ (Рамиил), „Божия звезда“ (Кокабиил), „Божий дъжд“ (Батриил)⁴⁰ и др., които отправят към политеистичното почитане на природните явления в митологиите. Тези имена са знак, че култът към безплътните сили се е развивал и извън библейските книги и вероятно се е подхранвал от контактни политеистични култури, които са се пречупвали през погледа на монотеизма.

II. Учението за безплътните сили в светоотческите времена

Формирането на учението за ангелите е вековен процес, започнал още от възникването на християнството и превърнал се във важна част от християнското богословие. За него дават принос едни от най-авторитетните отци на Църквата, затова развитието му може да се проследи най-ве-

³⁶ Христова 2008: 27.

³⁷ Христова 2008: 135.

³⁸ Милтенова 2003: 255–256.

³⁹ Христова 2008: 13. При Б. Христова става въпрос за версии, а не за редакции.

⁴⁰ Христова 2008: 135.

че по догматическите съчинения, но поради особено развития култ към ангелите, учението за тях рефлектира и в литургическите текстове.

Една от най-авторитетните извънбиблейски книги, която се появява в края на I или най-късно към средата на II в.⁴¹, „Пастирът“ от св. ап. Ерм е написана във формата на откровение, в което Ангелът на Покаянието⁴² говори с ап. Ерм. Във виденията на апостола се появяват не седем, а шест⁴³ първосътворени „свети Божии ангели, на които Господ е поверил да увеличават, да изграждат и да владеят цялото творение“⁴⁴. Те строят Църквата, т.е. играят основна роля в изграждането на християнството, а множество други ангели им помагат за това. Трябва да се обърне внимание, че тук мястото на шестте първосътворени ангели в йерархията съответства на това на седемте архангели в други източници⁴⁵.

Друг влиятелен християнски автор, който пише за безплътните сили, е Ориген (ок. 185–254). В труда си „За началата“ той разсъждава за природата на тези същества въз основа на библейски цитати, отнасящи се до ангелите. Според Ориген „всяка твар за своите дела и подбуждения получава началство, или власт, или господство, които според заслугите им, а не според природно преимущество ги издигат или поставят над тези, над които те началствуват или властвуват“⁴⁶, т.е. безплътните сили не са

⁴¹ Колебанията относно датирането на книгата възникват заради спора около нейното авторство.

⁴² https://gbulkova.blogspot.com/2019/03/blog-post_29.html. 25 глава.

⁴³ Числото шест в християнството се свързва преди всичко със сътворението на света в шест дни. Специално число още в шумеро-акадската култура, откъдето навлиза в еврейската (Петканова 2000: 70–71). Без съучастието на Бога, числото придобива негативно значение, става недостатъчно за сътворяване на добро. Последното е изразено с комбинацията от три шестици в Откровението на Йоан Богослов, която се превръща в число на Антихриста. Шест ангела се срещат и във фолклора в песента „Замъчи се Божа майка“, които се намират край родилата Богородица: „Никой няма окол нея,/ току бяха шест ангели,/ шест ангели, шестом-крилци“ (Старева 2003: 69).

⁴⁴ „Пастирът“ 12 глава.

⁴⁵ Изглежда числата шест и седем са използвани заради символиката им и по-късно, при развитието на ангелологията, към тях са прибавени конкретни имена, тъй като нито в Пастира на Ерм, нито в Откровението на Йоан Богослов, където неведнъж е използвано числото седем за броя на ангелите (Откр. 1:4; 1:20; 3:1; 8:2 и др.), са назовани имена към дадения брой. Единствено в книга на Товит архангел Рафаил се представя като „един от седемте свети ангели, които възнасят молитвите на светите и възлизат пред славата на Светия“ (Тов. 12:15), но съществува вероятност мястото в книга Товит да е по-късна интерполация.

⁴⁶ Ориген 2003: 30; Migne 1857: col. 160.

създадени различни по чинове, а заемат определен чин според собствените си дела. Също така, тъй като Бог не може да създаде нищо лошо, следователно князът на този свят и неговите ангели сами са се отклонили от доброто, т.е. постъпили са по собствената си свободна воля⁴⁷. Ориген смята, че ангелите и човешките души имат еднаква природа, за разлика от ангелите хората са се предали на злобата, но ако се усъвършенстват морално, душите им биха могли да бъдат приети сред ангелските чинове⁴⁸. Когато настъпи Царството божие, всички същества (ангелите, хората и демоните) ще се приобщат към Бога сами, като отхвърлят злото и тогава няма да има ад⁴⁹.

Сред известните християнски автори, които се занимават с въпроса за ангелите, са Григорий Богослов и Григорий Нисийски. В своето слово за Божият живот Григорий Богослов пише, че за да се разпространява Божията благодат колкото може повече, Бог създава ангелските и небесните сили, които възникват като вторична светлина и служат на първичната (божия) светлина. Безплътните сили са разумни духове и невеществен и безплътен огън или притежават природа, близка до огъня⁵⁰. Григорий Нисийски смята, че природата на ангелите е „чисто духовна, неосезаема, нямаща вид със свързаните с тази духовност свойства разумност и свобода. В живота на ангелите има постоянно духовно-нравствено възрастване, което няма предел и което все повече ги приближава към Божествената благодат, като непрестанно славословят Бога. Числото на ангелите не може да се определи“⁵¹. Броят им спрямо този на хората е като в притчата за изгубената овца (Лк. 15: 3–7) – човечеството е едната изгубена овца, а ангелите са останалите деветдесет и девет. Ангелите постоянно се извисяват духовно и се приближават до божията благодат. Св. Григорий Нисийски разделя безплътните сили по функция на предстоящи и служещи⁵².

Главна роля за развитието на учението за безплътните сили в Православната църква изиграва трактатът на Псевдо-Дионисий Ареопагит „За

⁴⁷ Ориген 2003: 30, 40; Migne 1857: col. 157–165, 176, 178–180.

⁴⁸ Ориген 2003; 39–41; Migne 1857: col. 176–180.

⁴⁹ Въпреки че учението на Ориген е отхвърлено на V-я Вселенски събор (553 г), не трябва да се забравя, че той е основоположник на философските основи на християнското учение (Милтенова 2003а: 334; Цоневски 1986: 151), а съчинението му „За началата“ „е първият опит за по-задълбочено и философски обосновано догматическо богословие“ (Цоневски 1986: 149).

⁵⁰ Migne, PG 36: col. 319–120.

⁵¹ Цоневски 1986: 287.

⁵² Цоневски 1986: 287.

небесната йерархия“, написан към края на V в.⁵³. В него безплътните сили се представят в йерархична подредба от девет чина, разделени на три триади: серафими, херувими, престоли; господства, сили, власти; начала, архангели, ангели. Йерархията на безплътния свят зависи от функциите, които изпълнява всеки чин. Според Псевдо-Дионисий контакт с Бога има само първата триада, а останалите могат да осъществяват опосредствана връзка чрез нея (VII/3)⁵⁴. Значенията на думата *чин* (‘ред, порядък’; ‘устройство’; ‘сан’) изразяват строгостта и съподчинеността между деветте чина, а в смисъл ‘войнство’⁵⁵ думата се отнася към основната функция на всички в описаната йерархия – те са небесните войнства на Бога. Техният началник архангел Михаил и въобще седемте архангели с лични имена попадат в предпоследното звено според Псевдо-Дионисиевата подредба⁵⁶. Евентуални причини за несъответствието са, че тази подредба не е съобразена със статуса на назованите с лични имена безплътни сили и (или) култът към тях се изгражда независимо от нея. В две от библейските книги – Даниил (10:13, 12:1) и в Откровението на Йоан Богослов (12:7), където се споменава името на архангел Михаил, макар че е представен като предводител, той не е наречен *архангел* – в книга на пророк Даниил е *княз*, а в Откровението е употребено само личното име. Съборното послание на св. ап. Юда (1:9) е единственото място в Библията, където заедно със собственото име Михаил е използвано и нарицателното *архангел*. От това се съди, че в старозаветните времена не е възприеман като принадлежащ към определен чин, а по-скоро като *княз* на небесните войнства и причисляването му към архангелите е късно и навлиза от апокрифната литература⁵⁷. Гръцкият произход на названието ἀρχάγγελος също е в полза на добавянето на това нарицателно към личното име в началото на новозаветния период.

От Книга на пророк Даниил се вижда, че причисляването на Михаил към чина на архангелите става след персонификацията му, регистрирана в нея. Поради тази причина мястото на Михаил във второто звено от

⁵³ Станчев 1985: 587–589.

⁵⁴ „За небесната йерархия“ (<http://www.hesychasm.ru/library/dar/shierarchy.htm#VII>).

⁵⁵ Старобългарски речник, Т. 2, София, 2009:1192.

⁵⁶ <http://www.hesychasm.ru/library/dar/shierarchy.htm#IX>.

⁵⁷ Както беше споменато по-горе, руският учен А. Сперански дава сведение, че цитираното място от посланието на св. ап. Иуда е заето от апокриф (Сперанский 1881: 688). Също така в превода на етиопската версия на „Книга на Енох“, чиято най-стара запазена част датира от края на V или началото на IV в. пр. Хр. (Христова 2008: 13), е употребено названието „архангел“ в словосъчетание със собственото име Михаил (Христова 2008: 63, 64).

последната триада на Псевдо-Дионисиевата подредба не съответства на неговия статус на предводител на небесното войнство, изявен в старозаветното Даниилово пророчество. Също така, ако архангелите са само седем според броя на назованите с лични имена безплътни същества, това влиза в противоречие с представата за безброя на безплътните сили в Псевдо-Дионисиевата творба⁵⁸. От изтъкнатите аргументи следва, че през V в., когато се смята, че е написано съчинението „За небесната йерархия“, нарицателното име *архангел* вече е утвърдено за Михаил, а също така и култът към него като архангел е развит и разпространен, поради което той се възприема като предводител на безплътните войнства, въпреки ниския му статус според Псевдо-Дионисиевата йерархия.

Появата на авторитетното Псевдо-Дионисиево съчинение „За небесната йерархия“ би могла да служи като регулатор за значимостта на култа към безплътните сили. Ако се съди по вниманието към тях в християнската литература, вероятно заради ролята им на посредници между Бога и хората, те постоянно са провокирали интерес.

Друг влиятелен християнски автор, който е писал за безплътните сили, е Йоан Дамаскин. Във втората част от съчинението му „Точно изложение на православната вяра“ е отделено специално място на учението за ангелите. Както предполага самото заглавие, в творбата са изложени вече изразени схващания на отците преди Йоан Дамаскин, които авторът систематизира и допълва. Според него ангелите са сътворени от нищото, нематериални по природа, но са подобни на огъня или вятъра (с което им се приписва материалност в определена степен) и се явяват на хората във видим за тях образ. Те са разумни същества, които са във вечно движение и със свободна воля, но не са безсмъртни по природа (а по Божия благодат), защото само Бог, който е създал времето, е вечен и не зависи от него. Йоан Дамаскин възприема схващането на Григорий Богослов за ангелите като вторична светлина, която отразява първичната Божия светлина, а също и това за йерархичната ангелска подредба на Псевдо-Дионисий Ареопагит, тъй като изразява схващането, че висшите ангели предават светлина на нисшите⁵⁹.

Учението за безплътните сили е отразено и в някои други произведения, които не са посветени специално на ангелите, а също така и в други жанрове на средновековната литература, например тълковни текстове. То рефлектира и в предмета на настоящото изследване – химнографските творби.

⁵⁸ „За небесната йерархия“, XIV глава. <http://www.hesychasm.ru/library/dar/shierarchy.htm#XIV>.

⁵⁹ PG 94: col. 865–874.

III. Развитие на култа към безплътните сили в богослужението. Празници в Минея

Преди да се разгледа конкретно химнографията за безплътните сили, би следвало да се проследи най-общо историята на техните празници в християнския календар и да бъде представена информация за формирането и същността им.

Най-ранните запазени песнопения за празника на архангелите се намират в древния химнографски сборник Иадгари на 14 ноември⁶⁰. В по-късно формираната Минея са включени четири дати за честването им: 8 ноември – Събор на архангел Михаил и другите безплътни сили; 6 септември – Чудото на архангел Михаил в Хоня; 26 март – Събор на архангел Гавриил, и 13 юли – Събор на архангел Гавриил. Освен в Минея, за възпоменание на безплътните сили е отреден ден и от седмичното богослужение, което говори за важността на техния култ. Те заемат втората тема от песнопенията за понеделник в Октоиха⁶¹.

От честванията в минейния цикъл най-рано получава разпространение празникът на 8 ноември, който е отбелязан последователно в най-ранните запазени месецослови на Великата Константинополска църква от VIII–IX в.⁶². В месецослова на Евангелие от VIII–IX в. № 42 от Московската синодалната библиотека са отбелязани два от празниците за безплътните сили – 6 септември и 8 ноември. В друг месецослов на апостол от IX–X в. № LVII от Императорската публична библиотека празникът за 8 ноември е споменат, но този за 6 септември липсва⁶³. Според Синаксара на Великата Константинополска църква от IX–X в. са се чествали два от празниците – отново на 6 септември и 8 ноември⁶⁴.

Ранното установяване на празника Събор на арх. Михаил и другите безплътни сили несъмнено има връзка с особения статус на ангелите и архангелите. Според Николски те се нареждат на трето място след почитането на Господ и Пресвета Богородица⁶⁵. Съобразно важността си празниците в Типика са поставени в пет разреда, като най-големите Господски и Богородични са означени с вписан в кръг кръст. Вторите по важност се разглеждат и като средни от първи разред и са отбелязани с кръст и полуокръжност под долната част на кръста. Към тях спадат големи празници

⁶⁰ Никифорова 2012: 20; Хевсуриани 2014: 419–424.

⁶¹ Йовчева 2004а: 13.

⁶² Сергей 1: 403.

⁶³ Сергей 1: 409.

⁶⁴ Сергей 1: 412–413.

⁶⁵ Никольский 1907: 485.

като 6 декември (св. Николай Чудотворец), 30 януари (св. три светители – св. Василий Велики, св. Григорий Богослов и св. Йоан Златоуст), 6 май (св. Георги Победоносец) и др. Следващите, трети поред, но смятани за такива от втори разред, поради осмислянето на второто звено като подразред на големите празници, се означават с кръст. Към тях спада и Събор на св. архангел Михаил на 8 ноември. За неговата важност свидетелства и поместването на два канона за безплътните сили на утринната, което също е маркер за значимостта на паметта. В останалите два разреда влизат малките празници, които се отбелязват с три точки и полуокръжност отляво. При по-важните знакът е в червено, а при останалите – в черно. Празниците от последните два разреда са преобладаващи в календара⁶⁶. Към тях спадат останалите три дати за безплътните сили – 6 септември, 26 март и 13 юли.

В списък на празниците и светците, за които са написани канони не по-късно от IX в., архиеп. Сергий дава и четирите дати за безплътните сили⁶⁷. Според този списък Йосиф Песнописец е създал по един канон за всеки от празниците, Климент Студит е написал канон за 8 ноември, а Теофан – за 13 юли. По-новите изследвания обаче обогатяват съществено информацията за химнографията за безплътните сили⁶⁸. В ръкописите, както и в печатните минеи, един от каноните за тях е атрибутиран към творчеството на Йоан Дамаскин. Творбата се разпространява в някои версии на службата за 8 ноември и вероятно е написана за този празник като най-рано утвърден в календара или е била поместена на 14 ноември, когато се празнуват архангелите според най-архаичните химнографски сборници⁶⁹. Открити са и множество други канони от ранни или късни византийски творци, като общият им брой до днес надхвърля 30. Обемът на химнографията за празниците на безплътните сили говори, че още през IX в. култът е бил силно развит в Константинопол. За това са показателни и храмовете, посветени на архангелите. Още по времето на Константин Велики (270–337) са построени два храма в чест на арх. Михаил – „един в Естия, в околностите на Константинопол, след което мястото се наричало Анапол или Михайловско, заради явяването тук на архистратига Михаил, и друг – в Състения в Цариград“. По-късно „само Юстиниан Велики създава шест храма на името на архангел Михаил“⁷⁰.

⁶⁶ Никольский 1907: 486–506.

⁶⁷ Сергий 1: 416.

⁶⁸ Εὐστρατιάδης 1939: 168–169; Τομαδάκης 1971: 107–108, 124.

⁶⁹ Никифорова 2012: 20; Хевсуриани 2014: 419–424.

⁷⁰ Сергий 1: 403.

Наличието на посветени на архангела храмове по времето на Константин Велики предполага, че култът към безплътните сили е бил развит при възприемането на християнството като официална религия. Архиеп. Сергей пише, че празнуването на Събора на ангелите, на което основно се почита архангел Михаил, е древен празник, но частната причина за неговото установяване е неизвестна⁷¹. Макар че според Менология на император Василий „Събор на безплътните сили“, отбелязван на 8 ноември в православната църква, означава тяхното събиране за победата над Сатаната, архиеп. Сергей приема това обяснение за късно и смята, че генезисът на празника не може да се изясни с помощта на известните данни⁷². Според Николски съборът на ангелите „призовава към прослава на Господа Бога и живеещите на земята хора“⁷³. Относно установената дата за честването в православната църква според К. Николски „е избран месец ноември, понеже той е деветият месец от месец март, с който преди е започвала годината и който е първият месец след сътворението на света. Така месец ноември е девети поред в годината и съответства на деветте ангелски чина“⁷⁴. Подобно обяснение за поредността на месеца би било задоволително, ако празникът е заимстван от еврейския календар, в който църковната година започва не от първи септември, а от първи март. Но Псевдо-Дионисиевата подредба на девет чина има византийски произход, което изключва вероятността времето на честване да е заето от еврейския календар. Колкото до утвърдения 8 ден от месеца, може да се предположи, че изборът му е свързан със символиката на числото 8 в християнското мислене, според което след Второто пришествие на Христос ще настъпи осмият век, т.е. Царството божие с окончателната победа на безплътните войнства над Сатаната⁷⁵. За сравнение – седмичното богослужение е свързано с това число – в песнопенията по Октоиха понеделник е ден на безплътните сили, а символично всеки понеделник се смята за осми ден, за предобраз на новия век. Освен това единият от двата празника на безплътните сили в католическата църква също е на осмия ден от месеца –

⁷¹ Сергей 3: 460.

⁷² Сергей 3: 460.

⁷³ Никольский 1907: 507.

⁷⁴ Никольский 1907: 507. Преводът на К. Николски и на двете цитирани места е мой. – С. П.

⁷⁵ Числото означава ново положително начало, например в Ноевия ковчег влизат осем човека (Битие 6:18; 7:13); обрязването на евреите става на осмия ден (Левит 12:3); християнските баптистории може да са осмогълни, тъй като кръщението означава ново раждане. Според някои тълкувания числото на Иисус е 888.

8 май, което отново би могло да подкрепи избора на дата със символиката на това число.

От гледна точка на аргументираното изследване на В. Болотов обаче символичното обяснение за избор на датата 8 ноември трябва да се отхвърли. Според изнесените от руския учен данни, честването на 8 ноември има александрийски произход. Празникът на архангел Михаил е възприет от Александрийската църква между 400 и 432 г. До това време на същия ден тя е отбелязвала Кръщение Господне, празник, който е изместил неколкодневни тържества в чест на Озирис. След пренасянето на Кръщение Господне на 6 януари неговото място е заето от празника на архангел Михаил⁷⁶. В подкрепа на мнението си Болотов предава разказа на александрийския православен патриарх Евтихий (+ 11 май 940 г.), според който „когато Александър⁷⁷ станал патриарх на Александрия и християнството възтържествувало“, той превръща един стар езически храм, още от времето на царица Клеопатра, в храм на архангел Михаил⁷⁸. Изглежда Александър Александрийски само започва реформирането на храма и той е превърнат окончателно в християнска църква от неговия наследник Атанасий Велики през 368 г.⁷⁹. Според това сведение официалният култ е установен трайно още през IV в. За неговото развитие роля изиграва и важноста на храма, който се намира на стратегическо място в голям християнски център и има история, свързана с велики владетели в миналото. Храмът бил замислен от Клеопатра и построен от Юлий Цезар на брега на морето, където е голямото александрийско пристанище. Болотов цитира Йоан Никейски, живял в края на VII в. (+ след 694 г.) и извършвал богослужения в тази църква, който на свой ред използва Йоан Малала (ок. 490–578) за източник за по-ранните от неговото време събития⁸⁰. Йоан Никейски⁸¹ пише: „И в дните на великия Константин, християнския цар, когато приел римското царство, той превърнал [това здание] в християнска църква и я нарекъл на името на светия Михаил“⁸².

Вторият по хронология празник на безплътните сили е Чудото на арх. Михаил в Хоня на 6 септември. Официалното му признаване е станало

⁷⁶ Болотов 1982: 641, 644.

⁷⁷ Става въпрос за Александър Александрийски, управлявал от 313 до 326 г., който е един от организаторите на Първия вселенски събор.

⁷⁸ Болотов 1892: 622–623.

⁷⁹ Болотов 1892: 627.

⁸⁰ Болотов 1892: 622 и следващи страници.

⁸¹ Източникът на В. Болотов – на 628 страница в бел. 67 под линия – *Chronique de Jean, évêque de Nikiou, par H Zotenberg, ch. 64, pp. 60. 285.*

⁸² Болотов 1892: 627–628. Превод мой – С. П.

през XII в. от византийския император Мануил I Комнин (1143–1180)⁸³, но изглежда на локално равнище в самия град Хоня той се утвърждава още през IV в.⁸⁴, вероятно в първите години след официалното приемане на християнството. Причините за това предположение са две: събитието, на което се основава легендата за тази памет, е станало още през I в. и запазеното старо име на града Коласия в четивата за празника. Службата за 6 септември е свързана с лековит извор в малоазийския град Хоня (Хонай, Хонас) в днешна Турция (в Античността Колоса или Коласия), посветен на арх. Михаил. Според легендата езичниците се опитват да унищожат аязмото, като прокопават канал от близката река, за да предизвикат наводнение. Архангел Михаил предотвратява наводнението, след като предизвиква земетръс и отклонява събраната вода в дълбока пропаст⁸⁵. Във връзка с тази легенда за празника Й. Иванов дава сведения, че „през 65 г. сл. Хр. станало във Фригия страшно земетресение, и градът Колоса току-речи целият бил разрушен. Реката Ликос се губи при Колоса под земята и на едно разстояние от 5 стадии пак излиза“⁸⁶. Не е ясно дали отклоняването на реката и опазването на аязмото неосквернено е свързано с дадената власт на архангела над водата като една от земните стихии, понеже това знание не е популярно в християнската култура⁸⁷.

Ранното оформяне на култа към архангелите на мястото, където възниква празникът за Чудото в Хоня, е засвидетелствано в Посланието на св. ап. Павел до колосяни (Кол. 2: 18–19), в което изпъква засилената почит към ангелите в Мала Азия още през I в.⁸⁸. – „Никой преднамерено

⁸³ Атанасова 2008: 107; Бакалова 1988: 36.

⁸⁴ Иванова 2008: 186.

⁸⁵ Моллов 2000. <http://liternet.bg/publish/tmollov/kiustendil.htm>. (Страницата е посетена на 11 май 2021).

⁸⁶ Иванов 1906: 256.

⁸⁷ Четирима от архангелите са обвързани с четирите основни елемента – Михаил властва над водата, Гавриил – над огъня, Уриил – над въздуха, а Рафаил – над земята. Вж. Христова 2008: 136, бележка 12. За обвързаността на архангелите с основните елементи Б. Христова намира информация в Книга Зохар, която е тълкувание на Тората, писано основно на арамейски език през II в.

⁸⁸ Наличието на засилен култ към безплътните сили въз основа на цитираното място от Послание към колосяни е отбелязано още от архиепископ Сергей: „Благоговейное почитание ангелов весьма древне и современно самому основанию церкви; у некоторых оно переходило даже за должные переделы, доходило до боготворения ангелов и было обличаемо св. ап. Павлом въ послании к колоссямъ (II, 18, 19) и собором лаодикийским (IV века правило 35)“ (Сергий 1: 402–403).

да ви не прелъстява със смиреномъдрие и служене на Ангелите, като се впуска в онова, що не е видял, като безразсъдно се гордее с плътския си ум // и не се придържа о Главата – *Христа*...“. Адресатите на това наставление са именно жителите на град Коласия (Колоса), където архангел Михаил извършва чудото с опазването на аязмото от оскверняване. За неправомерното развитие на култа към безплътните сили свидетелства и правилото за ограничаването му, прието на поместния църковен събор в съседния на Коласия град Лаодикия⁸⁹ през 343 г., съвсем скоро след официалното приемане на християнството⁹⁰.

Освен историческите сведения за земетресението, още един любопитен факт дава информация, че събитието, отразено в четивата за празника, е станало през I в. В Посланието до колосяни е споменато и името Архип, на когото апостол Павел изпраща вест: „Кажете на Архипа: гледай да изпълняваш службата, що си приел в Господа“ (Кол. 4: 17). Не е изключено това да е същият Архип парамонар, предстоятел на храма, посветен на архангел Михаил, за когото става въпрос в проложното четиво за празника. Възможно е да става въпрос и за апостол Архип, един от 70-те апостоли, също жител на Коласия⁹¹. Някои важни съвпадения – време, място на живот и дейност и принадлежността както на Архип парамонар, така и на апостол Архип към християнството в самото начало от възникването му провокират въпроса дали двете имена не се отнасят за една и съща личност и ако двамата християни са две отделни личности, за кого от тях се отнася обръщението на апостол Павел. Повикът на апостола, предизвикан от свръхразвитата почит към безплътните сили, е показателен за това, че един култ може да съществува неофициално векове наред преди да бъде признат и през това време да се развива. Въпреки че празникът за Чудото в Хоня е въведен официално едва през XII в., вероятно това е било формалност, тъй като сведения за него се появяват

⁸⁹ За близостта на Коласия до Лаодикия вж. карта № 7, „Мисионерски пътешествия на св. ап. Павла по Деяния апостолски“ към изданието на Библията от 2005 г.

⁹⁰ 35 Правило от Лаодикийския поместен събор гласи: „Не се позволява на християни да напускат църквата Божия, да отиват да правят събрания и да призовават ангели (вместо Бога), нещо, което е отхвърлено. Затова, ако се окаже, че някой върши подобно тайно идолослужение, нека бъде анатема, понеже е напуснал нашия Господ Иисуса Христа, Сина Божий, и е минал в идолослужение“. <http://www.sveta-gora-zograph.com/books/Pravila-2/book.html#d0e498>

⁹¹ Паметта му се отбелязва на 19 февруари (Христова-Шомова 2012: 535) и на 6 юли (Janin 1953: 58; Христова-Шомова 2012: 786).

в синаксарите още през VIII–IX в., както се вижда от изложената вече информация⁹².

„Що се отнася до преименуването на Колоса в Хоня, за това е известно следното: на Шестия вселенски събор в 692 г. епископът на града е назван „колоски“, а на Седмия вселенски събор в 787 г. – Доситей, епископ хонски. Впрочем на това основание не трябва да се смята, че преименуването не може да е произлязло по-рано от VII или VIII в.; двете названия биха могли да се използват без разлика в древността“⁹³. Предположението на архиеп. Сергей за по-ранния произход на името „Хоня“ от времето на неговото документално засвидетелстване, намира подкрепа в значението на думата *χόνη*, което е обяснено в речника като хуния (фуния) или „долната част на пещта за разтопяване“⁹⁴. Като се изхожда от значението на думата „фуния“, може да се предположи, че новото название е свързано с локална географска особеност, която има връзка със земетресението, предизвикало пропадане на земните пластове и отклоняването на водите на реката. Ако названието „Хоня“ е възникнало вследствие на разместването на земните пластове от земетръса и пропадането на реката, вероятно то се е появило в годините след земетресението и е повлияло за развитието и закрепването на култа към архангела на местна почва. Проверката в речника за значенията на думи, свързани с топонима *Κολασσαίς*, отправяща към съществителното *κόλασις* със значение ‘наказвам’ и глаголят *κολάζω* с основно значение ‘усмирявам, укротявам, обуздавам и второ – ‘мъмря, хуля, наказвам’⁹⁵, което предполага, че и по-старият топоним може да се обвърже с дейността на архангел Михаил според събитията в проложното житие за празника и със земетресението през I век. Изведените значения могат да се свържат с ранната история на града и потвърждават предположението на архиеп. Сергей, че може да са се използвали и двете, тоест

⁹² Въпросите за „официалното“ признаване на празника едва през XII в. и за многовековното му съществуване преди това заслужават специално внимание и отделно изследване. При регистрирането на паметта в някои от най-ранните запазени месецослови и документалната информация за нейното ранно съществуване, а също така и при наличието на канон за нея от Йосиф Песнописец, се оказва, че празникът на Чудото в Хоня е отбелязван от Църквата дълго преди неговото официално признаване. От друга страна, предизвиква недоумение въпросът защо е било необходимо този празник да се признава официално от Михаил I Комнин, след като е било достатъчно вписването на паметта в синаксарите и наличието на песнопения за нея, за да бъде тя празнувана.

⁹³ Сергей 3: 360. Превод мой – С. П.

⁹⁴ Войнов и колектив 1996: 908. Вж. и ‘хуния’ при Геров 1904 (1978): 515.

⁹⁵ Войнов и колектив 1996: 442.

Хоня да е възникнало много по-рано, отколкото е засвидетелствано като официално название.

Другите два празника – тези в чест на архангел Гавриил, са установени по-късно. Информацията на архиеп. Сергей за храмовете, предназначени специално за архангел Михаил в Константинопол, предполага и ранното обособяване на посветен на него празник, докато за подобно ранно почитане на архангел Гавриил липсва информация⁹⁶. По-специалното внимание към архангел Гавриил и формирането на негова обособена памет трябва да се отдаде на трайното установяване на празника Благовещение, тъй като честването му е свързано с благовестието на Дева Мария за раждането на Христос (Лк. 1: 26–35). Първите данни за отбелязването на паметта са засвидетелствани чрез песнопенията за нея. Техните автори са живели през IX в., но, поради липсата на достатъчно информация в месецословите за ранно специално честване, не е ясно на коя дата са изпълнявани творбите. Архиеп. Сергей отбелязва, че за празника Събор на архангел Гавриил на 26 март е написан един канон от Йосиф Песнописец, а за летния празник на 13 юли – един канон от Йосиф Песнописец и един от Теофан Начертани⁹⁷, но данни за последователно отбелязване на празника на 13 юли още от IX в. всъщност липсват. Най-ранните последования за архангела засега са регистрирани в старинния служебен миней Sinait. Gr. 607 от IX–X в., в който са поместени песнопения както на 24 март като Предпразненство на Благовещение с канон на IV гл. от Георги Никомидийски, така и на 26 март с канон на IV гл. от Йосиф Песнописец⁹⁸.

И за двете паметни за архангел Гавриил – на 26 март и на 13 юли, в печатния гръцки миней е поместен един и същ канон от Йосиф⁹⁹. По същия начин канонът се включва и в славянското издание на Минея. Двете паметни са отбелязвани спорадично в някои по-ранни запазени месецослови. В календара на гръцко Евангелие от 1055 г. на 26 март е регистрирана паметта на архангел Михаил¹⁰⁰. Данните предполагат, че честването на Събор на архангел Гавриил, макар и навлязло в календара, все още не е било окончателно установено през XI в. Вероятно поради по-ниския си ранг в йерархията на църковните чествания двете паметни не са отбелязвани с песнопения във всички версии на службите за съответните дати, а е възможно и да не са споменавани в част от месецословите, което има от-

⁹⁶ Сергей 1: 402–403.

⁹⁷ Сергей 1: 419, 421.

⁹⁸ Никифорова 2012: 236, 257–261.

⁹⁹ http://www.christopherklitou.com/menaia_26_march_greek.htm;

http://www.christopherklitou.com/menaia_13_july_greek.htm.

¹⁰⁰ Сергей 1: 437.

ношение към тяхното окончателно утвърждаване в календара. Празникът на 13 юли е отбелязван устойчиво само в късните редакции на Йерусалимския устав, а преди това неговата поява в месецословите е епизодична¹⁰¹. И. Христова-Шомова предполага, че е въведен в календара, „защото другият Събор на архангел Гавриил, който е на деня след Благовещение, се пада почти винаги през Великия пост“¹⁰².

Освен четирите основни празника на безплътните сили в календарите са запазени и множество локални паметни, посветени на храмове и манастири, които носят името на някой от двамата архангели – Михаил или Гавриил, или на всички безплътни сили. Такива паметни са отбелязвани в константинополските синаксари на 17 октомври – Освещаване на храм на архангел Гавриил в парк в Константинопол¹⁰³; 10 декември – Освещаване на храм на архангел Михаил¹⁰⁴; 11 януари – Събор на множество архангели¹⁰⁵; 9 юни – Освещаване на храм на архангел Михаил в северната част на Константинопол¹⁰⁶; 19 юни – празник на храм в Константинопол, посветен на архангел Михаил¹⁰⁷. През 885 г. на празника на св. пророк Илия (20 юли) император Василий I Македонянин публично се помирил със сина си Лъв VI Философ в църква, посветена на безплътните сили¹⁰⁸. Не е ясно дали църквата е построена от самия Василий, дали е функционирала преди царуването му, а също и къде се е намирала. Съществуват оскъдни данни за множество други храмове, за които липсва информация не само на коя дата са били осветени, но понякога и къде са се намирали¹⁰⁹.

Култът към безплътните сили е бил разпространен и на Запад още отпреди разделянето на Църквата. „Западната църква се разминава с Източната в дните на празнуване на ангелите, тя ги отбелязва на 8 май и на 29 септември. Някои отнасят празника на 8 май в памет на явяването на арх. Михаил на планината Гарганя в Апулия към времето на папа Геласий (492–493 г.). В древните римски (IV в.) и картагенски (V в.) западни календари липсва празник на ангелите, но в календарите от VIII в. той вече е поместен под 29 септември“¹¹⁰. „На този ден е била осветена базиликата

¹⁰¹ Э. П. Б. 2009: 187–191.

¹⁰² Христова-Шомова 2012: 798.

¹⁰³ Христова-Шомова 2012: 205–206.

¹⁰⁴ Христова-Шомова 2012: 357–358.

¹⁰⁵ Христова-Шомова 2012: 446.

¹⁰⁶ Janin 1953: 359; Христова-Шомова 2012: 736.

¹⁰⁷ Janin 1953: 354; Христова-Шомова 2012: 751.

¹⁰⁸ Janin 1953: 59.

¹⁰⁹ Janin 1953: 349–363.

¹¹⁰ Сергей 1: 403.

на архангел Михаил на *via Salaria* на 6 мили от Рим¹¹¹. В месецослова на древноруското Архангелско евангелие от 1092 г. (РДБ, М. 1666) има и дати, отбелязвани от Западната църква. Сред тях под 29 септември е и паметта на архангел Михаил¹¹².

IV. Разпространение на култа в България

За ранното навлизане на култа към безплътните сили в Първото българско царство и за неговите функции говорят многобройни данни от различни източници (богослужбени, археологически, исторически). Още с официалното установяване на християнството през 864 г. в България съществуват предпоставки за възприемането и развитието на почитта към архангелите. При кръщението си княз Борис I приема християнското име Михаил от византийския император Михаил III, с което архангелът се превръща в личен покровител на владетеля. Ако се съди по скорошното приемане на името Гавриил в царския род, дадено на втория син на княз Борис I, в новопокръстена България е навлязъл и култът към архангел Гавриил¹¹³.

За почитането на безплътните сили се съди и от намерените при археологическите разкопки при Велики Преслав и околностите му плочки с изображения на ангели. В едно от манастирските ателиета на Кръглата Симеонова църква са открити части от рисувано изображение на архангел Гавриил, а също и кръгъл миниатюрен медальон с изображение на архангел¹¹⁴. Интересна е също така една „нагръдна иконка“¹¹⁵, на която са изобразени седнал Христос и изправен ангел до него. Т. Тотев предполага, че това е една много рядка иконографска сцена – молитвата на Христос в Гетсиманската градина (Лк. 22:43). За съжаление засега находката се датира в твърде широки хронологически граници – от IX до XIII в.¹¹⁶. Също така за специален култ свидетелстват двете достигнали до нас славянски жития на Наум Охридски, които дават информация, че светецът е основал манастир, посветен на безплътните сили. В първото, най-старо Житие на Наум се съобщава – „Съгради манастир на оттока на Бялото езеро и църква [посветена на] светите архангели“¹¹⁷. Във второто Житие на Наум ин-

¹¹¹ Болотов 1892: 595.

¹¹² Сергей 1: 118.

¹¹³ Чешмеджиев 1996: 55.

¹¹⁴ Тотев 2000: 30.

¹¹⁵ Тотев 2000: 137.

¹¹⁶ Тотев 2000: 140.

¹¹⁷ Иванова 1986: 80.

формацията е разгърната: „И в Ливание Деволяско, при края на езерото на Охридския град, в междуречието, Наум изгражда голям манастир и храм на чиновначника архангел Михаил и на всички небесни сили с богатството и по повелята на благочестивия български цар Михаил-Борис и на неговия син цар Симеон. Тогава течеше 905 година“¹¹⁸. Въпреки че това „Второ житие“ е с няколко века по-късно от времето на Наум Охридски, Кл. Иванова предполага, че то е възникнало в областта около Охрид¹¹⁹ и вероятно неговият автор е познавал манастира в първоначалния му вид, а не както е запазен днес, и е почерпил горните сведения от стенописи в манастирската църква или от манастирски документи.

Първичните писмени източници също свидетелстват за силния култ към безплътните сили в ранния етап от формирането на старобългарската богослужебна литература и книжнина. Създадените от учениците на Кирил и Методий оригинални старобългарски творби са едно от доказателствата за ранното почитане на архангелите. Климент Охридски написва Похвално слово за архангелите Михаил и Гавриил, открито от Ундошки и познато в над 160 преписа, датирани от XIV в. нататък¹²⁰. Предположението за това слово е, че е създадено „най-вероятно по повод освещаването на храма „Св. Архангели“ в основания от Наум манастир на брега на Охридското езеро“¹²¹. До нас е достигнал и акростихов канон за архангел Михаил от Константин Преславски, открит от Стефан Кожухаров¹²² в Скопския миней от XIII в. (НБКМ 522). Въз основа на отделни места в канона, където се споменават събраните в дома на архистратига хора за неговия празник, ученият предполага, че в Преслав „е имало църква или манастир, чийто патрон е бил архангел Михаил“¹²³. Освен произведенията със сигурно авторство са познати още две слова – Кратко сказание за чудесата на архангел Михаил¹²⁴ и За ангелите¹²⁵, които са без идентифициран гръцки текст, а също и един канон за архангел Михаил на II глас, с начало *Просвъщън дръвляе оумы*¹²⁶.

¹¹⁸ Иванова 1986: 83.

¹¹⁹ Иванова 1986: 527.

¹²⁰ Иванова 2008: 287–288; Петков и колектив 2008: 255–265.

¹²¹ Атанасова 2008: 105; Куев 1970: 239–240.

¹²² Кожухаров 1983: 59–62; 2004: 45–59.

¹²³ Кожухаров 2004: 48.

¹²⁴ Иванова 2008: 286–287, № 6.

¹²⁵ Иванова 2008: 288–289, № 9.

¹²⁶ Верещчагин 2001: 406–418; Верещчагин 2006: 593–605; Йовчева 2009: 203–214. За произведенията в чест на архангелите – Атанасова 2008: 103–115.

В качеството си на небесен воин и началник на безплътните войнства архангелът е покровител и на войската и на владетеля като неин предводител. С приетото християнско име Михаил, княз Борис I минава под протекцията на архангела, осигурява си личната му подкрепа. Димо Чешмеджиев разглежда един латиноезичен откъс от Бертинските анали, свързан с войската страна от култа на архангела, като предполага, че той е възникнал в България по времето на изпращането на латиноезични духовници от папа Николай I и извършването на латинска литургия в страната. Откъсът описва победата на княз Борис I над разбунтувалите се боляри с помощта на седем духовни лица, които помогнали на владетеля да потуши бунта и в които авторът вижда седемте архангели. От анализа на текста Д. Чешмеджиев също така прави извод, че разглежданият откъс има връзка с Откровението на Йоан Богослов. Развитата в Откровението ангелология е била използвана при тълкуването на резки исторически обрати, като например свалянето на Владимир-Расате от трона¹²⁷.

Култът към архангел Михаил се поддържа и по време на Второто българско царство. Запазва се тенденцията, която е следвана и във Византия – владетелите да носят името Михаил. Примери за това са синът на Иван Асен II от Ирина Комнина Михаил II Асен (1246–1256), както и основателят на последната българска династия – Михаил III Шишман Асен (1323–1330). По това време се строят нови храмове, посветени на архангела. За един от тях имаме известие от Житието на патриарх Йоаким I, който създава манастир по поръка на Иван Асен II: „...старецът нае за златото наемници, изсече пещера и направи на името на великия архистратиг Михаил голям манастир, който съществува и до ден днешен“¹²⁸. Учените приемат, че става въпрос за скалния комплекс на името на архангел Михаил край с. Иваново, Русенско, и за т. нар. „Затрупана църква“, за която се съди по един от стенописите ѝ, че ктиторият е владетел¹²⁹. През XIV в. е написан и един молебен канон за архангелите Михаил и Гавриил, свидетелстващ за специалния интерес към тях. Негов автор е търновският книжовник инок Симеон¹³⁰.

В старобългарската литература се разпространяват и творби извън официалния култ, голяма част от които са дуалистични и наблягат на противоборството на безплътните сили като войнства на Бога със Сатаната и неговите паднали ангели. Такива са *За Тивериадското море*; *Слово за*

¹²⁷ Чешмеджиев 1996: 52–61.

¹²⁸ Иванова 1986: 87.

¹²⁹ Бакалова 2009: 243–244; Бакалова 1988: 31–46.

¹³⁰ Кожухаров 2004в: 172–178.

лъжливия Ахтихрист, безбожния Сатанаил, как го плени архангел Михаил, воевода на всички ангели; Книга на Енох. Макар и известни от късни преписи, за тях се предполага, че са били познати на богомилите. Ангели участват и в апокрифните пророчества като неизменна част от виденията на пророците¹³¹. Както в официалната литература, и в голям дял от апокрифите основна роля играе архангел Михаил, и то преди всичко като воин и на предводител на небесното войнство.

Популярността на архангела се разраства дотолкова, че той става герой на някои народни приказки. Сюжетът се изгражда върху дадената му власт над душите на мъртвите или върху неговата чудесна намеса в живота на хората, което води до получаване на справедлива награда за човешките дела. От разпространето на култа в народното творчество става ясно, че архангел Михаил е интересен и популярен. Последното явно се дължи освен на мистичната му роля на водач на мъртвите и на неговата безплътност. За разлика от светците, той, както и другите архангели, няма земно житие, а това благоприятства извеждането му от житийните рамки, в които са положени светците, и обогатяването на образа му в народното творчество.

V. Изображения на безплътните сили. Присъствие в Литургията

Архангелите се изографисват основно на две места в храма – на иконостаса сред основния ред икони на лявата олтарна врата или в съседство с нея и над входа към наоса, обикновено на западната му стена. Поставянето им до входа към наоса или към олтара е свързано с функциите им на пазители на храма¹³² – „на северните двери на иконостаса най-често е изобразяван архангел Михаил с меч – обърнат към наоса, той предупреждава верните, че не могат да влязат в олтара, който е образ на „наднебесните неща“¹³³. „В стенописи от XII–XIII в. насам във външния или вътрешен нартекс, но винаги близо до вратата на храма, се изобразяват архангелите Михаил и Гавриил или ангели, държащи меч или прибори за писане и свитъци, на които е отправено предупреждение към верните да внимават в молитвите, а към грешниците – че мястото им не е в наоса“¹³⁴. На запад-

¹³¹ Петканова 1981: 31–76.

¹³² Геров 2009; Минчев 2011: 115–116, 120–121.

¹³³ Минчев 2011: 120.

¹³⁴ Минчев 2011: 115–116.

ната стена на наоса архангел Михаил е изписван от XIII в. Изобразяването му като воин намира израз в тази му апотропейна функция¹³⁵.

Безплътните сили не само пазят храма и бдят над самото богослужение и над вярващите, а невидимо за верните участват в богослужението заедно с Христос¹³⁶. Цялата Христова църква се събира по време на Литургията¹³⁷, включително и ангелите, които участват в нея заедно със свещеника и с миряните. Изпълнението на Трисветата песен в олтара е израз на събирането на ангелите в него, а в наоса – на хората. Изображенията на архангелите се вписват естествено в символиката на тези песнопения. Те пазят не само храма, но и Църквата, която се представлява от стеклите се на богослужението хора.

Необходимостта от извисяването на човека е подчертана с Херувимската песен, при която вярващите са призовани като се уподобят на херувими, да отложат всяка житейска грижа. Този призив трябва да освободи съзнанието и да го доближи до ангелското служене. Видимото присъствие на архангелите на иконите и стенописите допълва песнопенията, извежда християнина от времето и пространството на ежедневието и го възнася нагоре, към Бога, към който той се стреми. Иконите на архангелите, заедно с останалите икони изразяват и пълнотата на Църквата, присъствието на всички участници в нея – Христос, ангелите, светиите, духовенството и народът божий, както и нейното различно времепространство. В това обкръжение, с участието на всички присъстващи свещеникът изрича думите на Христос от Тайната вечеря и се моли Светият Дух да слезе и да претвори хляба и виното в Тяло и Плът Христови¹³⁸. Освен че постоянно бди над верните в храма, архангел Михаил не допуска в този момент не само външни врагове, но и нахлуването на ежедневни или нечисти помисли подготвилите души си вярващи за приемане на тайнството Евхаристия. Пазителят на входа на наоса става пазител на пречистилата се с молитви човешка душа, за да не допусне Сатаната да се промъкне и да я оскверни за Божиите дарове. Архангелът бди да не се приемат недостойно Христовите тайни. В тази връзка е интересно антропологичното тълкуване за частите на храма, в което наосът е символ на тялото, а олтарът – на душата¹³⁹. Според него архангелите до двата входа към наоса и към олтара бдят над видимата и невидимата част от човека да не го обземе

¹³⁵ Геров 2009: 1.

¹³⁶ Минчев 2011: 70–72. Библиография по въпроса за изображенията на архангелите в храма и присъствието им на Литургията – Минчев 2011.

¹³⁷ Гогол 1994: 17–22.

¹³⁸ Божествена Литургия 2007: 58–60.

¹³⁹ Флоренски 1994: 33.

злото и да наруши целостта на човешката личност. Тази роля на архангела се изобразява също с поваления Сатана, върху чието тяло архангел Михаил, облечен в ризница и с меч в ръка, е стъпил с крак. Иконата с победата над злото обикновено се намира на лявата олтарна дверь или в съседство с нея и когато християнинът застане пред иконостаса, вижда поваления на прага на душата му Сатана, спрян от бдящия архангел. Така архангел Михаил е показан като деен застъпник, като закрилник на добрия християнин, а не само на храма.

Сходен със сразения Сатана иконографски сюжет е поваленият човек в краката на архангела. Архангелът е облечен като воин, с меч или нож в едната ръка, а в другата хванал за косата човешката душа, изографисана като по-малко копие на смъртника, но без дрехи. Тази сцена се изобразява от XVII в. нататък¹⁴⁰, когато придобива популярност функцията на архангела на психопомп или водител на душите на мъртвите. Причината тя да се поставя на иконостаса е символичното значение на олтара, който от космологична гледна точка представлява небето. Архангелът води душата на християнина към него, където тя ще застане пред Бога. „Иконостасът е границата между видимия и невидимия свят. Олтарната преграда се осъществява, става достъпна за съзнанието благодарение на плътните редици светии, на облака на свидетелите, обкръжили Божия Престол и сферата на небесната слава, възвестяващи тайната. Иконостасът е *видение*. Иконостасът е явлението на светиите и ангелите – ангелофания, явление на небесните свидетели и преди всичко на Богородица и на Самия Христос по плът – свидетели, възвестяващи какво има от другата страна на плътта“¹⁴¹. В това обкръжение, голата душа на смъртника, едва извадена от тялото и вече е застанала пред своя съд с видимите ѝ за Господа земни дела. Тук са и светците, които могат да се застъпят за нея, за да влезе в Рая. Поради значението на олтара сцената с победения Сатана от Апокалипсиса, паднал в краката на архангела, точно на това място в храма, символично изобразява неговото изгонване от небесата, не само на иконата, но и с пространственото разделение на храма посредством иконостаса.

Две икони от този тип могат да се видят в храма „Св. Петка Стара“ в София. И двете изобразяват вземането на душата на сребролюбеца. Едната е в основния ред икони на лявата олтарна врата на иконостаса и е рисувана от иконописеца Петър Кушлев през XX в. А другата, поставена в рамка на северната стена, близо до иконостаса, е от XIX в. според надписа в долния ѝ край, в който е посочена 1884 г. И на двете изображения ос-

¹⁴⁰ Геров 2009: 7.

¹⁴¹ Флоренски 1994: 35.

вен грешника и архангел Михаил, който е основният персонаж в иконата, до главата на смъртника се вижда и дяволът със свитък в ръце. На него на иконостасната икона е написано *Нѣшъ нѣшъ еси ѿ сребролюбѹе*, а на другото изображение освен свитък в едната ръка, на който се вижда *мшъ н пнн дѣшо н веселнса*, в другата дяволът държи торбичка с пари – лихвите на длъжниците, които са наредени на опашка до смъртника. Същата икона, като тази на северната стена от църквата „Св. Петка Стара“, се намира и в притвора на храма „Рождество Богородично“ в Рилския манастир. Между двете изображения има явна връзка – освен еднаквото разположение на обектите, архангел Михаил е с абсолютно еднакво облекло и на едната, и на другата. Назидателните иконографски сюжети са характерни за XIX в. Провокирани от възрожденските процеси със засиленото внимание на човека към собствения му вътрешен свят, но пречупени през християнското мислене, те, освен че са образователни и възпитателни, се обръщат и към личната отвъдна участ на грешника¹⁴².

Когато архангел Михаил е изобразен сам, с юношеско лице, дълга бяла риза и оръжие в ръката на олтарната врата, той е в ролята на пазител на Царството Божие. Тази икона може да се види в църквата „Света Неделя“ в София, където не е изобразена точно на лявата олтарна врата, а близо до нея, но надписът „Арх. Михаил“, който се отнася за иконата, е над олтарната дверь. Надписът нагледно превръща лявата олтарна врата във вход към царството Божие. В църквата „Успение Богородично“ в София последната икона от лявата страна на иконостаса е тази на архангел Гавриил с дългопола бяла дреха и червено наметало върху нея, със стрък бяла лилия в ръце. В този случай изборът на иконата е свързан с Богородица, която е покровителка на храма. Лилията в ръцете на архангела символизира Благовещението¹⁴³.

Друго ключово място, на което могат да бъдат видени ангелските войнства, е куполът, около иконата на Христос Вседържител. В една осъвременена на български език ерминия от XIX в. има указания за изписване на безплътните сили около иконата на Христос Вседържител в купола: „Когато искаш да пишеш в църквата кубето (...) посред кръга изобрази Христа че благославя и държи при пръстити си евангелие и пиши тоя надпис „Иисус Христос Вседържител“ и около кръга напиши много хе-

¹⁴² Ярък пример за предназначението на тази назидателна иконография са изпълнените с цели цикли от изображения външни стени на църквата „Рождество Богородично“ от Рилския манастир, с помощта на които необразованите поклонници са можели да получат урок за човешките грехове.

¹⁴³ Петканова 2000: 113.

рувими и престол¹⁴⁴. Подобно сравнително рядко решение може да се види в църквата „Успение Богородично“ на асеновградския квартал Горни Воден. Около стенописа с Христос Вседържител в купола са изписани деветте ангелски чина, всички освен престолите в човешки вид, с ризници и с копия в ръцете. Храмът е построен през XVII в., но в началото е бил без купол. Впоследствие претърпява две обновления, при второто от които, през 1896 г. му е прибавен куполът¹⁴⁵. Явно тогава са изографисани безплътните войнства около изображението на Христос Вседържител.

Ако олтарът е небето по хоризонтала, то куполът символизира небесните селения по вертикала. На малкото място иконописецът се е опитал да изрази многобройността на безплътните сили (Мат. 26:53), които заедно със светците са Църквата на небето. Ангелските войнства, обкръжили Христос като стражи, са израз на една бдяща и войнстваща Църква. Тази композиция би могла да служи като абстрактен пример на вярващите, които трябва да пазят вярата си по подобие на ангелското бдение над Иисус Христос.

Богатият полифункционален култ към безплътните сили е плод на многовековен процес. В него има принос както официалната литература (напр., богослужбни творби, догматични и тълковни съчинения), така и апокрифите и фолклорът, които взаимно се допълват. Ранното му възникване, неговата устойчивост и преминаването му в различни култури играят роля за обогатяването на идеите за основните функции на безплътните сили и за възникването на представи за други. Често те се развиват от апокрифите и фолклора, а официалната литература подпомага съхранението им и е техен регулатор.

¹⁴⁴ Василев 1977: 55.

¹⁴⁵ Информацията е взета от сайта на храма. http://zlatnaiabalka.com/index.php?option=com_content&task=view&id=1&Itemid=2

ВТОРА ГЛАВА

ТИПОЛОГИЗАЦИЯ НА СЛУЖБИТЕ ЗА БЕЗПЛЪТНИТЕ СИЛИ

I. Първични ръкописни източници

1. Зографски миней – Зограф I.e.7 (Зограф 53, Зограф 88) = Зограф¹

Служебен миней за септември – ноември от първата половина на XIII в. Състои се от 211 пергаментни листа, без липси. Сръбски правопис с ъ, безюсов. Писмо – устав, разположено по 27 – 30 реда на страница. Ръкописът е уникален със съкращения състав на песнопенията си, както и с тяхната подредба². Ст. Кожухаров прави извод, че Зограф отразява преходния етап между формалното обединяване на химнографските форми от отделни химнографски сборници като Стихирара, Кондакара и др. в един ръкопис и организирането им в познатата ни поредност в службата според богослужебната позиция³. Голяма част от службите в Миней започват със седалния, след който са поместени стихирите и канона. Тази последователност не е спазена в целия ръкопис, а се редува със служби, при които седалният е на богослужебната си позиция след III песен на канона. Така са подредени службите от 1 до 18 септември, които започват със стихирите, а седалният се намира след III песен. В службата за 19 септември на първо място е седалният, за следващите два дена – 20 и 21 началото е със стихирите и от 22 септември до края на месеца службите

¹ Ръкописът се води под номер 88 в каталога на Г. А. Илински.

² И. Христова-Шомова пише за особенния състав на песнопенията. „Много от каноните са съкратени, липсват част от тропарите, а за датите, на които се почитат по две памети, в повечето случаи е даден само по един канон, който или е за единия светец, или е смесен от тропари за двамата светци, като има указания само за единия глас и само по един ирмос, а на някои места дори името на втория светец не се посочва на датата“ (Христова-Шомова 2010: 122).

³ Кожухаров 2004: 35.

отново започват със седалния. Тази за 1 октомври е от по-нов тип, със стихирите в началото. От 2 до 31 октомври на първо място е седалният. При двата добавени канона за св. Димитър и за арх. Михаил, които се намират между 31 октомври и 1 ноември, седалният е след III песен. По същия начин са подредени песнопенията и от 1 до 13 ноември. От 14 до 23 ноември седалният отново е в началото, а от 24 до края службите започват със стихирите. С оглед на различната подредба на службите, предполагам, че съставът на Зограф е компилация от два извода, използвани заедно, за да се попълнят паметите за всички дати и единият от тях е бил с по-стара подредба на песнопенията.

Възможно е също така ръкописът да е дело на двама книжовници с различни преписвачески навици⁴. По-сигурно това би могло да се установи чрез сравнение на почерка в службите, а предположението за компилация – чрез сравнение на паметите в двата типа служби в ръкописа с тези в други ръкописи и справка в синаксарите.

Интересното е, че въпреки стремежа към редуциране на песнопенията в минея, три канона са преписани като добавъчни и се намират извън датите, за които са предназначени. Единият от тях е оригинално старобългарско произведение с акростих – Канонът за ап. Андрей от Наум Охридски, открит от Ст. Кожухаров⁵. За другите два също се предполага старобългарски произход, но липсва акростих. Това са канонът за св. Димитър Солунски⁶, за който в науката доминира мнението, че принадлежи на Методий⁷, и канонът *Просвъщън дръвѣлѣ оумы на II глас*, открит от Е. Верещагин⁸, без намерени досега гръцки съответствия. Ст. Кожухаров смята, че добавянето на два от тях, за ап. Андрей и за св. Димитър Солунски, извън датите на изпълнението им, е начин за „проникване на новите, славянски произведения“ в преводните химнографски сборници⁹. Той обръща внимание, че има препратка към втория канон след службата за св. Димитър Солунски¹⁰. По идентичен начин препратка е поставена и към втория канон за безплътните сили в горното поле на листа – *кѧ в мнѣхнла* •

⁴ Това предположение ми бе подсказано от научния ми ръководител проф. М. Йовчева.

⁵ Кожухаров 1984; Кожухаров 2004: 34–35.

⁶ Библиография за канона – вж: Мирчева 2003: 93–94; Станкова 2012: 108–120.

⁷ Кожухаров 1986: 72–78; Станкова 2012: 108–120.

⁸ Верещагин 2000: 13–30; Верещагин 2001: 406–418; Верещагин 2006: 595–605.

⁹ Кожухаров 2004: 35–36.

¹⁰ Кожухаров 2004: 36.

нши прѣ[...] нокебромъ назадь. Тя се намира непосредствено преди края на първия канон.

Минейт е включен под № 53 в Кataloга на славянските ръкописи в библиотеката на Зогра. манастир¹¹. Използван е за настоящата работа по микрофилм в НБКМ.

Съдържа две служби за безплатните сили, като и двете се намират в части на ръкописа с по-нова подредба на песнопенията, т.е. седалният при тях е на богослужебното си място. Тази на 6 септември е с канон на VIII глас Мъкъльнѣнѣ бѣсплѣтънѣнѣхъ чини и с добавени тропари за мъч. Евдоксий. На вечернята съдържа три стихирни за безплатните сили и една за св. Евдоксий, а на утринната освен канона са поместени и два седални за мъченика след III песен¹². Втората служба за 8 ноември е с три стихирни и слава на вечернята, а утринната започва с друга слава, следвана от канона на IV глас Вѣстрѣбѣль (Вѣстрѣпль) вѣстѣмъ слоужьбьнѣ. След III песен има един седален. Към службата е добавен с бележка в полето поместеният след 31 октомври втори канон на II глас Прѣсвѣщѣн дръвѣ оумъ., след III песен на който е включен седален, а след VI – кондак и икос.

2. Драганов миней (основна част от ръкописа 219 листа – Зограф 54; I.e.9; 2 листа – РГБ. Григор. № 42/ М. 1725; 3 листа – РНБ. Q.п.I.40) = Драг

Празничен миней от втората половина на XIII в., който се състои от 219 л. пергамент. Според езика и правописа се локализира в югозападните български краища. Характерен за него е двуеров и двуюсов правопис. Една от най-известните приписки в старобългарската книжнина на л. 172¹³ съдържа името на преписвача и дава названието, под което кодексът е утвърден в българската наука¹⁴. Изследователите не определят еднозначно писмото му. Според Б. Христова¹⁵, както и според авторите на Кataloга на славянските ръкописи в библиотеката на Зографския манастир, ръкописът е изписан с дребен прав устав¹⁶, а Й. Иванов определя писмо-

¹¹ Райков, Кожухаров, Миклас, Кодов 1994: 52.

¹² Началата на песнопенията могат да се намерят в приложението със схемите на службите към настоящата работа.

¹³ пншн ѡкааннѣ драганѣ. ѡко за грѣхы твоѣ бѣ твои мѡунт та. пнш страннѣе. Повече за приписката и нейната история вж: Христова-Шомова 2015: 157 и цитираната там литература!

¹⁴ В някои източници паметникът е обелязан като Зографски тrefологий. Вж. Коцева 2003: 146; Турилов, Тончева 2012: 117–120.

¹⁵ Христова 2003: 239.

¹⁶ Райков, Кожухаров, Миклас, Кодов 1994: 52.

то като „полуустав“¹⁷. Равномерното дребно писмо с еднакви разстояния между буквите би могло да се определи като устав с полууставни елементи заради удължаването на части от периферните букви от първия, последния ред и в края на редовете и излизането им извън полето на текста. Например на най-горния ред вертикалната хаста на ъ се удължава, също така ъ се изписва с издължена горна част в полето, високо т в лигатура с ъ, н или ѱ. Високо т се среща и вътре в реда, обикновено също в лигатура. Удължаването на мачтите на т или на ъ, което обикновено се прави на най-горния ред в полето, изобразява кръст и може да има символично значение. На последните два-три реда от листа се удължават опашките на з или ѱ. Художествено оформени в края на реда могат да се видят а, чиято хаста се извива в опашка, ъ с удължена горна дясна част в полето, широко є с удължена хоризонтална хаста, украсена по средата с точка, ъ. С някои от детайлите си буквите а и є напомнят тератологичния стил.

Днес части от Драг се намират в четири различни сбирки. Поради интереса на руските изследователи пътешественици от XIX в. отделни негови листове се изнасят от Зографския манастир, където се пази основната му част под № 54. Два листа се съхраняват в Григоровичевата сбирка в Москва в Руската държавна библиотека под сигнатура Григ. 42 или Муз. 1725¹⁸. Три са в сбирката на Руската национална библиотека в Санкт Петербург под сигнатура Q.п.I.40¹⁹. Други шест листа, на един от които е и приписката с името на Драган, се намират в руския манастир „Св. Пантелеймон“ на Атон²⁰. С неизвестно местонахождение остават взетите от В. Григорович листове, на които се е намирала комбинирана служба за цар Петър и за Пренасянето на мощите на Климент Римски (30 януари). Използвала съм частта от Зографския манастир, в която се намират двете служби за безплътните сили, по микрофилм в НБКМ.

Драг е един от малкото средновековни български ръкописи с невмени означения. Отделни песнопения в него са нотирани изцяло със знаците и

¹⁷ Иванов 1970: 468.

¹⁸ В. Григорович посещава Зографския манастир на Атон през 1844 – 1845г., запознава се с ръкописа и откъсва два листа от него от службата за св. Иван Рилски. Вероятно пътешественикът откъсва листове и от службата за цар Петър, които са обнародвани от него през 1852 г., но без да спази палеографските особености на ръкописа (Иванов 1970: 387, 473).

¹⁹ След В. Григорович и П. Успенски посещава Зографския манастир и откъсва три листа от минея. Единият съдържа част от службата за Иван Рилски (Иванов 1970: 473).

²⁰ Александров 1893: 193–207. Листовете са открити от руския учен А. Александров през 1891 г. и обнародвани от него през 1893 г.

комбинациите от по-късната кондакарна система²¹. Ст. Петров и Хр. Кодов предполагат, че разликата в системата на нотирането се дължи на различния начин на изпълнение на стихирите и припевите в песнопенията. Те отбелязват още, че „Драгановият миней е последният от известните (засега) стари музикални паметници, в които намираме едни или други отражения на старовизантийската нотна система“²².

Украсата на паметника е разностилова²³. Тази особеност, както и подборът на паметите и службите, направен от съставителя, водят до предположението, че книжовникът е имал достъп до богата за времето си библиотека. Заслужава да се отбележи също, че тетрадите са номерирани с арменски букви. На места книжовникът употребява гръцки букви в основния текст²⁴.

Драг е един от най-ранните ръкописи с паримии и проложни четива. В него са поместени календарни указания за всеки ден от годината, а по-малките празници, за които няма цели служби, съдържат отделни тропари и стихире. Различните видове текстове отразяват различни хронологични пластове и превръщат Драг в уникален паметник на старобългарската литература²⁵.

Ръкописът е забележителен както с оригиналните си песнопения за общоцърковни празници и светци като Богоявление, Въведение Богородично, за пренасяне на мощите на св. Йоан Златоуст и др.²⁶, така и с паметите на български светци. В него има служби за Константин-Кирил Философ, Методий, Иван Рилски, цар Петър (единствен известен засега пълен препис), Петка Търновска, Михаил Войн, Пренасянето на мощите на Климент папа Римски²⁷. Й. Иванов пише, че Драг е „единственият между познатите ръкописни минеи, който съдържа тъй много служби и помени на български светци“²⁸. Ст. Кожухаров също изтъква уникалния състав на кодекса, в който са свързани нишките на духовното единство между Преслав и Търново. Според него книжовникът Драган е напра-

²¹ Петров, Кодов 1973: 151.

²² Петров, Кодов 1973: 157.

²³ Джурова 1981.

²⁴ Иванова 2002: 142.

²⁵ Христова-Шомова 2015а: 1–54; Христова-Шомова 2015: 157–174.

²⁶ Попов 2013: 37–39.

²⁷ Службата за папа Климент Римски има още един съкратен препис в миней № 434 от НБС, където е комбинирана с песнопения за цар Петър. Кодексът е изгорял по време на Втората световна война и службата в него е запазена по публикация на Й. Иванов (Иванов 1970: 390–393; Йовчева 2005: 64).

²⁸ Иванов 1970: 142, 472.

вил „първия в славянското средновековие опит да състави национален празничен миней“²⁹. Кл. Иванова отбелязва, че „в Драгановия миней са застъпени две традиции – на Първото и на Второто българско царство“³⁰. Струпването на толкова много български памети в един ръкопис е свидетелство за съхранението и развитието на култа към домашните светци във времето на Втората българска държава.

Минеят е включен в Каталога на славянските ръкописи в библиотеката на Зографския манастир под № 54³¹, трите листа от него, които се намират в РНБ в Санкт Петербург, са включени в Описа на славянските ръкописи в библиотеката от 2009 г. под №. 19³². Съдържа две служби за безпътните сили – за 6 септември и за 8 ноември. Почеркът в тях е еднакъв с изключение на пет реда в началото на тази за 6 септември, които обхващат третата стихира от вечернята.

Службата за 8 ноември започва навътре в реда без червенослов, само в полето се вижда изписаната дата ѱ с червено. Големината на буквите от началото е същата, каквато е и на текста преди и след заглавния ред съборъ ѱрѣггѣла мнѣиѣла гдѣрѣниѣла. Датата за 6 септември е изнесена по същия начин пред реда, но началото е изписано с червено мастило, докато на 8 ноември вече преписвачът съвсем се е ограничавал в използването му. Тук са маркирани и някои от тропарите в канона със знак с елипсовидно тяло с пресечна дъговидна чертица, който не се употребява в предходната служба. Знакът е употребен самостоятелно и се намира в полето пред тропари, започващи от вътрешността на реда. На някои места пред едни и същи по функция строфи са поставени различни параграфни знаци, например за 8 ноември пред началата на I, IV, VI и VIII песен има астериск ж, но пред III и V –"–>, пред VII –'–>"–>, а пред IX –'–>>>>>". От изнесените означения се вижда, че към края на канона броят на знаците нараства. Преписвачът се е старал да маркира по различен начин отделните песни.

Композицията на двете служби е почти идентична, с малки отклонения. На вечернята след първата катизма в тях са изписани три подобни стихира на „Господи, възвах“ двукратно, три паримии, препратка към стиховни стихира от Октоиха и слава. Към тези песнопения на 6 септември са добавени още една слава, богородичен и един тропар. На 8 ноември преди паримиите има указание за прокимен. Тъй като с него се въвеждат четивата, поместени и на двете дати, вероятно е бил част от

²⁹ Кожухаров 1987: 29.

³⁰ Иванова 2002: 142.

³¹ Райков, Кожухаров, Миклас, Кодов 1994: 52.

³² Христова, Загребин, Енин, Шварц 2009: 59.

службата и на 6 септември, но не е посочен в литургичните бележки. И двете служби са с вход на вечернята, което заедно с паримии, включени в тях, говори за еднакъв им по-висок ранг в Драг, въпреки че двата празника не са от еднаква величина в календара. Утринният дял и за двете памети съдържа по един канон. За 6 септември е поместен канонът с начало *Началъннка ангѣломъ на IV гл.*, а за 8 ноември – този с начало *Божьствънънмн свѣтълостъмн също на IV гл.* Освен канона са включени седален, кондак и икос, светилен и слава. За 6 септември е включена още една слава и богородичен, а за 8 – и проложно житие след VI песен. В указанията за литургията на 6 септември са дадени блажени тропари, а на другата дата те липсват.

3. Братков миней (НБС 647, Богдановић 522) = Брат

Целият ръкопис е конволут от четири ръкописа със сръбски правопис, пергамент и няколко листа хартия, общо 299 л. Служебен миней за първите три месеца от църковната година, съставен от два ръкописа, и празничен за декември/август от части от два ръкописа. Писмо в първите две части, засегнати в настоящата работа, – устав без наклон, от 27 до 37 реда на лист (в единични случаи до 40). Служебната част е от 1234/43 г., а празничната – от началото на XIV в.

Службите в целия ръкопис са без паримии и проложни жития. Името на Братко, дало названието на ръкописа, е споменато в приписка на л. 123³³. Месеците септември и октомври, а, според Љ. Стојановић³⁴, може би и ноември, са писани от презвитер Братко. Според авторите на Описа на кирилските ръкописи в НБС³⁵, текстът за ноември е от друга ръка и от друг извод. В подкрепа на твърдението за възникването на ноемврийския дял от различен извод е архаичният състав на песнопенията в него в сравнение с месеците септември и октомври, а локализацията на приписката на презвитер Братко на последния лист от месец октомври на свой ред предполага, че той не е преписал и ноемврийската част³⁶. Частта от XIV в. е писана от три ръце. В нея се намира най-ранният препис на службата за св. Сава³⁷. Включен е в каталога на Стоянович под № 133 (212), както и

³³ А писаше се снѣ кннгы велнмъ тепъчнмъ въ радомъ, а рочкою грѣшнмъ презвитеромъ Браткомъ въ д(ь)ни кралѣ Владислава. А аще је гдѣ н нсканвѣно, не прокльнѣте, нъ бл(а)г(о)сл(овн)те, послушающ. Павл. (Стојановић 1902: 6).

³⁴ Стојановић 1903: 43.

³⁵ Штавлъанин-Торѣвић, Гроздановић-Пајић, Цернић 1986: 343.

³⁶ Петрова 2020: 161–196.

³⁷ Богдановић 1980: 96–108.

в този на Д. Богдановић³⁸ под № 522. Използван по снимков материал от НБКМ³⁹.

Минеят съдържа две служби за безплътните сили в частта от XIII в., като тази от за 6 септември е комбинирана с песнопения за св. мъч. Евдоксий. Вечернята за септемврийското последование включва три подобни стихирни за архангелите, две за мъч. Евдоксий и слава. За нея няма литургични указания за други песнопения извън поместените в ръкописа. Службата за 8 ноември е с два канона за безплътните сили, дадени един след друг. Началото ѝ липсва, както изглежда поради механична загуба. Листът преди началото на тропарите за 8 ноември, гръб без номерация, завършва по средата на първи тропар от девета песен на канон. Следващият лист 144а започва с края на стихирата на IV гл. *Вндѣннѣ твоѣ огньно*, втора поред във вечернята в другите ръкописи със същата версия на архангелската служба. Вечерният дял завършва със слава. В първоначалния си вид той е съдържал три стихирни и слава.

Утринният дял и за двата празника започва направо от канона, без да са поставени преди него никакви типикарски бележки, когато е писан основният текст. В долното поле на листа след първите няколко реда на първия от двата канона за 8 ноември има по-късно внесена препратка за два седални към друга дата, писана с друг почерк и друго мастило. Поставянето на указания за добавяне на нови жанрови единици в службата от по-късни ползватели, отразява етап от нейното изграждане, при който към по-старо композиционно ядро се прибавят нови жанрови единици и последованието се актуализира съобразно по-късни композиционни модели. В други ръкописи от XIII в. са поставени литургични указания пред двата дяла на службите и има повече малки песнопения, като например в Драг и Скоп техният брой варира. Различният начин на изграждане на службата през XIII в. говори за едновременно протичащи етапи от развитието ѝ през столетието, които би трябвало да се обуславят от функционирането на различни византийски средища с различни локални практики. Ръкописи, които отразяват в различна степен историята на службата въз основа на добавените маргинални бележки и броя на включените песнопения в тях, биха могли да се обособят в отделни групи и да се причислят към различни богослужбени средища, функционирали по едно и също време.

³⁸ Богдановић 1982: 49–50.

³⁹ По-подробна информация и библиография вж. у Штавланин-Торђевић, Гроздановић-Пајић, Цернић 1986: 340–345; Станкова 2012: 59–60, 167; Попов 2013: 58.

Утринният дял за 6 септември съдържа комбиниран канон Мѣслѣ-нѣнѣжъ бесплѣтънѣнѣхъ чинн с тропари и два седални след III песен за мѣч. Евдоксий. Канонът е с по три тропара в песен без богородичния. С изключение на IX песен, във всички останали третият тропар е за мѣченика. Последната песен е изградена изцяло от тропари за архангелите. Утринната за 8 ноември включва два канона за архангелите. След III песен на първия са дадени и два седални. От добавената впоследствие бележка в полето под началото на първия канон за още два седални не става ясно на кое място е предвидено те да се изпълнят. Като първи канон е поставен този с предполагаем старобългарски произход – Прѣсвѣщѣн дръвлѣ оумѣ на II гл., а на второ място е изписан канонът с начало Въстрѣблѣ (Вѣстрѣплѣ) въсѣмѣ слѣужбѣнѣо на IV гл. Описаната структура на службите със стихир на вечернята, канон и един или два седални, рядко с някакво друго песнопение, определена от Р. Станкова като „елементарна“, е характерна за архаичните по тип служби⁴⁰.

4. Скопски миней НБКМ 522 = Скоп

Празничен миней от XIII в., 284⁴¹ л. пергамент. Правопис от югозападните български краища. Писмо – устав с лек десен наклон по 27 – 28 реда на страница. Буквите са изписани без разделяне на тънки и дебели линии с еднакво разстояние една от друга. Предимно едноеров правопис с употреба на ъ, със спорадична поява на ъ, юсов, със смесване на носовките. Има и безюсови части. Началото и краят липсват. Ръкописът започва от 14 септември от третата паримия на службата за Въздвижение и завършва на 8 май, със служба за евангелист Йоан Богослов, която прекъсва на IV песен от канона за утринната.

Украсата на ръкописа е скромна. Изразява се преди всичко в изписването на началата на службите и на началните букви на строфите с червенослов. Някои от заглавните редове на службите са маркирани допълнително с флорален орнамент в полето⁴².

В графично отношение минеят е претърпял по-късно преправяне на означенията на плагалните гласове. По времето на създаването му с ня-

⁴⁰ Станкова 2012: 40.

⁴¹ В повечето източници за ръкописа е посочено, че съдържа 279 л. Тук посочвам броя им според последния лист 284б от сайта на НБКМ, на който се намира онлайн изданието на минея. Библиография за ръкописа: Български ръкописи 1982: 31.

⁴² Повече информация за ръкописа: Цонев 1923: 52–53; Станкова 2007: 131–144; Станкова 2012: 51–60; Попов 2013: 47–49.

кои редки изключения гласовете от V до VIII са означени с нскръ, което отразява по-архаичния тип назоваване в славянската книжнина и отговаря на гръцкото $\text{πλαγίος } \hat{\text{ι}} \cdot \hat{\text{д}} \cdot, \hat{\text{ι}} \cdot \hat{\text{в}} \cdot$ и $\hat{\text{ι}} \cdot \hat{\text{д}} \cdot$ (при прегледа не забелязах песнопение на VII гл.). По-късно тези означения са изтрети и гласовете са отбелязвани с поредността от първи до осми – $\cdot \hat{\text{е}} \cdot, \cdot \hat{\text{а}} \cdot, \cdot \hat{\text{н}} \cdot$. Промените са извършени непоследователно и не са направени до края на ръкописа, а до 25 декември (службата за Рождество Христово) включително. Преправянето засяга и песнопенията за безплътните сили.

Минеят съдържа една служба за безплътните сили на 8 ноември, която се отличава с разширен състав не само според броя на каноните, но и на малките песнопения. Вместо с три, както е в повечето версии, вечернята започва с четири стихирни стихирни, а също и втора слава и богородичен. Скоп е единственият ръкопис с указание за вечерие. Утринният дял не започва направо с каноните, както е в голяма част от ръкописите от този период. Освен указанието за седален от Октоиха, е поместен цял блок от малки химни – тропар, втори седален, степенни антифони и стиховни стихирни. Песнопенията са следвани от Евангелско четиво и Пс. 50. Каноните на утринната се редуват песен след песен. Първият от тях е *Просвъщън дръвле оумы* на II гл., а вторият – акростиховият канон на Константин Преславски *Прнпадажшта ма боже прннмн* на VIII гл. След III песен са поместени три седални на различни гласове, а след каноните освен два светилни са дадени общо седем стихирни, разделени по гласове на два блока – три на IV глас и още четири на VI.

Разширеният състав на службата спрямо състава ѝ в други ръкописи от същото време като Драг и F.п.I.72 е знак за изграждането на Скоп по различен модел в сравнение с този в споменатите ръкописи. М. Йовчева пише, че през XIII в. си взаимодействат две еднакво силни разнопосочни тенденции в изграждането на южнославянската богослужебна книжнина – „консервативна и иновативна, които, макар и в различна степен, могат да се проследят в състава и структурата на всички литургически книги“⁴³. Иновативната тенденция, отразена в Скоп, се изразява в увеличаване на песнопенията, но заедно с това в този ръкопис са запазени и немалко оригинални старобългарски произведения⁴⁴, които отразяват консервативната тенденция при създаването на литургични текстове през столетието, въпреки влиянието на по-нови византийски образци. В Скоп е запазен един период на симбиоза между старо и ново. Ръкописът е доказа-

⁴³ Йовчева 2009а: 353.

⁴⁴ Станкова 2012: 51.

телство, че макар и водеща, византийската традиция не е следвана сляпо, от нея е заемана схемата за изграждане на службата, но заедно с преводните творби са запазени и оригинални старобългарски произведения.

5. Ф.п.I.72 (РНБ) XIII–XIV в. (Палаузов миней) = Ф.п.I.72

Празничен миней от края на XIII – началото на XIV в., 247 л. пергамент. Писмо – устав. Български правопис с предпочитание на ъ и среден вариант на малка и голяма носовка. С липси в началото, средата и края. Без украса. Използван по микрофилм в НБКМ. Съставът на службите в него е сходен с този в Драг, със служби за Петка Търновска, Иван Рилски и Михаил Войн⁴⁵.

Съдържа две служби за безплътните сили за 6 септември и за 8 ноември. Началото на ръкописа липсва и тази за 6 септември започва с паримията от Съдии, поместена на л. 3а. Това е втората паримия в същия вариант на службата в Драг. След четивата следва прокимен, слава и тропар, с който завършва вечернята. Канонът на утринната е *Началъннка ангеломъ със седален, кондак и икос*. Дадени са указания за светилен и стиховни стихирите от Октоиха, слава и богородичен. На литургията са вписани допълнителни указания за празника. Вечернята на службата на 8 ноември се състои от Пс. 1, три подобни стихире, вход, прокимен, три паримии, указание за стиховни стихире от Октоиха и слава. Канонът на утринната е *Божествънынм свѣтълостъмн*. След III песен е поместен седален, а след VI – кондак и икос. В края са добавени светилен, стиховни стихире от Октоиха и слава за архангела, с която завършва утринната. На литургията е посочен прокимен, стих по Пс. 102 и четива. С изключение на някои незначителни подробности съставът на двете служби е същият като този в Драг.

6. Sinait. Slav. 25 = Син 25

Празничен миней от XIV в., 261 листа, писан на хартия, български правопис, двуеров и двуюсов. Писмото е уставно с елементи на полуустав, разположено в по 27 реда на страница. Буквите са груби, без разделяне на тънки и дебели линии, без наклон, макар че при отделни варианти на някои графеме се появява лек наклон надясно, а при други в по-редки случаи – наляво. Службите в Син 25 са без паримии и проложни четива⁴⁶. Използван по ксерокопие в ДА.

⁴⁵ Повече информация: Иванова-Константинова 1973: 211–213; Христова 2009: 63–65, № 23; Попов 2013: 45.

⁴⁶ Повече информация за ръкописа: Иванова 1991: 13–14; Савова 2017: 173–174.

Съдържа двете служби за безплътните сили – за 6 септември и за 8 ноември. Вечернята на септемврийската се състои от Пс 1, три стихирни, от които първите две обявени на първи глас двукратно, а третата – на четвърти. Първите две стихирни Трнслъньньнаго божества и Вндънне твоє огньо съвпадат с тези във всички изследвани тук преписи на службата за 6 септември. В останалите източници тези песнопения в началото на вечернята са на IV глас и са подобни на Юко добля. Единствено в Син 25 са посочени на I глас с подобен О днвнне чюдѡ. Третата стихира Творан ангелы е с отделно указание пред текста за IV глас и подобна на Юко добля, както е в останалите преписи. Следва слава, а след нея има указание за две стиховни стихирни на IV глас, от които първата да се изпълни двукратно. Вечернята завършва с втора слава на VIII глас. Двете стиховни стихирни Бесплътннхъ чннонаучальннкъ и Земьннхъ та радочншта са в края на вечернята не са известни по други преписи в разглежданите източници. Утринната включва канона Научальннка ангеломъ, седален на IV глас след III песен Юже въ храмъ твоємъ чьстнѣмъ (седалният има още един препис в Драг в службата за 6 септември), кондак и икос на II глас след VI песен, а след канона – светилен, три хвалитни стихирни на IV глас и слава на VI глас. Също като стиховните стихирни от вечернята и седалния, хвалитните стихирни са редки песнопения. Първата от тях Красьно оудобрѣемн прѣбогатѣно оукрашаемн има още един препис в ИлК, втората Прѣсвѣтъламн зарямн нзрадьно оукрашенн е в състава и на службата за 8 ноември в Скоп и в ИлК, а третата Людѣмъ прѣбѣдѣштннмъ се намира само в Син 25⁴⁷.

В началото на службата за 8 ноември⁴⁸ има указание за 6 стихирни на „Господи, възвах“, но са поместени само пет. Първите три стихирни Ангелскы тн въ мнрѣ празднчнемъ и двете, преведени с едно и също начало – Бесплътннмъ прѣвнннн (Тѡν ἀσωμάτων Ἀγγέλων πρῶτος и Тѡν οὐρανίων πρῶτεύων) се поместват в блок и в други версии на службата за 8 ноември. Четвъртата Кръста прѣбольшаа лнокѡъ небесннхъ е позната само по препис в този ръкопис. Последната – Чннонаучальннкъ възшнннхъ снаъ, е широко разпространена и се помества в една от версиите на службата за

⁴⁷ Проф. М. Йовчева ми обърна внимание, че първата и третата стихира приличат на стихирите от октоихов тип, помествани в службите за понеделник. Според нея те са заети от византийски октоиси, но не са влезли в печатните гръцки издания.

⁴⁸ Службата за 8 ноември има двойна номерация на листовете, която е различна в горното и долното поле. В началото числата са еднакви, но от лист 18а горе се вижда 19, а в долното поле – 18. Придържам се към номерацията в долното поле на листа, тъй като тя продължава последователно от началото на ръкописа.

8 ноември, отразена в ръкописи НБКМ 122, НБКМ 523, НБКМ 897, НБС 221 и САНУ 287. Разминаването между броя на указаните и поместените стихирни на вечернята може да се обясни по два начина – или писачът е изпуснал една стихира от извода, без да забележи, или е разполагал с допълнителен източник извън основния извод и е разширявал службата в хода на работата си, като е вмъквал допълнителни песнопения от него, за да следва определен типикарски изисквания. Макар и малко вероятно, предположението за допълнителен източник, може би ръкопис със стихирни или по-стар миней се подкрепя от слабото разпространение на добавените песнопения, които не са поместени в същата версия на службата за 8 ноември в Драг и в Ф.п.І.72 и повечето от тях нямат втори препис в някой друг от разглежданите тук ръкописи. Възможно е и добавените песнопения в Син 25 да са преведени по-късно и поради тази причина да липсват в по-ранните преписи от Драг и Ф.п.І.72. Стихирите за 6 септември в Син 25, които липсват в същата версия на службата в Драг и в Ф.п.І.72, също не са разпространени. В преписите и на двете служби в Драг и Син 25 са обявени за изпълнение по 6 химнографски единици на вечернята. В Драг има указания за двукратно изпълнение на трите стихирни и в двете служби, за да се спази изискваният от типика брой. В Ф.п.І.72 началото на службата за 6 септември е изгубено, а за 8 ноември не е указано двукратно изпълнение и ако поместените в Миней не са се изпълнявали два пъти, вероятно са се добавяли и три стихирни от Октоиха. В службата за 8 ноември в Син 25 липсва указание за двукратно изпълнение, каквото вероятно не е имало и в основния извод на този ръкопис и това е подтикнало преписвача да вмъкне допълнителни стихирни, за да попълни необходимия брой. Изглежда по същия начин, като е следвал типикарските указания, книжовникът е поместил и хвалитни стихирни в службата за 6 септември. Наличието на песнопения без открити гръцки образци в този ръкопис – стихирни за предпразненство на Богоявление⁴⁹, три трипеснеца за предпразненство на Рождество Христово⁵⁰, съкратен препис на оригинален старобългарски канон за Богоявление⁵¹, стихирни за Рождество Христово и за Богоявление⁵², частичен препис на канона за св. Симеон Богоприимец⁵³, а също и оригиналните служби за Константин-Кирил Философ⁵⁴, Михаил Воин⁵⁵ и

⁴⁹ Иванова-Константинова 1971: 341–365.

⁵⁰ Попов 1982: 8.

⁵¹ Попов 2005: 18.

⁵² Попов 2013: 46–47.

⁵³ Попов 2005а: 288–301.

⁵⁴ Иванова 1991: 14.

⁵⁵ Иванова-Константинова 1973: 225–236.

за Алексей Човек Божий⁵⁶, водят до предположението, че при цялостното изследване на ръкописа, биха се намерили и други рядко срещани в минеите творби.

Петте стихирни от вечернята в службата за 8 ноември са следвани от указания за слава и богородичен и три стиховни стихирни на II глас – Неветьствьно шчство, Неветьствьнаго престола и Бесплътннмн оустьнамн. Тези три песнопения са част от състава и на една по-късна версия на службата, регистрирана в НБКМ 122, НБКМ 523, НБКМ 897, НБС 221 и САНУ 287. Вечернята завършва с доста разпространената слава на VI гл. *Сърадунте са съ намн.*

Утринната включва канон на IV гл. Божьствннмн свѣтлостьмн, седален след III песен, кондак и икос след VI, светилен, 4 хвалитни стихирни на IV гл, слава и богородичен. Само на първата от хвалитните стихирни е даден целият текст, за другите има препратка към службата за 6 септември. Три от тях *Трунсльнаго божьства, Вндѣннне твоѣ огньно и Творан ангѣлы своа доухы* обикновено се разпространяват като подобни на „Господи, възвах“ и като такива се изпълняват в началото на вечернята⁵⁷. Четвъртата стихира *Земьннхъ (та) радочншта са* е позната по единствен препис на целия текст в същия ръкопис в службата за 6 септември, където е поместена като стиховна във вечерния дял, а на 8 ноември е дадено само началото ѝ под указанието за хвалитните стихирни с препратка към 6 септември. От механично смененото място в Син 25 на някои стихирни става ясно, че писачът е попълвал състава на двете архангелски служби, а вероятно не само на тях, като е поставял песнопения съобразно изискването за брой или за вид, без да съблюдава обичайното им предназначение, но благодарение на стремежа му да помести повече песнопения, до нас са достигнали някои редки химнографски единици.

7. САНУ 58 (Богдановић 707)

Служебен миней за септември, октомври и ноември с проложни четива от 1320–1330 г., 112 л. пергамент, изписан в две колони. Сръбска редакция. Писмо – дребен устав, изписан в 43–44 реда на страница. Буквите са без разграничаване на тънки и дебели линии. Общият вид на писмото създава впечатление за лек наклон надясно. Използван по микрофилм в ДА. На микрофилма се вижда номерация в горния десен ъгъл на листовите, която е късна, тъй като на лист 1а е остатъкът от службата за безплътните

⁵⁶ Савова 2003: 3–12; Савова 2017: 173–177.

⁵⁷ Йовчева 2004а: 273.

сили за 6 септември. Листът е в лошо състояние, с петна върху текста. Службата е запазена от края на пролозите след VI песен⁵⁸.

Ръкописът съдържа две служби за безплътните сили на 6 септември и на 8 ноември. Тази за 6 септември обхваща л. 1а и л. 1б. От нея е изгубена цялата вечерня и утринната до ирмоса на VII песен от канона. Канонът е Мъисльнъна въсплътнънхъ чинн с комбинирани тропари за св. Евдоксий. След него има светилен, 3 хвалитни стихире за мъченика, слава и богородичен от Октоиха, втора слава за архангелите и богородичен.

В заглавието на службата за 8 ноември празникът не е назован „събор“, а само стго мнхана архистратнга велнаго⁵⁹.

Вечернята съдържа общо 6 стихире на „Господи, възвах“, като трите са на I гл. За втората поредица от три стихире е даден гласът (IV), началото само на първата и препратка към службата за 6 септември. Общият брой на стихирите на „Господи, възвах“ става ясен от литургичните указания в началото, където е записано, че са шест. Вечернята продължава с богородичен, прокимен за деня, три паримии, 1 стиховна стихира от Октоиха, слава и тропар. Службата е със силно разширен състав, вечернята се слива с утринната с агрипния, която включва два канона от Октоиха и един за безплътните сили на IV гл. – Въстръблъ (Въстръплъ) въсьмь службьно. На агрипнията са включени още седален след III песен от Октоиха и кондак след VI песен Застъпннцѣ хрнстнаноу, който е даден само с начало-

⁵⁸ Повече информация за ръкописа: Стојановић 1901: 26; Богдановић 1982: 59; Станкова 2012: 168.

⁵⁹ Поради грешка в номерацията, заснетите листове на микрофилма са подредени неправилно и съдържанието на службата е разместено. Началото ѝ е от л. 102б, който завършва със стих от Иезекиил 1: 15 от първата паримия на вечернята (Иез. 1: 1–20). Следващият лист с номерация 103а започва от средата на втори тропар от V песен на първия от двата канона в службата Въстръблъ въсьмь божьствьно (службьно), поместен на агрипнията, и завършва с част от ирмоса на IX песен от същия канон. Ирмосът продължава на л. 103б. Лист 103б завършва по средата на третия тропар от III песен на втория канон Просвъщън дръвѣ оумы, който е в утринната част на службата. На лист 104а се намира продължението на първата паримия от вечернята. Листът завършва с литургични указания за славата на VI гл. Радунте са съ намн, която се помества след паримиите на вечернята, а при липса на такива – след вечерните стихире на „Господи, възвах“. Следващият лист, 104б продължава с началото на същата слава и завършва по средата на втория тропар от V песен на канона Въстръблъ въсьмь божьствьно, чието продължение се намира на вече описания л. 103а. За да се чете службата според първичната подредба на песнопенията, листовете трябва да се подредят по следния начин: 102б, 104а, 104б, 103а, 103б, 105а, 105б, 106а, 106б.

то си и засега няма други преписи. Вероятно кондакът е за Богородица. След канона има указание за четиво за чудесата на безпътните сили от дякон Пандолеон⁶⁰. Сред разглежданите в настоящата работа преписи на службите за безпътните сили същото четиво е посочено и в службата за 8 ноември в Унд 75. Утринната е твърде усложнена. Тя започва с тропар на „Бог Господ“, богородичен, стихир (вместо конкретно число за тях, пише „по обичая“) и седален от Октоиха, полиелейни, втори седален и 13-то Слово от Маргарит, за което липсват указания в някой от останалите разглеждани тук преписи. В ВНБС словото е дадено на 8 ноември под № 5 като второ поред с различно начало⁶¹. Следва указание за канон и IV гл., но не става ясно дали гласът се отнася за канона, или за поместения веднага след указанието седален на IV гл., нито дали канонът е от Октоиха, или се повтаря отново този от агрипнията. След текста на седалния са поместени указания за степенни тропари, първи антифон, прокимен, стихир, четиво от Евангелието, 50 Псалм, канон от Октоиха и за архангела канон на II гл., който е вторият канон в службата Просвъщън дръвле оумъ⁶². След III песен на канона освен седален е вписано указание за Златоустово слово, веднага след името на Йоан Златоуст пише погрешно ѿ сѣрѡфнмѣ, като предлогът ѿъ е заменил предлог о. Дадено е началото и указание къде да се търси словото, както и поредността му в книгата. Цялото указание изглежда така: н ѹтѣмѣ. сѡѡ. Зѡѡустѣца. ѿ сѣрѡфнмѣ. ѿмоужѣ. [з]ѡѡ. Два (!) нногѡда ѡзнѡ. нѡн. тѡ. [...] в тѣ кннѡѡ. сѡѡ. зѡѡ. В ВНБС началото на словото се намира под № 12 на 8 ноември⁶³. След VI песен има кондак и проложно четиво; след канона – 6 хвалитни стихир, още две от Октоиха и две за архангела, две слави, богородичен, велико славословие и кондак и икос, с които завършва службата.

⁶⁰ Четивото е регистрирано в ВHG 1285 или ВHG 1286 и издадено в Макариевите чети минеи. Идентифицирано е от Кл. Иванова в РАН 298, 1136–1176 (Сборник с четива, с български правопис, съхраняван в Библиотеката на Румънската академия на науките) (Иванова 2008: 119, 284–285).

⁶¹ Иванова 2008: 286. Причината за различното начало най-вероятно се дължи на превод на инципита направо от гръцки, без съобразяване със съществуващ славянски превод на хомилията.

⁶² В литургичното указание над този препис на канона Просвъщън дръвле оумъ на л. 1036 се намира името Йоан, което дава основание на Л. Матејко да смята, че авторът на канона се нарича Йоан (Matejko 2010: 70–73).

⁶³ Иванова 2008: 289–290.

8. Ундолски 75 (РГБ, ф. 310) = Унд 75

Служебен миней за септември – февруари от XIV в., написан на пергамент. Без носовки, само с малък ер. Сръбски правопис. Писмо – дребен прав устав, разположен в две колони в по 36 до 40, а понякога и повече редове⁶⁴.

Съдържа две служби за безплътните сили, за 6 септември и за 8 ноември. На вечернята за 6 септември има указание за 6 стихири, като трите изписани са на IV гл. Други три липсват, няма и уточнение за двукратно изпълнение на поместените. Следват бележка за богородичен в Октоиха и славата на VI гл. Радѡунтѣ са н въи съ намн, посочена в заглавката като стихира, указания за втори богородичен и за тропар на IV гл. На утринната преди канона са изписани тропар на „Бог Господ“, богородичен, седален от Октоиха, четиво за чудесата на архангелите, Пс. 50. Указанията са за два канона – един от Октоиха и минейния Въстѣплъ въсьмь слоушьно (!) на IV гл. След III песен има седален, а след VI – обичайните за архангелските служби кондак, икос на II гл. и проложно четиво. В края на службата са поместени светилен, стиховни стихири от Октоиха, слава и богородичен. На литургията са дадени указания за VI песен от канона за безплътните сили, прокимен на IV гл., стих по Пс. 102, четиво от Послание към евреи с препратка към 8 ноември, алилуарий на II гл., четиво от Евангелие на Лука и причастен стих.

Службата за 8 ноември е с доста разширен и усложнен състав. Вечернята съдържа два блока по три стихири, съответно на IV и на I гл., прокимен, който въвежда три паримии, стиховни стихири от Октоиха, стихира на VI гл. с препратка към 6 септември, богородичен и тропар. В службата е включена агрипния с два канона – покаен, от който се вземат 6 тропара (в песен) и за безплътните сили, от който се вземат по 4 тропара (в песен). На втория канон е дадено само началото на ирмоса Отвързѣ оуста моѧ, посочени са седален след III песен и кондак на II гл. след VI песен. След указанието за кондака има препратка към 6 септември, която вероятно се отнася и за канона и седалния, поместени на тази дата. Два канона на IV гл. започват с посочения ирмос – Въстрѣбѣль въсьмь слоужьбьно и Божьствьнѣнн свѣтьлостьнн. Тъй като първият е поместен на 6 септември в същия ръкопис, указанието може би се отнася за него, но за преписвача по всяка вероятност е бил достъпен и другият канон на IV гл., тъй като началото на неговия ирмос от IV песен е изписано погрешно преди ирмоса на Въстрѣбѣль въсьмь слоужьбьно на 6 септември в същия ръкопис.

⁶⁴ За произведенията със старобългарски произход в състава на ръкописа – Попов 2013: 52–53.

Агрипнията завършва с четиво за безплътните сили от дякон Пандолеон⁶⁵. Съставът на агрипнията изцяло отговаря на указанията в Евергетидския устав, под чието влияние е съставен Унд 75. В тях канонът за безплътните сили е посочен по идентичен начин – на IV гл. със същия ирмос, но е включено и указание за авторството на Йосиф⁶⁶. Изглежда, че литургическите рубрики, които са поместени в Унд 75, са преведени изцяло от гръцки.

На утринната са вписани тропар на „Бог Господ“, богородичен, седален от Октоиха, псалтирна катизма, втори седален за безплътните сили, полиелей, трети седален, степенни тропари, антифон, прокимен, стихира, алилуарий, четиво от Евангелието, тропар пентикостар и Пс. 50. Указани са общо три канона – два от Октоиха и канон в Минея на VIII гл. Мъсльньна бесплътньнхъ чинн, седален след III песен и богородичен; след VI песен кондак, два икоса и проложно четиво. След канона са включени светилен, 6 хвалитни стихире – две от Октоиха и две за безплътните сили (с посочване за двукратно изпълнение), слава, богородичен, велико славословие и отпуст. Следват тропар и кондак, прокимен на IV гл., стих по 102 Псалм, четиво от Апостола, алилуарий, четиво от Евангелие от Лука, причастен стих.

Унд 75 има една особеност в съдържанието на двете служби – това е изборът на канон за всяка от тях. Канонът Въстръблъ всѣмъ слоужьбно има четири преписа – освен в Унд 75, в който е на датата 6 септември, и в Брат, Зограф и САНУ 58, но в тези три ръкописа е поместен на 8 ноември. Канонът Мъсльньна бесплътньнхъ чинн в Унд 75 се намира на празника за 8 ноември, а в другите му преписи в изброените ръкописи е включен в септемврийската служба. В Брат, Зограф и САНУ 58 канонът Мъсльньна бесплътньнхъ чинн е комбиниран с тропари за мъч. Евдоксий, в Унд 75 те са отстранени, за да се пригоди текста към другата дата за безплътните сили. В поместените преписи за 6 септември третият тропар на повечето песни е посветен на мъченика, в Унд 75 в III, VI, VII, VIII и IX⁶⁷ песен липсва тропар за него, в I и IV има за безплътните сили, а в V песен всички запазени преписи⁶⁸ са с по два тропара. Седалният след III песен в Брат и Зограф е за мъч. Евдоксий, а в Унд 75 същият седален с преработен текст за архангел Михаил е поместен преди канона.

⁶⁵ Същото четиво е поместено и към службата за 8 ноември в САНУ 58 – Вж. състава на службата в този препис!

⁶⁶ Дмитриевский 1: 308.

⁶⁷ В IX Песен има един тропар повече за безплътните сили и този за Евдоксий е четвърти поред в два от преписите, а в Брат – липсва.

⁶⁸ В САНУ 58 текстът е изгубен.

Въпреки че за празниците за архангелите се разпространяват около десетина канона в ръкописите, обикновено едни и същи се поместват на една дата и Унд 75 остава изолиран. Песнопенията за двете дати в ръкописа са разменени вследствие на индивидуално решение на преписвача, причината за което не е ясна, но разместването е съпроводено освен със съкращаване на тропари и с други редакторски намеси при седалния за мъч. Евдоксий, за да се нагоди съдържанието му към празника на архангелите.

9. САНУ 283 (Богдановић 715)

Служебен миней за септември от 1470–1480 г., писан на хартия, 193 листа. Правописът му е безюсов, но с два ера и би могъл да се определи като българска безюсова редакция. Писмото е полуустав с десен наклон в по 27 – 28 реда на лист. Използван от микрофилм в ДА под номер САНУ 734/2⁶⁹.

Вечерната на службата съдържа три стихирни на „Господи, възвах“, двукратно, слава на VI гл., богородичен, кръстобогородичен, втора слава, богородичен и кръстобогородичен и завършва с тропар на IV гл. Преди канона на утринната са вписани стихирни, като вместо указание за брой е записано *обѣѣна стѣмѣ*, четиво за архангела и за мъч. Евдоксий⁷⁰, два канона – един от Октоиха и вторият от Минея. Канонът за архангела е *Началъннка ангѣломъ* на IV гл. Седалният след III песен е *Нѣбѣсьнѣмъ началъннѣ* и *прѣдѣстатѣлю* на VIII гл. След него са поместени богородичен и кръстобогородичен. След VI песен са вписани обичайните за службите за архангелите кондак и икос на II гл. Службата съдържа проложно четиво за Чудото в Хоня и синаксарни бележки за мъчениците Евдоксий, Зинон, Ромил, Макарий. Следва нов блок синаксарни бележки за други паметни, проложно житие за мъч. Кириак и накрая е поместена бележка за освещаването на параклис на св. Богородица в храма на св. Анна⁷¹. След канона има светилен, богородичен, 3 хвалитни стихирни на I гл., слава на VIII гл., богородичен и кръстобогородичен, стиховни стихирни от Октоиха, слава

⁶⁹ Бележка за ръкописа: Богдановић 1982: 59.

⁷⁰ В този случай в началните указания за службата е добавена информация и за четивата след VI песен на канона за празника.

⁷¹ Гръцките източници, в които може да се намери, са Устав на Великата църква в препис от X в. от сбирката на манастира „Св. Кръст“ в Йерусалим № 40 и Константинополски синаксар от XII–XIII в. № 219 от Берлинската библиотека (Христова-Шомова 2012: 1054). От славянските паметници паметта е посочена най-рано в Остромировото евангелие и се разпространява в руски апостоли (Христова-Шомова 2012: 95).

за архангела и богородичен. При по-късните преписи като този в САНУ 283 службите са разширени с допълнителни малки песнопения, а в случая – и с четива и синаксарни указания за други памети.

10. Охридски миней (НБКМ 122) = НБКМ 122

Празничен миней от 1435 г., 318 л. хартия, полууостав, без наклон, изписан в две колони по 30 – 31 реда на лист. Безюсов правопис с изключение на л. 2746–2796, които са изписани с ерове и юсове. Началото и краят липсват. Ръкописът е включен в Описа на Б. Цонев⁷², както и в Български ръкописи 1982: 61 под № 128. Според И. Христова-Шомова НБКМ 122 има охридски произход⁷³. Ръкописът е издаден от Искра Христова-Шомова в два тома⁷⁴. Първият включва първите четири месеца от църковната година, септември – декември, през които честваните празници са повече, а вторият месеците януари – август. Изданието на текста е придружено с изследване на ръкописа и песнопенията, като всеки том съдържа и няколко инципитариума, в които химнографските единици са обособени според жанровата си принадлежност.

Съдържа две служби за безпътните сили – на 8 ноември и на 26 март. На вечернята на ноемврийското последование са включени три стихирни стихирни стихирни на I гл., една на II, слава на VIII гл. и тропар на IV гл. Каноните на утринната са два – един от Октоиха и един минеен Въсн възпомнѣ людне на VIII гл. След III песен е поместен блок от малки песнопения – седален на VIII гл., богородичен с указание за двукратно изпълнение по $\overset{\text{ш}}{\text{в}} \overset{\text{б}}{\text{в}}$, което вероятно се отнася и за следващия го кръстобогородичен, тъй като те се изпълняват в блок. След VI песен са изписани обичайните за службата кондак и икос на II гл. Както е характерно за по-късните ръкописи, в службата са добавени редица малки песнопения. Тези след канона са: светилен, богородичен, три хвалитни стихирни на II гл., една стихира на VI гл., слава на VI гл., кръстобогородичен, нов блок със стиховни стихирни от Октоиха, слава на IV гл. и кръстобогородичен. Основните песнопения в службата съвпадат с тези в НБКМ 897, НБКМ 523, САНУ 287 и САНУ 221.

Службата за Събора на архангел Гавриил на 26 март включва на вечернята три стихирни на IV гл. и слава на VI гл. Тъй като вечернята се съвместява с празника Благовещение, в края ѝ е добавена рубрика от Мар-

⁷² Цонев 1910: 89–91. Повече информация – Попов 2013: 42.

⁷³ Христова-Шомова 2020: 11–12.

⁷⁴ Христова-Шомова 2020; Христова-Шомова 2022.

ковите глави (кратка редакция). Тя регулира случаите, когато Благовещение съвпадне с неделен ден или с други празници по Постния и Цветния триод. На утринната е поместен канонът *Њко свѣтъ сѣща* на IV гл. След III песен на канона е включен седален на I гл. Липсват кондак и икос. Службата завършва с указание за светилен и стихири.

11. НБКМ 897

Служебен миней за ноември от края на XIV в., 217 л. хартия, полуустав, с 24 до 37 реда на лист, български правопис. Съдържа служби с проложни жития за всички дни от месеца⁷⁵.

Службата за 8 ноември включва на вечернята три стихири на „Господи възвах“ на IV гл., втори блок стихири на I гл., слава, богородичен, кръстобогородичен; прокимен, който въвежда три паримии, следват три стиховни стихири – двете на I гл., а третата – на II гл., слава на VIII гл. и тропар на IV. Утринната е съставена от два канона – един от Октоиха и втори за безплътните сили на VIII гл. Въсн възспомъ люднѣ. В блок със седалния след III песен е поместен и богородичен. След VI песен освен кондака и икоса е включено и проложно житие, а след канона освен светилния са добавени множество малки песнопения, както е характерно за по-късните служби. Според съдържанието на основните песнопения същата версия за безплътните сили е поместена и в НБКМ 122, НБКМ 523, САНУ 221 и САНУ 287.

12. НБКМ 523

Празничен миней от XIV, XV и XVI в. 297 л. хартия. Писмо – полуустав, с лек десен наклон, разположено от 25 до 29 реда на страница. Листове 44 и от 114 до 151 са взети от по-стар Миней с проложни четива, едноеров злетовски правопис от XIV в. Частта от л. 266 до края е от XVI в., с едноеров сръбски правопис⁷⁶. Б Цонев отбелязва, че малка носовка се появява „само в началото самосрично и след голяма носовка“⁷⁷, но не уточнява в коя част на ръкописа. В поместената служба за 8 ноември, която се намира в частта от XV в., липсват носовки.

Началото на службата е изгубено. В края на л. 63б има текст за светите Козма и Дамян, следващият лист – 64а започва с края на славата на VI глас *Сърадунте се (Радунте се) съ намн въса архангелъска чинночудна,*

⁷⁵ Повече информация за него – Стоянов, Кодов 1964: 66.

⁷⁶ Допълнителна информация – Станкова 2012: 166; Попов 2013: 42–43; Цонев 1923: 53–54.

⁷⁷ Цонев 1923: 53–54.

която е доста разпространена в ръкописите и се включва във вечернята както за 6 септември, така и за 8 ноември. Славата на вечернята е следвана от богородичен, прокимен, три паримии, две стихирни на I гл. и една на II гл., втора слава, богородичен и тропар за празника. Версията на службата е същата като тази в НБКМ 122, НБКМ 897, САНУ 287 и САНУ 221.

13. НБС 221 (Богдановић 853)

Сръбски празничен миней от втората четвърт на XV в., 217 л. хартия⁷⁸. Достъпен на микрофилм в ДА. Текстът е в две колони. Някои места от микрофилма, където се намира службата за безплътните сили, не са фокусирани добре при заснемането и са нечетими. Такива са части от лист 40а и 40б, както и края на службата за безплътните сили на л. 43б.

Съдържа служба за безплътните сили на 8 ноември, която по състав на песнопенията се съгласува с преписите от НБКМ 122, НБКМ 897, НБКМ 523 и САНУ 287.

14. САНУ 287 (Богдановић 782)

Служебен миней за ноември от 1470–1480 г. Хартия, 283 листа, със синаксарни бележки. Полуустав, обикновено с по 27 реда на лист. Достъпен на микрофилм в ДА под номер САНУ 734/3. Бележка за него в „Инвентар ћирилских рукописа у Југославији (XI–XVII века)“⁷⁹.

Номерацията на службата за безплътните сили л. 45а–л.51б е последователна, но немалка част от вечернята от средата на втората паримия до края на втората от трите стиховни стихирни Мъсльньинъ снаамъ архнстратнън липсва. Възможно е преписвачът да е пропуснал част от текста при преписването, но тъй като липсата е точно на прехода между два листа, а номерацията е късна, по-вероятно е, един лист от ръкописа да е изгубен преди номерирането. Службата е в същата версия, като поместената в НБКМ 122, НБКМ 897, НБКМ 523 и САНУ 221.

15. НБКМ 896

Празничен миней за февруари – август от XIV в., български правопис. С липси, които са били допълнени от по-късна ръка от XVI в. и със сръбски правопис. Писмо – полуустав, по 30 реда на страница. Информация за него – Стоянов, Кодов 1964: 65.

⁷⁸ Бележка за него – Богдановић 1982: 67, № 853 и Станкова 2012: 167.

⁷⁹ Богдановић 1982: 63.

Минеят съдържа една служба за безплатните сили на 26 март, която е от нисък ранг. Вечерната се състои от три стихирни на IV гл. На утринната е поместен канонът *Юко н свѣтъ бѣвъ IV гл.*, чийто автор е Йосиф Песнописец. Същият канон се разпространява в друг превод (или редакция), според който е с начало *Юко свѣта сѣща*. От разглежданите в настоящата работа ръкописи различната версия на канона е поместена в Пог 531 също на празника за 26 март. Седалният след III песен е на I гл., а след VI песен липсват кондак и икос, но са дадени синаксарни бележки и проложно житие за група мъченици от раннохристиянско време, изгорени в храма, според историческите данни по времето на император Флавий Юлий Валент (364–378), който е изповядвал арианството.

След канона липсват малки жанрови единици.

16. Погодин 531 = Пог 531

Служебен миней за март от края на XIV в., 120 листа, хартия с воден знак брадва. Български правопис. Писмо – полуустав. Съдържа служби за всички дни от месеца, а на големите празници има включени паримейни четива. Включен е в каталога на славянските ръкописи от български произход в РНБ⁸⁰.

Ръкописът съдържа служба за архангел Гавриил на 26 март, началото на която е слято със службата за Благовещение. Песнопенията за архангела започват с три стихирни на IV гл., следвани от втори блок от три стихирни на I гл. и слава на VI гл. Преди канона е поместена бележка за вход с Евангелието, паримия за деня и Златоустова литургия. Следва канон на VI гл. с начало *Начуълъннкъ възшъннхъ чиновъ*, пред който е написано следното указание: *Сѣн канѣ прѣтън вѣдн поет са въ кс̄ • съ архъггѣлѣ*, както и бележка, че канонът е с азбучен акростих, пренесена механично от гръцки, тъй като е преведен, без този поетичен похват да се спазва. Указанието за празника на архангела *МѣЦА тѣже кс̄ • съборъ архъггѣла гаврѣнна сѣрь глѣ • д̄ • пѣ дасть знаменіе* е едва след края на канона. Под указанието за празника са поместени три стихирни на IV гл. и втори канон за архангел Гавриил, също на IV гл. с начало *Юко свѣта сѣща*. След III песен има седален на IV гл., но липсват кондак и икос след VI песен, както и малки химнографски жанрове след канона.

Настоящото изследване е съсредоточено върху богатата южнославянска традиция, но в аналитичната част от работата ми са използвани и

⁸⁰ Христова и колектив 2009: 151–152, № 64.

източнославянските преписи на службите за безплътните сили от Ягичевите миней за септември и ноември, както и службата за архангелите от Илиина книга. Древноруските преписи са привлечени като допълнителни източници за проследяване на текстовата история на последованията за двете дати, хронологизацията на навлизането на каноните в славянската книжнина и типологизирането на отделните български и сръбски преписи.

17. Син. тип. 381-84 от РГАДА = Я 84

Служебен миней за септември от 1095–1096 г. Съдържа най-ранния запазен препис на службата за 6 септември с канона *Началънна ангеломъ*⁸¹. В него песнопенията са от по-стар тип – първо са поместени малките химнографски форми и след тях е канонът⁸². Песнопенията започват с указание за тропар⁸³, следват два седални, вторият от които за св. Кирил⁸⁴, кондак и икос за архангала, три стихире за архангела и три стихире за св. Кирил, и две стихире на слава за архангела. На утринната са поместени два канона – първият *Началънна ангеломъ*, а вторият за св. Кирил с начало *Утварь свѣщныкомъ*. Този състав на службата е стандартен за студийските древноруски служебни миней, тъй като е представен и в Син. тип. 85 от XI–XII в. и в ГИМ Син 159 от XII в.

18. Син. тип. 381-91 от РГАДА = Я 91

Служебен миней за ноември от 1097 г. Службата е с архаична подредба – в началото са малките песнопения, а след тях е разположен канонът. Песнопенията започват с указание за седален⁸⁵, следват кондак и икос, два блока от по три стихире за вечернята, слава на стиховно и тропар, с който

⁸¹ Ягич 1886: 51–55.

⁸² Следващият по време е в Служебен миней за септември № 159 от XII в. (Горский, Невоструев 1917, 1964: 2, 5), песнопенията на който също са с архаична структура. От описанието на Горски и Невоструев на службата за 6 септември в Син. 159 (Горский, Невоструев 1917: 5) се вижда, че има някои размествания в богослужебния материал, но съставът на песнопенията е същият като този в Я 84, а от инципитите на тропарите, дадени в инципитариума на Д. Щерн, става ясно, че двата преписа следват една и съща редакция на канона.

⁸³ Поместен в изданието от Ягич, който го взема от двумесечен служебен миней за септември и октомври от XII в. (Ягич 1886: XXXIV; 048).

⁸⁴ Св. Кирил Гортински – <https://www.crkvenikalendar.com/zitije.php?pok=0&id=EKGE>. Страницата е посетена на 18.07.2021 г.

⁸⁵ Седалният е поместен в изданието от Ягич, който го взема от служебен миней от XII в. (Ягич 1886: XLII, 321).

завършва групата на малките жанрови форми. За утринната е поместен канона *Въстрѣбъль въсьмь службьно*. Този състав на службата е стандартен за студийските древноруски служебни минеи, тъй като е представен и в ГИМ Син 161 от XII в.

19. Илиина книга (РГАДА Син. тип. 131) = ИлК

Миней с особен състав за септември – февруари от XI–XII в. Съдържа една служба за безплатните сили на 8 ноември, която започва с канона *Просвъщън древле оумы* (със съкратен състав в преписа), три стихирите на VIII гл. от Октоиха и три стихирите на II гл. от Миней и седален на VIII гл. Службата следва много рядка и архаична подредба, при която всички малки жанрови форми – стихирите и седалният са след канона⁸⁶.

II. Типологизация на службите за безплатните сили

Сравнението на химнографския състав на службите показва, че преписите с едни и същи канони съвпадат в голяма степен и при малките песнопения и образуват версии на службите, които се повтарят в определени ръкописи с по-малки или по-големи разлики, изразяващи се в добавянето на допълнителни песнопения около основното ядро в състава. С помощта на събраните преписи разпространението на всяка от версиите на двете служби за 6 септември и за 8 ноември би могло да се проследи относително, поради евентуални липсващи преписи, но възможно най-пълно с помощта на наличните, като се отчита времето на създаването им. Получените резултати ще дадат един общ примерен вариант за развитието на химнографския макрожанр „служба“, от който могат да се направят изводи за историческо развитие на службата като макрожанр и оформянето ѝ под влиянието на нормативността на типикарските изисквания.

Използваните в изследването първични източници включват общо девет канона за архангелите, от които в зависимост от основното ядро песнопения – стихирите от вечернята, седалния след III песен, кондака, икоса и канона или каноните, ако са два, се образуват различните версии на службите. От шестнадесет южнославянски ръкописа и три древноруски се обособяват четири версии на службата за 6 септември, седем за 8 ноември и две за 26 март. Описанието на основните песнопения във всеки от преписите и приобщаването му към определена версия, би могло да

⁸⁶ Верещагин 2006: 602–605.

бъде от полза на засвидетелстване на възможна връзка между ръкописите с едни и същи версии, както и за установяване на времето и мястото на употреба на всяка от версиите в зависимост от кодексите, в които са включени.

Версии на службата за 6 септември

1. Драг, Ф.п.І.72, Син 25 и САНУ 283. Преписите съдържат три стихирни на вечернята на IV гл. – Трѣсѣльнѣунаго божѣства, Вѣдѣннѣ твоѣ огньно и Творѣннѣ анѣлѣ твоѣа доухѣ⁸⁷. Канонът на IV гл. Научальника анѣломъ, кондакът и икосът на II гл. Архнстратнже божнн и Рече ѹловѣколюбѹе въ писаннѹхъ сн⁸⁸ също се намират във всички преписи. Седалният на IV гл. Нже въ храмѣ твоѣмъ ѹстънѣмъ е включен в Драг, Ф.п.І.72 и Син 25, но липсва в САНУ 283, където е поместен друг седален на VIII гл. с начало Небесъннѣмъ научальнѹе. Същият стои и в Я 84. Към отделните варианти на службата в преписите са добавяни песнопения и проложни четива в зависимост от времето на създаването на ръкописите и действащите локални практики, към които са се придържали книжовниците. Драг и Ф.п.І.72 са с включени паримии на вечернята, а в късния САНУ 283 службата е обогатена с множество малки песнопения.

2. Я 84. Канонът, кондакът и икосът са същите като в Драг, Ф.п.І.72, Син 25, САНУ 283. Източнославянският препис се отличава по трите стихирни на вечернята на VIII гл. – Юко велна слава твоѣа, Мнѣханѣ архнстратнже огньннѣ слогѣ и Вѣдѣннѣ твоѣ мѣногосѣтѣло, които липсват в някои от другите, включени в настоящата работа, версии, но техни преписи се намират и в Син 159, в службата за 6 септември⁸⁹. Седалният Небесъннѣмъ научальнѹе, също на VIII гл., се разпространява и в преписите на новоизводната служба за 8 ноември в НБКМ 897, НБКМ 122, НБКМ 523, НБС 221, САНУ 287, както и в тази за 6 септември в САНУ 283.

Предполагам, че канонът Научальника анѣломъ, кондакът и икосът Архнстратнже божнн и Рече ѹловѣколюбѹе въ писаннѹхъ сн, които се намират както в южнославянските ръкописи, в означената тук като първа версия на службата за 6 септември, така и в древноруските (освен в Я 84, те са

⁸⁷ Началото на службата в Ф.п.І.72 до средата на втората паримия е изгубено, но близостта на този препис с преписа в Драг, както и еднаквият състав на останалите устойчиви песнопения във всички преписи с канона Научальника анѣломъ предполагат, че стихирите от вечернята в Ф.п.І.72 са били същите.

⁸⁸ Кондакът и икосът на II гл. почти без изключение се поместват във всички версии на службите.

⁸⁹ Stern 2008: III. 707. 24243; II. 127. 10006; I. 184. 1967.

поместени и в Син 159)⁹⁰, са съставяли ядрото на най-старата преводна служба за безплътните сили на 6 септември.

3. Зограф, Брат и САНУ 58. Устойчивото ядро песнопения във версията от изброените ръкописи се състои от три подобни стихихи на IV гл. – Тръсвѣтълааго божества, Вндѣнне тн огньо и Творан ангелн своа дорути. В Зограф на вечернята е добавена една стихира на I гл. за св. мъч. Евдоксий, а в Брат – две. На утринната е включен комбиниран канон на VIII гл. Мъисльнѣа бесплѣтънѣнхъ чннн с тропари за св. Евдоксий. След III песен на канона е поместен седален за мъченика на IV гл. Доброта подвнзанна тн и втори седален за него на V гл., който е различен в Зограф и в Брат. В двата преписа липсват кондак и икос⁹¹. В САНУ 58 поради механична загуба службата е запазена от VII песен на комбинирания канон, но съставът ѝ е разширен – добавени са светилен, хвалитни стихихи за св. Евдоксий, слава и богородичен от Октоиха, както и слава и за архангела и богородичен.

4. Унд 75. Устойчивото ядро на песнопенията се състои от три подобни стихихи на IV гл. на вечернята – Тръсвѣтълааго божества, О вндѣнне твою огньо и Творан ангелѣи своа дорути. Включеният канон на утринната е Въстрѣбелъ въсѣмъ слоужбѣвно, със седалния на IV гл. след III песен Бесплѣтънѣнхъ анкѣ и кондака и икоса на II гл. Архнстратнже божнн и Въ кѣннгахъ сн рече чловѣколюбъе. Службата е с разширен състав с малки песнопения и четива, но в нея липсват паримии. Версията в Унд 75 е изолирана, тъй като в този ръкопис каноните за двата празника на 6 септември и 8 ноември са разменени.

Версии на службата за 8 ноември

1. Драг, F.п.I.72 и Син 25. Вечернята съдържа три подобни стихихи на I гл. – Ангельскѣи тн въ мнрѣ праждъноукемъ, Бесплѣтънѣн прѣвѣнн и Бесплѣтънѣнмъ прѣвѣнн сн, три паримии (Ис. 6: 1–12, Иез. 1: 1–20, Иез. 1: 21–28), които липсват в Син 25⁹². Утринната е с канон на IV гл. Божествѣннмн свѣтълостѣмн, седалния на IV гл. Бесплѣтънѣнхъ слоугъ архнстратнже и кондака и икоса на II гл. Архнстратнже божнн и Рече чловѣколюбъе въ пнсаннхъ сн.

⁹⁰ Stern 2008: I. 25. 276; II. 233. 11187; III. 64. 17311.

⁹¹ Комбинираният канон, както и липсата на кондак и икос са характерни за архаичните по тип служби, чиято структура е определена като „елементарна“ (Станкова 2012: 40).

⁹² В Син 25 службите са без четива.

2. Скоп. На вечернята са включени четири подобни стихихи на I гл. – Невесънъинмъ въсьмъ старѣн, Бесплътнъинмъ старѣнша, Нъинѣ прѣстолюу трепетьно прѣдѣстоѣште и Красотѣ неиздреченънѣнъ страшно прѣдѣстоѣште, три паримии (ИсНав. 5: 13–15, Съд. 6: 11–24 и Дан. 10: 1–21), а също и повечерие с канон за безплътните сили от Октоиха. На утринната влизат два кръстосани канона – Просвъщън дръвле оумъ на II гл. и Пърнадаѣшта ма Боже прнмн от Константин Преславски на VIII гл., три седални – Прѣстолюу страшноу прѣдѣстоѣштен на I гл., Бесплътнъинхъ анкъ старѣнша на VIII гл. и Прѣстолюу свѣтлюу прѣдѣстоѣштен на VIII гл., кондакът на II гл. Архнстратнже божнн и икосът на III гл. Бесплътнъинхъ чннове веселатъ са. Службата е от висок ранг и в нея са поместени допълнителни малки песнопения както на вечернята, така и на утринната.

3. ИлК. Структурно версията на службата има някои прилики с тази в Зограф – малките химнографски жанрове са с архаична подредба, с тази разлика, че са поместени след канона, а не преди него, както са в повечето служби с такава подредба. Също така канонът е поместен в съкратен вид – някои тропари липсват, което е характерно за много от службите в Зограф. Службата започва с канона на II гл. Просвъщън дръвле оумъ, след който са поместени три стихихи на VIII гл. от Октоиха и втори блок от три стихихи, първата на II, а другите две на IV гл. със следните начала: Нъинѣ прѣстолюу трепетьно прѣдѣстоѣште, Красьно оукрашаемн• божьствна• мн зарѣамн и Прѣсвѣтлаамн зарѣамн нзрадьно оукрашенън. И трите стихихи в Инципитариума на Д. Щерн са без открит гръцки текст⁹³. Аз също не успях да намеря такъв в достъпните ми източници. Освен в ИлК стихирите имат следните преписи в използваните от мене ръкописи – първата в Унд 75 и в Скоп, а втората и третата – в Скоп и в Син 25. И в трите ръкописа са засвидетелствани оригинални старобългарски творби, а в Скоп такива са двата канона от службата за 8 ноември. Затова би могло да се допусне, че стихирите са с непреводен произход.

4. Зограф, Брат и САНУ 58. Версията е с два канона. Основното ядро песнопения в трите преписа е едно и също, но всеки от тях проявява известна вариативност, която се състои не само в добавянето на допълнителни малки песнопения, но и в разместването на основните компоненти в службата. Поради тази причина преписите се обособяват в една версия въз основа на общите за всички песнопения, но всеки от тях представлява отделен вариант по отношение на подредбата на химнографския материал.

⁹³ Stern II: 329. № 12220; II: 23. № 8875; II: 693. № 16165.

В Зограф на вечернята са включени три стихирни на I гл. – Ангелъскы тн въ мнрѣ праздъноуѣшѣа, Небесънзынмъ пръвзы сн и Бесплътънзынмъ науало н слоужнтель. Като първи от двата канона на утринната е поместен Въстрѣблъ въсѣмъ слоужьвьно на IV гл. със седален на IV гл. след III песен Бесплътънзынмъ слоужнтелю архнстратнже, а вторият канон е Просвѣщън дрѣвле оумзы на II гл. След III песен на втория канон са поместени седален на IV гл. Бесплътънзынхъ лнкъ хероувнмъ н серафнмъ, а след VI – кондакъ и икосът на II гл. Архнстратнже божи и Въ кзынгахъ сн рече чловѣколюбье.

В Брат трите стихирни от началото на вечернята Ангелъскы тн въ мнрѣ праздъноуѣшѣа, Небесънзынмъ пръвзы сн и Бесплътънзынмъ науало н слоужнтель на I гл. липсват, както изглежда поради загуба на листа, но ако се съди по другите два преписа в Зограф и САНУ 58, в които са включени, те са част от устойчивото ядро на службата и са били поместени и в Брат. Налични са други три на IV гл. – (Н) Вндѣнне твоѣ огньо, Творан ангелзы своѣа доухзы и лнконтѣ нзына съ намн, които според двата комплекта по три стихирни на вечернята в САНУ 58, и в Брат са били втори блок. Като първи от двата канона е поместен Просвѣщън дрѣвле оумзы, след III песен на който се намират два седални – Прѣстолоу страшъноу прѣдъстоѣщен на I гл. и Прѣстолоу прѣдъстоѣщен прѣсвѣтлоу на VIII гл. Службата завършва с втория канон Въстрѣблъ въсѣмъ слоужьвьно.

В САНУ 58 са добавени допълнително малки песнопения и четива, с което, подобно на службата в Скоп, е придадено особено значение на празника. Стихирите на вечернята са два блока по три: Архангелъскы тн въ мнрѣ праздъноуѣшѣа, Небесънзынмъ пръвзы сн, Бесплътънзынмъ науалъннкъ н слоужнтель на I гл. и Трѣсвѣтлаѣго божьства, Н вндѣнне тн огньо и Творан ангелн своѣа доухзы на IV гл., след което са поместени три паримии (Иез. 1: 1–20, Иез. 1: 21–28, Откр. 12: 7–12). Последованието продължава с агрипния, на която е включен канона на IV гл. Въстрѣблъ въсѣмъ божьствьно (с коректно причастие единствено в САНУ 58 от разглежданите преписи). На утринната е поместен канонът на II гл. Просвѣщън дрѣвле оумзы със седалния на VIII гл. след III песен Прѣстолоу прѣдъстоѣщен прѣсвѣтлоу и кондака на II гл. Архнстратнже божи, който е с препратка към 6 септември и би трябвало да включва и икоса, разпространяван с този кондак, въпреки че няма специално указание за него, тъй като двете песнопения се изпълняват заедно и се поместват едно след друго. След VI песен на канона службата съдържа и проложното четиво с начало Хотан прѣблагын чловѣколюбнвзын богъ.

5. Я 91. Песнопенията, поместени в Я 91, се намират и в преписите на предходната четвърта версия на службата с някои малки изключения, като към тях са добавени и други творби, т.е. в Зограф, Брат и САНУ 58 са сформирани три разширени варианта на версията в Я 91 с различно подреждане на химнографския материал във всеки от преписите. В Я 91 песнопенията са с архаична подредба⁹⁴. В началото са поместени седалният Бесплътънѣимъ слоужителемъ архистратѣже на IV гл, който липсва в Я 91 и е внесен в текста по ръкопис от XII в. Син 161 от ГИМ⁹⁵, кондактът и икосът Архистратѣже божьн и Рече ѹловѣколюбѹе въ писаннѹхъ си на II гл. Следват два блока стихирѣ – на I гл. Ангельскѣ ти въ мнрѣ праздѣноуѣшѣа, Небесьнѣимъ прѣвѣин си, Бесплътънѣимъ наѹало и слоужитель и на IV гл. Трѣсълънѹнаго божѣства, Н образъ твои огньнъ, Твориан ангелѣ твоѣхъ доухѣи. Малките песнопения завършват с две стихирѣ на слава – на VI гл. Сърадѹнтѣ са съ нами и на V гл. Надеже оснѣяетъ благодать. Канонът е Въстрѣблъ всѣмъ слоужьбно на IV гл.

6. Унд 75. Поради разменените канони за 6 септември и 8 ноември в Унд 75, службите за двата празника в този ръкопис представляват изолирани версии. На вечернята са поместени два блока стихирѣ, първият на IV гл. – Трѣсълънѹнаго божѣства, Н образъ твои огньнъ и Твориан ангелѣ твоѣхъ доухѣи, а вторият на I гл. – Ангельскѣ ти въ мнрѣ праздѣноуѣшѣа, Небесьнѣимъ прѣвѣин си и Бесплътънѣимъ наѹало и слоужитель. Включените паримии са от ИсНав. 5: 13–15, Съдии 6: 11–24 и Дан. 10: 1–21. Следва агрипния вероятно с канона на IV гл. Въстрѣблъ всѣмъ слоужьбно. На утринната преди канона са поместени два седални за безпълтните сили, и двата на IV гл. – Бесплътънѣимъ слоужителемъ архистратѣже и Доброта подвнзаниа ти Мнханѣ. Канонът е Мьслънѣна бесплътънѣинѹхъ ѹнин на VIII гл. След III песен – седалният на IV гл. е Бесплътънѣинѹхъ анкѣ хероувнѣмъ и серафнѣмъ, а след VI песен кондактът и икосът на II гл. Архистратѣже божи и Въ кѣннгахъ си рече ѹловѣколюбѹе. Добавен е като втори икосът Пѣснь възпоѣмъ всѣхъ творьцоу, който е без указание за глас. Включено е и проложното четиво с начало Хоть (!) прѣблагин ѹловѣколюбнѣин господѣ.

Най-вероятно версията в Унд 75 произхожда от трета група, но явно в този ръкопис службата е подложена на преструктуриране под влияние на изискванията на Евергетидския устав, за което говори агрипнията. В

⁹⁴ Ягич 1886: 321–329.

⁹⁵ Вж. Ягич 1886: 321, бел 13.

процеса на усложняване на композицията редакторът измества канона Въстръблъ въсьмъ слоужьбно (поместен на тази дата в ръкописите от трета група) на агрипнията и заема друг канон с преводен произход за утринната. Не е изключено да е изоставил канона с предполагаем непреводен произход с начало Просвъщън древлѣ оумъ, защото не го е намерил във византийските източници, по които е изграждал службата.

7. НБКМ 897, НБКМ 122, НБКМ 523, НБС 221, САНУ 287. В тези ръкописи е поместена новоизводната версия на Службата (според Йерусалимския устав). Общите текстове за всички преписи са: на вечернята три стихирни на IV гл. – Трнсльньунаго божества, Н видѣннѣ ти огнью и Творан ангелъи своѣ дѣухъ; три паримии – ИсНав. 5:13–15, Исаия 14:7–20 и Зах. 2:13, 3:1–7, 4:2–6; две стиховни стихирни на I гл. – Мъкъльнънмъ снаамъ ѳннонаѳальннцн, ѳннонаѳальннкъ въшьнннхъ снаъ, една на II гл. – Невещьствьному сщьствоу, слава на VIII гл. Яко ѳннонаѳальннкъ н пособьннкъ и тропар на IV гл. Небесънънхъ воннъствъ. На утринната – канон на VIII гл. Вьсн въспонмъ люднѣ, седален на VIII гл. след III песен на канона Небесънънхъ наѳальннчѣ н прѣдъстателю и кондакъ и икосът на II гл. след VI песен Архнстратнзн божнн и Рече въ писаннхъ сн ѳловѣколюбьче. Тази новоизводна версия на службата е с три канона на утринната, като двата са от Октоиха, а третият – от Минея. По броя на каноните тя се доближава до Киевския печатен миней, с тази разлика, че в него каноните от Минея са два – Дамаскиновият Вьсн въспонмъ люднѣ и Климентовият Мъкъльнъна бесплътънънхъ ѳннн съцо на VIII гл. Канонът от Октоиха в печатния миней, който е указан на първо място, е богородичен⁹⁶.

Версии на службата за 26 март

1. НБКМ 896 и НБКМ 122. Вечернята съдържа три стихирни на IV гл. – Оумъ пръвовѣчьнн, Прѣстолоу прѣдъстоѣ и Съкроушншж танна. Канонът на утринната е на IV гл. – Яко свѣта соуца. След III песен на канона са поместени два седални – Велнкън Гаврннлъ наѳальннкъ ангелъ на I гл. и Бесплътънънхъ слоужъ старън на IV гл. В НБКМ 122 седалиният е само единият – Велен Гаврннлъ пръвън ангеломъ на I гл. Песнопенията в двата преписа са в различни редакции на текста.

⁹⁶ http://www.orthlib.info/Menaia/Festal_Menaion/03-Nov-08_Michael-and-Angels_michail.pdf.

2. Пог 531. Началото на службата за архангел Гавриил е слято с празника на Благовещение. На вечернята са поместени три стихирни на IV гл. – Въ шестън мѣсѣць, ꙗзыка ꙗгоже не вѣдѣше, Се възванне нѣина ꙗви са и три на I гл. – Гавриилъ велнкън оумъ, Велнокѣ таннество и Свѣта съ исплъненъ прнсно. Утринната съдържа два канона – Научальникъ възшннхъ чнновъ на VI гл. и ꙗко свѣта сѣца. След III песен на втория е поместен седален на IV гл. Бесплътънънмъ слоужнтелемъ. Еднаквите песнопения в двете версии на службата са в различни редакции във всички преписи.

ТРЕТА ГЛАВА

КАНОНИ ЗА БЕЗПЛЪТНИТЕ СИЛИ В СЛАВЯНСКИТЕ МИНЕИ (ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ)

Проучените славянски ръкописи показват, че от богатата византийска химнография за празниците на безплътните сили в славянска среда навлизат девет канона: Научальникъ ангеломъ (IV гл.), Мъсльнъна бесплътнънхъ чини (VIII гл.), Въстръбълъ всѣмъ слоужьбно (IV гл.), Божьствънънмн свѣтълостьмн обанстаемъ (IV гл.), Просвѣщън древлѣ оумъи (II гл.), Прнпаддѣжца ма божѣ прннмн щѣдротамн си (VIII гл.), Всн възпонмъ люднѣ (VIII гл.), Научальнкъ възшьнхъ чнновъ (VI гл.), Яко свѣта сѣща (IV гл.). Последните два Научальнкъ възшьнхъ чнновъ и Яко свѣта сѣща се поместват на двата празника за архангел Гавриил – 26 март и 13 юли. Останалите седем се намират на 6 септември и 8 ноември. Още един канон за архангелите – Смотровъ свонмъ оумъшлѣ боговндъце, трябва да се причисли към тези песнопения. Не попаднах на препис от него в процеса на работата си, но информация за наличието му се намира в Описа на Горски и Невоструев¹ в миней за ноември и декември от 1425 г. Броят на каноните е показателен за развитието и разпространението на култа.

I. Научальникъ ангеломъ

Канонът на Йосиф Песнописец Научальникъ ангеломъ на IV гл. е с прост акростих ѿдѣ ꙗкошѣ с името на автора в IX песен. Посветен е само на архангел Михаил. Данните от различни източници показват устойчива обвързаност на тази творба с празника за Чудото в Хоня на 6 септември. Заедно с другия канон за архангелите Божьствънънмн свѣтълостьмн от съ-

¹ Горский, Невоструев 1917: 85–86. В Описа не е упоменато на какъв глас е канонът.

щия автор е поместен на тази дата в печатните издания: 1808: 44–50, 1820: 50–57, 1843: 48–55, 1843а: 41–47, 1852: 38–43, 1863: 38–43, 1868: 41–46, 1889: 38–43. Двата канона се редуват песен след песен, като на първо място е Божествънъимн свѣтълостъмн. Според указанията на различните уставы от студийски и неосаваитски тип (САУ, Евергетидския, Hieros. Slav. 13, л. 20а) канонът Научальникъ ангеломъ също се препоръчва на 6 септември². В ранните византийски служебни минеи обаче се разпространява широко и на ноемврийската дата за празнуване на архангелите, например в Δ.α.ΠΙ (XII в.), Δ.α.XIII (XI в.) от манастира Гротаферата, Paris. Gr. 259 от XII в., Laur. Δ 14 и Δ 20 (XII в.), Laur. Ω 138 от XIV в.³.

Макар и да е включен в печатния Миней, канонът е издаден в АНГ, тъй като в някои преписи песните му са изградени от много по-голям брой тропари от оцелелите в печатната версия (по 8), а освен това съдържа полимелична втора песен (с два ирмоса). Тези особености, специфични за творчеството на Андрей Критски, са изключителна рядкост за Йосиф Песнописец⁴. Информация за наличните тропари в преписите на канона е представена в текстологическия анализ на творбата (IV глава).

II. Въстръблъ (Въстѣплъ) въсьмъ служъбно

Канонът на Георги Никомидийски Въстѣплъ (Въстръблъ) въсьмъ служъбно на IV гл. носи двоен акростих – фразов Σὺν Γαβριήλ με, Μιχαήλ, φρουρῶν σκέλε, образуван от началните букви на тропарите, и прост Γεωργίου, вписан в богородичните. Посветен е на двамата архангели Михаил и Гавриил. Поместен е в АНГ на 8 ноември, където се среща в ранни византийски минеи, например в Paris. Gr. 259 (XII в.), Δ.α.XIX от XII в., Laur. Ω 138 от XIV в.⁵. В гръцкия текст III и VIII песен съдържат по три тропара, а останалите по четири, от чиито начални букви е съставен фразовият акростих. Остава неясно дали този канон е препоръчан в рубриките на САУ и Месинския устав (където е посочен преди канона на Йоан Дамаскин) за 8 ноември, или по-скоро указанията се отнасят за канона на Йосиф на същия глас и със същия ирмос на I песен (вж. α Δρουγῆν бесплътнѣимъ. гл̄. Δ. Ὠτ̄въρзъ оуста моа)⁶.

² Данните са по Дмитриевский 1: 261; Пентковский 2001: 278; ръкопис Hieros. Slav. 13 е използван по копие.

³ Справката е по АНГ 3: 219–241, 586–587.

⁴ АНГ III: 587.

⁵ АНГ III: 209–219.

⁶ Пентковский 2001: 293; Arranz 1969: 51.

Преписи на канона са поместени в южнославянските ръкописи Зограф, Брат, САНУ 58 и Унд 75, а също така и в Я 91. С изключение на този в Унд 75, в който съставът на двете служби за архангелите е разменен и канонът е поставен на 6 септември, в останалите източници творбата се намира на 8 ноември.

Канонът се разпространява в една и съща редакция в новгородските минеи и в южнославянски ръкописи. За разлика от Началъника ангеломъ, преписът от него, поместен в ноемврийския том на новгородските минеи, е един и същ с останалите достъпни ми преписи в Зограф, Брат, САНУ 58 и Унд 75. За Унд 75 се предполага, че носи следи от руски оригинал⁷. А сравнението между състава на службите, както и на редакцията на текстовете на новгородските служебни минеи със Зограф налага извода, че тези ръкописи имат общ източник⁸. В минея със сръбски правопис САНУ 58 канонът Въстрѣбль (Въстѣплъ) въсьмь слоужьбьно е включен на агрипнията в службата на 8 ноември. За текста в Зограф и САНУ 58 няма данни за източнославянски протограф.

Без преписа в САНУ 58 всички останали съдържат сгрешена начална дума на канона⁹. Вместо въстрѣбль, както е в САНУ 58 и както би трябвало да се преведе σαλλίσας от σαλλίζω ('трѣбя', 'давам знак с трѣба', прен. 'разтрѣбявам, 'разгласявам')¹⁰, в Я 91, Зограф, Брат и в Унд 75 творбата е с начална дума въстѣплъ за σαλλίσας. Разпространението му както в източнославянски, така и в южнославянските ръкописи с тази грешка предполага техен общ протограф, а също и сравнително ранно навлизане на канона в славянска среда. В САНУ 58 грешката или е поправена, което означава сверяване с оригинала, или преписът в него следва по-ранен и коректен протограф от този в другите ръкописи.

В преписите има изгубени и заменени химнографски единици на следните места:

В I песен четвъртият тропар Тнхостн въськоѡ н безвещьствьныхъ снлѡ (Γαλήνης τὰ σύμπαντα ὁ τῶν αὐλῶν δυνάμεων) е запазен само в Я 91¹¹.

В IV песен в Унд 75 пред ирмоса на Въстрѣбль (Въстѣплъ) въсьмь слоужьбьно е поставено началото на още един ирмос – Съдан въ славѣ (Ὁ καθήμενος ἐν δόξῃ). Той е от IV песен на канона Божьствьнѡмн свѣтлостьмн, който не е част от състава на някоя от двете служби за архан-

⁷ Йовчева 2010: 102. Вж. и библиографията към статията.

⁸ Христова-Шомова 2010: 133.

⁹ Йовчева 2009: 205.

¹⁰ Войнов 1996: 731.

¹¹ Ягич 1886: 324.

гелите в Унд 75. Изписването на ирмос от друг канон за същия празник, предполага, че преписвачът е разполагал и с текста на канона, въпреки че не го е използвал, най-вероятно защото е следвал типикарски указания, в които този канон не е бил предписан.

Третият тропар от песента *Словомъ всѣмъ снлѣ мѣсльнѣнѣмъ* (Λόγων πᾶσαν δύναμιν ἢ νοερά) е запазен само в Я 91¹².

В V песен има различни липси в няколко от преписите – първият тропар *Огньнѣимн ти словесѣ* (Ἐν πυρίνοις λόγοις) липсва в Зограф, третият *Кръпостниѣ помагантѣ молнтвамн си* (Ἰσχυὸν περιζώσατε πρεσβεΐαις) – в Унд 75, четвъртият *Радостн нашѣн н ходатан* (Χαράς ἡμῖν πρόξενος) – в Брат и САНУ 58.

В VI песен четвъртият тропар *Φωστῆρες ὄντες ὑπέρλαμπροι* липсва във всички преписи.

В VII вторият тропар *Ὁ ἀπρόσιτος τῆ φύσει καὶ ἀόρατος* липсва във всички преписи.

Ирмосът на VIII песен в САНУ 58 е заменен с друг с начало *Слышн дѣвнѣце отроковнѣ* (Ἄκουε κόρη παρθένε ἀγνή)¹³.

Ирмосът на IX песен в САНУ 58 е заменен с друг с начало *Ἰάκο вѣ доушевьнѣн божнн кнвотѣ* (Ὡς ἐμψύχω θεοῦ κιβωτῷ)¹⁴. Заменените ирмоси в VIII и IX песен в този ръкопис са от един и същи канон на Йоан Дамаскин¹⁵. Те не са използвани в някой от другите канони за архангелите и причината, поради която са заменени, е неясна.

В IX песен липсва третият тропар *Πῦρ μὲν νοητὸν κατ' οὐσίαν* във всички преписи.

III. БОЖЕСТВЪНЪИМН СВѢТЪЛОСТЪМН

Канонът на Йосиф Песнописец Божествънѣимн свѣтълостъмн на IV гл. съдържа акростиха *Τὸν πρῶτον ὑμνῶ τῶν ἀσωμάτων Νόων. Ἰωσήφ*. Песните му от I до VIII се състоят от ирмос, три тропара и богородичен, а в IX тропарите са четири. Фразовият акростих обхваща началните букви на тропарите и богородичните до VIII песен включително, а в IX е простият

¹² Ягич 1886: 325.

¹³ Hannick 2006: 142–143.

¹⁴ Hannick 2006: 148–149.

¹⁵ Εὐστρατιάδης 1932: 100, (141b).

акростих с името на автора. Гръцкият текст е поместен на 6 септември в следните издания: 1808: 44–50, 1820: 50–57; 1843: 48–54, 1843а: 41–47, 1852: 38–43, 1863: 38–43, 1868: 41–46, 1889: 38–43, където е първи и се редува песен след песен с другия канон на Йосиф на IV гл. *Научальникъ ангеломъ*. Според указанията на Евергетидския устав именно канонът Божествънъимн свѣтълостъимн се препоръчва на панихидата на ноемврийския празник на безплътните сили (срв. *καὶ τῶν Ἀσωμάτων εἰς δ΄. ἤχος δ΄. Ἰωσήφ· Ἀνοίξω τὸ στόμα μου*),¹⁶.

Преписи на канона са поместени в Драг, Ф.п.І.72 и в Син 25 в службата на 8 ноември. В тях има изгубени и заменени тропари на следните места:

В III песен вторият Йосифов тропар *Яко божни проповѣдъникъ (Ὠς θεῖος κήρυξ)* е изместен на трета позиция в Драг и Ф.п.І.72, а на негово място е вмъкнат *Ангелъ поставилъ еси хранителя чловѣкомъ (Ἀγγέλου ἐπέστησας φύλακα, τοῖς ἀνθρώποις)* – трети в III песен от канона на Йоан Дамаскин *Въсн възпониъ люднѣ*. В двата преписа липсва третият Йосифов тропар *Божествънаго снанья (Τοῦ θείου φέγγους)*. В Син 25 няма замяна, там са запазени наличността и позициите на тропарите.

В IV песен в Драг и Ф.п.І.72 вторият Йосифов тропар *Пѣснь сватѣи съ прѣстоли (Ὑμνον ἅγιον σὺν θρόνοις)* е изгубен и заменен с *Покрѣвѣиѣтъ ангелъ доврѣдѣтель твоѣ (Καλύπτει Ἀγγέλου, ἡ ἀρετή σου)* – втори от IV песен на Дамаскиновия канон *Въсн възпониъ люднѣ*. В Син 25 няма липси и замени.

В V песен в Драг и Ф.п.І.72 вторият Йосифов тропар *Невещъствънъимн свѣтълостъимн (Ταῖς ἀύλοις λάμψεσι)* е изгубен и третият *Укрѣси са благодатьѣ (Ὠραιώθη χάριτι)* е изместен на негово място. Като трети в двата ръкописа е поместен *Тѣ непрѣклонънъи на горьшѣи (Σὺ ἀκλινεῖς πρὸς τὸ χεῖρον)* – трети от V песен в канона *Въсн възпониъ люднѣ*. В Син 25 няма липси и размествания.

В VI песен всеки от трите преписа е с различен ирмос. В Драг *Вънегда скрѣвѣхъ и възъпнхъ (Ἐν τῷ θλίβεσαί με ἐβόησα)*, в Ф.п.І.72 Божествено и въсечъствено сътворѣша (Τὴν θεῖαν ταύτην καὶ πάντιμον), вторият използван в още два канона за архангелите – *Въстѣплъ (Въстрѣблъ) въсѣмъ службуеню от Георги Никомидийски и канонът с азбучен акростих на VI глас *Научальникъ възшѣннхъ чинювъ*. Ирмосът в Син 25 *Възъпнлъ прообразуѣи (Ἐβόησε, Προτυπῶν)* съответства на оригиналния в канона.*

¹⁶ Дмитриевский 1: 308; вж. и Рыбаков 2002: 178.

И в VII песен всеки от трите преписа е с различен ирмос. В Драг Юноша трн въ Вавлонѣ, в Ф.п.І.72 Нзбавн всѣхъ всеснльнѣ (Λυτρωτὰ τοῦ παντὸς Παντοδύναμѣ), който в другите два преписа е ирмос на VIII песен. Поместеният в Син 25 Съпасн въ огни (Ὁ διασώσας ἐν πυρὶ) съответства на гръцкия текст.

В VIII песен оригиналният ирмос в Ф.п.І.72 е заменен с Отрокъ прѣчнстѣнъ (Παῖδας εὐαγεῖς), използван още в два канона за архангелите – Йосифовия Яко свѣта сѣща и Въстѣпль (Въстрѣбль) всѣмъ слоужьвьно от Георги Никомидийски.

В IX песен четвъртият тропар Божьствънаѣ двонца (Ἡ θεία δυὰς) е запазен само в Син 25.

Липсата по един тропар в три от песните – III, IV и V в Драг и Ф.п.І.72 предполага, че загубите не се дължат на повреди на протографа, тъй като при тях се наблюдава известна последователност. Възможно е в един по-ранен етап от съществуването на канона, паметта за архангелите да е била комбинирана с друга за деня и впоследствие втората памет да е съкратена под влияние на нови типикарски изисквания, което е наложило вторично попълване на тропарите, в случая от канона на Йоан Дамаскин. От друга страна, от наличието на тропари от Дамаскиновия канон Въсн възпнмъ люднѣ става ясно, че той е бил преведен преди навлизането в употреба на Йерусалимския устав, с който е въведен в състава на служба-та за 8 ноември. Възможно е този канон да се е разпространявал в отделни ръкописи през XIII в. и по-рано, които не са достигнали до нас. Липсващият последнен тропар от IX песен на канона в Драг и Ф.п.І.72 е по-скоро плод на желание да се изравни броят на тропарите във всички песни и знак, че са правени редакции в текста според естетическите виждания на книжовниците.

IV. МЪСЛЪНЪНА БЕСПЪЛТЪНЪНХЪ УННН

Канонът е на VIII гл., с двоен акростих Τοῖς Ταξιάρχαις τῶν ἁσωμάτων Νόων от началните букви на тропарите и Κλήμεντος от тези на богородичните¹⁷. В ранните печатни минеи за ноември от 1775: 61–66, 1806: 67–72 и

¹⁷ Не открих данни за автора, които да дават повече информация за личността му. Дори не е ясно дали под това име е творил само един автор. Според хронологичната таблица в изследването на Колиропулу Περί του προβλήματος τες Β' ωδής των κανόνων автор с име Κλήμης е живял през VIII в. (Κολλυροπούλου 2012: 330, 332).

1820: 67–72, както и във венецианския от 1843: 56–60 е поместен като втори канон след Дамаскиновия на VIII гл. Въсн възпониъ люднѣ, като текстът им се редува песен след песен. В тези минеи е атрибутиран като творба на Йоан Дамаскин, което означава, че по времето на издаването им акростихът му не е бил разчетен, а като основание за атрибуцията явно е послужило поместването му след Дамаскиновия канон или атрибуция към този автор в ръкописните източници. Във венецианския миней от 1852 г. канонът е публикуван с акростиха в началото и информация в бележка под основния текст: Ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκδοσις οὕτως ἐπιγράφει τὸν παρόντα Κανόνα. Ἔστι δὲ ὁ Κανὼν, κατὰ τὴν Ἀκροστιχίδα, ἐλλειπῆς ἕξ. Ὁ Ἐπιστ. τῆς Ἐκδ.¹⁸ В следващите венециански издания атрибуцията се отнася към Климент, като в това от 1863, излязло непосредствено след Миней от 1852, и в изданието от 1889 г. името му е пренесено заедно със същата уточнителна бележка¹⁹. В Църковнославянския печатен миней канонът е поместен както се разпространява в гръцките печатни издания – на 8 ноември след канона на Йоан Дамаскин Въсн възпониъ люднѣ, като се редува песен след песен с него.

Във вида, достигнал до нас, Мъкъльнънъжъ бесплътнънъхъ ѳннн се състои от девет песни, като втора обичайно липсва, но в текста има пропуск в именния акростих Κλήμεντος, образуван от първите букви на богородичните. В преписите няма богородичен за ламбда, буквата не е засвидетелствана и като втора поред в началната дума от именния акростих. Вероятността в първоначалния си вид канонът да е имал още един богородичен, който да е бил част от втора песен, трябва да се отхвърли, поради изцяло запазения фразов акростих. Единственото обяснение за липсата на богородичен за ламбда е богородичните да са заимствани от друг канон, в който е имало втора песен. Това предположение обаче поставя атрибуцията на канона под въпрос.

Загубата на изначалните богородични може да се дължи на смесването на тропарите за празника с друга памет, при което са отстранявани химнографски единици, за да се интерполират тропарите за втората памет. За такъв случай, при който в канона за пренасянето на св. Убрус са интерполирани тропари и богородични за мъч. Диомид, съобщава Р. Кривко²⁰. Канонът за архангелите в повечето преписи, използвани в настоящото изследване, е поместен на 6 септември, където е комбиниран с тропари за св. мъч. Евдоксий. Тъй като тропарите за мъченика са помес-

¹⁸ Μηναῖον 1852: 49.

¹⁹ Μηναῖον 1863: 49; Μηναῖον 1889: 49.

²⁰ Кривко 2010: 172.

тени след тези за безплътните сили и преди богородичните, допускам възможността богородичните да са заимствани от канон за мъч. Евдоксий, в който е имало втора песен. Но по-вероятно е за Мъисльнънаъ бесплътнънхъ чннн въобще да не са написани богородични, особено като се има предвид, че канонът се разпространява на 8 ноември както в гръцките печатни издания, така и в църковнославянското, където не се смесва с паметта за св. Евдоксий. Както беше отбелязано по-горе, в печатните гръцки минеи и в църковнославянския²¹ канонът се разпространява като творение на Йоан Дамаскин и се помества като втори след Дамаскиновия на VIII гл., като двата се редуват песен след песен. Възможно е автор на Мъисльнънаъ бесплътнънхъ чннн действително да е Йоан Дамаскин, както е посочено в указанията на печатните минеи, или друг творец и богородичните тропари от него да са изгубени много рано или въобще да не са били написани и да са добавени впоследствие от канон на Климент. Известно е, например, че Козма Маюмски не е пишел богородични за каноните си²², а също така, че двамата с Йоан Дамаскин са работили заедно²³. Допускам вероятността двата канона Мъисльнънаъ бесплътнънхъ чннн и Вьсн възпониъ люднѣ да са замислени като част от обща служба, в която се изпълняват с кръстосани песни. В такъв случай би било достатъчно само единият да има богородични тропари и дори може да се допусне, че Мъисльнънаъ бесплътнънхъ чннн е творение на Козма Маюмски, който е един от авторите, писали канони без втора песен, или на Йоан Дамаскин – автор както на деветпесенни, така и на осемпесенни канони²⁴. В изследване върху историята на втора песен Роман Кривко пише, че интерполацията ѝ в изначално осмопесенни канони възниква в палестинско-синайската химнографска традиция от VIII–IX в²⁵. В случая за да се изясни въпросът за авторството, са необходими допълнителни изследвания.

Всички песни в Мъисльнънаъ бесплътнънхъ чннн се състоят от 5 химнографски единици – ирмос, три тропара и богородичен. Акrostиховите букви са повече от тропарите и при някои тропари в акrostиха участват първите две букви от началната дума. Такива случаи има във втория тро-

²¹ <http://orthlib.canto.ru/ucs.php?go=mineya/nov/08.rar>.

²² „... при Иоанне Дамаскине уже считается обязательным только Богородичен, и его каноны даже великих Господских праздников первоначально имели их; опущены они позднейшими редакторами. Косма и здесь сделал нововведение, став часто писать каноны без Богородичнов“ (Скабалланович 1913: 676). Вж. и Кривко 2009: 235 и цитираната там литература!

²³ Кожухаров 1995а: 372–374.

²⁴ Кривко 2009: 236; Никифорова 2012:79; Κολλυροπούλου 2012: 333.

²⁵ Кривко 2009: 239–240.

пар на I песен, с начално лично местоимение в дателен падеж *Oί*, съответстващо на втората и третата буква в началната дума от акростиха *Toῖς* и във втория тропар на IV песен с начална дума *Ἄρχων*, съответстваща на *αρ(χ)* в *Ταξιάρχαις* от акростиха, с което е компенсирана буквата *ρο*. Има и два случая на липсващи букви, първият от които е по-особен и поради това не може да се смята със сигурност, че за него е бил написан тропар. Те са в V и в IX песен. Частта от акростиха в V обхваща последните три букви от *Ταξιάρχαις*, където липсва тропар за йота. В случая йотата е в позиция на втора графема от дифтонга *αι*, което не би попречило да се възстанови при подреждане на буквите от акростиха и поради тази причина тропар с начална йота може въобще да не е написан. Тропарите на IX песен завършват акростиха с думата *Νόων*, като във всички преписи липсва тропар за второто ню, но има два отделни за омикрон и омега. Възможно е IX песен да е била с един тропар в повече, изоставен при разпространението на канона, за да се изравни броят на единиците в нея с този в останалите песни.

С изключение на Венецианския миней от 1868 г. в останалите издания, включително и в онлайн версията²⁶, която вероятно е по съвременното гръцко печатно издание, вторият тропар на IX песен е с променено начало – в тези издания първата буква е делта и не съответства на началния омикрон от акростиха, но като цяло съдържанието на тропара е едно и също. Вторият тропар от IX песен има следния текст в Миней от 1868 г.: *Ὁ Χερουβὶμ καὶ Θρόνων, χοροῖς συγχορευόν, καὶ Σεραφὶμ τῶν αὐλῶν καὶ μύστης Θεοῦ, ὑπὲρ ἡμῶν τῷ Σωτῆρι, Γαβριήλ πρέσβευε* (1868: 60), а в останалите издания: *Δυνάμεων καὶ θρόνων· χοροῖς συγχορευόν· ὡς Στρατηγὸς τῶν Ἀγγέλων καὶ μύστης Θεοῦ· ὑπὲρ ἡμῶν τῷ Σωτῆρι· Γαβριήλ πρέσβευε* (1755: 66; 1806: 72; 1820: 72; 1843: 60; 1852: 53; 1863: 53; 1889: 53).

Преписи на канона са поместени в четири от използваните в настоящата работа ръкописи – Зограф, Брат, САНУ 58 и Унд 75, като в тях липсва по един тропар от оригиналния текст на канона във всяка песен. В повечето случаи това е третият тропар с изключение на VII и на IX песен. В VII е съкратен вторият, а в IX – четвъртият²⁷. В първите три от ръкопи-

²⁶ http://www.christopherklitou.com/menaia_8_november_greek.htm. <https://glt.goarch.org/texts/Nov/Nov08.html>. Страниците са посетени на 10.05.2023 г.

²⁷ Началата на съкратените тропари в цслв. са следните: I песен – *Да воз-весе́лимса со а́гглы днѣсь челоуѣцы* (*Συνευφρανθῶμεν τοῖς Ἀγγέλοις ἄνθρωποι*); III песен – *Сопрѣгъ прнснопѣвѣемыи, ѡ свѣтозарнаа дѣо́нцѣ* (*Ευφωρίς αἰοίδιμε, καὶ φωταυγῆς δυὰς αὐλε*); IV песен – *Рѣдуютса рѣдостію всѣ концы земніи днѣсь* (*Χαίρει χαρὰ πάντα τὰ πέρατα σήμερον*); V песен – *Брѣнѣи крамвалѣ, а́гглы, а́рхѣгглы* (*Τῶν πολέμων τὰς στάσεις, Ἄγγελοι Ἀρχάγγελοι*); VI песен – *Архѣгглы бжѣи, безплѣтныхъ*

сите канонът е поместен към службата за 6 септември и с изключение на V песен, в останалите вместо съкращения тропар за архангелите е добавен такъв за Евдоксий. Тъй като в V песен липсва тропар във всички преписи, изглежда и там е бил добавен такъв за мъченика, който впоследствие е изгубен. В САНУ 58 началото на службата липсва и канонът е наличен от ирмоса на VII песен нататък. От празника, на който той се помества в повечето ръкописи – 6 септември, става ясно, че третият тропар е съкратен, за да се комбинира творбата с тропари за св. Евдоксий. Възможно е тази замяна да е станала на славянска почва, тъй като в гръцките преписи на съответните места са оригиналните акростихови тропари, а от разпространението на всички достъпни ми преписи без третия оригинален тропар от всяка песен на канона, може да се съди, че комбинирането с втората памет за деня е станало рано. В Унд 75 канонът е поместен на 8 ноември. Той съдържа по три тропара за архангелите в I и IV песен, а останалите са с по два. В I и IV песен третият тропар не е от предполагаемия Климентов канон. В този ръкопис химнографските творби за празниците на безпътните сили са разменени и в *Μυσαβηγία βεσπλῆτων ἡννῶν*, поместван обичайно на 6 септември, когато се отбелязва и паметта на Евдоксий, не са добавени тропарите за светеца мъченик.

В отделните преписи се наблюдават следните индивидуални промени:

В I песен в Унд 75 като трети е поместен тропар за архангел Михаил с начало *Паче кестства възшнннхъ ѿнновъ*.

В Брат липсва първият тропар от IV песен *Нерхоноръ ѿвн са снльнън архнстратнже* (*Γερίχῳ, ὄφθη δυνάμεως Ἀρχιστράτηγος*).

В IV песен в Унд 75 третият тропар е заменен с друг за архангелите с начало *Посъланъ възтъ сѣрафнмъ нногда*, за който не е открит гръцки текст. Същият е поместен като втори в песента и в Брат. В IV песен в Брат е останал само вторият Климентов тропар, преместен на първо място, поради загубата на първия, следван от *Посъланъ възтъ сѣрафнмъ нногда* и тропарът за Евдоксий.

Вторият тропар от VII песен *ѿкко страннолюбнвын дрѣвле* (*Ὡς φιλόξενοι πάλαι*) липсва в преписите, на второ място е изместен третият, а като трети в Зограф, Брат и в САНУ 58 е поместен тропар за Евдоксий. В Унд 75 тропарите са два – първият и третият от канона.

нагълъннцы (*Ἀρχάγγελοι τοῦ Θεοῦ, τῶν Ἀσωμάτων οἱ ἕξαρχοι*); VII песен – *ѿккω страннолюбнвн дрѣвле* (*Ὡς φιλόξενοι πάλαι*); VIII песен – *ѿккω страшно прншествѣе вторагъ* (*Ὡς φοβερὰν τὴν ἔλευσιν, τῆς δευτέρας*); IX песен – *ѿккω храннтелѣе мѣра ѿ цркъве* (*Ὡς φύλακες τοῦ κόσμου, καὶ τῆς Ἐκκλησίας*).

В VIII песен САНУ 58 е с различен ирмос (Нзъ) Отъца прѣжде вѣкъ (Τὸν ἐκ πατρὸς πρὸ αἰώνου), който е на V глас²⁸. Вмъкнатият тропар за Евдоксий е в една редакция в Зограф и Брат и в друга в САНУ 58.

Като втори в IX песен е поместен тропарът Ангеломъ науѣльннка н бесплътнннмъ²⁹, който не е от Климентовия канон. Версията му в САНУ 58 е различна от тази в другите преписи.

В Зограф и САНУ 58 тропарът за св. Евдоксий е поместен на четвърта позиция, а в Брат – липсва.

V. Ъсн възпонмъ люднѣ

За автор на канона Ъсн възпонмъ люднѣ на VIII гл. се приема Йоан Дамаскин³⁰. Творбата е без акростих, авторството най-често се посочва в наслова. В печатните издания се разпространява на 8 ноември с кръстосани песни заедно с канона на Климент Мысльнннѣ бесплътнннхъ чнннѣ, като Дамаскиновият е поставен на първо място. В Цслв. е поместен на същата позиция, като пред него погрешно е добавено указание за акростих „Да торжествуем богомудрии похвалу собору безплотных“. Гръцкият текст се намира в следните издания за ноември: 1755: 61–66, 1806: 67–72, 1820: 67–72, във Венецианските минеи от 1843: 56–60, 1852: 49–53, 1863: 49–53, 1868: 56–60, 1889: 49–53, както и в гръцкото електронно издание³¹. Този канон се препоръчва за 8 ноември от указанията на някои по-късни устави от студийски тип, например Евергетидския и Месинския (където е втори, след канона на IV глас)³², и заляга в службата за тази дата в Нео-савайтския устав³³.

Най-ранните преписи на целия канон в използваните тук ръкописи са от XIV и XV в., което означава, че той се разпространява в славянската традиция с въвеждането на Йерусалимския устав, но е възможно да е бил преведен по-рано, вероятно на Атон, за което съдя по използваните отделни тропари от него за попълване на липси в канона на IV гл. Божествннннмн свѣтлостьннн в преписите от Драг и Ф.п.І.72. Изключвам вероятността тропарите от Ъсн възпонмъ люднѣ да са били вмъкнати в гръцкия текст

²⁸ Hannick 2006: 164–165.

²⁹ Засега без открит гръцки текст.

³⁰ срв. Εὐστρατιάδης 1931: 728–729.

³¹ http://www.christopherklitou.com/menaia_8_november_greek.htm . Страницата е посетена на 17.07.2021 г.

³² Данните са извлечени по Дмитриевский 1: 309; Arranz 1969: 51.

³³ срв. Hieros. Slav. 13, л. 40a.

на Божествънъимн свѣтълостъимн и преведени с него, тъй като последният канон е с пълен състав и без вмъкнати тропари в преписа от Син 25. В настоящата работа са използвани пет преписа на Въсн възпомнъ люднѣ от ръкописи НБКМ 897, НБКМ 523, НБКМ 122, САНУ 287 и НБС 221.

Всяка песен в гръцкия текст се състои от ирмос, три тропара за празника и богородичен с изключение на VII, в която вместо богородичен е поместен троичен. Някои от химнографските единици в преводните преписи са различни от тези в гръцкия текст или липсват. Такива са:

Третият тропар от I песен Ραδουη σα Γαβριηλε· възвестителю (Χαίροις Γαβριήλ μυσταγωγέ) липсва в НБКМ 122.

Третият тропар от VI песен Τῶν Ἀσωμάτων, τάξεις νοεραὶ се липсва във всички преписи.

Първият и вторият тропар в VII песен Ἰεμουζε прѣдъстоитѣ непрѣстанно и свѣтъ гавнаъ ієсн щедре в превода се разпространяват с разменени позиции.

Третият тропар от IX песен в ръкописите Т_А Тронце въсн славимъ е троичен, различен от гръцкия тропар, посветен на архангелите Михаил и Гавраил, но в църковнославянския миней преводът съответства на гръцкия текст.

Богородичният в I, V, VI, VIII и IX песен във всички преписи е различен от наличния в гръцкия текст. Различните богородични са със следните начала:

I песен Оужасиѣ са (Трепещѣ САНУ 287) танньствоу Христе твоего съхожденна.

V песен Омръщвленьѣиѣ ми доушѣ страстьми мнрьскъимн.

VI песен Прѣпѣтаѣ свѣтъ рожьдъшна (Въсепѣтаѣ свѣта породъшн САНУ 287).

VIII песен Нже въ ꙗтробѣ възселишн са дѣвѣн.

IX песен Ραδουη σα богоневѣсто сватаѣ.

Изброените богородични не се намират в никой от другите известни канони за архангелите. Понеже не са пряко свързани с празника, възможно е да са взети от сборник, който съдържа богородични тропари. В целв. в VI и VIII песен богородичните съответстват на гръцките, а в I, V и IX са като тези в ръкописите.

VI. НАУАЛЪННЪ ВЪШЪННЪХЪ ЧННОВЪ

Канонът Науалъннъ възшъннъхъ чнновъ свѣтовнденъ / Ἄρχων τῶν ἄνω ταυμάτων φωτοειδής на VI гл. е с азбучен акростих и не съдържа името на автора. С подобно начало и на същия глас в гръцката ръкописна

традиция се разпространяват два различни канона с азбучен акростих. Единият Ἄρχων τῶν ἄνω ταγμάτων θεοειδής, посветен на двамата архангели, е публикуван в АНГ под дата 8 ноември, където се помества в някои ранни византийски минеи, например Δ.α.ΠΙ от XII в., Vat. gr. 1072, Meteora Metamorfos. 160³⁴. Отличава се със силно молебен характер (в някои ръкописи е обозначен като παρακλητικός) и в част от преписите е посочен за изпълнение на вечерните дялове от службата.

Вторият канон, към който възхожда славянският превод, е издаден като паралелен текст към цслв³⁵. Също съдържа азбучен акростих и според С. Евстратиадис принадлежи на перото на Теофан Начертани³⁶. В гръцките ръкописи (Vatop. 1104 от X в., Paris. gr. 1563 от XII в., Paris. gr. 13, 34 и 37 от XIII в., Vatop. 1100 от XIV в.) той се регистрира на празника Събор на архангел Гавриил на 26 март³⁷. В цслв. е включен като първи канон на 26 март и се редува песен след песен с Йосифовия Ἰάκο свѣта сѣща на IV гл.

Канонът следва модела на Благовещенския канон и е написан като диалог между архангел Гавриил и Дева Мария (I–VII песен). Последните две песни съдържат хайретизми, с които архангелът поздравява св. Богородица. В разгледаните ръкописи се намира в Пог 531 като първи заедно с канона на Йосиф Ἰάκο свѣта сѣща с указание в наслова за азбучния акростих, въпреки че той не е запазен. Всяка песен се състои от ирмос, три тропара и богородичен.

VII. Ἰάκο свѣта сѣща

Канонът Ἰάκο свѣта сѣща на IV гл. носи фразовия акростих Ὡς πατιμέγιστον τὸν Γαβριήλ αἰνέσω, образуван от първите букви на тропарите и богородичните до VIII песен включително и простия Ἰωσήφ – от първите букви на тропарите и богородичния в IX. Съставен е от ирмос, три тропара и богородичен в песните от I до VII, а последните две песни са с по четири тропара. Канонът се помества на двата празника на архангел Гавраил – 26 март и 13 юли. Според архиеп. Сергей творбата е написана специално за храмовия празник на архангел Гавриил в Константинопол, за което свидетелства текстът на II тропар на VII песен. В него се прославя преславното благолепие на храма на архангела, което озарява душите

³⁴ АНГ 3: 242–251.

³⁵ BESM 2: 614–617.

³⁶ Евстратиάδης 1940: 734; Евстратиάδης 1949: 165.

³⁷ Евстратиάδης 1949: 165.

на верните³⁸. Намира се в изданията на ранните печатни минеи за март на следните места: 1820: 138–141, 1843: 120–122, 1852: 106–109, 1852а: 124–126, 1863: 106–109, 1868: 120–123, 1889: 106–109³⁹, както и в онлайн изданието на гръцкия печатен Миней на 26 март и на 13 юли⁴⁰. Данните от византийските ръкописи показват, че той влиза в службата за 26 март още в най-ранните мартенски минеи, например *Sinait. Gr. 607* от IX–X в., *Sinait. gr. 608* от X в., *Sinait. gr. 610* от X–XI в., *Sinait. gr. 606* от XI в.⁴¹. Вероятно този канон е препоръчан в указанията на Евергетидския устав, където е посочено само, че канонът е на IV глас⁴².

В Пог 531 е втори канон, след *Началъннхъ възшъннхъ чинновъ*, поместен е и в НБКМ 122 и НБКМ 896. Броят и съдържанието на тропарите в превода съответства на този в гръцкия текст, което предполага по-късен превод и по-малко преписи на канона. Вторият тропар на V песен *Вндѣннѣ твоѣ огньно• н доброта чюдесъна* съответства на началото на една от най-разпространените стихирни вечернята *Вндѣннѣ твоѣ огньно• н доброта чюдесъна/ Н вндѣннѣ ти огньно• н доброта прѣднвѣна*, разпространена както в по-ранни като Драг, Зограф и Брат, така и в по-късни ръкописи с различни канони в няколко версии на текста. Не е ясно за коя от службите за архангелите е писана стихирата и дали е създадена заедно с канона *Іако свѣта сѣща*, в който има тропар със същото начало, нито дали е от автора на канона Йосиф Песнописец, но разпространението ѝ в различни версии на службите и вариативността на текста в преписите ѝ предполагат, че тя е преведена много по-рано от канона и е претърпяла редакция или повторен превод.

VIII. Просвъщън дръвле оумъ възшъннн боже

Канонът на II гл. *Просвъщън дръвле оумъ* е с предполагаем непроводен произход и поради тази причина е писано за него повече, отколкото за преводните канони. Открит и публикуван от Е. Верещагин⁴³. М. Йовчева публикува частичен препис от Октоиха в ръкопис НБКМ 172, датиран

³⁸ Сергей 2: 120–121.

³⁹ Поместен е на същата дата и във Венецианския миней от 1884 г., но на копието не се вижда номерацията на страниците.

⁴⁰ http://www.christopherklitou.com/menaia_26_march_greek.htm ; http://www.christopherklitou.com/menaia_13_july_greek.htm.

⁴¹ Никифорова 2012: 261, 331.

⁴² Дмитриевский 1: 444.

⁴³ Верещагин 2000: 16–28. Следващи издания на текста – Крысько 2005: 186–201, Верещагин 2006: 593–605, Йовчева 2009: 209–212.

към XIV в.⁴⁴. Досега са правени множество изследвания върху канона⁴⁵. В статията си „Анонимният канон за архангел Михаил с предполагаем непреводен произход“ М. Йовчева съобщава за пет негови преписа – в ИлК (РГАДА Син. тип. 381–131), ГИМ Хлуд 164, ГИМ Хлуд 163⁴⁶, в Скоп и в Брат, както и за един частичен в Октоиха в НБКМ 172, в който липсва първия тропар от всяка песен, третият от IV, V и от VII – четвъртият троичен⁴⁷. Към тези преписи трябва да се добавят още два – в Зограф и в САНУ 58, за които съобщава А. Пентковский⁴⁸. В Зограф канонът е извън службата за 8 ноември, след канона за св. Димитър Солунски, приписван на св. Методий⁴⁹. Двата са поместени извън службите, към които принадлежат между 31 октомври и 1 ноември. В САНУ 58 е комбиниран с Въстръбълъ (Въстѣплъ) въсьмь слѹжьбьно на Георги Никомидийски, който се намира самостоятелно на първа позиция, а като втори е Просвъщън дръвле оумъ. Въстръбълъ (Въстѣплъ) въсьмь слѹжьбьно е поместен и в Зограф на 8 ноември, а в Брат местата им са разменени – Просвъщън дръвле оумъ е на първа позиция, следван от Въстръбълъ (Въстѣплъ) въсьмь слѹжьбьно.

В Зограф ирмосите са само с началата си, може би вследствие на влияние от източнославянската традиция, но също така в този ръкопис, както и в Брат има замени на начално ъ с ѣ, запазени последователно от обичайното изписване на началната буква от тропара с червенослов. Това изисква да се отдели повече внимание на тези знаци, тъй като те биват възпроизвеждани освен като част от думата и като самостоятелни графемии. Най-вероятно поради тази причина са пренасяни точно от извода освен цветово и графично като инициали, по подобие на буквите от акростиховете. Употребата на ѣ на мястото на ъ дава основание да се мисли, че първоначално канонът е бил написан на глаголица, в която знакът за двете букви е един⁵⁰. Запазването на тази графична особеност в

⁴⁴ Цонев 1910: 117, Йовчева 2009: 206.

⁴⁵ Верещагин 2001: 406–418, Йовчева 2009: 203–214, Матейко 2010: 67–74, Тасева 2011: 175–183, Пентковский 2011: 129–141, Пентковский 2012: 401–442, Петрова 2014: 557–575.

⁴⁶ Двата преписа със сръбски правопис – ГИМ Хлуд 163 и ГИМ Хлуд 164, които не са добавени в настоящата работа, са използвани от В. Крысько за различения и коментари в изданието на канона от В. Крысько (Крысько 2005: 186–205).

⁴⁷ Йовчева 2009: 205, 206–208.

⁴⁸ Пентковский 2012: 408.

⁴⁹ Библиография по въпроса: Кожухаров 1986: 72–78 и Христова-Шомова 2010: 123.

⁵⁰ Велчева 2003: 572.

Зограф показва нейната устойчивост, обусловена от ключовата ѝ позиция в текста, вероятно в този вид канонът е навлязъл в източнославянската традиция. И. Христова-Шомова установява, че Зограф е „южнославянски аналог от XIII в. на новгородските служебни минеи“ и обяснява този факт с техен общ източник⁵¹.

В настоящата работа са използвани следните достъпни ми преписи: Скоп, Зограф, Брат и САНУ 58, НБКМ 172 по изданието на М. Йовчева⁵², както и този в ИлК по изданието на Верещагин⁵³.

Кратко описание на изгубени и/или заменени тропари в използваните преписи⁵⁴:

От I до VIII песните на канона се състоят от ирмос, три тропара за празника, троичен и богородичен, а в IX – тропарите са с един повече – три за празника, два троични (третият и петият) и богородичен.

В използваните от мене преписи има изгубени или заменени химнографски единици на следните места:

В ИлК всички песни се състоят от ирмос, два тропара за празника и богородичен. Съкратени са следните тропари от преписа: в I песен трети *Якоже древле пророкъ прорече* и четвърти *Божествоу единомуу пауче словесе*; в III – трети *Яко наслаждаѣа са* и четвърти *Провнда древле Нсанѣа*; в IV – втори *Въсна ты владѣико* и четвърти *Възъпниемъ върьни*; в V – втори *Яко разалнучьнъ зракъ* и четвърти *Трьсвѣтълѣ божествоу нѣмъ жарѣ*; в VI – втори *Мнѣхана великаѣго* и четвърти *О Тронце помощьнице въсьмъ*; в VII – трети *Варн нѣина* и четвърти *Тронце безначальнаѣа*; в VIII – втори *Ненздреченьни образн* и четвърти *Тронце неразлжунмаѣа* и в IX – трети *Оукръплен са свѣтлостьѣ*, четвърти *Възрадоуемъ са върьни* и пети *Како възможетъ оумъ*⁵⁵.

В преписа от НБКМ 172 липсват първи тропар от I, III, VI и VIII песен – *Просвѣщън древле оумъ*, *Страшънъ пауче оума*. Якоже *въпниѣтъ кѣннѣгы*, *Ягда видѣ древле Нсанѣа* и *Танна прѣславнаѣа*; от IV първи *Страшънъ*

⁵¹ Христова-Шомова 2010: 133.

⁵² Йовчева 2009: 203–213.

⁵³ Верещагин 2006: 593–605. Засега са известни още два преписа на КаМ1, и двата със сръбски правопис – в Хлуд 164 от ГИМ и Хлуд 163 от ГИМ, които са използвани от В. Крысько за различията и коментари в изданието на КаМ1 по ИлК (Крысько 2005: 186–201). По този въпрос вж. и М. Йовчева и А. Пентковски (Йовчева 2009: 205, Пентковский 2011: 130–131, Пентковский 2012: 406–408).

⁵⁴ Тъй като анализът на канона в отделната глава от работата ми се занимава основно с въпроса за авторството му, тук за удобство, се дават липсите и/или заменените тропари в него.

⁵⁵ Вж. и Верещагин 2006: 595–601.

пауе оума твои прѣстолаꙗ (твои прѣстолаи) и трети Възъпниемъ вѣрьни (вѣси); от V – отново първи и трети – Данила ꙗгда видѣ и Начальниче славе божьѣи; първи и четвърти от VII и IX – съответно Ёсть пауе оума и Тронце безначальнаꙗ; Всь пауе оума чинъ и Възрадоуемъ са вѣрьни⁵⁶.

В Зограф в I песен третият тропар с начало Ъкоже древле пророкъ прореуе е преместен в началото на канона.

Ирмосът на IV песен в Брат е различен с начало Оуслышахъ Господи слоухъ твоего съмотренна⁵⁷.

В Зограф троичният тропар пред богородичния липсва във всяка от песните на канона. Началата на липсващите тропари са следните: Божьствоу единомуу, Провнда древле, Тронце прѣсѣщнаꙗ, Трьсѣтълаꙗ божьствыиѣ, О Тронце едина, Тронце безначальнаꙗ, Тронце неразлѣчимаꙗ и Како възможетъ оумъ.

В IX песен липсва третият тропар Оукръплен са свѣтълостыѣ в Брат и САНУ 58 и четвъртият Възрадоуемъ са вѣрьни – в Зограф.

IX. Припадаѣща ма боже приими щедротамн си

Канонът Припадаѣща ма боже приими щедротамн си на VIII гл. е с оригинален старобългарски произход, засвидетелстван чрез фразов акростих с името на автора: Пѣти достонт(ъ) архостратнга. константни(ъ)⁵⁸, образуван от първите букви на тропарите и богородичните. Открит е от Ст. Кожухаров в Скоп и публикуван от него⁵⁹. В един частичен препис, открит от Г. Попов в празничен миней от XIII в. САНУ 361, е намерено коректното изписване на името архостратнга⁶⁰. Творбата е често избран обект за изследване⁶¹.

В Скоп е поместен като втори канон и се редува кръстосано, песен след песен с Просѣщън древле оумъ на II гл. Песните му от I до VIII се със-

⁵⁶ Вж. и Йовчева 2009: 208.

⁵⁷ Hannick 2006: 58–59.

⁵⁸ Двага ера, поставени в скоби, по обясними причини липсват в акростиха.

⁵⁹ Кожухаров 1979: 1–2, Кожухаров 2004: 49–59.

⁶⁰ Попов 1995: 3–5.

⁶¹ Кожухаров 2004: 45–59, Попов 1995: 3–5, Matejko 2010: 67–74, Тасева 2011: 175–183, Пентковский 2011: 129–141, Пентковский 2012: 401–442, Петрова 2014: 557–575. Издания са правени от Ст. Кожухаров – Кожухаров 1983: 59–62, Кожухаров 2004: 45–59.

тоят от ирмос, три тропара за празника и богородичен, а в IX тропарите за празника са с един повече. Съдейки по различния почерк на листа с III, IV, V и VI песен, Пентковский смята, че този лист е вмъкнат в ръкописа⁶².

Изводи, направени въз основа на дистрибуцията на каноните в използваните ръкописи:

Славянският песеннопоетически репертоар за безплътните сили се обогатява през цялото Средновековие. Каноните за тяхното почитане, разпространявани в славянската книжнина, не представляват цикъл, написан от един автор, а са създавани от различни творци. Този факт говори за постоянен интерес към темата и не изключва откриването на други канони.

Най-архаичното ядро за архангелите в славянската книжнина включва анонимния канон на II глас с предполагаем непреводен произход и канона на Константин Преславски на VIII глас. С това може да се обясни сравнително късният превод на канона *Въсн възпониъ люднѣ на Йоан Дамаскин*, който е изключение от тенденциите при формирането на началния старобългарски преводен корпус. Известно е, че Кирило-Методиевите ученици са предпочитали творбите на йерусалимските автори като Йоан Дамаскин и Козма Маюмски, а също и на Андрей Критски, но изборът да напишат собствени произведения, въпреки множеството канони за безплътните сили във византийската традиция, е знак за собствено културно самосъзнание и домашна книжовна школа. Тяхната цел не е била само да попълнят църковния календар, за което е имало достатъчно написани творби, а са творели сами и с това полагат основите на собствена старобългарска култура.

Двата канона – с предполагаемия непреводен произход и този на Константин Преславски, са били предназначени да се изпълняват на 8 ноември. За това съдя по датата, на която се намират те в ръкописите. Вероятна причина за ранното ограничаване на разпространението на акростиховия канон може да е по-ранното нормиране на версията на службата с него в състава, при което той е бил заменен с преводен. За ограниченото му разпространение говори и липсата му в източнославянските преписи, което предполага, че той не е пренесен на източнославянска почва. Възможно е на мястото на творбата на Константин Преславски на 8 ноември да е бил включен Йосифовият канон *Божъствъзынн свѣтълостъмн*. В полза на това предположение са три типа аргументи:

1. Канонът се разпространява в южнославянските минеи Драг, Ф.п. I. 72 и Син 25 на дата 8 ноември. Тези три ръкописа са с архаичен лексикален

⁶² Пентковский 2012: 408, бел. 60.

пласт и съдържат немалко творби със старобългарски непреводен произход, т.е. в тях е запазена част от най-ранния химнографски корпус, създаден от Кирило-Методиевите ученици. В източнославянските служебни минеи, възникнали като тип книга по-късно от Празничния миней и в които произведенията с непреводен произход са редуцирани, на същата дата е поместен канонът *Въстѣплъ* (*Въстрѣбель*) *въсѣмь слоужьбьно*;

2. Канонът *Божьствьннмн свѣтълостьмн* показва белезите на по-късен преводачески подход с тенденция да се предават формално точно гръцките думи, но едновременно с това в превода изпъкват и някои много ранни предпочитания, срв. например *τὸν δι' εὐσπλαγγχίαν* – *за мѣрднѣ* Драг, Ф.п.1.72, Син 25 (III тр. IV п.); *εὐλαβεῖα* – *говѣннѣмь* Син 25 (III тр. VI п.);

3. Пълният състав на канона в Син 25 е аргумент за негово по-ранно състояние, отразено в този препис, а липсата на пряка връзка между него и другите два преписа (въпреки че Син 25 е по-късен, той е продукт на провинциално книжовно средище и отразява по-ранен етап от съществуването на творбата) предполага ранен превод на произведението.

Като втора възможност допускам непреводният канон на Константин Преславски да е заменен с *Въстрѣбель* *въсѣмь слоужьбьно*, характерен за преписите, свързани с традицията на служебните всекидневни минеи (Зограф, Брат, САНУ 58, Я 91, Син161, Син325 и изместен по-късно на 6 септември в Унд 75 и на 8 ноември на агрипнията). Аргумент за ранния превод на този канон е наличието му както в източнославянски, така и в южнославянски източници, т.е. разпространява се от общ книжовен център с авторитет и влияние. Възможно е преводът на този канон да е направен при извършването на книжовните реформи по времето на цар Петър, когато използваните гръцки образци съдържат немалък дял от творбите на не толкова популярните константинополски автори като Георги Никомидийски и Климент Студит.

Канонът *Научальникъ ангеломъ* най-вероятно е преведен на старобългарска почва с формирането на службата за празника на Чудото на архангел Михаил в Хоня. В подкрепа на това предположение е фактът, че той е поместен както в древноруските служебни минеи, така и в състава на южнославянските с архаичен състав. Данните от византийската традиция също подкрепят това предположение, тъй като според различните източници той е сравнително устойчив компонент от службите за тази дата. Въпросът около неговия превод предстои да се уточни допълнително при текстологическия анализ на канона.

Особен интерес провокира хронологизацията на превода на другия канон за 6 септември *Мысльнѣна* *весплѣтънѣнхъ чннн*, чието разпространение е ограничено в група минеи – Зограф, Брат, САНУ 58 на 6 септември и в Унд 75 на 8 ноември. Трудно е по превода да се направят изводи,

тъй като образността и лексиката са по-опростени. Не е изключено този канон да е преведен през XIII в. при частичните реформи на литургичните кодекси, тъй като го има само в група минеи от сръбски произход, а в древноруските източници липсва.

За празника Събор на архангел Гавриил на 26 март вероятно по-рано преведеният канон е Йосифовият Іѡко свѣта сѣща, който е и по-разпространен в ръкописите. Ако се съди по разпространението на другия канон за този празник – Научальникъ въшыннхъ чиновъ, той навярно навлиза след въвеждането на Йерусалимския устав през XIV в.

ВТОРА ЧАСТ

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

НАУЧАЛЪННИКА АНГЕЛОМЪ. ТЕКСТОЛОГИЧЕСКИ АНАЛИЗ

Канонът на Йосиф Песнописец¹ Научалънника Ангеломъ се разпространява в староизводните ръкописи на 6 септември на Празника за Чудото в Хоня. При първоначалния му преглед ми направи впечатление, че някои

¹ Йосиф Песнописец (Химнописец, Химнограф, Ἰωσήφ ὁ Ὑμνογράφος) (ок. 800 – 3 април 886 г.) е плодовит автор на канони. Характерна особеност на произведенията му е впитането на името на автора в акrostих в VIII или в VIII и IX песен, макар че има и неакrostихови канони, и с фразов акrostих, а също и такива с прост акrostих, за които е установено, че са писани след смъртта му и/или се отнасят за светци, които не са били чествани в Константинопол (Рыбаков 2002: 89–91). Творчеството му е огромно. Поради многото канони, носещи името „Йосиф“, има разногласия колко личности всъщност са творили под това име. Някои изследователи смятат, че е написал над 1000 канона (Рыбаков 2002: 97). Пише предимно на IV и на VIII глас, като плодовитостта му се обяснява с това, че използва готови образци за каноните си (Кожухаров 1995: 200).

За безплътните сили са известни поне шест канона на Йосиф (Εὐστρατιάδης 1939: 168–169; Τομαδάκης 1971: 107–108, 124), от които три са на IV гл. – Научалънника Ангеломъ с акrostих с името на автора в IX песен, Божествъннимн свѣтълостн с фразов акrostих Τὸν πρῶτον ὑμνῶ τῶν ἀσωμάτων Νόων. Ἰωσήφ и Ἰλκo свѣта соуца също с фразов акrostих Ὁς λαμμέγιστον τὸν Γαβριὴλ αἰνέσω. Ἰωσήφ. Рыбаков предполага, че Божествъннимн свѣтълостн се помества на Агрипнията на 8 ноември според Евергетидския типик (Рыбаков 2002: 178), като се ръководи от дадените в този Типик указания за гласа и началния ирмос на канона. Това предположение остава спорно, тъй като канонът Вѣстѣль (Вѣстѣль) всѣмь служьбно (божествно) от Георги Никомидийски, на IV глас и със същия начален ирмос се намира на Агрипнията на 8 ноември в САНУ 58. В славянския печатен миней на 6 септември е поместен само канонът от Йосиф с фразов акrostих – <http://orthlib.canto.ru/ucs.php?go=mineya/sep/06.rar>. Третият канон за архангел Гавраил Ἰλκo свѣта соуца се намира в гръцкия миней на 26 март и 13 юли – http://www.christopherklitou.com/menaia_26_march_greek.htm. Канонът е на двете дати и в Славянския печатен миней – <http://orthlib.canto.ru/ucs.php?go=mineya/mar/26.rar>, <http://orthlib.canto.ru/ucs.php?go=mineya/jul/13.rar>. За повече информация за Йосиф Песнописец вж.: Τομαδάκης 1971; Рыбаков 2002.

от преписите се различават от останалите до такава степен, че поражда въпроса дали са продукт на отделен превод, или на редакция. Вариативността на преписите прави *Научальника ангеломъ* подходящ обект за текстологически анализ. Творбата е запазена както в древноруски, така и в южнославянски преписи, при това в различни по тип староизводни минеи – служебни и изборни (празнични) с различно структурирани служби, датирани в сравнително широк диапазон – от най-стария датиран служебен миней Я 84 и изборни минеи с архаичен лексикален пласт като Драг, Ф.п.І.72 и Син 25 до служебен миней от XV в. САНУ 283. Всичко това ме подтикна да избира именно този канон за анализ.

Традиционният начин на подредба на тропарите и мотивите от точно определени библейски песни в ирмосите не само в избрания канон, но и във всички представители на жанра, има своето обяснение. Този стриктно спазван рамков модел на химнографските единици не просто възпроизвежда утвърдения формален ред с ирмоса в началото, следван от тропарите за празника и богородичния – редът, който се повтаря във всяка песен и във всеки написан канон, е изпълнен със символика. Темата в първия ирмос (Изх. 15: 1–19)² за спасението на избрания божи народ Израил³ от египетско робство с помощта на Божието чудо, е тема за спасението от физическа зависимост. Припомнянето на Христовото възплъщение в последния богородичен тропар, което е израз на Божиата любов към „новия Израил“, т.е. християните⁴, и Божието съдействие за духовното спасение на човека, рамкира песента⁵. Така основната тема в първа песен става тази за цялостното спасение на човека и тропарите за празника се вписват в нея. Последователността на събитията в канона от старозаветни към новозаветни не е само израз на хронологическа подреденост, тя изразява развитието в отношенията между Бога и човека, в канона е възплътена философската дълбочина, до която достига православното християнство в развитието на своето богословие. Чрез реда на цитираните топоси от Библията – от старозаветни към новозаветни, основната тема градира и почитаният светец или празник се вписва в нея като пример и обект на възпяване. С припомнянето на спасението на евреите при преминаването през Червено море и с отпращането към Христовото възплъщение в богородичния се набляга на сотериологичната роля на Бога, разказва се образ-

² Вж. тълкуванието на М. Скабалланович на темата в ирмоса 2011: 667.

³ Названието „Израил“ – „човек, видял Бога“ (Дьяченко 1998: 217, Койчева 2011: 33) подчертава тази избраност.

⁴ Койчева 2011: 34–35.

⁵ За развитието на идеята за избраничеството на божия народ в християнството вж. Шиваров 1994: 107–108; Лоски 2005: 197, 200).

но историята на спасението на тялото и душата на човека чрез чудото в Стария завет, което е божие действие, и чрез вярата в Новия завет, която е съдействието на човека за неговото спасение. С акцентирането върху двете събития и обединяването им в темата за спасението се обръща внимание на отношенията между човека и Бога, разкрива се духовното израстване на човека, неговата духовна история. В този смисъл подредбата на тропарите в песните от I до VIII, всеки от които започва със старозаветно събитие и завършва с новозаветно посредством традиционно определените теми в ирмоса и богородичния, рамкира символично духовния път на човека, а девета песен с новозаветната си тематика в ирмоса извършва това рамкиране на макроравнище, в рамките на канона.

В най-стария наличен препис на *Науалънка Ангеломъ* в Я 84 всяка песен съдържа общо по пет химнографски единици – ирмос, три тропара за празника и богородичен. Преписите от Драг и F.п.I.72 са с по четири – ирмос, два тропара за празника и богородичен. В този от Син 25 в VII и VIII песен има по четири химнографски единици, а в останалите – по пет. В най-късния източник САНУ 283, отново се появяват общо по 5 тропара, както в Я 84, – ирмос, три тропара за празника и богородичен. Някои от химнографските единици в отделните преписи са различни. От преписите в Я 84, САНУ 283 и Син 25, които са с по един тропар в повече, в по-голямата част от канона този тропар е различен в Син 25. Включеният трети тропар за празника в състава на службата съвпада в трите ръкописа в само в I и V песен, а в III, IV, VI и IX е различен.

В АНГ⁶ канонът съдържа II песен, съставена от два дяла, всеки от които всъщност образува отделна песен с различна ритмическа организация на тропарите. Първата е съставена от ирмос, четири тропара за празника и богородичен, а втората – от ирмос, три тропара за празника и богородичен. От останалите песни VI и VIII са с по осем тропара – ирмос, шест тропара за празника и богородичен, а другите са с по девет, като при тях тропарите за празника са с по един повече. В гръцкото печатно издание втора песен липсва и всички останали съдържат общо по 7 тропара – ирмос, пет за празника и богородичен. И в двете версии на канона ирмосите са дадени само с началата си и образуваните ритмически цялости в поетичния текст са отделени със запетаи.

Редуцираните тропари в гръцкото печатно издание, а също и липсата на втора песен както в него, така и във всички преводни версии, водят до предположението, че канонът е преведен от съкратен гръцки текст. Сравнението на включените тук преписи с гръцкото печатно издание показва,

⁶ Schiro 1972: III. 220–241.

че отделни тропари, налични в част от славянските преписи (някои само в южнославянски, други – само в източнославянски), липсват в споменатото гръцко издание. От това става ясно само, че канонът не е преведен от достъпния ми съкратен гръцки текст. От по-малкото тропари в Драг и Ф.п.І.72 в сравнение с тези в другите преписи може да се допусне, че е правено допълнително редуциране на тропари на местна почва, освен ако в процеса на анализа не се докаже, че двата преписа съдържат отделен превод. Учените отдавна са забелязали сходствата между Драг и Ф.п.І.72, които са свидетелство, че двата ръкописа имат общ протограф⁷. Както ми подсказва Искра Христова-Шомова, възможно е в този протограф да е пропуснат по един тропар в песен.

Трябва да се отбележи, че в случая съкращаването на тропари не е свързано с комбиниране с друга памет за деня. Въпреки че на 6 септември се отбелязва и паметта на св. мъч. Евдоксий⁸, тя се разпространява в друга версия на службата, в която се помества друг канон за архангелите⁹. В Я 84 на 6 септември има канон за св. мъч. Кирил¹⁰, който се намира след *Началънка ангеломъ*. Ако се съди по Я 84, в един ранен период от своето разпространение версията на службата с канона *Началънка ангеломъ* е била съчетавана с втори канон за св. Кирил Гортински, който впоследствие е отпаднал. Начинът, по-който е поместен канонът за светеца в Я 84 – отделно от този за архангелите, а не комбиниран с него, не дава основание да се мисли, че вторият канон е станал причина за съкращаване на тропари, тъй като двете творби са се изпълнявали отделно. Възможно е канонът за архангелите да е съкратен под влияние на гръцките образци, по които са редактирани славянските минеи. Твърде вероятно е съкращаването да е свързано с ранга на празника. Може да се предположи, че редуцирането на състава за празници от среден и малък ранг при превода, е било нормално.

⁷ Христова 2009: 63–64, Христова-Шомова 2012: 31; Христова-Шомова 2015¹.

⁸ Военачалник, загинал мъченически по времето на Диоклетиан (284–305 г.).

⁹ В църковнославянския миней *Божьствънынм сътьлостьмн*, а в преписите от Зограф, Брат и САНУ 58, които влизат в настоящата работа, *Мысльныа бесплътъныхъ чини*.

¹⁰ Указание за този светец има в Студийско-Алексеевския устав (Пентковски 2001: 278). В описа на Горски и Невоструев той е упоменат като Кирил Гортински (Горский, Невоструев 1917: 5). Най-вероятно названието „Гортински“ му е дадено по името на гр. Гортина, който се намира на о-в Крит.

Тропарите са разделени на ритмоинтонационни цялости, които са маркирани с точки. Точките отделят най-малките музикално открити смислово свързани откъси в текста, а ирмосът задава модела на тази формална структура в тропарите, затова запазването им при превода е важно. Но при разделянето на тропарите на музикално открити единици, преписвачът може да се намеси и да премести точките, пореди което те често са поставени на различни места в преписите. За да се възстановят възможно най-коректно, трябва да се анализира ритмиката на творбата. Поради необходимостта от отделно изследване върху ритъма, в настоящата работа няма да разглеждам разделянето на текста на ритмоинтонационни цялости. Най-общо трябва да се отбележи, че в F.p.I.72 те не се виждат добре на микрофилма, който се съхранява в НБКМ, а при тези от Я 84, с текст, преписан от изданието на В. Ягич¹¹, е известно, че ученият не е предал фрагментацията както е в ръкописа¹². В Син 25 текстът е разделен на по-кратки цялости с точки или запетай, като на места преписвачът се е стремил да откроява отделни лексеми от двете страни със знак. Тази тенденция в ръкописа говори за започнало преосмисляне на функцията на разделителните точки от знаци за фрагментация на ритмичните цялости в помощно средство за отделяне на лексемите една от друга и бележи преходен период на преминаване от непрекъснато писмо (*scriptio continua*) в съвременен тип писане, при който лексемите се отделят една от друга с шпации. Преписвачът на Син 25 вече е имал усет за относителната са-

¹¹ Когато започнах да пиша настоящата работа, ръкописите от РГАДА все още не бяха налични в интернет. Поради това Я84 е използван по изданието на В. Ягич. Тъй като ритъмът на песнопенията не се подлага на анализ, не са правени корекции според вече достъпния ръкопис.

¹² При анализа на канона за св. Димитър Солунски Р. Якобсон, който използва Ягичевото издание от октомврийския том на Новгородските минеи, обръща внимание, че Ягич не е запазил автентичната пунктуация на канона (Якобсон 2000: 220). Самият Ягич пише в предговора към изданието на минеите: „Не обръщам внимание на данният текст, как на произведение греческой поэзии, они конечно в своем переводе не соблюдали ни размера стихов, ни таких поэтических украшений, как акростихи“ (Ягич 1886: LXXVIII). Ал. Наумов също обръща внимание, че Ягич „е изменил интерпунктуацията на паметниците“ (Наумов 1980: 37), като се основава на изследването на Р. Абихт по въпроса, както и на отношението на самия Ягич към разделителните точки, за които той е смятал, че нямат отношение към размера на стиховете (Наумов 1980: 37–38). Самият В. Ягич пише за това: „Даже знаки препинания не имеют никакого отношения к размерам стихов или к паузам пения, поэтому и не обращено на них внимание в печатном издании“ (Ягич 1886: XXXII). Библиография на изследванията по въпроса – в статията на Ал. Наумов.

мостоятелност на всяка дума в текста и, съзнателно или не, се е стремил да го изразява графично, без това да е извършено последователно. Разделителните знаци се колебаят между точка и запетая, като промяната в графичния им вид не е продиктувана от различна функция. Знакът, съответстващ на съвременната запетая, се появява по-рядко и формата му явно се дължи на по-честата употреба на разделителни знаци, от което ръката става небрежна при изписването и точката се трансформира в извита чертичка.

Описаната тенденция на формално развитие на писмото може да служи като датиращ белег. Нейното развитие се вижда и в най-късния от разглежданите преписи, този в САНУ 283, където редуването на точка и запетая по-скоро се дължи на по-небрежното полууставно писмо, но между отделните думи вече се забелязва по-голямо разстояние, отколкото между буквите вътре в думата.

Въз основа на различния състав в събраните тук преписи се формират три версии на канона: 1. в Я 84 и САНУ 283; 2. в Драг и F.п.I.72; 3. в Син 25, която е много близка с версията в Драг и F.п.I.72. При анализа на преписите трябва да се установи последователността на възникването на версиите.

За целите на анализа за по-голямо удобство ще разделя преписите на две групи според наличните тропари в състава на канона и промените на морфологично, лексикално и синтактично ниво – група А (Я 84 и САНУ 283) и група Б (Драг, F.п.I.72 и Син 25). От една страна, ще сравнявам помежду им преписите от всяка група, за да установя доколко е различен текстът в близките по състав преписи, но отдалечени в по-малка или в по-голяма степен хронологически или локално според мястото си на създаване (доколкото е ясна локализацията на създаване на даден препис). От друга страна, ще сравня приликите и разликите между двете групи, за да разбере доколко е различен текстът между тях и дали разликите са продукт на две редакции от един и същ превод, или два независими един от друг превода. Едновременно с това ще съпоставя всички преписи с оригиналния гръцки текст, за да установя в коя от двете групи преводът е по-близък до оригинала. Съпоставката с оригинала ще допринесе и за установяването на по-ранния превод или редакция. Натрупването на общи лексеми, характерни за една и съща преводаческа практика във всички преписи, би било знак за един първоначален общ протопревод, от който са се обособили по-късно различията на фонетично, морфологично, синтактично и семантично ниво в тях. В такъв случай трябва да се говори за две редакции на текста, а не за отделни преводи. Основният подход към изследвания текст ще бъде предимно текстологически и лингвистичен. Когато това е възможно и необходимо, ще бъдат привлечени и исторически данни.

В крайния резултат от работата си ще се опитам да отговоря на следните въпроси: 1. Дали в основата на всички използвани преписи лежи общ протопревод, или канонът е превеждан повече от един път; 2. Каква е последователността на възникването на преводите (редакциите).

Съпоставката на славянските преписи едни с други и с гръцкия текст няма да бъде на избрани тропари, а на пълния текст на канона тропар по тропар. Предприемам анализ на целия текст, за да установя дали различията в двете групи са последователни и в каква степен. Преводните версии поставям една след друга според предварителните ми наблюдения в следния ред: 1. преписът от най-стария миней за септември по изданието на В. Ягич – Я 84; 2. късният препис от XV в. САНУ 283, поради близкия му състав с Я 84; 3. текстът от Драг като най-ранния с различен състав от Я 84; 4. този от Ф.п.І.72, който е много близък до Драг; 5. различаващият се от всички останали, но близък до Драг и Ф.п.І.72 препис от Син 25. Поредността на тропарите в преводните преписи се дава според мястото на тропара в пълния гръцки текст в АНГ, например ако липсва вторият тропар в някоя от разглежданите песни в славянските преписи, тропарите се отбелязват с „първи“, „трети“ и т.н. Пълните ирмоси са по гръцкия текст в критическото издание на славянския ирмологий на К. Ханик¹³. За по-голямо удобство при сравнението на оригинала и преводните версии, предавам запетаите в гръцкия текст с точки, с каквито обикновено се отделят ритмичните цялости в ръкописите.

Първа песен. Състои се от ирмос, седем тропара за празника и богородичен. До нас са достигнали в превод ирмосът, I, II, III тропар и богородичният. Липсват IV, V, VI и VII тропар. Липсващите тропари са със следните начала: Ἐπιστασίαις σου θεΐαις (IV), Θραῦσον υἱοῦς τοῦς τῆς Ἄγαρ (V), Οἱ ἐν δεινοῖς συσχεθέντες (VI) и Τὸ ἀσπροσμάχητον τεῖχος (VII).

*Ирмос*¹⁴: Τῶ ὁδηγήσαντι πάλαι· τὸν Ἰσραὴλ φεύγοντα· ἐκ τῆς δουλείας Φαραώ· καὶ ἐν θαλάσῃ σώσαντι· καὶ ἐν ἐρήμῳ θρέψαντι· ἄσωμεν ὡς λυτρωτῆ ἡμῶν Θεῶ· ὅτι δεδόξασται¹⁵.

¹³ Hannick 2006.

¹⁴ Всяка от песните на жанра „канон“ започва с ритмически модел ирмос. Обемът на тропарите в песента е съобразен с този на ирмоса и със стремежа към уеднаквяване на ритмо-интонационните цялости в тях с тези на ирмоса. Друга формална връзка, която е от значение за музикалното изпълнение, е честата поява на общ рефрен при тропарите и ирмоса. Съдържателната свързаност между тях не е задължителна, но припомнянето в ирмоса на конкретно библейско събитие, приобщава символично чествания празник от календара към християнската история чрез темата за величието на Бога и формалната близост на всички хим-

- Я 84 Наставльшаго ✕
 САНУ 283 Наставльшаго дрѣвле : ~
 Драг [Н]аставльшаго дрѣвле нзлѣ бѣжѣща ѿ работы фараѡна • спѣша въ морн • н въ поустыни пнтавша възпоёмъ нзбавителѣ бѣ • яко прѣ :~
 Ф.п.І.72 [Н]аставльшаго дрѣвле нзлѣ бѣжѣща [а] ѿ работн фараѡна • спѣша въ морн н въ поустыни [пн]таѣша • възпоёмъ нзбавителѣ бѣ [н]ш[его яко прѣ :~]
 Син 25 Наставльшаго дрѣвле, ѿслѣ бѣжѣща • ѿ работы фараѡна • спѣшаго въ морн, н въ поустыни пнтавшаго • възпоёмъ нзбѣ :~

Ирмосите, които задават ритмо-мелодическия модел на песните, след началния период от развитието на канона не се пишат от авторите, а се вземат наготово и се използват като формален модел за тропарите. Ирмосът за I песен е от произведение на Андрей Критски¹⁶.

В Я 84 ирмосите се дават само с началата си. Този начин на изписване се среща често и се свързва с разпространеността на тропарите-модели, което ги прави известни за преписвачите и певците, както и с факта, че за разлика от южнославянската, в руската традиция Ирмологият е бил разпространен като самостоятелна книга, по която певците са наизустявали целия текст и мелодиите¹⁷. В САНУ 283 само някои от ирмосите са

нографски единици в песента. Връзката на всяка песен от канона със съответна библейска песен отразява идеята за библейското песнотворчество като дадено от Бога и внушава същото за тропарите от канона, като по този начин ги утвърждава, полага ги в полето на традицията. Повече за ирмосите – вж: Скабалланович 1913:667–679; репринт–1995; 2011: 667. http://azbyka.ru/tserkov/bogosluzheniya/liturgika/skaballanovich_tolkovy_tipikon_20-all.shtml

¹⁵ Hannick 2006: 113; Евстрати́адης 1932: 106, 149. В Ирмология на Евстратиадис ирмосите са дадени с номерация на каноните, към които принадлежат изначално. С второто число след годината в библиографската бележка е отбелязана поредността на канона. С тази номерация се посочва мястото на всеки ирмос в Ирмология на Евстратиадис в основния текст – в случая Евстрати́адης 1932: 106, 149.

¹⁶ Йосиф Песнописец заимства ирмоси както от един автор и от един канон, така и от различни автори и отделни канони за едно свое произведение (Рыбаков 2002: 366).

¹⁷ Най-ранните запазени преписи на ирмология са два ръкописа от края на XII в. с новгородски произход (РГАДА, Син. тип. № 150, 149 и ГИМ, Воскр № 28). И двата са нотирани и сходни по мелодико-графическа редакция (Гусейнова, З. М. 2011: 623). Библиография върху Ирмология – Шлихтина, Э. П. М. 2011: 622, Гусейнова, Э. П. М. 2011: 624–625; <https://www.pravenc.ru/text/674073.html>.

изписани изцяло. В останалите южнославянски ръкописи ирмосите са с пълния си текст¹⁸.

В края на ирмоса в Драг и F.п.I.72 е добавен рефренът *нако прославн сѧ*, който липсва в Син 25. Много от ирмосите за първа песен на всички канони въобще завършват с този рефрен, взет от библейската песен на Моисей (Изм. 15:1–19)¹⁹, която служи за техен модел. Той е обичаен и познат и само началото му е достатъчен сигнал за наличието и изпълнението му като част от песнопението, затова е възможно ирмосът първоначално да е бил както го намираме в Син 25 и рефренът да е изписан вторично по време на разпространението на канона. Наличието му в Драг и F.п.I.72 говори за общ архетип на двата ръкописа и показва, че текстът на по-късния Син 25 не е пряко свързан с тях, въпреки че словесният състав в трите преписа е един и същ.

Първи тропар: Τὸν ἀρχηγὸν τῶν Ἀγγέλων· τὸν φωταυγῆ ἥλιον· καταυγάζοντα τὴν γῆν· ταῖς τῶν θαυμάτων λαμπρότησι· καὶ τὴν ἀχλὺν ἀπελαύοντα· πάντοτε τῶν πειρασμῶν· χαρμονικῶς ὑμνολογήσωμεν.

¹⁸ Случаите, в които ирмосите в южнославянските ръкописи са изписани само с началата си, могат да се обяснят с възникване на южнославянския препис от източнославянски антиграф или с гръцката традиция. При гръцките служби с повече от един канон, е твърде вероятно ирмосите на първия да са дадени с пълния си текст, а тези на втория – само с началата, но има случаи, при които и двата канона са с пълни ирмоси или и двата – със съкратени. Например, двата канона в службата за 6 септември в гръцкия служебен миней ирмосите са дадени само с началата си, но от двата за 8 ноември първият е поместен с целите си ирмоси, а при втория – само първа песен е дадена с пълен ирмос, а останалите – с начала – http://www.christopherklitou.com/menaia_8_november_greek.htm Вж. и *Εκκλησιαστικὴ βιβλιοθήκη „Φως“*. Μην Νοεμβρίου, 1971: 94–102. Също така повечето от каноните са влезли в АНГ със съкратени ирмоси, но в някои от тях, в целия канон или в част от него, те са изписани изцяло. Например, с пълни ирмоси е канонът на 2 февруари за Сретение Господне 1974: 1–41, на 8 февруари за св. Теодор Стратилат 1974: 151–167, както и за Благовещение 1971: 275–289, някои от ирмосите са изписани изцяло, а други са дадени само с началата си. Възможно е и, ако ирмосите са цели в някоя от предходните служби в ръкописа, в следващата да се маркират само с инципители.

Благодаря на колегата Димитър Димитров от Богословския факултет, който ми подсказа причината при два канона в службата, първият от тях да се помества с пълни ирмоси, а вторият – само с инципители. Това е свързано с певческата практика да се изпълняват ирмосите само на първия.

¹⁹ Скабалланович: 2011: 667.

- Я 84 Науаальника та ангѣлмъ, свѣтозарное сѣнце, ѡзарѣющаго землю
 юдесъ[мн] свѣтлостымн ѡ мракъ ѡгонѣща въсьгда напастнѣ
 радостно пѣснословнмъ ∴
- САНУ 283 Науѣлника тѣ аггѣломъ. свѣтозарное сѣнце ѡзарѣющаго зѣмлю.
 юдесъ свѣтлѡмн. мракъ ѡгонѣши въсьгда напастн. радѡно
 пѣнмн славнмъ : ~
- Драг Науаалника аггѣлмъ. всесвѣтлоѣ сѣнце просвѣщаѣ земѣ. юдесъ
 свѣтлостымн. ѡ мьглѣ ѡгонѣща всѣдоу ѡ напастн. радѡно пѣмн
 славнмъ. ѡко прѡ : ~
- Ф.п.І.72 [На]уа[лник]а аггѣломъ всесвѣтлоѣ сѣнце просвѣ[щаѣ] земѣ [у]
 юдесъ с[в]ѣтлостымн ѡ мьгл[ѣ ѡ]гонѣ [...]доу напастн радѡно
 пѣ[мн] славнмъ ѡко прѡсѣ [:-]
- Син 25 Науаалника, ангѣломъ, всесвѣтлоѣ сѣнце. просвѣщаѣще земѣ. ѡ
 людн свѣтлостымн. ѡ мѣглѣ ѡгонѣ. ѡ въ(сѣ)доу напастн.
 радостно. ѡ пѣно славословнмъ ∴

Между преписите се открояват следните по-съществени разночетения:

1. Τὸν ἀρχηγὸν τῶν Ἀγγέλων

Науаальника та ангѣлмъ Я 84, Науѣлника тѣ аггѣломъ САНУ 283,
 Науаалника аггѣлмъ Драг, [Нау]а[лник]а аггѣломъ Ф.п.І.72, Науаалника,
 ангѣломъ Син 25;

2. τὸν φωταυγῆ ἥλιον

свѣтозарное сѣнце Я 84, свѣтозарное сѣнце САНУ 283;
 всесвѣтлоѣ сѣнце Драг, всесвѣтлоѣ сѣнце Ф.п.І.72, всесвѣтлоѣ сѣнце
 Син 25;

3. καταυγάζοντα τὴν γῆν

ѡзарѣющаго землю Я 84, ѡзарѣющаго зѣмлю САНУ 283,
 просвѣщаѣ земѣ Драг, просвѣщаѣ земѣ Ф.п.І.72, просвѣщаѣще земѣ
 Син 25;

4. καὶ τὴν ἀχλὺν ἀπελαύοντα

ѡ мракъ ѡгонѣща Я 84, мракъ ѡгонѣши САНУ 283,
 ѡ мьглѣ ѡгонѣща Драг, ѡ мьгл[ѣ ѡ]гонѣ[...] Ф.п.І.72, ѡ мѣглѣ ѡгонѣ
 Син 25;

5. πάντοτε τῶν πειρασμῶν

въсьгда напастн Я 84, въсьгда напастн САНУ 283,
 всѣдоу ѡ напастн Драг, [...] напастн Ф.п.І.72, ѡ всѣдоу напастн Син 25.

Както бе отбелязано по-горе, текстът се разделя на две групи, в които се открояват двете му основни версии – едната в ръкописи Я 84 и САНУ 283 (нататък група А), а другата в Драг, Ф.п.І.72 и Син 25 (нататък група Б). Обособяването им при сравнението на преписите е видно от използването на различни лексеми в двете групи за една съответстваща им по съдържание лексема в гръцкия текст, от което при сравнението между групите се образуват разнокоренни лексикални двойки. Такива примери са *свѣтозарѣно* и *всесвѣтло* за *φωταυγή*, *озарѣаѣште* и *просвѣштаѣште* за *καταυγάζω*, *мракъ* и *мъгла* за *ἀχλύς*, както и наречията *всѣгда* и *всѣдѣу* за *πάντοτε*.

В най-ранните преводи *φωταυγής* се превежда с еднокоренната лексема *свѣтълъ*²⁰. Употребата на композита *свѣтозарѣно* за *φωταυγή*, засвидетелствана в група А, е характерна за по-късните текстове. В група Б срещу гръцката лексема стои *всесвѣтло*. Допускам, че първата местоименна част, която липсва в значението на гръцкия адекват, може да е добавена по-късно при редакция. Това би могло да се установи при анализ на ритъма на тропара. Трябва да се отбележи, че независимо от избора на съответствия, и в двете групи е възпроизведена етимологичната фигура от гръцкия текст *φωταυγή ἥλιον· καταυγάζοντα* – *свѣтозарѣноѣ ... озарѣаѣщаго* (А), *всесвѣтлоѣ ... просвѣщаѣ* (Б).

Епитетът „слънце“, употребен за архангела, извиква различна асоциация в група А и група Б. В ръкописите от първата група *καταυγάζοντα* и *τὴν ἀχλὺν* са преведени по-буквално с „озаряващ“ и „мрак“, а в ръкописите от група Б са използвани думите „просвещаващ“ и „мъгла“. Текстът в група Б съдържа иманентно тълкуване на гръцкия оригинал, опоектизиран е с приписването на просветителски качества на архангела, които, според преносния смисъл на думата „просвещение“ в старобългарския език („просветление, озарение от светлината на вярата“²¹ се отнасят до съдействието му за приобщаването на хората към християнството. Използваното преносно значение в преписите от група Б е белег на най-ранната преводаческа практика²². Също така досегашните текстологически изследвания, правени върху текстове от Драг, Ф.п.І. 72 и Син 25, показват архаичен лексикален пласт в тези ръкописи²³, затова на фона на по-сложния опоектизиран превод в група Б, при анализа ще се следи и за архаични лексикални черти.

²⁰ Йовчева 2014: 189–190.

²¹ Старобългарски речник 2009: 438

²² Йовчева 2014: 22–23, 227–229.

²³ Йовчева 2003: 65–66, Йовчева 2006: 93–97, 106, Йовчева 2009а: 353–354.

За някои от преведените по различен начин лексеми в двете групи не е ясно коя е по-стара. Такива са *οζαρναγιστε* и *προσψησταγιστε* за *καταυγιστω* и *μρακъ* и *мыгла* за *αγλυς*. Вторият пример изглежда изолиран и еднократната му регистрация не е достатъчна, за да се направят изводи коя от лексемите е по-архаична.

Преписите в Я 84, САНУ 283 и Син 25 са запазили епентетично л пред j. За САНУ 283, е възможно епентетичното л да е следа от руския език, в който то се запазва, ако преписът е възникнал от руски протограф. В Син 25 тази фонетична особеност най-вероятно е следа от протографа, но е възможно и да е диалектна особеност на преписвача, за което обаче може да се съди след диалектоложко изследване на езика и правописа на паметника. Употребата на епентетично л в старобългарския език е разколебана още през IX–X в.²⁴, но въпреки че отмира рано в говоримия език, не би могло по тази фонетична особеност да се съди за ранен период на възникване на превода, тъй като тя се запазва до късно в книжовния език и е често срещана в среднобългарските паметници²⁵.

От морфологичните особености е интересно добавянето на местоимението *та* в началната фраза в преписите от група А. Руският учен Р. Кривко описва същата особеност в канон за Успение Богородично в източнославянски празничен миней от XIII в. Ф.п.І.37 при липсата на местоимение в гръцкия текст и определя появата ѝ като един от белезите за ранен старобългарски превод²⁶, но също така допускам възможността да е имало местоимение в източника, от който е направен преводът.

Лексемата *напастн* за *λεηρασμων*, използвана във всички преписи, е сред изнесените примери в изследването на Кирило-Методиевия превод на Псалтира и на Господнята молитва²⁷.

В Драг и в Ф.п.І.72 липсващите и добавените части са едни и същи. И тук, както в ирмоса, в тези два преписа е добавен рефрен *яко прославн са*, без да го има в гръцкия текст, с който разполагаме. След като веднъж го е включил в модела за тропарите – ирмоса, преписвачът е използвал обичайния за химническата поезия синтактичен паралелизъм и е пренесъл рефрена и в края на първия тропар. Липсата му в Син 25 потвърждава, че между него и останалите два преписа няма пряка връзка, въпреки че еднаквият словесен състав свидетелства за възникването им от един и същ превод.

²⁴ Павлова 1994: 142. Вж. и цитираната там библиография!

²⁵ Димитрова 2011: 50.

²⁶ Кривко 2012: 186, 200.

²⁷ Карачорова 1989: 140; Христова 1991: 41–56.

От преписите в група Б в Син 25 има немотивирана замяна на една дума с друга, там на мястото на гръцкото θαυμάτων вместо γουδέες се появява думата людн. Явно преписвачът не е имал гръцкия текст на разположение. Въпреки тази замяна, от трите преписа в група Б засега Син 25 показва по-голяма близост до оригинала, което предполага, че той, макар и по-късен, вероятно е направен от по-ранен и не толкова преписван текст, в сравнение с Драг и Ф.п.1.72, понеже всеки следващ препис предполага нови изменения на превода.

Втори тропар: Ὁ τοὺς Ἀγγέλους ποιήσας· φλόγα πυρὸς Κύριε· ἀποπληροῦντας δυνατῶς· τὸ σὸν πανάγιον θέλημα· μέσον αὐτῶν διαλάμποντα· ἔδειξας ὡσπερ ἀστέρα· Μιχαὴλ τὸν ἀρχιστράτηγον.

- Я 84 Ан҃гли сътворнѣиѣ пламень ѡгньнѣ, г҃нѣ, съвѣршаюѣцаѣ силно, твоѣ прѣстоуѣ волю по середѣ нѣхѣ снѣдѣща показалѣ еси, ѡко зѣздѣ, мнѣхана архистратн҃га :
- САНУ 283 Анг҃лы сътвори пламень ѡгньны г҃нѣ. съвѣршающе силно твою прѣстѣво волю. посрѣѣ нѣ сѣдѣща. ѡ показалѣ еси ѡко зѣздѣ мнѣхана архистратн҃га : ~
- Драг Нже ан҃гли створнѣъ · пламенѣ г҃нѣ исплѣнѣѣща силно твоѣ прѣстѣво вола · посрѣѣ тѣ снѣдѣща показалѣ еси · ѡкоже зѣздѣ мнѣхана архистратн҃га[:~]
- Ф.п.1.72 [Нже аг]глан сътво[рн]вѣ · плам[е]нѣ г҃нѣ [исплѣ]нѣѣща [..... п]рѣстѣво твоѣ вола · посрѣѣ тѣхѣ снѣдѣщ[.]си ѡкоже зѣздѣ мнѣхана архн[стр].....]
- Син 25 Нже аг҃лы сътвори пламенѣиѣ г҃нѣ · исплѣнѣѣща силно · твоѣ прѣстоуѣ · ѡ посрѣѣ тѣхѣ снѣдѣща, показалѣ еси · ѡкоже зѣздѣ мнѣхана арх҃г҃ла :~

По-съществените разночетения между преписите са следните:

1. Ὁ τοὺς Ἀγγέλους ποιήσας

Ан҃гли сътворнѣиѣ Я 84, Анг҃лы сътвори САНУ 283,

Нже ан҃гли створнѣъ Драг, Нже аг҃лан сътворнѣъ Ф.п.1.72, Нже аг҃лы сътвори Син 25;

2. φλόγα πυρὸς

пламень ѡгньнѣ Я 84, пламень ѡгньны САНУ 283,

пламенѣ Драг, пламень Ф.п.1.72, пламенѣиѣ Син 25;

3. ἀποπληροῦντας

съвѣршаюѣцаѣ Я 84, съвѣршающе САНУ 283,

исплѣнѣѣща Драг (Ф.п.1.72), исплѣнѣѣща Син 25;

4. μέσον αὐτῶν

по сѣредѣ нхъ Я 84, по срѣѣ ѣ САНУ 283,

по срѣѣ тѣ Драг, по срѣѣ тѣхъ Ф.п.І.72 и Син 25;

5. ὄσπερ ἀστέρα

ѣко звѣздѣ Я 84, ѣко звѣздѣ САНУ 283,

ѣкоже звѣзда Драг, ѣкоже звѣзда Ф.п.І.72, ѣкоже звѣзда Син 25.

В първия пример в група Б на членуваното гръцко причастие съответства формално по-близката до оригинала нже-конструкция, която е по-късното съответствие на този гръцки модел. Срещу гръцкото ποιήσας в Я 84 от група А има сложна форма на причастието сътворнѣ а в САНУ 283 то се е трансформирало в личен глагол. В Драг и Ф.п.І.72 от група Б отново е миналото деятелно причастие сътворнѣ, а в Син 25 на това място е глагольт сътворн. Появата на глагол в два от по-късните преписи, всеки от които е представител на различна група, най-вероятно се дължи на преписвачески промени. Словосъчетанието φλόγα πυρός е различно в двете групи – в група А то е преведено със словосъчетание (пламѣнь огньнѣн), а в Б – с една лексема (пламѣнь). Формално по-близко до оригинала е словосъчетанието в група А. Третият пример, при който на ἀποπληροῦντας съответстват съвършаѣшта в група А и нсплѣнаѣшта в Б, е често срещан в преводните текстове, като се наблюдава голямо разнообразие срещу гръцки лексеми с корен -πληρ-. За съществителното πληρώμα и глагола πληρόω/πληρόομαι М. Йовчева извежда като най-стари преводни съответствия коньць и съответно коньчатн са/ съконьчатн са²⁸, които в случая не се регистрират в никоя от двете групи. Не е ясно кое от двете местоимения анафоричното нхъ или показателното тѣхъ, употребени за гръцкото αὐτῶν, е по-старо от другото, вероятно архаично е нхъ, но за да се потвърди това, е необходимо натрупване на повече примери, не само от канона, но и от други първични източници за сравнение, а такива засега липсват. Наречието ѣкоже от последния пример в група Б е характерно за преславската преводаческа практика за ѓти, ѓ, ѓс и ѓспер. В останалата част на канона гръцкото ѓти навсякъде е преведено само с ѣко. Срещу ѓ в първия тропар на VI песен в група А стои юже, а в трите преписа от група Б – ѣкоже (Драг), жже (Ф.п.І.72) и еже (Син 25). Промяната само в Драг е знак за късна спонтанна преписваческа намеса. Ως се превежда както с ѣко, така и с ѣкоже както в едната, така и в другата група. В ирмоса на III

²⁸ Йовчева 2014:147.

песен в САНУ 283 и в група Б стои ѝако. В Я 84 примерът липсва, понеже в този препис ирмосите са само с началата си. Тъй като не е ясно откъде са взети ирмосите за САНУ 283, в този случай не би могло да се твърди, че изконно и в двете групи е стояла една и съща лексема²⁹. Във втория тропар на IV песен срещу трикратно повторено ὄς в гръцкия текст и в двете групи навсякъде стои ѝако. Във втория тропар в III песен в група А е употребено ѝако, в Драг и Ф.п.І.72 – ѝакоже, а в Син 25 – ѝаже. В първия тропар на VII песен в Я 84 стои ѝакоже, в САНУ 283 ѝако; в Драг и Ф.п.І.72 ѝако, а в Син 25 отново ѝакоже, а в първия тропар на IX песен в група А ѝако, а в Б – ѝакоже. Примерите срещу ὄσπερ също са различни в отделните преписи. Във втория тропар на I песен в група А е употребена лексемата ѝако, а в Б – ѝакоже, в първия тропар на IV песен и в двете групи – ѝакоже, в шестия тропар на VIII песен в група А ѝакоже, а в група Б тропарът липсва. Срещу καθὼς в четвъртия тропар на VIII песен в група А стои ѝакоже, а в Б тропарът липсва. Част от дадените примери показват различни употреби в Драг и Ф.п.І.72 от една страна и в Син 25 от друга, което дава основание да се предположи, че в рамките на група Б е отразена късна редакция.

В Син 25, както и в първия тропар на канона, има промени в съдържанието, които нямат връзка с гръцкия текст. На мястото на θέλημα, където в останалите версии стои воля, в Син 25 се появява прѣстолъ. След тази промяна мястото е преосмислено и глаголетъ испльнѣнѣ е схванат различно – в Син 25 той е употребен в значение „изпълвам“, „запълвам“, а в останалите преписи и в гръцкия текст в значение „изпълнявам“. Възможно е изводът на Син 25 да е бил повреден на това място, където се появява думата прѣстолъ, тъй като тя заменя словосъчетанието прѣсватла воля, в което първите четири букви от прилагателното са същите, както в прѣстолъ. Поради същата причина може да е заменена в предходния тропар думата ѡудєсъ с людн. Като се има предвид, че ѡудєсъ масово се изписва в ръкописите с „ю“, и в този случай две от буквите – „юд“ са еднакви и в двете лексеми, което води до паронимична грешка в Син 25.

Трети тропар: Ὑμνολογήσωμεν πάντες· τὸν ἀγαθὸν Κύριον· τὸν δωρησάμενον ἡμῖν· τεῖχος ἐχθροῖς ἀπροσμάχητον· καὶ ἀπερίτρεπτον ἔρεισμα πάντοτε· κινδύνων σφύζοντα ἡμᾶς· τὸν ἱερὸν Μιχαήλ.

²⁹ Въпреки че САНУ 283 следва редакцията в източнославянския препис от Я 84, ирмосите в III, VIII и IX песен са изписани с пълния си текст.

- Я 84 Пѣснословнмъ всн бл҃гаго г҃а, дарова(въ)шаго намъ стѣноу на врагы неоворнмоу [н] ѿ непреклонноѣ оутвърженнѣ, всьгда ѿ бѣдъ ѿзбавляющаго насъ мнхана ст҃го ∷
- САНУ 283 Пѣнно славнмъ всн благаго б҃а. даровавшаго намъ стѣнѣ неѡборнмъ. ѿ непрѣклонно ствърженіе всьгда. ѿ бѣ ѿзбавляющаго на. мнхана архістрат҃га : ~
- Син 25 Пѣсно словнмъ, всн бл҃гаго б҃а. даровавшаго на, стѣнѣ. врагомъ непобѣднмъ. ѿ недржнмо, ѡснованіе, всьгда ѿ бѣдъ спаша на мнхана ст҃го ∷~

Тропарът липсва в Драг и в Ф.п.І.72, но го има в Син 25. От наличието му само в този препис става ясно, че Син 25 отразява по-ранно състояние на редакцията в група Б, както и че в Драг и Ф.п.І.72 са правени съкращения (изглежда вторични) на вече преведения канон.

По-съществени разночетения между преписите:

1. Ὑμνολογήσωμεν

Пѣснословнмъ Я 84, Пѣнно славнмъ САНУ 283,

Пѣсно словнмъ Син 25;

2. τεῖχος ἐχθροῖς ἀπροσμάχητον

стѣноу на врагы неоворнмоу Я 84; стѣнѣ неѡборнмъ САНУ 283,

стѣнѣ. врагомъ непобѣднмъ. Син 25;

3. καὶ ἀπερίτρεπτον ἔρεισμα πάντοτε

ѿ непреклонноѣ оутвърженнѣ. всьгда Я 84,

ѿ непрѣклонно ствърженіе всьгда САНУ 283

ѿ недржнмо, ѡснованіе, всьгда Син 25;

4. κινδύνων σώζοντα ἡμᾶς

ѿ бѣдъ ѿзбавляющаго насъ Я 84, ѿ бѣ ѿзбавляющаго на САНУ 283,

ѿ бѣдъ спаша на Син 25,

5. τὸν ἱερὸν Μιχαήλ

мнхана ст҃го Я 84, мнхана архістрат҃га САНУ 283,

мнхана ст҃го Син 25.

Тропарът съдържа пет двойки лексикални разночетения. Гръцкото ἀπροσμάχητον е преведено с калка в група А – неоворнмъ, а в група Б с непобѣднмъ. Непобѣднмъ е често срещана дума в Супрасълския сборник, като там навсякъде срещу нея стои гръцкото ἀήττητος. Появата на лексеми в

гръцкия химнографски текст, които не са регистрирани в оригиналите на най-ранните преведени текстове, трябва да се свърже с особеностите на жанра, с усложнената поетична лексика, (също така търсенето на ритъм предполага и търсене на думи със синонимни значения, които съответстват на изграждането му), с по-късното възникване на химнографските текстове, за разлика от библейските, както и с тяхното авторство. Всички тези фактори предполагат появата на синоними в гръцкия текст за вече срещани значения, които не са били регистрирани в изследваните библейски, житийни или евхологични текстове. Важно е да се обърне внимание на това коя от двете лексеми в превода е архаична, но също така трябва да се отбележи и фактът, че при появата на нови за преводача гръцки лексеми, те могат да бъдат калкирани в превода, както е в случая в група А като непознати допреди това. Поради тази причина трябва да се внимава при изводите за времето на превода въз основа на калкирани думи в него. Поради спецификата на преведения текст е твърде вероятно калката да е по-късният вариант.

Две от двойките разночетения образуват словосъчетанието *непрѣклонно оутвържденне* в група А и *недвнжно основанне* в Б за *ἀπερίτρεπτον ἔρεισμα*. Словосъчетание от лексеми със същия корен, с тази разлика, че втората е страдателно причастие, е употребено в Синайския евхологий – *глаголющее образъное обѣтованне. недвнжно. основано. на акротомѣ.* (93б 16–17)³⁰. В гръцкия текст, съответстващ на най-ранните старобългарски преводи, срещу *основанне* са дадени гръцките адекватни *θεμελίον, θεμέλιος*, докато в оригинала на химнографския текст срещу тази старобългарска дума стои *ἔρεισμα*. Вероятно употребата на различни гръцки думи се дължи на поетичната специфика на химнографския текст.

Употребата на словосъчетанието от група А *непрѣклонно оутвържденне* не ми е известна и от други старобългарски паметници, но само от глаголното съществително се среща в глаголическите евангелия (Лк. 1:4), както и в някои други ранни паметници³¹. В статията за *оутвърженне* в Старобългарския речник³² също не е дадено гръцкото съответствие *ἔρεισμα*, от което може да се допусне, че *ἔρεισμα* не е преведена в някой от изследваните най-ранни паметници с *оутвърженне*, но също така е възможно лексемата да липсва в гръцките текстове, чиито старобългарски преводи влизат в класическия корпус и са представени в речниците. От изнесените данни не става ясно коя от двете лексеми, използвани в превода – *основанне* и *оутвърженне*, би могла да е по-ранна.

³⁰ Старобългарски речник 2009: 103.

³¹ Старобългарски речник 2009: 1113.

³² Старобългарски речник 2009: 1114.

За σόζοντα е употребено нзбавляващата ѝ група А и съпасаващата ѝ група Б, от които в ранните глаголически старобългарски паметници се среща преводът от група Б срещу същата гръцка лексема. Срещу гръцкото κινδύνων във всички преписи стои бѣдѣ. В някои ръкописи с по-нова редакция бѣда е заменено с нѣжда³³. В случая употребата на бѣда във всички преписи би могла да се дължи на пропускането ѝ при редактирането на текста или да се обясни с липсата на действителна архаизация при нея, което означава, че въпреки замяната ѝ в някои ранни текстове, остава в активната лексика на езика³⁴. Въпреки че бѣда е използвана и в двете редакции, поради честата ѝ употреба и в по-късни текстове, тя не би могла да послужи като доказателство за общ протопревод при двете редакции, или би могла да се използва само при натрупване на достатъчно други примери, към които да се прибави³⁵.

Синтактичните отношения в израза τεῖχος ἐχθροῖς ἀπροσμάχητον в Син 25 стѣнѣ· врагомь неповѣднмѣ са предадени точно както в гръцкия текст – ἐχθροῖς е преведена безпредложно с дателен падеж, докато в Я 84 лексемата е в предложен израз с предлог на и винителен падеж³⁶. По-голяма близост до гръцкия текст в това отношение в случая показва група Б.

Богородичен: Ακατανόητον θαῦμα· πῶς τοῖς βροτοῖς ἦνωται· ὁ ἀκατάληπτος Θεός· ἐκ σοῦ σαρκί καθ' ὑπόστασιν· ἀποτεχθεῖς Ἀπειρόγαμε· σόζων με τὸν ὑπαχθέντα τῇ φθορᾷ· κλοπῇ τοῦ ὄφεως.

Я 84 Неразоумноѣ ѹдо, како съ ѹлѣкы сѣмѣсн сѣ непостыжнмѣн бѣ, нс тебе плѣтъю по сѣставоу рожь сѣ, браконенскоусьнаѣ, спѣсаѣ мѣ прельщенѣго тѣлѣю ѡкрадѣнѣемь³⁷ змнѣнѣмь ∴

САНУ 283 Недоразумное ѹдо. како съ ѹлѣкы смѣсн се бѣ непостыжнмн. нс тѣбе плѣтъю по сѣставоу рожь се. брѣкѣ[нѣ]нсѣснаѣ³⁸. спѣсае мѣ прѣльщѣннаго тѣлю. ѡкрад[еніемь змѣннѣ ...]

³³ Йовчева 2006: 97.

³⁴ Същият е случаят и с църкы, по-старото съответствие на храмъ, с която е заменяна в някои ранни текстове, но въпреки това и двете лексеми остават активни, използват се като синоними и навлизат в съвременния български език като част от активната му лексика.

³⁵ Това е сравнително стандартен превод, най-често именно така се превежда гръцката дума (срв. Аргировски 2003: 269).

³⁶ В САНУ 283 врагы е изгубена.

³⁷ В бележка № 1 под линия Ягич отбелязва: „въ подл. описка ѡкрадѣнѣемь“ (Ягич 1886: 052), от което се разбира, че ученият е поправил лексемата по друг препис.

³⁸ Частицата „не“ липсва.

- Драг Недоразоумноѣ ѷюдо како земн[ы]нмъ съ[ѣдн]нн сѧ· непостнжнмын бѣ· ꙗ̄ ѿ тебе плътнѣ по съставоу рождѣ сѧ бракоу неіскоуснаѧ· спѣсѧ м[ѧ погы]бшаѧго тлѣѣ· ѡкраденнѣмъ зломъ [змннно]мъ[:-]
- Ф.п.І.72 [N]едоразоумное ѷюдо· како земнымъ [...дннн .. неп]остн[жнмнн бѣ] ѿ тебе плътна по съста[вѣ ро... сѧ брак]оу неіскоуснаѧ спѣсѧ мѧ погыбш[ѧго тлѣѣ] ѡкраденнѣмъ з[мннно]мъ
- Син 25 Недоразоумное ѷюдо· како съ· земнымъ съѣдннн сѧ· непостѣжнѣ бѣ· ѿ тебе плътнѣ, по сѣставоу· рѣдн сѧ· бракоу неіскоуснаѧ· спѣсѧ погыбшаѧго тлѣѣ· ѡграденне земнымъ :-

Открояват се следните лексикални разночетения:

1. πῶς τοῖς βροτοῖς ἦνεται

како съ ѷлѣкы смѣсн сѧ Я 84, како съ ѷлѣкы смѣсн се САНУ 283, како земн[ы]нмъ съ[ѣдн]нн сѧ Драг, Ф.п.І.72, како съ· земнымъ съѣдннн сѧ Син 25;

2. ἐκ σοῦ

нс тебе Я 84, нс тебе САНУ 283
ѿ тебе Драг, ѿ тебе Ф.п.І.72, Син 25;

3. σώζων με τὸν ὑπάρχοντα τῆ φθορᾷ

спѣсѧ мѧ прѣльщеннаго тлѣю Я 84, спѣсѧ ме прѣльщеннаго тлѣю САНУ 283,
спѣсѧ [мѧ погы]бшаѧго тлѣѣ Драг (Ф.п.І.72), спѣсѧ погыбшаѧго тлѣѣ· Син 25,

4. κλοπῆ τοῦ ὄφεως

ѡкраденнѣмъ (ѡграденнѣмъ) змнннмъ Я 84, ѡкрад[еннѣмъ змннн ...] САНУ 283,
ѡкраденнѣмъ зломъ [змннно]мъ Драг (Ф.п.І.72), ѡграденне земнымъ Син 25.

Срещу гръцкото тоῖς βροτοῖς в група А стои съ ѷловѣкы, а в група Б – земьннмъ (съ земьннннн Син 25). В преписите от група А преводѣт отговаря на буквалното значение на βροτός (‘смъртен’, ‘човешки’, субст. ‘човек’)³⁹, а в тези от група Б е опоегизиран съ субстантивираното прилагателно земьнъ. Употребата на земьнъ за βροτός не е регистрирана в изследваните ранни старобългарски паметници, но едно от гръцките съот-

³⁹ Старогръцко-български речник 1943: 153.

ветствия за чловѣкъ в Старобългарския речник е βροτός, което означава, че преводът му с чловѣкъ е регистриран в най-ранния старобългарски преводен корпус⁴⁰. Според речника на Аргировски и двете лексеми се намират в архаичните южнославянски триоди⁴¹. Също така и двете съответствия за τὴν βροτείαν φύσιν са регистрирани от Искра Христова-Шомова в ранните източнославянски минеи – земьно кєстьство в ИлК и члвѣцкоє кєстьство в Я 91, второто и в южнославянския Зограф – члвѣцкоє кєство⁴². Като се има предвид наличието на архаичен лексикален пласт в използваните тук ръкописи от група Б, както и наличието на земьнзмъ (земьнзмн) и в трите преписа в групата, от които Син 25 няма пряка връзка с Драг и Ф.п.І.72, то трябва да се предположи, че замяната на лексемата в тази група е станала вследствие на Преславската книжовна редакция.

Съмѣстн са, употребен за ἐνόμοι в група А, се среща със същото значение в Супрасълския сборник, като срещу него стои същата гръцка лексема – съ плътнѣ съмѣстнѣшѣнѣ са съ вжнѣмъ словомъ/ τῷ σώματι, ὃ ἦνώθη ὁ θεὸς λόγος 11. 26–27⁴³. Глаголът съѣднѣтн са за същата гръцка лексема в група Б не се среща в старобългарските паметници с представка съ-, но еднокоренният глагол ѣднѣннѣ е регистриран в Синайския евхологий (105б 18–19), както и в Супр. сборник⁴⁴. Според речника на декемврийските служебни минеи най-често на този гръцки глагол съответстват славянски производни от корен -ѣднн-, като двукратно се среща и образуването с префикс съ-⁴⁵. От двата предлога, изразяващи едно и също, за гръцкия ἐκ – нс в група А и отъ в група Б, архаичен е нс, който в историческия развой на езика до голяма степен е бил заменен с отъ⁴⁶. Въпреки това не би могло да се приеме, че в по-старата версия на текста е стояло нс, според М. Йовчева отъ се среща много често в химнографските текстове, и дори някъде е заменен с нс в древноруските преписи. Употребата и на прѣльщєннѣго (група А), и на погъвъшнѣго (група Б) е характерна за ранните паметници, като тя не се среща срещу τὸν ὑλαχθέντα, както в единия, така и в другия превод⁴⁷.

В последния пример и двете лексеми оградѣннѣ и окрадѣннѣ се срещат както в група А, така и в Б. Срещу съществителното κλοπή със значе-

⁴⁰ Старобългарски речник 2009: 1198–1199.

⁴¹ Аргировски 2001: 107.

⁴² Христова-Шомова 2008: 78. Вж. и Христова-Шомова 2020: 76.

⁴³ Заимов 1982: 11. 26–27; Старобългарски речник 2009: 839.

⁴⁴ Старобългарски речник 2009: 1257–1258.

⁴⁵ WD 2001: 279

⁴⁶ Старобългарски език 1985: 54–55.

⁴⁷ Старобългарски речник 2009: 245, 501.

ние ‘кражба’, ‘укриване’, ‘тайно завладяване на едно място’, ‘измама’, ‘хитрост’, ‘коварство’⁴⁸ в Я 84⁴⁹ от група А и в Син 25 от група Б стои оградение. В случая е важно, че срещу гръцката лексема стои необичаен превод, който се намира в два преписа без пряка връзка помежду им. Повтарящата се нетипична лексема в Я 84 и в Син 25 би могла да е плод на един общ първоначален протограф на канона, недостигнал до нас, от който по-късно са възникнали двете му редакции, обособени в разглежданите преписи.

Лексемата оградение в Син 25 е станала причина за промяна на епитета, с който тя образува словосъчетание. В този препис змнннѣмъ се преосмисля в зѣмънънмъ, което е пример за промяна на текста по аналогия. Според края на тропара в Син 25 Христос се е родил от Девата, за да спаси погиващите от тлена на земното ограждение, като явно тук ‘земно’ трябва да се разбира в смисъл на ‘тленно’, ‘смъртно’.

Във всички преписи срещу грц. ὑλόστασις се намира съставъ, лексема, характерна за преславската редакция. Гръцката заемка е използвана в най-ранните старобългарски преводи, но архаичният превод на ὑλόστασις и ἐνυλόστατος е заменян с други съответствия в древноруските и в част от южнославянските минеи⁵⁰.

Трябва да се обърне специално внимание на σφζω, преведена и в двете групи със съпаствн, за разлика от предходния тропар в песента, където срещу същата лексема в група А е нзбавлѣтн. Възможно е в превода от група А да са използвани синоними за една и съща гръцка лексема в зависимост от нейното контекстово обкръжение, но е много вероятно първоначалният превод навсякъде да е бил съпаствн, а по-късно едната употреба да е заменена с нзбавлѣтн.

*Втора песен*⁵¹. Състои се от ирмос, четири тропара за празника и богородичен след които следват втори ирмос, още три тропара и богородичен. Химнографските единици са със следните начала: Ἰδετε, ἴδετε ὅτι ἐγὼ εἶμι Θεὸς (ирмос)⁵², Ἰδετε, ἴδετε ὅτι ἐγὼ εἶμι Θεὸς (I), Τίς χειμαζόμενος

⁴⁸ Войнов... 1996: 438.

⁴⁹ В. Ягич сверява текста по други преписи и поправя на оградение, за което е поставил бележка под линия. Вж. бел. № 37в настоящия текст.

⁵⁰ Йовчева 2014: 97–98; Христова-Шомова 2004: 480–485. За синонимите в непреводните старобългарски произведения, съответстващи на гръцката лексема ὑλόστασις Вж. и Христова-Шомова 2016: 116–117.

⁵¹ Подробен екзегетически анализ на втора песен – Кашкин 2011: 67–122. Едно от последните изследвания върху развитието на втора песен в химнографията – Κολλροπούλου 2012.

⁵² Hannick 2006: 114–115.

οὐ κυβερνήτην (II), Ἀπὸ μακρόθεν σοι λαὸς (III), Ποῖος οὐκ ἔχει σε τόπος (IV), Ῥίζα ἀπότιστε (B); Δῶμεν μεγαλωσύνην (втори ирмос)⁵³, Ὁρῶντες τῶν ἀγγέλων (I), Στησώμεθα χορείαν (II), Ὁ πρῶτος τῶν ἀγγέλων (III), Πανάχραντε παρθένε (B). Втора песен, не е включена в преводния състав на канона⁵⁴.

Изследването на акростиховите канони на Йосиф Песнописец показва, че повечето от тях са с осем песни, но много са и с девет⁵⁵. При неакростиховите канони и тези с именен акростих, какъвто е случаят с Ναυαλλήνικα ἀγγελῶν, не е ясно при колко от тях е имало втора песен, която впоследствие е била изгубена. Тя е характерна за творчеството на някои автори като Андрей Критски и патриарх Герман⁵⁶, а също така явно е включвана често и в Йосифовите канони, но наличието на още една II песен в поместения текст на Йосифовия канон в АНГ е необичайно. Руският учен Р. Кривко изследва подобен случай в канон на Андрей Критски и стига до извода, че едната от двете втори песни, която не съответства ритмически на останалата част от канона, е интерполирана⁵⁷. Свидетелство за интерполации на II песен в някои канони са както византийската, така и грузинската версия на Тропология, в които са добавяни втори песни в канони на Козма Маюмски и Йоан Дамаскин⁵⁸. Наличието на две песни с различни ирмоси в Ναυαλλήνικα ἀγγελῶν предполага, че едната не е написана от Йосиф Песнописец, а е по-късна интерполация в канона. Вероятно това е втората от двете песни, която има различна ритмическа структура от останалата част на канона.

Трета песен. Съставена е от ирмос, седем тропара за празника и богородичен. До нас са достигнали в превод ирмосът (Ὁ στερεῶν βροντῆν), I (Παρεστηκῶς τῷ θρόνῳ), II (Ὁ Ἰησοῦς ὡς εἶδὲ σε ῥομφαίαν), III (Τοῦ

⁵³ Hannick 2006: 114–115.

⁵⁴ Ирмосите за втора песен се съставят по мотиви от библейската песен във Второзаконие 32: 1–43, която има изобличително и покаяно съдържание. Песента припомня измяната на еврейския народ към Бога и очакващото го възмездие заради това (Скабалланович 2011: 667).

Историята на втора песен като част от канона е сложна и макар че остава неизяснена докрай, е добре проучена. Най-новото изследване по въпроса, което ми е известно, е монографията на Θεοδῶν Κολλυροπούλου Περί του προβλήματος της Β΄ ᾠδῆς τῶν κανόνων, издадена през 2012 г.

⁵⁵ Рыбаков 2002: 385. Конкретни примери у Рыбаков за канони с изгубена II песен, за която се съди по липси в акростиха, а в някои канони със запазена са: 2002: 118, 124, 125–126, 127, 133, 138, 145, 147–148, 149, 157 и др.

⁵⁶ Никифорова 2012: 182–183.

⁵⁷ Кривко 2009: 230–236.

⁵⁸ Кривко 2009: 237–239.

Ἰουδαίων ἔθνους ἄρχων πάλαι – само в група А), V (Ἀπαγωγῆ βιαία – само в група Б, Син 25) и богородичният (Ὁ Δανιήλ σε ὄρος γράφει μέγα). Липсващите тропари са със следните начала: Οἱ ἐν πελάγει ὄντες νοσημάτων (IV), Μεγαλωσύνην δῶμεν τῷ Κυρίῳ (VI) и Ἀπὸ περάτων ἤθροισται λαός σοι (VII).

Ирмос: Ὁ στερεῶν βροντὴν καὶ κτίζων πνεῦμα· στερέωσόν με κύριε· ἵνα ὑμῶν σε εἰλικρινῶς· καὶ ποιῶ τὸ θέλημά σου· ὅτι οὐκ ἔστιν ἄγιος· ὡς ὁ θεὸς ἡμῶν⁵⁹.

Я 84	ОҮҲТВРЬЖАІА ГРОМЪ:
САНУ 283	ОҮҲТВРЬЖЕН ГРО[МА]// [НЗНЖН Н] ДХҪЫ. 8ТВРЬДН МЕ ХҜ. ДА ПОЮ Н ТВОРА ВОЛЮ ТВОЮ ІАКО НҜ СҜА : ~
Драг	ОҮҲТВРЬЖДАПН ГРОМА· 8[НЖДАП]Н ДХА ОҮҲТВРЬЖА МЕНЕ ГН· ДА ТА ПОК ЦҜЛО[МП]ДРЬНО Н ТВОРА ВОЛА ТВОП· ІАКО НҜ СҜА ІАКО БҜ [:-]
Ф.п.І.72	[ΟΥ]ТВРЬЖАПН ГРОМА ЗЫЖАН ДХА ОҮҲТВРЬД[Н МЕНЕ ГН ДА] ТА ПОА ЦҜЛОМПДРЬНО [Н ТВОРА] ВОЛА ТВОА [...]
Син 25	ОҮҲТВРЬЖАП ГРОМА, Н ЗНЖПН ДХА· ОҮҲТВРЬДН МЕНЕ ГН· ДА ТА· ПОК ЦҜЛОМПДРЬНО· ТВОРА ВОЛА· ТВОП, ІАКО НҜ СҜА ІАКО БҜ НШҜ, Н НҜ ПРАВЕДНАА :-

Ирмосът е заимстван от различен канон на Андрей Критски от използвания за I песен⁶⁰.

По-съществени разночетения между преписите:

1. στερέωσόν με κύριε

8ТВРЬДН МЕ ХҜ САНУ 283,

оҮҲТВРЬЖА МЕНЕ ГН Драг (Ф.п.І.72), оҮҲТВРЬДН МЕНЕ ГН Син 25;

2. ἵνα ὑμῶν σε εἰλικρινῶς

ДА ПОЮ Ø САНУ 283,

ДА ТА ПОК ЦҜЛО[МП]ДРЬНО Драг (Ф.п.І.72), ДА ТА· ПОК ЦҜЛОМПДРЬНО Син 25,

Примерите са значително по-малко и имат по-различен характер в сравнение с тези при тропарите. Ирмосите са по-устойчиви на промени не само защото са се познавали добре, тъй като едни и същи ирмоси се използват в различни канони и броят им е значително по-малък в сравне-

⁵⁹ Hannick 2006: 121; Εὐστρατιάδης 1932: 104, 147.

⁶⁰ Εὐστρατιάδης 1932: 104, 147.

ние с този на тропарите, но и поради функцията им на ритмо-мелодични модели. Поради тези причини изнесените разночетения освен че са значително по-малко, имат друг характер. В първия пример, където за *κύριε* в група А е написано *христѣ*, а в група Б – *господн*, не може да се правят изводи от употребата на различни лексеми за едно от най-често срещаните, ако не и най-честотното съществително не само в химнографията, но и в средновековната славянска литература въобще. В другия пример липсата на думата *цѣломъдрѣно* в група А не може да бъде критерий за различаване на един от друг превод, тъй като най-вероятно тя е изпусната по невнимание на преписвача.

Първи тропар: Παρεστῆκὼς τῷ θρόνῳ τῆς Τριάδος· μεθέξει τε θεοῦμενος· καὶ φωτίζομενος ἀστραταῖς· ταῖς ἐκεῖθεν πεμπομέναις· τοὺς ὑμνητάς σου φώτισον· Θεοῦ Ἀρχιστράτηγε.

- Я 84 Прѣстоѧ прѣстолоу тронѣа н прнчашеннѣмъ же ѡбоженнѣмъ (!)· н просвѣщаѣмъ· лугамѣ ѿтоудоу поуцаѣмзынн, пѣча (!) своѧ просвѣтн, [н] бжнѣ архнстратнже ∴
- САНУ 283 Прѣстоѣ прѣстѡлѣ тронцн прнчестѣемъ ѡбожаѣмы. н просвѣщаѣмы лугамн. пѣвце свое просвѣтн бжнѣ архнстратнже : ~
- Драг Прѣстоѡ прѣстолоу тронѣскомоу прнчаштнѣ же ѡбнмъ· н просвѣщаѣмъ лугамн· ѡтѡдоу снѧѡщннн· поѡщѡѡ тѧ просвѣтн бнѣ архангле ∴~
- Ф.п.І.72 [П]рѣстоѡ прѣс[т]олоу тронѣскомоу прнчаштнѣмъ же ѡбжннн н просвѣщаѣмъ лугамн ѡтѡдоу снѧѡщннн поѡщѡѡ тѧ просвѣтн бнѣ архнстратнже [∴~]
- Син 25 Прѣстоѡ· прѣстолоу, тронѣскомоу прнчаштнѣмъ же ѡбннн· ѡтѡдоу, снѧѡщеннѣмъ поѡщѡѡ тѧ· просвѣтн· бнѣ архнстратнже ∴~

По-съществени разночетения между преписите:

1. τῷ θρόνῳ τῆς Τριάδος

прѣстолоу тронѣа Я 84, прѣстѡлѣ тронцн САНУ 283,
прѣстолоу тронѣскомоу Драг, Ф.п.І.72, Син 25;

2. ταῖς ἐκεῖθεν πεμπομέναις

ѡтоудоу поуцаѣмзынн Я 84, ∅ САНУ 283,

ѡтѡдоу снѧѡщннн Драг, ѡтѡдоу снѧѡщннн Ф.п.І.72, ѡтѡдоу, снѧѡщеннѣмъ Син 25;

3. τοὺς ὑμνητάς σου

пѣча(!) своѧ Я 84, пѣвце свое САНУ 283,

поѡщѡѡ тѧ Драг, поѡщѡѡ тѧ Ф.п.І.72, поѡщѡѡ тѧ· Син 25.

И тук се забелязват някои особености на превода в двете групи, които показват различно схващане за преводаческия подход. В ръкописите от група А се наблюдава стремеж думите да се превеждат максимално точно не само по смисъл, но и да се следва гръцкият текст по някои формални особености, например да се спазват частите на речта, докато в група Б подходът е по-свободен. Словосъчетанието τῷ θρόνῳ τῆς Τριάδος е преведено с две съществителни имена в група А, с което отговаря на гръцкия текст (прѣстолюу тронцн / тронца), а в група Б Τριάδα е предадено с прилагателно трончѣскомоу. С две думи със съвсем различно значение е преведена и πεμπομένας – с причастията поущаѣмъимн в група А (в САНУ 283 това място е пропуснато) и снаѣжштнмн в група Б. Според значението на гръцкия глагол πέμπω ‘пращам’, ‘изпращам’, ‘пускам’, ‘отправлям’, ‘отдалечавам’⁶¹ преводът поущаѣмъимн възпроизвежда по-точно значението на гръцката лексема, а този със снаѣжштнмн е контекстов, свързан по смисъл със „светлинната“ метафора в тропара. Лексемата λουγα за ἀστραλή, употребена във всички преписи, е отбелязана от Ягич като използвана в стария превод срещу ἀκτίς, като нейното съответствие в по-новите преводи е ζαφα⁶². Като цяло грц. ἀστραλή се предава в различен тип текстове (библейски, химнографски, екзегетически) най-често с блантанне/ блъцанне и млъннн, а λουγα се среща по-рядко⁶³. Регистрирана е в октомврийския миней Син. тип. 89 от РГАДА в преводния канон за св. Димитър с начало Бѣжствѣнѣмъ мѣннѣ вѣнѣцьмъ на IV гл., срв. λουγαμн – ἀστραλαῖς⁶⁴. Наречieto ὠτѣдоу за грц. ἐκείθεν, използвано също във всички преписи, е по-късен избор, в най-ранните преводи на химнографски текстове за тази гръцка дума се предпочитат производни от ὠνѣд-/онѣд-.

Втори тропар: Ὁ Ἰησοῦς ὡς εἶδὲ σε ῥομφαίαν· ἐν τῇ χειρὶ κατέχοντα· τῇ φοβερᾷ σου καταπλαγείς· θεωρία ἀνεβόα· Τὶ νῦν προστασσεις Κύριε· ποιεῖν τῷ οἰκέτῃ σου;

Я 84 Нѣсъ, ꙗко вндѣ тя, ѡроужнѣ въ роуцѣ дръжаща, страшьноумоу твоѣмоу вндѣннѣю. ѡдѣвалъ се. чѣто нѣнѣ велншн глѣшн, гн, творнтн рабв своѣмоу ∴

САНУ 283 Тѣсъ навѣннѣ вндѣв тѣ ѡрѣжѣе въ роуцѣ дръжѣща. стрѣшно вндѣннѣю твоѣмѣ ѡдѣвалъ се. възвпн чѣтѣ нѣнѣ велншн гѡ(спо)дн⁶⁵. творнтн рабоу твоѣмоу ∴ ~

⁶¹ Войнов 1943, 1996: 625.

⁶² Ягич 1886: СХV.

⁶³ WD 2001: 260; Аргировски 2003: 86.

⁶⁴ Ягич 1886: СIII, 182–183.

⁶⁵ Буквите в скобите са поставени в буквата „о“.

се обвърже с факта, че специфичният химнографски текст цитира библейски топоси и имена, свързани с празника, а преписвачите, носители и преносители на християнската култура, са познавали тези топоси и имена. В тази връзка е достатъчно да се спомене, че откъсът от Книга Исус Навин, който кореспондира със съдържанието на тропара, влиза в паримията за празника (ИсНав. 5:13–15). Прибавянето на името е потвърждение, че книжовникът е бил начетен и е познавал добре Библията или поне тези части от нея, които включват старозаветните четива за празниците.

Единственото лексикално разчетене за $\kappa\alpha\tau\alpha\lambda\lambda\acute{\eta}\sigma\sigma\omega$ е $\sigma\upsilon\delta\nu\nu\tau\eta$ са в група А и $\sigma\upsilon\zeta\alpha\sigma\eta\tau\eta$ са в група Б, като при $\sigma\upsilon\zeta\alpha\sigma\eta\tau\eta$ са е обърнато внимание на реакцията, породена от явяването на ангела пред Исус Навин. Общо данните показват, че производните от корен $\delta\nu\kappa$ - за грц. $\kappa\alpha\tau\alpha\lambda\lambda\acute{\eta}\sigma\sigma\omega$ са предпочитани в по-късните химнографски текстове, докато от корен $\sigma\upsilon\zeta\alpha\sigma$ - са белег на ранна преводаческа практика⁶⁶.

Тропарът е непряк цитат от книга Исус Навин (5:13–14) – $\text{Б}\hat{\text{Ы}} \hat{\text{Е}}\text{ГДА}$ $\text{Б}\hat{\text{Ъ}} \hat{\text{І}}\hat{\text{С}} \hat{\text{Ъ}} \hat{\text{В}} \hat{\text{Ъ}} \hat{\text{Е}}\hat{\text{Р}}\hat{\text{Н}}\hat{\text{Х}}\hat{\text{О}}\hat{\text{Н}}\hat{\text{Н}} \cdot \hat{\text{Н}} \hat{\text{В}}\hat{\text{Ъ}}\hat{\text{З}}\hat{\text{Р}}\hat{\text{Ъ}}\hat{\text{В}} \hat{\text{Ъ}}\hat{\text{Н}}\hat{\text{И}}\hat{\text{М}} \hat{\text{С}}\hat{\text{В}}\hat{\text{О}}\hat{\text{И}}\hat{\text{М}} \cdot \hat{\text{Н}} \hat{\text{В}}\hat{\text{И}}\hat{\text{Д}}\hat{\text{Ъ}} \hat{\text{І}}\hat{\text{В}}\hat{\text{Л}}\hat{\text{Е}}\hat{\text{Н}}\hat{\text{Н}}\hat{\text{Е}} \hat{\text{У}}\hat{\text{Л}}\hat{\text{Ъ}}\hat{\text{К}} \hat{\text{С}}\hat{\text{Т}}\hat{\text{О}}\hat{\text{І}}\hat{\text{Ж}}\hat{\text{Ц}}\hat{\text{А}}$ $\hat{\text{П}}\hat{\text{Р}}\hat{\text{Ъ}}\hat{\text{Д}}$ $\hat{\text{Н}}\hat{\text{И}}\hat{\text{М}}\hat{\text{Ъ}} \cdot \hat{\text{Н}} \hat{\text{У}}\hat{\text{Р}}\hat{\text{Ж}}\hat{\text{Н}}\hat{\text{Е}} \hat{\text{І}}\hat{\text{Е}}\hat{\text{Г}}\hat{\text{О}}$ $\hat{\text{С}}\hat{\text{Т}}\hat{\text{Р}}\hat{\text{А}}\hat{\text{Ш}}\hat{\text{Н}}\hat{\text{А}}\hat{\text{Г}}\hat{\text{О}}$ $\hat{\text{В}}$ $\hat{\text{Р}}\hat{\text{Ъ}}\hat{\text{Ц}}\hat{\text{Ъ}}$ $\hat{\text{Е}}\hat{\text{Г}}\hat{\text{О}}$... $\hat{\text{Н}} \hat{\text{П}}\hat{\text{О}}\hat{\text{К}}\hat{\text{Л}}\hat{\text{О}}\hat{\text{Н}}\hat{\text{И}}$ $\hat{\text{С}}\hat{\text{А}}$ $\hat{\text{Н}} \hat{\text{Р}}\hat{\text{Е}} \hat{\text{Е}}\hat{\text{М}}\hat{\text{О}}\hat{\text{У}}$ $\hat{\text{В}}\hat{\text{Л}}\hat{\text{Ъ}}\hat{\text{К}}\hat{\text{О}}$ $\hat{\text{У}}\hat{\text{Т}}\hat{\text{О}}$ $\hat{\text{В}}\hat{\text{Е}}\hat{\text{Л}}\hat{\text{А}}\hat{\text{Ш}}\hat{\text{И}}$ $\hat{\text{Р}}[\hat{\text{Д}}\hat{\text{Б}}]\hat{\text{О}}\hat{\text{У}}$ $\hat{\text{Т}}\hat{\text{В}}\hat{\text{О}}\hat{\text{Е}}\hat{\text{М}}\hat{\text{О}}\hat{\text{У}}$ ⁶⁷. В стиха се припомня явяването на архангел Михаил пред Исус Навин, от книга ИсНав. (5:13–15). Откъсът е поместен като първо четиво в Драг, заедно с текстове от Съдии (6:11–24) и Даниил (10:1–21). Първата паримия в Ф.п.І.72 е изгубена, но според състава на следващите две, които е същият като в Драг, може да се приеме, че паримията е била включена и в този ръкопис. Тя се намира и в голяма част от преписите на службата за 8 ноември в комбинация с посочените или други текстове, което говори за нейната популярност като четиво за двете служби за архангелските празници.

⁶⁶ WD 2001: 302; Аргировски 2003: 258.

⁶⁷ Цитирам библейския стих от паримията в Драг, където той е различен от съвременния превод и представя по-добре основанията за избраната дума в превода от група А. Паримията от ИсНав 5:13–15 е поместена още в Скоп и в Унд 75 на 8 ноември, но в тези ръкописи е в различна версия и се доближава повече до съвременния превод (срв.: $\text{Б}\hat{\text{Ы}} \hat{\text{В}}\hat{\text{Ы}}\hat{\text{Ш}}\hat{\text{Е}}\hat{\text{В}}\hat{\text{Т}}\hat{\text{В}}\hat{\text{Н}}\hat{\text{І}}\hat{\text{Е}}$ $\hat{\text{І}}\hat{\text{С}}\hat{\text{О}}\hat{\text{В}}\hat{\text{О}}$ $\hat{\text{В}} \hat{\text{Ъ}}$ $\hat{\text{Е}}\hat{\text{Р}}\hat{\text{Н}}\hat{\text{Х}}\hat{\text{О}}\hat{\text{Н}}\hat{\text{Ъ}}$ $\cdot \hat{\text{Н}}$ $\hat{\text{В}}\hat{\text{Ъ}}\hat{\text{З}}\hat{\text{Р}}\hat{\text{Ъ}}\hat{\text{В}}$ $\hat{\text{Ъ}}\hat{\text{Н}}\hat{\text{И}}\hat{\text{М}}$ $\hat{\text{С}}\hat{\text{В}}\hat{\text{О}}\hat{\text{И}}\hat{\text{М}}$ $\cdot \hat{\text{Н}}$ $\hat{\text{В}}\hat{\text{И}}\hat{\text{Д}}\hat{\text{Ъ}}$ $\hat{\text{У}}\hat{\text{Л}}\hat{\text{Ъ}}\hat{\text{К}}$ $\hat{\text{П}}\hat{\text{Р}}\hat{\text{О}}\hat{\text{Т}}\hat{\text{Н}}\hat{\text{Е}}\hat{\text{Ж}}$ $\hat{\text{І}}\hat{\text{Е}}\hat{\text{М}}\hat{\text{О}}\hat{\text{У}}$ $\hat{\text{С}}\hat{\text{Т}}\hat{\text{О}}\hat{\text{І}}\hat{\text{Ж}}\hat{\text{Ц}}\hat{\text{А}}$ $\cdot \hat{\text{Н}}$ $\hat{\text{К}}\hat{\text{О}}\hat{\text{П}}\hat{\text{Н}}\hat{\text{І}}$ $\hat{\text{В}}$ $\hat{\text{Р}}\hat{\text{Ъ}}\hat{\text{Ц}}\hat{\text{Ъ}}$ $\hat{\text{Н}}\hat{\text{О}}\hat{\text{С}}$ $\hat{\text{А}}\hat{\text{Ц}}\hat{\text{А}}$ Скоп; $\text{Б}\hat{\text{Ы}}\hat{\text{Ш}}\hat{\text{Е}}\hat{\text{В}}\hat{\text{Т}}\hat{\text{В}}\hat{\text{Н}}\hat{\text{І}}\hat{\text{Е}}$ $\hat{\text{І}}\hat{\text{С}}\hat{\text{О}}\hat{\text{В}}\hat{\text{О}}$ $\hat{\text{В}}$ $\hat{\text{Ъ}}$ $\hat{\text{Е}}\hat{\text{Р}}\hat{\text{Н}}\hat{\text{Х}}\hat{\text{О}}\hat{\text{Н}}\hat{\text{Ъ}}$ $\cdot \hat{\text{Н}}$ $\hat{\text{В}}\hat{\text{Ъ}}\hat{\text{З}}\hat{\text{Р}}\hat{\text{Ъ}}$ $\hat{\text{Ъ}}\hat{\text{Н}}\hat{\text{И}}\hat{\text{М}}$ $\hat{\text{С}}\hat{\text{В}}\hat{\text{О}}\hat{\text{И}}\hat{\text{М}}$ $\hat{\text{Н}}$ $\hat{\text{В}}\hat{\text{И}}\hat{\text{Д}}\hat{\text{Ъ}}$ $\hat{\text{У}}\hat{\text{Л}}\hat{\text{Ъ}}\hat{\text{К}}$ $\hat{\text{П}}\hat{\text{Р}}\hat{\text{О}}\hat{\text{Т}}\hat{\text{Н}}\hat{\text{В}}\hat{\text{О}}\hat{\text{У}}$ $\hat{\text{І}}\hat{\text{Е}}\hat{\text{М}}\hat{\text{О}}\hat{\text{У}}$ $\hat{\text{С}}\hat{\text{Т}}\hat{\text{О}}\hat{\text{І}}\hat{\text{Ж}}\hat{\text{Ц}}\hat{\text{А}}$ $\cdot \hat{\text{Н}}$ $\hat{\text{К}}\hat{\text{О}}\hat{\text{П}}\hat{\text{Н}}\hat{\text{І}}$ $\hat{\text{В}}$ $\hat{\text{Р}}\hat{\text{О}}\hat{\text{У}}\hat{\text{К}}$ $\hat{\text{Н}}\hat{\text{О}}\hat{\text{С}}$ $\hat{\text{Е}}\hat{\text{Ц}}\hat{\text{Е}}$ Унд 75; Когато Исус се намираше близо до Иерихон, погледна и видя, и ето, пред него стои човек, с гол меч в ръка). Вероятно едната от двете версии е по-архаичната, свързана с Паримейника, а другата е повлияна от пълния (чети) текст на библейската книга.

Други лексикални разлики се наблюдават в само Син 25. Сред тях е наречieto κρῆπυκo. Основание за добавянето му се намира в гръцкия текст, където ἐν τῇ χειρὶ κατέχοντα означава и начина, по който се държи в ръцете – ‘здрaво’⁶⁸. Наречие за начин липсва в преписите от група А, както липсва и в гръцкия текст. Тъй като гръцкият текст не е бил достъпен за този ръкопис, наличието на наречие в Син 25 предполага, че преписвачът го е добавил според контекста.

Последната цялост от Син 25 завършва с обръщението господн, прибавено допълнително по подобие на предходната. Изглежда, че преписвачът се е опитал да приложи синтактичен паралелизъм в последните две фрази от тропара, за което говори и краткото лично местоимение мн, също добавено допълнително. С обръщението и местоимението фразата ṽ̀то нѣнѣ велншн мн господн· творитн рабоу твоюемоу, господн променя ритмиката си. Сонорната съгласна м в мн и в твоюемоу в края на втората цялост и повторението на последната дума създават ново звучене, което предполага, че промените са направени с тази цел.

Трети тропар: Τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους ἄρχων πάλαι· ὑπὸ Θεοῦ καθέστηκες· Χριστιανῶν δὲ νῦν βοηθός· Ἀρχιστράτηγε καὶ ρύστης· τῶν ἀναγκῶν ρυόμενος· αὐτοὺς καὶ τῶν θλίψεων.

Я 84 Нудѣнскаго ꙗзыка кѣнѣзь дръвле ѿ бѣ поставленъ бѣсть, хръстыѣномъ же нѣнѣ помощникъ, архистратеже ѣзбавителю, ѿ бѣдъ ѣзбавляѣ тѣхъ ꙗ ѿ скръбенъ ꙗ (!):

САНУ 283 Тоудѣнска ꙗзыка. кнѣзь дръвле ѿ бѣ поставленъ бѣ. хрътѣаном же помѣтникъ. архистратѣже ѣзбавителю ѿ бѣ. ꙗ люты скръбенъ: ~

Тропарът се намира само в преписите от група А. Д. Щерн е регистрирал наличието му и в ГИМ Син. 159⁶⁹, което означава, че преводът в него е от същата група. Добавянето на този междинен препис от XII в. би обогатило резултатите от анализа, но за съжаление той не ми е достъпен. Разночетенията между двата преписа се свеждат до изгубени думи и до появата на прилагателното лютъ в по-късия. Едната от отпадналите лексеми е сегашното деятелно причастие ѣзбавляѣ, което има един и същ корен с ѣзбавителъ и е в близост до него в синтактичния ред. Това довежда до съкращаване на тропара без смислова загуба. Разширеният израз в Я 84 ѣзбавителю отъ бѣдъ ѣзбавляѣ тѣхъ, преведен дума по дума от

⁶⁸ Войнов 1996: 422.

⁶⁹ Stern 2008: 792.

гръцкото ρύστης· τῶν ἀναγκῶν ρυόμενος αὐτοῦς, в САНУ 283 е стегнат до нзбавнтелю отъ бѣдъ, но за да се стигне до тази редакция на текста, първо са пренебрегнати разделителните точки между отделните ритмо-интонационни цялости, което е довело до сливането им.

Пети тропар: Απαγωγῆ βιαία· τοὺς εἰς ἔθνη ἀλλόφυλα τυγχάνοντας· καὶ δουλωθέντας ἐλεεινῶς· ἐπανάγαγε ἐν τάχει· ἐκδυσωπῶν τὸν Ὑψιστον· Θεὸν Ἀρχιστράτηγε.

Син 25 "Нзвелъ есн ѿ ꙗзыка, ѿноплем(е)на· прнклѡушп сѧ· ѿ порабощеніѧ лѣѣ· нзведн въ скорѣ, млѧ вѣш'неѣ· бжїи· ἀρχ'нстратнже :~

В единствения препис на тропара в Син 25 първоначалният превод е претърпял промени. Още в началото липсва превод на βιαία, а на мястото на ἐλεεινῶς се появява съществителното лѣѣ, за което липсва дума в гръцкия текст. Възможно е то да е преосмислено от дума с корен жал-, подобно на вече описаните примери в Син 25. Съдържанието на тропара припомня за изпращането на архангела от Бога⁷⁰, за да води еврейския народ, при излизането му от Египет и прехода му през пустинята (Иzx. 14:19, 23:20, 32:34, 33:2). Във втората част е направен преход с обръщение към архангела от името на произнасящите тропара.

Богородичен: Ὁ Δαυὶλ σε ὄρος γράφει μέγα· ὁ Ἀββακοὺμ δὲ Ἄχραντε· ὄρος κατάσκιον ἀρεταῖς· καὶ Δαυὶδ τετυρωμένον· ἐξ οὗ ὁ Θεὸς σεσάρκωται· τὸν κόσμον λυτροῦμενος.

Я 84 Даннлѣ тѧ горѡу пншетъ велнкѡу, амбакомъ же горѡу прѣсѣньноуію· добродѣтельмї, ѿ дѣдъ оусыренѡуію, ѿж неѧже бѣ възплѣтн сѧ [ѿ] мнра нзбавлѧіѧ :~

САНУ 283 Данїилъ же тѣ горѡ пншетъ велнѧкѡу. ѧвѧакѡмъ горѡ прнсѣнннѡу добродѣтельмн. дѣдъ ѡсѣренннѡу. нз нїеже бѣ възплѣтн се мнра нзбавлѧіѧ : ~

Драг Даннлѣ тѧ пншетъ горѡ велнкѡ· ѿ ѧмбакоум же прѣтѧѧ· горѡ прнсѣнннѧіѧ добродѣтѣлѣ· ддѣ же оусыренѡ· ѿ неѧже бѣ възплѣтн сѧ· мнра нзбавлѣѡ :~

⁷⁰ В посочените места от Книга Изход не е споменато, но според църковното предание това е архангел Михаил, духовният княз, покровител на еврейския народ в Дан. 12:1 – „И в онова време ще се подигне Михаил, велик княз, който брани синовете на твоя народ (...)“.

- Ф.п.І.72 [Д]анна' та пншетъ горѣ велнкѣ амьбакоум же прѣѣтаа горѣ
прнсѣвнѣна добродѣтель. дѣдъ же оушрѣна ѿ неѣже бѣ въплѣтн
са ѱ мѣра нзбавлѣѣ:
- Син 25 ДАНА' ТА ГОРѢ. ПНШЕТЪ ВЕЛНКѢ. АМБАКОУМ ЖЕ ПРѢѣТАА ГОРѢ.
ПРНСѢВНѢНѢ. ДОБРОДѢТЕЛН. ДѢДЪ ЖЕ ОУСЪРѢННѢ. ѿ НЕѢЖЕ БѢ
ВЪПЛѢТН СѢ, МѢРА НЗ'БАВЛѢѢ :-

По-съществените различия са следните:

1. ὁ Ἀββακοῦμ δὲ Ἄχραντε

амбакомъ же Я 84, ἀββακὺμ САНУ 283,

ἢ ἀμβακοῦμ же прѣѣтаа Драг, амьбакоум же прѣѣтаа Ф.п.І.72, амьбакоум же
прѣѣтаа Син 25;

2. ἀρεταῖς

добродѣтельмѣ Я 84, добродѣтелн САНУ 283,

добродѣтѣл Драг, добродѣтель Ф.п.І.72, добродѣтелн Син 25;

Различията са много по-малко. Максимално близките преписи предполагат самостоятелно разпространение на богородичния извън разглеждания канон и неговата известност. В група А е изгубен епитетът прѣѣтаа. Това явно е станало много рано, в общ архетип за двата преписа.

Преводът на грц. ἀρετή с добродѣтель, употребен във всички преписи, е по-късно предпочитание. В ранните текстове за тази гръцка лексема се употребяват предимно еднокоренни съответствия дѣтель/ дѣло⁷¹.

Четвърта песен. Състои се от ирмос, седем тропара за празника и богородичен. До нас са достигнали в превод ирмосът, I, II тропар и богородичният във всички преписи, III тропар само в група А, а VI само в Син 25 от група Б. Липсват тропари със следните начала: Ἴδε ὁ τόπος ὁ θεῖος (IV), Ἀπὸ περάτων σε δῆμος (V) и Τοὺς κληρωθέντας τῷ οἴκῳ (VII).

Ирмос: Ἀκήκοεν ὁ Προφήτης· τὴν ἔλευσίν σου κύριε· καὶ ἐφοβήθη· κατενόησε τὰ ἔργα σου· καὶ ἐξέστη· δόξα τῇ δυνάμει σου· δόξα Χριστέ· τῇ συγκαταβάσει σου⁷².

⁷¹ Йовчева 2014: 117–120.

⁷² Hannick 2006: 123.

- Я 84 ОУСЛЫШАВЪ ЖЕ ПРРКЪ ∴
 САНУ 283 ОУСЛЫША ПРРКЪ ПРНШЬСТВІЕ ∴
 Драг ОУСЛЫШАВЪ ПРРКЪ ПРНХОДЪ ТВОИ ГН Н ОУБОА СЖ ∙ РАЗОУМЪВЪ ДЪЛА
 ТВОА Н ДІВН СА ∙ СЛВА ХЕ СНАЪ ТВОЕН ∙ СЛАВА ТВОЕМОУ СЪМОТРЕНЮ ∴
 Ф.п.І.72 ОУСЛЫШАВЪ ПРРКЪ ПРНХОДЪ ТВОИ ГН ∙ Н ОУБОА СА ∙ Н РАЗОУМЪВЪ ДЪЛА
 ТВОА Н ДНВН СА ∙ СЛА ХЕ СНАЪ ТВОЕН СЛА ТВОЕМОУ ПРНШ[Е]СТВН[Ю]
 Син 25 ОУСЛЫШАВЪ, ПРНХОДЪ ∙ ПРРКЪ ∙ ТВОИ ГН ∙ Н ОУБОАХ' СА ∙ РАЗОУМЪВЪ
 ДЪЛА ТВОА ∙ Н ДНВНХ' СА, СЛА ХЕ СНАЪ ТВОЕН ∴

Ирмосът липсва в Ирмология на Евстратиадис. В група А той се разпространява само с началото си, а в преписите от група Б е изписан изцяло, като в Син 25 липсва последната цялост, а в Драг и Ф.п.І.72 при нея се появява разночетене за тѣ суѣкатаβάσει – съмотреніе срещу прншьствіе. При преписите в група Б може да се предполага, че в протографа ирмосът се е разпространявал изписан, но без последната цялост, както е в Син 25. При разпространението на версията, преписвачите са дописвали текста по памет или са били повлияни от често използвана формула, което е причина за появата на разночетенето в Драг и в Ф.п.І.72. Идентичният в останалата си част текст в тези два преписа предполага, че те са преписани от общ антиграф. Липсата на лексемата прншьствіе в Я 84 поставя под съмнение дали разночетенето за ἔλευσις – прншьствіе – прнходъ е съществувало, но тъй като САНУ 283 следва текста в източнославянския, би могло да се приеме, че в група А е употребено прншьствіе. ПРНХОДЪ се среща в Супрасълския сборник, а прншьствіе е използвана освен в него и в глаголическите паметници⁷³, но от извлечените примери в речника нито едната от двете не е регистрирана срещу гръцкото ἔλευσις. Употребата на отглаголни съществителни от коренен тип като ПРНХОДЪ „е съсредоточена в южнославянските или пряко свързани с тях древноруски източници“⁷⁴. Те навлизат в текстовете от разговорния език и са непознати извън химнографските творби или са намерени само в единични съчинения. Тези съществителни спадат към раритетните лексеми в химнографията⁷⁵. М. Йовчева отбелязва факторите, които са ограничили разпространението на отглаголни съществителни от коренен тип в един ранен период от развитието на езика – от една страна, те са изтласкани от редакциите на вече преведените текстове и от новите преводи, а, от друга, „със своя

⁷³ Старобългарски речник 2009: 396–397, 402–403.

⁷⁴ Йовчева 2014: 166.

⁷⁵ Йовчева 2014: 165–166.

некнижовен характер този тип съществителни имена не е отговарял на изискванията на поетическата реч, за която по-подходящи били отглаголните със суфикс -ниѣ и дори по-архаичните със суфикс -ьствниѣ⁷⁶.

Първи тронар: Σενναχηρεῖμ ὡσπερ πάλαι· λαὸν πολὺν κατέστρωσας· θεία προστάξει· τοὺς τῆς Ἄγαρ οὕτω σύντριψον πολεμοῦντας· καὶ κατεπεμβαίνοντας· λαῶ τῷ πιστῷ· Μιχαὴλ Ἀρχιστράτηγε.

- Я 84 Ѡкоже древле сенахнрѣмъ людн многы побѣдн бжѣтвнѣмъ повелѣннѣмъ, агарѣнѣ, тако съкроушн борѣща н нахѡдѣщаѣ на людн смѣренѣнѣ, мнхѣнѣ архѣнѣ :~
- САНУ 283 Ѡкоже снхернѣмъ лѡдн мнѡгы побѣдн бжѣтвнѣмъ повелѣннѣмъ. агарѣнѣ. тако съкроушн бѡрѣщеє [.] нахѡдѣщеє. на людн смѣреннѣе. мнхѣнѣ архѣнѣ : ~
- Драг Сенахнрнмовѣ. ...⁷⁷ ѣкоже древле людн мног[ы] побѣдн· бнжнѣмъ (!) велѣннѣмъ· тако н агарѣнѣ съкроушн· борѣщаѣ сѣ н нападѣщаѣ на людн смѣреннѣ· архнстратнже мнхѣнѣ :~
- Ф.п.І.72 [С]енахнрнмовн· ѣкоже древле людн многы побѣдн· бнѣмъ велѣннѣмъ· тако н агарѣнѣ съкрѡшн борѣщаѣ сѣ н нападѣщаѣ· на людн смѣреннѣ архнстратнже мнхѣнѣ
- Син 25 Сѣдѣ на херѡвнѣмъ· ѣкоже древле, людн многы побѣдн· бжнѣмъ велѣннѣмъ· тако н агарѣнѣ съкрѡшн· н борѣщаѣ сѣ съ мнѡѣ· н нападѣщаѣ· на лѡдн смѣреннѣ архнстратнже :~

По-съществени разночетения между преписите:

1. Σενναχηρεῖμ ὡσπερ πάλαι

Ѡкоже древле сенахнрѣмъ Я 84, Ѡкоже снхернѣмъ САНУ 283,

Сенахнрнмовѣ Драг, [С]енахнрнмовн Ф.п.І.72, Сѣдѣ на херѡвнѣмъ Син 25,

2. θεία προστάξει

бжѣтвнѣмъ повелѣннѣмъ Я 84, бжѣтвнѣмъ повелѣннѣмъ САНУ 283,

бнжнѣмъ (!) велѣннѣмъ Драг, бнѣмъ велѣннѣмъ Ф.п.І.72,

бжнѣмъ велѣннѣмъ Син 25;

⁷⁶ Йовчева 2014: 166. Вж. и Пичхадзе 2009: 301; Кривко 2012: 159–160.

⁷⁷ Тук в ръкописа има празно място.

3. κατελεμβαίνοντας

наχοΔηαцага Я 84, наχοΔεџее САНУ 283

нападаѣѣѣѣ Драг, напѣѣѣѣѣѣ Ф.п.І.72, напѣѣѣѣѣѣ Син 25,

4. Μιχαήλ Ἀρχιστράτηγε

мнханле ἀρχα[α]нгле Я 84, мнханле ἀρχάγγλε САНУ 283,

ἀρχнстратнже мнханле Драг, архнстратнже мнханле Ф.п.І.72, ἀρχнстратнже Син 25.

В Драг и в Ф.п.І.72 собственото име Сенахирим⁷⁸ е склонено в дат. п по ѱ-основи, а в Син 25 е превърнато в отделна фраза съде на херουѣнмъ, която се отнася до архангела. Паронимичната близост между сенахнрнмѣн и израза съде на херουѣнмъ предполага, че и в антиграфа на Син 25 е стояло съществителното име в дат. п., което явно е преосмислено при преписването поради неразбиране или повреда на извода.

Предаването на θεία/ θεῖος с божнн/ божъствънъ е доста разпространено в ръкописите, като от двете преводни съответствия по-ранното е божнн⁷⁹. Заместването му с божъствънъ „е една от най-често срещаните замени при редактирането на текстовете на всекидневните минеи“⁸⁰. При вариацията архангеле/ архнстратнже по-старото е в група А, докато в Б е избрано калкирано съответствие.

Контекстовото предаване на λαῶ τῷ πιστῷ с людн смъренъна във всички източници предполага общ протопревод на канона, тъй като на прил. име πιστός почти без изключение във всички текстове съответства върънъ⁸¹.

Втори тропар: Ὡς φοβερὸν σου τὸ εἶδος· ὡς θαυμαστὸν καὶ τὸ κάλλος· Μιχαὴλ ὄντως· ὡς ὑπέρλαμπρος ἡ δόξα σου ἦν δεικνύεις· πᾶσι τοῖς ποθοῦσί σε· τελῶν ἐναργῶς ἄπειρα θαύματα.

Я 84 ꙗко страшно твоѣ вндѣннѣ, ꙗко чюдъна доброта, мнханле, въ нстннѣ. ꙗко прѣсвѣтъла слава твоѣа, юже ѣвляѣшн въсѣмъ любѣщнѣмъ тѣа, творѣа дѣѣа бѣщнслънаа чюдеса :

САНУ 283 [Ѧк]о стрѣшноѣ твоѣ вндѣннѣ. ꙗко чюдънаа доброта [м]нханле въ нстннѣ. ꙗко прѣсвѣтълаа слава твоѣа. юже ѣвляѣшн любѣщнѣ тѣ. творѣнѣ дѣѣе бѣщнслънаа чюдса.

⁷⁸ Асирийски владетел (705–681 г. пр. Хр.). Вж.: 4Цар. 18:13; 19:16, 19:20, 19:36; 2Парал. 32:1–2, 32:9–10, 32:22; Ис. 36:1; 37:17, 37:21, 37:37.

⁷⁹ Йовчева 2014: 131–132, 167–169.

⁸⁰ Йовчева 2014: 132.

⁸¹ Аргировски 2003: 372.

- Драг ꙗко странъ видъ твои. ꙗко юдна доброта твоѧ мнхѧнле въ
нстннѣ н ꙗко прѣсвѣтла слава твоѧ. ꙗже ꙗвлѣши любѧцимъ
тѧ всѣмъ. съдѣловаѣ н съврѣшаѣ. бесчнслънаѧ юдеса :~
- Ф.п.І.72 [Ѧ]ко страшенъ видъ твои. ꙗко юдѧна доброта твоѧ мнхѧнле
въ нстннѣ. н ꙗко прѣсвѣтла слѧ твоѧ ꙗже ꙗвлѣши всѣмъ
любѧцимъ тѧ. съдѣловаѣ н съврѣша бесчнслънаѧ твоѧ юдеса :
- Син 25 ꙗко страшенъ видъ твои. ꙗко юдѧна доброта, твоѧ. мнхѧнле
велнкѧ, въ нстннѣ. ꙗко прѣсвѣтла слава твоѧ. ꙗже ꙗвлѣши
всѣмъ, любѧцимъ тѧ. съдѣловаѣ, н съврѣша бесчнслънаѧ юдеса
:~

По-съществени различия между преписите:

1. τὸ εἶδος

видѣннѣ Я 84, видѣннѣ САНУ 283, видъ Драг, видъ Ф.п.І.72, видъ
Син 25;

2. τελεῶν ἐναργῶς

творѧ дѣѧ Я 84, творѣнѣ дѣѣ САНУ 283,

съдѣловаѣ н съврѣшаѣ Драг, съдѣловаѣ н съврѣша Ф.п.І.72, съдѣловаѣ, н
съврѣшаѣ Син 25.

Както в предходния тропар, в който две от различията са от
еднокоренни лексеми (божѣствннѣмъ повелѣннѣмъ и божѣемъ велѣннѣмъ
за θεῖα προστάξει), така и тук се появява видѣннѣ (група А) и видъ
(група Б) за εἶδος. В конкретния пример в южнославянските преписи е
предпочетено коренното отглаголно съществително, докато преписите
от група А показват предпочитание на -ннѣ. За разлика от разгледаните
тук различия, в първа и трета песен на канона преобладават
разнокоренните варианти, които са по-малко в четвърта песен.

Във втория тропар на предходната III песен също е употребена лек-
семата видѣннѣ, но на това място тя е без различие в преписите срещу
гръцкото θεωρία, за което се използва и по-ранното съответствие бого-
видѣннѣ⁸². От двойката видѣннѣ и видъ за εἶδος видъ се намира в по-ста-
рите преводи, въпреки че в паримейните четива са налични и двата члена
на синонимната двойка, а за преславската редакция е характерна лексе-
мата образъ⁸³. Възможно е в този случай по-старото видъ да е пропуснато

⁸² Ягич 1886: СХV.

⁸³ Йовчева 2014: 197–198.

при редактирането на текста в група Б, но може и да е оставено умишлено като по-подходящо за предаване на съответното гръцко съществително.

Употребата на *сѣдѣловаѣа* от вариантите *творѣа* – *сѣдѣловаѣа* за *τελῶν* спада към продуктивен словообразователен тип имперфектни глаголи със суфикс *-ова/-ева-*, които се срещат в ранната книжнина в немалко химнографски текстове, а също така и в панегирически и паренетически произведения, отличаващи се с повишена честотност на усложнени книжни образувания⁸⁴. Употребата на глаголи със суфикси *-ова/-ева-* е регистрирана както в ранни източнославянски ръкописи със старобългарски протографи, така и в най-ранните служебни минеи, съхранени в източнославянски преписи. Значително количество са случаите, в които ИлК и ПМ съдържат вариант на лексема със суфикс *-ова/-ева-*, а съответстващите им места от служебните минеи – еднокоренен вариант с друг суфикс или друга лексема. Като допълнителни източници в изследването на М. Йовчева са привлечени южнославянските минеи, използвани и в настоящия анализ. Резултатите от сравнението на източниците показват редакция в източнославянските текстове, при която са отстранявани глаголите със суфикси *-ова/-ева-* и съответно по-стар вариант в южнославянските ръкописи и тези със старобългарски протограф⁸⁵.

Ритмо-интонационните цялости, в които се възпяват качествата на архангела, са свързани една с друга със синтактичен паралелизъм. Всяка от тях започва с *ὡς* в гръцкия текст, а в преводните преписи – с *ѣко*:

1. Ὡς φοβερὸν σου τὸ εἶδος

ѣко страшьное твоѣ видѣннѣ (гр. А) / ѣко страшенъ видъ твоѣ (гр. Б);

2. ὡς θαυμαστὸν καὶ τὸ κάλλος

ѣко чюдъна доброта (гр. А) / ѣко чюдъна доброта твоѣа (гр. Б);

3. ὡς ὑπέροχτος ἡ δόξα σου

ѣко прѣсвѣтълаа слава твоѣа (гр. А) / ѣко прѣсвѣтъла слава твоѣа (гр. Б).

Трябва да се обърне внимание, че стегнатите фрази с елиптични изречения при синтактичния паралелизъм, за чието изграждане в конкретния случай са използвани високочестотни за химнографията лексеми като *страшьнъ*, *чюдъна*, *доброта*, *(прѣ)свѣтъла*, *слава*, свеждат разночетенията до минимум и сближават максимално преписите помежду им, за разлика, например, от тропарите с богословско съдържание. Затова е важно да се анализират тропари с различна форма и съдържание.

⁸⁴ Йовчева 2009б: 219.

⁸⁵ Йовчева 2009б: 209–228.

Трети тропар: Περιπολεύων τὰ ἄνω· ἐπιφοιτᾷς ἐκάστοτε· φρικτῶς τοῖς κάτω· συμφορῶν πολλῶν καὶ θλίψεων· καὶ κινδύνων πάντας ἐξαιρούμενος· Θεοῦ Λειτουργέ· τοὺς προσκαλουμένους σε.

Я 84 Шѣствоуѣа възшыньхъ, прнходнши вѣсѣгда страшно къ ннжннмн· ѿ скъръбнї мъногыхъ н печалн н ѿ бѣдъ вѣса нземла, бжїна слоуго, прнзывающнхъ ∴

САНУ 283 Шѣствєє вѣ вѣшннѣ. прнходнши вѣсєгда страшно кѣ ннжннѣ. ѿ скръбѣы мнѣгыє печалы. н ѿ бѣѣ вѣсѣѣ. нзїмла бжїн слѣго прнзывающнх тѣ : ~

Третият тропар се намира само в група А. Разночетенията в двата преписа са образувани от фонетични и графически промени в думите.

Преводът на ὁ ἄνω със славянското възшыннн също е по-късен. В ранните химнографски текстове за тази гръцка дума се предпочита възшыннн.

Шести тропар: Στῦλος πυρὸς καθωράθης· Ἀρχίπρω τῷ θεόφρονι· ὅτε ἀλείρους· δῆμος ἄνομος κατέσπευδε· κατακλύσαι ὕδασι τὸ τέμενος τὸ σόν· ἀρχηγὲ τῶν ἄνω Δυνάμεων.

Син 25 Стѣльп ѡгнѣнь вндѣ тѣ· архнпъ вѣомѣдрнн· н ѣга бесплѣтннн нарѣдъ· безаконннѣ, тѣщашѣ сѧ погрѣшнн· водамн храмъ твоѣ· наѣллннчѣ вѣшннмъ сламъ ∴~

Тропарът се намира само в група Б, запазен в Син 25, а в Драг и Ф.п.І.72 канонът е претърпял вторично съкращение и в двата преписа песнопението липсва. Ако се съди по появата на бесплѣтннн на мястото на гръцкото ἄλειρος (‘неопитен’, ‘незапознат’, ‘незнаещ’, ‘неосведомен в нещо’)⁸⁶, което се отнася за хората, тръгнаха да осквернят храма, то и в този случай, подобно на някой други места в Син 25, явно текстът е бил преосмислен. Възможно е преосмислянето да е станало от превод на думата в нейното второ значение ‘безчислен’, ‘безконецен’, ‘многоброен’.

Съдържанието на тропара отпраща към Архиповата версия на разказа за Чудото в Хоня⁸⁷, в която архангел Михаил се явява като огнен стълб пред Архип, председателя на храма, посветен на архангела, – тогѧ прндѣ рѧбѣ вжн ста ѿ шюж ѣго: [г]ла[с] же ѿ него слышашѣ· а велнкѣта славѣ его:

⁸⁶ Войнов 1996: 83.

⁸⁷ Иванова 2008: 187–188; Атанасова 2008: 107–110; Атанасова, Иванова 2012: 181–211.

внше стлѣпа ѡгнѣнѣ ѡ зема до нбѣз⁸⁸. Разказът е добре познат в славянския православен свят и според Д. Атанасова и Кл. Иванова е твърде вероятно преводът да е възникнал още през X в., най-вероятно на глаголица⁸⁹. Може да се допусне, че разказът е бил преведен заедно с канона като една от творбите, предназначени за празника на Чудото в Хоня.

Богородичен: Ὁ Γαβριήλ σοι τὸ Χαῖρε· ἐκ τῶν ὑψίστων Πάναγνε κομίζων ἦλθε· σὺν αὐτῷ οὖν ἐκβοῶμεν· Χαῖρε πύλη· μόνος ἦν διώδευσε· Χριστὸς ὁ Θεός· σῶζων τὸ ἀνθρώπινον.

- Я 84 Гавриѣл тн рѣдоуѣ са ѡ вышннхъ, прѣтѣа, прнносѣ прнде· съ тѣмь оубо възпнѣмъ тн· рѣдоуѣ са дверь, юже ѣдннъ пронде хсѣ бѣ, спсѣа ѣ ѣвѣство ∴
- САНУ 283 Н гаврііѣл тн рѣоуѣ се. ѡ вышннѣ прѣтѣа прнде прнносѣ. съ тѣмь ѣвѣ ѣ мѣ възпнѣм тн. рѣоуѣ се двери ѣюже пронде хсѣ гѣ. спсѣе ѣвѣство ∴ ~
- Драг [Г]доуриѣл тн рѣоуѣ са· ѡ вышннхъ прнносѣ прнде прѣтѣа съ нм же възпнѣм тн· рѣоуѣ са двери ѣже ѣдннъ пронде хсѣ бѣ спсѣа ѣ ѣвѣство ∴
- Ф.п.І.72 [Г]авриѣл тн рѣоуѣ са ѡ вышннхъ прнносѣ прнде прѣтѣа· с нм же възпнѣмъ тн· рѣоуѣ са двери ѣже [ѣ]дннъ вышнъ пронде гѣ бѣ· спѣ ѣвѣство ∴
- Син 25 Гавриѣл тн рѣоуѣ са, ѡ вышннхъ прнде прсно прѣтѣа съ нм же възпнѣм тн· рѣоуѣ са двери· ѣа(же) ѣдннъ пронде, хѣ бѣ· спѣа ѣвѣство ∴ ~

По-съществени разночетения между преписите:

1. σὺν αὐτῷ οὖν ἐκβοῶμεν

съ тѣмь оубо възпнѣмъ тн Я 84, съ тѣмь ѣвѣ ѣ мѣ възпнѣм тн САНУ 283, съ нмже възпнѣм тн Драг, с нмже възпнѣмъ тн Ф.п.І.72, съ нм же възпнѣм тн Син25.

⁸⁸ Атанасова, Иванова 2012: 207.

⁸⁹ Атанасова, Иванова 2012: 182, 195.

Ирмосът е заимстван от същия канон на Андрей Критски, от който е и този за I песен⁹². Притежателното местоимение твоѣго, пропуснато в Драг, но налично в съвсем близкия до него Ф.п.І.72, е поредният пример, от който става ясно, че по-късният Ф.п.І.72 не може да е възникнал от Драг, въпреки че двата ръкописа са изключително близки.

Първи тропар: Προγόντες τὰ θαυμάσια· ἃ ἔμελλες Πρωτάγγελε· ἐπιτελεῖν ἐν τῷ τεμένει σου· οἱ κήρυκες τοῦ Λόγου· πᾶσι προκατήγγειλαν· ὧν ἡμεῖς τὴν ἔκβασιν· καθορῶμεν ἐναργῆ.

- Я 84 Провѣдоуще юдеса, ѿже хоташе прѣвыи ангѣлъ творити въ црѣкви твоѣи, проповѣдннчн словоу всѣмъ провѣзвѣстнша, ѿхже мы събытѣ вѣднмъ ѿвѣ : ~
- САНУ 283 Провѣдѣи юса ѿже хотѣаше прѣвыи аггѣле. творити въ црѣкви твоѣи. проповѣдннчн словоу всѣмъ провѣзвѣстнше. ѿхже мы събытѣ вѣднмъ ѿвѣ : ~
- Драг Проповѣдаѣще юдеса· ѿже хотѣше прѣвыи ангѣл· съврѣшатн въ црѣкви твоѣи· проповѣдннчн словесѣ· всѣмъ провѣзвѣстншѣ· ѿхже н мы събытнѣ вѣднмъ ѿвлєно : ~
- Ф.п.І.72 [П]ровѣдаѣще юдеса ѿже хотѣше прѣвыи аггѣле съврѣшатн въ црѣкви твоѣ[н] проповѣдннчн словесн· всѣмъ провѣзвѣстнша ѿхже н мы събытнѣ вѣднмъ ѿвлєно :
- Син 25 Прοιὰβλѣα̅цин юдеса· ѿкоже хотѣше прѣвы· аггѣл· съврѣшитн въ црѣкви твоѣи· н проповѣдннчн словесн· всѣмъ провѣзвѣстншѣ· ѿхже н мы· с̅бы̅т̅и̅ вѣднмъ, ѿвлєн̅но : ~

По-съществени разночетения между преписите:

1. Προγόντες

Провѣдоуще Я 84, Провѣдѣи САНУ 283,

Проповѣдаѣще Драг, [П]ровѣдаѣще Ф.п.І.72, Προιὰβλѣα̅цин Син 25;

2. ἐπιτελεῖν ἐν τῷ τεμένει

творити въ црѣкви Я 84, творити въ црѣкви САНУ 283,

съврѣшатн въ црѣкви Драг, съврѣшатн въ црѣкви Ф.п.І.72, съврѣшитн въ црѣкви Син 25.

⁹² Εὐστρατιάδης 1932: 106, 149.

3. ἐναργῆ

Я 84, САНУ 283, Драг, Ф.п.І.72, Син 25.

Разночетенията в Драг и в Син 25 в първия пример най-вероятно са породени от паронимични грешки. В този случай само Я 84 и Ф.п.І.72 пазят коректното четене. Във втория пример срещу гръцкото τῷ τεμένει във всички преписи се намира ὑρίκν (црквн), а в петия тропар от IV песен в преписа от Син 25 срещу същата гръцка дума стои храмъ. Синонимите в превода изглежда са породени от пропуск при редакцията на текста, при който в първия тропар от V песен е оставена по-старата лексема цръкзы, а в петия от IV се намира по-новото съответствие храмъ⁹³. Наличието на една и съща дума във всички преписи, която на друго място в едната група е била подложена на редакция, е довод за един общ превод на канона, преди да бъде подложен на редакторски промени в група Б, а вероятно и в група А.

Втори тропар: Τῆ θεία εἰσηγήσει σου· Ἀρχάγγελε ἀνίστησιν· οἶκον εὐκτήριον τῷ ὕδατι· τῷ βρύοντι τὴν χάριν· εἰσβλέψας τὴν ἴασιν· τῆς παιδὸς ὁ πάλαι σου· βλασφημῶν τὰς δωρεάς.

Я 84	Бѣствѣнымъ ти съказаннѣмъ, архѣгле, въздвнзашъ домъ црквнзынъ оу воды, нстауающа блгть, вндѣвъ нцѣленнѣ ѡтрокѡвнца, нже дрѣвле похѡуанвзынъ твоѧ дары :
САНУ 283	Бѣтвѣнымъ ти създаннѣмъ. архѣгле възвнзашъ. двмъ цркѡвнымъ оу воды. нстауашъ блгть. вндѣвъ нцѣленнѣ ѡтрокѡвнца нже дрѣвле похланвъ твоѧ дары : ~
Драг	Бѣствнымъ ти ходатаиствомъ· архангѣле наставнлъ єсть домъ мтвнынъ· водоѡ текѡщеѡ· блгть вндѣвъ, нцѣленнѣ ѡтрокѡвнцн· нже дрѣвле похѡуанвзы твоѡ дары :~
Ф.п.І.72	Бѣтвннмъ ти ходатаиствомъ архѣглѣ· ставнлъ ѣ домъ млтвннмъ· водоѡ текѡщеѡ блгть вндѣвъ· нцѣленне ѡроковнцн нже дрѣвле похѡульѡвъ твоѡ дары.
Син 25	Бѣествѣв'ннмъ (!) ти ходатаиствомъ архѣгеле· ставнлъ єсн домъ ти днвно· водоѡ текѡщѡѡ· блговндѣвъ, нцѣленне ѡроковнцн· нже дрѣвле похѡуанвъ твоѡ дарынъ :~

⁹³ Същата синонимна двойка се появява в бележките към наблюденията на Ягич върху лексиката на Новгородските минеи за гръцкото ὁ ναός (Ягич 1886: СХХІ).

По-съществени разночетения между преписите:

1. εἰσηγήσει

съказаннѣмъ Я 84, създаниѣмъ САНУ 283,

χοδαταῖστωνъ Драг, χοδαταῖστωνъ Ф.п.І.72, χοδαταῖστωνъ Син 25;

2. ἀνίστησιν

въздвнзѣши Я 84, възвнзѣши САНУ 283,

наставнлѣ ѣсть Драг, ставнлѣ ѣ Ф.п.І.72, ставнлѣ ѣси Син 25;

3. οἶκον εὐκτήριον

домъ црѣвннъ Я 84, дѣмъ црѣвннъ САНУ 283,

домъ ѣтвннъ Драг, домъ мѣнтвннъ Ф.п.І.72, дом' ти днвно Син 25;

4. βρῦοντι

нстауающа Я 84, нстауаѣши САНУ 283,

текѣщѣ Драг, текѣщѣ Ф.п.І.72, текѣщѣ Син 25.

В този тропар отново вземат превес разнокоренните разночетения. В първия пример εἰσηγήσις ('предложение', 'предизвикване', 'причиняване')⁹⁴, преведено със съказаннѣ в група А след паронимична грешка в САНУ 283 се е трансформирало в създаннѣ. А в Син 25 молнтвннъ е станало ти днвно, което е поредният пример в този ръкопис за замяна на една лексема с друга (в случая – с две), като единствената връзка между тях са някои общи графемни. В третия от изнесените примери, за разлика от наблюдаваната тенденция дотук в канона, група Б дава точен превод за οἶκον εὐκτήριον според етимологията на гръцката дума, а група А – по-свободен.

Четвърти тропар: Προσελθετε ἀρῦσασθε· χάριν ὁμοῦ καὶ ἔλεος· τῶν ἰαμάτων ἢ ἀέναος· πηγὴ πρόκειται πᾶσιν· ἦν ὁ Ἀρχιστράτηγος· θείας ἐπινεύσεσιν· ἐφανέρωσεν ἡμῖν.

Я 84 Прнстоупнте, поурѣпѣте блѣтъ възкупѣ ѣ млѣтъ· нчѣленнѣ прнснотекоущн нстоуѣннѣ прѣдѣлѣжнтѣ, ѣгоже архнстратнгъ бжѣствнннн мановеннѣ ѣвнлѣ ѣсть намъ ∴

САНУ 283 Прнстоупнте ѣ поурѣпѣте блѣтъ възкупѣ ѣ млѣтъ· нсцѣленнѣ прѣотѣкѣщн нстоуѣннѣ прѣлѣжнтѣ· ѣгоже архѣстратнгъ бжѣтвнннн мановѣннѣ ѣвнлѣ ѣ намъ ∴ ~

Син 25 Прнстѣпнте ѣ прннѣпѣте· блѣтъ, купѣно, ѣ мнолость, цѣлѣвам' бо прнснотекѣщнннѣ· нстоуѣннѣ прѣлѣжнтѣ всѣмъ· ѣгоже архѣстрѣтнгъ· бжѣствннннн, маннѣмъ· ѣвнлѣ ѣ намъ ∴~

⁹⁴ Войнов 1996: 225.

По-съществени разночетения:

1. ἀρύσασθε
 поурьпѣте Я 84, поурьпѣте САНУ 283,
 прннмѣте Син 25;
2. ὁμοῦ
 възкоупѣ Я 84, възкѣпѣ САНУ 283
 коуп'но Син 25;
3. τῶν ἰαμάτων
 ѡцѣленнї Я 84, ѡцѣленїа САНУ 283,
 цѣл'бам' Син 25;
4. πᾶσιν
 ∅ Я 84, ∅ САНУ 283,
 всѣмь Син 25;
5. ἐπινεύσεσιν
 мановеннї Я 84, мановенїн САНУ 283,
 маннѣмь Син 25.

В третия пример в Син 25 за гръцкото τῶν ἰαμάτων е използвана архаичната дума цѣлба, регистрирана в ръкописите от Ягич срещу нсцѣленнїе⁹⁵, както е и в конкретния случай. Преводът на πᾶσιν се намира единствено в Син 25, а в група А липсва както в Я 84, така и в САНУ 283. Възможно е лексемата πᾶσιν да е липсвала в гръцкия текст, послужил за превод в група А, или вече преведената лексема да е изгубена в протографа, послужил за групата.

Богородичен: Ἀγγελικῶν Δυνάμεων· Παρθένε ὑπερέχουσα· καὶ τετοκυῖα τὸν ἀπάντων· Θεὸν καὶ βασιλέα· σὺν αὐτοῖς ἰκέτευε· Παναγία Δέσποινα· διασώζεσθαι ἡμᾶς.

Я 84	Англскыѣхъ силъ, дѣво, большн соущн, ꙗко рожьшн всѣхъ црѣа, съ тѣмь помолн сѧ, прѣстаѧ влѣуце, ѡзбавнтн сѧ намъ·:
САНУ 283	Аγγέλскыѣ силъ дѣво. бѡлшнн сѡщн. ꙗко рожѣшн всѣхъ бѧ ѡ црѣа. съ тѣмн помлн се прѣтаѧ влѣуце. ѡзбѡвнтн се нѧмь ѡ напастен врѡжїн:
Драг	Англскыѣ силы дѣце прѣнмашн· ꙗкѡ рожшн всѣмь бѧ ѡ црѣ· с тѣмн млн сѧ прѣтаѧ влѣуце спастн сѧ намъ ·:

⁹⁵ Ягич 1886: СХХІ.

- Ф.п.І.72 Αγγλῆσκῆβι̅ϣ̅ σ̅η̅ν̅ δ̅ι̅ψ̅ε̅ π̅ρ̅ϋ̅η̅μ̅ψ̅ι̅ν̅ ἰ̅α̅κ̅ο̅ ρ̅ο̅ζ̅ῆ̅σ̅η̅ν̅ β̅ς̅β̅μ̅β̅ β̅ᾶ̅ ἢ̅ ἰ̅ϣ̅ρ̅ϋ̅β̅ ε̅
 τ̅ῆ̅μ̅η̅ μ̅ᾶ̅ν̅ π̅ρ̅ϋ̅τ̅α̅α̅ β̅λ̅ῦ̅ψ̅ε̅ σ̅ῖ̅τ̅η̅ σ̅ᾶ̅ ν̅α̅μ̅β̅·
- Син 25 Ἐγγλῆσκῆβι̅ϣ̅ σ̅η̅λ̅ι̅· δ̅ῆ̅ν̅ψ̅ε̅ π̅ρ̅ϋ̅η̅μ̅ψ̅ι̅ν̅· ἰ̅α̅κ̅ο̅ ρ̅ο̅ζ̅ῆ̅σ̅η̅ν̅μ̅ β̅ᾶ̅ ἢ̅ ἰ̅ϣ̅ρ̅ϋ̅β̅·
 σ̅τ̅ᾶ̅ μ̅ᾶ̅ν̅ σ̅ᾶ̅· ν̅ε̅π̅ρ̅ῆ̅σ̅τ̅α̅ν̅ο̅ β̅λ̅ῦ̅ψ̅ε̅ ἢ̅ β̅ο̅ῦ̅·

По-съществени разночетения:

1. Παρθένε ὑπερέχουσα

д̅ῆ̅ο̅· большн соуцин Я 84, д̅ῆ̅ο̅· б̅о̅л̅ш̅и̅н̅ с̅ῖ̅ц̅и̅н̅ САНУ 283,

д̅ῆ̅ῖ̅ψ̅ε̅ π̅ρ̅ϋ̅η̅μ̅ψ̅ι̅ν̅ Драг, д̅ι̅ψ̅ε̅ π̅ρ̅ϋ̅η̅μ̅ψ̅ι̅ν̅ Ф.п.І.72, д̅ῆ̅ν̅ψ̅ε̅ π̅ρ̅ϋ̅η̅μ̅ψ̅ι̅ν̅ Син 25;

2. ἀπάντων

в̅ς̅ε̅χ̅ῶ̅ Я 84, в̅ς̅ε̅χ̅ῶ̅ САНУ 283,

в̅ς̅ε̅μ̅β̅ Драг, в̅ς̅ε̅μ̅β̅ Ф.п.І.72, ∅ Син 25;

3. ἰκέτευε

п̅ο̅μ̅ο̅λ̅η̅ σ̅ᾶ̅ Я 84, п̅ο̅μ̅ᾶ̅н̅ с̅ε̅ САНУ 283,

м̅ᾶ̅н̅ с̅ᾶ̅ Драг, м̅ᾶ̅н̅ Ф.п.І.72, м̅ᾶ̅н̅ с̅ᾶ̅ Син 25;

4. διασφύζεσθαι ἡμᾶς

ἡ̅ζ̅β̅α̅ν̅η̅τ̅η̅ с̅ᾶ̅ ν̅α̅μ̅β̅ Я 84, ἡ̅ζ̅β̅ά̅ν̅η̅τ̅η̅ с̅ε̅ н̅а̅μ̅β̅ САНУ 283,

с̅п̅а̅с̅т̅η̅ с̅ᾶ̅ ν̅а̅μ̅β̅ Драг, с̅ῖ̅т̅η̅ с̅ᾶ̅ ν̅а̅μ̅β̅ Ф.п.І.72, ∅ Син 25.

Срещу παρθένε в група А стои д̅ῆ̅ο̅, а в група Б – д̅ῆ̅ν̅ψ̅ε̅. „На д̅ῆ̅ο̅ от Кирило-Методиевия превод на Псалтира (LXVII. 26) в преславския тълковен превод (Чудовския псалтир) съответства д̅ῆ̅ν̅ψ̅ε̅. В преславската част на Супрасълския сборник има 35 примера за д̅ῆ̅н̅ψ̅ε̅ срещу 14 примера за д̅ῆ̅ο̅, 5 от които са в непреславската част от паметника“⁹⁶. Във втория пример за ἀπάντων група Б пази по-ранния дат. п. в̅ς̅ε̅μ̅β̅ срещу род. п. в група А в̅ς̅ε̅χ̅ῶ̅, но като цяло тропарът има повече иновации в група Б.

Шеста песен. Състои се от ирмос, шест тропара за празника и богородичен. В превод са достигнали до нас ирмосът, I, II, III (само в група А), V тропар (само в група Б, Син 25) и богородичният. Липсват тропари със следните начала: Οἱ πάλαι τῆ μαρία (IV) и Στυλόν σε φωτοφόρον (VI).

⁹⁶ Добрев 1984: 57–58.

Ирмос: Ζάλη με λογισμῶν καταλαβοῦσα· εἰς βυθὸν κατήγαγεν· ἀμέτρων ἁμαρτημάτων· ἀλλὰ σὺ κυβερνήτα ἀγαθέ· προφθάσας κυβέρνησον· ὡς τὸν προφήτην καὶ σῶσόν με⁹⁷.

Я 84 Богѣрѣ ма помѣи:

САНУ 283 Богѣра ме потѣпи помѣишленѣ постнѣгшн. въ глѣбннѣ възвѣде
вечнслъныѣ грѣхѣ. нѣ ты направн блѣгы постнѣгнѣвъ. възвѣдѣ ꙗко
прѣрка ѣ спѣсѣ ме : ~

Драг Богрѣ ма помышленнѣ постнѣгшн. въ глѣбннѣ ннзвѣде
вечнслъныхъ грѣхѣ. нѣ ты крѣмѣнн блѣгы постнѣгнѣвъ спѣсѣ :~

Ф.п.І.72 Богрѣ ма помншленнѣ постнѣгшн. въ глѣбннѣ ннзвѣ вечнслъныѣхъ
грѣхѣ нѣ ты крѣмѣнн блѣгы. прнѣѣгнѣвъ спѣсѣ ма:

Син 25 Богрѣ ма. помѣишленнѣ, постнѣгше. въ глѣбннѣ. свѣннѣ.
вечнслъныѣ грѣѣ. нѣ. ты крѣмѣнн блѣгы. постнѣгнѣвъ спѣсѣ :~

И този ирмос е зает от канон на Андрей Критски. Въпреки че най-старият запазен гръцки Ирмологий е от X в.⁹⁸, възможността при Йосиф Песнописец да подбира ирмоси от различни канони, но от един и същ автор, говори за използването на сборник с ирмоси с указания за авторите или сборник с цели канони, до който той е имал достъп. А че е разполагал именно със сборник, а не с няколко налични канона, става ясно от достъпните му ирмоси само за един глас от няколко канона, което предполага наличието на ирмоси или канони и за другите гласове на осмогласната система.

По-съществени разночетения между преписите:

1. κατήγαγεν

Ø Я 84, възвѣде САНУ 283,

ннзвѣде Драг, ннзвѣ Ф.п.І.72, свѣннѣ Син 25;

2. κυβερνήτα

Ø Я 84, направн САНУ 283,

крѣмѣнн Драг, крѣмѣнн Ф.п.І.72, крѣмѣнн Син 25;

3. προφθάσας κυβέρνησον

постнѣгнѣвъ. възвѣдѣ САНУ 283

постнѣгнѣвъ Ø Драг, прнѣѣгнѣвъ Ø Ф.п.І.72, постнѣгнѣвъ Ø Син 25;

⁹⁷ Hannick 2006: 133; Εὐστρατιάδης 1932: 106, 150.

⁹⁸ Шлихтина 2011: 619.

4. ὡς τὸν προφήτην καὶ σῶσόν με
 ѡко прѣрка ѡ спсѣ ме САНУ 283,
 Ø – Драг, Ф.п.І.72, Син 25.

Срещу κυβερνήτης стои архаичното κρῦμνυνη в група Б, което и в този случай е знак за ранен превод на канона. В САНУ 283 срещу κυβερνήτα е глаголетъ направн (при глаголите двойката е κρῦμνιτη – πρῶνιτη), а в източнославянския текст ирмосът е само с началото си и мястото не е запазено, но данните от друго текстологическо изследване, според които в Я 84 за κυβερνήτα е употребено направιτελα⁹⁹ предполагат, че и в този ръкопис се използва направн. Замяната на съществителното с глагол в САНУ 283 може да е под влияние на κυβέρνησον, което също е използвано в гръцкия текст.

Първи тропар: Τοὺς πάλαι βουλευθέντας ἀφανίσει· ποταμίους ρεύμασι τὸ ὕδωρ τῆς εὐλογίας· ὁ παρέσχευς Ἀρχάγγελε πιστοῖς· ἀπέδειξας ἀπράκτους· ἐπιστασία φρικῶδει σου.

- Я 84 Дрѣвле вѣсхотѣвѣшаѡ погѡубнѣти рѣчѣнымъ бѣстрѣнамъ, водѡу блѡсловленнѣѡ, ѡже подалъ еси, архѣгле, вѣрѣнымъ показалъ еси бездѣноу застоупленнѣмъ своѣмъ страшнымъ ∴
- САНУ 283 Дрѣвлеѡ вѣсхотѣвѣшѡ погѡубнѣти. рѣчѣнымн бѣстрѣнамн водѣ блѡвеннѣѡ. ѡже подалъ еси архѣстратѣже. вѣрѣныѡ. показалъ еси[н] бѣзѣлны. застѡплѣннѣмъ стрѣшнымъ : ~
- Драг Нже дрѣвле свѣщавшаѡ погѡубнѣти рѣчѣнымн стрѡѣтамн. водѣ блѡвеннѣѡ. ѡкоже даровалъ еси арханѣгле вѣрѣнымъ. показалъ еси бездѣлнымъ. прѣдѣстаннѣмъ страшнымъ ∴
- Ф.п.І.72 [Н]же дрѣве (!) свѣщавшаѡ. погѡубѣити рѣчѣнымн стрѡѣтамн водѣ блѡвеннѣѡ. ꙗже даровалъ еси архѣгле вѣрѣнымъ. показалъ еси бездѣлнымъ. прѣдѣстаннѣмъ. ти страшнымъ ∴
- Син 25 Нже дрѣвле свѣщавшѣѣ. погѡубѣи рѣчѣнымн стрѡѣтамн. въ водѣ блѡвеннѣѡ. еже даровалъ еси архѣгле. вѣрѣнымъ, показалъ еси н бездѣны. прѣдѣстаннѣмъ ти страшнымъ, архѣгле ∴

⁹⁹ Йовчева 2014: 138.

1. βουληθέντας

Дрѣвле възхотѣвъшаѧ Я 84, Дрѣвлек възхотѣвшѧ САНУ 283,

Нже дрѣвле свѣщавшаѧ Драг, [Н]же дрѣве свѣщавшаѧ Ф.п.І.72, Нже дрѣв'ле свѣщав'шѧѧ Син 25;

2. ποταμίους ρεύμασι

рѣвѣнымъ вѣстрннамъ Я 84, рѣвѣнымъ вѣстрннамъ САНУ 283,

рѣвѣнымъ стрѣѧмъ Драг, рѣвѣнымъ стрѣѧмъ Ф.п.І.72, рѣвѣнымъ стрѣѧмъ Син 25;

3. ὁ παρέσχες

ѡже подаль ѣсн Я 84, ѡже подаль ѣсн САНУ 283,

ѡкоже дароваль ѣсн Драг, ѡже дароваль ѣсн Ф.п.І.72, ѣже дароваль ѣсн Син 25;

4. ἀλράκτους ἐπιστάσι

вездьноу застоупленнемъ Я 84, вѣзѣльны. застоупленнемъ САНУ 283,

вездѣльнымъ · прѣдѣстаннемъ Драг, вѣздѣльнѣмъ · прѣстаннемъ · Ф.п.І.72, вѣз'дны · прѣдѣстаннемъ Син 25.

Преписите от група Б съдържат нже-конструкция за членуваното гръцко причастие, характерна за преславската книжовна норма, а тези от група А – сложна форма на причастието. Също така преводът на ρεύμασι е по-близък до оригинала в група Б, но при варинатите възхотѣвъшаѧ – свѣщавшаѧ глаголтът βούλομαι ‘желая’, ‘искам’¹⁰⁰ в група Б е разбран като βουλεύω ‘съвещавам се’, съветвам се’¹⁰¹ и преведен неправилно. Лексемата даровати за παρέχω, използвана в група Б, спада към продуктивен словообразователен модел със суфикси -ова-/-ева-, за който има многобройни примери в старобългарските паметници¹⁰².

В Я 84 и Син 25 срещу ἀλράκτους стои вездьноу и съответно вѣз'дны. От грешката в двата преписа, които нямат пряка връзка помежду си, може да се предположи, че тя е допусната много рано, тъй като се намира в най-ранния запазен препис, а наличието ѝ и в южнославянския Син 25, предполага, че тя е допусната на българска почва, още преди пренасянето на канона в източнославянската литература¹⁰³. Също така трябва да се от-

¹⁰⁰ Войнов 1996: 151.

¹⁰¹ Войнов 1996: 150.

¹⁰² Йовчева 2009б: 209–228.

¹⁰³ В Ягичевото издание лексемата в тропара е поправена на вѣздѣльны по Син. 159, а в бележка 16 под линия Ягич е уточнил „пополнено по с., где вѣздѣльны, и по т. (вѣздѣльны) вм. нашего вездьноу“ (Ягич 1886: 53).

чете вероятността грешката да е допусната в някои от преписите в двете групи, независимо една от друга.

Втори тропар: Πάλαι μὲν Μωϋσῆς ἔπληξε πέτραν· καὶ ἐρρῦή ὕδατα· νῦν δέ σου ῥήξαντος πέτραν· κατεπόθησαν ῥεῖθρα ποταμῶν· εἰσέτι μαρτυροῦντα· τὸ θαῦμα θεῖε Ἀρχάγγελε.

- Я 84 Дрѣвле оубо мочн оударн въ камень ѡ потекоша воды· нзынѣ же тебе раздражышому камень, пожрътъты быша воды рѣуьныѡ, ѡ еще свѣдѣтельствовующа юдо, бжѣтвынзыѡ архглы :-
- САНУ 283 Дрѣвле оударн мωϋση въ кáмень. ѡ растъпн се. ѡ [пот]екоше// воды. ннѡ тебе рассѣдшв кáмень. пожрътн быше воды рѣуьныѣ. еще свѣдѣтельствующюу юдоу бжѣю архїстратнгв :-
- Драг Дрѣвле мωνήснѡ· оударн въ камень ѡ потекошѡ воды· ннѣ же тебе проражышому камень· поглыщены бышѡ быстрнны рѣуьныѡ· ѡ до ннѣ свѣдѣтельствующѡ· юдесн бнѡ архангле :-
- Ф.п.І.72 Дрѣвле монсн ѡдарн въ камень ѡ потекошѡ водн· ннѣ же тебе проражышому камень· поглыщены· бышѡ быстрыны рѣуьныѡ· ѡ до ннѣ свѣдѣтельствующѡ юдесн архгле :-
- Син 25 Дрѣвле монсн, оударї въ камень· ѡ потекошѡ· воды· ннѣ же проражышомоу камень тебе· погнаны· бышѡ, бнстрынн рѣуьныѡ· ѡ до ннѣ свѣдѣтельствующѡ· юдесы· бжн архангле :-

По-съществени различения:

1. ῥήξαντος

раздражышому Я 84, рассѣдшв САНУ 283,

проражышому Драг, проражышому Ф.п.І.72, проражышомоу Син 25;

2. κατεπόθησαν ῥεῖθρα ποταμῶν

пожрътъты быша воды рѣуьныѡ Я 84, пожрътн быше воды рѣуьныѣ САНУ 283,

поглыщены бышѡ быстрнны рѣуьныѡ Драг, поглыщены· бышѡ быстрыны рѣуьныѡ Ф.п.І.72, погнаны· бышѡ, бнстрынн рѣуьныѡ Син 25;

3. εἰσέτι

ѡ еще Я 84, еще САНУ 283,

ѡ до ннѣ Драг, ѡ до ннѣ Ф.п.І.72, ѡ до ннѣ Син 25;

4. τὸ θαῦμα θεῖε Ἀρχάγγελε

юдо бжѣтвынзыѡ архглы Я 84, юдоу бжѣю архїстратнгв САНУ 283,

юдесн бнѡ архангле Драг, юдесн архгле Ф.п.І.72, юдесы· бжн архангле Син 25.

Гръцкото причастие $\rho\acute{\eta}\xi\alpha\nu\tau\omicron\varsigma$ е преведено с три различни лексеми (две в група А и една в Б) – $\rho\alpha\zeta\delta\rho\alpha\beta\eta\sigma\upsilon$, $\rho\alpha\varsigma\varsigma\epsilon\delta\eta\sigma\eta$ и $\rho\rho\omicron\rho\alpha\beta\eta\sigma\upsilon$. Според данните от Старобългарския речник глаголет $\rho\acute{\eta}\gamma\upsilon\delta\mu\iota$ е регистриран в класическите старобългарски паметници само срещу възвратната форма $\rho\alpha\varsigma\epsilon\delta\alpha\tau\eta\ \varsigma\alpha$ ¹⁰⁴. Тъй като причастието $\rho\alpha\zeta\delta\rho\alpha\beta\eta\sigma\upsilon$ от Я 84 е използвано в своето вторично значение в контекста на тропара, възможно е късният САНУ 283 да пази първичното четене. Във втория пример за гръцката лексема $\kappa\alpha\tau\epsilon\lambda\omicron\theta\eta\varsigma\alpha\nu$ се появяват две синонимни разночетения – $\rho\omicron\beta\eta\gamma\eta\tau\eta$ (група А), $\rho\omicron\gamma\lambda\upsilon\tau\eta$ (Драг и Ф.п.І.72), а с $\rho\omicron\gamma\beta\alpha\eta\tau\eta$ в Син 25 е допусната грешка, довела до преосмисляне и съвсем друго значение. Поради честите паронимни грешки в Син 25, което предполага повреди в изходния текст, най-вероятно разночетенето в този препис не се е намирало в извода. От двата варианта за грц. $\kappa\alpha\tau\alpha\lambda\acute{\iota}\nu\omega$ $\rho\omicron\beta\eta\gamma\eta\tau\eta$ и $\rho\omicron\gamma\lambda\upsilon\tau\eta\tau\eta$ вторият може да се приеме за иновация. Това става ясно от данните от Псалтира, където в основния текст многократно се появява $\rho\omicron\beta\eta\gamma\eta\tau\eta$ / $\rho\omicron\beta\eta\gamma\eta\tau\eta$, а в по-късно преведените коментари на Исихий Йерусалимски се чете $\rho\omicron\gamma\lambda\upsilon\tau\eta\tau\eta$ ¹⁰⁵. За високата честота на $\rho\omicron\beta\eta\gamma\eta\tau\eta$ спрямо $\rho\omicron\gamma\lambda\upsilon\tau\eta\tau\eta$ в ранните паметници свидетелстват и данните от Синайския псалтир¹⁰⁶.

Трети тропар: Τὸ εἶδος καὶ ἡ φύσις σου πυρίνη· πιστοὺς μὲν φωτίζουσα· φλογίζουσα δὲ ἀπίστοις· Ἀρχιστράτηγε θεῖων λειτουργῶν· προστάτα τῶν ἐν πίστει· εἰλικρινεῖ εὐφημοῦντων σε.

Я 84 ВѢДѢННѢ ІЕСТЬСТВО ѠГЪННО, ВЪРЪНЪНА ОҞВО ПРОСВѢЩАЮЩЕЕ, ОПАЛНЮЩЕЕ ЖЕ НЕВЪРЪНЪНА, АРХИСТРАТНЖЕ, БЖТЪВЪНЪНХЪ СЛОУГЪ ЗАСТОУПННЪЕ, ВЪРОЮ НСТННО ХВАЛНЦННХЪ ТНЪ ∴

САНУ 283 ВѢДѢНІ[.] ІЕСТВО ѠГЪННОЕ. ВЪРЪНЪНЪ ОҞВѢ ПРОСВѢЩАЮЩН. ОПАЛНЮЩН НЕВЪРЪНЪНЪ. АРХІСТРАТНЖЕ БЖТЪВЪНЪН СЛѢГО. Н ЗАСТОУПННЪЕ ВЪРОЮ НСТНННОЮ ХВАЛЦННМ ТѢ: ~

В най-ранните текстове за $\phi\acute{\upsilon}\sigma\iota\varsigma$ се използва $\rho\omicron\delta\lambda\eta$ ¹⁰⁷, а в преславската редакция – $\nu\epsilon\upsilon\chi$ и $\nu\epsilon\upsilon\chi\tau\eta\sigma\tau\omicron\upsilon$ ¹⁰⁸. Както в първия тропар от IV песен, и тук в група А е използвано по-новото съответствие $\beta\omicron\theta\eta\sigma\tau\eta\upsilon\gamma\eta$ за $\theta\epsilon\acute{\iota}\omicron\varsigma$ ¹⁰⁹. В.

¹⁰⁴ Старобългарски речник 2009: 432, 577, 603.

¹⁰⁵ Jagić 1907: 936.

¹⁰⁶ Старобългарски речник 2009: 242, 265.

¹⁰⁷ Христова-Шомова 2004: 621–623; Йовчева 2014: 222.

¹⁰⁸ Воскресенский 1878: 242; Христова-Шомова 2004: 622.

¹⁰⁹ Вж. Йовчева 2014: 131–132, 167–169.

Ягич е прибавил в скоби местоимението твоѣ пред ѡгньно¹¹⁰, което се намира в други два преписа, използвани от него за разночетения, както и в гръцкия текст. Липсата на местоимението и в САНУ 283 предполага, че негов протограф е текстът в Ягичевия миней.

Петти тронар: Τὴν θεΐαν τοῦ Δεσπότητος εὐσπλαγγΐαν· ἐν πᾶσι μιμούμενος· ὀρέγεις ταπεινοῖς χεῖρα· καὶ ἰᾶσαι συντριμματα ψυχῶν· καὶ παύεις τὰς ὀδύνας· τῶν προστρεχόντων σοι Ἄγιε.

Син 25 Бѣство влѣтноѣ мѣрде· ѡ вьсемь прѡстнрѣшн, смѣренымь рѣкѣ· нѣцѣлѣшн сѣкроушеннѣ ѣрцемь н дѣшамь· н ѡѣстѣвлѣшн болѣз'нн н прнтѣкаѣщнмь, к тебѣ прѣславне :~

Употребата на множествъ за εὐσπλαγγΐαν е архаична и се среща още в най-ранните преводи на Кирило-Методиевите ученици¹¹¹. Според М. Йовчева множествъ, е преславският вариант за превода на εὐσπλαγγος и той е регистриран най-вече в древноруските преписи, като в употребата на двете лексеми се наблюдава известна синонимия в химнографските текстове¹¹².

Богородичен: Τόμον σε προεώρα ὁ Προφήτης· ἐν ᾧ Λόγος γέγραπται· δακτύλῳ Πατρὸς Παρθένου· ὃν ἰκέτευε βίβλῳ τῆς ζωῆς· ἡμᾶς καταγραφῆναι· τοὺς εὐσεβεῶς σε δοξάζοντας.

Я 84 Свѣнтѣкъ тѣ провнѣше прѣкъ, на немже слово напнса сѣ пѣръстѣмь (!) ѡѣемь· егоже молн въ кѣннгахѣ насѣ напнсатн блѣгоуѣстнвнѣ тѣ хвалѣщнхѣ :~

САНУ 283 Свѣнтѣкъ те (про)внѣше прѣкъ· въ нѣемже слѡво напнса се прѣстомѣ ѡѣемь· егоже мѣн въ кннѣг[ѣ] жнвѡтнѣ нѣ напнсатн· блѣгѡѣтно хвалѣщн тѣ :~

Драг Свѣнтокъ тѣ провнѣше прѣкъ· въ немже слово напнса сѣ· прѣстомѣ ѡѣемь дѣѣце· егоже мѣн въ кннѣгы жнвѡтнѣ насѣ напнсатн· блѣгѡѣно хвалѣщнхѣ тѣ :~

Ф.п.І.72 [С]вѣнтокъ тѣ провнѣше прѣкъ· въ немже слѡ напнса сѣ прѣстомѣ ѡѣемь дѣѣце· егоже мѣн въ кннѣгн жнвѡтнѣ нѣ напнсатн· блѣгѡѣтно хвалѣщнхѣ· тѣ

¹¹⁰ Ягич 1886: 053.

¹¹¹ Йовчева 2014: 184–186.

¹¹² Йовчева 2014: 223–224.

Син 25 Свѣтокъ тѣ прѣвнѣвъше прѣкъ• въ немъже слово напнса сѣ•
 прѣстомъ ѡѣмъ, напнса сѣ двѣце ёгоже мѣнъ въ кннги• жнвотныѣ,
 ѣ на напнсатн• бл҃гоуѣст'но хвалѣщнх' тѣ ~

По-съществени разночетения:

1. δακτύλω Πατρός Παρθένε

пърѣстѣмъ ѡѣмъ Ø Я 84, прѣстомъ ѡѣмъ Ø САНУ 283,

пърѣстомъ ѡѣмъ двѣце Драг, прѣстомъ ѡѣмъ двѣце Ф.п.І.72, прѣстомъ ѡѣмъ, [...] двѣце Син 25;

2. βίβλω τῆς ζωῆς

въ кѣннгахъ Ø Я 84, въ кннѣг[ѣ] жнвѣтныѣ САНУ 283,

въ кннги жнвотныѣ Драг, въ кннги жнвѣтныѣ Ф.п.І.72, въ кннги• жнвотныѣ Син 25;

3. τοὺς εὐσεβῶς

бл҃гоуѣстнвѣно Я 84, бл҃гоуѣт'но САНУ 283,

бл҃гоуѣно Драг, бл҃гоуѣт'но Ф.п.І.72, бл҃гоуѣст'но Син 25.

В първия пример съществителното дѣвнца липсва в група А, която явно произхожда от сгрешен на това място протограф. Думата жнвотныѣ (жнвотныѣ) липсва в Я 84, но ако се съди по САНУ 283, който стои близо по отношение на лексиката до Я 84, най-вероятно същата, а не друга словоформа се е намирала и в антиграфа на руския препис. В изследването си „Апостолските цитати в Беседата на Презвитер Козма и преславската редакция на Кирило-Методиевия превод на Апостола И. Добрев отбелязва, че употребата на жнвѣтныѣ (жнвотныѣ) за τῆς ζωῆς се среща в „Слепчанския апостол (среднобългарски паметник от XIII в.), Христианополския апостол (староруски препис от старобългарски оригинал), в Шишатовачкия апостол (старосръбски препис от старобългарски оригинал)¹¹³, като Слепченският апостол е представител на Кирило-Методиевия превод, а в другите два паметника „има наслоения, заимствани от втората, или преславската редакция на старобългарския апостолски текст¹¹⁴. Срещу по-старото жнвѣтныѣ, предпочетено в канона, стои характерното за преславската редакция жнзньнъ,¹¹⁵ което липсва в разглежданите преписи.

¹¹³ Добрев 1984: 45–46.

¹¹⁴ Добрев 1984: 46.

¹¹⁵ Добрев 1984: 46, 58; Славова 1989: 53.

Също така срещу еднокоренната словоформа „жнвотъ от паримейната (кирилометодиевската) редакция в преславските библейски преводи (Бит. II. 7, 9; III. 20, 22, 24 и т.н.) стои жнзнь“¹¹⁶. Наличието на една и съща дума във всички преписи предполага един общ протограф на канона.

Преводът на грц. εὐσεβῶς с благоуьстнвѣно и благоуьствѣно е предпочитание, използвано в повечето случаи в древноруските всекидневни минеи за декември. Според М. Йовчева този превод е по-късен в сравнение с употребата на думи с корен -вѣр- (вѣрьно или благовѣрьно), които тя определя като архаичен вариант, използван в най-ранните старобългарски преводи¹¹⁷. В Драг и Ф.п.І.72 εὐσεβῶς се превежда както с благовѣрьно, така и, както е в случая, с благоуьствѣно¹¹⁸. Според М. Йовчева двата ръкописа „се отличават с текстологична разнородност“¹¹⁹, което говори за редакция на отделни текстове при тях.

Седма песен. Състои се от ирмос, седем тропара за празника и богородичен. До нас са достигнали в превод ирмосът, I, III (само в група Б), IV (само в група А), VI тропар (само в група А) и богородичният. Липсват тропари със следните начала: Τοὺς ἐν πίστει τῷ σεπτῷ (II), Τῶν πυρίνων λειτουργῶν (V) и Πλανωμένων ὁδηγός (VII).

Ирмос: Τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ μὴ προσκυνήσαντες παῖδες· Ἀβραμαῖοι ἐδοκιμάζοντο· ὡς χρυσὸς ἐν χωνευτηρίῳ· ἐν καμίνῳ γὰρ πυρὸς· ὡς ἐν θαλάμῳ φωτεινῷ· ἐχόρευον βοῶντες· εὐλογητὸς ὁ θεός· ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν¹²⁰.

Я 84	Тѣлоу златоу ꝑ:
САНУ 283	Тѣла златомъ : ~
Драг	Тѣлоу ѡубо златоу не поклонншѣ сѧ· ἀβραάμстнн ὠτροцн· нскоушени бывше ꙗко злато въ гръннлн· въ печьн пламеннѣн· ꙗко въ γρῑτοзѣ свѣтлѣ лнковахѣ поѣще· блвєнѣ бѣ ѡцѣꝑ:~
Ф.п.І.72	[Т]ѣлоу 8бо златоу не поклоннша· аврамстнн нскоушєнн бѣвше ꙗко злато въ гръннлн въ печьн пламеннѣн· ꙗко въ γρῑτοзѣ свѣтлѣ· лнковахѣ поѣще блвєнѣ бѣ ѡцѣꝑ:
Син 25	Тѣлоу 8бо златоу· не поклонншѣ сѧ· ἀβραамстн ὠτροцн· нскоушєнн бѣвше· ꙗко злато въ гръннлн· въ печьн ὡγнѣнн· ꙗко въ γρῑтозѣ свѣтлѣ· лнковахѣ· поѣще· блнѣ, бѣ· ѡцѣ ꝑшнхѣ :-

¹¹⁶ Добрев 1984: 46, 58.

¹¹⁷ Йовчева 2014: 181–184.

¹¹⁸ Йовчева 2014: 181.

¹¹⁹ Йовчева 2014: 50.

¹²⁰ Hannick 2006: 139; Εὐστρατιάδης 1932: 106, 150.

Лексикалното разночетене пламеннѣн (Драг, Ф.п.І.72) – ѡгньнен (Син 25) за πυρός е знак за редкационни намеси в двата по-ранни ръкописа от група Б. Показателно е, че в паримията от Дан. 10: 1–21 на Службата в Драг срещу същата гръцка лексема е епитетът ѡгниѣ¹²¹. Тези съответствия се намират и в стихове Йез. 1:13 и 10:2, които също влизат в паримейния корпус¹²², отразяващ архаичен превод¹²³.

Първи тропар: Συνεστῶτά σε ποτέ· ὁ Δαυηὴλ ὡς κατεῖδε· δειλία ὅλως ληφθεὶς πεφόβηται· καὶ τοῖς ποσὶ τοῖς σοῖς προσπελάσας· συνετίζεται σαφῶς· μυστηρίων ἀφανῶν· τὴν δὴλωσιν κραυγάζων· Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

- Я 84 Стоѡща тѣ ѡнѣгда даннѣ ѡкоже видѣ, стрѣхѣмь всѣ прѣѣтъ, ѡѣбоѡ сѡ· ѡ кѣ ногама твоѡма прѣпадѣ· вѣражѡмѣлѣтъ сѡ ѡвѣ таѡнамѣ неѡвѣленѡмѣ· ѡвѣленѣно вѣзываетѡ· бѡн ∴
- САНУ 283 Стоѡща те ѡногдѡ даѡнѡнѣ ѡко видѣ. стрѣхѣ вѣспрѣѡ ѡбоѡ се. ѡ кѣ ногама твоѡма прѣпадѣ. вѣражѡмѣлѣтъ се ѡвѣ таѡнамѣ неѡвѣленѡмѣ. ѡвѣ вѣзываетѡ бѡвѣнѣ бѣ ѡѡѣ нѡ ∴ ~
- Драг Стоѡща тѡ дрѣвѣ даѡнѡнѣ ѡко видѣ· ѡжасѡмѣ ѡдрѣжнѣмѣ ѡѣбоѡ сѡ· ѡ кѣ ногама твоѡма прѣпадѣ ѡражѡмѣ тѡ ѡвѣленѡ· таѡнѣствѣ неѡвѣленѡмѣ· сказашѣ вѣпнѣ· бѡвѣнѣ бѣ ѡѡѣ ∴ ~
- Ф.п.І.72 Стоѡща тѡ дрѣвѣ даннѣ ѡко видѣ ѡжасѡмѣ ѡдрѣжнѣмѣ ѡѣбоѡ сѡ· ѡ кѣ ногама твоѡма прѣпадѣ ѡражѡмѣтъ ѡвѣленѡ таѡнѣствѡѣ неѡвѣленѡмѣ· сказаннѣ вѣпнѣ бѡвѣнѣ [.]
- Син 25 Стоѡще дрѣвѣ даннѣ, ѡкоже видѣ· ѡжасѡмѣ ѡдрѣжнѣмѣ ѡбоѡ сѡ· ѡ ѡ (!) к ногама твоѡма прѣпадѣ· ѡражѡмѣ сѡ ѡвѣленѡ· таѡнѣствѡѣ неѡвѣленѡѣ· сказаннѣ вѣпнѣ· бѡвѣнѣ бѣ· ѡѡѣ нѡнѣ ∴ ~

По-съществени разночетения:

1. δειλία ὅλως ληφθεὶς

стрѣхѣмь всѣ прѣѣтъ Я 84, стрѣхѣ вѣспрѣѡ САНУ 283,

ѡжасѡмѣ ѡдрѣжнѣмѣ Драг, ѡжасѡмѣ ѡдрѣжнѣмѣ Ф.п.І.72, ѡжасѡмѣ ѡдрѣжнѣмѣ Син 25;

¹²¹ В Ф.п.І.72 мястото е изгубено поради механична повреда.

¹²² Тасева, Йовчева, Илиева 2003: 98–99, 160–161.

¹²³ Тасева, Йовчева, Илиева 2003: 42. Вж. и цитираната там библиография!

2. συνετίξεται σαφῶς

вЪрзѡуМАЛѢТЬ СЛ' ІАВѢ Я 84, вЪрзѡуМАЛѢТ се ѱѢΩ САНУ 283,
 ѡрзѡмѢ ТА ІАВЛѢНО Драг, ѡрзѡуМѢЕТ ІАВЛѢНО F.п.I.72, ѡ'рзѡуМѢ СЛ'
 ІАВЛѢНО Син 25;

3. μυστηρίων

ТАІНАМЪ Я 84, ТАІНАМЪ САНУ 283,
 ТАІН'ЪСТѢѢ Драг, ТАІНЪСТѢѢ F.п.I.72, ТАІНЪ'ТѢѢ Син 25;

4. τὴν δήλωσιν κραυγᾶζων

ІАВЛѢНО ВЪЗЫВАІА Я 84, ІАВѢ ВЪЗЫВАѢ САНУ 283,
 СКАЗАШѢ ВЪПНѢ Драг, СКАЗАННЕ ВЪПНА F.п.I.72, СКАЗАННЕ ВЪПНѢ Син 25.

Преводът на δειλία ὅπως ληφθεῖς в група А (страхъмъ въсь прѣлѣтъ Я 84) следва точно гръцкия текст, докато в група Б не е използвано прякото значение на λαμβάνω ‘хващам’, ‘вземам’, ‘улавям’¹²⁴, а му е придадена по-голяма художественост с ѡχасомъ ѡдрѣжнмъ. Разнокоренните думи ἀφανῶν τὴν δήλωσιν са преведени и в двете групи със сходна етимологична фигура с употреба на антоними – ІАВѢ ... НЕІАВЛѢНЫІМЪ (НЕІАВЛѢННЫМЪ. ІАВѢ САНУ 283) в група А и ІАВЛѢНО ... НЕІАВЛѢНОМΟΥ (ІАВЛѢНО ... НЕІАВЛѢНОУ Син 25) в група Б, което предполага общ протопревод за двете групи.

Трети тронар: Τοὺς ἐθνῶν ἐπαγωγᾶς· ἀπαγομένους δεσμίους· εἰς τόπους λίαν μακρὰν τυγχάνοντας· σὲ δὲ προστάτην προσκαλουμένους· Ἀρχιστράτηγε Θεοῦ· προσεπανάγεις ἐν χαρᾷ· κραυγᾶζοντας· Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

Драг	АЗЫҪНЫМЪ НАШЕСТВНѢМЪ· ПЛѢНЕНЫІѢ ІАЖННКИ· ВЪ МѢСТО ЗѢЛО ДАЛЕЧЕ ЗАВЕДѢНЫ· ТЕБѢ ЗАСТѢПННКА ПРНЗЫВАѢЩНМЪ АРХНСТРАТНЖЕ БѢНН· НЪЗВЕДН ВЪ РАДОСТЪ ВЪПНѢЩА ВСЕГДА· БЛѢВЕНЬ :-
F.п.I.72	[А]ЗЫҪННМЪ НАШЕСТВНѢМЪ· ПЛѢНЕНЫІѢ ІЖННКИ· ВЪ МѢСТО ЗѢЛО ДАЛЕЧЕ ЗАВѢНЫ ТЕБѢ ЖЕ ЗАСТѢПНЫКА ПРНЗЫВАѢЩНМЪ АРХНСТРАТНЖЕ БЖНН НЪЗВЕДН ВЪ РАДОСТН ВЪПНАЩА ВСЕГДА· БЛѢВЕНЬ БЪ ВЦЬ :
Син 25	ЉЗЫҪННМЪ НАШЕСТВНѢМЪ· ПЛЕНЕНЫІ ІЗЫІКЫ· ВЪ МѢСТО ЗѢЛО ДАЛЕЧЕ ЗАВѢНЫІѢ· ТЕБѢ ЖЕ ЗАСТѢПННКА ПРНЗОВЕМЪ· АРІСТРАТНЖЕ БЖЕН· ВЪЗВЕДН РАДО· ВЪПНѢ· БЛѢНЪ :-

¹²⁴ Войнов 1996: 463.

По-съществени разночетения:

1. δεσμίους

ѡжннкы Драг, ꙗжннкы Ф.п.І.72, ꙗзыкъї Син 25;

2. προσκαλουμένους

прнзываѡцимъ Драг, прнзываѡцимъ Ф.п.І.72, прѣзовемъ Син 25;

3. προσεπανάγεις ἐν χαρᾷ

нзведн въ радостъ Драг, нзведн въ радостн Ф.п.І.72, възведн рад̄ Син 25.

Тъй като тропарът липсва в група А, наличните преписи се различават по три грешки, допуснати в Син 25. В първия пример отново има преосмисляне на една дума в друга. Изглежда грешката е допусната по аналогия с началната лексема в тропара ꙗзыѡннмъ, като е възможно ꙗжннкъ да е била архаична или неясна за преписвача.

Четвърти тропар: Τῶν Ἀγγέλων οἱ χοροὶ· κατανοοῦντές σε πόθῳ· хороστασίαις βροτῶν ὑμνούμενον· χαρᾶς πληροῦνται ἀδιαδόχου· καὶ δοξάζουσι Θεόν· τὸν διὰ σπλάγχνα οἰκτιρῶν· τοὺς κάτω συνάψαντα· τοῖς οὐρανοῖς μυστικῶς· Ἀρχάγγελε Μιχαήλ.

Я 84 Анѣлстнн лнчн, разоумѡюще тѣ любовью лнокстоѡннн члвѣскы
хвалнма, радостью нсплѣннѡють се н славать бѣ млѣрдннѣ
радн щедротъ, ннжннѣѡ съетавѣшаго съ небеснымн таино,
архоанѣле (!) мнхѣнле ∴

САНУ 283 Ангѣльсцн лнчн разумѡюще те въ нстннѣ любовію. лнокстоѡннн
члѣвскыи хвалнма. радостн нсплѣннѡ(ю)т се нензмѣнныє.
н славетъ бѣ млѣрдѣа рѣ' щедрѡтъ. ннжннѣа съетав[ша]го съ
нѣснымн. таино мнхѣнле архѣлѣ : ~

Разликите между двата преписа се свеждат до липсата на въ нстннѣ и нензмѣнныє в Я 84 и наличието им в САНУ 283. И тук, както в богородичния на I песен за βροτῶν е употребено члвѣскы (члѣвскыи). Преводът на хороστασία с калката лнокстоѡннѣ е сравнително късен. Предпочитанието в архаичните преводи е лнкъ/ лнокваннѣ, лнкъствнѣ¹²⁵. Също така употребата на радн за διὰ σπλάγχνα е сравнително късна, в най-ранните преводи се използва предлог за + вин. п. в значение 'заради', 'за'¹²⁶.

¹²⁵ Крысько 2005: 310–311, 747; WD 2001: 87, 361.

¹²⁶ Йовчева 2014: 267–268.

Шести τροπαι: Ποῖος τόπος ἀμοιρεῖ· τῶν σῶν ἀπειρῶν θαυμάτων· ποία σε πόλις οὐκ ἔχει πρόμαχον· ποία ψυχὴ καταπονουμένων· οὐ καλεῖ σε βοηθόν· τὸν Ἀρχιστράτηγον Θεοῦ· χαρμονικῶς βοῶσα· Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

Я 84 Коѣ мѣсто не прн҃ѣцадѣтъ твоѣхъ вѣчнслѣньихъ чюдесъ· кѣнѣ тѣа градъ не ѣматъ поборьнѣка· каиѣ дшѣа ѡбнѣднма не прнзѣвадѣтъ тебѣ помодьннѣка, ѡрхнстратнжѣ бжннѣ, радостно вѣпннѡще· бл҃гнѣъ ∴

САНУ 283 Коѣ мѣсто не прнѣцадѣтъ се твоѣ вѣсн҃слѣньнѣ чѣ[...] к[б]нѣ тѣ градъ не ѣматъ поборьннѣка. коѣа дшѣа [w...]днѣмаа не прнзѣвадѣтъ те на помодьнѣ. ѡрхнстрѣ[тн]жѣ бжннѣ. радостно вѣпннѡщн. бл҃веннѣ бѣ ѡцѣ на[ш : ~]

По-съществени различетения:

1. σε βοηθόν

тебѣ помодьннѣка Я 84, тѣ на помодьнѣ САНУ 283.

Βογοροδιχεν: Τὸν Σωτῆρα καὶ Θεόν· καὶ Λυτρωτὴν καὶ Δεσπότην· σαρκὶ τεκοῦσα πάναγγε Δέσποινα· τοῦτον ἀεὶ ἄχραντε δυσώπει· ὅπως λύσιν τῶν δεινῶν καὶ πολλῶν ἀμαρτιῶν τὴν ἄφεσιν λάβωμεν· ὑμνολογοῦντες αὐτοῦ· τοὺς ὑπὲρ νοῦν οἰκτιρμοῦς.

Я 84 Спса ѣ бѣ нзѣвнтелѣ ѣ влѣкоу, плѣтъю рождѣшн, прѣтѣаѣ влѣцѣ, того [моли] прнсно, ѣстѣаѣ, моли, ѣко да раддрѣшеннѣ зѣлѣхъ многѣхъ грѣховъ ѡставленнѣ прннѣмѣъ, пѣснословѣаще ѣго паѣѣ ѡма ѡѣдротъ ∴

САНУ 283 Спса ѣ бѣ ѣ нзѣвнтелѣа влѣкоу. плѣтню рождѣш прѣ[...] влѣцѣ. тѣ прно млн. ѣко да раддрѣшеннѣ з[.б], ѣ мнѡ[г.] грѣхѡвъ ѡставленнѣ прнѣмѣѣ. пѣннн слаѣщн ѣго паѣѣ ѡма ѡѣдроты : ~

Драг Спса ѣ бѣ нзѣвнтелѣ ѣ влѣкѣ. плѣтнѣ рождѣшн прѣтѣаѣ влѣцѣ. того прнлѣжно ѡмлн. ѣко да раддрѣшеннѣ лѣтѣхъ ѣ многѣхъ грѣхъ. ѡпоуценнѣ прннѣмѣъ вѣпннѡще. бл҃веннѣ ∴~

Ф.п.І.72 Спѣа нзѣвнтелѣ бѣ ѣ влѣка плѣтна рождѣшн прѣтѣаѣ влѣцѣ того прнлѣжно прѣтѣаѣ ѡмлн ѣко да раддрѣшеннѣ лѣтѣхъ ѣ многѣхъ грѣховъ ѡпоуценнѣ. прнѣмѣъ вѣпннѡще бл҃веннѣ бѣ

Син 25 Спѣа нзѣвнтелѣ влѣко ѣ бѣ. плѣтнѣ. рождѣшн прѣтѣаѣ влѣцѣ. того прнлѣжно ѡмлн. ѣко да раддрѣшеннѣ, лѣт(ѣ) ѣ мѣ (!). многѣхъ грѣхъ. процѣннѣ прннѣмѣъ вѣпннѡще. бл҃ннѣ бѣ ѡ ∴~

По-съществени разночетения:

1. δεινῶν καὶ πολλῶν ἀμαρτιῶν

зълъихъ многъихъ грѣховъ Я 84, з[“..ъ], ἡ μὴ[г..] грѣхῶνъ САНУ 283;

лютыхъ ἢ многыхъ грѣхъ Драг, люты́хъ ἢ многы́хъ грѣховъ Ф.п.І.72, лѣт(х̣)
н мъ (!)• многы́хъ грѣ̣;

2. τὴν ἄφεσιν

ѡставленнѣ Я 84, ѡставленіе САНУ 283,

ѡпоущеннѣ Драг, ѡпоущеннѣ Ф.п.І.72, прощеннѣ Син 25;

3. ὑμνολογοῦντες αὐτοῦ• τοὺς ὑπὲρ νοῦν οἰκτιρισμοὺς

пѣснословяще его пауче о́ума щедротъ Я 84, пѣнмн славещн̣̄ его пауче ѡма
щедрѡты САНУ 283;

Драг, Ф.п.І.72, Син 25 – ∅;

4. гръцки текст – ∅

Я 84, САНУ 283 – ∅,

въпнѣще• б̣лвенъ Драг, въпнѣще б̣лвенъ б̣ъ Ф.п.І.72, въпнѣще• б̣лнь б̣ъ Ѡ
Син 25.

Калката пѣснословити за ὑμνολογέω е характерна за по-късните текстове. В архаичните преводи се използва словосъчетанието *словомъ пѣти*¹²⁷.

Ирмосът, първият, вторият и четвъртият тропар образуват синтактичен паралелизъм с рефрена *Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν* (Благословен си, Боже, на нашите отци), характерен за седма песен¹²⁸. В преписите от група Б краят на богородичния е отстранен и заменен със същия рефрен. По този начин е постигнато формално приобщаване на богородичния към останалите химнографски единици. От наличието на промяната и в трите ръкописа става ясно, че тя е направена рано. Третият и петият тропар се обединяват формално помежду си с рефрен обръщение към архангела – *Ἀρχάγγελε Μιχαήλ* и *Ἀρχάγγελε Θεοῦ*.

Осма песен. Състои се от ирмос, шест тропара за празника и богородичен. До нас са достигнали в превод ирмосът и четири тропара за празника – I, II (само в група Б), IV (само в група А), VI и богородичният. Липсва превод на тропари със следните начала: *Ῥάβδω πάλαι ὁ Μωϋσῆς* (III) и *Ὡς παμμέγιστος οὐρανὸς* (V).

¹²⁷ Йовчева 2014: 219–220.

¹²⁸ Рефренът се взема от библейската песен в книга Даниил (3: 26–46), която служи за модел на седма песен при всички канони.

гелия, както и в най-старите кирилски ръкописи, а в преславската редакция се превежда с жрец и сваштеньник в небогослужебните библейски преводи и при Презвитер Козма, който следва преславската редакция¹³⁰.

С включения тук ирмос в Син 25, започва VIII песен от канона Просвъшен дръвлади оуми на II гл. Поместването му може да не се дължи на загуба на автентичия за тази песен от канона ирмос, а на грешка на преписвача, поради принадлежността на ирмоса към друг канон за безплътните сили. Последното означава, че преписвачът може да е преписвал от извод с два кръстосани канона за празника, но тъй като до нас не е достигнала версия на служба за архангелите точно с тези два канона, които да се редуват песен след песен, по-вероятно ми се струва той да е разполагал с два извода, от които е компилирал Син 25. Като се има предвид уникалният състав на ръкописа, в който влизат оригинални и преводни произведения, това е твърде вероятно.

Първи тропар: Γῆν διέρχῃ ὡς ἀστραπή· βούλημα τὸ θεῖον ἐκκληρῶν· περιπολεῖς τοὺς οὐρανοὺς· προηγούμενος τῶν Ἀγγέλων· τὸ κλέος σου μέγα· ὑπὲρ νοῦν δὲ τὰ ἄπειρα θαύματα· ἄπερ ἐπὶ πᾶσαν· φρικτῶς τελεῖς τὴν κτίσιν.

- Я 84 Землю прѣходнши ꙗко мълвннѣ, хотѣннѣ бжѣтвннѣ ѿсплвннѣ ꙗходнши на нбсн, прѣдъ ѿнглы ходѣ. слава твоѧ велнка, па(уе) ѿма же вецнслвнѧ ꙗюдеса, ꙗже по всен тварн страшно творнши :
- САНУ 283 Землю пакы прѣходнши ꙗко мльннѣ. хотѣннѣ бжѣтвннѣ ѿсплвннѣ. хѣднши на нбсн прѣ ѿглы. слава твоѧ велнѧа. ѿ паче ѿма бесчслвнѧ ꙗюдса. ꙗже по всен тварн страшно творнши :~
- Драг Земля прѣходнши ꙗко мльннѣ. хотѣннѣ бнѣ ѿсплвннѣ. жнвешн на нбсхъ, старѣннннствоуѣ ѿгломъ. слава твоѧ велнѧ. паче же оума. ѿ бесчслвнѧ ꙗюдеса. ꙗже по всен тварн страшно сввршадешн :~
- Ф.п.І.72 [З]ема прѣходнши ꙗко мльннѣ хотѣннѣ бнѣ ѿсплвннѣ. жнвешн на нбсх[ь] старѣннннствоуѣ ѿгломъ слѧ т[во]ѧ в[е]лнѧ [па] уе ѿма ѿ бесчслв[на] ꙗюдеса ꙗже по всен[н] тварн стра[шн]о сввршадешн
- Син 25 Зѣмѧ. прѣходнши ꙗко ѿ мльннѣ. хотѣннѣ стѣѣ. ѿсплвннѣ. жнвешн на нбсхъ. старѣннннствоуѣ. ѿгломъ, слава твоѧ велнѧ паче оума. ѿ бесчслвнѧ же ꙗюдеса. ꙗже по всен тварн. страшно сввршадешн. блвнтѣ :~

¹³⁰ Славова 1989: 57–58, Добрев 1981а: 23.

По-съществени различия:

1. τὸ θεῖον

бжѣтвѣноѣ Я 84, бжѣѣ САНУ 283,

бѣне Драг, бѣне Ф.п.І.72,

сѣѣ Син 25;

2. περιπολεῖς

ходншн Я 84, хѣдншн САНУ 283,

жнвешн Драг, Ф.п.І.72, Син 25;

3. προηοούμενος τῶν Ἀγγέλων

прѣдѣ анѣлы ходѣ Я 84, хѣдншн ... прѣѣ анѣлы САНУ 283,

старѣншннѣствоуѣ анѣлѣмѣ Драг, старѣншннѣствоуѣ анѣлѣомѣ Ф.п.І.72,

старѣншннѣствоуѣ · анѣлѣомѣ Син 25;

4. μέγα

велнка Я 84, велнѣка САНУ 283,

велнѣ Драг, велнѣ Ф.п.І.72, велнѣ Син 25;

5. κτίσιν

творншн Я 84, творншн САНУ 283,

сѣврѣшлѣшн Драг, сѣврѣшлѣшн Ф.п.І.72, сѣврѣшлѣшн Син 25.

Подобно на първия тропар от IV песен, и тук за гръцкото τὸ θεῖον в Я 84 стои бжѣтвѣноѣ срещу вожне в Драг и Ф.п.І.72, но в този случай в Син 25 лексемата е преведена със сѣѣ, с което се образува различетене от три компонента за θεῖος – архаичния свѣтъ, божнн и божѣтвѣнѣ¹³¹. В руските всекидневни минеи са регистрирани примери с поправено четене божнн/божѣтвѣнѣ¹³², към които трябва да се причисли и разглежданият случай. В другия препис от група А изписаното бжѣѣ в САНУ 283 вероятно е променено допълнително. Буквалният превод на προηοούμενος τῶν Ἀγγέλων в група Б вероятно е резултат от по-късното редактиране, а при превода на μέγα се образува двойката велнка в група А и велнѣ в Б, от които архаичната лексема е велнѣ¹³³.

Втори тропар: Οἱ αὐτόπται τοῦ δι' ἡμᾶς· σώματι φανέντος ἐπὶ γῆς· Φίλιππος ὁ πανευκλεής· καὶ ὁ μέγιστος θεολόγος· ἐμπνεύσει θείας· τὴν ἀέναον χάριν Πρωτάγγελε· σοῦ τῶν ἰαμάτων· προλέγουσι πανσόφως.

¹³¹ Йовчева 2014: 131–132, 167–169, 172–174.

¹³² Йовчева 2014: 169.

¹³³ Йовчева 2014: 47, 269.

- Я 84 Ѳакоже дрѣвле валаамле скотьскоѣ възбраннлѣ еси стрѣмленнѣ·
скитннѣ (!), воєводо англомъ, страшнѣмъ стоіаннѣмъ сѣѣ
агарннѣ, подвнзajúща са бесловесно вьсѣгда на нѣѣ, немоцѣнѣ[нѣ]
покажи мѣтвами си ·:
- САНУ 283 Ѳакоже дрѣвле валаамле крѣткое (!). възбраннлѣ еси стрѣмленнѣю
скѣтнѣю. воєвѣда аггелѣмъ, стрѣшнѣмъ стоіаннѣмъ. сѣѣ агарѣнннѣ
бесловеснѣнѣ, вьсѣгда пѣвнзajúщѣ. ннѣнѣ бездѣлнѣ покажи
мѣ[тв]амнѣ : ~

По-съществени различия:

1. ἀπράκτους

немоцѣнѣ[нѣ] Я 84, бездѣлнѣ САНУ 283.

Преводът на ἀπράκτους в Я 84 е по-свободен и смислов, докато в САНУ 283 гръцката дума е калкирана. Различията между преписите в група А, които се откриват и на някои други места, свидетелстват за късно редактиране на превода при сверка с гръцкия текст.

Богородичен: Πῦρ ἐκύησας οὐδαμῶς· φλογίσαν σου Παρθένε τὴν νηδύν·
Λόγον ἐγέννησας Πατρός· ἐξαιρούμενον ἀλογίας· τοὺς λόγους τοῦ πλάνου
ὑπακούσαντας· καὶ παρακούσαντας· τοῦ πεποιηκότος Θεοῦ τοῦ φιλανθρώπου.

Я 84 Огнь роднла еси никакже попалajúщѣ, дѣво, твоѣю бокоу·
слово роднла еси ѡѣе, нземлajúща бесловесѣ словесѣ льстнѣваго
послѣшавѣша н ѣ ѡслѣшавѣша сѣтворѣшааго, ако ѡлѣколюбѣе
·:

САНУ 283 Огнь роднла еси. никакже попалajúщн дѣво твою бокоу·
слово роднла еси ѡѣе. нземлajúща бесловесѣе словесѣ. льстнѣваго
послѣшавѣше. н ѡслѣшавѣ сѣтворѣшаго н бѣ ѡлѣколюбѣа : ~

Драг Огнь роднла еси· никакже ѡпалѣщѣ· твоѣ влѣще ложеснѣ·
слово роднла еси ѡѣе· нземлajúща бесловеснѣ· словесѣ льстнѣвааго
послѣшавѣше· н прѣслѣшавѣша (с)творѣшаго н бѣ ѡлѣколюбѣа ·:~

Ф.п.1.72 [Ог]нь роднла ес[н] никакже ѡпалѣщѣ твоихѣ ложеснѣ влѣще·
слово роднла еси ѡѣ[е] нземащѣе бесловеснѣ· словесѣ льстнѣваго
послѣшавѣш[е н пр]ѣслѣшавѣша сѣтворѣшааго [...·: ~]

Син 25 Ѡгнь роднла еси· никакже ѡпалѣщнхѣ· твоѣ ложеснѣ дѣще·
слово роднла еси ѡѣе· нземащѣе бесловеснѣ· словеснѣ льстнѣваго
послѣшавѣше· н прѣѡслѣшавѣшаго· сѣтворѣшааго бѣ ѡлѣколюбѣа :~

По-съществени разночетения:

1. φλογίσαν

попалнаюць Я 84, попáлнajúщн САНУ 283,
 ѡпаллѣщъ Драг, ѡпаллѣщъ Ф.п.І.72, ѡпаллѣщнхъ Син 25;

2. σου Παρθένε τὴν νηδύν

дѣо· твоѣю бокоу Я 84, дѣо твою бóкоу САНУ 283,
 твоѡ̄ влѣще ложеснъ Драг, твоӣхъ ложеснъ влѣще Ф.п.І.72, твоѡ̄ ложеснъ дѣце
 Син 25;

3. καὶ παρακούσαντας

н̄ ѡслоушавъшаѡ̄ Я 84, н̄ ѡслоу́шавъ САНУ 283,
 н̄ прѣслоушавша Драг, н̄ прѣслоушавша Ф.п.І.72, н̄ прѣѡ̄слоушавшаго Син 25.

В този случай иновацията дѣвнца е в група Б, а в А е употребена архаичната лексема дѣва. От двойката бокоу – ложеснъ за νηδύν ложесно се среща в старобългарския класически корпус, но за гръцкото съответствие μήτρα¹³⁴, а лексемата бокъ липсва в Старобългарския речник, което означава, че тя не е регистрирана в класическия старобългарски корпус, използван като изворов материал за речника. Преводът съответства в по-голяма степен на гръцката лексема в група А, но по-точната по смисъл дума се намира в група Б. Възможно е лексемата νηδύν в гръцкия текст, която има значение на ‘утроба’ по-скоро вторично, да е използвана като евфемизъм.

Девета песен. Състои се от ирмос, седем тропара за празника и богородичен. До нас са достигнали в превод ирмосът, I, II тропар (само в група Б), III (само в група А), VI (само в група А), VII (само в група Б, Син 25) и богородичният. Липсва превод на тропари със следните начала: Ἰσχύν τε καὶ κράτος (IV) и Ὡδὴν προσφωνεῖ σοι (V).

Ирмос: Ἐποίησε κράτος· ἐν βραχίονι αὐτοῦ· καθεῖλε γὰρ δυνάστας ἀπὸ θρόνον· καὶ ὑψωσε ταπεινούς· ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραήλ· ἐν οἷς ἐπεσκέψατο ἡμᾶς· ἀνατολῇ ἐξ ὑψους· καὶ κατεύθυνεν ἡμᾶς· εἰς ὁδὸν εἰρήνης¹³⁵.

Я 84 СЪТВОРН ДЪРЪЖАВЪ ∴

САНУ 283 [С]ЪТВОРНЪ ДРЪЖАВЪ МЫШЦЕЮ СВОЕЮ. ННЗЛОЖН СЛННЫЕ [С]Ъ ПРѢСТÓЛЬ.
 ВЪЗНѢ СМѢРЕННЫЕ БѢ ННЛѢВЪ. ВЪ ННЖЕ [П]ОСѢТН НД ВЪСТÓКЪ СВЪЫШЕ.
 НАПРАВНЛ НЫ ꙗ̄ НА ПЪТЬ [М]НРЬНЬ ∴ ~

¹³⁴ Старобългарски речник 1999: 805.

¹³⁵ Hannick 2006: 153; Εὐστρατιάδης 1932: 149 b.

- Драг Сътвори дръжавѣ мышцѣѣ :~
 Ф.п.І.72 Ирмосѣт е изгубен.
 Син 25 Створи дръжавѣѣ, мѣщѣѣѣ. (!) вѣѣѣѣ. ннзложн снл'нѣѣ. съ прѣстола.
 възнѣ смѣренѣѣѣ бѣѣ, ісѣлѣѣѣ. въ ннхѣже посѣтн нѣѣ възтокъ съвѣше.
 направѣн на пѣѣ мнренѣѣ :~

При превода на катеύθουνε се образува опозицията перфект в САНУ 283 срещу аорист в Син 25 – направѣн іѣ – направн. Поради омонимията на формите за повелително наклонение и аорист при част от глаголите, при такива съвпадения в най-ранните текстове е регистрирана употребата на перфект вместо аорист във 2 и 3 л. ед. ч. Изследванията на Октоиха показват обратната тенденция – в по-късните преславски текстове „да се въвежда минало свършено време при по-ранни перфектни форми“¹³⁶.

Първи тропар: Ὡς ὄφθης ἀνθρώποις· διὰ σπλάγγνα οἰκτιρμῶν· ἐπέστησας Ἀγγέλους τούτοις Λόγε· διαφυλάττων αὐτούς· ἀπὸ βλάβης πονηρᾶς· μεθ' ὧν Μιχαὴλ τὸν θαυμαστόν· δι' οὗ σε δυσωποῦμεν· πᾶσιν ἡμῖν δώρησαι· ἰλασμὸν πταισμάτων.

- Я 84 ІѦко ѡвн сѡ ѡлѣкомѣ млѣрднѡ радн ѡѣдротѣ, прнставнѡл ѣсн ѡнѣглѡ снмѣ, слово, съхранѣтн іѡ ѡ вѣѣда лѡѡкаѡаго, съ ннмнже мнхѡнѡл днѡвнѡаго. ннмѣже молнмѣ сѡ, всѣмѣ намѣ дарѡѣн ѡѡнѡценнѣ грѣхѡѡѣ :~
- САНУ 283 ІѦко ѡвн сѣ ѡлѣѣ млѣрдѡа рѡ ѡѣдрѡтѣ. [п]рнстѡвнѡл ѣсн ѡнѣглѡ. снхѣ слѡѡѡѡмѣ съхранѣтн ѡ [ѡ]вѣѣда лѡѡкаѡаго. ннмѣже тѣ млнмѣ. нѡмѣ дарѡѣн ѡста[ѡ]нѣнѣ грѣхѡѡѣ :~
- Драг ІѦкоже ѡвн сѡ ѡлѣѣмѣ. блѣосѣрднѡ радн ѡѣдротѣ. прнставнѡл ѣсн ѡнѣглѡ. тѣмн словѣ съхранѣѣ нхѣ ѡ вѣѣда ѡрѡжнѡл. с ннмнже н мнхѡнѡл ѡѡдннн. тоѡо радн мнм тн сѡ. всѣмѣ намѣ дарѡѣн грѣхѡѡѣ ѡѡѡѡценнѣ :~
- Ф.п.І.72 [.....] ѡѣдрѡтѣ. прнстав[нѡл] ѣсн ѡнѣглѡ тѣмн словѣ съхранѣѣ нхѣ ѡ вѣѣда ѡрѡжнѡл. [с] ннмнже мнхѡнѡл ѡѡднн тоѡо рѡдн млнм тн сѡ. всѣмѣ намѣ дарѡѣн грѣхѡѡѣ ѡѡѡѡцен[нѣ]
- Син 25 ІѦкоже ѡвн сѡ. ѡлѣѣѣѣ. блѣосѣрднѡ ѡѣдрѡѡѣ. прнсталѣ ѣсн съ ѡнѣглѡ. тѣмн словѣсн съхранѣѣ нхѣ, ѡ вѣѣда, ѡрѡжнѡл. съ ннмнже мнхѡнѡл ѡѡднѣѣ. тоѡо радн млнм' тн сѡ, всѣмѣ намѣ дарѡѣн. грѣхѡѡѣѣ. ѡѡѡѡѣѣ :~

¹³⁶ Йовчева 2014: 265.

САНУ 283 СЪСЪДЪ НЪЛНВАЕЪТЪ НЦЪЛІЕНІЕМЪ РЪКЪÌ АГГЛЕ. НЪЖЕ ВЪСЪМЪ УЛКЪ
 ПРЪБЛОЖНЪЛЪ ЕСН. Ѡ МНОГЫ ЛЪТЪХЪ ЖЕ Н РЪВЪ. Ѡ НІЕГОЖЕ ВЪСАКЪ
 ВЪКЪШАЕЪ ВЪРНЫН. Н ПРНЕМЛІЕ ЦЪЛБВ. ВЪСХВАЛЪЕ НЪБЪВНТЕЛЪ ВЪ
 ВЪСЪ : ~

Двете различни съответствия за гръцкото *ύγεία* – *сѡдравне* в Я 84 и *цѡлѡба* в САНУ 283 са белег за извършване на редакция в група А. Освен в група Б, тропарът липсва и в църковнославянското издание на канона.

Шести тропар: Σκιρτάτω ἡ κτίσις· ἀνυμνοῦσα μυστικῶς· τὸν μέγαν Ἀρχάγγελον Κυρίου· ὑπάρχει γὰρ ὁδηγὸς πλανωμένων· καὶ λιμὴν πολλῶν· συμφοραῖς καὶ πειρασμοῖς· καὶ χειμαζομένων· καὶ νοσοῦντων ἰατροῦς· καὶ θαυμάτων βρῦσις.

Я 84 Да възнграеѣтъ тварь, поѡциѡ тѡнно велнкаго архънлъ гнѡ ѡсть бо
 наставннкъ блвдѡщнмъ, прнстаннще многымн скърѡбьмн н на-
 пастьмн прнсно оутпакоцинмъ, н недѡужьнзимъ вращь, н юдѡесъ
 теуеннѡ :~

САНУ 283 Да възьграеѣтъ тварь поѡциѡ тѡнно. [вє]лнѡкаго архѡггѡла гнѡ. ѡ
 бѡ наставннкъ блвдѡщ[...], н прнстаннще многымн скрѡбьмн, н на-
 пѡстмн прнсо оутпакоцинмъ. недѡжнѡ вращь, н юдѡесемъ тоуеннѡ : ~

Седми тропар: Ἦγίασας τοῦτον τὸν σεβάσιμον ναόν· καὶ ἔδειξας αὐτὸν πηγὴν θαυμάτων· ἐν ᾧ ἐστῶτες ὁμοῦ· ἐκβοῶμέν σοι πιστῶς· Ἀρχάγγελε αἵτησαι ἡμῖν· ἁμαρτημάτων λύσιν· συμφορῶν ἀπαλλαγὴν· καὶ πολλὴν γαλήνην.

Син 25 Остѡль есн ѡст'нѡй храмъ· н прославнлъ есн того· нстоуѡннкъ юѡ-
 десемъ· въ немъже стоѡще коѡпнѡ въпнѡмъ тн вѡроѡ· архънѡгле·
 нспросн намъ раѡрѡшѡенне грѡхомъ· н напастемъ нъбѡвленнѡ· н
 многоѡ тншннѡѡ· тѡ велнѡмъ :~

Гръцката лексема *συμφορά* има три употреби в IX песен – във втория, четвъртия и седмия тропар. В южнославянските триоди тя се превежда с *напасть*¹⁴¹, а в декемврийските минеи – с *тѡга* и *напасть*, като втората лексема се появява в архаичния пласт, в песнопения, регистрирани само в някои особени древноруски източници¹⁴². Навсякъде в канона и в двете

¹⁴¹ Аргировски 2003: 435.

¹⁴² WD 2001: 102, 346.

двете групи тя е преведена с по-старото съответствие *наπαсть*, а по-новите предпочитания ‘тъга’, ‘скръб’ не са използвани.

В Син 25 за *ναόν* е използвана лексемата *храмъ*, докато в първия тропар на V песен – църкъва, но срещу гръцкото *τεμένει* и също така във втория тропар на V песен – домъ църковънын за *οἶκον εὐκτήριον*. В този случай тропарът се намира само в Син 25, но другите две употреби са запазени във всички преписи, което дава възможност да се удостовери, че е използвана както архаичната дума *църкъва*, така и по-новата *храмъ*, но за различни гръцки съответствия.

Богородичен: Φανεῖσα Παρθένε· πλατυτέρα οὐρανῶν· ἐχώρησας Θεὸν ἀνερμηνεύτως· ὄν Ἀσωμάτων χοροί· ἀνυμνοῦσι μυστικῶς· αὐτὸν οὖν ἰκέτευε ἀγνή· πάντας ἡμᾶς σωθῆναι· τοὺς σὲ μακαρίζοντας· φωναῖς ἀσιγήτοις.

Я 84 $\text{I}\hat{\text{A}}\text{ВЛЫШН СА, Д}\hat{\text{B}}\text{О, ПР}\hat{\text{O}}\text{СТРА}\hat{\text{N}}\text{ЪНШН Н}\hat{\text{B}}\text{СЪ, ВЗМ}\hat{\text{Ъ}}\text{СТНЛА }\hat{\text{E}}\text{СН Б}\hat{\text{A}} \text{ НЕСКАЗАНЬНО, }\hat{\text{E}}\text{ГОЖЕ ВЕСПЛЪТЪНННН ЛНУН ВЪСП}\hat{\text{Ъ}}\text{ВАЮТЬ, Б}\hat{\text{O}}\text{МАТН}\hat{\text{O}} \text{ ТОГО МОЛН, }\hat{\text{Y}}\text{НСТА}\hat{\text{A}}\hat{\text{A}}, \text{ ВЪСБМЪ НАМЪ СП}\hat{\text{Ъ}}\text{ТН СА, БЛЖАЩННМЪ ТА ГЛАСЫ НЕМЪЛЪУНЫМН} \text{ :~}$

САНУ 283 $\text{I}\hat{\text{A}}\text{ВЛЫШ}\hat{\text{A}} \text{ СЕ Д}\hat{\text{B}}\text{О ПР}\hat{\text{O}}\text{СТР}\hat{\text{A}}\hat{\text{N}}\text{ЪНШНН Н}\hat{\text{B}}\text{СЪ. ВМ}\hat{\text{Ъ}}\text{СТНЛА }\hat{\text{E}}\text{СН Б}\hat{\text{A}} \text{ НЕВЗМ}\hat{\text{Ъ}}\text{СТНМАГО. }\hat{\text{E}}\text{ГОЖЕ ВЕСПЛ}\hat{\text{Ъ}}\text{ТНЫН ЛНЦЫ ВЪСП}\hat{\text{Ъ}}\text{ВАЮ Б}\hat{\text{O}}\text{МТН. Т}\hat{\text{O}}\text{ГО МЛН }\hat{\text{Y}}\hat{\text{T}}\hat{\text{A}}\hat{\text{A}} \text{ ВЪС}\hat{\text{Ъ}}\hat{\text{E}} \text{ СП}\hat{\text{Ъ}}\text{ТН СЕ. БЛЖЕЩН Т}\hat{\text{E}} \text{ ГЛАСЫ НЕМЛЪУНЫМН} \text{ :~}$

Драг $\text{I}\hat{\text{A}}\text{ВЛЫШН СА Д}\hat{\text{B}}\hat{\text{Ц}}\hat{\text{E}} \text{ ШНРЬШН Н}\hat{\text{B}}\hat{\text{Ъ}} \cdot \text{ВЗМ}\hat{\text{Ъ}}\text{СТНЛА }\hat{\text{E}}\text{СН Б}\hat{\text{A}} \text{ НЕСКАЗАНА}\hat{\text{O}} \cdot \hat{\text{E}}\hat{\text{G}}\hat{\text{O}}\hat{\text{J}}\hat{\text{E}} \text{ Н}\hat{\text{B}}\hat{\text{Н}}\hat{\text{N}}\hat{\text{N}} \text{ ЛНЦН ВЪСП}\hat{\text{Ъ}}\text{ВАЖТЪ ТАИНО}\hat{\text{O}} \cdot \text{ТОГО О}\hat{\text{Y}}\hat{\text{B}}\hat{\text{O}} \text{ МЛН }\hat{\text{Y}}\hat{\text{T}}\hat{\text{A}}\hat{\text{A}} \text{ ВСА НЫ СП}\hat{\text{Ъ}}\text{ТН}\hat{\text{O}} \cdot \text{ТЕБЕ ВЕЛНУ}\hat{\text{Ъ}}\hat{\text{Ж}}\hat{\text{Ц}}\hat{\text{Ъ}} \text{ ГЛЫ НЕМЛЪУНЫМН} \text{ :~}$

Ф.п.І.72 $[\text{I}\hat{\text{A}}]\text{ВЛЫШН СА Д}\hat{\text{B}}\hat{\text{Ц}}\hat{\text{E}} \text{ ШНР'}\text{ШН Н}\hat{\text{B}}\hat{\text{Ъ}}\text{СЪ ВМ}\hat{\text{Ъ}}\text{СТИЛА }\hat{\text{E}}\text{СН Б}\hat{\text{A}} \text{ НЕСКАЗАНА}\hat{\text{O}} \cdot \hat{\text{E}}\hat{\text{G}}\hat{\text{O}}\hat{\text{J}}\hat{\text{E}} \text{ Н}\hat{\text{E}}\hat{\text{B}}\hat{\text{Н}}\hat{\text{N}}\hat{\text{N}} \text{ ЛНЦН ВЪСП}\hat{\text{Ъ}}\text{ВАЖТЪ ТАИНО}\hat{\text{O}} \cdot \text{ТОГО } \hat{\text{B}}\hat{\text{E}}\hat{\text{O}} \text{ МЛН }\hat{\text{Y}}\hat{\text{T}}\hat{\text{A}}\hat{\text{A}} \text{ ВСА НН СП}\hat{\text{Ъ}}\text{ТН}\hat{\text{O}} \cdot \text{ТЕБЪ ВЕЛНУ}\hat{\text{Ъ}}\hat{\text{Ж}}\hat{\text{Ц}}\hat{\text{Ъ}} (!) \text{ НЕМЛЪУНЫМН ГЛСН:}$

Син 25 $\text{I}\hat{\text{A}}\text{ВЛЕН СА В}\hat{\text{A}}\hat{\text{Ц}}\hat{\text{Ъ}}\text{Ъ, ШНР'}\text{ШН Н}\hat{\text{B}}\hat{\text{Ъ}} \cdot \text{ВЗМ}\hat{\text{Ъ}}\text{СТНЛА }\hat{\text{E}}\text{СН Б}\hat{\text{A}}\hat{\text{O}}, \text{ НЕСКАЗАНА}\hat{\text{A}} \cdot \hat{\text{E}}\hat{\text{G}}\hat{\text{O}}\hat{\text{J}}\hat{\text{E}} \text{ Н}\hat{\text{E}}\hat{\text{B}}\hat{\text{Н}}\hat{\text{N}}\hat{\text{N}} \text{ ЛНЦН ВЪСП}\hat{\text{Ъ}}\text{ВАЖТЪ, ТАИНО}\hat{\text{O}} \cdot \text{ТОГО О}\hat{\text{Y}}\hat{\text{M}}\hat{\text{A}}\hat{\text{N}} \hat{\text{Y}}\hat{\text{T}}\hat{\text{A}}\hat{\text{A}}\hat{\text{O}}, \text{ ВСА}\hat{\text{O}} \cdot \text{СП}\hat{\text{Ъ}}\hat{\text{T}}\hat{\text{O}} \cdot \text{ТЕБЪ ВЕЛНУ}\hat{\text{Ъ}}\hat{\text{Ж}}\hat{\text{Ц}}\hat{\text{E}} \cdot \text{СЪ ГЛАСЫ}\hat{\text{O}} \cdot \text{НЕМЛЪУНЫМН} \text{ :~}$

По-съществени разночетения:

1. Παρθένε

ДѢО Я 84, САНУ 283,

ДѢЦЕ Драг, Ф.п.І.72, вѣцѣ Син 25;

2. πλατυτέρα

пространъншн Я 84, прострѣнъншн САНУ 283,

шнрьшн Драг, шнр'шн Ф.п.І.72, шнр'шн Син 25;

3. ἀνερμηνεύτως несъказанно Я 84,
 невъзмѣстимаго САНУ 283,
 несказана Драг, несказана Ф.п.І.72, несказанна Син 25;
4. Ἀσωμάτων
 бесплътнынъ Я 84, бесплътнын САНУ 283,
 нѣннѣ Драг, небнын Ф.п.І.72, нѣны Син 25;
5. ἀνυμνοῦσι μυστικῶς
 възпѣваѡтъ бѡматн Я 84, възпѣваѡ бѡмѣтн САНУ 283,
 възпѣважтъ та̀нно Драг, възпѣважтъ та̀нно Ф.п.І.72, възпѣважтъ, та̀нно
 Син 25;
6. τοὺς σὲ μακαρίζοντας блжщннѣмъ тл Я 84, блжщн тѣ САНУ 283,
 теѣе велнчѣщѣ Драг, теѣѣ велнчѣщѣ Ф.п.І.72, теѣѣ велнчѣще Син 25.

В група А е използван по-стар вариант за παρθένε, а в Син 25 лексемата е преосмислена. В третия пример в САНУ 283 преписвачът е допуснал грешка, като се е подвел по един от високочестотните епитети за Исус – невъзмѣстимаго, използван в богородичните песнопения. За ἀσωμάτων в група А е употребена калка, която е обичайният превод за това гръцко съответствие, а в Б преводът е по-свободен и рядко срещан в ръкописите. Възможно е и в гръцкия източник, от който е правен преводът, да е стояло друго прилагателно. Преводът на ἀνυμνοῦσι μυστικῶς в група А е грешен, а в последния пример τοὺς σὲ μακαρίζοντας е преведено и в трите преписа от група Б с теѣе велнчѣще, което означава, че мястото е преосмислено сравнително рано.

Резултати от текстологическия анализ и изводи

1. Връзка между двете версии на канона

В текста на канона се наблюдават някои особени и смислови места в превода, които не предават точно гръцката дума, а са ориентирани към контекста. Такъв например е преводът на λαῶ τῷ πιστῷ с людн смѣреннѣ (IV песен, I тропар) във всички преписи, както и този на разнокоренните думи ἀφανῶν τὴν δήλωσιν с етимологичната фигура ѡвѣ неѡвленнѣмъ в група А и ѡвленно неѡвленѡмѡу в група Б. Възможно е тези общи места да са продукт от общ протопревод. Към тях трябва да се добавят и общи грешки в някои от преписите – ογρδενнѣ в Я 84 и Син 25 за κλοπή (I песен, богородичен) и бездѣнѡу и бездѣны за ἀπράκτους (VI песен, I тропар)

в същите преписи¹⁴³, както и известно сближаване на текста в двете групи след III песен на канона. Но въпреки изброените особености, разликите на много места са твърде драстични, за да се определят версиите на канона като превод и редакция. В дадени тропари разночетенията засягат 5–6 пълнозначни думи, вследствие на което на практика се получават два различни текста. Това, от друга страна, дава основание тези версии да се разглеждат като отделни преводи.

Описаните резултати затрудняват категоричното определяне на разгледаните версии на канона *Науалънка Ангеломъ* като преводи или превод и редакция. Според Л. Тасева границата между превода и редакцията е около 30%¹⁴⁴. В случая се наблюдава висока вариативност на разночетенията в отделни тропари, която обхваща около една трета от техния словесен състав, докато при други тя се простира до 10–15% от текста.

Вариативността може да е породена от частично редактиране на отделни тропари на ранен етап от битуването на канона при сверяване с гръцки образци. Това предположение сякаш намира своето основание в увеличаването на разночетенията на някои ключови места. Например в началния тропар те са 35%, в първия от IV песен – 29%, в първия от VI песен – 33%. Но общият брой на лексемите в отделните тропари варира и това води до различен резултат при изчисление за всеки тропар поотделно¹⁴⁵. В дадените примери общият брой на лексемите е съответно 16, 17 и 15 и 5–6 разночетения водят до висок процент, докато за сравнение третият тропар от I песен съдържа 20 лексикални единици и 5 от тях образуват двойки разночетения в двете групи, но тук вече общият им брой е 25%. Не по-малко важно е и варирането на самите разночетения, например, в първия тропар от V песен от 20 лексеми те са две (10%), при втория от VI песен от 23 лексеми са четири (17%). Другаде се колебаят допълнително от грешки, които не представляват промени, придобити вследствие на преводаческа или редакторска работа с текста¹⁴⁶. При подобни случаи двойката лексеми не се включва в количеството на разночетенията.

¹⁴³ Според Искра Христова-Шомова някои от грешките са получени при преосмисляне на редки думи и допускането им е очаквано.

¹⁴⁴ Тасева 2006: 43.

¹⁴⁵ При изчисляването на общия брой на лексемите възвратните частици и спомагателният глагол *съм*, когато е част от сложни глаголни форми, не се броят като отделни лексеми, а като част от глаголно-именната форма, с която са използвани в текста. Когато броят на лексемите в група А и Б се различава с повече от една лексема, той се усреднява, когато разликата между двете групи е от една лексема, се взема броят, който съпада или е по-близък до гръцкия текст.

¹⁴⁶ Вж. и Тасева 2006:43.

Може би е необходимо заедно със статистическото изчисление на данните самите разночетения да се подложат на по-задълбочен анализ по отношение на честотата на всяка лексема, възможната ѝ типична употреба в специфичен контекст или някакви други предпочитания, които може да имат отношение към появата или липсата ѝ в химнографския текст. Това са допълнителни фактори, които може също да играят роля, но те надхвърлят рамките на настоящия труд, тъй като за изясняването им е необходимо отделно изследване върху по-обемни и разнообразни по отношение на календара химнографски материал.

Особено място в канона заемат богородичните, при част от които разликите между двете групи са незначителни. Например, богородичният от III песен в лексикално отношение се различава единствено по епитета *пръвнстаа*, който дори не образува разночетене, а липсва в група А и е регистриран в Б. Богородичните често се състоят от библейски препратки, използвани като символи на Богородица. Те са високочестотни в химнографията и лексиката им е утвърдена. Възможно е някои от тях да се използват в повече от един канон и да са познати на книжовниците, което също е предпоставка за по-добра устойчивост на текста им, също така обикновено всеки канон съдържа богородични и композиционната потребност от тях до голяма степен стандартизира лексикалния им състав, което е предпоставка за ограничаване на разночетенията. Изброените аргументи са основателна причина богородичните да се изключат от канона при решението на въпроса дали разночетенията в двете групи са плод на превод и редакция или на два превода.

Общият процент от всички разночетения в канона би усреднил разликите, получени от субективни фактори, но статистическият резултат от тях вече ще е усреднен за целия текст и би бил подходящ по-скоро ако е сигурно, че двете групи отразяват два превода. При съмнение за редакция на част от текста или дори на целия текст, тъй като редакционните промени може изначално да варират, този вариант не е подходящ. Доколкото целта е да отговоря с по-голяма сигурност на въпроса дали текстът в двете групи отразява различни преводи, то аз направих такова изчисление, като предварително отстраних от броя на използваните в опита тропари всички богородични, както и всички тропари за празника, които са запазени само в едната от двете групи¹⁴⁷. Този начин на изчисление ще усредни общия брой лексеми, както и разночетенията, но може би е

¹⁴⁷ Ирмосите, които функционират като ритмо-интонационни модели и са добре познати, не се вземат предвид нито като отделни химнографски единици, нито при установяването на общия процент разночетения в канона.

по-подходящ за по-обемни текстове, при които субективни фактори като отделни предпочитания на преписвача или думи и изрази, характерни за жанра, биха дали по-малко отклонение в крайния резултат. В случая след изваждането от общия брой на богородичните и запазените само в едната от двете групи тропари, останаха 15 химнографски единици. Усреднените различия от тях са около 27%. С доближаването до 30-те процента, предложени от Лора Тасева като граница между редакция и превод, този въпрос по-скоро остава нерешен. Отговорът би бил възможен след допълнителни изследвания, например след съпоставка с доказани преводи и редакции на текстове от същия жанр. Не на последно по важност място трябва да се изясни, когато става въпрос за частични, но сериозни промени в текста при сверяване с гръцки образци, дали полученият текст следва да се нарича „редакция“, или „превод“.

Може би коректният подход за установяване на въпроса дали преписите трябва да се разглеждат като превод и редакция, или два превода, са по-скоро различните преводачески принципи в двете групи. Анализът показва максимално точен, пословен превод в група А и по-свободен, на места контекстов в Б. В такъв случай, дори при двете засвидетелствани версии на канона да се допуска предположение за общ протопревод, основано на общите места в тях, заради различната преводаческа концепция и множеството различия в двете групи, приемам, че те представят два различни превода. Всяка от двете версии съдържа архаичен лексикален пласт, съвместен с по-късна лексика, което показва, че текстът във всяка е редактиран независимо от другата.

2. Връзка между преписите от една и съща група

Разликите между преписите в рамките на всяка група обикновено се свеждат до морфологични и фонетични промени в думите, добавяне или липса на отделни думи или изрази, причината за което може да е невнимание или неразбиране. Най-явната разлика между двата преписа в група А, въпреки хронологическата им отдалеченост един от друг, са изписаните изцяло ирмоси в III, VI, VIII и IX песен в САНУ 283. В източнославянската традиция ирмосите обикновено се разпространяват само с началата си, както са в Я 84, докато в южнославянската се изписват целите. Следват ли ирмосите в САНУ 283 източнославянската традиция? Преглед на издадения ръкопис НБКМ 122, наречен от Искра Христова-Шомова Охридски миней, който е също от XV в. и с български правопис като САНУ 283, показва същите особености при изписването на ирмосите в някои от службите, и то както в староизводната, така и в новоизводната си част. Например в Службата за 1 септември в V песен от Канона за Новата година и VII

песен от Канона за св. Симеон Стълпник; в Канона за св. великомъченик Евстатий на 20 септември в I, III, V, VI, VIII и IX песен ирмосите са само с началата си¹⁴⁸. В староизводната част на ръкописа в III песен от Канона за св. мъч. Трифон на 1 февруари, в I и IV песен от Канона за св. Симеон Богоприимец на 3 февруари ирмосите също са само с началата си¹⁴⁹. При това различният начин на изписване се среща както в служби с един, така и с два канона. Регистрираните случаи показват, че предаването на описаната особеност в САНУ 283 по-скоро не е отглас от източнославянската практика, а се дължи на други причини, които подлежат на допълнително изясняване.

Наличието на една и съща версия на канона Началенка ангеломъ в най-ранните запазени източнославянски минеи и късния южнославянски САНУ 283 повдига въпроса къде е възникнала тя? Между тези минеи не е засвидетелствана езикова връзка, като например следи от руски правопис в късния САНУ 283 или някаква друга черта, характерна за източнославянската традиция. Също така не е известно и пренасяне на книжнина от Русия към Балканите до XV в. или конкретно около 1470–1480 г., времето към което е датиран САНУ 283. През годините на създаването на паметника България, а вече и Сърбия са под Османско владичество и литературната дейност по-скоро е ограничена. Затова допускам, че е възможно версията на канона в група А да е направена много рано в южнославянска среда, в Охридския книжовен център или по-вероятно на Атон, откъдето е пренесена в Русия. Предположението е изказано още от В. Ягич в изследването на състава на Новгородските минеи¹⁵⁰ и се подкрепя от сравнението на текстовете в тях и южнославянския Зограф, направено от И. Христова-Шомова, която доказва, че химнографските песнопения в тези ръкописи отразяват един и същ превод¹⁵¹. Г. Попов също забелязва общи текстови особености между староруските и южнославянските минеи и предполага, че книжовните реформи, отразени в тях, са направени по средата на X в. по времето на цар Петър в Преславския книжовен център¹⁵². Вероятно късният препис от САНУ 283 е възникнал от южнославянски антиграф и е твърде възможно в неизследваната южнославянска книжнина да съществуват и други преписи на версията на канона от група А.

¹⁴⁸ Христова-Шомова 2020: 139–141; 173–176.

¹⁴⁹ Христова-Шомова 2022: 164, 180–182.

¹⁵⁰ Ягич 1886: ХСVII.

¹⁵¹ Христова-Шомова 2010: 124–135. Вж. и цитираната литература в статията!

¹⁵² Попов 2013: 441.

Резултатите от текстологическия анализ показват, че езиковата редакция на канона в двете версии в група Б е една и съща. По-ранен представител на текста е Син 25, а другите два преписа отразяват вторична редакция, при която, освен съкращаване на тропари, са извършени и спорадични промени в текста. Най-ранният свидетел от група Б е Драг, но в него са правени допълнителни съкращения на канона, а по-късният Син 25 съдържа междинна версия между първоначалното му несъхранено състояние и допълнително съкратеното в Драг и в Ф.п.І.72. Въпреки че ръкописите от група Б са късни, и трите имат редица архаични особености. Драг и Ф.п.І.72 са сред тези, в които „се пази в най-голяма степен корпусът от преводни и оригинални поетически произведения на Кирило-Методиевите ученици, възникнал в края на ІХ – началото на Х в.“¹⁵³. Те носят следи от преработка на химнографските текстове – характерна иновативна тенденция за ХІІІ в., но в тях е запазен превод от времето на Първото българско царство, поради което се причисляват към архаична група празнични минеи¹⁵⁴. Също така преводът на паримииите показва „близост до езика на най-ранните славянски преводи, свързани с дейността на Кирил и Методий“¹⁵⁵.

Третият ръкопис от групата, Син 25, макар че е от ХІV в., също е запазил някои специфични особености. По отношение на съдържанието му това са немалкото непреводни творби и редките песнопения, налични и в службата за 6 септември. Поради това може да се съди, че книжовното средище на о. Крит, където се предполага, че е създаден ръкописът¹⁵⁶, е било маргинално и е изоставало от актуалните за времето тенденции в развитието на книжнината. Съдържанието и структурата на службите в ръкописа го нареждат сред архаичните минеи¹⁵⁷ и го приобщават към Драг и Ф.п.І.72, а наличието на повече тропари в канона Начульнѣкѣ ангѣломъ, отколкото в другите два ръкописа, показва, че редакцията в Син 25 отразява по-ранна и пълна версия на произведението, отколкото тази в двата по-ранни ръкописа.

¹⁵³ Йовчева 2009а: 354. За съдържанието на Драг вж. още Иванов 1931, 1970: 472–474, Кожухаров 1987: 29, Кожухаров 1995б: 679–681, Иванова 2002: 141–142, Кожухаров 2004: 46).

¹⁵⁴ Йовчева 2006: 105–106; Йовчева 2009а: 351–364.

¹⁵⁵ Тасева, Йовчева 2003: 42. Вж. и цитираната там библиография!

¹⁵⁶ Локализацията е извършена от Кл. Иванова по приписка в ръкописа (Иванова 1991: 14).

¹⁵⁷ Йовчева 2006: 93–94, 106; Йовчева 2010: 104–106; Попов 2013: 46–47, 199–200; Христова-Шомова 72–73. https://www.academia.edu/7506689/40martirs_Shomova_BE_46-75.

Разликите между двете редакции вътре в група Б са незначителни в лексикално отношение, затова може да се приеме, че това са по-скоро два варианта на канона, които се обособяват въз основа на допълнително съкратените тропари в Драг и Ф.п.І.72. С изключение на ирмоса за VIII песен в Син 25, явно взет погрешно от канона *Просвъщън дръвле оумъ*, всички останали ритмо-мелодични модели са еднакви и в трите минея. В по-пълния вариант в Син 25, се намират всички тропари, поместени и в преписите от Драг и Ф.п.І.72. От това може да се направи извод, че последното съкращение на канона в Драг и Ф.п.І.72 е извършено от препис като този в Син 25. От сравнението на морфологичните, и синтактичните особености на гръцкия текст и останалите преписи със Син 25 следва изводът, че промененият текст, какъвто е на отделни места в последния ръкопис, е преосмислен и променен след превода при преписването.

Разпространението на редакцията в група Б в различни южнославянски ръкописи говори, че е получена на старобългарска почва, тъй като тя отразява лексиката на Преславската книжовна школа. Възможно е *Наудълънка ангеломъ* да е първият преведен на старобългарски канон за безплътните сили и преводът му да е извършен още от учениците на Кирил и Методий при цар Симеон, а по времето на цар Петър вече да е направен преводът от група А. Основание за подобно предположение ми дава и фактът, че празникът за Чудото в Хоня, макар и от по-нисък ранг, влиза в състава на Празничния миней, който е възникнал по-рано от служебния като богослужебен тип сборник. Не трябва да се пропуска и това, че празничните минеи, в чийто състав е включен канонът, отразяват архаични езикови черти и преводните текстове в тях се съвместяват с немалко химнографски творби с оригинален старобългарски произход, което предполага, че тази версия на Минея трябва да е възникнала много рано. Възможно е в някакъв ранен период от развитието на богослужението, на българска почва да са проникнали нови типикарски изисквания, според които съставът на службите се е увеличил, и това да е наложило попълването на този богослужебен сборник с песнопения от преводен и непреводен произход. По-късно преводът от група Б е претърпял допълнителната редакция, отразена в Драг и Ф.п.І.72. Предполагам, че това е станало през XIII в. на Атон, а в излезлия от маргинален книжовен център Син 25, е запазен в по-голяма степен първоначалният вид на канона.

Разпространение на каноните за безплътните сили в ръкописите

Двата превода на канона НАУАЛЪНКА АНГЕЛОМЪ се намират в различни по тип минеи – Новгородският комплект и южнославянският всекидневен САНУ 283 съдържат превода от група А, докато южнославянските празнични представители са запазили превода от група Б. Втората памет за 6 септември в различните по произход представители е различна – в източнославянските се отбелязва паметта на св. Кирил Гортински, а в южнославянските, както в празничните, така и във всекидневния САНУ 283, който пази превода от група А – тази на св. мчк Евдоксий. Този факт е индикация, че в Новгородските минеи е правена редакция след навлизането на състава им в Киевска Рус. Още В. Ягич се спира на нехомогенността на тази редакция¹⁵⁸. Тази нехомогенност се проявява не само между песните на отделния канон, оказва се, че част от каноните са поместени нередактирани в Новгородските минеи още по времето на съставянето им, тъй като същите текстове се намират в южнославянски ръкописи. Красноречив пример за това е канонът за 8 ноември ВЪСТЪПЪЛЪ (ВЪСТРЪБЪЛЪ) въсьмь служьбьно, поместен както в Новгородския за ноември, така и в южнославянските всекидневни минеи със сръбски правопис. Първата дума от този канон е грешна във всички източници, с изключение на САНУ 58, в който Σαλπίσας е преведено коректно с ВЪСТРЪБЪЛЪ. Общата грешка е белег за общата история на канона, а съхраненото правилно четене в САНУ 58 говори, че канонът е пренесен на източнославянска почва с променено вследствие на преписваческа грешка начало¹⁵⁹.

Когато канонът на 8 ноември в празничните минеи е преводен, то той не е същият, като поместения във всекидневните. В празничните се помества Божьствьнъимн съвьтлостьмн, но някои от староизводните представители на Минея на тази дата съдържат непреводни песнопения. Такъв е Скоп, в който са поместени два канона – Просвьщьн дръвля оумь с неоткрит

¹⁵⁸ „Я вижу, что иногда въ очень древнихъ болгарскихъ спискахъ нетъ того единства в переводѣ, къ которому мы привыкли въ прочихъ случаяхъ по многочисленнымъ другимъ примерамъ, но нетъ также столь большого различия, которое давало бы право говорить о самостоятельномъ новомъ переводе. Стало-быть надо допустить, что въ иныхъ случаяхъ делались въ старомъ переводе кое-какия поправки и замены однихъ словъ другими“ (Ягич 1886: СХVI–СХVII).

¹⁵⁹ Макар че в изданието на Новгородските минеи Ягич дава под линия различия с други източнославянски ръкописи, в случая такива липсват, което означава, че всички източнославянски представители, които е ползвал ученият, са с грешно начало на канона. Вж. Ягич 1886: 324.

гръцки текст и акростиховият *Πρηνπαδαίηζα μα βοζε πρηνμν* от Константин Преславски. От различните канони за 8 ноември, поместени в отделните представители на Минея, може да се съди за развитието на съставите в него. Непреводните канони, които намираме в Скоп, са влизали в най-ранната служба за безплътните сили. Представителите на по-рано възникналия от всекидневния празничен по тип минеи съдържат за 8 ноември канона *Βοζηστβνγνμν σβττλοστβμν*. За това свидетелстват използваните в изследването празнични представители Драг, F.п.I.72 и Син 25, които съдържат немалко архаични черти и непреводни творби. На базата на това предполагам, че те са наследници на по-ранни представители от същия тип и вероятно при подготовката на съставите, влезли в тези ръкописи, непреводните канони в Службата за 8 ноември са били заменени от канона *Βοζηστβνγνμν σβττλοστβμν*. Следователно този канон е преведен на някакъв ранен етап от развитието на минейния състав и най-вероятно преводът е направен поради промяна на типикарските изисквания. Според запазените минейни състави, канонът *Βζστβπλβ* (*Βζστρββλβ*) всъщност служебно вероятно е преведен при съставянето на всекидневните минеи, което би трябвало да е съпроводено с нови типикарски изисквания, за да може обогатеният химнографски репертоар да се използва в богослужението. Запазените общи песнопения в различните редакции или преводи в двата типа Минеи би трябвало да са най-старият преводен състав на Минея, който включва и канона *Ναυαλβννκα ανγελομζ*.

ПЕТА ГЛАВА

КАНОНЪТ Просвъщън дръвѣ оумъ възъннн боже

Анонимният канон на II глас Просвъщън дръвѣ оумъ възъннн боже (нататък КаМ1) се помества на 8 ноември, обикновено в служби с два канона за празника. Най-ранният му запазен препис е в ИлК, а най-пълният – в Скоп. В настоящата работа са използвани голяма част от откритите му досега преписи – в Скоп, Зограф, Брат, САНУ 58, както и два издадени – този в ИлК по изданието на Верещчагин¹ и частичният октоихов препис от НБКМ 172². От предварителното проучване се вижда, че преписите от Скоп и НБКМ 172 са по-близки помежду си, тези от Брат и САНУ 58, от своя страна, показват най-голямо сходство един с друг, преписите от ИлК и Зограф са сходни на места с тези от Скоп и НБКМ 172, а на други – с Брат и САНУ 58, от което на този етап може да се предположи, че те са запазили междинно състояние на текста. Канонът от Константин Преславски на VIII гл. Прнпадѣжца маъ боже прнннн щѣдротамн си (нататък КаМ2) също се помества на 8 ноември, но за разлика от КаМ1, разпространението му е ограничено само в южнославянски ръкописи. Засега са известни два негови преписа – в Скоп и САНУ 361³, вторият от които частичен.

Произходът на КаМ1 засега остава неизяснен окончателно. Негов гръцки текст не е открит и поради тази причина се приема от неговия откривател Е. Верещчагин за непреводен⁴. Повечето учени подкрепят това мнение и го определят като канон с предполагаем непреводен про-

¹ Верещчагин 2006: 595–605.

² Йовчева 2009: 209–212. Засега са известни още два преписа със сръбски правопис – в ГИМ Хлуд 164 от 1371–1385 г. и ГИМ Хлуд 163 от средата на XIV в., които са използвани от В. Криско за разночетения и коментари в изданието на КаМ1 по ИлК (Крысько 2005: 186–201). По този въпрос вж. М. Йовчева и А. Пентковски (Йовчева 2009: 205, Пентковский 2011: 130–131, Пентковский 2012: 406–408).

³ Попов 1995: 3–5.

⁴ Верещчагин 2006: 594.

изход, поради което той се причислява към оригиналната старобългарска продукция⁵. Публикуваната от мене статия по въпроса за авторството на КаМ1 също го разглежда като непреводен⁶. Но КаМ1 и КаМ2 са дотолкова сходни, че могат да се нарекат канони близнаци. Самият откривател на КаМ1 намира съдържателна и формална близост между тропарите на КаМ1 и КаМ2⁷. Л. Матейко също сравнява пет от тропарите на едни и същи позиции в каноните и открива сходни места в тях, което му дава основание да ги отнесе един към друг като образец и подражание⁸. Броят на примерите и съвпадащите им позиции в песните изключват вероятността тази близост да е случайна. Сходството между двете творби поражда въпроси относно произхода на КаМ1. Преводен ли е КаМ1, както смята Л. Матейко? Ако той е гръцкият образец за КаМ2, защо тогава двата канона са с различни ирмоси и на различни гласове? И, ако е преводен, по каква причина се разпространява в ръкописите заедно със своя акростихов близък КаМ2?

Изразените съмнения за старобългарския произход на КаМ1 и поставените въпроси ме подтикнаха да потърся същия или подобен гръцки текст на II глас. За тази цел прегледах препоръчания от Л. Матейко справочник на Елени Папаелиопулу-Фотопулу⁹ с инципити на гръцките канони от Минея, които са от труднодостъпни ръкописи. КаМ1 е изследван и учените, които са се занимавали с него, вероятно са проверили датите, посветени на безплътните сили, затова прегледах целия справочник, като търсих канон с начална повелителна форма от глаголите φωτίσω и λάμπω (λαμπετάω) или начало с някаква производна от тези думи словоформа, както и следващите λάλα или πρότος и нейните производни и νόος (νοῦς) и не успях да открия подобен инципит. Възможно е началото да не е достатъчно за идентификация или търсената творба да липсва в справочника.

След като не намерих същия или поне подобен инципит на гръцки, съответстващ на началото на КаМ1 *Προσвещънъ дрѣвлѣ оумъ*, потърсих с какви инципити на други канони се среща първият ирмос, използван в творбата. Оказа се, че от всички канони на II глас в справочника, само два започват с този ирмос, като и двата са за месец януари. Единият от тях е канон за св. Василий Велики на 1 януари без посочен автор¹⁰, а другият –

⁵ Йовчева 2008: 122.

⁶ Петрова 2014: 557–575.

⁷ Верещагин 2006: 595.

⁸ Матейко 2010: 67–74.

⁹ Παπαηλιοπούλου-Φωτοπούλου 1996.

¹⁰ Παπαηλιοπούλου-Φωτοπούλου 1996: 141.

за св. Йоан Кръстител на 7 януари от Теодор Дафнопат¹¹. Първият има два преписа в два гръцки синайски ръкописа – NN 598 и 646 от XI и XIV век, а вторият е само в един ръкопис Vindobonesis Theol. gr. 146 от XIII век. За сравнение ирмосът от I песен на КаМ2 е доста по-разпространен в гръцките ръкописи, като се среща в състава на каноните за различни месеци.

Получените резултати ме провокираха да проверя колко често се срещат интересуващите ме ирмоси от КаМ1 в източнославянските ръкописи. Резултатът е подобен на този в гръцките извори. От всички източници в корпуса на староизводните източнославянски ръкописи до XIII в., които влизат като изворов материал в Инципитариума на Д. Щерн, ирмосът се среща в девет ръкописа. Четири от тях са ирмологии и поради това нямат отношение към въпроса, три са всекидневни минеи за януари, един празничен и минеят с особен състав – ИлК. И в петте минея – единият от ГИМ, Син. 163 и четири от РГАДА от фонд 381 – 99, 100, 130 и 131 (последният ИлК), началният ирмос, използван в КаМ1, Глѣбннѣ открилѣ ксн дѣно се среща по два пъти. Всички минеи може да се намерят онлайн и справката в тях показва следните резултати: в три от ръкописите всички ирмоси от КаМ1 се намират и в два канона за януари – единият се помещава на 6 януари в Канона на Козма Маюмски за Богоявление, а другият – на 7 януари в Канона за св. Йоан Предтеча от Теодор Дафнопат. В единият от всекидневните минеи, ръкопис РГАДА 381-99, Канонът за Йоан Кръстител е контаминиран с друг на VIII глас за св. Полиевкт, чиято памет се отбелязва на 9 януари. Може би липсват листове от ръкописа, тъй като само последните две песни за този светец са налични. ИлК е единственият ръкопис от староизводните източнославянски представители на Минея, в който има препис на КаМ1. От разпространението на ирмосите в репертоара за януари както в гръцките, така и в източнославянските източници става ясно, че по някаква причина се намират в ограничен химнографски репертоар и са използвани в КаМ1 извън обичайните за тях дати, а преписите на самия КаМ1 са в южнославянски ръкописи с изключение на ИлК. Резултатите от разпространението на ирмосите извън песнопенията за Богоявление и св. Йоан Кръстител в южнославянските минеи са по-скоро в полза на непреводния произход на КаМ1, а липсата на творбата в ранните източнославянски минеи може да се обясни с отстраняването ѝ при редакцията на служебния миней на източнославянска почва, при която са използвани гръцки образци, тоест самата липса също е в полза по-скоро на непреводния произход на канона.

¹¹ Παλαηλοπούλου-Φωτοπούλου 1996: 146–147.

Едно по-ново изследване на *Μ. Παλαῖῳάννου*, в което са поместени канони за архангел Михаил с ограничено разпространение, съдържа акростихов канон на II глас от Йосиф¹², но той е различен от търсения, макар първият ирмос да е подобен на този в *ΚαΜ1*¹³. Шест канона за архангел Михаил са поместени в монографията *Joseph the Hymnographer. Kanones on Saints According to the Eight Modes*¹⁴, посветена на творчеството на Йосиф Песнописец, но сред тях също не се открива канон на II глас, подобен на *ΚαΜ1*, нито такъв на VIII глас, който да съответства по съдържание на *ΚαΜ2*.

В Ирмология на Евстратиадис всички ирмоси, използвани за *ΚαΜ1*¹⁵, са дадени като състав от гръцки канон за Богоявление с автор Козма Монах¹⁶. Зад това име със сигурност се идентифицира византийският автор Козма Маюмски¹⁷. А. Пентковски открива, че и богородичните са взети от същия канон и обръща внимание, че тези ирмоси и богородични са използвани и във втория от двата канона за Богоявление с преписи също в Скоп (л. 224б–232а) и в ИлК. Според него използването им показва връзка на *ΚαΜ1* с комплекса оригинални славянски химнографски текстове за Рождество и Богоявление, в съставянето на който са взели участие Климент Охридски и Константин Преславски. Това дава основание на А. Пентковски да причисли *ΚαΜ1* към оригиналната старобългарска продукция¹⁸. От съвпадението в староизводните ръкописи на ирмосите в Канона за Богоявление на Козма Маюмски с тези в *ΚαΜ1*, може да се предположи, че автор на *ΚαΜ1* е преводачът на гръцкия канон и/или книжовникът, написал акростиховия старобългарски Канон за Богоявление или цикъла азбучни стихирни за този празник¹⁹. Основание за свързването на песнопенията за двата празника е ограниченото разпространение на ирмосите. Друга обща особеност на Старобългарския канон за Богоявление с фразов акростих, азбучните стихирни и *ΚαΜ1* е, че както каноните, така и цикъла стихирни са анонимни. Липсата на името на автора в акростих може да има отношение към неговите разбирания, към личните му предпочитания да впише или не своето име в текста.

¹² Липсва по-конкретна информация за личността на автора.

¹³ *Παλαῖῳάννου* 2017: 68–81.

¹⁴ Тома 2018.

¹⁵ Ирмосът на IV песен в Брат е заменен с друг, доста по-кратък, но със същото начало, което вероятно е заблудило преписвача.

¹⁶ *Εὐστρατιάδης* 1932: 36–37.

¹⁷ Кожухаров 1995а: 372–374.

¹⁸ Пентковский 2011: 132.

¹⁹ Попов 2005: 13–14; Йовчева 2008: 123. Вж.: и Пентковски 2011!

Ирмосите на КаМ2 са от гръцки възкресен канон, атрибутиран като произведение на Йоан Монах²⁰, както се изписва името на Йоан Дамаскин в насловите на каноните. Повечето от тях се разпространяват заедно и при други канони на VIII глас. Например в Я 84 на 2 септември, ирмосите в Канона за св. Мамант са различни само в III и IV песен (с начала *Небѣсьномуу круугуу* и *Оцѣстн ма Съпасѣ*)²¹, които са от друг канон на Йоан Дамаскин²². Същият състав с двата различни ирмоса се намира и на 12 октомври в Канона за Пров, Тарх и Андроник²³. В немалко случаи разликата с КаМ2 е само в ирмоса на VI песен, който в разгледаните от мене примери най-често е *Оцѣстн ма Съпасѣ*. За септември има два такива канона – на 19 и 25 в службите за св. Трофим, Севастий и Дорумедон и за мъч. Савиниан, Павел и Тат²⁴. Същите ирмоси както в КаМ2, освен в VI песен (*Оцѣстн ма Съпасѣ*), се намират и в каноните за Теодор Студит, Йоан Златоуст и Григорий Чудотворец съответно на 11, 13 и 17 ноември²⁵. Възможно е точният състав на ирмосите, използвани в КаМ2, да е по-рядко срещан в преводни канони и да е заимстван директно от Канона на Йоан Дамаскин. Едно отделно изследване върху разпространението и състава на ирмосите не само в разглеждания канон би могло да даде информация за връзки между някои от каноните.

I. Анализ и различия на сходните химнографски единици на КаМ1

Във всяка от песните от I до VIII КаМ1 съдържа ирмос, три тропара за празника, троичен и богородичен, а в IX песен те са с един повече – първият, вторият, третият и четвъртият са за празника, петият е посветен на Троицата и шестият е богородичен. В КаМ2 песните от I до VIII съдържат ирмос, по три тропара за празника и богородичен, а в IX тропарите са с един повече, както е в КаМ1. Във втория канон няма троични и акростихът, който е без липси, свидетелства, че такива не са били написани.

И в двата канона се наблюдава тенденция към разпределяне на тропарите по местоположение спрямо темите в тях. Например първите тропари от III, IV, V, VI, VII, VIII и IX песен са посветени на Божия престол

²⁰ Εὐστρατιάδης 1932: 219–220.

²¹ Ягич 1886: 85–90.

²² Εὐστρατιάδης 1932: 219–220.

²³ Ягич 1886: 85–90.

²⁴ Ягич 1886: 0154–0158, 0198–0202.

²⁵ Ягич 1886: 347–351, 365–369, 395–399.

или на ангелските чинове, като при изброяването им в повечето случаи на първо място се споменават престолите. Тази тенденция се повтаря и в КаМ2, но без първите тропари от VII и IX песен. Стилизовият и съпоставителен анализ на КаМ1 с други химнографски творби би могъл да доведе до предположение за авторството на този анонимен текст. Поради това, а и предвид немногобройните лексикални различия между неговите преписи, стилизовият анализ ще бъде водещ за този канон, но паралелно с него ще се прави коментар и на различията, които се откриват в анализираните в стилистично отношение тропари.

Тъй като най-ранният препис в ИЛК е съкратен, водещ при даването на цитати ще бъде този в Скоп, който, освен че е най-пълен, единствен съдържа както КаМ1, така и КаМ2.

С изключение на I песен в началните тропари на останалите песни водещата тема е за всички ангелски чинове. Първите тропари в V и VI песен са посветени на виденията на библейските пророци Даниил²⁶ и Исаия²⁷, в които те описват безплътните сили, а тези в III, IV, VII и IX – на Божия престол или на безплътните чинове, сред които на първо място се споменават престолите. В началния тропар на VIII песен се възпяват най-общо безплътните чинове и тяхната огнена същност. Това разкрива тенденция към групиране на строфите в отделни микротемати и разпределянето им в канона. Изглежда обединяването на темата за Божия престол и за безплътните сили се дължи на библейското видение с престолите в Йез 1:1–26, в което те образуват този престол. От изброените по-горе тропари, тези в III и IV песен започват по един и същ начин и са почти идентични по съдържание:

(1) Стрaшeнь пaчe oумa нaкoжe вьпнiжть к'ннгi. (2) пр'естолю славьi твоiей спсe. (3) св'т'ла же вои'нства (4) твоихъ арх'л бe. (5) т'м'же весь лнкъ вьпниеть д'нe. рабьi свои спсaн ∴∴ III песен, I тропар,

(1) Стрaшeнь пaчe oумa (2) твои пр'естолю iсть б'жe. (3) св'т'ла же вои'нства. (4) херoвнмь и серaфнмь. снльi же и г'ства. властн аг'глн арх'лн и наyждa. (5) т'м'же лнкьствоуи'ще. творнмь д'нъ в'р'нни пам'а и'хъ ∴ IV песен, I тропар.

Подчертаните части с едни и същи цифри пред тях са сходни в двата тропара.

²⁶ Дан. 7:9–10.

²⁷ Ис. 6:2–5.

В този от IV песен се появява следното разночетене между Скоп и другите преписи:

Страшенъ пауе оума твои прѣстолю ієсть бже Скоп,
 Ст'рашнннн пауе оума твои прѣстоли сждъ (!) ИлК,
 Страшны пауе оума твои прѣстоли соутъ хѣ Зограф,
 Страшнннн пауе оума твои прѣстоли соутъ Брат (САНУ 58).

В случая не е трудно да се реши въпросът коя от двете версии съответства на първичната, тъй като текстът по-нататък изброява безплатните чинове и в Скоп са споменати осемте чина без престолите, което означава, че мястото в този препис е преосмислено от множествоно число в единствено и отнесено вече към престола на Бога, вместо към ангелския чин „престоли“.

Деветте чина заедно не са изброени в нито една библейска книга. Названията са заимствани от учението на Псевдо-Дионисий Ареопагит „За небесната йерархия“²⁸. Това се потвърждава от съответстващия на Псевдо-Дионисиевото съчинение ред на изброяване на чиновите, който започва от престолите, намиращи се най-близо до Бога²⁹. За тях авторът пише: „[Името] на най-висшите и извисени *престоли* [означава] тяхната чиста превъзнесеност над всяка земна приниженост, надсветовен устрем нагоре, неотклонно пребиваване над всеки предел, както и мобилизиращото всички сили нетрепващо и трайно оставане при истински Превисшето.“³⁰. Авторът на Ареопагитките нарича престолите „богоносни“, според него те образуват Божия престол – „в пълно безстрастие и нематериалност приемат върху себе си Богоначалието“³¹. Това обяснява защо в първите тропари от канона, посветени на всички ангелски чинове, изброяването им започва от престолите, както и замяната на този чин с Божия престол. Връзката със съчинението „За небесната йерархия“ свидетелства, че създателят на Кам1 го е познавал и е заимствал изградената от Псевдо-Дионисий Ареопагит йерархична система на безплатните сили.

Други разночетения които се появяват между преписите в разглежданите два тропара, се открояват в откъсите, отбелязани с 4. В този от III песен единствено в Скоп е използвана думата архангелъ – (3) свѣт'ла же

²⁸ Верещагин 2006: 596.

²⁹ При най-често срещания начин на изброяване, който се използва и в по-късно възникналите и утвърдени от традицията заглавия на съчинението „За небесната йерархия“ (Св. Дионисий Ареопагит 2001: 34), престолите са трети в първата триада след серафимите и херувимите.

³⁰ Св. Дионисий Ареопагит 2001: 34 и 137, бел.122.

³¹ Пак там.

воінства (4) твои́хъ а̀рха̀ль бѣ. Във всички останали преписи, включително и в най-ранния в ИлК, на това място се намира архнстратнгъ. Различната лексема единствено в Скоп, предполага редакция в този препис, но тъй като замяната е изолирана – другаде в същия препис думата архнстратнгъ е запазена, то най-вероятно тя се е появила поради загуба в антиграфа или някаква друга подобна причина.

На разглежданото място, където в III песен се споменават само архангелите, в IV се изреждат всички безплътни чинове, което формира една от разликите между двата сходни тропара:

(4) твои́хъ а̀рха̀ль бѣ. (III песен);

(4) хероу̀внмь њ сѣра̀фнмь • снлы́ же њ гѣства • властн а̀гглан а̀рхан њ нау̀жа • (IV песен).

В III песен в Скоп се откроява още едно изолирано само в този препис различие, което обхваща откъса, номериран с 5:

тѣм'же весь лнкъ въпнѣтъ днѣ • Скоп,
въ памать нхъ къ тѣбѣ въпнѣмъ дньсь ИлК,
въ паметь нхъ днѣ к тѣбѣ въпнѣмъ Зограф,
въ паметь нхъ днѣ • къ тѣбѣ въпнѣмъ Брат (САНУ 58).

Във всички останали преписи стои въ памать нхъ къ тѣбѣ въпнѣмъ дньсь с размествания на дньсь. От приликата на номерираните по-горе откъси в сравняваните първи тропари може да се предполага, че първоначалната версия на тропара е в Скоп, тъй като в подобния на него първи тропар от IV песен отбелязаната с 5 част тѣм'же лнкъствоуѣще е подобна по смисъл на частта в Скоп тѣм'же весь лнкъ въпнѣтъ. От друга страна, последната неподчергана част на сходния тропар в IV песен е близка до различието от откъс 5 на III песен в ИлК и сръбските преписи:

творнмь днѣ вър'ннн памѣ њхъ Скоп,
творнмь дньсь вър'нн памѣ њхъ ИлК,
творнмь днѣ вър'ны памѣ нхъ Зограф,
творнмь днѣ вър'но паметь Брат,
творнмь днѣ вър'но паметь вашоу' САНУ 58.

При толкова сходен текст на двата тропара, е възможно на даден етап от разпространението на КаМ1 текстът да е контаминиран по невнимание. Освен че са много близки по съдържание, тропарите са и близо един до друг, например в ИлК те са разположени на едно и също равнище на погледа на два съседни листа, 38б и 39а.

От анализирани места става ясно, че КаМ1 има продължително разпространение, за което свидетелстват не само откритите досега осем преписа³², но и различните промени на текста в локалните традиции. Най-ранният, но вече съкратен в ИлК, запазва отделни общи места само със Скоп, но също и такива, които са общи със сръбските преписи, но липсват в Скоп. За съжаление първите тропари от НБКМ 172 не са запазени. От състоянието на текста в Скоп може да се приеме, че този препис съдържа изолирана версия на канона, която е възможно да отразява негово състояние отпреди извършени промени, регистрирани в другите преписи, тъй като, от една страна, е най-пълен, а от друга, е поместен заедно с близкия по съдържание акростихов КаМ2, за който КаМ1 е послужил като образец.

От сходствата между началните тропари от III и IV песен може да се съди, че след като е написал първия или единия от двата, авторът е направил другия с незначителна преработка. От дадените по-горе разночетения изглежда, че в протографа разликата между тропарите се е състояла в изброяването на ангелските чинове във втория на мястото на твои́хъ а̀р̀хъль бѣ и в различния край на първия рабѣи своѣи́ спсан, който липсва в тропара от IV песен.

В смислово отношение разглежданите строфи представляват обръщение към Бога, в което се цитират два стиха от Новия завет от Мт 25:31–32. Божият престол е символ на върховенство над света и се споменава на много места в Библията³³. Той се свързва и с представата за Страшния съд, при който ще се отделят праведниците от грешниците. Това прави престола „страшен“ – срещу Бога, седящ в него, ще застане всеки човек, за да узнае истината за делата си и ще бъде приобщен към праведниците или отлъчен.

Следващите два сходни тропара са със следния текст:

(1) Даннѣлъ кѣга вндѣ (2) мно̀жво аг̀гъль твои́хъ њ а̀р̀хъль блаже • (3) оустраши сѧ д̀хомь • ѡгнемь непрѣстѣпна̀го сѣщства • (4) повѣдоуи́жъ оу́жасе сѧ • тѣмъже въпниемь • мѣтвамн спсе мнѣхана мѣтвѣннка твоѣго ѡ сѣда ѡзѣавн нѣи ✧ V песен, I тропар,

(1) Кѣга вндѣ ѡсанѣ древлѣ • (2) прѣстола твоѣго (3) њ оу́жа(сѧ) се • њ даннѣлъ сматѣ сѧ • власѣи глави́ своѣи́жъ ѡбвѣствови́жъ • њ (4) разоумѣвь повѣда страхъ слави́ твоѣи́жъ спсе • њ твои́хъ а̀хърѣль прославлѣннѣ. VI песен, I тропар.

³² Освен петте, сравнявани тук – НБКМ 172, от който не са запазени първите тропари и двата със сръбски правопис ГИМ Хлуд 163 и ГИМ Хлуд 164.

³³ Шиваров 1995: 156.

На повечето общи места между тях има смислова и синонимна, дори синтактична близост, поради сходния път на мисълта. В тях се цитират виденията на библейските пророци Исаия и Даниил (Ис. 6:1, 5, Дан. 7: 9–10, 15).

В тропара от V песен прави впечатление следното смислово различие:

ѡгньемь непрѣстѣпнаѡго сѣщства • (4) повѣдоуѣжѡ ѡужасе сѧ • Скоп,
огньное непрѣстѣпноеѡ соудѡу • (4) повѣстѣствѣѡ ѡужасе сѧ Илк,
ѡгнь же прѣстѣпноѡ (!) тн сѣднѣѡ • (4) повѣдаѣ ѡужасе се • Зограф,
ѡгньноеѡ же неп[рн]стоупнаѡго соудѡ • повѣдаѣѡ ѡужа[с]е се Брат,
огньноеѡ же непрѣстоупнаѡго соудѡ • ѡужасаѣ се повѣдаѣѡ. САНУ 58.

Думата „същество“ се намира единствено в Скоп. Цитатът отпраща към видението на пророк Даниил: „...„бидоха поставени престоли, и седна Стариият по дни“... „Огнена река излизаше и минаваше пред Него“... „съдии седнаха, и книги се разтвориха“³⁴. Кое от двете лексикални различия е първичното? Зад огнената река се намира както Бог, така и съдиите от видението на пророка, които са представители на Страшния съд. Точното следване на библейския цитат по-скоро сочи, че текстът е променен в Скоп. Думата „същество“ или „животно“ се използва в Книга на пророк Йезекиил за херувимите в едно от виденията на пророка³⁵, както и в Откровение³⁶. В богословски текстове „същество“ може да се употреби в смисъл на „ипостас“, но цитатът в случая следва библейския текст и ако различията се тълкува като „едно от лицата на Троицата“, то се отдалечава от отпратката към Книга на пророк Даниил. Замяната вероятно се дължи на индивидуално тълкуване на преписвача. Анализираното различие е едно от доказателствата, че преписът в Скоп, макар и пълен и със запазени архаични лексеми, е претърпял промени³⁷. Глаголът повѣстѣствѣѡ, който се намира само в Илк, е синоним на повѣдатн, използван

³⁴ Дан. 7: 9–10.

³⁵ Иез. 1:1–28. В първа глава се използва думата „същества“ (в друг превод „животни“), а в десета глава на същата книга вече са наречени „херувими“.

³⁶ Откр. 4:4–9; 6:3–7.

³⁷ Първоначалният ми извод за библейския цитат бе, че Скоп съдържа правилното четене (Петрова 2014: 568). Продължителната ми работа с КаМ1 разкри пред мене богословската ерудиция на автора и постави под въпрос тази част от анализа. Най-новите резултати от изследването на КаМ1 и сравнението му с КаМ2 ще бъдат публикувани в отделна статия.

с различни фонетични промени в другите преписи. В старобългарския речник³⁸, липсва глагол повѣствовати. Явно не е регистриран в старобългарския корпус, използван за създаване на речника. Форма на глагола с една, различна от регистрираната в настоящия анализ употреба, е използвана в Струмишкия апостол³⁹, където е синоним на „благовествувам“. Явно лексемата е рядко срещана.

В тропара от VI песен се появява следното различие:

власѣи главы своѣиѣ ѹювѣствѣиѣ Скоп,
 власѣи главы си ѹкоже ѹювѣствѣиѣ ИлК,
 власн главы си ѹкоже не ѹювѣствѣиѣ Зограф,
 власн главы • ѹкоже не ѹювѣствѣиѣ Брат,
 власѣи главы. ѹкоже не ѹювѣствѣиѣ САНУ 58.

Различията и тук са показателни за измененията на текста по време на разпространението му. Отрицателната частица свързва трите преписа в сръбски правопис, местоименната форма с едно и също значение в ИлК, Скоп и Зограф свидетелства за относителната съхраненост на текста в тях, като наличието ѝ в Зограф още веднъж потвърждава междинното състояние на този препис в сравнение с другите сръбски представители. От липсата на съюза ѹкоже в Скоп може да се допусне, че и в него има частични редакционни промени на тропара, но тъй като фразите изглеждат завършени и без съюза, може би ритмическият анализ на КамI би довел до по-голяма яснота. Възможно е в случая най-близо до първоначалния текст да стои ИлК. Това, което се потвърждава, както от конкретния пример, така и от разгледаните преди него, е че Скоп и ИлК отразяват по-ранен етап от съществуването на текста в сравнение със Зограф, Брат и САНУ 58.

Сходни места в първите тропари от VII и IX песен:

(1) Ѹсть пауѣ оумѣ (2) прѣстоль спѣ нетлѣиѣмааго свѣта • тѣиѣн велнцѣн
 славѣ (3) дггльстн ѹннове • (4) твоѣиѣ просвѣщенн красотоиѣ прнсно • тѣм'же
 въпнѣмъ • ннѣ мнхана поѣще възпнѣмъ • бнѣ бѣ ѡцѣ ншн ∴ VII песен, I тропар, Скоп.

Всѣ (1) пауѣ оумѣ ѹннъ • Ѹсть (2) прѣстоль твоихъ (3) хероувнмъ • н серафнмъ
 н снаамъ • властемъ же н гвѡмъ бѣ • дггломъ н архломъ • наѹала страшна • (4)
твоѣиѣ во неѣзрѣн'нѣиѣ красотиѣ • по тебѣ прннмать ∴ IX песен, I тропар, Скоп.

³⁸ Старобългарски речник, т. II, 2009.

³⁹ LLP, 26, 1974, 77.

Сходствата тук не са така явни, както при вече разгледаните тропари, но ги има, като освен тях има лексикални прилики и с тропарите от III и IV песен. И тук вместо аггълстн чннове в тропара от IX песен се изброяват названията на безпътните чинове. В последния откъс липсват прилики, но е възможно това да е обусловено от традиционния край на тропарите, зададен тематично от ирмоса.

По отношение на разночетенията в тропара от VII песен прави впечатление лексемата чннове, която е по изконната си й-основа само в Скоп, в останалите преписи е по о-основа. Тази лексема има още няколко употреби в службата за 8 ноември в Скоп, но навсякъде другаде словоформите и по двете основи съвпадат. Тъй като примерът е изолиран, не може да се прецени дали в разглеждания тропар тя е била изначално по й-основи, или е коригирана от преписвача.

Общото впечатление от разгледаните двойки тропари е, че в повечето случаи сходствата между тях се намират на едни и същи места. Последното би могло да означава, че авторът е използвал първия от тях като модел за останалите. Тропарите в КаМ1 се обединяват по два според анализираниите сходства – първите в III и IV песен, в V и VI и в VII и IX. Този в VIII песен няма близко съответствие в КаМ1 и е единственият от разглежданите, който кореспондира с ирмоса с обща анафора. От близостта между отделни строфи, които се намират в различни песни, може да се предполага, че КаМ1 не е бил създаден последователно, а тропарите му са написани по предварителна схема за темите и след това разпределени на своите места в канона. Поне за началните тропари, това изглежда така поради кореспондиращите откъси на еднакви позиции в тях.

Ясно открити тематично, както и позиционно, са и троичните. Между тях сходствата са подобни, както между разгледаните вече тропари, но и тук се наблюдават някои повторения на едни и същи лексеми и общи места. Например троичните от I, III и V песен цитират едно и също място от книга на пророк Исаия: *Около Него стояха серафими; (...). И викаха един към други и думаха: свет, свет, свет е Господ Саваот! (...)* (Ис. 6: 2–3). С употребата на епитети, свързани с числото три, в словосъчетанията хвалл̄ трнст̄жн̄ж (I/IV), тронцн̄ трнсвѣтл̄ѣн, пѣ̄ трнст̄жн̄ж III/IV, трнсвѣтл̄ѣн̄ б̄жвн̄жн̄ж зл̄рл̄, трнст̄жн̄ж пѣ̄ V/IV е направена аналогия между всяко от лицата на Троицата и неговото отделно възпяване с трикратното повторение „свят, свят, свят“ (Исаия 6:3), изразено в текста на всеки от тропарите индиректно чрез композита трнсвѣтл̄ѣн̄: (хвалл̄) трнст̄жн̄ж, (пѣ̄) трнст̄жн̄ж, трнст̄жн̄ж (пѣ̄).

Текстът на трите тропара е следният⁴⁰:

⁴⁰ В ИлК и в Зогр.І.е.7 троичните са отстранени.

(1) БЖВΟΥ [ѣ]ДННОМУ ПАУЕ СЛОВЕСЕ• (2) ВЪ ТРН ЛНЦА ПОКЛАНѢИЕМЪ СА• (3) НЕРАЗУМЪСНО СЪ ДГГЛЫІ ХВАЛАЩЕ• (4) ІАКОЖЕ ІСАІІА ПОІЕТЬ• (5) ХВАЛѢ ТРНСТѢИЖЪ ∴ I/ IV, Скоп.

Провнда, д, древ'ле (4) ІСАІІА• ВЪПНІАШЕ ВЛКО (2) ТРОІЦН ТРНСВѢТЛѢН• (1) ПАУЕ ОУМА (6) НЕІЗРѢН'НО• І ТАІНО ОУЖАСНО• ТЪМ'ЖЕ ДНЕ ВЪР'НЫІІЖЪ СЪВРА• (5) ВЪПНТН ПѢ ТРНСТѢИЖЪ ∴ III/IV Скоп.

(2) ТРНСВѢТ'ЛѢ БЖВЫНЖ[ІЖ] ЗАРА• ѿ неглѣіема сщїства• (3) НЕРАЗУМЪСНО СВѢДАЩЕ ПОХВАЛНМЪ (6) ВЪРЪНН СЪ СТРАХОМЪ• (5) СЛАВАЩЕ І ВЪПНІАЩЕ ТРНСТѢИЖЪ ПѢ• (1) НЕРАЗУЛЖУ'НА ІЕСТВА• ПРѢВЪСХОДНТЬ БО ВСѢКА ОУМА• СТЪІІЖЪ ТАІННЪІ ∴ V/ IV, Скоп.

Трикратно повторение „свят, свят, свят“ от библейския стих е възприето в канона като възпяване на всяко от лицата на Троицата и по този начин е направена връзка между Стария и Новия завет. В троичния от I песен липсват лексеми с основно значение „светлина“, а в другите два троични откъсите, които ги съдържат, са отбелязани с 2. Словосъчетанията троицн трнсвѣтлѣн и трнсвѣт'лѣ бжвынжѣ зара, носят светлинна образност, характерна за творчеството на Климент Охридски⁴¹, но и изобщо за текстовете, посветени на св. Троица (срв. т.нар. седмични светлинни, помествани в края на Октоиха).

Сред останалите тропари от КаМ1 не се открива толкова голяма съдържателна близост, но се забелязва тенденция към поставянето им на определени позиции в песните според техните микротемати. Много от тях са посветени на архангел Михаил, такива са третите поред в I, III, IV, V, VI и VII песен, както и вторите в VI и VII песен. Вторите тропари от I и III песен са за богомолците в храма, а вторите от IV, V, VIII и IX – за Бога. Тенденцията към подреждане по микротемати означава, че авторът предварително е обмислил баланса на тропарите така, че в творбата да се редуват строфи както за архангел Михаил, така и за всички безплътни чинове, за Бога и богомолците.

II. Други разночетения между преписите на КаМ1

Е. Вершчагин и Л. Матейко⁴² откриват съдържателна и формална близост между тропарите на КаМ1 и КаМ2. Въз основа на това Л. Ма-

⁴¹ Станчев 1982: 169–171.

⁴² Верещагин 2006: 595, Matejko 2010: 67–74.

тейко отнася двата канона един към друг като образец и подражание⁴³. Следващият етап от анализа е посветен на различията между преписите на тези тропари, които нямат подобни на тях в КаМ1, затова, когато има сходно на разглежданото различие в КаМ2, ако е необходимо, то ще се привлича за сравнение. Въпреки че КаМ2 е вторичен по отношение на КаМ1, трябва да се има предвид, че той е създаден на ранен етап от съществуването на КаМ1, когато текстът на анонимния канон е бил максимално запазен, което, при съществената прилика между двете творби, позволява КаМ2 да се използва за сверяване на сходните места в тях.

III тропар от VI песен на КаМ1:

Вѣр'нѣиѣ в'са свѣтнтѣ. (1) лнкѣствоуѣщѣ днѣ вѣ стѣмь домоу твоѣмь • дрѣлѣ поѣщѣтѣ тѣ свѣтло. (2) како оуѣрасн са слава твоѣ • (3) прѣвѣи дрѣлѣ вѣнѣ • (4) нцѣленнѣ в'сѣмь подаваѣшн.

I тропар от VII песен на КаМ2:

(1) Нсточнтѣ памѣ • вѣнѣ здрѣ поѣщнмь вѣрнѣимь ннѣ вѣ домь твоѣ • (2) ѣко оуѣрасн са • (3) прѣстателю вѣнѣ дрѣлѣ • (2) слава твоѣго дрѣтнѣга • (4) в'сѣхъ цѣлашн ❖❖

Различията между преписите на КаМ1:

Вѣр'нѣиѣ в'са свѣтнтѣ • лнкѣствоуѣщѣ днѣ Скоп,

Вѣрнѣиѣ все • твоѣ памѣтъ просвѣщаѣтъ • лнкоуѣще днѣ Брат, САНУ 58, Зограф,

Вѣрнѣина в'са твоѣ памѣтъ просвѣщаѣтъ лнкѣствоуѣща днѣсь ИлК,

Вѣрнѣиѣ все твоѣ памѣтъ стѣ просвѣщаѣтъ • лнкѣствоуѣще днѣ НБКМ 172;

Единствено в Скоп е употребена думата свѣтнтѣ, срещу просвѣщаѣтъ в останалите преписи: Вѣр'нѣиѣ в'са свѣтнтѣ – Вѣрнѣиѣ все твоѣ памѣтъ просвѣщаѣтъ. Дали първоначалният текст е съдържал свѣтнтѣ или просвѣщаѣтъ остава загадка. Възможно е изборът в Скоп да отразява локален говор на преписвача, но със същата степен на вероятност допускам свѣтнтѣ, която е по-рядко срещана, но се използва заедно с просвѣщаѣтъ⁴⁴, да е била първоначалната лексема в КаМ1 и да е заменена на ранен етап от разпространението на канона. Също така в Скоп липсва словосъчетанието твоѣ памѣтъ, което е част от една фраза със свѣтнтѣ/ просвѣщаѣтъ и вероятно

⁴³ Matejko 2010: 71–73.

⁴⁴ Вж. данните в Старобългарски речник 2009: 437, 653.

е пропуснато от преписвача. Пропуск на текст предполага и близкия на разглеждания I тропар от VII песен в КаМ2, който започва с подобно словосъчетание:

Вѣр'нѣиѣ в'са свѣтнѣ (Вѣр'нѣиѣ все • твоѣа памѣть просвѣщаѣеть Брат, САНУ 58, Зограф) (КаМ1) – Нсточнѣ памѣ • бж'нѣиѣ здѣа поѣщнмь вѣр'нѣимь (КаМ2).

В същия откъс в Скоп, ИлК и НБКМ 172 е употребен глаголят лнкъствоватн, образуван с наставка -ова- от съществителното лнкъство, а в преписите от Брат, САНУ 58 и Зограф – лнковатн, образуван със същата наставка от съществителното лнкъ. В Супрасълския сборник се среща както едната, така и другата форма, като според примерите в Старобългарския речник⁴⁵, където в статията за лнкъствоватн е отбелязано, че е изчерпана, по-честа е лнковатн. Р. Цейтлин определя лнкъствоватн като неологизъм – „Подобные глаголы, как и лнкъствоватн и сълнкъствоватн относятся к неологизмам ДЯ (древнеболгарский язык – бел моя С.П.), они характерны для языка Супр и близких к ней по языку ДР“ (древнеболгарская рукопись – бел моя С.П.)⁴⁶. От цитираната литература може да се направи извод, че формата лнкъствоватн е книжна, поради което е била заменяна с лнковатн. Лексемите лнкъствоватн/лнковатн са високочестотни в КаМ1, като в преписа от Скоп лнкъствоватн е използвана седем пъти, а лнковатн липсва. В ИлК употребите са пет поради съкратени тропари в този препис, като в един от случаите е използвано лнковатн (лнкъюща). В другия съкратен препис в НБКМ 172 два пъти е употребен глаголят лнкъствоватн и два пъти лнковатн. В останалите три преписа навсякъде се среща лнковатн.

Ако се съди по по-честата употреба на лнкъствоватн в ранната ИлК и по двете замени на лнкъствоватн с лнковатн в сходния със Скоп по-късен препис от НБКМ 172, то първоначално в канона е бил употребен глаголят лнкъствоватн, който е заменян в по-късните преписи с лнковатн.

нцѣленнѣ в'сѣмь подаваѣшн Скоп, нцѣленнѣ в'сѣмь подаѣшн НБКМ 172,
нцѣленнѣ в'сѣмь нстауаѣшн ИлК, нцѣленнѣ в'сѣмь нстауающа Зограф,
нцѣленнѣ намь нста[ч]ающа Брат, САНУ 58.
в'сѣхъ цѣлашн КаМ2

Местоимението намь в Брат и САНУ 58 изглежда е заменило в'сѣмь. Предполагам, че в първоначалния текст се е намирало в'сѣмь както зара-

⁴⁵ Старобългарски речник 1999: 797.

⁴⁶ Цейтлин 1986: 187.

ди наличието му в повечето преписи, така и защото в КаМ2 също се намира форма на въсь. Второто разночетене по̀дава̀къшн/ нста̀у̀а̀жцн изглежда се е появило на много ранен етап от разпространението на текста, тъй като в случая най-ранния ръкопис в ИлК е различен от Скоп. Възможно е разночетенето да се е намирало в антиграфа на Скоп, тъй като същата лексема, макар и в различна словоформа се намира и в НБКМ 172. Трудно е да се правят предположения коя от двете лексеми е била първична, още повече че фразата, в която се намират, е в края на тропара, където текстът обикновено се възприема по-свободно и се подлага на частични интерпретации.

Началният тропар от VIII песен на КаМ1 е със следния текст:

(1) Та̀нна прѣ̀славьна̀а̀ • а̀г̀г̀льстнн̄ ѳ̀ннн̄ бѣ̀шѣ̀ сп̄е̄ • (2) тво̀е̄н̄ сла̀вѣ̀ ꙗ̀ко̀ ѡ̀гнь носѣ̀ще̄ • (3) нѐе̄тъвн̄о̀ слѣ̀мн̄ бѣ̀ва̀ѣ̀тъ̀ къ̀ зе̄мьн̄ьн̄ьм̄ • (4) ꙗ̀ко̀ ѡ̀у̀ча̀тъ̀ ꙗ̀вѣ̀ (3) нѐѡ̀па̀лѣ̀жще̄ тѣ̀арн̄ • (4) ѡ̀у̀ча̀рѣ̀тъ̀ жѐ ꙗ̀ко̀ прѡ̀сѣ̀ща̀ѣ̀тъ̀ ѳ̀нстотѣ̀ зе̄м̄'ан̄ ✽

В КаМ2 се намира подобен тропар на същата позиция:

(1) Ѳ̀днѣ̀ншѣ̀ са̀ гн̄ ѳ̀ннн̄ а̀г̀г̀ль тѣ̀арн̄хъ̀ • (2) ꙗ̀ко̀ сѣ̀ще̄ ѡ̀гньнн̄н̄ то̀боѡ̀ж̄ слѣ̀мн̄ • (3) нѐ па̀ла̀тъ̀ ѳ̀лѣ̀вкѣ̀ • (4) нь̀ па̀чѐ прѡ̀сѣ̀ща̀ѣ̀тъ̀ • ꙗ̀ко̀ на̀ста̀в'а̀ѣ̀тъ̀ въ̀спѣ̀-ва̀ти тѣ̀ • къ̀-ѣ̀ла̀ ✽

Началото в КаМ1 е свързано с началото на ирмоса – Та̀ннѣ̀ прѣ̀славьнѣ̀ж̄ вавнон̄ьска̀а̀ пока̀за̀ пещь̀ (...), а в КаМ2 явно е съобразено с акростиховата буква. Тропарът от КаМ1 е по-разгърнат, а близостта между двете строфи е изразена както в еднаквата последователност на сходните части, така и в употребата на едни и същи лексеми или синонимни двойки.

Разночетения между преписите на тропара от КаМ1:

(а̀г̀г̀льстнн̄ ѳ̀ннн̄ бѣ̀шѣ̀ сп̄е̄) • тво̀е̄н̄ сла̀вѣ̀ ꙗ̀ко̀ ѡ̀гнь носѣ̀ще̄ Скоп,
(а̀н̄г̀г̀льстнн̄ ѳ̀ннн̄ бѣ̀ша̀ • сп̄е̄) • тво̀е̄н̄ сла̀вѣ̀ ꙗ̀ко̀ огнь сѣ̀ще̄ ИлК,
(а̀н̄г̀г̀льстн̄ бѣ̀ше̄ ѳ̀ннн̄ • сп̄е̄) тво̀е̄н̄ сла̀вѣ̀ ꙗ̀ко̀ ѡ̀гнь сѣ̀ще̄ Зограф,
(а̀н̄г̀г̀льстнн̄ бѣ̀ше̄ ѳ̀ннн̄ сп̄е̄) тво̀е̄н̄ сла̀вѣ̀ • ꙗ̀ко̀ ѡ̀гнь со̀у̀ще̄ Брат, САНУ 58.

Добавям частта в скобите заради смисловата ѝ свързаност с разночетенето. В този случай в сходния откъс в КаМ2 се намира сѣ̀ще̄, но тъй като текстът в КаМ2 на това място не е напълно еднакъв – (а̀г̀г̀ль тѣ̀арн̄хъ̀ •) ꙗ̀ко̀ сѣ̀ще̄ ѡ̀гньнн̄н̄ то̀боѡ̀ж̄ слѣ̀мн̄ и изразът тво̀е̄н̄ сла̀вѣ̀ липсва в него, сравнението между двата текста не е достатъчно, за да се отговори на въпроса какъв е бил първоначалният текст в КаМ1. Възможно е носѣ̀ще̄ да се е получило от сѣ̀ще̄ вследствие на преосмисляне, но то е свързано с начина, по кой-

то Псевдо-Дионисий възприема престолите като „богоносни“, те „носят умопостижимо покоящият се върху тях Бог“⁴⁷.

Следващото разночетене е в края на тропара и подобен израз на него липсва в КаМ2:

(Ѡздрѣѡѡтъ же ѡ просвѣщаѡтъ) ѡнстотѡ зем'ан Скоп,
(оздрѡѡтъ же ѡ прѡсвѣщаютъ) ѡнстн зѡж'днтела ИлК,
(Ѡздрѡѡще просвѣщаютъ.) ѡнстнтѣ зѡж'нтела Брат, САНУ 58, Зограф.

Краят ѡнстотѡ зем'ан (ѡнстнтѣ зѡж'нтела, ѡнстн зѡж'днтела) е предложан от два глагола, които са синтактично свързани с него в Скоп. Появата на третия, несъгласуван с другите глагол ѡнстн/ѡнстнтѣ в останалите преписи, изглежда плод на грешка, при която вероятно поради неправилно разчитане и паронимично заместване вместо зем'ан се е получило зѡж'днтела. Краят ѡнстнтѣ зѡж'нтела, ѡнстн зѡж'днтела, поместен в повечето преписи, изглежда откъснат смислово от останалия текст и лишен от смисъл, поради което трябва да се приеме, че по-близката до първоначалната версия на текста се намира в Скоп.

III тропар от I песен на КаМ1:

(1) ꙗкоже дрѣв'ле прѣкъ прорѣ. (2) ста борѡ са протнвѡ ѡзѡѡкоу мнѡанле
вар'варскѡѡ грѣдннѡ. ѡ страш'нѡѡ мѡглѡ. нѡѡ ѡкротн въ славѣ твоѡѡ ѡ:

III тропар от I песен на КаМ2:

Тѡѡ (1) ꙗкоже прѣкъ прорѣ дрѣв'ле. (2) славьнѡѡ мнѡанле. ста борѡ са
протнвѡ ѡзѡѡкоу без'бож'ноу. ѡ лѡдн сн свободнѡ. свободн нѡ поѡѡцнхъ. ѡ
стрѡтн тѣлесьнѡѡ. дѣтѡн твоѡѡ прѣславьнѡѡ ѡ:

В откъса, означен с 1, в КаМ2 е добавено лично местоимение във 2 л. ед.ч. явно заради акростиха⁴⁸.

В неподчертания си текст тропарите на пръв поглед изглеждат различни, но анализът на разночетенията показва близост и при него:

Разночетения в тропара от КаМ1:

страш'нѡѡ мѡглѡ. нѡѡ ѡкротн въ славѣ твоѡѡ Скоп,
стрѡтноѡѡ мѡглоѡ. ѡкротнѡ славѡѡ своѡѡ НБКМ 172,
страстьноѡѡ мѡглоѡ нѡнѡ ѡкротнѡ славѡѡ твоѡѡ Зограф,
стрѡноѡ мѡглоѡ ѡтѡлнѡ славѡѡ тѡѡ Брат,
стрѡтноѡѡ мѡглоѡ. нѡнѡ ѡтѡлнѡ славѡѡ твоѡѡ САНУ 58.

⁴⁷ Стефанова 2021: 143.

⁴⁸ Пентковский 2012: 411.

Тропарът липсва в ИлК, но сравнението на останалите преписи предполага, че епитетът *страш'нѣиѣ* от словосъчетанието *страш'нѣиѣ мъгла* в Скоп е плод на преписваческа грешка. В случая дори в близкия до този препис НБКМ 172 стои *сѣртноуѣю мъглоу*, а освен това в КаМ2 се намира сходния по смисъл откъс *свободн на поиѣцихъ • ѿ сѣртн тѣлесьнѣиѣ*. Образът на мъглата като метафора на страстите може да се свърже с Исаия 44: 22 – „Ще излича като мъгла твоите беззакония и твоите грехове- като облак; обърни се към мене, защото аз те изкупих“. В църковнославянския превод вместо *мъгла* е употребена думата *ѿблакъ*, а вместо *облак* – *примрѣкъ*, но в гръцкия текст първата дума е *ομίχλην*. Думата ‘мъгла’ е рядко срещана в Библията, а цитираното място от Книга на пророк Исаия е единственото, в което тя е употребена в същия смисъл, както в КаМ1 и тъй като мястото в канона не отправя директно към него, а цитира друга библейска книга, твърде е вероятно образът на греховете като мъгла, създаден от автора, да е повлиян не толкова от Библията, колкото от някои отци на Църквата, развили до учение идеята за освобождаване от желанията, от сетивното, схващано като пречка за доближаване на човека до Бога. „Безстрастието (*ἀπάθεια*) е постигане на независимост от човешката природа и пълна невъзмутимост от света“⁴⁹. Стремещът към безстрастие е заложен още в учението на Климент Александрийски (ок. 215+), според когото идеята за Бога трябва да се очисти от всичко чувствено⁵⁰. Въпросът за освобождаването от страстите в човешката душа, за да се вмести в нея Бога, е разглеждан от някой от най-авторитетните отци на Църквата като Василий Велики и Григорий Нисийски⁵¹. При Евагрий Понтийски (345–399) – един от първите аскети пустинници в християнството, е превърнат в практика. Учението за безстрастието продължава да живее в Източната църква през цялото Средновековие⁵² и идеята за него, без да е изрично дефинирана, може да се открие в немалко творби от старобългарската литература.

Втори тропар от III песен на КаМ1:

Крѣпѣ ѿ бѣ прѣнѣмъ дръжавьнѣ • варн нѣтъ а̀рхлѣ славьѣ бѣнѣиѣ • н бѣнѣиѣ
просвьщѣиѣмъ трѣицѣнамн зарѣмн • ѿзарн мѣтвьннкѣ сн • анкъствоуѣще
нѣтѣнѣнѣиѣмн дарованнн ❖❖❖

Тук няма особени разночетения. В преписа от ИлК на мястото на *дарованнн* е използвана лексемата *даннѣмъ*, която има още една употреба

⁴⁹ Каприев 2011: 45.

⁵⁰ Цоневски 1986: 143.

⁵¹ Евдокимов 2006: 139–141.

⁵² Каприев 2011: 44–46.

в този ръкопис, в канона за св. Николай Мирликийски⁵³, а също така се среща и в Синайския евхологий⁵⁴. Срещу нея в НБКМ 172 стои вѣр'цн, а в останалите преписи дарованнн.

Трети тропар от III песен в КаМ1:

(1) Ѳко наслаждаѣ са славы бжнѣ на чельннчѣ • хвалецнхъ вѣр'но • свѣтлоѣ
твоѣ лнкство • (2) непрѣстан'но хѣмъ мѣн са • (3) нз'бавнтн празноуѣщнѣ твоѣ
трѣжво • дшѣ же н тѣлеса •••

Тропарът липсва в ИлК, а в останалите преписи има редакции около лексемите лнкство и трѣжество:

хвалецнхъ вѣр'но • свѣтлоѣ твоѣ лнкство Скоп,
 Ѳ хвалецнхъ те нѣна вѣр'но • н твоѣ свѣтлоѣ трѣжество НБКМ 172,
 н хвалецнхъ тн вѣрно твоѣ свѣтлоѣ трѣжество Зограф,
 хвалецнхъ тн вѣрно твоѣ свѣтлоѣ трѣжество Брат,
 хвалецнхъ вѣр'но твоѣ свѣтлоѣ трѣжество САНУ 58;

Освен лексемата лнкство в Скоп, почти в непосредствена близост по-нататък в тропара е употребен и синонимът ѣ трѣжество:

хвалецнхъ вѣр'но • свѣтлоѣ твоѣ лнкство,
 нз'бавнтн празноуѣщнѣ твоѣ трѣжво.

Тѣй като в останалите преписи на мястото на лнкство стои трѣжество. Това е довело до повторение на лексемата в Зограф – Ѳко наслаждаѣ се непрѣстоупнѣ бжн славы на чельннчѣ • н хвалецнхъ тн вѣрно твоѣ свѣтлоѣ трѣжество • не прѣстан хѣмъ мѣн се нз'бавнтн празноуѣщнѣ твоѣ трѣжество • дшѣ н телеса грѣхъ н печалн ••

Може би за да се избегне повторението на трѣжество, в Брат, САНУ 58 и НБКМ 172 изразът празноуѣщнѣ твоѣ трѣжество е заменен с местоимението нѣ (Брат, САНУ 58) и сѣс се намъ (НБКМ 172). Преписът в Зограф още веднѣж показва междинна версия на текста в този ръкопис. В Брат, САНУ 58 и в НБКМ 172 е извършена редакция, като повторението е отстранено, а това води до второ разночетене:

⁵³ Верещагин 2006: 596.

⁵⁴ Старобългарски речник 2009: 1300.

нз'бавнтн празноуѣщѣжѣ твоѣ трѣжво Скоп,
 нз'бавѣт се намъ напастенъ НБКМ 172,
 нзбавнтн празноуѣщнхъ твоѣ трѣжтво Зограф,
 нзбавѣтн нѣ напастн Брат, САНУ 58.

Начинът, по който се е изменял текстът, предполага, че по-ранната и вероятно първоначалната версия е тази в Скоп със синонимите лнкъство и трѣжство, като в процеса на разпространението на канона лнкъство е била заменена и се е получило повторение, отстранено в част от по-късните преписи. В подкрепа на това предположение е и честата употреба на лнкъство и глагола лнкъствоватн в КаМ1, което е едно от индивидуализиращите предпочитания на автора на този канон.

Трети тропар в IV песен на КаМ1:

Възпнѣмъ вър'нн ѣднногланъ днѣ• свѣтло лнкъствоуѣщѣ• оумьї своѣж
 ѡуѣщѣше въроѣж• мнханлоу ѣбномоу възпнѣмъ ннѣ поѣжѣ• ѣко свѣтъ сьн
 в'торьн• нспльнь свѣта прѣвааго• прѣвьн архле ∷

Разночетения в преписите:

Възпнѣмъ вър'нн ѣднногланъ Скоп,
 Възпнѣмъ всн нногласно ИлК,
 Възпнѣмъ всн ѣднногласно Зограф, САНУ 58,
 Въпнѣмъ всн• ѣднногласно Брат.

В този случай в ИлК е употребена по-старинната лексема нногласно, а във всички останали преписи на същото място се намира синонимът ѣднногласно. Възможно е това място в ИлК да е по-близо да първоначалния вид на текста, а в по-късните преписи лексемата да е заменена.

свѣтло лнкъствоуѣщѣ Скоп, ИлК,
 свѣтло лнкоуѣщѣ Брат, свѣтло лнкоуѣщѣ Зограф, свѣтло лнкоуѣщѣн
 САНУ 58;

мнханлоу ѣбномоу възпнѣмъ ннѣ поѣжѣ Скоп,
 мнханлѣ ѡвѣстн възпнѣмъ ннѣ поѣжѣ ИлК,
 м[н]ханлоу ннѣ възпнѣмъ Зограф,
 мнханлѣ ѡтомоу (!)• ннѣ възпнѣмъ поѣжѣ ѣмоу Брат,
 мнханлоу ѡтомоу• ннѣ възпнѣмъ тн възпнѣмъ ѣмоу. САНУ 58;
 нспльнь свѣта прѣвааго• прѣвьн архле ∷ Скоп,

нсплзын ны свѣта първаго, първын архангъле :- ИлК,
 нсплзненъ свѣта първаго архангъле ∴ Зограф,
 нсплзненыйн· свѣта първаго пръвѣн архангъле Брат,
 нсплзын свѣта първаго. пръвѣн архангъле ∴ САНУ 58.

Трети тропар в V песен на КаМ1:

Науаальныѣе славыѣ вѣнѣж· воіевода пръвѣн агломъ· мѣтвѣнныкѣ сн
 нз'бавн ѿ недѣгъ лютыѣхъ· н всѣкыѣѣѣ напастн· ꙗко мѣрдъ н блгъ слоужнтель·
 дръзнов'леннѣ нмѣѣжъ къ пѣчннѣ мѣрдн[...] мнрѣ намъ подаѣжъ ∴ КаМ1, V/III,

Разночетения в преписите:

нз'бавн ѿ недѣгъ лютыѣхъ· н всѣкыѣѣѣ напастн Скоп,
 нзбавн ѿ недѣгъ лютыѣхъ н напастнн свободн ИлК,
 нзбавн ѿ недѣуга· лютыѣхъ же напастн Зограф,
 нз[б]авн ѿ недѣѣгъ лютъ· н ѣѣзь напастен нзъбавлае Брат,
 нзбавн. ѿ недѣугъ лютыѣхъ' же н напастнн. САНУ 58;
 ꙗко мѣрдъ н блгъ слоужнтель Скоп,
 ꙗко мѣстнѣвъ блгъ слоужнтель ИлК,
 ꙗко мѣосрѣ· богослоужнтель Зограф,
 ѣко мѣтыѣв н блгъ слоужнтель сы Брат, САНУ 58.

В първия откъс всеки от преписите показва някакво различие, което означава, че в този случай има индивидуални намеси навсякъде и е ясна само общата връзка, но не може да се определи по-тясна близост между отделни преписи. Добавянето на различни лексеми във всеки препис като всѣкыѣѣѣ (Скоп), свободн (ИлК), ѣѣзь, нзъбавлае (Брат) най-вероятно е плод на преписваческа свобода или грешки, но дори да не е, причините за появата на отделни думи в един от преписите обикновено са неясни и в рамките на предположенията, затова въпросните изменения в текста не биха могли да послужат при анализа. Редно е подобни примери да се определят като изолирани наслоения и да се отделят от срещащите се в два и повече ръкописа разночетения. Във втория откъс в ИлК, в Брат и САНУ 58 е употребено мнлостнѣвъ, а в Скоп и Зограф – мнлосрѣдъ. В този случай разночетенията се обособяват по различен от обичайния начин – съвпадението на ИлК с Брат и САНУ 58 е изключение, също както това на Скоп със Зограф. Другите две съответствия са близки – в Зограф богослоужнтель срещу благъ слоужнтель в останалите преписи.

Втори тропар VI песен на КаМ1:

Мнѡхѡла велнкааго вѣр'ни съшѣше са• прѣдѣстоѡщааго нетлѣньнѣн
славѣ бжнн• хвалаамн нескврѣньнаамн поутѣемъ свѣт'ло• іестъ бо побор'никъ
намъ дрѣжавень н крѣпкъ• ѿ лѡтыихъ бѣдъ нз'бав'лѣжъ ❖

Разночетения в преписите:

хвалаамн нескврѣньнаамн поутѣемъ свѣт'ло НБКМ522,
х'вѡамн нескврѣньнѣннѣн всн поутѣемъ свѣтло НБКМ 172,
похвалаамн нескврѣньнѣннѣн всн поутѣемъ вѣрно Зограф,
похвалнмъ нескврѣньнаамн всн• н поутѣемъ свѣт'ло Брат,
похвалнмъ нескврѣн'нѣннѣннѣн всн поутѣемъ свѣт'л САНУ 58.

Лексемата хвалаамн (Скоп и НБКМ 172) се появява в Зограф с пред-
ставка по- (похвалаамн), а в Брат и САНУ 58 вместо съществително име на
това място се намира еднокоренният глагол похвалнмъ. В какъв ред се е
променял текстът става ясно от епитета нескврѣньнѣннѣн, който е в слово-
счетание с хвалаамн (похвалаамн). В Брат и САНУ 58 склоненото в твори-
телен падеж прилагателно е останало след глагола похвалнмъ, но вече без
синтактична връзка с него, а това означава, че по-ранната версия на текста
се намира в Скоп. Както се вижда и в голяма част от примерите, разгледа-
ни по-горе, Зограф отразява състояние между Скоп (НБКМ 172), от една
страна, и Брат и САНУ 58, от друга. Наречието вѣрно, на мястото на свѣ-
т'ло в Зограф е плод на спорадична промяна, която не е отразена в Брат
и САНУ 58, и трябва да се причисли към индивидуалните изменения,
направени от преписвача на конкретния препис и останали без рефлексия
в останалите, използвани за анализа.

Втори тропар от VII песен на КаМ1:

(1) Поѡжѣть к'ннгѣѣ ѡбѣ• гласѣѣ непосрамѣнѣѣ• твоѡжѣ• помощн ѡаѡжѣе•
мнѡхѡлаѣ ѡр'хнстратнже• мѣѣ же зраще ѡѡдѣсеѣ твоѡхѣ• (2) ѡко помагаѣѣшн
прнеѣгаѡжѣшнмъ въ кровѣ твоѡнѣ• възпнѡжѣе ѡѡѣ нашнѣ ❖

Трети тропар от VII песен на КаМ2:

Архѣѣ славне вельгласне• (1) кннгѣѣ възгладшѡаѡжѣть• прѣкрѣпкъѣѣѡжѣ снлѣѣ
н мѣѣ поѣемъ твоѡжѣ_помощѣ• (2) съшѣше са въ домѣ твоѡнѣнѣ• прославаѣѣѣ бѣ
ѡѡѣ нашнѣ ❖❖

Разночетения в преписите на тропара от КаМ1:

Поѣтъ к'ннгѣ ѡвѣ• гласѣ непосрамънѣ• твоѣѣ• помощн ѡвѣще Скоп,
 Поѣтъ ѡвѣ кнѣгы гласѣ непосрам'нѣнѣ• твоѣ помощь НБКМ 172,
 Поѣтъ ѡвѣ кнѣжынн гласн непос'рамьно твоѣѣѣ помощн ИлК,
 Поѣтъ кнѣжнн гласѣ непосрамно твоѣ помощь Зограф,
 Поѣтъ ѡвѣ ннжынн (!) глѣ• непосрамьноѣе твоѣѣѣ помощн Брат,
 Поѣтъ ѡвѣ кнѣжыны гласн непосрамно. твоѣѣѣѣ помощн САНУ 58;
 въ кровь твоѣ• въпнѣще Скоп, въ кровь т'вон• ѣ въпнѣщѣ НБКМ 172,
 въ теплын кровь твоѣ прѣпѣ- ИлК, въ теплн кровь твоѣ ∴ Зограф,
 въ теплн кровь твоѣ прѣпѣтн ∴ ~ Брат, въ кровь твоѣ САНУ 58.

И в двете групи разночетения преписите от Скоп и НБКМ 172 се обособяват от другите. Наличието на добре запазена фрагментация в Скоп и лексикалното и синтактично съответствие на сходните места в КаМ2 с КаМ1 предполагат, че този препис е по-близък до първоначалната версия на текста.

Трети тропар от VII песен на КаМ1:

Варн ѣнѣ мѣтвамн твоѣмн ѡр'хнстратнже• ѡгона в'сѣкж мѣглѣ ѡ дшѣ
 нашнхъ• ѣ свѣта нескѣд'но насыщѣѣѣ нѣ• да дшѣѣѣ просвѣщѣѣѣмн• вър'но
 въпнѣмь твоѣѣѣѣмн вѣцѣ• блнѣ бѣ ѡцѣ ∴

Разночетения между преписите:

ѣ свѣта нескѣд'но насыщѣѣѣ нѣ• да дшѣѣѣ просвѣщѣѣѣмн• вър'но въпнѣмь
 Скоп,

ѣ свѣта наснщѣѣѣ нескѣд'но. да дшѣѣѣ просвѣщѣѣѣмн вър'но въпнѣмь
 НБКМ 172,

свѣта наснщѣѣѣ се нескѣд'на• ѣ незаходнма твоѣѣѣѣ• да дшѣѣѣ просвѣщѣѣѣмн
 вър'но въпнѣѣѣ тн Зограф,

свѣта наснщѣѣѣ нескѣд'на ѣ незаходнмаѣѣ• да дшѣѣѣ просвѣщѣѣѣмн вър'но
 поѣѣѣѣ Брат,

свѣта наснщѣѣѣ нескѣд'на ѣ незаходнмаѣѣ• да дшѣѣѣ просвѣщѣѣѣмнн.
 вър'но поѣѣѣѣ САНУ 58.

Тропарът липсва в ИлК. От запазените преписи единствено в Скоп има лично местоимение нѣ, отнасящо се за празнуващите. Наречието нескѣд'но, означаващо начина, по който архангелът им предава божията

светлина, е запазено и в НБКМ 172, макар и с променено място. В преписите със сръбски правопис то е отнесено като качество на светлината. Макар и да не е правилно съгласувано със свѣта, то приема функцията на прилагателно, което показва и съюзната му свързаност с *незаходнамаго* в Брат и САНУ 58. Колебанието на вида на лексемата нескъждьно, както и изгубената граматическа съгласуваност между някои от думите показва натрупване на грешки и загуба на първоначалния текст на тропара в Зограф, Брат и САНУ 58.

Трети тропар от VIII песен на КаМ1:

Наста празнолюбьцн• а̀р̀х̀лова д̀не прѣсвѣтлаѧ памѧ• тѣмь въспранѣмь
всн• н̄ оумомь въпниѣще• н̄ ѿ помѣшленнѧ ѣта• нзвѣтн ѿ лютьхь грѣхь•
мѣтвамн ѧго да възвеселнмь сѧ въ вѣсѧ вѣкы̄ ∴

Разночетения между преписите:

(Наста празнолюбьцн•) а̀р̀х̀лова д̀не прѣсвѣтлаѧ памѧ Скоп,
а̀р̀хаг̀лова д̀нь памѧ НБКМ 172,
ар̀ханг̀лаѧ дьньсь свѣтла же н всепраздьяна памѧть ИлК,
ангелска дьньсь• свѣтла же всепраздьяна памѧть Зограф,
ар̀ханг̀ль д̀нь• свѣтлопраздьяна памѧть Брат, САНУ 58;
тѣмь въспранѣмь всн• н̄ оумомь въпниѣще Скоп,
тѣмьже въспренѣмь вѣсн• том̄у възопниѣще НБКМ 172,
тѣмь же въспранѣмь вѣр̀но ѧмоу възвпниѣще ИлК,
тѣмь н мы въспрѣ[нѣ]мь вѣр̀но ѧмоу въпниѣще Зограф,
тѣмьже мѣ въ нспрь вѣр̀номоѣ въпниѣще Брат,
тѣмьже н мын въспренѣмь вѣр̀но въпниѣще. САНУ 58;
мѣтвамн ѧго Скоп, НБКМ 172,
мольвамн ѧго ИлК, Зограф, Брат, САНУ 58.

В първия пример има изолирано разночетене в Брат, в който празнолюбьцн е заменено с пнснолюбьцн. В Скоп и НБКМ 172 изразът е по-стегнат, а в останалите преписи се натрупват повече епитети към памѧть, като в случая се наблюдава по-голяма близост между ИлК и Зограф, а при другите два сръбски преписа има тенденция към вторично стягане на израза. При втората група разночетения местоимението ѧмоу в ИлК, Зограф (в НБКМ 172 том̄у) се намира в три различни по време и място на създаване ръкописи, от което може да се предполага, че в инварианта на тропара е имало анафорично местоимение, но в случая и вероятните преосмисля-

ния в Скоп и в Брат, и появата съответно на *оумомъ* и *въ нспрь* са съпроводени с разлики в контекста, които правят тропара по-различен, без загуба на смисъла. От предходните примери става ясно, че Брат съдържа по-късен етап от развитието на текста, което може и в случая да се прозре – наречието *върѣно*, налично в ИлК и в другите сръбски преписи, в Брат се е контаминирано с анафоричното местоимение и се е получило *върѣномоѹ*, докато появата на *н оумомъ* в Скоп, където в повечето преписи се чете *върѣно ѹмоѹ*, може да се приеме за случайна единствено с аргумента, че е изолирана само в Скоп. Възможно е тропарят в преписа да е редактиран със съблюдаване на смисъла, но допускам също така, че може да е най-близък до първоначалния вид на текста.

III. Типове разночетения в преписите на КаМ1

Разночетенията в преписите на КаМ1 най-общо могат да се разделят на три типа:

1. Получени от редакция на текста, при която архаизирани и книжни лексеми са заменени с по-нови. Този тип промени се наблюдават в повече от един препис и заедно с датировката на конкретните ръкописи по тях преписите могат да се оразличат на по-ранни и по-късни.

2. От преосмисляне на лексеми, паронимия и други преписвачески грешки, разпространени в повече от един препис, при което може да се установи връзка между преписите. При обобщаване на резултатите от първия и втория тип разночетения може да се формира надеждна картина за пътя на разпространението на творбата.

3. Изолирани разночетения, отразени само в един от разглежданите преписи. Подобни промени могат да послужат само за индикация, че няма пряка връзка между разглежданите преписи, т.е. че по-ранния от два или повече преписа не е послужил като антиграф за някой от по-късните.

Разночетения от първия тип има на следните места:

I песен, ирмос *сѣпостатѣ Скоп – протнвѣныѣ Брат, САНУ 58*⁵⁵.

I песен/ I тр. *дажѣ Скоп – дан ИлК.*

⁵⁵ Преписите, в които лексемата липсва, не се дават след разночетенето. В случая ИлК и Зоґр.І.е.7 са само с началата на ирмосите и разночетенето не се намира в началото. Лексемите се цитират в същия правопис и словоформи както са в преписите. Първо се дава лексемата, след това преписът, в който е поместена.

I песен/ II тр. лнкъствоуѣще Скоп, лнкъствѣюще ИлК – лнкоуѣще НБКМ 172, лнкоуѣще Зограф, лнкоуѣще Брат, лнкоуѣще САНУ 58.

I песен, Б. поношьшѣж Скоп, поношьшѣ (!) ИлК – носещоу Зограф – понесъшн Брат, понесъшн САНУ 58.

III песен/ II тр. лнкъствоуѣще Скоп – лнкѣюща ИлК, лнкоуѣще НБКМ 172, лнкоуѣще Зограф, Брат, лнкоуѣще САНУ 58.

III песен/ II тр. даннѣмъ ИлК⁵⁶ – дарованн Скоп, Брат, САНУ 58, вѣнѣцн НБКМ 172, дарованы Зограф.

III песен/ III тр. лнкъство Скоп – трѣжѣтво НБКМ 172, Зограф, Брат, САНУ 58.

III песен/ троичен провнда Скоп, провндѣвше НБКМ 172 – вндѣше Брат, САНУ 58.

IV песен/ I тр. лнкъствоуѣще Скоп, лнкъствѣюще ИлК – лнкоуѣще Зограф, лнкоуѣще Брат, лнкоуѣще САНУ 58.

IV песен/ III тр. лнкъствоуѣще Скоп, лнкъствоуѣще ИлК – лнкоуѣще Зограф, лнкоуѣще Брат, лнкоуѣще САНУ 58.

IV песен/ троичен прѣснѣжѣцн Скоп – прѣснѣвшн НБКМ 172, прѣснѣвшн Брат, прѣснѣвшн САНУ 58.

IV песен/ троичен въспоѣще Скоп – въпнѣцннмъ НБКМ 172, въпнѣцннмъ Брат, въпнѣцннмъ САНУ 58.

V песен/ I тр. влаже Скоп, ИлК – влѣже Зограф, влѣжене Брат, влѣжене САНУ 58.

V песен/ II тр. зракъ Скоп, зракъ НБКМ 172, зракъ Зограф – вбразъ Брат, вбразы САНУ 58.

⁵⁶ Е. Верещагин отбелязва лексемата като рядка (Верещагин 2006: 596). Липсата ѝ в южнославянските преписи предполага, че може да е добавена на руска почва, но в троичния от VI песен в Скоп се намира еднокоренната лексема ѿданнѣ, заменена в НБКМ 172, Брат и САНУ 58 с оставленнѣ. Троичният липсва в ИлК. Подобен е случаят и с по-ранното даждъ в Скоп, съответстващо на дан в ИлК (I песен, I тропар) и подаждъ отново в троичния на VI песен (подаждъ е употребено и в четиринадесетия стих на акростиха към трипеснеците на Константин Преславски (Попов 1985:129), което свидетелства за старинността на лексемата), заменено в НБКМ 172, Брат и САНУ 58 с причастието подающа. Въпреки че преписът от Скоп е от XIII в., и той, както този в ИлК, има архаичен лексикален пласт, който и в двата ръкописа съдържа спорадични замени с нови лексеми.

V песен/ III тр. мѣрѣ Скоп, мѣсрѣ Зограф – мѣстнѣ ИлК, мѣтѣвѣ Брат, мѣтнѣ САНУ 58.

V песен/ III тр. подаѣ Скоп – подаван ИлК, подаванѣшн Зограф, подаван Брат, подаванѣ САНУ 58.

VI песен/ III тр. свѣтитѣ Скоп – просвѣщаѣтъ ИлК, просвѣщаѣтъ НБКМ 172, просвѣщаѣтъ Зограф, просвѣщаѣтъ Брат, САНУ 58.

VI песен/ III тр. подаванѣшн Скоп, подаѣшн НБКМ 172 – нстауаѣшн ИлК, нстауаѣшн Зограф, нста[у]аѣшн Брат, нстауаѣ САНУ 58.

VI песен/ III тр. лнкѣствоуѣшн Скоп, лнкѣствоуѣшн ИлК, лнкѣствоуѣшн НБКМ 172 – лнкѣшн Зограф, лнкѣшн Брат, лнкѣшн САНУ 58.

VI песен/ троичен ѿданнѣ Скоп, НБКМ 172 – ѿставленнѣ Брат, ѿставленнѣ САНУ 58.

VI песен/ троичен подаѣ Скоп, НБКМ 172 – подаѣшн Брат, подаѣшн САНУ 58.

VI песен/ троичен лнкѣствоуѣшн Скоп, лнкѣствоуѣшн НБКМ 172 – лнкѣшн Брат, лнкѣшн САНУ 58.

VI песен/ Б. кнѣте Скоп, кнѣте (!) ИлК – скннѣ (!) Зограф, САНУ 58 – скннѣ Брат.

VII песен/ Б. хвалаѣ Скоп – всѣхвалаѣшн ИлК, всѣхвалаѣшн Зограф, всѣхвалаѣшн Брат, всѣхвалаѣшн САНУ 58.

IX песен/ирмос помощь ѣсн Скоп – застоуѣшн Брат, застоуѣшн САНУ 58.

IX песен/ IV тр. възрадѣшн Скоп – радѣшн НБКМ 172, радѣшн се Брат.

IX песен/ IV тр. лнкѣствоуѣшн Скоп – вѣпнѣшн НБКМ 172 – лнкѣшн Брат, САНУ 58.

IX песен/ IV тр. даѣ Скоп, НБКМ 172, Брат, САНУ 58.

IX песен/ IV тр. кѣназь Скоп, кнеже НБКМ 172 – влѣцѣ Брат, кралѣ САНУ 58.

IX песен/ троичен ѿдѣлаѣтъ НБКМ 172, ѿдѣлаѣтъ Брат, ѿдѣлаѣтъ САНУ 58 – възможѣ Скоп.

IX песен/ троичен ѿвѣ Скоп, НБКМ 172 – ѿвѣскѣ Брат, ѿвѣскѣ САНУ 58.

IX песен/ троичен въ кровѣ Скоп, ∅ Брат, въ покровѣ САНУ 58, покѣрнѣшн НБКМ 172.

Според наличието на архаизирани лексеми в тях, ръкописите се разделят основно на две групи:

1. ИлК и Скоп,
2. Зограф, Брат, САНУ 58 и НБКМ 172.

Преписите от първата съдържат архаичен лексикален пласт, а в тези от втората архаичните лексеми са заменени с по-нови. Частични замени се наблюдават и в ИлК и Скоп, а в НБКМ 172, както и на някои места в Зограф, Брат и САНУ 58 са останали отделни архаизирани лексеми.

Разночетения, предизвикани от грешки и промени на текста, преминали в повече от един препис:

I песен/ I тр. н̄ даѣѣ мн слово д̄нѣ Скоп – дан слово (...) д̄'нѣсь ИлК – Ø Зограф, Брат, САНУ 58.

III песен/ III тр. н̄з'бавнтн празноуѣщѣжѣ твоѣ трѣѣво Скоп, н̄збавнтн празноуѣщнхъ твоѣ трѣѣтво Зограф – н̄з'бавн̄ се намъ напастен̄ НБКМ 172, н̄збавѣитн нѣи напастн̄ Брат, н̄збавнтн̄ нѣи напастн̄ САНУ 58.

III песен/ троичен трѣицн̄ трнсвѣтлѣн̄ Скоп, трѣицн̄ прѣсвѣтлѣн̄ НБКМ 172 – свѣтло Брат⁵⁷, трѣице свѣтло научело САНУ 58.

III песен/ троичен не̄нз'рѣн'но• н̄ та̄нно оӯжасно Скоп– не̄нз'рѣн'ныѣ та̄нны оӯжасе се НБКМ 172 – неразмѣсноӯ н̄ наразлю̄чнмоӯ танноӯ• н̄ оӯжасе се Брат, неразмѣсноӯ. н̄ неразлю̄чнмоӯ та̄нноӯ оӯжаѣ се САНУ 58.

III песен/ троичен въпнтн̄ пѣ трнсѣѣжѣ Скоп, въпнтн̄ пѣ трѣстѣоӯю НБКМ 172 – въпнтн̄ д̄нѣ пѣснь прѣстѣоӯю Брат, въпнтн̄ д̄нѣ пѣ трѣстѣоӯ САНУ 58.

IV песен/ I тр. свѣт'ла же во̄ннства• хероӯвнмъ н̄ серафнмъ Скоп, свѣт'ла же хероӯвнмъ н̄ серавнмъ ИлК, свѣт'ла же хероӯвнмъ• н̄ серафнмъ Зограф, свѣт'ланн̄ же хероӯвнма н̄ серафнма Брат, свѣт'ла же хероӯвнма н̄ серафнма САНУ 58.

IV песен/ I тр. властн̄ агглан̄ ар̄хан̄ н̄ науч'ла Скоп,
властн̄ бѣнн̄а науч'ла абнѣ же архангелн̄ ИлК,
властн̄ бѣннѣ• абнѣ же англѣ арханглы• науч[...] Зограф,
власть же абнѣ (!)• англан̄ н̄ арханглан̄ науч'льннн̄ Брат,
властн̄ же абнѣ англѣ. ар'ханглы̄ науч'льнн̄ САНУ 58.

IV песен/ троичен мьглы̄ лютыѣ Скоп, мьг'лы̄ лютыѣ НБКМ 172,
вѣды̄ лѣтнѣ Брат, вѣды̄ лѣтыѣ САНУ 58.

⁵⁷ Двете лексеми са изпуснати в Брат, но от свѣтло се вижда, че този препис е като САНУ 58.

V песен/ I тр. ѿгнемь непрѣстѣпнаѿго сѣшства Скоп — огньное непрѣстѣпное соудѡу ИлК, ѿгнѣ же прѣстѣпноиѣ (!) ти сѣднщиѣ Зограф, дѣхомь ѿгньное же непрѣстѣпнаѿго соудѡ Брат, огньное же непрѣстѣпнаѿго соудѡ САНУ 58.

V песен/ II тр. блѣти твоиѣиѣ • ѿ просвѣщеннаѣ Скоп,
 блѣти твоиѣе • ѿвѣлають ѿ даровають ѿ ѿцѣлають ѿ просвѣщають НБКМ 172,
 блѣдѡдѣти ти • твоиѣ ѿвѣлающе ѿцѣленна Зограф,
 блѣдѣти • ѿ твоиѣе ѿвѣлающе • ѿцѣленна про[с]вѣщеннаѣ Брат,
 блѣти • ѿ твоиѣе ѿвѣлающе • ѿцѣленна ѿ просвѣщеннаѣ. САНУ 58.

V песен/ III тр. ѿ недѣгъ лютихъ • ѿ всѣкъиѣхъ напастн Скоп,
 ѿ недѣгъ лютихъ ѿ напастнн свободн ИлК,
 ѿ недѣуга • лютихъ же напастн Зограф,
 ѿ недѣугъ люти • ѿ оубъ напастнн нзъбавлае Брат,
 ѿ недѣугъ лютихъ же ѿ напастнн. САНУ 58.

VI песен/ I тр. ѡубвствѣиѣ Скоп, ѡубвствѣиѣ ИлК — ѡубвствѣиѣ Зограф, ѡубвствѣиѣ Брат, ѡубвствѣиѣ САНУ 58.

VI песен/ II тр. хваламн несквѣрннамн поубтѣмь свѣтло Скоп,
 хваламн несквѣрннамн всѣхъ поубтѣмь свѣтло НБКМ 172,
 похваламн несквѣрннамн всѣхъ поубтѣмь вѣрно Зограф,
 похваламн несквѣрннамн всѣхъ • ѿ поубтѣмь свѣтло Брат,
 похваламн несквѣрннамн всѣхъ поубтѣмь свѣтло САНУ 58.

VI песен/ III тр. архистратѣга поѣхъ свѣтло ИлК
 архистратѣга поѣхъ свѣтло Скоп, архистратѣга поѣхъ свѣтло НБКМ 172,
 архистратѣга пою твою свѣтло Зограф,
 архистратѣга твою свѣтло Брат, архистратѣга твою свѣтло САНУ 58.

VII песен/ I тр. просвѣщенн красотоиѣ Скоп, ИлК — просвѣщенн свѣтлостню Брат, просвѣщенн свѣтлостню САНУ 58.

VII песен/ I тр. въпнѣмь • ѿнѣ мнѣхъ поѣхъ възпнѣмь Скоп,
 въ памѣть мнѣхъ въпнѣмь ИлК, въ памѣть ѿнѣ мнѣхъ възпнѣмь Зограф,

въ памѣть ѿнѣ архистратѣга • въпнѣмь Брат, въпнѣмь ти ѿнѣ. въ памѣть архистратѣга САНУ 58.

VII песен/ II тр. Поѣхъ кнѣжѣиѣ ѿвѣ • гласѣиѣ неосрамѣнн Скоп,
 Поѣхъ ѿвѣ кнѣжѣиѣ гласѣиѣ неосрамѣнн НБКМ 172,
 Поѣхъ ѿвѣ кнѣжѣиѣ гласѣиѣ неосрамѣнн ИлК,

Поютъ кннжнн гл̄сы непосрамно Зограф,
 Поіотъ іавѣ ннжыннн гл̄а̄ • непосрамноіе (...) Брат,
 Поіотъ іавѣ кннжыны гласн непосрамно САНУ 58.

VII песен/ Б.

р̄а̄ӯн̄ с̄а крѣпостн вѣрныѣмъ • р̄а̄ӯн̄ с̄а оутврьженіе прѣславнаѣ Скоп,
 рад̄ѣн̄ с̄а крѣпко вѣрно въпнѣщнмъ тн оутврьженіе прѣславнаѣ ИлК,
 р̄а̄ӯн̄ се крѣпко вѣрныѣмъ въпнющнмъ стврьженіе прѣславнаѣ Зограф,
 р̄а̄ӯн̄ се крѣпко вѣрныѣмъ въпнѣщнмъ тн • н оутврьженіе прѣславнаѣ Брат,
 ра̄ӯн̄ се крѣпко вѣрныѣмъ въпнющнмъ тн. оутврьженіе прѣславнаѣ САНУ 58.

VIII песен/ I тр. іако ѡгнь носѣще Скоп – іако огнь сѣще ИлК,
 іако ѡгнь сѣще Зограф, іако ѡгнь соӯще Брат, іако ѡгнь соӯще САНУ 58.

VIII песен/ I тр. ҃нстотѣ зем'ан НБКМ522 – ҃нстн знж'днтелѣ ИлК,
 ҃нстн те жнж'нтелѣ Зограф, ҃нстн те знж'нтелѣ Брат, н ҃нстн те те (!)
 знж'нтелѣ САНУ 58.

VIII песен/ III тр. прѣсвѣтлаѣ пам̄а̄ Скоп –

свѣтла же н всепраздѣна паматъ ИлК, свѣтла же всепраздѣнаѣ паметь
 Зограф –

свѣтлопраздѣна паметь Брат, свѣтлопраздѣнаѣ паметь САНУ 58.

VIII песен/ троичен прѣлю̄тѣмн грѣхѣ Скоп, лю̄тнмн грѣхы НБКМ 172,
 лю̄тнмн прѣгрѣшен'нн Брат, лю̄тѣмн прѣгрѣшен'нн САНУ 58.

IX песен/ II тр. ѡбразъ твоѣхъ разлнчѣствомъ • іавѣ вѣр'но тебѣ Скоп,
 ѡбразомъ • н разлнчѣствомъ іавѣ • вѣр'но ѡ тебѣ НБКМ 172,
 образомъ же н разлнчнмъ іавлаіе вѣрно • те бо Зограф,
 н ѡбразомъ же разлнчѣнѣмъ • іавлаіе [в]ѣрно • те бо Брат,
 н ѡбра[з...] [...]омъ. іавлаіе вѣр'но тебѣ САНУ 58.

IX песен/ троичен помлоӯн̄ хвалащнхъ твоіе цр̄тво Скоп,
 нь прнмн̄ н помнлоӯн̄ всѣ̄ • хва̄ трѣмн своіствы̄ • а̄ въ іеднномъ бж̄твѣ НБКМ
 172,

нь прнмн̄ н помнлоӯн̄ • всепохвалнаѣ тронце Брат,
 нь помнлоӯн̄ всѣхъ хвалещнхъ твоіе цр̄тво САНУ 58.

IX песен/ Б. ҃та̄а̄ • твоіе нензр̄ен'ноіе рож̄во Скоп,
 прѣста̄а. твоіе нензр̄еченно рож̄ство ИлК,
 прѣста̄а[...] твоіе нензр̄енноіе рож̄ство Зограф,
 прѣ҃нстоіе н нензр̄еченноіе твоіе рож̄ство Брат,
 прѣ҃та̄а̄. твоіе нензр̄енноіе рож̄ство САНУ 58.

IX песен/ Б. њбѣсьїи вѣсѣмъ Скоп, н бгъ вѣсѣмъ ИлК, н бѣ вѣсѣм Зограф, н бѣ вѣсѣм Брат, бѣ вѣсѣхъ САНУ 58.

ѣпаіѣмн Скоп, сѣсенн ИлК, сѣсн нн Зограф, сѣсенн Брат, сѣ[ѣ]ны САНУ 58.

Вторият тип различия, получени от преписвачески грешки и преосмисляне на текста, са много важни за разделянето по групи, съобразно принадлежността на отделни преписи към общ протограф. От тях се образуват две основни групи:

1. Скоп и НБКМ 172;

2. ИлК, Зограф, Брат и САНУ 58. Последните два преписа имат допълнителни прилики помежду си и образуват отделна подгрупа.

Всеки от преписите има индивидуални варианти. При най-пълния, този от Скоп, който носи и архаичен лексикален пласт, съществува опасност те да се приемат за по-ранно състояние на текста. Не трябва да се забравя, че преписът е от XIII в. и неминуемо се е отдалечил от първоначалния текст на КаМ1. Подобна опасност съществува и при анализирането на най-ранния запазен препис в ИлК. Той също е претърпял промени, което е ясно както от съкратения вид на канона, така и от факта, че такива са настъпили допълнително най-малкото от преписването на текста. Поради възможността от припознаването на индивидуални различия, породени от преписвачески промени в тези два преписа, като по-ранно състояние на канона, промените, отразени само в един от тях, са съобразени в еднаква степен с контекстното им съдържание, библейските цитати и тяхното точно предаване (ако различията са част от библейски цитат), както и с близкия по съдържание тропар в КаМ2 (ако има такъв).

IV. Обобщения и изводи от различията в преписите на КаМ1

В така групирания препис е фиксирано разделянето на текста на две основни редакции – едната в Скоп и НБКМ 172, а другата в ИлК, Зограф, Брат и САНУ 58. Късният препис от НБКМ 172 е с по-близък по текст до Скоп, но срещу много от архаизираните лексеми в Скоп, в НБКМ 172 се намират други, които в част от случаите съвпадат с редакцията в преписите от другата група, а останалите се регистрират само в този препис. Това предполага, че редакцията в НБКМ 172 е направена независимо от тази в другата група. Преписът в ИлК се оказва близък до Скоп по наличието на архаичен лексикален пласт, но текстът му е сходен с този в Зограф,

Брат и САНУ 58, а от друга страна, южнославянските представители са по-пълни от този в ИлК. При голяма част от анализиранияте различия е запазена по-ранна версия на текста в Скоп, въпреки че този ръкопис е по-късен от ИлК. По всичко изглежда, както пише А. Пентковски, че преписът в Скоп е пренесен в ръкописа от ранно последование: „Данное последование появилось в результате переработки ранее существовавшего последования, которая была обусловлена адаптацией богослужения к новым богослужебным нормам“⁵⁸.

Ако се съди по различната редакция в ИлК (сходна със Зограф.І.е.7, Брат и САНУ 58) от тази в Скоп, както и по запазените архаични лексеми в двата преписа, то трябва да се приеме, че КаМ1 по някаква причина е подложен на редакция много рано, още преди отстраняването на архаичния лексикален пласт в него, тъй като творбата попада на руска почва със стилистични промени, но със запазени архаизми. Причината за промяна на отделни места се дължи на преписвачески намеси, породени от нехайство, бързане и/или неразбиране. Тези промени най-вероятно се дължат на липсата на гръцки образец за сравнение и поправка на творбата, която с всеки препис се отдалечава от първоначалния си вид, т. нар. неконтролируема традиция. Те също са започнали да се натрупват много рано, тъй като са рефлектирани в ИлК, Зограф, Брат и САНУ 58.

Текстът в Зограф, Брат и САНУ 58 е в по-различно състояние от този в ИлК. Някои от различията в Зограф показват близост със Скоп, поради което този препис може да се определи като междинен, а Брат и САНУ 58 са претърпели някои допълнителни промени. Предполагам, че те са възникнали от общ протограф.

V. Съкращения на тропари в КаМ1

От преписите във втората група целенасочени съкращения на тропари, т.е. от всяка песен, са правени в ИлК и в Зограф. В Брат и САНУ 58 са извадени отделни строфи, което явно не е извършено, за да се съкрати службата, а по-скоро предполага пропуски, загуби или спорадични промени. В НБКМ 172 не може да се говори за съкращения, тук по-скоро става въпрос за заимстване, поради използването на канона за попълване на песнопенията от Октоиха. В Зографския препис липсват всички троични и четвъртият тропар в IX песен, в която химнографските единици са с една повече, а в ИлК, освен троичните от I до VII песен включително,

⁵⁸ Пентковский 2012: 405.

липсва по още един тропар, а в VIII и IX песен – по два⁵⁹. За сравнение в канона на Георги Никомидийски Въстѣплъ (Въстрѣбель) въсѣмь служъбьно, поместен и в Ягичевия миней на 8 ноември (446–51a)⁶⁰, няма последователни съкращения в нито един от преписите. Приемливо обяснение за това е поставянето на творбата като първа, във версията на службата с два канона. За разлика от него Йосифовият канон Научальникъ ангеломъ на 6 септември в Ягичевия миней (336–42a)⁶¹ има съкращения на тропари, различни от тези в архаичната⁶² група южнославянски миней (Драг, Ф.п.І.72 и Син 25), но едни и същи с тези в късния САНУ 283. Възможно е съкращаването на тропари да е било практика за служби от среден и нисък ранг, каквато е тази за 6 септември. Подобни редукиции в някои от преписите на Просвъщън дръвле оумъ може да се обяснят с мястото на канона сред химнографския материал. В Зограф той е втори за 8 ноември, което дава основание да се мисли, че това е причината за неговото съкращаване. В ИлК е единствен на тази дата, но съкращенията му в ръкописа са по-големи. Ако се съди от службите за архангелите, в които се редуцират канони за празника с по-ниския ранг на 6 септември или в преписи с два канона за 8 ноември, от които вторият е съкратен, то може би преписът в ИлК е взет от извод с по-обемно последование, където КаМ1 е бил поместен като втори от два канона, но в случая важно значение има и цялостното съкращаване на състава в този ръкопис, което по-скоро показва, че КаМ1 е съкратен при поместването си в него. Показателно е, че Брат и САНУ 58 са с по два канона за празника и в тях не са отстранявани тропари от всяка песен в нито една от творбите. Това предполага, че наличието на един канон в цялостен или съкратен вид може да отразява индивидуални поместни практики, временни тенденции или да е наложено от извода. Например И. Христова-Шомова обръща внимание на съдържанието на Зограф, в който „много от каноните са съкратени, липсват част от тропарите, а за датите, на които се почитат по две памети, в повечето случаи е даден само по един канон, който или е за единия светец, или е смесен от тропари за двамата светци (...)“⁶³. Освен тези особености, Зограф е и с по-стар тип структура, която отразява преходен етап от съществуването на песнопенията в „различни жанрово специализирани сборници като сти-

⁵⁹ В I, III и VII песен е съкратен третият тропар, в IV, V и VI – вторият, в VIII – първият и вторият, а в IX третият и четвъртият.

⁶⁰ Ягич 1886: 321–329.

⁶¹ Ягич 1886: 51–55.

⁶² Йовчева 2003:65–66; Йовчева 2006: 93–97, 106; Йовчева 2009а: 353–354.

⁶³ Христова-Шомова 2010: 122.

хирара, кондакара и пр.⁶⁴ – много от службите в него започват с малките химнографски форми, седален и стихири, след което следва канонът. В преписа от ИлК малките химнографски форми също не са между песните на канона⁶⁵. В службите за архангелите в Зограф те са на богослужебните си места, но в ИлК са в края на службата⁶⁶, където се намират указания за три стихири от Октоиха, следвани от три стихири на II глас и накрая е седалният. Кондак и икос липсват както след VI песен на канона, така и в края на последованието. Такива химнографски жанрове не са поместени и в двете служби за безплътните сили в Зограф. Начинът на подреждане на песнопенията предполага, че службата за 8 ноември в ИлК е преписана от ръкопис с архаична организация на песнопенията, каквито са Ягичевите минеи и Зограф, или е съставена от единици, взети направо от различни жанрово специализирани сборници, с тази разлика, че малките химнографски форми вместо в началото на последованието са поставени в края.

От подробния анализ на КаМ1, както и от сравнените тропари с КаМ2 може да се предположи, че това е първият оригинален старобългарски канон за безплътните сили, който е послужил като образец за написването на КаМ2. При написването на ПСаМГ и КаМ2 трите творби са възприети като единен непреводен комплекс за честване на празника на безплътните сили. Авторството на КаМ1 все още не е изяснено. Създателят му засега остава неизвестен. Възможно ли е да е написан от Наум Охридски, както допуска М. Йовчева⁶⁷? В полза на това предположение е отношението на Константин Преславски към Наум като авторитет и съвместната дейност на двамата книжовници. Известно е, че Константин работи върху „Учително евангелие“ по настояване на Наум⁶⁸, от което е ясно, че двамата са живели и творили по едно и също време в столицата, а откривателят на КаМ2 Стефан Кожухаров, въз основа на някои места от канона, предполага, че е съществувал столичен храм или манастир, посветен на архангел Михаил⁶⁹. Ако Наум Охридски е автор на КаМ1,

⁶⁴ Кожухаров 2004б: 35.

⁶⁵ Верещагин 2006: 594, 601–605. Богородичният на III песен е разделен на две части от бележка на Верещчагин и означение пред втората за нов лист в ръкописа. И двете части започват с главни букви, което може да заблуди, че половината от него е отделна химнографска единица, т.е. седален, какъвто всъщност липсва между III и IV песен на канона.

⁶⁶ Верещагин 2006: 601–605.

⁶⁷ Йовчева 2009: 204.

⁶⁸ Кожухаров 1995г: 796.

⁶⁹ Кожухаров 2004: 48.

творбата може да е създадена в столицата Преслав, където той е работил заедно с Константин Преславски. В такъв случай двата канона са написани преди заминаването на Наум за Кутмичевица, когато двамата творци са били заедно. Но това са само догадки, а и според направеното от Л. Тасева изследване на процентното съотношение на използваните части на речта в КаМ1 в сравнение с Канона за апостол Андрей от Наум Охридски, творбата за архангелите по-скоро не принадлежи на този автор⁷⁰. Противоречивите данни и липсата на достатъчно информация оставят въпроса открит за по-нататъшни изследвания.

⁷⁰ Тасева 2011: 175–183.

ШЕСТА ГЛАВА

ИЗБРАНИ МАЛКИ ПЕСНОПЕНИЯ

Изследването на всички химнографски единици, които са част от състава на службите за безплатните сили, надхвърля възможността резултатите да се поберат в една книга. Затова тук се спирам на отделни песнопения, повечето от тях избрани според необходимостта да бъде установено дали са преводни, или създадени на старобългарска почва. Отделно обръщам внимание на една преводна стихира, свидетелстваща за ранен превод на Службата за безплатните сили в старобългарската литература, която може да има отношение към въпроса за най-ранния преводен състав на Минея.

1. Малки песнопения с вероятен непреводен произход в службите за безплатните сили

Ако разгледаните в предходната глава КаМ1 и КаМ2 са били основна част от непреводна служба за безплатните сили, то трябва да се допусне, че за нея са написани и малки песнопения, за да бъде попълнен съставът ѝ. Тъй като те се поместват на блокове по две или три на различни места в службата и са жанрово разнородни (стихири, седални, кондаци, икони, светилни), произходът им не би могъл да бъде засвидетелстван чрез акростих. Липсата на гръцки текст за подобни химнографски единици би била аргумент в полза на техния старобългарски произход, но тя е трудно установима, поради необходимостта от справки с гръцки източници, част от които все още са неизследвани и недостъпни. Първият етап от работата по идентификацията на такива малки песнопения без намерени засега гръцки паралели се свежда до тяхната регистрация, описанието им и издирването на техни преписи в минеите, което би дало възможност за по-нататъшните им изследвания, включително и за издирването на евентуалните им гръцки текстове.

преписи, но на този етап предполагам, че двойственото число е въведено допълнително заедно с името на Гавриил, тъй като те са само в началото, което би било подложено в най-голяма степен на промени при не особено внимателни редакторски намеси. Останалите две стихирни са посветени на всички безплътни сили. Допускам, че този блок песнопения може да е с непреводен произход и в такъв случай вероятно е бил написан с КаМ1 или с КаМ2. Основание за това ми дава очевидната близост между третата и четвъртата стихира с някои места от каноните. Например:

(1) Нѣтъ прѣстолоу (2) трепет'ноу прѣстоиѣще (3) дрхлн̄• сн[лн̄] н гѣства• хероувнмь н серафнмь• науѣла н властн̄. (2) непрѣстан'но славаще• къ боу млнѣте са• подати грѣховъ прощеніе• в'сѣмь прнпдѣщн[мь] къ вамь вѣр'но• вашнмн млтвамн ∴ (Скоп, III стихира, I гл.)

Крас[о]тъ нѣзрѣннѣн̄ (2) страш'но прѣстоиѣще• пр'нно г[ов]ѣнно (3) прѣсто-
толн гѣствнѣ• хероувнмь н серафнмь• страш'но (2) непрѣстаннѣмн гласѣ• трнстѣжѣ пѣ [...] млн(те) са• поиѣщнхъ [...] (Скоп, IV стихира, I гл.)

(1) Страшенъ пауе оума ... прѣстоль ... (3) свѣт'ла же вои́нства ...
(2) тѣм'же весь анкь выпніеть днѣ• рабѣ своѣж спсан̄ ∴∴ (КаМ1, III песен/Ітр.);

(1) Страшенъ пауе оума твоѣ прѣстоль ... (3) свѣт'ла же вои́нства•
(3) хероувнмь н серафнмь• снлы̄ же н гѣства• властн̄ агглн̄ дрхлн̄ н науѣла•
тѣм'же анкѣствоуѣще• творнмь днѣ вѣр'ннн̄ памѣ нхъ ∴ (КаМ1, IV песен, I тр.)

... (3) страш'на сѣтъ вои́нства твоѣ бѣ• прѣстолн̄ хероувнмь• н серафнмь
гѣ• снлы̄ же н властн̄• н зауѣла дрхлн̄ стѣйн̄• нхъ же памѣ творнмь днѣ• тѣмь
нѣ помлѣн̄ ∴ (КаМ2, IV песен, I тр.)

Дадените примери от КаМ1 и КаМ2 не са единствените с близки до стихирите места. Темата във всички цитирани творби е една и съща. От подчертаните и номерирани сходни части се вижда еднаквият поток на мисълта в изграждането на текста. Безплътните сили, изброени по чинове или изразени с обобщеното название „войнства“, предстоят пред Божия престол и възпяват Бога или се молят за верните в храма. Темата в края на всички химнографски единици е за богомолците, които празнуват с песни или молитви празника на безплътните сили. Поради близостта с КаМ1 и КаМ2 допускам вероятността стихирите да са непреводни. Това, което прави впечатление в първата, е различният ред на изброяване на чиновете в сравнение с обичайния в каноните. Стихирата не започва с престолите, те дори липсват, но тъй като всички споменати ангелски чинове са седем, възможно е престолите и ангелите да са пропуснати при разпространението на текста.

Две стихирѣ на IV гл.:

Красьно оукрашаемн• божьствьнамн зарѣамн,
Прѣсвѣтлаамн зарѣамн• трнсвѣтьло оукрашенн,

Поместени са в Скоп на утринната. С още два преписа в ИлК и в Син 25. В Син 25 са част от службата за 6 септември. Регистрирани в Инципитариума на Д. Щерн, без открит гръцки текст³. В бележките си към службата за архангел Михаил в ИлК, Верещчагин също отбелязва вероятния им непреводен произход⁴, но стихирите имат разлики в текста и в трите преписа, което дава основание да се мисли, че е възможно да са преводни. В Скоп и Син 25 обявени като хвалитни, а в ИлК без указание за предназначението им. В Скоп са включени в блок с трета с начало ꙗко ѳннонаѳальннкъ• н забрало ангеломъ с наличен гръцки текст – Ὡς ταξιάρχης καὶ πρόμαχος⁵. В Син 25 преводната стихира е обявена на слава на VIII гл. и поместена в края на вечернята с малко по-различно начало – ꙗкоже наѳальннкъ н забрало. Същата слава е включена и в новоизводната служба за 8 ноември в НБКМ 897, НБКМ 523, НБКМ 122, НБС 221 и САНУ 287. В тези ръкописи е в друга редакция. Трябва да се отбележи, че в Драг, Ф.п.І. 72 и Син 25 в Службата за 8 ноември има сходен светилен с начало на гръцкия текст Ὡς πρόμαχον καὶ πρῦτανιν, τοῦ βροτείου σε γένους. Двете песнопения изглежда са написани за едно последование и впоследствие са използвани според нуждите на преписвачите и помествани в различни служби.

Като трета хвалитна стихира заедно с начало Красьно оукрашаемн• божьствьнамн зарѣамн и Прѣсвѣтлаамн зарѣамн• трнсвѣтьло оукрашенн в Син 25 се намира друга с начало Людъемъ прѣвѣдѣциннмъ с един единствен препис в този ръкопис. Не е поместена в Инципитариума на Д. Щерн, което означава, че е рядко песнопение, без преписи в източнославянските минеи. В процеса на работата ми за нея не бе открит гръцки текст. Тъй като най-вероятната първоначална позиция на ꙗко ѳннонаѳальннкъ• н забрало ангеломъ е на слава, предполагам, че тя е добавена към двете стихирѣ в Скоп поради загуба на друга, изначалната, с която те са образували единен блок песнопения или поради грешка. Възможно е стихирите на IV гл. в Син 25 Красьно оукрашаемн• божьствьнамн зарѣамн, Прѣсвѣтлаамн зарѣамн и Людъемъ прѣвѣдѣциннмъ да са написани заедно като единен блок песнопения. Произходът им подлежи на допълнително изясняване.

³ Stern 2008: II. 23. 8875; 693. 16165.

⁴ Верещчагин 2006: 594.

⁵ Stern 2008: III. 791. 25257.

Четири стихире на VI гл.:

Служителя сватъна тронца,
 О днвнън свѣтъ,
 О днвнън богъ нашъ,
 Мнханлѣ наумльннчѣ

Първите три песнопения са намерени само в Скоп, а четвъртото е поместено и в Брат в службата за 8 ноември, където е означено позиционно като „слава“. Засега липсва гръцки текст. Първата стихира е посветена на двамата архангели, а текстът ѝ е организиран ритмически с повторение на хайретизми. Останалите са предназначени само за архангел Михаил, втората и третата са с много близък текст. Двете песнопения О днвнън богъ нашъ и Мнханлѣ наумльннчѣ завършват с един и същи рефрен. Поради сходствата в текста на три от тях – О днвнън свѣтъ, О днвнън богъ нашъ и Мнханлѣ наумльннчѣ, допускам, че те са единен блок песнопения. Най-вероятно първото Служителя сватъна тронца е добавено към останалите в Скоп, тъй като във версията на Службата от този ръкопис стихирите са в блокове по четири, а обичайният им брой при групирането на различните богослужбни позиции е по три.

Слава

На вечернята в Скоп е включена слава на VI гл. с начало Прндѣте всн върннн• възпомъ врѣстѣ прѣвѣстнѣжѣ, която няма други преписи. Текстът ѝ е изключително обемен и е посветена на двамата архангели. Започва с призив към богомолците да се съберат за възпяването им. Изградена е с помощта на ритмически цялости, които започват с хайретизми и в тях се редуват обръщения ту към архангел Михаил, ту към Гавриил, а краят се отнася и за двамата, с което е направена своеобразна смислова поанта във възпяването на архангелите. Стихирата на същия глас Служителя сватъна тронца е много сходна ритмически и по тематика със славата, поради което предполагам, че двете са част от състава на едно и също последование или са заимствани от Октоиха.

Седални

Прѣстолау страшноу прѣдѣстоѣще на I гл. с два преписа – в Скоп (след III песен на двата кръстосани канона КаМ1 и КаМ2) и в Брат (в службата за 8 ноември след III песен на КаМ1). Регистриран в Инципитариума на Д. Щерн⁶, без открит гръцки образец в него. Съдържанието му е твърде

⁶ Stern 2008: II. 703. 16274.

близко до някои места в текста на КаМ1 и КаМ2. Началото, в което Божи-ят престол е наречен „страшен“ кореспондира с първите тропари от III и IV песен на КаМ1. Употребени са сходни епитети и голяма част от лексиката на седалния съвпада с характерната лексика на канона:

просвѣщаіѣмн прѣнно зарѣмн трнсвѣтлааго бѣва (седален),
 ѣ бѣннѣмн просвѣщаіѣмъ тронѣнамн зарѣмн (КаМ1, III песен, II тропар);

Названието на богомолците молтвѣннцн, използвано неведнѣж в КаМ1, е употребено и в седалния, с тази разлика, че в него то се отнася за архангелите. В качеството си на застъпници пред Бога за хората те са наречени молтвѣннцн. Както в двата канона, така и в седалния е използвана „светлинна“ лексика – просвѣщаіѣмъ тронѣнамн зарѣмн, ѡзарн мѣтвѣннкѣ сн (КаМ1, III песен/II тр.), Оть прѣсѣщѣствѣннѣѣ тронѣнцѣ. ѡзарѣіѣмъ ѡрѣхѣстратнѣ, ѡзарн пѣвѣцѣ сн (КаМ2, III/II) и др. – просвѣщаіѣмн прѣнно зарѣмн трнсвѣтлааго бѣва. просвѣтнѣ нѣ, прѣжѣнѣство свѣтло, прѣсвѣтлнн мѣтвѣннцн (седален). В КаМ1 и в седалния се среща едно и също наречие, употребено като епитет: Мнѣнла ... поѣтѣмъ свѣтло (КаМ1, VI песен/II тр.), прѣжѣнѣство свѣтло (седален); както в КаМ1, така и в КаМ2 е използвана сходна молитвена формула като тази в седалния – ѡ лѣтѣхъ бѣдъ ѣзбавлѣнѣ (КаМ1, VI песен/II тр.), ѡ бѣдъ ѣ напастн ѣзбавлѣнѣ (КаМ2, VI песен/III тр.), ѣзбавнѣ нѣ ѡ бѣдъ (седален).

Съдържанието и лексиката на седалния е толкова близко до това на двата канона, че трябва да се приеме вероятността за неговия непреводен произход и да се допусне, че той е част от оригиналната старобългарска служба за безплътните сили. Като съдя по употребата на лексемата молтвѣннцн, характерна за лексиката на КаМ1 (навсякъде в канона молтвѣннцн)⁷, предполагам, че негов автор е създателят на анонимния канон.

Седален на VIII гл. Прѣстолоу свѣтлоу прѣдѣстоѣще, който освен в Скоп (след III песен на двата кръстосани канона КаМ1 и КаМ2) се намира и в ИлК, Брат и САНУ 58. Във всички преписи е поместен в службата за 8 ноември. В ИлК се намира в края на службата след КаМ1 и стихирите, а в Брат и в САНУ 58 е след III песен на КаМ1. Регистриран е в Инципитариума на Д. Щерн без открит гръцки образец⁸. Е. Верещагин също не е намерил негово гръцко съответствие⁹. Седалният има известна близост с текста на стихирата Прѣсвѣтлаамн зарѣамн. трнсвѣтло оукрашенн на IV гл., поместена в Скоп на утринната, например:

⁷ В КаМ2 се употребява пѣвѣцн.

⁸ Stern 2008: II. 703. 16272.

⁹ Верещагин 2006: 594.

(1) ЗДРЪМН Ѡ НЕГЪ БГОЗРАЧНО ПРОСВѢЩАЕМН ... ПРЪКРАСНО ОУКРАШАЕМН ... (2) ЗА НЫ МЛНТА СД • (3) АРХИСТРАТНЖЕ МНХАНЛЕ Н ГАВ'РНЛЕ • СЪ В'СЪМН БЕСПЛЪТ'НЫМН СНАМН (седален);

(1) ПРЪСВѢТЛАМН ЗАРЪМН • ТРИСВѢТЛО ОУКРАШЕНЬИ ... (3) ГЪСТВНА • ВЛАСТН ЖЕ Н ЧННОВЕ ВЪТОРН • ПРЪСТОАН АГГАН • БЕСУНСАНАТА ВОИНЫСТВА ѠКРЪТЬ СТОИЖЕ • НЕПРЪСТАН'НЫМН ГЛАСЪИ (2) ЗА НЫ МЛНТЕ СД ... (стихира, IV гл.).

Също така седалният е с твърде близък текст и до другия седален на I гл. Прѣстолоу страшыноу прѣдѣстоиже.

Икос

Бесплътнѣнѣ чннове веселатъ сд на III гл. с един препис в Скоп. Текстът не показва близост с някой от двата канона.

Светилни

Чнновауальннѣ възшыннмъ снамъ (без указание за глас) с преписи освен в Скоп и в Унд 75 (в службата за 8 ноември) и в САНУ 58 (в службите за 6 септември и за 8 ноември). Намира се също и в службата за понеделник, VI гл. в октоих НБКМ 172 (л. 45v), който съдържа, макар и в декомпозиран вариант, КаМ1. Поместен е и в късния САНУ 283, където е в друга редакция и се намира непосредствено след IX песен на канона Науальннка ангеломъ, без каквото и да било указание. Светилният е съвсем кратък. Посветен е на Чудото в Хоня, поради което е по-вероятно да е преводен, отколкото със старобългарски произход. Преводният произход се предполага и от наличието на светилния в късния САНУ 283, който е създаден след установяването на Йерусалимския устав.

Друг светилен с начало Прѣдѣстои прѣстолоу владнѣноу засега остава само с един препис в Скоп. Произходът му предстои да се изяснява.

В полза на непреводния произход на разгледаните химнографски творби без намерен гръцки текст са следните аргументи:

1. Разпространяват се в староизводни ръкописи с немалко открити непреводни химнографски творби за други празници, т.е. в тези ръкописи е съхранена част от непреводния химнографски корпус, създаден от Кирило-Методиевите ученици в България;

2. В повечето случаи в службите за безплътните сили, в които са поместени, те се намират в обкръжението на КаМ1 и/или КаМ2. КаМ1 е смятан от повечето учени, които са се занимавали с него, за непреводен канон¹⁰,

¹⁰ Верещагин 2000: 13–30; Верещагин 2006: 593–594; Йовчева 2009: 204; Пентковский 2011: 132–133; Тасева 2011; Пентковский 2012: 411–420.

а старобългарският произход на КаМ2 е доказан безспорно с наличието на акростих в текста му. Най-вероятно двата канона са били основната химнографска част от непреводна служба за безплътните сили. Освен каноните, за да се попълни необходимият състав на тази служба, са били необходими и допълнителни песнопения, които учениците на Кирил и Методий вероятно са написали заедно с тях.

3. Лексиката и изказът на някои от разгледаните химнографски творби са твърде сходни с лексиката и изказа в КаМ1 и/или КаМ2. За сравнение подобно сходство не се наблюдава между най-разпространените преводни малки песнопения, например, кондакът и икосът на II гл. Архистратнже божни и Рече въ пнсанихъ си чловѣколюбъче и КаМ1 и/или КаМ2, а двете произведения на II гл. се разпространяват в най-ранните запазени източно- и южнославянски минеи. Даденият пример не е единичен и показва, че въпреки предпоставките за приликата на песнопенията за едни и същи празници поради еднаквата тематика, вмъкването на близки фрази и формули, характерни въобще за химнографския жанр, както и възприетото за нормално заимстване на теми и мотиви между авторите на химнографски произведения и в средновековната литература въобще, в отделни произведения могат да се различат стилови предпочитания, изразяващи се в употребата на определена лексика и избора на епитети и формули.

Извод:

Въз основа на намерените сходства между някои от анализираниите малки песнопения и КаМ1 и/или КаМ2 и обединението им (по-специално на стихирите) в блокове, което предполага, че те са написани заедно, трябва да се предположи, че тези стихирите най-вероятно са с непреводен старобългарски произход и част от старобългарската оригинална служба за безплътните сили, написана от учениците на Кирил и Методий. Ако малките песнопения са писани съобразно гласовете в каноните, то тогава творецът, написал КаМ1 на II гл., е автор и на стихирите на плагалния му VI гл. *О днвѣнън свѣтъ, О днвѣнън богъ нашъ и Мнѣхнѣ на члѣннѣче*, а малките песнопения на IV и VIII гл. са написани от Константин Преславски. Но тогава остава въпросът кой е написал стихирите и седалния на I гл. Възможно е те да са заимствани от друга богослужевна книга, например Октоиха, или малките песнопения да нямат връзка с плагалните гласове на каноните.

СТИХИРАТА (СЪ)РАДОУНТЕ СѦ СЪ НАМН¹¹

В памет на Стефан Кожухаров

В службите за архангелите Михаил и Гавриил за 6 септември и 8 ноември се помества преводната самогласна стихира на VI гл. на слава с начало Радоунте сѦ с версия Сърадоунте сѦ (нататък VI и V2). Името на нейния автор Византий¹² се намира пред редица самогласни стихире, поместени и в най-ранните запазени гръцки стихирари. В гръцките печатни минеи като автор на някои от песнопенията е даден Визант, а в славянските и двете имена са преведени по един и същи начин¹³.

Обичайното място на стихирата е в края на вечерния дял от службата и за разлика от каноните – различни както в конкретните последования, така и в отделните по тип и време на създаване ръкописи, тя се намира в повечето известни ми преписи на службите за безплътните сили¹⁴, като в групата южнославянски празнични минеи Драг, Ф.п.І.72 и Син 25 са поместени и двете ѝ версии. В Драг и в Ф.п.І.72 VI е в Службата за 8 ноември, а V2 – за 6 септември, а в Син 25 и двете са на дата 6 септември, където V2 се намира в началото на службата, на богослужебното си място, а VI – в самия ѝ край.

Разпространението на VI се ограничава в староизводните южнославянски празнични и служебни минеи, докато V2 се среща освен в южнославянските празнични и служебни представители, и в древноруските, в новоизводни ръкописи от двете разновидности на книгата, а също така и в Църковнославянския миней. Разположението ѝ в достъпните ми преписи е следното:

VI Драг, 8н.; Ф.п.І.72, 8н.; Син 25, 6с.; Брат, 6с.; Унд 75, 6с.

V2 Драг, 6с.; Ф.п.І.72, 6с. (8н.); Я84, Я91, Зограф 8н.; Скоп, НБКМ 122, НБКМ 897, НБКМ 523, НБС 221, САНУ 287, БРАН34.7.6, ГИМ Син 159 6с.; ГИМ Син 161 8н.; Цслв 6с., 8н.

¹¹ Публикация на английски език в Scripta & e-scripta, 16–17, 2017, 131–146. Статията, макар и свързана с настоящия труд, е написана отделно в памет на Стефан Кожухаров. Поради тази причина запазвам посвещението.

¹² Никитин 2010: 123–125.

¹³ Пак там.

¹⁴ От познатите ми ръкописи липсва в САНУ 58, ИлК, в Службата за ноември в Унд 75 и късния служебен миней за септември САНУ 283. В САНУ 58 е изгубена голяма част от Службата за септември, в която би трябвало да влиза въпросната стихира, а в репертоара за ноември не е включена.

Наличието на стихирата в най-ранните запазени южнославянски празнични минеи, в древноруските служебни представители и в ръкописи от XIV и XV в. предоставя добра възможност да се анализира динамиката на езиковия ѝ състав и да се направят по-конкретни изводи за нейната най-ранна текстова форма, както и за времето на превода ѝ. За целта цитирам гръцкия текст на творбата и двете ѝ славянски версии, *VI* и *VI2*:

1 Συγχαρήτε ἡμῖν, ἅπασαι αἱ τῶν Ἀγγέλων ταξιαρχαί·
ὁ πρωτοστάτης γὰρ ὑμῶν, καὶ ἡμέτερος προστάτης,
2 ὁ μέγας Ἀρχιστράτηγος,
τὴν σήμερον ἡμέραν, ἐν τῷ σεπτῷ αὐτοῦ **3** τεμένει,
παραδόξως **4** ἐποπτανόμενος ἀγιάζει· ὅθεν κατὰ χρέος,
ἀνυμνοῦντες αὐτόν, βοήσωμεν·
Σκέπασον ἡμᾶς, ἐν τῇ σκέπῃ τῶν πτερύγων σου,
μέγιστε Μιχαὴλ Ἀρχάγγελε.

VI 1 Ραδουηте са ѝ бѣ, съ намн въсѣ архангѣлска ѣнноуаѣлнѣ·
прѣдѣстател' бо вашъ, ѝ нашъ застѣпникъ·
2 велнкѣѣн архангѣлска мнхаѣлска·
въ днѣш'ннѣ бо днѣ· въ ѣстнѣн твоѣн **3** црѣквн·
прѣславнѣ **4** ѣвалѣше са· ѝ вса· нѣѣ ѡсѣѣѣтъ·
тѣм'жѣ¹⁵ по дългоу поѣще възпнѣмъ·
покрѣн насѣ, кровомъ крнлоу твоѣю·
велнкѣ мнхаѣлска, архангѣлска: ~ Син 25

VI2 1 Сърадуηте са съ намн· въсѣ архангѣлска ѣнноуаѣлнѣ·
прѣдѣстател' бо вашъ, ѝ нашъ застѣпникъ·
2 велнкы, архангѣлска·
въ днѣшны· днѣ· въ ѣстнѣмъ его **3** храмѣ·
прѣславнѣ **4** ѡбавѣѣ са, ѡсѣѣѣтъ·
тѣмъ поѣще томоу по дългоу възпнѣмъ·
покрѣн насѣ¹⁶· кровомъ крнлоу твоѣю·
велнкѣ мнхаѣлска архангѣлска: Син 25

¹⁵ Над тѣмже и насѣ стихирата е с добавена Ѱ-нотация.

¹⁶ Думата е с добавена Ѱ-нотация.

За целта на анализа са използвани преписите на *VI* и *V2* в Син 25. Наличието и на двете в една и съща служба в цитирания източник, особеностите на текста, както и архаичният състав на ръкописа¹⁷, предпоставят избора на този миней за базов. Основните разночетения, подчертани и означени с цифри в текста, се намират в следните ръкописи:

Συγχαίρητε ἡμῖν (χαίρω)

радoунтe сѧ – Драг, 8н; Ф.п.І.72, 8н; Син 25, 6с; Брат, 6с.; Унд 75, 6с.

сѣрадoунтe сѧ – Драг, 6с; Ф.п.І.72, 6с; Син 25, 6с (8н), Я 84; Я 91; Скоп; Зограф, 8н; НБКМ 122; НБКМ 897; НБКМ 523 (механична загуба); НБС 221; САНУ 287, Цслв, 6с, 8н.

ὁ μέγας Αρχιστράτηγος

велнкъин архангѣле мнханлѣ – Драг, 8н. и Син 25, 6с – велнкъин мнханлъ архангѣлъ – Ф.п.І.72, 8н.

велнкъин архнстратнгъ – Драг, 6с.; Ф.п.І.72, 6с; Син 25, 6с.; Скоп, 8н.; Зограф, 8н.; Унд 75, 6с.; НБКМ 122, 8н.; НБКМ 897, 8н.; НБКМ 523, 8н. (?)¹⁸, САНУ 287, 8н.

велнкъин мнханлѣ архнстратнже – Брат, 6с.; велнкъин мнханлъ архнстратнгъ – НБС 221, 8н.

τῷ τεμένει (τέμενος – ‘свещена земя’, ‘свещено място’)¹⁹

црькъвн – Драг, 8н; Ф.п.І.72, 8н; Син 25, 6с; Брат, 6с.; Скоп, 8н.

храмъ – Драг, 6с; Ф.п.І.72, 6с; Син 25, 6с; Я 84, Унд 75, 6с; Зограф, 8н; НБКМ 122; НБКМ 897; НБС 221; САНУ 287; Цслв, 6с, 8н.

ἐποπτανόμενος *страд. причастие* (ἐποπτεύω – ‘наблюдавам’, ‘гледам’, ‘забелязвам’)²⁰ ѡбавлѣѣж сѧ – Син 25, 6с; ѡбавлѣѣж сѧ Драг 6с; ѡбавлѣѣж сѧ Я 91.

¹⁷ Йовчева 2006: 93–94; 106, Йовчева 2010: 105–106; Христова-Шомова 2013: 72–73; Попов 2013: 46–47, 199–200. За поместените в Син 25 непреводни творби, създадени по времето на Първото и Второто българско царство, вж. – Иванова-Константинова 1973: 225–235; Попов 1982: 8, 16; Иванова 1991: 11–22; Мирчева 1998: 42; Савова 2003: 3–12; Савова 2006: 134–143; Йовчева 2008б: 183–196; Попов 2013; Криско 2014: 709–715.

¹⁸ В НБКМ 523 стихирата е запазена частично. Съставът на службата е същият като в ръкописи НБКМ 122, НБКМ 897, НБС 221 и САНУ 287, което ми позволява да направя предположение за употребата на съответното разночетене и в този ръкопис.

¹⁹ Старогръцко-български речник 1996: 809.

²⁰ Старогръцко-български речник 1996: 307.

ѠВЛѢѢЖ Сѧ, ѠВЛѢѢ СЕ – Драг, 8н.; Ф.п.І.72, 6с., 8н.; Зограф, 8н.; Скоп, 8н.; Брат, 8н.; Унд 75, 6с.; ѠВЛѢШЕ Сѧ – Син 25, 6с.; ѠВЛѢѢТЪ НБКМ 122, САНУ 287, ѠВЛѢѢМЪ НБКМ 897 и НБС 221.

В отделните преписи се срещат и други разночетения, но те са изолирани, което предполага, че са направени при спорадични редакторски намеси или са продукт на преписвачески грешки. Вероятно поради краткостта на химнографската строфа текстът ѝ се е съхранил от драстични промени. При първата двойка преводът на *συγχάρητε ἡμῖν* със *сърадѹнтѣ сѧ* е формално по-близък до гръцкия текст. Докато глаголет *сърадѹватн сѧ* е сравнително по-рядък, книжна форма, останала в църковнославянските текстове²¹, то *радѹватн сѧ* е високочестотен в химнографията, особено в творби с т. нар. „хайретизми“, в които има ключово значение за формалното изграждане на текста, както и в немалко други стихирни и тропари в Минея²². В повечето от преписите, включително и в най-късните е употребен по-редкият глагол *сърадѹватн сѧ*. Допускам, че *радѹватн сѧ* бележи старинното състояние на стихирата по следните причини:

1. Както вече е установено от изследванията, по-ранните преводи не следват строго поморфемното отразяване²³, каквото е предаването на *συγχάρητε* със *сърадѹнтѣ сѧ*, а са ориентирани към по-свободно предаване на текста, „за да бъдат приспособени към усвоени с гръцки текстове мелодии на църковното пеене“²⁴. Във връзка с този аргумент трябва да отбележа, че в два от преписите с начало *Радѹнтѣ сѧ* – в Брат и в Син 25, и двата в Службата за 6 септември, творбата е с θ -нотация.

2. В най-ранните текстове се наблюдава тенденция и при други гръцки глаголи префиксът *συν-* да се изразява с непрефигирани глаголи и предлог ‘с’. Такива случаи са регистрирани в старобългарските евангелия (Лк. 1:58) и в апостолите (1 Кор. 13:6; Филипаяни 2:18).

При превода на $\acute{\omicron} \mu\epsilon\upsilon\alpha\varsigma$ *Архистратѹнос* разночетенията образуват три групи:

А. смислов превод в Драг, Ф.п.І.72 и Син 25, при който епитетът *Архистратѹнос* е преведен със синонимното словосъчетание *мнѡханлъ архангелъ*;

²¹ Старобългарски речник 2009: 862; Miklošič 1862–1865: 1012; Срезневский 1912: 812–813.

²² Stern 2008 (III): 9–24.

²³ Йовчева 2014: 226.

²⁴ Йовчева 2014: 23.

Б. отново смислов превод, но по-близо до оригинала, в двата минея със сръбски правопис Брат и НБС 221 – мнханлъ архнстратнгъ;

В. точен превод архнстратнгъ във всички останали преписи.

Тъй като в случая епитетът назовава персонаж с популярен и много почитан култ в християнството, но без да назовава името му в гръцкия текст, смятам, че смисловият превод предхожда точния, тъй като добавеното лично име на архангела внася конкретна яснота, необходима за един първоначален превод, независимо че последният стих на творбата велнкын мнханлє архангелє се повтаря дословно с различенето от Драг, Ф.п.І.72 и Син 25.

Третата двойка варианти цръкы и храмъ сама по себе си е проблематична – макар че цръкы е архаичната лексема, в много случаи тя се употребява и по-късно заедно с храмъ. Наличието на цръкы в случая обаче подкрепя изтъкнатите по-горе аргументи за разпознаване на по-ранната редакция на стихирата, като се вземе предвид, че това четене е придружено от другите две: ραδουητε σα и мнханлє архангелє в същата версия (VI). Обикновено с цръкы и храмъ се предава гръцкото ὁ ναός, а при τό τέμενος преводът отговаря приблизително на гръцкото значение. Смисловият превод е характерен за ранните творби²⁵, но тъй като цръкы и храмъ са високочестотни не само в химнографията, но и в старобългарската литература въобще, за техните упороби и разпространение в преводните текстове е необходимо специално изследване.

При лексемите обавлаѣтн са – ѣвлаѣтн са независимо дали в конкретните случаи преписвачът е избирал лична глаголна форма или причастие за ἐπολιτανόμενος, във VI и V2 преводът обикновено е с възвратна частица. Единият член от двойката, а именно обавлаѣж се среща и при двете версии, вече формирали се от другите две двойки различенения. В Драг, Я91 и Син 25 е употребено обавлаѣж са, като в Драг преписвачът е допуснал грешка и вместо обавлаѣж е изписано обнавлаѣж. Както е известно, Я91 и Син 25 нямат нищо общо по време и място на създаване. Използването на обавлаѣтн в преписи, които нямат явна връзка помежду си, е знак за първоначален общ вид на стихирата. Подобни примери с едни и същи различенения, както и особени смислови места в превода се открояват и при подробно анализирания канон за безплътните сили с начален инципит Науѣльннка ангеломъ в преписите от Я84 и Син 25. Те дават основание за извода, че в ръкописите са останали следи от един и същ превод, от който по-късно се образуват две редакции на канона²⁶.

²⁵ Йовчева 2014: 226.

²⁶ Вж. Четвърта глава от настоящия труд!

Някои по-стари лексикални предпочитания са употребени и в двете версии – прѣдѣстатѣль за грц. πρωτοστάτης във всички преписи вместо по-късното прѣвостонатѣль; обавлатн са за грц. ἐποπτεύω, а преводът на κατὰ χρέος с длъжно (дължно) е само във *V2*, и то ограничен в древно-руските представители. В останалите ръкописи и в Цслв. е използвано по дългоу, което по-точно съответства на гръцкия модел.

Специално внимание заслужава споменатият по-горе факт, че в архаичните празнични минеи от български произход Драг, Ф.п.І.72 и Син 25, са поместени и двете версии на стихирата. Също така преводът на паримии в Драг и Ф.п.І.72 показва „близост до езика на най-ранните славянски преводи, свързани с дейността на Кирил и Методий“²⁷. В Син 25 липсват паримии, но той съдържа не по-малко архаични черти от другите два ръкописа. Самият канон Научальника ангеломъ, поместен в Службата за 6 септември, е с повече запазени тропари в Син 25, отколкото в другите два ръкописа, макар те да са по-ранни по датиране. От съпадащите в трите ръкописа служби за архангелите, в синайския са налични химнографски единици, липсващи в Драг и Ф.п.І.72. Също така включването на *VI* и *V2* в Син 25 на датата 6 септември, веднъж в началото на службата, на вечернята на богослужбеното ѝ място и втори път в самия ѝ край (*VI*), ми дава основание да смятам, че тук тя е добавена от втори извод. Наличието на *VI* и *V2* в другите два ръкописа от групата поражда редица разсъждения. Най-вероятно подобно дублиране е белег за съвместяването на химнографски песнопения от различни етапи на преводаческата и книжовната дейност в България, при което са наслоени хронологически пластове в Драг и Ф.п.І.72, т.е. в тези празнични минеи съжителстват две редакции на едно и също произведение, които би трябвало да свидетелстват съответно за две редакции в старобългарската преводаческа дейност. От това следва изводът, че тези ръкописи отразяват по-късен етап от битуването на Празничния миней в българските земи, както и че в тях е синтезиран химнографски материал от поне два по-ранни минейни състава. Възниква въпросът как са съвместени службите в тях, кои са по-ранни, и кои са добавени при попълването на състава на празничния миней? Като се изхожда от анализа на разночетенията и определената според него *VI* като по-ранна, поне за двете служби за безплътните сили, в които е поместена стихирата, следва да се направи извод, че ноемврийската с *VI*, е възникнала по-рано от септемврийската с *V2*. В подкрепа на това твърдение са и двата канона за безплътните сили с непреводен произход²⁸, чиито преписи се намират в службата за 8 ноември. Непреводните произведения са доказателство,

²⁷ Тасева, Йовчева 2003: 42.

²⁸ Кожухаров 1979: 1–2; Верецагин 2001.

че службата за 8 ноември е съставена още по времето на Кирило-Методиевите ученици. Разглежданата тук стихира провокира въпроса дали цялата служба е била с непреводен произход, съдържала ли е в превод и някои малки химнографски жанрове, или стихирата е била поместена с пълния си текст не само в Минея, а и в някоя друга богослужебна книга, от която е внесена в Минея? Широкото ѝ разпространение дава основание да се мисли, че текстът ѝ е навлязъл в Минея от друг богослужебен сборник, най-вероятно според типикарските изисквания за архангелските служби. Проф. Мария Йовчева ми обърна внимание, че е възможно песнопението да е получило разпространение чрез Стихирара²⁹. Предположението намира подкрепа в наличието на по-новата *V2*, с някои малки разночетения, в най-ранните запазени древноруски стихирари БРАН 34.7.6 и ГИМ, Син. 572. Допускам, че е била преведена изолирано в един по-ранен етап, преди да получи широко разпространение в ръкописите, и включена в състава на първата служба за безплътните сили. Това е възможно обяснение на факта, че нейната по-ранна редакция се намира на 8 ноември, където са били песнопенията с непреводен произход

Самият характер на жанра 'служба', неговата мозаечна структура, която позволява добавяне или съкращаване на химнографски единици в съответствие с по-нови предписания според наличния извод или опита и вижданията на преписвача, предразполага към раздвиженост на състава. Съобразно това може да се допусне, че стихирата е преведена твърде рано, тъй като може да е била необходим елемент за службата. Почти изключвам вероятността преводът да е направен за службата за безплътните сили на 6 септември и след това стихирата да е добавена и към състава за 8 ноември, а дотогава в ноемврийската да не е имало съответстващ ѝ компонент. Тя е разпространена в еднаква степен и на двата, разглеждани тук празника за безплътните сили. Но в полза на превода ѝ за празника на 8 ноември могат да се приведат следните аргументи: 1. Първата служба за безплътните сили, която е изцяло или в по-голямата си част непреводна, е за празника на 8 ноември; 2. В службата с преводния канон *Научальник ангеломъ*, който се помества на 6 септември в древноруските всекидневни и в южнославянските минеи с архаичен състав, е включена по-късната *V2*; 3. Въпросният канон е поместен в славянските източници в три различни редакции, и в трите с непълен състав, което предполага продължителното му битуване в славянска среда. Разпространението на този трикратно редактиран канон като част от служба, в която влиза и определената като

²⁹ Благодаря на проф. М. Йовчева, която ми помогна за намирането на преписи от най-ранните запазени стихирари!

по-късна *V2* логически потвърждава и нейното редактиране. Ако двете песнопения са били съставни елементи от една служба и едното е подложено на редакция, най-вероятно и другото е претърпяло такава. Във връзка с последния аргумент трябва да се отбележи, че най-ранният запазен препис на канона в Я84 е с по-големи съкращения отколкото преписа в Син 25, което означава, че *Начальника ангеломъ* е преведен преди включването му в службата на 6 септември във всекидневните минеи, а тогава са му направени допълнителни съкращения и редакции от друг характер. Резултатите от анализа на канона³⁰ предполагат, че той е преведен през първите десетилетия на X в. от преки Кирило-Методиеви ученици или от техни последователи и като се съди по наличието на два непреводни канона за службата на 8 ноември, най-вероятно е бил предназначен за службата на 6 септември³¹.

Във връзка с въпроса за коя от двете служби за архангелите е преведена стихирата, е необходимо да изясня и защо по-ранната *VI* се намира в Унд 75 и в Брат на 6 септември. Унд 75 представлява изключение в подреждането на химнографския материал в службите за безплътните сили – в този ръкопис за 6 септември е поместена версия на службата, която в другите източници е на 8 ноември. За да потърся обяснение защо *VI* се намира в Брат на 6 септември, прегледах по-внимателно песнопенията за 8 ноември в този ръкопис, и най-вече какво замества стихирата. Така открих трета, изолирана версия на песнопението (нататък *V3*). Текстът е следният:

Лнкоѹнтѣ нѣна с намн • старѣншнны англѣскѣне
 прѣдѣстатѣль [в]ашъ • н застоѹпникъ нашъ •
 велнкѣн мнханлъ арханѣглъ •
 въ днѣшнн бо днѣ въ ѣтъноѹю бо свою
 н прѣславнѹю црковъ •
 прнствѣаѣн всѣвѣаѣтъ ю •
 тѣмъже н мы поѹще молнмъ се •
 покрнн насъ кровомъ крнлѹ твоѣю
 велнкѣн мнханле архангл[ѣ] (Брат, 8н., на богослужебното си място)

³⁰ Вж. Четвърта глава!

³¹ Въпреки че негови преписи се намират на 8 ноември, в ранните гръцки ръкописи (АНГ 1972 (III): 220), в Цслв. и в печатния гръцки миней канонът се помества на 6 септември. Също така неговият автор, Йосиф Песнописец го е създал за септемврийския празник за Чудото в Хоня.

Във *V3* преводът е различен и на мястото на разгледаните вече разночетения се появяват нови съответствия на гръцкия текст. Вместо *ραδουντε* *σα/σβραδουντε* *σα* тук е употребено *анкоунте* съ *намн*, глаголт е заменен с невъзвратен. Появява се ново разночетене, при което срещу гръцкото *τῶν Ἀγγέλων ταξιαρχία* стои старъншнны *англьскїѣ*. Преводът на *ταξιαρχία* със старъншнны отпраща към преславската преводаческа школа³². *Ὁ μέγας Ἀρχιστράτηγος* е преведено с *вѣанкїѣн мнханлъ архангль*, както във *VI*, а на мястото на *ἁβλατн* *са/οβαβλατн* *са* *VI* и *V2* се намира редкият невъзвратен глагол *прнсъщїаѣ*, отбелязан в Старобългарския речник като изчезнал³³. За *βοήσωμεν* е използван съвсем различен превод от *възъпнїемъ* и не толкова близък до значението на гръцката дума, но смислово по-подходящ в използвания контекст. Оформят се следните тройни опозиции, подредени според хронологията на възникването им:

<i>συγχάρητε</i>	<i>анкоунте</i> – <i>радоунте</i> <i>са</i> – <i>сβрадоунте</i> <i>са</i> ;
<i>Ἀγγέλων</i>	<i>ангельскїѣ</i> – <i>архаггаскаа</i> – <i>архангельскаа</i>
<i>ταξιαρχία</i>	<i>старъншнны</i> – <i>ѣннонаѣалнѣ</i> – <i>ѣннонаѣалнѣ</i>
<i>Ἀρχιστράτηγος</i>	<i>мнханлъ архангелъ</i> – <i>мнханлъ архангелъ</i> – <i>архнстратнгъ</i>
<i>τεμένει</i>	<i>црьковъ</i> – <i>црькъвн</i> – <i>храмъ</i>
<i>ἐποπτανόμενος</i>	<i>прнсъщїаѣн</i> – <i>οβавлѣѣ</i> <i>са</i> – <i>ἁβлѣѣ</i> <i>са</i>
<i>κατὰ χρέος</i>	∅ – <i>по дългоу</i> – <i>по дългоу</i> – <i>длъжно</i>
<i>βοήσωμεν</i>	<i>моанмъ</i> <i>са</i> – <i>възъпнїемъ</i> – <i>възъпнїемъ</i>

Между трите версии се наблюдава съвпадение в част от лексиката – най-ранната³⁴ *V3* има общ избор с някои от думите със следващата по хронология *VI*, а при *VI* и *V2* има много повече сходства. При *κατὰ χρέος* във *V3* липсва превод и вероятно той не е изпуснат в конкретния препис, а двете думи липсват с оглед на музикалното звучене на стиха. Заради музикалното звучене е пренебрегнат точният превод, без обаче това да нарушава смисъла в творбата.

³² Йовчева 2013: 259.

³³ Думата има една регистрирана употреба в Супрасълския сборник – Старобългарски речник 2009: 387.

³⁴ Не само лексикалният състав на *V3* е свидетелство за ранното ѝ възникване, това предполага както ограниченото ѝ разпространение, така и факта, че тя се намира в ноемврийската част на Брат, която показва различен състав от Новгородските минеи и съдържа архаичен пласт – Вж.: Петрова 2020: 191.

Стиховете във *V3* представляват музикални синтактични цялости, за чието образуване са използвани синтактичен паралелизъм, повторения и алитерации. Редуването на буквата ‘н’ (н – на – на – ны – ан) в *нына с намн • старѣншны англъскыѣ*, разнообразено със засилена честотност на ‘с’, създава запомнящо се начало. В *прѣдъстатель [в]ашь • н застоупникъ нашъ • водещ* е синтактичният паралелизъм, засилен с опозицията в местоименията *вашъ – нашъ*. Изразът *вѣанкын мнхандъ архангѣдъ* образува отделна ритмическа цялост, за чието звучене отново допринася повторението на отделни букви и буквосъчетания – в трите думи се повтарят, от една страна, *ѣл – нл – ѣл*, а от друга, *нк – нх – х*, като се редуват едни с други и по този начин разнообразяват музикалността и я правят ненатрапчива. В стиха *въ днѣшнн бо днѣ въ ѣтнѣюю бо свою н прѣславнѣюю црковѣ* е въведено ново редуване, основано на повторението на предлога *въ*, частицата *бо* и буквосъчетания в думите (*въ – бо – въ – бо – во – въ – въ*). Във втората част от стиха, в окончанията е учестена и употребата на *ѣ* (ю) в окончанията – *ѣстнѣнн бо своѣн н прѣславнѣнн црковѣ*, постигната с подбора на лексика, но и с разширяването на фразата с епитета *прѣславнѣюю*, за който липсва съответствие в гръцкия текст. За сравнение: във *V1* и *V2* преводът е направен, без да се търси музикалност: *въ ѣстнѣн своѣн цркви³⁵ (V1)* и *въ ѣстнѣмъ нго храмѣ (V2)*. В двата стиха *прнсѣщакъ н всѣщакѣтъ ю • тѣмъже н мы поюще молнмъ се* е засилена глаголната честотност. Причастието *прнсѣщакън* (от *прнсѣштати³⁶*) и глаголът *всѣщакѣтъ* също привличат вниманието със сходен фонетичен състав – *прн-сѣщакѣ / в-сѣщакѣ-тъ* (*всѣщакѣтъ*), от което става ясно, че предпочитанието на лексика е съобразено със стремежа за изграждане на звукопис в стиха. При избора на съответствие за гръцкото причастие *ἐπολιτανόμενος* във *V1* и *V2* не е търсена хармония в звуковия състав на думите (*ѣвлѣѣнн са/ обавѣѣнн са всѣщакѣтъ*). Краят на песнопението повтаря третия стих, с тази разлика, че е в звателен падеж и с повторението, освен че също допринася за ритмическото му звучене, поставя по-голямата част от творбата в рамка. Когато анализира преводаческия подход в първите старобългарски преводи Петър Илчев изтъква, че „първоначалният превод е обработен и за речитативно произнасяне, евентуално за пеене, затова отделните фрази може да имат своя музикална структура“³⁷, каквато именно се открива във *V3*.

Относно разночетенията за *κατὰ χρέος* по *длѣгоу – по длѣгоу – длѣжно*, трябва да се уточни, че и във *V1*, и във *V2* се намира по *длѣгоу*. Приме-

³⁵ Във *V1* в Син 25 и в Драг срещу грц. *σελιτῶ* се намира *ѣнстѣн*.

³⁶ Miklošič 1862–1865: 744.

³⁷ Илчев 2003: 280.

рът с лексемата дължно се явява само в древноруските преписи. Само в тях се срещат и някои други разночетения, които изглежда са направени на източнославянска почва, напр. ангелската ѳнноуауауауа³⁸ за Ἀγγέλων ταξιαρχίαи въспюуце за ἀνομινοῦντες (другаде поѳце). При всички преписи, включително древноруските и V3 в Брат, е избрано прѣдѣстателъ за πρωτοστάτης, а не по-новото съответствие прѣвостоятелъ. Причина за употребата на прѣдѣстателъ във всички преписи може да бъде и използването на лексемата в определен контекст, в който тя придобива специфична семантика. В случая се използва като нарицателно за архангел Михаил и това изглежда е утвърдено, тъй като се среща и в други песнопения³⁹ за архангела, докато прѣвостоятелъ не е предпочитано.

Незначителните разлики между древноруските и южнославянските свидетели при V2 налагат извода, че на руска почва навлиза V2 и след това са и направени изброените промени, т.е. редакцията, от която възниква V2, е създадена на българска почва, след което е пренесена в Русия и там са внесени някои изменения в текста ѳ. В противен случай трудно би могло да се обясни как е попаднала същата V2 в южнославянските празнични минеи.

Резултатите от анализа ми дават основание да смятам, че първоначалният превод на стихирата, е направен в Преслав. Белег за това е както лексиката и ритмическата постройка на V3, така и нейното обкръжение в Брат – тя се намира непосредствено пред друга стихира на слава за архангела на VI гл. (с начало Мнѳанле наѳельннѳе) и анонимния непреводен канон за архангелите на II гл. Другата стихира, позната засега само от още един препис в Скоп, е без открит гръцки оригинал. Основната мисъл в нея се отнася до невъзможността на тленните човешки устни да възпеят достойно славата на архангел Михаил, а изразът нь тѳню малне снѳ• н неключнмнѳе пѳѳ възглашаюуце зовем ти, напомня пѳннѳе снѳе малое от триодните трипеснеци на Константин Преславски и предполага неговото

³⁸ БРАН 34.7.6, 8н; ГИМ Син. 159, 6с; ГИМ Син. 161, 8н; ГИМ Син. 572, 8н; РГАДА 381–84, 6с; РГАДА 381–91, 8н (Stern. III. 2008: 339 (20310)). В инципита при Д. Щерн е дадено ѳнноуауауауа, но това предпочитание не е прокарано последователно във всички древноруски преписи, напр. в Я91 се намира ѳнноуауауауа. Справката е направена по Я84, Я91, БРАН 34.7.6, ГИМ Син. 572 и по дадените преписи в Инципитариума на Д. Щерн, поради което текстът ми е изцяло достъпен по четирите ръкописа, а при останалите разполагам само с началото.

³⁹ Например, прѣдѣстателъ е използвано в една от най-разпространените стихирите за архангел Михаил Трсльньуауауа божества. прѣдѣстателъ свѳтълын, където се употребява последователно в преписите.

авторство. Въпреки че за доказването му е необходимо да се извърши специално проучване, на този етап допускам, че въпросната стихира, също на слава и на същия глас като Анкоунтѣ нынѣ с намн е написана като нейно богослужебно съответствие от старобългарския книжовник. Двете песнопения завършват по един и същи начин – велнкы Мнханлѣ архангелѣ, което е знак за връзка между тях – еднаквият им край предполага, че те са се използвали в една и съща версия на службата за архангелите.

Като се вземе предвид мястото на *V3* (в Службата за 8 ноември), обкръжението и лексикалният ѝ състав, може да се приеме, че тя е преведена именно за тази служба, където най-вероятно е била интерполирана между непреводните произведения. С оглед на направеното сравнение на наличните преписи и наложилите се от него изводи, би следвало да се обърне внимание на въпроса за вероятното съществуване на храм на името на архангела в Преслав, повдигнат от Ст. Кожухаров в статията му за акростиховия канон за архангел Михаил⁴⁰. Сам по себе си ранният произход на отделни песнопения за конкретен празник, а дори и написването на непреводна служба, не са доказателство за наличието на храм, посветен на патрона на празника, но в случая в полза на това предположение могат да се приведат някои исторически факти, например кръщелното име на княз Борис-Михаил, заради което архангел Михаил се превръща в личен покровител на владетеля и небесен предводител на българската войска⁴¹.

Приложение

Разположение на версиите в ръкописите:

VI Драг, 8н; Ф.п.І.72, 8н; Син 25, 6с; Брат, 6с.; Унд 75, 6с.

V2 Драг, 6с; Ф.п.І.72, 6с; Син 25, 6с (8н); Я 84; Я 91; Зогр.7, 8н; Скоп; НБКМ 122; НБКМ 897; НБКМ 523 мех. загуба; НБС 221; САНУ 287; БРАН 34.7.6; Син 159, 6 с.; Син 161, 8 н.; Син 572; Цслв, 6с, 8н.

V3 Брат.

⁴⁰ Кожухаров 2004: 48.

⁴¹ Чешмеджиев 1996: 55–56.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Силно изявената почит към безплътните сили, броят на техните празници и богатият византийски репертоар в тяхна чест създават предпоставки за постоянното развиване и обогатяване на химнографията за тях на славянска почва през цялото Средновековие. Текстологическите данни говорят, че всеки от по-важните етапи в историята на славянския минеен корпус е белязан с промени в химнографията за архангелите, които се изразяват в редактиране на текстовете (отстраняване на архаични елементи и замяната им с по-нови, съкращения или добавяне на отделни единици), навлизане на нови химнични творби, реструктуриране на службите. Едновременно с това изясняването на писмената история на репертоара за архангелите позволява да се направят изводи за развитието на минейните състави на славянска почва в две насоки. От една страна, да се уточнят някои аспекти на механизма на редактиране и тенденциите при заместване на по-архаичните или непреводните компоненти в ранните служби, а от друга, да се открият допълнителни характеристики на южнославянските ръкописни минеи с включени служби за архангелите.

Изследването на каноните за безплътните сили показва, че в южнославянските представители на Празничния миней от XIII в. са запазени произведения, преведени по различно време, някои от които са влизали в най-ранния състав на тази богослужебна книга, а каноните в една и съща редакция в южнославянските и източнославянските служебни минеи са доказателство за общия книжовен център, в който са възникнали техните преводи, и за общите корени на православната богослужебна традиция.

Данните очертават няколко важни етапа в навлизането и функционирането на химнографията за безплътните сили в славянска среда.

Тенденции в най-ранния етап от развитието на култа на славянска почва

Култът към безплътните сили е възприет в България заедно с приемането на християнството, а първите оригинални химнографски текстове за обслужването му са създадени от учениците на светите братя Кирил и Методий. От двата непреводни канона – анонимния и акростиховия с името на автора Константин, първо е написан анонимният, посветен само

на архангел Михаил. По-късно той е използван като образец за акростиховия, предназначен за двамата архангели Михаил и Гавриил. В обкръжението на каноните се намират и малки песнопения за безплътните сили, за които засега липсват гръцки образци. Част от тях са твърде близки по отношение на лексиката, изказа и поетическото внушение с двата непреводни канона, от което може да се предположи, че на старобългарска почва са възникнали вероятно и други творби и те са влизали в състава на старобългарската непреводна служба за безплътните сили. Възможно е отделни стихирите, а може би и някои други строфи да са заимствани от Октоиха, но от степента на сходство на някои от малките песнопения с каноните предполагам, че те са написани да се изпълняват заедно с тях. Това са стихирите на I гл. *Нѣина прѣстолюу трепѣтъноу прѣдѣстоѣще*, *Красотѣ неизречѣнѣнѣнъ страшнѣо прѣдѣстоѣще* и вероятно поместените заедно с тях *Нѣвесѣнѣнѣмъ всѣмъ старѣн* и *Бесплѣтнѣнѣмъ старѣнша*, с които образуват един блок песнопения в Скопския миней на вечернята. Също така допускам, че стихирите *Ѡ днѣнѣнъ свѣтъ*, *Ѡ днѣнѣнъ богъ нашъ* и *Мнѣхнѣ на члѣнѣнѣе* са написани заедно с анонимния канон на II гл. и са предназначени да се изпълняват с него, тъй като са на плагалния на гласа на канона VI гл. Стилистичните сходства между двата седални *Прѣстолюу страшнѣоу прѣдѣстоѣще* и *Прѣстолюу свѣтлоу прѣдѣстоѣще* на I и VIII гл. с анонимния канон на II гл. и Константиновия на VIII гл. водят до предположението за непреводния произход на седалните, но заради особената близост между каноните не бих могла да се ангажирам с мнение за автора на тези строфи.

Въз основа на очертаното стилово, езиково и идейно сходство между двата непреводни канона, двата блока стихирите – на I гл., и VI гл., както и двата седални – на I и на VIII гл. допускам, че тези творби са влизали в състава на първата непреводна служба за безплътните сили, написана от учениците на Кирил и Методий в България. От включените два канона в тази служба следва изводът, че тя е била голяма и особено тържествена. Празникът, за който е била създадена службата, несъмнено е 8 ноември, Събор на архангел Михаил и на другите безплътни сили. Това се потвърждава както от датата, на която са поместени преписите на каноните и малките песнопения в ръкописите, така и от обектите на възпяване в творбите – канонът на II гл. е посветен на архангел Михаил, но в голяма част от тропарите му се възпяват всички безплътни сили, които се изброяват по чинове или се назовават обобщено, а Константиновият канон освен на архангел Михаил и безплътните чинове е посветен и на архангел Гавриил.

Въпросът за авторството на анонимния канон засега не може да получи категорично решение и остава открит за по-нататъшни изследвания.

Преписите на двата канона и битуването им в различни по произход и тип миней говорят за разлики в тяхното индивидуално разпространение. Анонимният канон на II гл. се разпространява предимно във версията на Служебния миней (освен Илина книга, Син тип. 131 от РГАДА и Скопския миней останалите представители с препис на канона са всекидневни миней), а Константиновият на VIII гл. – в Празничния (Скопски миней № 522, САНУ 361). Предполагам, че Скопският миней № 522, макар и с добавени преводни творби в службата, отразява в определена степен най-ранния етап от битуването на двата канона, през който те са се разпространявали заедно, а в останалите преписи е засвидетелстван вторият етап от индивидуалното им разпространение, през който те са били заменени с преводни.

Вторият етап от развитието на култа за безплътните сили в химографията е белязан от опита да бъдат отстранени двата оригинални канона. Най-вероятно тази дейност може да се отнесе още към времето на цар Петър, когато се предполага, че възниква най-ранната версия на Старобългарския служебен миней. Такива редакционни намеси се вписват в процеса на ревизиране на немалко старобългарски служби за Миней, Октоиха и Триода. За извършването им се съди от южнославянските представители на този тип Миней в сръбска редакция Зограф I.e.7, Братковия миней, САНУ 58 и Ундолски 75 от РГБ. От поместените канони на Службата за 8 ноември в тези ръкописи – преводният *Въстръбълъ въсьмъ служъбно* и анонимният с непереводен произход *Просвъщън дръвле оумъ* (вторият липсва в Ундолски 75) проличава съвместяването на двата канона. Изглежда в южнославянските представители на Служебния миней в службите с по-висок ранг оригиналните творби са оставени заедно с преводните. В древноруските източници от този тип за 8 ноември е включен само преводният канон, но в същата редакция като тази в южнославянските, което означава, че в двете версии заляга един и същ превод, като в източнославянската непереводният канон не е съвместен с преводния, а е отстранен. Може би отстраняването му е плод на ревизирана преценка за ранга на празника (мотивирана от правилата на Студийско-Алексеевския устав), тъй като службата за св. Димитър в източнославянската версия на Служебния миней е с два канона, вторият от които приписваният на св. Методий.

Наличието на повече преписи на анонимния канон в сравнение с Константиновия явно се дължи на по-широкото разпространение на служебната версия на Миней, в която той обикновено е поместван. Изглежда канонът на Константин Преславски е бил заместен в Празничния миней от канона *Божъствънъимн свѣтълостъимн*, поместван на 8 ноември в ръкописи, които съдържат архаична лексика и множество текстове с непереводен

произход. Не съществуват достатъчно данни, за да се уточни кога е навлязъл канонът Божествънъимн свѣтълоствъимн, който не успях да разгледам по-подробно, но преводът на Въстрѣблъ въсьмъ слоужьбьно явно е направен при съставянето на Служебния миней. Канонът е разпространен в един и същ превод и без целенасочена допълнителна редакция както в източнославянската, така и в южнославянската му версия, което е доказателство за общия източник на преводните произведения в двете версии на Миней. За този протограф свидетелства и грешката в началната дума на канона за 8 ноември, в който срещу *σαλτίβας* от *σαλτίζω* с изключение на САНУ 58 в преписите се намира *въстрѣплъ*.

Ако споменатият по-горе канон Божествънъимн свѣтълоствъимн е заменил Константиновия в Празничния миней, то вероятно той е преведен при използването на нови византийски образци или при ориентирането към нови типикарски изисквания, които може да са били съпроводени със замени на песнопенията в някои от службите, и по-точно – със замени на непреводните песнопения. От една страна, най-ранните преписи на преводния канон във включените в работата ми ръкописи са от XIII в., а от друга, намерените засега преписи на този от Константин Преславски, който явно е бил поместен в Празничния миней на 8 ноември, са само два – един пълен и един частичен. Това предполага твърде ранно ограничение на разпространението на Константиновата творба. Времето на превод на Божествънъимн свѣтълоствъимн предстои да се изяснява с издирване на нови преписи и с изследване на ръкописите, в които се намират те.

Двете версии на Служебния миней изглежда са окомплектовани независимо една от друга, за което говорят и различните канони в тях, поместени в службата на 6 септември – *Мъисльнъна бесплътнъихъ чини* в представителите със сръбски правопис и *Научальника ангеломъ* в древно-руските кодекси.

Третият етап в историята на химнографията за бесплътните сили може да се отнесе с голяма степен на вероятност към XIII в., като той не е резултат от единна цялостна реформа, а по-скоро от преводи в различни балкански средища. От преводните канони най-вероятно тогава прониква канонът с начало *Мъисльнъна бесплътнъихъ чини*, който влиза в южнославянските представители на Служебния миней на дата 6 септември. Предполагам, че това е станало при съставянето на тази версия на Миней през XIII в., когато трябва да е реформиран обхватът на материала в нея, ако се съди от времето на създаването на ръкописите.

Може да се допусне, че Дамаскиновият канон *Въсн възпониъ люднѣ* е преведен през XIII в. вероятно на Атон, за което съдя от поместените тропари от него в канона с начало Божествънъимн свѣтълоствъимн в Драгановия миней и миней Ф.п.І.72 от РНБ. Преписът на канона с начало Божествъ-

нѣмн свѣтлостѣмн в Син 25, който не е сверяван с гръцки текст при създаването си, е с изначалните си тропари. Това означава, че тропарите от Вѣсн вѣспонмѣ люднѣ не са били в гръцкия текст на Божѣствѣнѣмн свѣтлостѣмн, а са добавени след превода и че когато е направен преводът на Дамаскиновата творба, Божѣствѣнѣмн свѣтлостѣмн вече е бил със загуби в текста, а преписвачът вероятно не е разполагал с гръцкия му оригинал при създаването на протографа на Драгановия миней и миней F.п.I.72. Изнесените факти са доказателство за навлизането на канона Божѣствѣнѣмн свѣтлостѣмн в славянската литература преди XIII в.

Въпреки превода на канона с начало Вѣсн вѣспонмѣ люднѣ още през XIII в., най-ранните ръкописи от използваните в работата ми, в които е включен, са по-късни с век. Канонът влиза в различни по тип миней, както празнични, така и служебни, и това е обусловено от нормирането на ръкописите според Йерусалимския устав.

Като много важен четвърти етап в историята на химнографията за безплътните сили се оформя мащабната ревизия на литургическите книги при въвеждането на Йерусалимския устав през XIV в. Вероятно тогава навлиза службата за архангел Гавриил за 26 март, която липсва в запазените ранни празнични версии на Миней. Запазена е в празнични и служебни миней от XIV и XV в., включени в настоящото изследване, което предполага и късния превод на каноните за нея. Липсата на последование за празника на 26 март в ранните ръкописи изглежда е обусловена от съвпадението му с дните на Великия пост, при който важна роля играе Триодът и богослужението по Миней е ограничено. От двата канона за архангел Гавриил – *Ѳко свѣта сѣща и Научальникъ възшѣннхъ чиновъ* предполагам, че по-рано е преведен *Ѳко свѣта сѣща*. Основание за това ми дава наличието на различни редакции на този канон в ръкописите – той е с различен текст във всеки от трите преписа (от НБКМ 122, НБКМ 896 и Погодин 531 от РНБ), включени в настоящата работа. Но за да се установи това с по-голяма точност, са необходими допълнителни изследвания.

Немалкият брой канони и множеството малки песнопения за безплътните сили в ръкописите са живо доказателство за постоянно обновяване на състава и подновяване на преводите в Миней, при които те са навлезли в славянската литература. Основна причина за тези преводи е периодичното редактиране съобразно нови гръцки образци, при което вероятно някои от създадените по стари изисквания ръкописи не са били унищожавани, а са се пренасяли в провинциални храмове, а други, преписани в маргинални книжовни центрове за провинциални храмове, вероятно са се употребявали много по-дълго време отколкото тези в по-големите средища.

ПРИЛОЖЕНИЯ

I. ИНЦИПИТАРИУМ НА ХИМНОГРАФСКИТЕ ЕДИНИЦИ В СЛУЖБИТЕ

Началата в инципитариума са нормализирани според старобългарските езикови норми. За нормализацията са използвани следните източници:

И. Добрев, Ж. Икономова, А-М. Тотоманова. Старобългарски език 10 – 12 клас на НГДЕК. София, 1983, 1985, 1986 г.;

К. Мирчев. Старобългарски език. София, 1972.

Химнографските единици са подредени по азбучен ред. След началото със съкратено означение е даден жанрът на строфата, гласът и ръкописа (ръкописите), в който се намира. Получилите наименования ръкописи, по-известни от сигнатурата им, като Драганов миней, Братков миней, Скопски миней (НБКМ 522) се изписват с известните си названия съкратено Драг, Брат и Скоп. Означението на ръкописа се отделя от останалите данни за химнографската единица с точка. Информацията за конкретния празник, на който е поместена химнографската единица, се отбелязва с число, отговарящо на съответния ден от месеца. Ако химнографската единица е тропар от канон, се дават допълнителни данни за мястото ѝ в канона. При вариантите на службите с два канона, след датата с наклонена черта се отбелязва поредността на канона в службата, следват данни за песента, в която се намира тропара, и за мястото му в тази песен, напр. Брат. 8/1, 1/4, където първата цифра е датата, втората означава първия от двата канона в службата, третата – Първа песен в канона, а последната – мястото на тропара в песента. Информацията за тропарите от каноните се допълва с означение на канона. Деветте канона за безплътните сили, включени в инципитариума, са означени с римски цифри от I до IX по следния начин:

- I. НАУДЪЛЪНКА АНГЕЛОМЪ IV ГЛ. Й.;
- II. ВЪСТЪПЪЛЪ (ВЪСТЪРЪБЪЛЪ) ВЪСЪМЪ СЛОУЖЪБЪНО IV ГЛ. ГН.
- III. БОЖЕСТВЪНЪМН СВЪТЪЛОСТЪМН IV ГЛ. Й.;
- IV. МЪСЛЪНЪМЪ БЕСПЪТЪНЪМЪНЪНЪ VIII ГЛ. КЛ.;
- V. ВЪСН ВЪСПОНЪМЪ ЛЮДНЕ VIII ГЛ. ЙД.;

- VI. ΠΑΥΛΩΝΙΚΩΣ ΒΥΣΣΥΝΩΝΩΣ ΎΜΝΩΣ VI ΓΛ. ΑΖΒ. ΑΚΡ¹;
 VII. ἸΑΚΟ ΣΥΕΤΑ ΣΩΨΑ IV ΓΛ. Ψ.;
 VIII. ΠΡΟΣΨΕΨΩΝ ΔΡΕΒΛΕ ΟΥΜΩΣ ΒΥΣΣΥΝΩΝΩΣ ΒΟΖΕ II ΓΛ.;
 IX. ΠΡΗΠΑΔΩΨΩΣ ΜΑ ΒΟΖΕ ΠΡΗΜΗΝ ΨΕΔΡΟΤΑΜΗ ΣΗ VIII ΓΛ. ΚΠ.

Вместо началото на канона, се поставя римската цифра, с която е означен по-горе, а след нея и инициалите на автора, при наличие на информация за него. При ирмосите се дава само канона, в който е включен ирмосът, без автор. Поради специфичната функция на ирмосите на ритмо-мелодически модели за тропарите и тяхното по-широко разпространение в химнографията, техните начала са подчертани с права линия.

Когато дадена химнографска единица има два или повече варианта с еднакво начало, но с различения на отделни думи, което се дължи на различни редакции или преводи, началата на песнопението се дават едно след друго в инципитариума. Различения, направени от преписването на текста, при които се образува единичен близък вариант на някоя единица, не се поместват отделно, за да не се получават повторения и объркване при информацията за едно и също песнопение. Когато вариантите са много, като основен се дава най-разпространеният, и евентуално втори и трети, ако се повтаря в повече ръкописи. Редакции на химнографски единици с различна начална буква, освен в основния текст, се дават с препратка една към друга под линия със стрелка и различното начало след нея. Под всяка единица се добавя оригиналното начало, ако е преводна. Под химнографски единици с неоткрито гръцко съответствие се поставя бележка. Не е намерен гръцки текст. Единиците, включени в инципитариума на Д. Щерн, се дават с информация за мястото на съответната единица при Щерн.

¹ Гръцкият текст на канона се намира на адрес: <https://fdathanasiou.wordpress.com/2014/03/23/%CE%B1%CE%BD%CE%AD%CE%BA%CE%B4%CE%BF%CF%84%CE%BF%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%BD%CF%8C%CE%BD%CE%B1%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B5%CF%85%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%8D%CF%80/>. Страницата е посетена на 9.07.2022.

СЪКРАЩЕНИЯ НА ХИМНОГРАФСКИТЕ ЕДИНИЦИ

Б.	–	богородичен
И.	–	ирмос
Икс.	–	икос
Кд.	–	кондак
Крстб.	–	кръстобогородичен
Св.	–	светилен
Сед.	–	седален
Слв.	–	слава
Сх.	–	стихира
Т.	–	тропар
Т.Т	–	троичен тропар
Е	–	песнопение за св. Евдоксий
КГ	–	песнопение за св. Кирил Гортински

1. Агньца своѣго• агньца нескврѣнаѣ дрѣвѣѣ Не е намерен гръцки текст.	Крстб. 6 гл. НБКМ 897. 8.
2. Адамовеѣ клѣтвѣ раздрѣшнаѣ ѣсн непорочѣнаѣ Не е намерен гръцки текст.	Б. 8 гл. Скоп. 8/2, 4/4. IX. КП
3. Азъ ти архнстратнже• дрѣзнѣхъ прннестн похваленне Не е намерен гръцки текст.	Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 9/1. IX. КП.
4. Ангелн же н архангелн• прѣстоан н господѣства Ангелн же н архангелн• прѣстоан властн н господѣства Ἄγγελοὶ τε καὶ Ἀρχάγγελοι, Θρόνοι, Ἐξουσίαι	Т. 8 гл. НБКМ 897. 8, 9/2; НБКМ 523. 8, 9/2; НБС 221. 8, 9/2; НБКМ 122. 8, 9/2; САНУ 287. 8, 9/2; БАН 23. 8, 9/2. V. ЙД.
5. Ангелн твои Христе• прѣстолау вѣануѣствна Ангелн твои Господн• прѣстолау владнуѣствна Οἱ Ἄγγελοι σου Χριστέ, τῷ θρόνῳ τῆς μεγαλωσύνης	Сх. 6 гл. Унд 75. 8. НБКМ 523. 8; НБКМ 897. 8; САНУ 287. 8; НБКМ 122. 8; НБС 221, 8.

<p>6. Ангеломъ наꙋаальниѣ н бесплѣтънѣимъ. Мнѣхалъ Не е намерен грѣцки текст².</p>	<p>Т. 8 гл. Брат. 6, 9/2; Зограф. 6, 9/2; Унд 75. 8, 9/2. IV.</p>
<p>7. Ангеломъ наꙋаальниѣ н старѣншииъ н ꙋнноаꙋаальниѣ Οἱ τῶν Ἀγγέλων ἀρχηγοὶ καὶ πρόκριτοι, καὶ ταξιάρχαι</p>	<p>Т. 8 гл. Брат. 6, 1/2; Зограф, 6, 1/2; Унд 75. 8, 1/2. IV. Кл.</p>
<p>8. Ангелъ порьвѣноуимъ жнтыѣ н разоумъ въперимъ³ Τῶν Ἀγγέλων, ζηλώσωμεν τὸν βίον, καὶ τὰς φρένας</p>	<p>Т. 8 гл. НБКМ 122. 8, 8/1; НБКМ 523. 8, 8/1; НБС 221. 8, 8/1. V. ЙД.</p>
<p>9. Ангелъ прѣждьннѣ н тронꙋбнѣи свѣтъ въторѣи Τῶν Ἀγγέλων πρῶτιστος, καὶ τῆς Τριάδος φῶς δεῦτερον</p>	<p>Т. 8 гл. Брат. 6, 3/1; Зограф. 6, 3/1; Унд 75. 8, 3/1. IV. Кл.</p>
<p>10. Ангелѣ поставнаѣ ꙗсн хранителе ꙋловѣкомъ Ангелѣ прѣдъставнаѣ ꙗсн хранителе ꙋловѣкомъ Ангелѣ прнставн хранителе ꙋловѣкомъ Ἀγγέλους ἐπέστησας φύλακας, τοῖς ἀνθρώποις</p>	<p>Т. 4 гл. Драг. 8, 3/2; Ф.п.І.72. 8, 3/2. III. Т. 8 гл. САНУ 287. 8, 3/3; НБКМ 122. 8, 3/3. V. НБКМ 897. 8, 3/3. НБКМ 523. 8, 3/3; НБС 221. 8, 3/3. V. ЙД.</p>
<p>11. Ангелѣ сътворнѣи н пламень огнѣи Господн⁴ Ὁ τοὺς Ἀγγέλους ποιήσας, φλόγα πυρὸς Κύριε</p>	<p>Т. 4 гл. САНУ 283. 6, 1/2; Я 84. 6, 1/2. I. Й. St. B. I. S.14. 156.</p>
<p>12. Ангельскоꙋѣмоꙋ порьвѣноуимъ жнтню н разоумъ въперимъ⁵ Τῶν Ἀγγέλων, ζηλώσωμεν τὸν βίον, καὶ τὰς φρένας</p>	<p>Т. 8 гл. НБКМ 897. 8, 8/1; САНУ 287. 8, 8/1; БАН 23. 8, 8/1. V. ЙД.</p>

² Тропарът е интерполиран. Липсва както в грѣцкия текст на канона, така и в църковнославянския.

³ Ангельскомоꙋ порьвѣноуимъ жнтню н разоумъ въперимъ.

⁴ Нже ангелѣ сътворнѣи пламень Господн.

⁵ Ангелъ порьвѣноуимъ жнтыѣ н разоумъ въперимъ.

<p>13. Ангелъскъин ти въ мнрѣ праздѣноуѣмъ Ангелъскъин ти въ мнрѣ праздѣноуѣшѣта (Архангелъскъин ти въ мнрѣ праздѣноуѣшѣта) Ἀγγελικῶς οἱ ἐν κόσμῳ πανηγυρίζοντες</p>	<p>Сх. 1 гл. Драг. 8; Ф.п.І.72. 8; Син 25. 8; САНУ 283. 6. Зограф. 8; Унд 75. 8; Я 91. 8. St. В. I. S.17. 180. (САНУ 58. 8; НБКМ 897. 8.)</p>
<p>14. Ангелъскъиѧ наставьникъи• богондѣнъиѧ свѣтоносъиѧ Τοὺς τῶν Ἀγγέλων ὀδηγούς, τοὺς θεοειδεῖς καὶ φωσφόρους</p>	<p>Т. 4 гл. Драг. 8, 7/2; Ф п.І.72. 8, 7/2; Син 25. 8, 7/2. III. Й.</p>
<p>15. Ангелъскъинхъ снлѣ• дѣво большн сѣпшн• ѣко Ангелъскъиѧ снлѣи• дѣвнѣце прѣнмѣшѣтн ѣко Ἀγγελικῶν Δυνάμεων, Παρθένε ὑπερέχουσα</p>	<p>Б. 4 гл. САНУ 283. 6, 5/4; Я 84. 6, 5/4. I. Й. St. В.І. S. 17. 181. Б. 4 гл. Ф. п.І.72. 6, 5/3; Драг. 6, 5/3; Син 25. 6, 5/4. I. Й.</p>
<p>16. Ангелъскъиѧ ѹннѣи• въ разлнѣнънхъ себразѣхъ Τὰ τῶν Ἀγγέλων τάγματα, ἐν ποικίλῃ μορφῇ κατιδόν</p>	<p>Т. 8 гл. Брат. 6, 8/2; Зограф. 6, 8/2; Унд 75. 8, 8/2; САНУ 58. 6, 8/2. IV. Кл.</p>
<p>17. Ангелъсѣнн лнѣн• разоумѣиѣште тѧ (въ нстннѣ) любовыѣ Τῶν Ἀγγέλων οἱ χοροί, κατανοοῦντές σε πόθῳ</p>	<p>Т. 4 гл. САНУ 283. 6, 7/2; Я 84. 6, 7/2. I. Й. St.В. I. S.18. 192.</p>
<p>18. Архангелѣ славынѣ велъгласънѣ• къннгъи възгласаиѣтѣ Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 7/3. IX. КП.</p>
<p>19. Архангелъскъи възспонмъ вѣрѣнън небесънѣѣ ложннѣѣ Ἀρχαγγελικῶς ἀνυμνήσωμεν πιστοί</p>	<p>Б. 6 гл. САНУ 283. 6; НБКМ 523. 8; НБКМ 897. 8. St. В. I. S. 24. 272.</p>
<p>20. Архнстратнѣга вѣрѣнн въсн съшьдъше сѧ Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 6/3. IX. КП.</p>
<p>21. Архнстратнѣже вожнн• слоуѣго божиѧ славыи Αρχιστράτηγε Θεοῦ, λειτουργε̄ θείας δόξης 22. Архнстратнѣнже вожнн• слоужнѣтелн божьствънъиѧ славыи Αρχιστράτηγοι Θεοῦ, λειτουργοὶ θείας δόξης</p>	<p>Кд. 2 гл. Драг. 6, 8; Ф.п.І 72. 6, 8; Зограф. 8, САНУ 58. 6; Син 25. 6; САНУ 283. 6; Унд 75. 6, 8; Скоп. 8; Я 84, 6. St. В. I. S. 25. 276. НБКМ 122. 8; НБКМ 523. 8; НБКМ 897. 8; НБС 221. 8; САНУ 287. 8; Я 91. 8.</p>

23. Бесѣмене зауала исн• н рождышн ненздреченьно Ἀσπόρως συνέλαβες, καὶ ἐκύησας ⁶	Крстб. 4 гл. САНУ 283. 6.
24. Бесплътнѣинми же оустнѣи немлѣуѣно славословнтѣ та ⁷ Не е намерен грѣцки текст.	Слв. 4 гл. НБКМ 897. 8.
25. Бесплътнѣинми оустнѣамн• н рѣзюмьнма оунма Бесплътнѣинми оустнѣамн• н сващеньнѣинми оустн Ἀσωμάτοις χεῖλεσι, καὶ νοεροῖς στόμασι	Сх. 2 гл. Син 25. 8; НБКМ 122. 8; НБКМ 523. 8; НБКМ 897. 8; НБС 221. 8; САНУ 287. 8.
26. Бесплътнѣинмѣ науѣлло• н слоужнтель сѣина ѣдннѣуѣдѣагѣго Не е намерен грѣцки текст.	Сх. 1 гл. Зограф. 8, САНУ 58, 8, Унд 75 8, НБКМ 897, 8; Я 91. 8. St. B. I. S. 46. 496.
27. Бесплътнѣинмѣ прѣвѣин сн• сѣ дрѣзнѣвеннѣемѣ мѣногѣинмѣ Τῶν οὐρανίων πρωτεύων, ἐν παρρησίᾳ πολλῇ	Сх. 1 гл. Драг. 8; Син 25. 8; Ф.п.І. 72, 8; САНУ 283. 6.
28. Бесплътнѣинмѣ старѣнша• мнѣханѣ н гаврннѣ Не е намерен грѣцки текст.	Сх. 1 гл. Скоп. 8.
29. Бесплътнѣинмѣ слоужнтелемѣ• тѣи прѣвѣствоуѣн ⁸ Τῶν ἄσωμάτων Λειτουργῶν ὡς πρωτεύων	Сед. 4 гл. Пог 531. 26.
30. Бесплътнѣинхѣ ангѣлѣ• прѣвѣин Τῶν ἄσωμάτων Ἀγγέλων, πρῶτος	Сх. 1 гл. САНУ 283. 6.
31. Бесплътнѣинхѣ анкѣ• херѣоувнмѣ н сѣрафнмѣ• Τῶν ἄσωμάτων ὁ χορὸς τῶν χερουβὶμ καὶ σεраφίμ	Сед. 4 гл. Зограф. 8/2; Унд 75. 6, 8; Скоп. 8.
32. Бесплътнѣинхѣ слоугѣ архнстратнѣ Бесплътнѣинмѣ слоужнтелемѣ архнстратнѣ Τῶν ἄσωμάτων λειτουργῶν Ἀρχιστράτηγε	Сед. 4 гл. Драг. 8; Син 25. 8; Ф.п.І.72. 8; Зограф. 8. Унд 75. 8; САНУ 58. 8. St. B. I. S. 46. 497.

⁶ Follieri 1960: 192.

⁷ Тук с пропуснато начало. → Огнѣнѣинми оустнѣамн• поѣтѣ та херѣоувнми (Πορίνοις χεῖλεσιν, ὑμνεῖ σε τὰ Χερουβίμ).

⁸ Бесплътнѣинхѣ слоугѣ старѣн• прѣвѣѣуѣнѣагѣго повѣлѣннѣа.

33. Бесплѣтънѣиныхъ слоугъ старѣиъ • прѣвѣтънаіего повелѣннѣ ⁹ Των ἀσωμάτων Λειτουργῶν ὡς πρωτεύων.	Сед. 4 гл. НБКМ 896. 26.
34. Бесплѣтънѣиныхъ ѹннове веселѣтъ сѣ Не е намерен грѣцки текст.	Икс. 3 гл. Скоп. 8.
35. Бесплѣтънѣиныхъ ѹннонаѹалѣннѣ • н ѹловѣкомъ поборѣннѣ Ἀσωμάτων ταξίαρχος καὶ ἀνθρώπων ὑπέρμαχος ¹⁰	Сх. 4 гл. Син 25. 6.
36. Благовѣстыннѣ твоіего вѣѹловѣеннѣ ¹¹ Τοὺς μύστας τῆς σῆς ἐνανθρωπήσεως	Т. 8 гл. НБКМ 122. 8, 3/2; НБКМ 897. 8, 3/2; НБКМ 523. 8, 3/2, НБС 221. 8, 3/2. V. ЙД.
37. Благолѣпѣемъ ѣвѣ нспѣщренѣ • божѣтънѣимъ ¹² Εὐκλείαις σαφῶς πεποικιλμένος, ταῖς θείαις	Т. Пог 531. 26/2, 8/3. VII. Й.
38. Блаженнѣ люднѣ • прнсно тѣ блажаште. блаженнѣ Μακάριος, ὁ λαὸς ὁ αἰεὶ μακαρίζων σε, μακαρία	Б. 4 гл. Драг. 8, 6/4; F. п.І.72. 8, 6/4; Син 25. 8, 6/4. III. Й.
39. Блажнмъ тѣ Богороднѣ Дѣво • ѣко не тебе Не е намерен грѣцки текст.	Б. 5 гл. САНУ 287. 8.
40. Блнстаіема тѣ зѣрѣ • ангелѣскѣннѣ свѣтълостѣннѣ Καταστραπτόμενόν σε ὀρῶ. ταῖς ἀγγελικαῖς μαρμαρυγαῖς	Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 5/1. VI.
41. Бога ѹловѣкомъ неѹдѣѣ вндѣтн Θεὸν ἀνθρώποις ἰδεῖν ἀδύνατον	И. 6 гл. Пог 531. 26/1, 9. VI. St. B. I. S. 85. 925.
42. Боголѣпно отъ неспѣщества Господнѣ • Словомъ прнведе Θεοπρεπῶς, ἐκ μὴ ὄντων Κύριε, τῷ λόγῳ σου παρήγαγες	Т. 8 гл. НБКМ 122. 8, 6/1; НБКМ 897. 8, 6/1; НБКМ 523. 8, 6/1; НБС 221. 8, 6/1. САНУ 287. 8, 6/1. V. ЙД.

⁹ Бесплѣтънѣимъ слоужнтелемъ • тѣ прѣвѣтѣѹдан

¹⁰ Εὐστρατιάδης 1939: 163, 164.

¹¹ Χοδαταῖα твоіего вѣѹловѣеннѣ • ѹстынаіего вѣстаннѣ.

¹² Доброславн ѣвѣ • оѹкрашенѣ божннѣ.

<p>43. Богородице въсецѣсарнице • славославьнъимъ похвало Θεοτόκε Παντάνασσα, τῶν Ορθοδόξων τό καύχημα</p>	<p>Б. 4 гл. САНУ 283. 6.</p>
<p>44. Богородицѣ Марииѣ въси поубѣвмъ Τὴν Θεοτόκον Μαρίαν</p>	<p>Б. 8 гл. НБКМ 523. 8. St. B. I. S. 99. 1064.</p>
<p>45. Божниѣ свѣтомъ си блаже ѡтрьноуицихъ Τῷ θεῷ φέγγει σου, ἀγαθέ τὰς τῶν ὀρθριζόντων</p>	<p>И. 6 гл. Пог 531. 26/1, 5. VI. St. B. I. S. 112. 1206.</p>
<p>46. Божиа съхожденна • огниа ѡстыдѣ са въ Вавлонѣ Θεοῦ συγκατάβασιν, τὸ πῦρ ἠδέσθη ἐν Βαβυλῶνι ποτέ</p>	<p>И. 8 гл. Скоп. 8/2, 7, IX. St. B. I. S. 119. 1263.</p>
<p>47. Божниѣ се съборьноиѣ твораште праздъньство¹³ Τὴν θεῖαν ταύτην καὶ πάντιμον τελοῦντες ἑορτὴν</p>	<p>И. 4 гл. Брат. 8/2, 6; Унд 75. 6, 6. II. St. B. I. S. 124. 1316.</p>
<p>48. Божествоу еднннѡиѡмоу пауѣ словесе • въ три лица Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 2 гл. Брат. 8/1, 1/4; Скоп. 8/1, 1/4; САНУ 58. 8/2, 1/4. VIII.</p>
<p>49. Божествнаѣа благодѣтъ на твоѡю ѡстыноу Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 3 гл. Я 84, 6.</p>
<p>49. Божествнаѡиѡго снанаѣа • прѣочнстованоѡиѡ зръцало бѣистъ Тоῦ θεῖου φέγγους, καθαρῶτερον ἕσοπτρον πέφηνας</p>	<p>Т. 4 гл. Син 25. 8, 3/3. III. Й.</p>
<p>50. Божествно н въсеуѣстьно сътвориште¹⁴ Божествноѡиѡ се н въсеуѣстьноѡиѡ праздъньство твораште Τὴν θεῖαν ταύτην καὶ πάντιμον τελοῦντες ἑορτὴν</p>	<p>И. 4 гл. Ф.п.І.72. 8, 6; Зограф. 8/1, 6; САНУ 58, 8/1, 6; Пог 531. 26/2, 6. НБКМ 122. 26, 6; НБКМ 896. 26, 6; Я 91. 8, 6. II, III, VI. St. B. I. S. 124. 1316.</p>

¹³ Божествно н въсеуѣстьно сътвориште; Божествноѡиѡ са н въсеуѣстьноѡиѡ праздъньство твораште.

¹⁴ Божье са съборьноѡиѡ твораште праздъньство.

51. Божѣствънън ¹⁵ ꙗко видѣ та • въ врѣмѣ кажденья ¹⁶ Ὁ θεῖος ὡς εἶδὲ σε, καιρῷ τοῦ θυμιάματος	Т. 4 гл. Пог 531. 26/2, 5/3. VII. Й.
52. Божѣствънънмн свѣтълоствмн. облнстаетъ вьсегда Таῖς θεαῖς λαμπρότησι, καταστραπτόμενος πάντοτε	Т. 4 гл. Драг. 8, 1/1; Ф.п.І.72. 8, 1/1; Син 25, 8, 1/1. III. Й.
53. Божѣствънънмъ тн съказаннѣмъ ¹⁷ . архангеле въздвнзаетъ Божѣствънънмъ тн χοδατανствомъ • архангеле Τῇ θεῖα εἰσηγήσει σου, Ἀρχάγγελε ἀνίστησιν	Т. 4 гл. САНУ 283. 6, 5/2; Я 84, 6, 5/2; Драг. 6, 5/2; Ф.п.І.72. 6, 5/2; Син 25. 6, 5/2. I. Й. St. B. I. S. 133. 1413.
54. <u>Βουρη μα помышленна постнгъшн • въ</u> <u>глѣбннѣ</u> <u>Βουρη μα ποτοπн помышленн постнгъшн •</u> <u>въ глѣбннѣ</u> ¹⁸ Ζάλη με λογισμῶν καταλαβοῦσα	И. 4 гл. Драг. 6, 6; Ф.п.І.72. 6, 6; Син 25. 6, 6; САНУ 283. 6, 6; Я 84. 6, 6. I. Й. St. B. I. S. 144. 1534.
55. Βαρн нънѣ молнтвамн сн архнстратнже Βαρн нънѣ молнтвамн твоннм архнстратнже Не е намерен гръцки текст.	Т. 2 гл. Зогр. I.e.7. 8/2, 7/3; Брат. 2 гл. 8/1, 7/3; Скоп. 8/1, 7/3; САНУ 58, 8/2, 7/3. VIII.
56. Велен Гаврннѣ пръвън ангеломъ Велнкън Гаврннѣ науѣльннкъ ангелъ Ὁ μέγας Γαβριήλ, ἀρχηγὸς τῶν ἀγγέλων	Сед. 1 гл. НБКМ 122. 26. НБКМ 896. 26. St. B. I. S. 159. 1698.
57. Велнокдарованънаѣа блгодѣтъ свѣтаѣго доуха Не е намерен гръцки текст.	Сх. 1 гл. САНУ 58. 6. E.
58. Велнокѣ таннство • ѣже пръвѣе ангеломъ Τὸ μέγα μυστήριον τὸ πρῖν, τοῖς Ἀγγέλοις	Сх. 1 гл. Пог 531. 26.

¹⁵ В преводните преписи липсва съответствие на думата εἶδὲ, което вероятно е довело до допълнителни промени на текста и преосмисляне в НБКМ 896.

¹⁶ Ноанъ божѣствънън ꙗко та видѣ • въ врѣмѣ; Свѣте ꙗгда та видѣ стоѣштѣе-го Ζαχαρια.

¹⁷ В САНУ 283 – създаннѣмъ.

¹⁸ Вторият грешен вариант на ирмоса се намира в САНУ 283.

<p>59. Велницѣн славъ съподобнаъ сѧ ієси Велницѣн славъ съподоби сѧ Μεγίστης εὐκλείας ἡξιώθης</p>	<p>Т. 4 гл. Пог 531. 26/2, 3/2; НБКМ 122. 26, 3/2; НБКМ 896. 26, 3/2. VII. Й.</p>
<p>60. Велнѣиємъ всѣхъ • Творьца же н Господа Μεγαλύνωμεν τὸν πάντων, Ποιητὴν τε καὶ Κύριον</p>	<p>Т. 4 гл. Драг. 8, 4/3; Ф.п.І.72. 8, 4/3; Син 25. 8, 4/3. III. Й.</p>
<p>61. Веліє वोγοѣпніє архангеле • твоієго божѣствнаієго дома¹⁹ Ἴδου ἡ εὐπρέπεια τοῦ σοῦ, Ἀρχάγγελε, θεοῦ οἴκου</p>	<p>Т. 4 гл. Ф.п.І.72. 8, 9/1. III. Й.</p>
<p>62. Вещь тлѣньнѣѡ отъіемлешн • владѣиѣнцѣ²⁰ Ἵλης τῶν φθαρτῶν ἀπάρασα, δέσποινα</p>	<p>Б. 4 гл. Зогр. І.е.7. 8/1, 9/4; Брат. 8/2, 9/4; САНУ 58. 8/1, 9/4; Я 91. 8, 9/4. II. ГН. St. B. I. S.174. 1871.</p>
<p>63. Вндъ страшнѣ н непостоіаннѣ Вндъ страшнѣ іавн сѧ н непостоіаннѣ Εἶδος φοβερὸν ἐμφαίνεις καὶ ἄστεκτον</p>	<p>Т. 4 гл. Брат. 8/2, 9/2; Зограф. 8/1, 9/2. II. ГН Т. 4 гл. САНУ 58. 8/1, 9/2; Унд 75. 6, 9/2; Я 91. 8, 9/2. II. ГН. St. B. I. S. 179. 1918.</p>
<p>64. Вндѣаше древле Нсаніа • вѣпниѧ владѣико²¹ Не е намерен грѣцки текст.</p>	<p>Т. 2 гл. Брат. 8/1, 3/4; САНУ58. 8/2, 3/4. VIII.</p>
<p>65. Вндѣвъ страннѣнѣ н прѣславнѣнѣ тѧ дньсь Вндѣвъ страшнѣнѣ тѧ н прѣславнѣнѣ дньсь Ἴδε ξένον καὶ παράδοξόν σε θέαμα</p>	<p>Б. 4 гл. Брат. 8/2, 7/4; Зограф. 8/1, 7/4; САНУ 58. 8/1, 7/4; Унд 75. 6, 7/4; Я 91. 8, 7/4. II. ГН. St. B. I. S. 180. 1935.</p>
<p>66. Вндѣннѣ твоіє мзногосвѣтѣло • н ієствѣство пламеньно Τὸ εἶδος σου πολὺφωτον, καὶ ἡ φύσις φλογερά</p>	<p>Сх. 8 гл. Я 84, 6. St. I, 184. 1967.</p>
<p>66. Вндѣннѣ твоіє огньно • (н) доброта γούδεςна (прѣднвѣна)²² Καὶ τὸ εἶδος σου πύρινον, (καὶ) τὸ κάλλος θαυμάσιον (ὑπερθαύμαστον)</p>	<p>Т. 4 гл. Пог 531. 26/2, 5/2; НБКМ 896. 26, 5/2. VII. Й.</p>

¹⁹ Се благоѣпніє архангеле • твоієго божѣствнаієго дома.

²⁰ Ношь тлѣньнѣнѣѡ отъіемлешн Владнѣнцѣ.

²¹ Провндѧ древле Нсаніа • вѣпниѧаше владѣико.

²² Зракъ твои огньнѣ • доброта прѣднвѣнаіа.

<p>67. ВНДЪННІЕ ТВОІЕ ОГНЬНО• Н ДОБРОТА прѣднвѣна²³ ВНДЪННІЕ ТВОІЕ ОГНЬНО• Н ДОБРОТА ЧΟΥДЕСЬНА Τὸ εἶδος σου πύρινον, καὶ τὸ κάλλος ὑπερθαύμαστον</p>	<p>Сх. 4 гл. Драг. 6; Син 25. 6, 8; Зограф; 6. St. В. II. S. 757. 8200.</p>
<p>68. ВНДЪННІЕ ІЕСТЪСТВО ОГНЬНОІЕ• ВЪРЪНЪНА оубо прѣсвѣцаиѣштн Τὸ εἶδος καὶ ἡ φύσις σου πυρίνη, πιστοῦς μὲν φωτίζουσα</p>	<p>Т. 4 гл. САНУ 283. 6, 6/3; Я 84. 6, 6/3. I. Й. St. В.I. S. 183. 1962.</p>
<p>69. ВНДЪНЪ БЪІСТЪ СЪРЪТАІА ТА• СЪДА НА конн Ὁρᾶται συναντῶν σοι ἐφιζάνον ἵππῳ</p>	<p>Т. 8 гл. Я 84. 6, 5/2. St. В. I. S. 184. 1975. КГ.</p>
<p>69. ВНДЪТН НЪДАЛЕУЕ СЪПОДОВЕНША СА таннѣства глѣбениѣ Ἰδέσθαι πόρρωθεν. Κατηξιώθησαν. Μυστηρίον τὸ βάθος</p>	<p>Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 4/3. VI. St. В.I. S. 186. 1997.</p>
<p>70. ВННОВЪННІЦН АНКА НЕВЕСЬНАІЕГО• НЖЕ прѣстолаъ обѣстоиѣштн²⁴ Θιαζῶται, χορείας οὐρανόυ, οἱ τὸν θρόνον ἀμφέποντες</p>	<p>Т. 8 гл. НБКМ 897. 8, 8/2. V. ЙД.</p>
<p>71. ВОІЕВОДА ІАВНАЪ СА• НЪДАРАНАІА съпаснаъ іесн ВОІЕВОДА ІАВН СА НЪДАРАНАІА• Н СЪПАСА слъшалаъ іесн Στρατόπεδα, Ἰσραὴλ διεζώσω φαινόμενος</p>	<p>Т. 4 гл. Син 25. 8, 6/2; Драг. 8, 6/2; Ф.п.I.72. 8, 6/2. III. Й.</p>
<p>72. ВЪ ГОРѢ СВАТЪН• ВЪ КЪПННѢ ОГНЬНЪН²⁵ Τὸν ἐν ὄρει, ἀγίῳ δοξασθέντα, καὶ ἐν βάτῳ πυρὶ</p>	<p>И. 8 гл. НБКМ 523. 8, 8; НБКМ 122. 8, 8; НБС 221. 8, 8. V.</p>
<p>73. ВЪ ДЪВОУ СЪВЪРШЕНОУ ІЕСТЪСТВОУ• знаіемъ іедного та Бога Ἐν δυσι ταῖς οὐσίαις, ἕνα σε γινώσκομεν Θεὸν τῆς κτίσεως</p>	<p>Б. 8 гл. Брат. 6, 5/3; Зограф. 6, 5/3; Унд75. 8, 5/3. IV. Кл. St. В.I. S. 228. 2456.</p>

²³ Н ВНДЪННІЕ ТН ОГНЬНО• Н ДОБРОТА ПРѢДНВѢНА, Н ВНДЪННІЕ ТН ОГНЬНО• Н ДОБРОТА ЧΟΥДЕСЬНА, Н ВНДЪННІЕ ТВОІЕ ОГНЬНО• Н ДОБРОТА ЧΟΥДЕСЬНА, Н ОБРАЗЪ ТВОИ ОГНЬНЪ• Н ДОБРОТА ЧΟΥДЕСЬНА.

²⁴ АНКЪСТВЪННІЦН АНКА НЕВЕСЬНАІЕГО• НЖЕ ПРѢСТОЛАЪ.

²⁵ НА ГОРѢ СВАТЪН ПРІАВЛЕНАІЕГО• Н ВЪ КЪПННѢ ОГНЬНЪН, ПРІАВЛЕНАІЕГО НА ГОРѢ СВАТЪН. Н ВЪ КЪПННѢ ОГНЬНЪН.

74. ВЪЗРАДОУЕМЪ СѦ ВЪРЪННН • Н ЛНКЪСТВОУЕМЪ ВСН ²⁶ Не е намерен гръцки текст.	Т. 2 гл. Скоп. 8/1, 9/4; САНУ 58. 8/2, 9/3. VIII.
75. ВЪЗЪПННАЪ ПРООБРАЗΟΥИЖ • ПОГРЕБЕННЫЕ ТРИДЪНЬВЪННОЕ <u>Ἐβόησε, προτυπῶν τὴν ταφὴν τριήμερον</u>	И. 4 гл. Син 25. 8, 6. III. Й. St. B.I. S. 262. 2833.
76. ВЪЗЪПННАЪ КЕСТЪ СЪПАСЕ ПРОРОЧЪСЪКЪН ЛНКЪ Не е намерен гръцки текст.	Т. 2 гл. Брат. 8/1, 9/2; Зограф. 8/2, 9/2; Скоп. 8/1, 9/2; САНУ 58. 8/2, 9/2. VIII.
77. ВЪЗЪПНИЕМЪ ВЪРЪНН КЕДННОГЛАСЬНО ДЪНЬСЪ ВЪЗЪПНИЕМЪ ВСН КЕДННОГЛАСЬНО ДЪНЬСЪ Не е намерен гръцки текст.	Т. 2 гл. Скоп. 8/1, 4/3. VIII. Т. 2 гл. Брат. 8/1, 4/3; Зограф. 8/2, 4/3; САНУ 58. 8/2, 4/3. VIII. St. B.I. S. 261. 2826.
78. ВЪ НЖЕ ПАУЕ СЪЗЪНЦА • БОЖЪСТЪВЪНЪИЖ ОДЕЖДА ²⁷ Τὴν ὑπὲρ τὸν ἥλιον θείαν στολὴν	Т. 4 гл. Пог. 531. 26/2, 4/3. VII. Й.
79. ВЪ НСТННЪ БОГОРОДНИЦЪ ТА НСПОВЪДАЕМЪ <u>Κυρίως Θεοτόκον σὲ ὁμολογοῦμεν</u>	И. 8 гл. Брат. 6, 9; Зогр. I.e.7. 6, 9; САНУ 58. 6, 9; Унд 75. 8, 9. IV. St. B.I. 266. 2880.
80. ВЪ НСТННЪ ПРОСЛАВЛѦДАШЕ Н ВЪСПЪВАШЕ ХРИСТА Не е намерен гръцки текст.	Сед. 5 гл. Зограф. 6. E.
81. ВЪ КЪННГАХЪ СН РЕЧЕ УЛОВЪКОЛЮБЪУЕ ²⁸ Ἔφης φιλόανθρωπε ἐν γραφαῖς σου	Икс. 2 гл. Зограф. 8/2; Унд 75. 6.
82. ВЪНЕГДА СКРЪБЕХЪ Н ВЪЗЪПНХЪ КЪ ГОСПОДН <u>Ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐβόησα πρὸς κύριον</u>	И. 4 гл. Драг. 8, 6. III. St. B.I. S. 279. 3019.
83. ВЪ НОШН НЕВЪДЕНЬА • НА ДОУШЕТАЪНЪНЪН ПЪТЬ ВЪ НОШН НЕВЪДЕНЬА НАШЕ ДОУШЕ ТАЪНЪНЪИЖ <u>Τὸν ἐκ νυκτὸς ἀγνωσίας, ἐπὶ τὴν ψυχάλωτον ὁδὸν</u>	И. 8 гл. НБКМ 897. 8, 5; НБКМ 122. 8, 5; НБС 221. 8, 5; САНУ 287. 8/5; НБКМ 523. 8, 5 V.

²⁶ Радоуемъ сѦ всн въръннн н лнкоуемъ • вѦ памать тн.

²⁷ Нже пауе сѦзѦнца • божѦстѦвѦнѦиж рнзоиж; Пауе сѦзѦнца снѦѦиштѦ свѦтѦиж
одежда.

²⁸ Рече вѦ писаннхъ сн уловѦколюбѦуе; УловѦколюбѦуе мѦножѦство радѦватн сѦ
ангѦлъ.

84. <u>Въоръжена фараона погрѣжѣ</u> <u>Ἀρματηλάτην Φαραῶ ἐβύθισε</u>	И. 8 гл. Зограф. 6, 1; Брат. 6, 1; Скоп. 8/2, 1; Унд 75. 8, 1. IV, IX. St. V.I. S. 286. 3099.
85. Въ пѣуннѣ лютѣ въпадѣ (падѣ) Не е намерен гръцки текст.	Б. 8 гл. НБКМ 523. 8; НБС 221. 8; САНУ 287. 8; НБКМ 122. 8.
86. Въснѣан владѣико • снѣаннѣ вътороѣ Въснѣа ты владѣико • снѣаннѣ вътороѣ Не е намерен гръцки текст.	Т. 2 гл. Брат. 8/1, 4/2; Зограф. 8/2, 4/2; САНУ 58. 8/2, 4/2. VIII; Т. 2 гл. Скоп. 8/1, 4/2. VIII.
87. <u>Въснѣан ми Господи • свѣтъ повелѣннѣ</u> <u>Ἀνάτειλόν μοι Κύριε, τὸ φῶς τῶν</u> <u>προσταγμάτων</u>	И. 4 гл. Драг. 6, 5, Ф.п.1.72. 6, 5; Син 25. 6, 5; САНУ 283. 6, 5; Я 84. 6, 5. I. St. V.I. S. 315. 3395.
88. Въспѣтъ прѣхвальнаѣ Нсанѣа югда вндѣ дѣвѣ Не е намерен гръцки текст.	Б. 2 гл. Брат. 8/1, 8/5; Зограф. 8/2, 8/4; САНУ 58. 8/2, 8/5; Скоп. 8/1, 8/5. VIII. St. V.I. S. 328. 3534.
89. Въстрѣбѣль въсѣмъ божѣствѣно • архнстратнѣ дѣньсѣ Въстѣплѣ ²⁹ въсѣмъ слоужѣбѣно • архнстратнѣ дѣньсѣ Σαλπίσας ἐξάκουστον ὁ ἀρχιστράτηγος σήμερον	Т. 4 гл. Брат. 8/2, 1/1; Зограф. 8/1, 1/1; Унд 75. 6, 1/1; САНУ 58. 8/1, 1/1; Я 91. 8, 1/1. II. ГН. St. V.I. S. 331. 3570.
90. Въсѣдѣ на ангелѣа ѣако на конѣ ѣловѣколюбѣѣ Ἐπέβης Ἀγγέλους, ὡσπερ ἐφ' ἵπποις Φιλάνθρωπε	Т. 8 гл. НБКМ 122. 8, 4/1; НБКМ 897. 8, 4/1; НБКМ 523. 8, 4/1; НБС 221. 8, 4/1; САНУ 287. 8, 4/1. V. ЙД.
91. <u>Въсѣдѣ на конѣ • аѣостолоѣи своѣа</u> Господи <u>Въсѣдѣ на конѣ • аѣостолоѣи си прѣнѣтъ</u> <u>роуками вожда нхѣ</u> <u>Ἐπέβης ἐφ' ἵππους, τοὺς Ἀποστόλους σου</u> <u>Κύριε</u>	И. 8 гл. НБКМ 523. 8, 4; НБКМ 897. 8, 4; САНУ 287. 8, 4; НБС 221. 8, 4; НБКМ 122. 8, 4. V. St. V.I. S. 333. 3599.
92. Вътворнмѣ дѣньсѣ • лнкѣ свѣтѣин веселѣще са ³⁰ Στησώμεθα σήμερον, χοροὺς ἐνθέους	Т. 4 гл. НБКМ 122. 26, 1/2. VII. Й.
93. Въ врѣвѣ несѣштн паѣѣ ѣсѣства прѣвнѣстаѣ Κυοφορεῖς τὸν ὑπὲρ φύσιν Ἄχραντε	Б. 8 гл. Брат. 6, 1/4; Зограф. 6, 1/4; Унд 75. 8, 1/4. IV. Кл.

²⁹ Грешно.³⁰ Съставнмѣ дѣньсѣ • лнкѣи божѣствѣннѣа.

<p>94. Въ шестъин мѣсѣць • посъланъ възтъ αρχαγγελъ Τῷ ἕκτῳ μηνὶ, ἀπεσταλὴ ὁ Ἀρχάγγελος</p>	<p>Сх. 4 гл. Пог 531. 26. St. B.I. S. 345. 3723.</p>
<p>95. Взысокаіего танныства радощи са прѣхожденые Ὑψηλοῦ μυστηρίου χαῖρε περαίωσις</p>	<p>Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 8/2. VI. Й. St. B.I. S. 349. 3773.</p>
<p>95. Взысокоѣж жнтна нево • оудобрено тѣ възтъ Ὑψει πολιτείας οὐρανός περικαλλής γεγένησαι</p>	<p>Т. 8 гл. Я 84. 6, 1/2. St. B. I. S. 349. 3779. КГ.</p>
<p>96 . Взышебланстѣштѣѣ зарѣѣ божнѣ слоугъ³¹ Взышебланстѣштоуѣмоу • Глврннлоу божнѣго слоугъ Ἡ ὑπεραστράπτουσα αἴγλη Θεοῦ λειτουργούς</p>	<p>Т. 4 гл. Брат. 8/2, 4/2; САНУ 58. 8/1, 4/2; Унд 75. 6, 4/2; Я 91. 8, 4/2. ГН. II. St. B.I. S. 352. 3802.</p>
<p>97. Взыше въсѣкоіего оума • страшьна сѣтъ вонньства твоѣѣ Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 4/1. IX. КП.</p>
<p>98. Взышьшн ѣвн са • нево възшннеіе Ὑψηлотѣра ѡφθης οὐρανῶν τὸν Ὑφιστον</p>	<p>Б. 8 гл. Я 84. 6, 7/4. St. B. I. S. 355. 3837. КГ.</p>
<p>98. Въсепѣтѣѣ свѣта порождьшн въсѣмъ свѣтъ дѣѣштѣѣго³² Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Б. 8 гл. САНУ 287. 8, 6/3. V. ЙД.</p>
<p>99. Въсе радостьно одъждѣетъ съ небесе Ἄπαντας χαρίτων ὑετίζει οὐρανόθεν</p>	<p>Т. 4 гл. Зограф. 8/1, 3/1; Брат. 8/2, 3/1; САНУ 58. 8/1, 3/1; Унд 75. 6, 3/1; Я 91. 8, 3/1. II. ГН. St. B.I. S. 398. 4296.</p>
<p>100. Въсн възпнмъ людне • въсе направлѣѣштѣѣ Πάντες ἀνυμνήσωμεν πιστοί, τὴν πάσας διευθύνουσαν</p>	<p>Т. 8 гл. НБКМ 897. 8, 1/1; НБКМ 122. 8, 1/1; НБКМ 523. 8, 1/1; НБС 221. 8, 1/1; САНУ 287. 8, 1/1. V. ЙД.</p>

³¹ Огньбланстѣштѣѣ зарѣѣ • божнѣ слоугъ.

³² Прѣпѣтѣѣ свѣтъ рождьшнѣ.

<p>101. ВѢСЬ ПАУЕ ОУМА УННЪ • КЕСТЪ ПРѢСТОЛЪ ТВОИХЪ ВѢСЬ ПАУЕ ОУМА УННЪ • ХЕРОУВНОУ ЖЕ Н СЕРАФНОУ Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 2 гл. Скоп. 8/1, 9/1; Зограф. 8/2, 9/1; Брат. 8/1, 9/1.; САНУ 58. 8/2, 9/1. VIII. St. V.I. S. 377. 4072</p>
<p>102. ВЪСКЛѢИ МА ОТРННЪ • ОТЪ ЛНЦА ТВОЕГО САТЕ <u>Ἰνα τί με ἀλώσω, ἀπὸ τοῦ προσώπου</u></p>	<p>И. 8 гл. Скоп. 8/2, 5; Брат. 6, 5; Зограф. 6, 5; Унд 75. 8, 5. IX, IV. St. V.I. S. 321. 3466.</p>
<p>103. ВЪСЪКЪ ЗЕМЛНЪ ДА ВЪЗНГРАИЕТЪ СА ДОУХОМЪ <u>Ἄπας γηγενὴς σκικτάτω τῷ πνεύματι</u></p>	<p>И. 4 гл. Брат. 8/2, 9; Зограф, 8/1, 9; Унд 75. 6, 9; Пог 531. 26/2, 9; НБКМ 122. 26, 9; НБКМ 896. 26,9; Я 91. 8, 9. II, VII. St. V.I. S. 396. 4278.</p>
<p>104. ВЪСІЖ ТА ДОУХОМЪ ГАВРННАЛЪ • ОУНСТОВАНИИЖ (ПРѢОУНЩЕНЬИЖ)³³ Ἵλην σε τῷ Πνεύματι ὁ Γαβριήλ, περιηγισμένην</p>	<p>Б. 4 гл. Пог 531. 26/2, 4/4; НБКМ 896. 26. 4/4. VII. Й.</p>
<p>105. ВѢРЬНИИ ВСА СВѢТНТЪ • ЛНКЪСТВОУИЖШТА ДЬНЬСЪ ВѢРЬНИИ ВСА • ТВОИ ПАМАТЬ ПРОСВѢЩАИЖЪ Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 2 гл. Скоп. 8/1, 6/3. VIII. Брат. 8/1, 6/3; Зограф. 8/2, 6/3; САНУ 58. 8/2, 6/3; Унд 75. 8³⁴. VIII. St. V.I. S. 409. 4426.</p>
<p>106. ГАВРННА ВЪСХВАЛНМЪ • Н МНХАНЛА ДЬНЬСЪ ВѢРЬНИИ Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 7/2. IX. КП.</p>
<p>107. ГАВРННАЛЪ ВЕЛНКЪИ ОУМЪ • БОГОВНДЪИИ • СВѢТОЗАРЬИИ Γαβριήλ ὁ μέγιστος νοῦς, ὁ θεοειδέστατος, ὁ φωταυγής</p>	<p>Сх. 1 гл. Пог 531. 26.</p>
<p>108. ГАВРННАЛЪ ТИ РАДОУИ СА • ОТЪ ВЪШЬНИИХЪ ПРННОСА ПРНДЕ³⁵ Ὁ Γαβριήλ σοι τὸ Χαῖρε, ἐκ τῶν ὑψίστων Πάναγνε κομίζων</p>	<p>Б. 4 гл. Драг. 6, 4/3; Ф.п.І.72, 6, 4/3; Син 25. 6, 4/4; Я 84. 6, 4/3. I. Й. St. V.I. S. 416. 4489.</p>

³³ Тебе доухомъ Гаврнналъ оунстованиижи.

³⁴ В Унд 75 тропарѣт е поместен извън канона в края на службата за 8 ноември.

³⁵ Н Гаврнналъ ти радощи са • отъ възшннихъ прѣвнстѣа.

<p>109. Глаголомъ божествънъимъ послышьанва • Гаврииловома Глаголы благодѣтънъихъ послышание • ѱηστα Ῥημάτων θείων ὑπήκοος, Ἀγνή τοῦ Γαβριὴλ ἐχρημάτισας</p>	<p>Б. 4 гл. Пог 531. 26/2, 6/4. НБКМ 896. 26, 6/4. VII. Й.</p>
<p>110. Глаголъ твоихъ плетенинъ • вражниж льсть Ῥημάτων σου ταῖς πλοκαῖς ἐχθοῦ τὴν πλάνην</p>	<p>Т. 8 гл. Я 84. 6, 6/1. St. B. I. S. 424. 4576. КГ.</p>
<p>110. Глаголъ оуетъ ѱηстънъихъ • архистратъже тебѣ пръносаштнмъ Ῥῆμα στόματος αὐλοῦ, ἀρχιστράτηγε συ προφερόμενον</p>	<p>Т. 4 гл. Брат. 8/2, 7/1; Зограф. 8/1, 7/1; САНУ 58. 8/1, 7/1, Унд 75. 6, 7/1; Я 91. 8, 7/1. II. ГН. St. B.I. S. 425. 4588.</p>
<p>111. Гласомъ ангела Гавриила зачала иси Слово Божие Φωνῆ τοῦ Ἀγγέλου Γαβριὴλ συνέλαβες, Θεὸν Λόγον</p>	<p>Б. 4 гл. Драг. 8, 9/4; Ф.п.І.72. 8, 9/4; Син 25. 8, 9/5. III. Й.</p>
<p>112. Гласомъ ангеловъимъ свѣтъ зачала иси Τῆ φωνῆ τοῦ ἀγγέλου τὸ φῶς συνέλαβε</p>	<p>Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 8/1. VI. St. B.I. S. 429. 4633.</p>
<p>113. Гласъ словеси • свѣтланикъ свѣта Ἦ φωνῆ τοῦ λόγου, ὁ λύχνος τοῦ φωτός</p>	<p>И. 2 гл. Брат. 8/1, 6; Зограф. 8/2, 6; Скоп. 8/1, 6; САНУ 58. 8/2, 6. VIII. St. B.I. S. 431. 4653.</p>
<p>114. Глѣбнѣ стѣкръилъ иси дѣно • н по соуху своѣ нзводнтъ Βύθου ἀνεκάλυψε πυθμένα, καὶ διὰ ξηρᾶς οἰκείους ἔλκει</p>	<p>И. 2 гл. Брат. 8/1, 1; Зограф. 8/2, 1; САНУ 58. 8/2, 1; Скоп. 8/1, 1. VIII. St. B.I. S. 434. 4684.</p>
<p>115. Да божествънаго кестства ѱηста Ἴνα θείας φύσεως Ἀγνή</p>	<p>Б. 8 гл. Я 84. 6, 1/4. St. B. I. S. 468. 5049. КГ.</p>
<p>115. Да възнграиетъ твоѣ поижтѣ тани Σκιρτάτω ἡ κτίσις, ἀνυμνοῦσα μυστικῶς</p>	<p>Т. 4 гл. САНУ 283. 6, 9/2; Я 84. 6, 9/2. I. Й. St. B.I. S. 469. 5068.</p>
<p>116. Данилаъ та пишеть горѣ велнкѣж Ὁ Δανιὴλ σε ὄρος γράφει μέγα</p>	<p>Б. 4 гл. Драг. 6, 3/3; Ф.п.І.72. 6, 3/3; Син 25. 6, 3/4; САНУ 283. 6, 3/4; Я 84. 6, 3/3. I. Й. St. B.I. S. 481. 5194.</p>
<p>117. Данилаъ игда видѣ множество ангелъ твоихъ Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 2 гл. Брат. 8/1, 5/1; Зограф. 8/2, 5/1; САНУ 58. 8/2, 5/1; Скоп. 8/1, 5/1. VIII. St. B.I. S. 480. 5185.</p>

118. Двѣрнн монхъ отъстѣпн • не глагола глаголы Θυρῶν μου ἄπιθι, Μὴ λέγε ῥήματα	Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 4/2. VI.
119. Двѣрь тѣ свѣта • пророкъ прѣжде вндѣ Πύλην σε φωτὸς προφήτης προεώρα	Б. 8 гл. Я 84. 6, 4/4. St. В. I. S. 497. 5371. КГ.
119. Демоньская нашьствна • погубляиеш навлено Δαιμόνων ἐφόδους ἀφανίζεις ἐμφανῶς	Т. 4 гл. Драг. 6, 9/2; Ф.п.І.72. 6, 9/2; Син 25. 6, 9/2. I.
120. Десницеѣ божиеѣ крѣпкоѣ прѣпоисанна Ῥώμην κραταῖαν διεζωσμένοι	Т. 4 гл. Брат. 8/2, 3/3; Зограф. 8/1, 3/3; САНУ 58. 8/1, 3/3; Унд 75. 6, 3/3; Я 91. 8, 3/3. II. ГН. St. В.І. S. 497. 5376.
121. Днвнъ ѣстѣ съпасе прѣстола славы твоѣя Не е намерен гръцки текст.	Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 3/1. IX. КП.
122. Днвѣѣ са твоѣя сеѣ страшьнѣя н устьнѣя Ξενίζομαι ταῦτα σοῦ τὰ φρικώδη καὶ σεπτὰ	Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 6/2. VI.
123. Доброславн ѣвѣ оукрашенъ • божнн ³⁶ Еὐκλείαις σαφῶς πεποικιλμένος, ταῖς θείαις	Т. 4 гл. НБКМ 122. 26, 8/3. VII. Й.
124. Доброта подвнзанна тн • страданне (тн) съврѣшн Доброта подвнзанна тн • Мнхане Не е намерен гръцки текст.	Сед. 4 гл. Брат. 6; Зограф. 6. Е. Унд 75. 8 ³⁷ .
125. Дрекле Монсн оударн въ камень • н потекоша воды Дрекле оударн Монсн въ камень • н растопн са Πάλα μὲν Μωϋσῆς ἐπληξε πέτραν, καὶ ἐρρύη ὕδατα	Т. 4 гл. Драг. 6, 6/2; Ф.п.І.72. 6, 6/2; Син 25. 6, 6/2; САНУ 283. 6, 6/2; Я 84. 6, 6/2. I. Й. St. В. I. S. 519. 5621.

³⁶ Благолѣпиемъ ѣвѣ испъщренъ божьствннмъ.

³⁷ Седалният в Унд 75 е преработен и вместо за св. мъченик Евдоксий се отнася за архангел Михаил.

126. Дрѣвле вѣсхотѣвъзшнхъ погубнѣтн ³⁸ Τοὺς πάλαι βουληθέντας ἀφανίσαι	Т. 4 гл. САНУ 283. 6, 6/1; Я 84. 6, 6/1. I. Й. St. B.I. S. 517. 5603.
127. Дръжавѣ отъ Бога прниемъ· невъзбраньнѣ же н неповѣднмѣ Κράτος ἐκ Θεοῦ λαβῶν ἀπροσμάχητον καὶ ἀπολέμητον	Т. 4 гл. Брат. 8/2, 9/1; Зограф. 8/1, 9/1; САНУ 58. 8/1, 9/1; Унд 75. 6, 9/1; Я 91. 8, 9/1. II. ГН. St. B.I. S. 553. 6008.
128. Дръжнмоу оубо Петроу· н градѣштаиго ожндѣштоту Συσχεθέντι τῷ Πέτρῳ, καὶ εἰρκτῆ προσμένοντι	Т. 8 гл. Брат. 6, 5/2; Зограф. 6, 5/2; Унд 75. 8, 5/2. IV. Кл.
129. Душамъ н тѣломъ же оцѣстнѣнцѣ· радощн сѧ Ψυχῶν σωμάτων τε καθαρτήριον· χαῖρε δι’	Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 9/2. VI. St. B.I. S. 531. 5751.
130. Дьньвнѣнѣвненьнѣнѣ ѣко сьзньцѣ вѣснѣ Ἡμεροφαῆς ἔλαμψας ὡς ἥλιος	Т. 8 гл. Я 84. 6, 9/3. St. B. I. S. 539. 5848. КГ.
130. Дьньсь радощѣтъ сѧ сѣ намн весплътннн Σήμερον συχαίρουσιν ἡμῖν ἀσώματοι	Т. 4 гл. Драг. 8, 9/3; Ф.п.І.72. 8, 9/3; Син 25. 8, 9/3. III. Й.
131. Дѣва н матн· пауѣ кестѣства ѣвн сѧ прѣнстаѣ Παρθένος καὶ Μήτηρ, ὑπερφυῶς ὄφθης Πάναγνε	Б. 8 гл. НБКМ 122. 8, 4/4, НБКМ 897. 8, 4/4, НБКМ 523. 8, 4/4; НБС 221. 8, 4/4, САНУ 287. 8, 4/4. V. ЙД.
132. Дѣвнцѣ прѣпѣтаѣ· ангеломъ благолѣпнѣ Παρθένε πανάμωμε, ἡ τῶν Ἀγγέλων εὐπρέπεια	Б. 4 гл. Драг. 8, 1/4; Ф.п.І.72. 8, 1/4; Син 25, 8, 1/4. III. Й.
133. Дѣтн евѣнскынѣ вѣ пещн· попнраше пламенъ <u>Παῖδες Ἑβραίων ἐν καμίνῳ, κατεπάτησαν τὴν φλόγα</u>	И. 8 гл. НБКМ 122. 8, 7; НБКМ 523. 8, 7, САНУ 287. 8, 7; НБКМ 897. 8, 7; НБС 221. 8, 7; БАН 23. 8, 7. V. St. B.I. S. 570. 6178.
134. <u>Ѣва оубо не дѣгомы ослоушаннѣ</u> <u>Εὐὰ μὲν τῷ τῆς παρακοῆς.</u>	И. 4 гл. Син 25. 8, 9; Драг. 8, 9; Ф.п.І.72. 8, 9. III. St. B.I. S. 610. 6602.

³⁸ Нже дрѣвле сѣвъцавъшѣнѣ погубнѣтн рѣвънънннн строуѣмнн.

135. Животъ твои оуκραси са добродѣтели плетени Ἡ ζωὴ σου κεκόσμηται τῶν ἀρετῶν ταῖς πλοκαῖς	Т. 8 гл. Я 84. 6, 8/2. St. В. I. S. 621. 6726. КГ.
135. Жзззз мн глаголы възпиеши Ζωῆς μοι ῥήματα βοᾶς	Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 3/3. VI. St. В. I. S. 622. 6730.
136. Житннскаiego морѣ въздвнз Τοῦ βίου τὴν θάλασσαν ὑψουμένην καθορῶν	И. 6 гл. Пог 531. 26/1, 6. VI. St. В. I. S. 630. 6820.
137. Жьзломъ божьствьнаiego разоума μοῦ Δρε Ῥάβδω θείας γνώσεως σοφέ	Т. 8 гл. Я 84. 6, 1/3. St. В. I. S. 632. 6842. КГ.
137. Жьзлъ тл цѣсарьскзи βесплътнзихъ зиннове Ῥάβδον σε βασιλείον τῶν ἀσωμάτων τάξεων	Б. 4 гл. Зограф. 8/1, 5/4; Брат. 8/2, 5/4; САНУ 58. 8/1, 5/4; Унд 75. 6, 5/4; Я 91. 8, 5/5. II. ГН. St. В. I. S. 636. 6886.
138. Закономъ отроковнице кестьства • не работаетъ Нсозъ Νόμοις κόρη φύσεως οὐ δουλεύει Ἰησοῦς	Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 6/1. VI. St. В. I. S. 644. 6981.
139. Зарейъ божья благодѣти • Гаврииле вѣрнзнимъ испльни Αἴγλη θείας χάριτος, ὁ Γαβριὴλ πιστῶς ἐπληξε	Т. 8 гл. Брат. 6, 3/2; Зограф. 6, 3/2; Унд 75. 8, 3/2. IV. Кл.
140. Заря слънца мзногосвѣтлаiego • огньнзихъ слоугъ ³⁹ Ἀκτὶς Ἥλιου πολύφωτε, πυρίνων Λειτουργῶν	Т. 4 гл. Пог 531. 26/2, 6/2. VII. Й.
141. Застпъннка тл велкаiego • къ Богоу поможенне ⁴⁰ Προστάτην σε μέγιστον, καὶ πρὸς Θεὸν ἀντιλήπτορα	Т. 4 гл. НБКМ 896. 26, 1/3. VII. Й.
142. Земля н всьа таже на неи Γῆ καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ	И. 4 гл. Драг. 6, 8; Ф.п. I. 72. 6, 8; САНУ 283. 6, 8; Я 84. 6, 8. I. Й.

³⁹ Λογία слънца мзногосвѣтлаiego • огньнзнимъ слоугамъ.

⁴⁰ Помощьннка тл велка • н стъноу н тврѣдсть; Прѣдъстателъ тл велка н къ Богоу застпъннка.

<p>143. Ζεμλιῶ πακῶι πρῆχοδῆσῆι ἰακο μλῶνῆι χοτῆνῆι βοῆνῆι Γῆν διέρχῃ ὡς ἀστραπή, βούλημα τὸ θεῖον ἐκπληρῶν</p>	<p>Т. 4 гл. Драг. 6, 8/1; Ф.п.І.72. 6, 8/1; Син 25. 6, 8/1; САНУ 283. 6, 8/1; Я 84. 6, 8/1. І. Й. St. В.І. S. 679. 7368.</p>
<p>144. Ζεμῆνῆιχῶ (τᾶ) ραδογιῶσῆι σα сѣпасеннѹ Господѹ Τῆ βροτῶν σε συγχάιροντα σωτηρία ὁ Κύριος</p>	<p>Сх. 4 гл. Син 25. 6,8.</p>
<p>145. Ζεμῆνῆι σα στῆζᾶ γλαδῶκῶι σα наπρᾶβῆι σα Βροτοὺς εἰς τὰς τρίβους τὰς εὐθείας</p>	<p>Т. 4 гл. Брат. 8/2, 3/2; Зограф. 8/1, 3/2; САНУ 58. 8/1, 3/2; Унд 75. 6, 3/2; Я 91. 8, 3/2. ІІ. ГН. St. В.І. S. 678. 7355.</p>
<p>146. Ζεμῆνῆι ἰαζῶκῶι σα славῆτῶ τᾶ Ζεμῆνῆι ἰαζῶκῶι ποῦсῆτῆ τᾶ Ζεμῆνῆι ἰαζῶкῶι ποῦнταιῶτῶ τᾶ Γεῶδεῖς γλῶсσαι γεραίρειν σε</p>	<p>Т. 4 гл. НБКМ 896. 26, 6/1; Пог 531. 26/2, 6/1. НБКМ 122. 26, 6/1. VII. Й.</p>
<p>147. Ζρακῶ τῶν οἰνηῶ. Δοβροτα πρῆδῆνῆι σα⁴¹ Τὸ εἶδὸс σου πύρινον, τὸ κάλλος ὑπερθαύμαστον</p>	<p>Т. 4 гл. НБКМ 122. 26, 5/2. VII. Й.</p>
<p>148. Η βῆδῆнῆι твоѣ οἰνηῶ. η δοβροτα γοудесῆ σα⁴² Η βῆдῆнῆι τῆ οἰνηῶ. η δοβροτα πρῆдῆнῆι σα Καὶ τὸ εἶдὸс σου πύρινον, καὶ τὸ κάλλος θαυμάσιον</p>	<p>Сх. 4 гл. Брат. 6; САНУ 283. 6; САНУ 287. 8; НБКМ 122. 8; НБКМ 897. 8; НБС 221. 8; Унд 75. 6. St. В. ІІ. S. 757. 8200.</p>
<p>149. Η Γαβρῆнῆι τῆ ραдоῦн σα. οτῶ вῆшнῆнῆιχῶ πρῆнстаῶ⁴³ Ὁ Γαβριήλ σοι τὸ Χαῖρε, ἐк τῶν ὑψίστων Πάναγνε κομίζων</p>	<p>Б. 4 гл. САНУ 283. 6, 4/4. І. Й.</p>
<p>150. Ндеже нменн твоѣго достонолѣпнѣ домѣ Не е намерен грѣцки текст.</p>	<p>Слв. 4 гл. САНУ 283. 6.</p>

⁴¹ Βῆдῆнῆι твоѣ οἰνηῶ. (η) δοβροτα γοудесῆ σα (πρῆдῆнῆι σα).

⁴² Βῆдῆнῆι твоѣ οἰνηῶ. η δοβροτα γοудесῆ σα; Η οβραζῶ τῶν οἰνηῶ. η δοβροτα γοудесῆ σα.

⁴³ Γαβρῆнῆι τῆ ραдоῦн σα. οτῶ вῆшнῆнῆιχῶ πρῆнсаῶ πρῆде.

<p>151. Надеже осниаетъ благодѣтъ твоѧ αρχανγελε Надеже осниаетъ благодѣтъ твоѧ всѣхвалньне Ὅπου ἐπισκίαση ἡ χάρις σου Ἀρχάγγελε</p>	<p>Слв. 5 гл. Драг. 6; Син 25. 8; САНУ 58. 6; Скоп. 8; НБКМ 122. 8; НБКМ 523. 8; НБКМ 897. 8; САНУ 287. 8; Зограф. 8; Унд 75. 6; Я 84. 6; Я 91. 8. St. V.I. S. 698. 7565.</p>
<p>152. Нернхонѧ ѡвн сѧ снльнѣн αρχιστρατηγε Ἐριχώ, ὄφθη δυνάμεως Ἀρχιστράτηγος</p>	<p>Т. 8 гл. Зограф. 6, 4/1; Унд 75. 8, 4/1. IV. Кл.</p>
<p>153. Нже ангеломъ отрокѣи нзъ огна съпасъ Ὁ δι' ἀγγέλου παιδας ἐκ πυρός διὰ σωσας</p>	<p>И. 8 гл. Я 84. 6, 7. St. V. I. S. 11. 122. КГ.</p>
<p>153. Нже ангелъ сътворивъ пламень Господн⁴⁴ Ὁ τοὺς Ἀγγέλους ποιήσας, φλόγα πυρὸς Κύριε</p>	<p>Т. 4 гл. Драг. 6, 1/2; Ф.п.І.72. 6, 1/2; Син 25. 6, 1/2. I. Й.</p>
<p>154. Нже въ храмѣ твоємъ ѡстѣнѣмъ прѣзѣиваѣшн⁴⁵ Οἱ τῶ ναῶ σου τῶ σεπτῶ παρεδρεύοντες</p>	<p>Сед. 4 гл. Драг. 6; Ф.п.І.72. 6.</p>
<p>155. Нже въ прѣробѣ въселнши сѧ дѣвѣн Ὁ ἐν γαστρὶ τῆς Παρθένου οἰκίσας⁴⁶</p>	<p>Б. 8 гл. НБКМ 122. 8, 8/4; НБКМ 523. 8, 8/4; САНУ 287. 8, 8/4; НБС 221. 8, 8/4; НБКМ 897. 8, 8/4; БАН 23. 8, 8/4. V. ЙД.</p>
<p>156. Нже древле съвѣщавъшаѧ погубитн рѣчьнѣиннн стрѡгамн⁴⁷ Τοὺς πάλαι βουλευθέντας ἀφανίσαι, ποταμίους ῥέυμασι</p>	<p>Т. 4 гл. Драг. 6, 6/1; Ф.п.І.72. 6, 6/1; Син 25. 6, 6/1. I. Й.</p>
<p>157. Нже неведѣствьнаѣго свѣта неведѣствьнѣнѧ ѡмѣи Нже неведѣствьнѣнѧ ѡмѣи съставнѣвъ хотѣннѣмъ Ὁ τοὺς αὐλοῦς, συστησάμενος Νόας βουλήματι</p>	<p>Б. 4 гл. Син 25. 8, 3/4; Драг. 8, 3/4; Ф.п.І.72. 8, 3/4. III. Й.</p>
<p>158. Нже отъ нюдѣн дошьдъшн Οἱ ἐκ τῆς Ἰουδαίας, Καταντήσαντες</p>	<p>И. 8 гл. Брат. 6, 7; Зограф. 6, 7; САНУ 58. 6, 7; Унд 75. 8, 7. IV. St. V.I. S. 710. 7697.</p>

⁴⁴ Ангелъ сътвори пламень огньнѣин Господн.

⁴⁵ Нже въ храмѣ твоємъ ѡстѣнѣмъ прѣзѣиваѣшн.

⁴⁶ Follieri 1962: 24.

⁴⁷ Древле въсхотѣвшннхъ погубитн рѣчьнѣиннн вѣстрѣинннн.

159. Нже пауе слънца. божествънѣиѣ ρηχοι ⁴⁸ Τὴν ὑπὲρ τὸν ἥλιον θείαν στολὴν	Т. 4 гл. НБКМ 896. 26, 4/3. VII. Й.
160. Нже слъньуьнѣимн лугуамн• божествънаѣго свѣта ⁴⁹ Τῆς ἡλιακῆς ἀκτῖνος τοῦ Θεοῦ φωτός	Слв. 4 гл. САНУ 287. 8.
161. Н жнѣз н по сѣмрѣтн нстоуьннѣкѣ цѣльѣз Καὶ ζῶν καὶ μετὰ θάνατον πηγὰς ἰάσεων	Сх. 8 гл. Я 84, 6. St. В. I. S. 715. 7745. КГ.
161. Нзбавн въсѣхъ въсеснльнѣ• посрѣдѣ пламене <u>Λυτρωτὰ τοῦ παντός Παντοδύναμε τοὺς ἐν μέσῳ φλογός</u>	И. 4 гл. Драг. 8, 8; Ф.п.І.72. 8, 7; Син 25. 8, 8. III. Й. St. В.І. S. 718. 7780.
162. Нзбавленнѣ за нзи цѣнѣ Не е открит грѣцки текст.	Крстб. НБКМ 122. 8; НБКМ 897. 8, САНУ 287. 8.
163. Нзвелѣз иен отъ ѣззыка нноплеменьна Ἀπαγωγῆ βιαία, τοὺς εἰς ἔθνη ἀλλόφυλα τυγχάνοντας	Т. 4 гл. Син 25. 6, 3/3. I. Й.
164. Нз горѣ прнстѣннѣиѣ Слово. пророкѣ <u>Ἐξ ὄρους κατασκίου, Λόγε, ὁ προφήτης</u>	И. 8 гл. Я 84. 6, 4. St. В. I. S. 734. 7960. КГ.
164. Нз нде ѣедрѣ на сѣпасеные людемъ сн Χρηστε Ἐξῆλθες οἰκτίρμον, εἰς σωτηρίαν λαοῦ σου Χριστέ	Т. 8 гл. НБКМ 897. 8, 4/3; НБКМ 523. 8, 4/3; НБС 221. 8, 4/3; САНУ 287. 8, 4/3. V. ЙД.
165. Нз ложесна ѣвн сѣ волеиѣ• нз везмѣжнѣиѣ вѣплѣцаиѣмѣ Νηδύος ὠφθης ἐκόν, ἐξ ἀπειράνδρου σαρκούμενος	Б. 8 гл. Брат. 6, 6/4; Зограф. 6, 6/4; Унд 75. 8, 6/3. IV. Кл.
166. Нз отьца прѣждѣ вѣкѣ рождѣнаѣго <u>Συна η Βογα</u> <u>Τὸν ἐκ πατρὸς πρὸ αἰῶνον, γεννηθέντα υἰόν καὶ θεόν</u>	И. 8 гл. САНУ 58. 6, 8. IV ⁵⁰ . St. В. I. S. 740. 8012.

⁴⁸ Вѣ нже пауе слънца• божествънѣиѣ одеждѣ; Пауе слънца снѣиѣштѣ свѣтѣиѣ одеждѣ.

⁴⁹ Слъньуьнѣимн лугуамн• божествънаѣго свѣта.

⁵⁰ Ирмосѣт е на V глас, но в преписа от САНУ 58 е използван за VIII песен на канона Мзисльнѣиѣ бесплѣтнѣиѣхъ ѣннѣи.

167. Н невъзвратънънмъ желаннѣмъ • всегда къ вѣсотѣ ⁵¹ Ἀνεπιστρέπτω τῷ πόθῳ, ἀεὶ πρὸς τὸ ἄναντες	Т. 8 гл. НБС 221. 8, 5/1. V. ЙД.
168. Новово рождѣство славыне възвѣстнаъ ієси Ἰωάννου τόκον Ἐνδοξε ἐμήνυσας,	Т. 4 гл. Пог 531. 26/2, 7/1; НБКМ 122. 26, 7/1; НБКМ 896. 26, 7/1. VII. Й.
169. Новъ божествовънън іако та вндѣ • въ врѣмѣ ⁵² Ὁ θεὸς ὡς εἶδὲ σε, καιρῷ τοῦ θυμιάματος	Т. 4 гл. НБКМ 896. 26, 5/3. VII. Й.
170. Н образъ твои огньнъ • н доброта γούδεςна ⁵³ Καὶ τὸ εἶδός σου πύρινον, καὶ τὸ κάλλος θαυμάσιον	Сх. 4 гл. Унд 75. 8; Я 91. 8. St. B. II. S. 757. 8200.
171. Нову възвѣстѣ Господн • ієдннго вѣселнаъ ієси Τὸν Ἰωάνν ἐν τῷ κήτει Κύριε, μονώτατον κατόκισας	И. 8 гл. НБКМ 523. 8, 6; НБКМ 122. 8, 6; САНУ 287. 8, 6; НБС 221. 8, 6; НБКМ 897. 8, 6. V. St. B. I. S. 758. 8209.
172. Не корене цѣсарьскаієго прозавѣшн Бракоуненскоусьнаѣ Не е намерен гръцки текст.	Б. 8 гл. Скоп. 8/2, 1/4. IX. КП.
173. Не пламене сватънмъ росу нстун Ἐκ φλογός τοῖς ὀσίοις, δρόσον ἐπήγασας	И. 6 гл. Пог 531. 26/1, 8. VI.
174. Нспльннша са Владнунце • на тебѣ пророубстнн гласн Не е намерен гръцки текст.	Б. 2 гл. Брат. 8/1, 4/5; Зограф. 8/2, 4/4; САНУ 58. 8/2, 4/5; Скоп. 8/1, 4/5. VIII.
175. Н сммъ нзнѣ даруієтъ са възпѣвати бога н господа Не е намерен гръцки текст	Кд. Скоп. 8.
176. Нстунтѣ памать • божнѣ зарѣ пожштннмъ Не е намерен гръцки текст.	Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 7/1. IX. КП.

⁵¹ Невъзвратънънмъ желаннѣмъ всегда • къ вѣсотѣ.

⁵² Преосмыслено. Вероятно липсата на съответствие на εἶδὲ в трите използвани преписа води до неяснота и различни промени в тях. → Божествовънън іако вндѣ та • въ врѣмѣ каждына; Свате ієгда та вндѣ стошатаієго Захарна.

⁵³ Н вндѣннѣ ти огньно • н доброта прѣднвъна (γούδεςна); Вндѣннѣ твоє огньно • н доброта прѣднвъна (γούδεςна).

<p>177. НСТОУЪННКЪ СѦ ІАВН БЛАГЪ • ЦРЬКЪВН ВЪСЪХЪ АРХАНГЕЛЕ Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 9/4. IX. КП.</p>
<p>178. НСТЪЛЪВЪШН ЗИЖДНТЕЛЪ ІЕСТЪСТВО ΥΛΟΓΕΥΣΚΟΙΕ ΖΉΡΑ Λυμαιομένην ὁ πλαστουργός, φύσιν τῶν ἀνθρώπων καθορῶν</p>	<p>Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 5/2. VI.</p>
<p>179. НСОУСЪ ЖИВОТОУ НАУДАБННКЪ • ϠΑΖΔΡΨΗΝΤЪ ΟΣΨЖДЕНИЯ <u>Ἰησοῦς ὁ ζῶης ἀρχηγός λῦσαι τὸ κατάκριμα ἤκει</u></p>	<p>И. 2 гл. Брат. 8/1, 5; Скоп. 8/1, 5; Зограф. 8/2, 5; САНУ 58. 8/2, 5. VIII. St. V.I. S. 783. 8498.</p>
<p>180. НСОУСЪ НАВЪГННЪ ІАКОЖЕ ВНДЪ ТѦ ОРЪЖИЕ ВЪ РЪКЪ НСОУСЪ ІАКОЖЕ ВНДЪ ТѦ ОРЪЖИЕ ВЪ РЪЦЪ Ὁ Ἰησοῦς ὡς εἶδὲ σε ῥομφαίαν, ἐν τῇ χειρὶ</p>	<p>Т. 4 гл. Драг. 6, 3/2; Ф.п.І.72. 6, 3/2; Син 25. 6, 3/2; Я 84. 6, 3/2; САНУ 283. 6, 3/2; I. Й. St. V. I. S. 784. 8502.</p>
<p>181. НСХОДАШТЪІЖ СЛАВЪ ТВОИИЖ СВЪТЪЛОСТН Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 4/2. IX. КП.</p>
<p>182. НЮДЪНСКА ІАЗЪІКА • КЪНАЗЪ ДРЕВЛЕ ОТЪ Бога Τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους ἄρχων πάλαι, ὑπὸ Θεοῦ</p>	<p>Т. 4 гл. Я 84, САНУ 283. 6, 3/3. I. Й. St. V.I. S. 792. 8595.</p>
<p>183. КАКО ВЪЗМОЖЕТЪ ОУМЪ ΥΛΟΓΕУЪ ΠΟΧΒΑΛΗΤН КАКО ОУДОБНАІЕТЪ ОУМЪ ΥΛΟΓΕУЪСКЪІН ΠΟΧΒΑΛΗΤН Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т.Т. 2 гл. Скоп. 8/1, 9/5; Брат. 8/1, 9/4; САНУ 58. 8/2, 9/4. VIII.</p>
<p>184. КАКО СѦ ОУКРАСН • ДОБРОТОІЖ ПАУЕ ОУМА ПРЪУНСТАІА⁵⁴ Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Б. 2 гл. Брат. 8/1, 9/5; Зограф. 8/2, 9/4; САНУ 58. 8/2, 9/5. VIII. St. V. II. S. 3. 8658.</p>
<p>185. КИВОТЕ Н СЪСЪДЪ БЕЗНАУДАБНАІЕГО СЪІНА⁵⁵ Не е открит гръцки текст.</p>	<p>Б. 2 гл. Скоп. 8/1, 6/5. VIII. St. V. II. S. 13. 8762.</p>

⁵⁴ ОУКРАСН СѦ ДОБРОТОІЖ ПАУЕ ОУМА УНСТАІА.

⁵⁵ СКРИНЕ Н СЪСЪДЪ БЕЗНАУДАБНАІЕГО СЛОВА (СЪІНА).

186. Које мѣсто не прнѹацаіетъ са твонхъ весунсалънънхъ Ποῖος τόπος ἀμοιρεῖ, τῶν σῶν ἀπείρων	Т. 4 гл. САНУ 283. 6, 7/3; Я 84. 6, 7/3. I. Й. St. B. II. S. 15. 8788.
187. Красотѣ нѣздреуенънѣн страшно прѣдъстоіѣште Не е открит гръцки текст.	Сх. 1 гл. Скоп. 8.
188. Красьно оудобрѣемн• прѣбогатъно оукрашаемн Не е намерен гръцки текст.	Сх. 4 гл. Син 25. 6.
189. Красьно оукрашаемн• божьствънамн зарамн Не е намерен гръцки текст.	Сх. 4 гл. ИлК. 8; Скоп. 8. St. B. II. S. 23. 8875.
190. Красьнъ н прѣблаголѣпнъ• боговндѣнъ сн Ὁραῖος καὶ πανευπρεπής, καὶ θεοειδής χρηματίσας	Т. 4 гл. Драг. 8, 7/3; Ф.п. I. 72. 8, 7/3, Син 25. 8, 7/3. III. Й.
191. Кропленіемъ твоіѣа крѣе• потокуы Ῥανίσι σῶν αἱμάτων τοὺς χειμάρρους	Т. 8 гл. Я 84. 6, 5/1. St. B. II. S. 30. 8952. КГ.
191. Крѣста прѣбольшаа лнковъ небесънънхъ Не е намерен гръцки текст.	Сх. 1 гл. Син 25. 8.
192. Крѣпость дѣа• цѣсарю нашѣму Господѣ Ἰσχυὸν ὁ διδούς, τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν κύριος	И. 2 гл. Зограф. 8/2, 3; Брат. 8/1, 3; САНУ 58. 8/2, 3; Скоп. 8/1, 3. VIII.
193. Крѣпость отъ Бога јакѣ прнѣмъ дрѣжавънѣѣ Не е намерен гръцки текст.	Т. 2 гл. Брат. 8/1, 3/2; Зограф. 8/2, 3/2; САНУ 58. 8/2, 3/2; Скоп. 8/1, 3/2. VIII. St. B. II. S. 50. 9181.
194. Крѣпостыѣ обложенъ снльнаіѣго божнѣіѣ архнстратнѣ Крѣпостыѣ обложенъ славнаіѣго• божнѣіѣ архнстратнѣ Крѣпостыѣ обложенъ божнѣіѣ• н того јавн снлѣ Ἰσχυὸν περιθέμενος τοῦ δυνατοῦ, θείας ἀρχηγέτης	Т. 4 гл. Брат. 8/2, 4/1; Зограф. 8/1, 4/1; САНУ 58. 8/1, 4/1; Унд 75. 6, 4/1; Я 91. 8, 4/1. II. ГН. St. B. II. S. 46. 9137.

<p>195. Крѣпостыѣ помаганте• молнтвами си архнстратнзи (Крѣпостыѣ поаахѣ тѣ молнत्वѣ си архнстратнзи) Ἰσχὺν περιζώσατε πρεσβείαις, ἀρχιστράτηγοι</p>	<p>Т. 4 гл. Зограф. 8/1, 5/2; САНУ 58. 8/1, 5/3; Брат. 8/2, 5/3; Я 91. 8, 5/3. II. ГН. St. В. II. S. 46. 9139.</p>
<p>196. Крѣпостыѣ оуставнлѣ ієси бесѣмрѣтьнѣ Ἰσχὺὶ κατέστησας Ἀθάνατε, δυνατοῦς ἐξανύοντας</p>	<p>Т. 8 гл. НБКМ 122. 8, 3/1; НБКМ 897. 8, 3/1; НБКМ 523. 8, 3/1; НБС 221. 8, 3/1; САНУ 287. 8, 3/1. V. ЙД.</p>
<p>197. Къннѣгы проповѣдаша тѣ дѣво божниѣ матерѣ Не е намерен грѣцки текст.</p>	<p>Б. 8 гл. Скоп. 8/2, 7/4. IX. КП.</p>
<p>198. Къто възглаголиѣтъ снази твоѣа нли къто сътвориѣтъ Не е намерен грѣцки текст.</p>	<p>Слв. 6 гл. САНУ 283. 6.</p>
<p>199. Къназѣ ангеломѣ бѣистѣ• Мнханлѣ архангелѣ Ἄρχων Ἀγγέλων πέφυκε, Μιχαὴλ ὁ Ἀρχάγγελος</p>	<p>Т. 8 гл. Брат. 6, 8/1; Зограф. 6, 8/1; САНУ 58. 6, 8/1; Унд 75. 8, 8/1. IV. Кл.</p>
<p>200. Къназѣ нногда бесплѣтънѣннѣ снаамѣ. ѣвн сѣ носѣ Ἄρχων ποτέ, τῶν ἀσωμάτων Δυνάμεων, ὄφθη φέρων</p>	<p>Т. 8 гл. Брат. 6, 4/1; Зограф. 6, 4/2; Унд 75. 8, 4/2. IV. Кл.</p>
<p>201. Анкоунте нзинѣ сѣ намн• старѣншннѣ ангельскѣна⁵⁶ Συγχαρήτε ἡμῖν, ἅπασαι αἱ τῶν Ἀγγέλων ταξιαρχίαι</p>	<p>Слв. 6 гл. Брат. 8. St. В. III. S. 339. 20310.</p>
<p>202. Анкъствѣннѣн анка небесѣнаѣго• нже прѣстола⁵⁷ Θιασῶται, χορείας οὐρανόυ, οἱ τὸν θρόνον</p>	<p>Т. 8 гл. НБКМ 523. 8, 8/2; НБС 221. 8, 8/2; САНУ 287. 8, 8/2; НБКМ 122. 8, 8/2; БАН 23. 8, 8/2. V. ЙД.</p>
<p>203. Лоуѣа слѣнѣца мѣногосѣтѣлаѣа• огнѣнѣннѣ слогамѣ⁵⁸ Ἄκτις Ἡλίου πολύφωτε, πυρίνων Λειτουργῶν</p>	<p>Т. 4 гл. НБКМ 896. 26, 6/2; НБКМ 122. 26, 6/2. VII. Й.</p>

⁵⁶ Сѣрадѣунте сѣ сѣ намн• (вѣсѣа) архангелѣскаѣа ѣннѣнаѣуѣлаѣнѣа; Радоунте сѣ сѣ намн• вѣсѣа архангелѣскаѣа ѣннѣнаѣуѣлаѣнѣа.

⁵⁷ Вннѣнѣннѣн анка небесѣнаѣго• нже прѣстолаѣ обѣстоѣнѣштѣн.

⁵⁸ Зѣрѣ слѣнѣца мѣногосѣтѣлаѣѣго• огнѣнѣннѣ слогѣѣ.

204. Λυστήνο β΄ψατῆ τᾶ νῆινα • ἀγγελε Δολίως φθέγγεσθαί σε νῦν, ἄγγελε	Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 3/1. VI. St. В. II. S. 84. 9544.
205. Λυδємъ прѣбѣдѣштннмъ Не е намерен гръцки текст.	Сх. 4 гл. Син 25. 6.
206. Μανῶ δουλεμου • η Βηη прѣмѣδρομου Μανωὲ τῷ γενναίῳ, καὶ Τωβίτ τῷ πανσόφῳ	Т. 8 гл. Брат. 6, 7/2; Зограф. 6, 7/2; САНУ 58. 6, 7/2; Унд 75. 8, 7/2. IV. Кл.
207. Μηρѣмъ благодѣтнннмъ • ιαβηβι τᾶ свѣщенствоваτῆ Τῷ μύρῳ τῷ τῆς χάριτος ὁ ἀναδείξας σε ἱερατεύειν	Сх. 8 гл. Я 84, 6. St. II. S. 180. 10599.
207. Μηρα ουγгодьнаѣ • мзисльнаѣго тн тоуенна • дьньсь Μύρα εὐωδέστατα τῶν νοητῶν ἐκβάσεων σήμερον	Т. 4 гл. Брат. 8/2, 5/2; Зограф. 8/1, 5/1; САНУ 58. 8/1, 5/2; Унд 75. 6, 5/2; Я 91. 8, 5/2. II. ГН. St. В. II. S. 179. 10585.
208. Μηχανᾶ велнкаѣго • вѣрннн съшьдѣши са Не е намерен гръцки текст.	Т. 2 гл. Брат. 8/1, 6/2; Зограф. 8/2, 6/2; САНУ 58. 8/2, 6/2; Скоп. 8/1, 6/2. VIII.
209. Μηχανᾶ ἀρχιστратнже • огньннхъ слогъ Μιχαὴλ ἀρχιστράτηγε τῶν πυρίνων λειτουργῶν	Сх. 8 гл. Я 84, 6. St. В. II. S. 127. 10006.
209. Μηχανᾶ науаальннѣ • земльнн оусты Не е намерен гръцки текст.	Слв. 6 гл. Брат. 8; Скоп ⁵⁹ . 8.
210. Μηχανᾶ нже славъи господынъи ἀρχιστратнгъ Μιχαὴλ ὁ τῆς δόξης Κυρίου Ἀρχιστράτηγος ⁶⁰	Слв. 8 гл. САНУ 283. 6.
211. Молнтвннкъи твоѣа ангелъи • нмѣа пѣнннѣ немалѣубноѣ Μολнтвннкъи твоѣа отъ ангелъ нмѣа пѣнннѣ Μολнтвнннѣа молъбъи отъ ангелъ прнѣмла Не е намерен гръцки текст.	Т. 2 гл. Брат. 8/1, 1/2; САНУ 58. 8/2, 1/2; Зограф. 8/2, 1/3. VIII. St. В. II. S. 137. 10110. Скоп. 8/1, 1/2. VIII.

⁵⁹ В Скоп е означена като стихира.⁶⁰ Follieri. 1961. II. 434.

212. <u>Молнтѣѡ сн прѡлѣѡ кѡ Господн</u> <u>Τὴν δέησιν ἐκχεῶ πρὸς κήριον</u>	И. 8 гл. Скоп. 8/2, 6. IX.
213. <u>Мрѡкѡ доуша моѡѡа стѡженнѡ</u> <u>сѡтодавѡе</u> <u>Τὸν ζόφον τῆς ψυχῆς μου διασκέδασον,</u> <u>φωτοδότα</u>	И. 8 гл. Я 84. 6, 5. St. В. II. S. 142. 10165. КГ.
213. <u>Мѡислѡнѡимѡ снлѡмѡ ҃ннѡна҃у҃а҃лѡннѡнѡнѡ</u> <u>Мѡислѡнѡимѡ снлѡмѡ архнстрѡтнѡнѡ</u> <u>Τῶν νοερῶν Δυνάμεων Ἀρχιστράτηγοι</u>	Сх. 1 гл. НБКМ 122. 8; НБКМ 897. 8; НБКМ 523. 8; НБС 221. 8; САНУ 287. 8.
214. <u>Мѡислѡнѡнѡ вѡсплѡтѡнѡнѡнѡнѡ ҃ннѡ</u> <u>лннѡ пѡсьнѡмнѡ</u> <u>Τοὺς νοεροὺς τῶν ἀσωμάτων τάξεων,</u> <u>χοροὺς ἐν ἄσμασιν</u>	Т. 8 гл. Брат. 6, 1/1; Зограф. 6, 1/1; Унд 75. 8, 1/1. IV. Кл.
215. <u>Мѡе҃ннѡ сн пѡ҃ннѡ прѡшѡлѡ ꙗ҃сн</u> <u>слѡвнѡе</u> ⁶¹ <u>Не е открит грѡцкн текст.</u>	Т. 8 гл. Брат. 6, 8/3; Зограф. 6, 8/3. Е.
216. <u>Мн҃ромѡ помѡзанѡ вѡжѡствѡнѡнѡимѡ</u> <u>сѡщѡнодѡтелю</u> <u>Μύρω χρισθεὶς τῷ θεῷ, ἱερουργέ</u>	Т. 8 гл. Я 84. 6, 3/2. St. В. II. S. 181. 10606. КГ
216. <u>На горѡ сѡтѡтѡн прѡѡвлѡнѡнѡе҃о</u> <u>н вѡ</u> <u>кѡпннѡтѡ огнѡнѡнѡ</u> ⁶² <u>Τὸν ἐν ὄρει, ἀγίῳ δοξασθέντα, καὶ ἐν βᾶτῳ</u> <u>πυρὶ</u>	И. 8 гл. САНУ 287. 8, 8, БАН 23. 8, 8. V.
217. <u>Напрѡгѡ молнтѡнѡнѡ лѡкѡ н стрѡлѡ</u> <u>Τείνας τῶν εὐχῶν τὰ τόξα καὶ τὰ βέλη</u>	Т. 8 гл. Я 84. 6, 4/1. St. В. II. S. 218. 11012. КГ.
218. <u>Нѡрдѡ вѡрѡнѡнѡ</u> <u>во҃гомѡдрѡне</u> <u>мѡно҃цѡнѡнѡнѡ</u> <u>Νάρδου πιστικῆς θεόφρον, πολυτίμου</u>	Т. 8 гл. Я 84. 6, 4/3. St. В. II. S. 219. 11032. КГ.
217. <u>Нѡрдн о҃убо трѡпѡцѡтѡ внѡштѡн тѡ</u> <u>(Нѡрдн о҃убо трѡпѡцѡтѡ днѡштѡн сѡ)</u> <u>Ἦ φάλαγξ φρίττει ὀρῶσά σε</u>	Т. 4 гл. Зограф. 8/1, 6/2; САНУ 58. 8/1, 6/2; Брат. 8/2, 6/2; Унд 75. 6, 6/2; Я 91. 8, 6/2. II. ГН. St. В. II. S. 220. 11038.

⁶¹ Стрѡдѡннѡ сн пѡ҃ннѡ прѡпѡлѡлѡ ꙗ҃сн слѡвнѡе.

⁶² Вѡ горѡ сѡтѡтѡн вѡ кѡпннѡтѡ огнѡнѡнѡ, Прѡѡвлѡнѡнѡе҃о на горѡ сѡтѡтѡн н вѡ кѡпннѡтѡ огнѡнѡнѡ.

<p>218. <u>Наставльшааго древле • нздранна</u> <u>бѣжѣшта</u> <u>Τῷ ὀδηγήσαντι πάλαι, Τὸν Ἰσραὴλ</u> <u>φεύγοντα</u></p>	<p>И. 4 гл. Драг. 6, 1; Ф.п.І.72. 6, 1; Син 25. 6, 1; САНУ 283. 6, 1. I. St. В. II. S. 223. 11073.</p>
<p>219. Наста памать твоа прѣславьно • Мнханле архангеле Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 9/2. IX. КП.</p>
<p>220. Наста прадьнолюбьци • архангелската дньсь Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 2 гл. Зограф. 8/2, 8/3; Брат. 8/1, 8/3; САНУ 58. 8/2, 8/3; Скоп. 8/1, 8/3. VIII. St. В. II. S. 224. 11082.</p>
<p>221. Науальника ангеломъ • всесвѣтлоє слънце Науальника та ангеломъ • свѣтозарьноє слънце Τὸν ἀρχηγὸν τῶν Ἀγγέλων, τὸν φωταυγῆ ἥλιον</p>	<p>Т. 4 гл. Драг. 6, 1/1; Ф.п.І.72. 6, 1/1; Син 25. 6, 1/1; САНУ 283. 6 1/1; Я 84. 6 1/1. I. Й. St. В. II. S. 233. 11187.</p>
<p>222. Науальниче славе божнѣн воєвода прѣвзын ангеломъ Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 2 гл. Брат. 8/1, 5/3; Зограф. 8/2, 5/3; САНУ 58. 8/2, 5/3; Скоп. 8/1, 5/3. VIII. St. В. II. S. 233. 11190.</p>
<p>223. Науальникъ възшьзынхъ ѹниовъ свѣтовндьнъ Ἄρχων τῶν ἄνω ταγμάτων φωτοειδῆς</p>	<p>Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 1/1. VI.</p>
<p>224. Наше все отъ дѣвзи поношь • свѣтъ несмѣшенна Τὸ ἡμέτερον ὄλον, ἐκ Παρθένου λαβόντα, δίχα τροπῆς</p>	<p>Б. 8 гл. Брат. 6, 7/4; Зограф. 6, 7/4; САНУ 58. 6, 7/4; Унд 75. 8, 7/3. IV. Кл.</p>
<p>225. Небесъзынмъ всѣмъ старѣн • н къ Богу служитель Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Сх. 1 гл. Скоп. 8.</p>
<p>226. Небесъзынхъ вонньствѣ архнстратнзи (архнстратнже) Небесъзынхъ вонньствѣ воєводаѣ (воєвода) Τῶν οὐρανίων στρατιῶν Ἀρχιστράτηγοι</p>	<p>Т. 4 гл. Драг. 6; САНУ 283. 6; НБКМ 122. 8; Скоп. 8; НБКМ 523. 8; НБКМ 897. 8; САНУ 287. 8; Унд 75. 6; НБС 221. 8.</p>
<p>227. Небесъзынхъ науальниче н прѣдъстателю (прѣвостоятелю) Τῶν οὐρανίων ἀρχηγῆ καὶ πρωτοστάτα</p>	<p>Сед. 8 гл. НБКМ 897. 8; НБКМ 122. 8; НБС 221. 8; НБКМ 523. 8; САНУ 283. 6; САНУ 287. 8; Я 84, 6. St. В. II. S. 241. 11270.</p>

<p>228. Небесънзынмъ прѣвзын сн· дрѣзновенниемъ мѣногомъ Τῶν οὐρανίων πρωτεύων, ἐν παρρησίᾳ πολλῇ</p>	<p>Сх. 1 гл. Зограф. 8; Унд 75. 8; САНУ 58. 8; САНУ 283. 6; НБКМ 897. 8; Я 91. 8. St. В.П. S. 241. 11271.</p>
<p>229. Невещьствьноуиемоу прѣстолюу окрѣствъ стоиштен Τῷ αὐτῷ θρόνῳ περικυκλοῦντες</p>	<p>Сх. 2 гл. НБКМ 122. 8; НБКМ 897. 8; НБС 221. 8; НБКМ 523. 8; Син 25. 8; САНУ 287. 8. St. В.П. S. 246. 11319.</p>
<p>230. Невещьствьноуиемоу спѣшествоу· мѣислѣнзынхъ снлѣ Невещьствьно спѣшество· ραζομьмьнзынхъ снлѣ Τῆς αὐτοῦ οὐσίας, τῶν νοερῶν Δυνάμεων</p>	<p>Сх. 2 гл. НБКМ 122. 8; НБКМ 523. 8; НБКМ 897. 8; НБС 221. 8; САНУ 287. 8; Син 25. 8.</p>
<p>231. Невещьствьноу огню твораштоту пламень Τὴν αὐτοῦ, πυρὸς ποιούσαν φλόγα</p>	<p>Т. 8 гл. НБКМ 523. 8, 8/3; НБКМ 897. 8, 8/3; НБКМ 122. 8, 8/3; НБС 221. 8, 8/3; САНУ 287. 8, 8/3; БАН 23. 8, 8/3. V. ЙД.</p>
<p>232. Невещьствьнзынмн свѣтълостьмн· прнсно облажаиѣмъ Ταῖς αὐτοῖς λάμψεσι, θεούμενος αἰεὶ</p>	<p>Т. 4 гл. Син 25. 8, 5/2. III. Й.</p>
<p>233. Невъзвратьнзынмъ желанниемъ· вьсегда кѣ вьисотѣ⁶³ Ἀνεπιστρέπτῳ τῷ πόθῳ, αἰεὶ πρὸς τὸ ἄναντες</p>	<p>Т. 8 гл. НБКМ 897. 8, 5/1; НБКМ 122. 8, 5/1; НБКМ 523. 8, 5/1; САНУ 287. 8, 5/1. V. ЙД.</p>
<p>234. Не вѣроуиешн лн словесьмъ монмъ· тѣ провндѣ Данннлѣ Οὐ πείθη τοῖς λόγοις μου, σὲ προείδε Δανιήλ</p>	<p>Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 6/3. VI.</p>
<p>235. Невѣроуишоту тѣгда· божьемъ ненздреченьнзынмъ нстннннзынмъ γοῦδεςμъ Ἀπειθοῦντι τὸ πάλαι, τοῦ Θεοῦ πρὸς ἄρρητα καὶ θεῖα θαύματα</p>	<p>Т. 8 гл. Брат. 6, 5/1; Зограф. 6, 5/1; Унд 75. 8, 5/1. IV. Кл.</p>
<p>236. Невѣститель божьнн архангелъ· прѣдѣста възгласн тебѣ Νυμφοστόλος ὁ θεῖος Ἀρχάγγελος, ἐπιστὰς προσεφώνει</p>	<p>Б. 4 гл. Драг. 8, 8/4; Ф.п.І.72. 8, 8/4; Син 25. 8, 8/4. III. Й.</p>

⁶³ Н невъзвратьнзынмъ желанниемъ вьсегда кѣ вьисотѣ.

<p>237. Недоразу̀мьноѐ γουδο· како̀ съ земьнзыннн съедннн са Недоразу̀мьноѐ γουδο· како̀ съ γловѣкы съмѣнн са (Неразу̀мьноѐ γουδο· како̀ съ γловѣкы съмѣнн са Я 84) Ἀκατανόητον θαῦμα, πῶς τοῖς βροτοῖς ἦνωται</p>	<p>Б. 4 гл. Драг. 6, 1/3; Ф.п.І.72. 6, 1/3; Син 25. 6, 1/4; САНУ 283. 6, 1/4; Я 84. 6, 1/4. І. Й. St. В. II. S. 290. 11786.</p>
<p>238. Недоумѣѣтъ вѣсѣкъ ѿззыкѣ· <u>ΧΒΑΔΗΤΗ ΤΑ ΔΟΣΤΟΝΝΟ</u> <u>Ἀπορεῖ πᾶσα γλῶσσα, εὐφημεῖν πρὸς</u> <u>ἄξιαν</u></p>	<p>И. 2 гл. Брат. 8/1, 9; Зограф, 8/2, 9; САНУ 58. 8/2, 9; Скоп. 8/1, 9. VIII.</p>
<p>239. Недѣгомъ многоюе нцѣленне Νόσων ἄφθονον ἴαμα</p>	<p>Т. 8 гл. Я 84. 6, 8/1. St. В. II. S. 255. 11417. КГ.</p>
<p>239. Незаходимаго свѣта· прѣстолю огньнъ Хрнста Бога Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Б. 2 гл. Брат. 8/1, 7/5; Зограф, 8/2, 7/4; САНУ 58. 8/2, 7/5; Скоп. 8/1, 7/5. VIII. St. В. II. S. 259. 11462.</p>
<p>240. Ненздреуеньнн образн твонхъ архангелъ бнша Сѣпасе⁶⁴ Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 2 гл. Брат. 8/1, 8/2; Зограф. 8/2, 8/2; Скоп. 8/1, 8/2. VIII.</p>
<p>241. Ненздреуеньно зауатъ богоневѣстьнаѧ Сѣпаса н Господа Ненздреуеньно зауатъ богоневѣсто Сѣпаса н Господа Ἀρρήτως συνέλαβες τὸν Κύριον, Σωτῆρα Θεόνυμφε</p>	<p>Б. 8 гл. НБКМ 897. 8, 3/4; НБКМ 122. 8, 3/4; НБС 221. 8, 3/4; НБКМ 523. 8, 3/4; САНУ 287. 8, 3/4. V. ЙД.</p>
<p>242. Ненздреуеньно сѣвзкоупльшаѧго· невеснзыннмъ Хрнсте⁶⁵ Σὲ τὸν ἀρρήτως ἐνώσαντα, τοῖς ἐπουρανίοις Χριστὲ</p>	<p>Т. 8 гл. НБКМ 523. 8, 9/1; НБКМ 122. 8, 9/1; НБС 221. 8, 9/1. V. ЙД.</p>
<p>243. Не крнтъ едннъ твонхъ γουδεѣ Οὐ Κρητες μόνον τῶν σῶν θαυμάτων</p>	<p>Т. 8 гл. Я 84. 6, 6/2. St. В. II. S. 268. 11555. КГ.</p>

⁶⁴ О ненздреуеньнн образн твонхъ архангелъ бнша.

⁶⁵ Тебѣ (Тѧ) ненздреуеньно сѣвзкоупльшаѧго· невеснзыннмъ Хрнсте.

<p>243. <u>Πενσαβδηνονημεονυ βοηηου σβετοου· νε οτβ δββυ</u> <u>Τὴν ἀνεξιχνίαστον θεϊαν βουλήν, ἐκ τῆς παρθένου</u></p>	<p>И. 4 гл. Брат. 8/2, 4; Зограф. 8/1, 4; САНУ58. 8/1, 4; Я 91. 8, 4. II; Пог 531. 26/2, 4; НБКМ 122. 26, 4; НБКМ 896. 26, 4. VII. St. B. II. S. 266. 11533.</p>
<p>244. <u>Не мпрдостниѣ· нн снлоиѣ нн богаѣствомъ хваднмъ са</u> <u>Οὐκ ἐν σοφία, καὶ δυνάμει πλούτῳ καυχώμεθα</u></p>	<p>И. 4 гл. Драг. 8, 3; Ф.п.І.72. 8, 3; Син 25. 8, 3. III. St. B. II. S. 270. 11575.</p>
<p>245. <u>Не поклоннша са тварн богомѣсльнѣ паѣ</u> <u>Не послужнша тварн богомѣдрнн</u> <u>Οὐκ ἐλάτρευσαν τὴν κτίσιν οἱ θεόφρονες</u></p>	<p>И. 4 гл. Брат. 8/2, 7; САНУ 58. 8/1, 7; Унд 75. 6, 7; Зограф. 8/1, 7; НБКМ 122. 26, 7; Пог 531. 26/2, 7; НБКМ 896. 26, 7; Я 91. 8, 7. II. VII. St. B. II. S. 282. 11704.</p>
<p>246. <u>Непостогаьннѣ снганнѣ прннемъ· Творѣца н Бога</u> <u>Ἀστέκτου αἰγλης δεχόμενος τοῦ Κτίστου καὶ Θεοῦ</u></p>	<p>Т. 4 гл. Брат. 8/2, 6/1; Зограф. 8/1, 6/1; САНУ 58. 8/1, 6/1; Унд 75. 6, 6/1; Я 91. 8, 6/1. II. ГН. St. B. II. S. 283. 11711.</p>
<p>247. <u>Не ρβιдан мене· матн моѣ· зѣраштн на дрѣвѣ</u> <u>Μὴ ἐποδύρου μου, Μῆτερ, καθορῶσα ἐν ξύλῳ</u></p>	<p>Крстб. НБКМ 122. 8; НБКМ 897. 8; САНУ 287. 8. Follieri. 1961. II, 418.</p>
<p>248. <u>Неѣстннн не оуѣраѣтѣ· слагѣ тѣреѣ</u> <u>Χρηστε</u> <u>Ἀσεβεῖς οὐκ ὄψονται, τὴν δόξαν σου</u> <u>Χριστέ</u></p>	<p>И. 4 гл. Драг. 8, 5; Ф.п.І.72. 8, 5; Син 25. 8, 5. III. St. B. II. S. 302. 11918.</p>
<p>249. <u>Нн меѣ же нн огнь не отѣлѣнн мене</u> <u>Οὐ ξίφος οὐδὲ τὸ πῦρ χωρῖσει με</u></p>	<p>Т. 8 гл. Брат. 6, 6/3; Зограф. 6, 6/3. E.⁶⁶</p>
<p>250. <u>Носншн на ρѣккѣ своѣиѣ· нослшталѣго гласомъ</u> <u>Не е намерен грѣцки текст.</u></p>	<p>Б. 8 гл. Скоп. 8/2, 9/5. IX.</p>
<p>251. <u>Нощь безбожнѣнѣ лѣстн· ρазгѣнннѣ свѣтоносѣнннмъ</u> <u>Νῦξ τῆς ἀντιθέου ἐξουσίας σοβεῖται τῇ φωτοφόρῳ</u></p>	<p>Т. 4 гл. Брат. 8/2, 8/2; Зограф. 8/1, 8/2; САНУ 58. 8/1, 8/2; Унд 75. 6, 8/2; Я 91. 8, 8/2. II. ГН. St. B. II. S. 319. 12114.</p>

⁶⁶ BESM 2004, I:12.

252. Ноць тълѣньнѣжъ отъиелешн • Владзѣице ⁶⁷ Ὑλης τῶν φθαρτῶν ἀπάρασα, δέσποινα	Б. 4 гл. Унд 75. 6, 9/4. II. ГН.
253. Нзинѣ варн архангеле Мнханле прѣславне Не е намерен гръцки текст.	Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 8/2. IX.
254. Нзинѣ прѣстолоу трепетьно прѣдѣстоиште Не е намерен гръцки текст.	Сх. 2 гл. ИлК. 8; Унд 75. 8. // Сх. 1 гл. Скоп. 8. St. B.II. S. 329. 12220.
255. Нѣстъ свѣта ѣкоже ты • Господн Боже мон Οὐκ ἔστιν ἅγιος ὡς σύ, Κύριε ὁ Θεός	И. 6 гл. Под 531. 26/1, 3. VI. St. B. II. S. 332. 12259.
256. Облакъ страстън нашнхъ отъгънавъ • н скръбн же Облакъ страстън монхъ отъгънавъ • н скръбн же Νέφη τῶν παθῶν ἡμῶν ἀποσοβήσας καὶ θλίψεων	Т. 4 гл. Брат. 8/2, 1/3; Зограф. 8/1, 1/3; Унд 75. 6, 1/3; САНУ 58. 8/1, 1/3; Я 91. 8, 1/3. II. ГН. St. B.II. S. 338. 12306.
257. Образъ твои огньнъ • н красота твоѣ днвнѣ ⁶⁸ Καὶ τὸ εἶδος σου πύρινον, καὶ τὸ κάλλος θαυμάσιον	Сх. 4 гл. Скоп. 8. St. B. I. 757. 8200.
258. Обрѣтъ божествонаѣ повелѣниѣ Κυρῶν τὰ θεῖα δόγματα	Сх. 8 гл. Я 84, 6. St. II. S. 356. 12511. КГ.
258. Обрѣчена Носнфогъ • бѣихъ азъ даже до нзинѣ Μεμνηστευμένη τῷ Ἰωσήφ, Πέφουκα ἐγὼ μέχρι τοῦ νῦν	Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 5/3. VI. St. B.II. S. 353. 12485.
259. О вндѣниѣ твоѣ огньно • н доброта прѣднвнѣ ⁶⁹ Καὶ τὸ εἶδος σου πύρινον, καὶ τὸ κάλλος θαυμάσιον	Сх. 4 гл. Унд 75. 6. St. B. I. 757. 8200.

⁶⁷ Вець тълѣньнѣжъ отъиелешн нашего безоумна.

⁶⁸ Н вндѣниѣ ти огньно • н доброта прѣднвнѣ; О вндѣниѣ твоѣ огньно • н доброта прѣднвнѣ, Н образъ твои огньнъ • н красота твоѣ днвнѣ.

⁶⁹ Н вндѣниѣ ти огньно • н доброта прѣднвнѣ; Образъ твои огньнъ • н красота твоѣ днвнѣ (Н образъ).

<p>260. ОГНЬБЛНСТАИЖШТЪИЪ ЗАРИА• БОЖИЪ СЛОУГЪ⁷⁰ Ἡ ὑπεραστράπτουσα αἴγλη Θεοῦ λειτουργούς</p>	<p>Т. 4 гл. Зограф. 8/1, 4/2. II. ГН.</p>
<p>261. ОГНЬЪИМЪ ДРХИСТРАТНЖЕ СЛОУГАМЪ ПРЪДЪСТОИАТН Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Св. Скоп. 8; НБКМ 122. 8; НБКМ 897. 8; НБС 221. 8; САНУ 287. 8; БАН 23. 8.</p>
<p>262. ОГНЬЪИМН ОУСТЪНАМН• ПОИЖЪ ТЪ ХЕРОУВМН Πυρίνοις χεῖλεσιν, ὑμνεῖ σε τὰ Χερσυβίμ, Χριστὲ</p>	<p>Слв. 4 гл. НБС 221. 8; САНУ 287. 8; НБКМ 122. 8; НБКМ 523. 8. St. B.II. S. 367. 12634.</p>
<p>263. ОГНЬЪИМН ТН СЛОВЕСЪ• Н ПЛАМЕНЪИМН ЖЕ ТН ПОВЕЛЪНИИ (ОГНЬЪИМН ТН СЛОВЕСЪ• Н ПЛАМЕНЪИМН ЖЕ ВЪСЪХЪ) Ἐν πυρίνοις λόγοις σου καὶ φλογεροῖς προστάγμασι</p>	<p>Т. 4 гл. Брат. 8/2, 5/1; САНУ 58. 8/1, 5/1; Унд 75. 6, 5/1; Я 91. 8, 5/1. II. ГН. St. B.II. S. 367. 12636.</p>
<p>264. ОГНЬ РОДНАА ІЕСН• НИКАКОЖЕ ОПАЛИАИЖШТЬ ОГНЬ РОДНАА ІЕСН• НИКАКОЖЕ ПОПАЛИАИЖШТЬ ДЪВО Πῦρ ἐκύησας οὐδαμῶς, φλογίσαν σου Παρθένε</p>	<p>Б. 4 гл. Драг. 6, 8/3; Ф.п.І.72. 6, 8/3; Син 25. 6, 8/3; САНУ 283. 6, 8/4; Я 84. 6, 8/4. I. Й. St. B. II. S. 368. 12646.</p>
<p>265. О ДНВЪИМН БОГЪ НАШЪ НА НЕВЕСЪХЪ ГОРЪ Не е открит гръцки текст.</p>	<p>Сх. 6 гл. Скоп. 8.</p>
<p>266. О ДНВЪИМН СВЪТЪ• ВЪ ИСТИНЪ ОТЪ БОГА Не е открит гръцки текст.</p>	<p>Сх. 6 гл. Скоп. 8.</p>
<p>267. ОКРОПЛЕНЪ МЖУЕННУЕ• КРЪВНИ ТЕУЕННЕМЪ Ἐραντισμένος μάρτυς, τῶν αἱμάτων τῶ λύθρω</p>	<p>Т. 8 гл. Я 84. 6, 7/2. St. B. II. S. 380. 12776. КГ.</p>

⁷⁰ ВЪШЕ БЛНСТАИЖШТОУ• ГАВРИНЛОУ БОЖЬЕГО СЛОУГЪ; ВЪШЕ БЛНСТАИЖШТЪ ЗАРИЪ БОЖЬА СЛОУГЪ.

267. <u>Ο ΝΕΝΖΔΡΕΥΕΝΗΝΗ ΟΒΡΑΖΗ ΤΩΝΧΪ</u> <u>ΑΡΧΑΝΓΕΛΪ ΒΪΣΗΑ</u> ⁷¹ Не е намерен гръцки текст.	Т. 2 гл. САНУ 58. 8/2, 8/2. VIII.
268. <u>ΟΣΒΑΤΗΛΪ ΙΕΣΗ ΥΪΣΤΪΝΪΝ ΧΡΑΜΪ</u> • н прославнаΪ ιεση <u>Ἦγίασας τοῦτον τὸν σεβάσμιον ναόν, καὶ</u> <u>ἔδειξας</u>	Т. 4 гл. Син 25. 6, 9/3. I. Й.
269. <u>ΟΤΒΡΥΖΪ ΟΥΣΤΑ ΜΟΪΑ</u> • н <u>ΝΑΠΛΗΝΑΤΪ ΣΑ</u> <u>ΔΟΥΧΟΜΪ</u> <u>Ἀνοιξω τὸ στόμα μου, καὶ πληρωθήσεται</u> <u>πνεύματος</u>	И. 4 гл. Драг. 8, 1; Ф.п.І.72. 8, 1; Син 25. 8, 1; Брат. 8/2, 1; Зограф. 8/1, 1; САНУ 58. 8/1, 1; Унд 75. 6, 1; Пог 531. 26/2, 1. НБКМ 122. 26, 1; НБКМ 896. 26, 1. II, III, VII. St. B. II. S. 422. 13219.
270. <u>Ο Τρονце πομοцьннцѣ вьсьмь</u> <u>יעстьствомь</u> <u>Ο Τρονце ιεδнна сватаѧ</u> • <u>πομοцьннцѣ</u> <u>вьсьмь</u> Не е намерен гръцки текст.	Т.Т. 2 гл. Скоп. 8/1, 6/4; Брат. 8/1, 6/4; САНУ 58. 8/2, 6/4. VIII.
271. <u>Οτροкы благоуьстнвѧ въ пещн</u> <u>ροждьство</u> <u>Οτροкы прѣуьстѧ въ пещн рождьство</u> <u>Παῖδας εὐαγεῖς ἐν τῇ καμίνῳ. ὁ τόκος</u>	И. 4 гл. Пог 531. 26/2, 8; НБКМ 122. 26, 8; НБКМ 896. 26, 8. VII; Брат. 8/2, 8; Зограф. 8/1, 8; Ф.п.І.72. 8, 8; Унд 75. 6, 8; Я 91. 8, 8. II, III.
272. <u>ΟτѢ БѢДѢ Н НАПАСТѢН ΑΡΧΑΝΓΕΛΕ</u> <u>славьне</u> Не е намерен гръцки текст.	Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 5/3. IX. КП.
273. <u>ΟτѢ прѣспѣвьствѧ Тронца</u> • <u>οζαριѧемь архнстратнѧ</u> Не е намерен гръцки текст.	Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 3/2. IX. КП.
274. <u>ΟτѢ уьстѧнхъ крѣвьн твонхъ</u> <u>въплѣщѧшаѧго са</u> Не е намерен гръцки текст.	Крстб. НБКМ 122. 8; НБС 221, 8; САНУ 287. 8.
275. <u>ΟЦѢСТН ΜΑ ΣΪΠΑΣΕ</u> • <u>ΜΪΝΟΓΑ ΒΟ</u> <u>ΒΕΖΑΚΟΝΗΑ ΜΟΪΑ</u> <u>Ἰλάσθητί μοι Σωτήρ, πολλαὶ γὰρ αἰ</u> <u>ἀνομίαι μου</u>	И. 8 гл. Брат. 6, 6; Зограф. 6, 6; Унд 75. 8, 6. IV; Я 84. 6. 6. St. B. II. S. 461. 13632.

⁷¹ ΝΕΝΖΔΡΕΥΕΝΗΝΗ ΟΒΡΑΖΗ ΤΩΝΧΪ ΑΡΧΑΝΓΕΛΪ ΒΗΣΗΑ ΣΪΠΑΣΕ.

276. ΠΑΥΕ ΖΗΒΟΤΑ ΗΖΒΟΛΗΛΣ ΙΕΣΗ ΟΥΜΡΨΤΗ Υπὲρ τὸ ζῆν προήρησαι τὸ θανεῖν	Т. 8 гл. Я 84. 6, 3/1. St. В. II. S. 483. 13880. КГ.
276. ΠΑΥΕ ΣΛΖΝЬЦА СΗΔΙΨΗΖΗΝΧΨ ΣΒΑΤΨΙΨ одеждѣ ⁷² Τὴν ὑπὲρ τὸν ἥλιον θείαν στολὴν	Т. 4 гл. НБКМ 122. 26, 4/3. VII. Й.
277. ΠΑΥΕ ΙΕΣΤΨΤΒΑ ΒΖΙΨΨΗΖΗΝΧΨ ΨΗΝΟΒΨ· ΙΑΒΗΛΨ ΣΑ Не е намерен гръцки текст.	Сед. 5 гл. Брат. 6; Т. 8 гл. Унд 75. 8, 1/3. IV ⁷³ .
278. ΠΛΖΤΨΙΨ ΠΟ ΗΠΟΨΤΑΣΗ ΣΛΟΒΟ· ΨΛΟΒΨΚΟΜΨ ΠΗΗΜΨСНТΗ ΣΑ ΠΛΖΤΨСΚΟΙΨ ΗΠΟΨΤΑΣΗΨ· ΣΛΟΒΕСΗ ТΗ ΣΑ ΗΖΒΟΛΗΒΨ Σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ὁ Λόγος, ἀνθρώποις προσομιλῆσαι	Т. 4 гл. Пог 531. 26/2, 8/4; НБКМ 896. 26, 8/3. VII. Й.
279. ΠΟΒΕΛΨΗΝΗНОΙΕ ΤΑΗНΨΣΤΡΟ ΠΗΗЕМΨ ВΨ ραζουμΨ Τὸ προσταχθέν μοι μυστικῶς λαβὼν ἐν γνώσει	Б. 8 гл. НБКМ 897. 8. St. В. II. S. 512. 14205 ⁷⁴ .
280. ΠΟΚΑΖΑ ΣΛΕΨΣ ΣΒΟΙΨ (ТВОИΨ) ТΨΟΡΨЦЬ Ψδειξε τὴν δόξαν σου ὁ Κτίστης	Б. 4 гл. Брат. 8/2, 3/4 Зограф. 8/1, 3/4; САНУ 58. 8/1, 3/4; Унд 75. 6, 3/4; Я 91. 8, 3/4. II. ГН. St. В. II. S. 535. 14455.
281. ΠΟΚΡΨΒΑΙΔΗ ΒΟΔΑΜΗ Ὁ στεγάζων ἐν ὕδατι	И. 8 гл. Я 84. 6, 8. St. В. II. S. 538. 14494. КГ.
281. ΠΟΚΡΨΒΑΙΔΙΤΨ ΑΗΓΕΛΨ· ΔΟΒΡΟΔΨΤΨΕΛΨ ТВОЯ ΨΛΟΒΨΚΟΛΗΒΨΨ ΠοкрываиτΨ аηγελΨ добро дΨтΨелΨ твоя весΨмрΨтΨне Καλύπτει Ἀγγέλους, ἡ ἀρετὴ σου Φιλάνθρωπε	Т. 4 гл, 8 гл. Драг. 8, 4/2; Ф.п.Ι.72. 8, 4/2; НБКМ 122. 8, 4/2; НБКМ 897. 8, 4/2; НБКМ 523. 8, 4/2; НБС 221. 8, 4/2; САНУ 287. 8, 4/2. III, V.
282. ΠΟΛΟЖΗΛΨ ΙΕСΗ ТΨΑΡΨМΨ НАΨАТΨКΨ Ψθου τῶν κτισμάτων σου ἀρχὴν	Т. 8 гл. НБКМ 897. 8, 1/2; НБКМ 523. 8, 1/2; НБС 221. 8, 1/2; САНУ 287. 8, 1/2; НБКМ 122. 8, 1/2. V. ЙД.

⁷² ВΨ НЖЕ ΠΑΥΕ ΣΛΖΝЬЦА· ΒΟЖΨΣΤΨΒΨНΨΙΨ ОДЕЖДѣ, НЖЕ ΠΑΥΕ ΣΛΖΝЬЦА· ΒΟЖΨΣΤΨΒΨ-
НОΙΨ ΡΗΖΟΙΨ.

⁷³ Интерполиран. Липсва като тропар в гръцкия текст на канона ΜΨСΛΨНΨНΑ
БЕСПΛΨТΨНΨНΧΨ ΨΗНΨ.

⁷⁴ При Д. Щерн инципитът е регистриран като седален.

283. Помощьница та велка • н стѣнѣ н тврѣдость ⁷⁵ Προστάτην σε μέγιστον, καὶ πρὸς Θεὸν ἀντιλήπτορα	Т. 4 гл. НБКМ 122. 26, 1/3. VII. Й.
284. Посъланъ бѣсть Гавриилъ архистратигъ Ἀπεστάλη Γαβριὴλ ὁ Ἀρχιστράτηγος	Б. 4 гл. Пог 531. 26/2, 7/4; НБКМ 122. 26, 7/4; НБКМ 896. 26, 7/4. VII. Й.
285. Посъланъ бѣсть серафимъ нногда Не е намерен гръцки текст ⁷⁶ .	Т. 8 гл. Брат. 6, 4/2; Унд 75. 8, 4/3. IV
286. Посъланъ бѣсть съ небесе Гавриилъ архангелъ Ἀπεστάλη ἐξ οὐρανοῦ Γαβριὴλ ὁ Ἀρχάγγελος	Слв. 6 гл. Пог 531. 26. St. B. II. S. 565. 14798.
287. Поунтаѣтъ прнжнтне твоје • бесплътнни ѹннове Поунтаѣтъ рождѣство ти бесплътннхъ ѹннове Не е намерен гръцки текст.	Б. НБКМ 122. 8; НБКМ 897. 8; НБКМ 523. 8; САНУ 287. 8; НБС 221. 8. САНУ 283. 6.
288. Поѣтъ всѣа тварь рождѣство ти • ангельскаѣ вонньства ⁷⁷ Γεραίρει πᾶσα τὸν τόκον σου ἀγγέλων στρατιά	Б. 4 гл. Брат. 8/2, 6/4; Зограф. 8/1, 6/4; Унд 75. 6, 6/4; Я 91. 8, 6/4. II. ГН. St. B. II. S. 528. 14377.
289. Поѣтъ кѣннѣи ѣвѣ • гласѣ непосрамьннн Поѣтъ (ѣвѣ) кѣннѣннн гласн непосрамьно (Поѣтъ ѣвѣ ннѣннн гласн • непосрамьннн) Не е намерен гръцки текст.	Т. 2 гл. Скоп. 8/1, 7/2. Зограф. 8/2, 7/2; САНУ 58. 8/2, 7/2. Брат. 8/1, 7/2. VIII. St. B. II. S. 579. 14956
290. Прнвлѣци насъ къ ѣдннмому желанню твоѣмому Ἐλκυσον ἡμᾶς πρὸς μόνην τὴν ἔφεσιν τὴν σὴν	Т. 4 гл. Брат. 8/2, 9/3; Зограф. 8/1, 9/3; САНУ 58. 8/1, 9/3; Унд 75. 6, 9/3; Я 91. 8, 9/3. II. ГН. St. B. II. S. 590. 15067.

⁷⁵ Прѣдъстателѣ та велка н къ Богоу застѣпница; Застѣпница та велкаѣго • къ Богоу поможенне. Част от текста, съответстващ на καὶ πρὸς Θεὸν ἀντιλήπτορα, изглежда е изгубен в преписа от НБКМ 122.

⁷⁶ Тропарьт липсва в достъпния ми гръцки текст на канона.

⁷⁷ Хвалнтъ всѣа тварь рождѣство ти • анѣльскаѣ вонньства.

<p>291. Пpи ндѣтѣ вьси вѣрѣниѣ • вѣспонимѣ врьстѣ прѣвѣстьниѣиѣ He e намерен грѣцки текст.</p>	<p>Слв. 6 гл. Скоп. 8.</p>
<p>292. Пpи нмъшии славлѣ страдалѣвѣскѣиѣ • пpи ндѣтѣ похвалниѣ Οἱ δόξης ἐρῶντες ἀθλητικῆς δεῦτε εὐφημῆσωμεν⁷⁸</p>	<p>Т. 8 гл. Брат. 6, 1/3; Зограф. 6, 1/3. Е.</p>
<p>293. Пpи пaдaиѣштa мa Бoжe пpи нми цeдpoтaмии си He e намерен грѣцки текст.</p>	<p>Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 1/1. IX. КП.</p>
<p>294. Пpи стѣпнѣтѣ н поурѣптѣтѣ бaлгoдѣтѣ вѣкoупѣ н мнлoстѣ Пpи стѣпнѣтѣ н пpи нмѣтѣ • бaлгoдaтѣ кoупѣнo • н мнлoстѣ Προσέλθετε ἀρύσασθε, χάριν ὁμοῦ καὶ ἔλεος</p>	<p>Т. 4 гл. САНУ 283. 6, 5/3; Я 84. 6, 5/3; Син 25. 6, 5/3. I. Й. St. B. II. S. 613. 15335.</p>
<p>295. Пpи нyаcтнѣмѣ cвѣтa нeвeцѣcтвѣнaгo • ѣкo нeвeцѣcтвѣнѣ Μεθέξει φωτὸς ἀύλοτάτου, ὡς αὐλὸς ὄντως Γαβριήλ</p>	<p>Т. 4 гл. Пог 531. 26/2, 3/1; НБКМ 122, 3/1; НБКМ 896. 26, 3/1. VII. Й.</p>
<p>296. Пpовндa дpевлe Нcaниa • вѣпниaшe влaдѣкo Тpонци⁷⁹ He e намерен грѣцки текст.</p>	<p>Т.Т. 2 гл. Скоп. 8/1, 3/4. VIII.</p>
<p>297. Пpовндѣии γoυδeca • ѣжe xотѣaшe пpѣвѣии aнгeлe⁸⁰ (Πpοπoвѣдaиa γoυδeca • ѣжe xотѣaшe пpѣвѣии aнгeлe) Προγνόντες τὰ θαυμάσια, ἃ ἔμελλες Πρωτάγγελε</p>	<p>Т. 4 гл. Ф.п. I. 72. 6, 5/1; САНУ 283. 6, 5/1; Драг. 6, 5/1; Я 84. 6, 5/1. I. Й. St. B. II. S. 620. 15408.</p>
<p>298. Пpοpαzουμѣнѣиимѣ дapοmѣ cиaиa Ὁ πpογwocтικῶ χαρίσματι ἐκλάμπων</p>	<p>Т. 8 гл. Я 84. 6, 4/2. St. B. II. S. 627. 15479. КГ.</p>

⁷⁸ BESM 2004, I:11.

⁷⁹ Вндѣаше дpевлe Нcaниa • вѣпниa влaдѣкo.

⁸⁰ Пpοпoвaиaиѣштѣн γoυδeca • ѣкoжe xотѣaшe пpѣвѣии aнгeлe.

<p>298. Прoсвѣштаемъ прнѣстнѣмъ • αρχιστρατιγε⁸¹ (Прoсвѣстннѣ прнѣстнѣмъ • Αρχιστρατιγε) Λαμπρυνόμενος μεθέξει Αρχιστράτηγε</p>	<p>Т. 4 гл. Пог 531. 26/2, 7/3. НБКМ 122. 26, 7/3. VII. Й.</p>
<p>299. Прoсвѣщѣн дрѣвле оумѣ вѣшьнаѣ Боже Не е намерен грѣцки текст.</p>	<p>Т. 2 гл. Брат. 8/1, 1/1; Зограф. 8/2, 1/2; САНУ 58. 8/2, 1/1; Скоп. 8/1, 1/1. VIII. St. B.II. S. 642. 15634.</p>
<p>300. Прoсвѣленѣго на горѣ свѣтѣн • н въ кѣпннѣ огньнѣ⁸² Τὸν ἐν ὄρει, ἀγίω δοξασθέντα, καὶ ἐν βάτω πυρὶ</p>	<p>И. 8 гл. НБКМ 897. 8, 8. St. B. II. S. 651. 15722. Я 84. 6, 9. КГ.</p>
<p>301. Прoсвѣлаѣштѣн ѳоудеса • ѣкоже хотѣаше прѣвѣн ангеле⁸³ Προγόντες τὰ θαυμάσια, ἃ ἔμελλες Πρωτάγγελε</p>	<p>Т. 4 гл. Син 25. 6, 5/1. I. Й. St. B. II. S. 620. 15408.</p>
<p>302. Прoсвѣлаѣ всѣа небесънаѣ • любовнѣ прнзѣваѣштннѣ⁸⁴ Ἐπίφανον πᾶσιν οὐρανόθεν, τοῖς πόθῳ ζητοῦσί σε αἰί</p>	<p>Т. 4 гл. НБКМ 896. 26, 3/3. VII. Й.</p>
<p>303. Прѣдѣлаѣ прѣнде ѣстѣствѣнѣнѣ • сѣдѣтелѣ Ὅρους παρῆλθες τῆς φύσεως, τὸν Δημιουργὸν</p>	<p>И. 8 гл. НБКМ 897. 8, 9; НБС 221. 8, 9; НБКМ 523. 8, 9; НБКМ 122. 8, 9; САНУ 287. 8, 9; БАН 23. 8, 9. V. Hannick 2006: 246, 247. Иѳ17.</p>
<p>304. Прѣдобрѣа двонце н прѣславънаѣ • Мнханѣ н Гаврннѣ Прѣдобрѣа вѣста • н прѣславънаѣ • Мнханѣ Ἦ περικαλῆς, δυὰς καὶ περίδοξος Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ</p>	<p>Т. 4 гл. Пог 531. 26/2, 9/4; НБКМ 896. 26, 9/3; НБКМ 122. 26, 9/4. VII. Й.</p>

⁸¹ Свѣтѣлостнѣ прнѣшѣемъ архистратнѣ.

⁸² Въ горѣ свѣтѣн • въ кѣпннѣ огньнѣн; На горѣ свѣтѣн просвѣленѣго • н въ кѣпннѣ огньнѣн.

⁸³ Прoсвѣдан ѳоудеса ѣже хотѣаше шрѣвѣн ангеле; Прoсвѣлаѣштѣн ѳоудеса • ѣже хотѣаше прѣвѣн ангеле.

⁸⁴ Ἰδὲν сѣ всѣмъ сѣ небесе • нже любовнѣн ѣтѣаштемъ.

305. Прѣдѣстатеѡа та велнка н кѣ Богоу застѣпннка ⁸⁵ Προστάτην σε μέγιστον, καὶ πρὸς Θεὸν ἀντιλήπτορα	Т. 4 гл. Пог 531. 26/2, 1/3. VII. Й.
306. Прѣдѣстонши прѣстолоу страшьноуємоу благодѣти ⁸⁶ Ἴσταται φρικτῶς, τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος	Т. 4 гл. НБКМ 122. 26, 9/1; НБКМ 896. 26, 9/1. VII. Й.
307. Прѣдѣстоѡа прнѣастниемѣ прѣвонауалънаѡа древлѣ ⁸⁷ Ἴστασο μεθέξεισιν θεαρχικαῖς, πάλαι Γαβριήλ	Т. 4 гл. НБКМ 896. 26, 4/1. VII. Й.
308. Прѣдѣстоѡа прѣстолоу тронѣскоуємоу • прнѣастниемѣ Παρεστικῶς τῷ θρόνῳ τῆς Τριάδος, μεθέξει τε θεοῦμενος	Т. 4 гл. Драг. 6, 3/1; Ф.п.І.72. 6, 3/1; Син 25. 6, 3/1; САНУ 283. 6, 3/1; Я 84. 6, 3/1. I. Й. St. B. II. S. 704. 16283.
309. Прѣдѣстоѡа прѣстолоу владнѣноу • сѣ Гаврииломѣ Не е намерен грѣцки текст.	Св. Без гл. Скоп. 8.
310. Прѣдѣстоѡашти крѣстоу твоємоу невалънаѡа агниѡа Παρεστῶσα τῷ Σταυρῷ σου ἡ ἀμόλυντος ⁸⁸	Крстб. САНУ 283. 6.
311. Прѣпѣтаѡа свѣтъ рождѣшнѡа всѣмѣ свѣтъ ⁸⁹ Не е намерен грѣцки текст.	Б. 8 гл. НБКМ 122. 8, 6/3; НБКМ 897. 8, 6/3; НБКМ 523. 8, 6/3; НБС 221. 8, 6/3. V.
312. Прѣсвѣтълаамн зарѡамн нзрадѣно (трнсвѣтъло) оукрашенн Не е намерен грѣцки текст.	Сх. 4 гл. ИлК. 8; Син 25. 6; Скоп. 8. St. B. II. S. 693. 16165.
313. Прѣсвѣтълаѡа дѣньсѣ моантѣнаѡа свѣтълость ⁹⁰ Ἵπερλάμπων σήμερον ταῖς τῆς πρεσβείας φαιδρότησι	Т. 4 гл. Брат. 8/2, 1/2; Зогр. I.e.7. 8/1, 1/2; САНУ 58. 8/1, 8/2; Я 91. 8, 1/1. II. ГН. St. B. II. S. 691. 16145.

⁸⁵ Застѣпннка та велнкаѡеѡо • кѣ Богоу поможеннѡе; Помошьннка та велнка • н стѣноу н тврѣдостѣ.

⁸⁶ Стонши страшьно прѣстолоу благодѣти слоужѡа.

⁸⁷ Стоѡашѣ прнѣастниемѣ богонауалънѡинѡмѣ древлѣ Гавриилѣ.

⁸⁸ Follieri 1962: 280.

⁸⁹ Всепѣтаѡа свѣта порождѣшнѡа всѣмѣ свѣтъ даѡжштаѡеѡо.

⁹⁰ Трѣсвѣтълаѡа дѣньсѣ • моантѣнаѡа свѣтълость.

314. Прѣславьно храма твоєго благоуѣпнїе Прѣславьнаѧ црѣкьви твоѧ подобїемъ Ἡ περίδοξος τοῦ οἴκου σου εὐπρέπεια	Т. 4 гл. Пог 531. 26/2, 7/2. НБКМ 896. 26, 7/2. VII. Й.
315. Прѣславьно ѧко прїнндетъ съ тѣломъ Παραδόξως ὅτι εἶξει μετὰ σώματος	Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 7/1. VI. St. В. II. S. 699. 16231.
316. Прѣстолоу прѣдѣстоѧштен прѣсвѣтлоу Прѣстолоу свѣтлоу прѣдѣстоѧштен Не е намерен грѣцки текст.	Сед. 8 гл. Илк. 8; Брат. 8; САНУ 58. 8; Скоп. 8. St. В. II. S. 703. 16272.
317. Прѣстолоу прѣдѣстоѧ · Трѣслъньнаѧго божьтва Θρόνῳ παριστάμενος, τῆς τρισηλίου Θεότητος	Сх. 4 гл. Пог 531. 26; НБКМ 896. St. В. II. S. 702. 16269.
318. Прѣстолоу страшьноу прѣдѣстоѧштен Не е намерен грѣцки текст.	Сед. 1 гл. Брат. 8; Скоп. 8. St. В. II. S. 703. 16274.
319. Прѣстѣпньнкѣи обанун · нудѣштннхъ отъврѣштн са Τὴν ἀπάτην διήλεγξας ⁹¹	Т. 8 гл. Брат. 6, 4/3; Зограф. 6, 4/3. Е.
320. Пѣснославословнмъ всен благаѧго Бога Пѣсьньно славнмъ всен благаѧго Бога Ὑμνολογήσωμεν πάντες, τὸν ἀγαθὸν Κύριον	Т. 4 гл. Син 25. 6, 1/3. САНУ 283. 6, 1/3; Я 84. 6, 1/3. I. Й. St. В. II. S. 727. 16525.
321. Пѣсьнь възпнїемъ ти радостнїѣ · радонн са ѧнстаѧ Ὡδὴν βοῶμεν σοι χαριστήριον χαῖρε σεμνή	Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 9/3. VI. St. В. II. S. 728. 16530.
322. Пѣсьнь възпнїемъ (въсн) люднїе · γούδньнїемου Богоу Пѣсьнь възпнїемъ люднїе · Богоу γούдньнїемου нашемоу Ἄσμα ἀναπέμψομεν λαοί, τῷ θαυμαστῷ Θεῷ ἡμῶν	И. 8 гл. НБКМ 897. 8, 1; НБКМ 523; 8, 1; НБКМ 122. 8, 1; САНУ 287. 8, 1; НБС 221, 8, 1; Я 84. 6, 1. V. St. В. II. S. 728. 16532.
323. Пѣсьнь възпнїемъ въсѣхъ творьцоу Не е намерен грѣцки текст.	Икс. Унд 75. 8.

⁹¹ BESM 2004, I:11.

<p>324. ПѢСНЬ СВАТѢИЖ СЪ ПРѢСТОЛЫ • Н НАУАЛЪНЪИМН СЛАМН Ὑμνον ἅγιον σὺν θρόνοις, καὶ Ἀρχαῖς καὶ Δυνάμεσι</p>	<p>Т. 4 гл. Син 25. 8, 4/2. III. Й.</p>
<p>325. РАДОСТН ВНА ВСЕБААГОСЛОВЕНА • РАДОУН СА УНСТАА Χαράς αἰτία ἢ παντευλόγητος χαῖρε σεμνή</p>	<p>Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 9/1. VI. St. B.III. S. 6. 16679.</p>
<p>326. РАДОСТН НАШЕН ХОДАТАН ГАВРННЛЕ Χαράς ἡμῖν πρόξενος Γαβριήλ</p>	<p>Т. 4 гл. Зограф. 8/1, 5/3; Унд 75. 6, 5/3; Я 91. 8, 5/4. II. ГН. St. B.III. S. 6. 16673.</p>
<p>327. РАДОУН СА БОГОНЕВѢСТО СВАТАА • РАДОУН СА Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Б. 8 гл. НБКМ 122. 8, 9/4; НБКМ 897. 8, 9/4; НБКМ 523. 8, 9/4; НБС 221. 8, 9/4; САНУ 287. 8, 9/4; БАН 23. 8, 9/4. V. ЙД.</p>
<p>328. РАДОУН СА ГАВРННЛЕ • ВЪЗВѢСТНТЕЛЮ БОЖЬЕГО ВЪПЪЛЪЦЕННА Χαίροις Γαβριήλ μυσταγωγέ, τῆς τοῦ Θεοῦ σαρκώσεως</p>	<p>Т. 8 гл. НБКМ 897. 8, 1/3; НБКМ 523. 8, 1/3; НБС 221. 8, 1/3; САНУ 287. 8, 1/3. V. ЙД.</p>
<p>329. РАДОУНТЕ СА СЪ НАМН • ВСІА АРХАНГЕЛЬСКАА УННОУАЛНА⁹² Συγχαρήτε ἡμῖν, ἅπασαι αἱ τῶν Ἀγγέλων ταξιαρχίαι</p>	<p>Слв. 6 гл. Драг. 8; Ф.п.І. 72. 8; Брат. 6; Син 25. 6; Унд 75. 6.</p>
<p>330. РАДОУІЕМЪ СА ВСЕН ВѢРЪННН Н АНКОУІЕМЪ • ВЪ ПАМАТЬ ТН⁹³ Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 2 гл. Брат. 8/1, 9/3. VIII.</p>
<p>331. РАДОУІЕТЪ СА ВѢРЪНЪИХЪ МЪНОЖЬСТВО ХВАЛШТЕН ТА Ἀγάλλεται, τῶν Πιστῶν ἢ πληθὺς εὐφημοῦσά σε</p>	<p>Т. 4 гл. Драг. 8, 6/1; Ф.п.І.72. 8, 6/1; Син 25. 8, 6/1. III. Й.</p>
<p>332. РАЗДѢЛЕН СѢЩЬСТВОМЪ БОЖЬСТВА • НА СТРАНАХЪ Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 6/2. IX. КП.</p>

⁹² СЪРАДОУНТЕ СА СЪ НАМН • (ВСІА) АРХАНГЕЛЬСКАА УННОУАЛНА; АНКОУНТЕ НЪИЪ СЪ НАМН • СТАРЪНШННЪИ АНГЕЛЬСКЪИА

⁹³ ВЪЗРАДОУІЕМЪ СА ВѢРЪННН • Н АНКЪСТВОУІЕМЪ ВСЕН. В САНУ 58 първата лексема от тропара липсва.

333. Ραζληγυνηζιν образъ Сѣпасе· твонхъ ουβο вонньствъ ⁹⁴ Не е намерен гръцки текст.	Т. 2 гл. Брат. 8/1, 5/2. VIII.
334. Ραζουμъ тѣ велнѣμου н прѣвомου ⁹⁵ Ραζουμн велнѣагѣго тѣ н прѣвагѣго Νοὶ τῷ μεγάλῳ τε καὶ πρώτῳ	Т. 4 гл. НБКМ 122. 26, 8/2, НБКМ 896. 26, 8/2. VII. Й.
335. Ραζουμьно твоѣμου ροждѣствоу дѣвнице (Ραζουμьно твоѣμου творѣцю дѣвнице) Νοερῶς τοῦ σοῦ Παρθένε, τοκετοῦ τὸ παράδοξον	Б. 4 гл. Драг. 8, 4/4; Ф.п.І.72. 8, 4/4; Син 25. 8, 4/4. III. Й.
336. Ραζουμьнѣинхъ н бесплѣтнѣинхъ υηνοηαυαλβηηκῶ Νοερῶν ἄσωμάτων ταξίαρχος, πρεσβευτῆς	Т. 4 гл. Драг. 8, 8/1; Ф.п.І.72. 8, 8/1; Син 25. 8, 8/1. III. Й.
337. Ραζουμьнѣинхъ тѣ аγγελъ· показа Βογъ прѣвѣше Νοερῶν Ἀγγέλων σε, ἀνέδειξε Θεός, ἀνωτέραν	Б. 4 гл. Драг. 8, 5/4; Ф.п.І.72. 8, 5/4; Син 25. 8, 5/4. III. Й.
338. Ρεγε вѣ кѣннгахъ сн ѱловѣколюбѣе ⁹⁶ Ρεγε вѣ пнсаннхъ сн ѱловѣколюбѣе Ἐφης φιλόανθρωπε ἐν γραφαῖς σου	Икс. 2 гл. Драг. 6, 8; Ф.п.І. 72. 8; Син 25. 6; САНУ 283. 6; НБС 221. 8; НБКМ 122. 8; НБКМ 897. 8; САНУ 287. 8; Я 84, 6; Я 91. 8. St. В. III. S. 64. 17311.
339. Ροδοδαννιῶ ουβο πεць сѣтворн <u>Δροσοβόλον μὲν τὴν κάμινον εἰργάσατο</u>	И. 6 гл. Пог 531. 26/1, 7. VI. Азб.
340. Рѣка вожѣствнѣинхъ н ѱбствнѣинхъ κρῆνн тн Ὁ ποταμὸς τῶν θείων καὶ σεπτῶν σου αἱμάτων	Т. 8 гл. Я 84. 6, 7/1. St. В. III. S. 85. 17532. КГ.
340. Рѣкѣ огньнѣѣ текѣштѣ· н мѣножество прѣстолоу Не е намерен гръцки текст.	Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 5/1. IX. КП.

⁹⁴ Иѣко ραζληγυνηζин зракъ Сѣпасе твонхъ вонньствъ, Иѣко ραζληγυνηζин образн Сѣпасе твонхъ ουβο вонньствъ.

⁹⁵ Ουμѣ велнѣѣмѣ же н прѣвѣѣмѣ.

⁹⁶ Ψловѣколюбѣе множество ραδoвaтн сѣ аγγελъ.

<p>341. САМОВНДЪЦН ЖЕ НАСЪ РАДН· ПЛЪТЪИЖ ІАВЛЪШАІЕГО СΛ Οἱ αὐτόπται τοῦ δι' ἡμᾶς, σώματι φανέντος ἐπὶ γῆς</p>	<p>Т. 4 гл. Драг. 6, 8/2; Ф.п.І.72. 6, 8/2; Син 25. 6, 8/2. І. Й.</p>
<p>342. СВѢТА СН НСПЛЪНЕНЪ ПРНСНО· Н ТВОРА ХОТЪННІЕ Φωτὸς ὢν ἀνάπλεως αἰεί, καὶ ποιῶν τὸ θέλημα</p>	<p>Сх. 1 гл. Пог 531. 26.</p>
<p>343. СВѢТНЛЪННКА ДЪВА ВЪСЕСВѢТЪЛАІА· ΜΗΧΑΗΛΑ Η ΓΑΒΡΗΗΛΑ Οἱ φωστήρες οἱ δύο οἱ πάμφωτοι, Μιχαὴλ Γαβριήλ</p>	<p>Т. 4 гл. Драг. 8, 8/2; Ф.п.І.72. 8, 8/2; Син 25. 8, 8/2. ІІ. Й.</p>
<p>344. СВѢТОДАТЕІА ВЛАДЪІКЪІ РАДОУН СΛ РОДНТЕЛЪННЦЕ Φωτοδότου δεσπότηу χαῖρε λοχεύτρια</p>	<p>Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 8/3. VI. St. В.ІІІ. S. 104. 17710.</p>
<p>345. СВѢТЪ БАНСТАННА· РОЖДЪСТВА ТВОІЕГО ВЪСНІА СВѢТЪ БАНСТАННА· РОДЪСТВА ТВОІЕГО ΠΡΟΣΗΛΩΣ СВѢТЪ БАНЦАННА· РОЖДЪСТВОМЪ ТΗ ВЪСНІА Φέγγος ἀστραπῆς, τοῦ τόκου σου ἔλαμψε</p>	<p>Б. 4 гл. Пог 531. 26/2, 9/5; НБКМ 896. 26, 9/4; НБКМ 122. 26, 9/5. VII. Й.</p>
<p>346. СВѢТЪ ВЪ СЪНН СЪМРЪТЪНЪН СЪДАЦННМЪ Φῶς τοῖς ἐν σκίᾳ τοῦ θανάτου καθεζομένοις</p>	<p>Б. 8 гл. Я 84. 6, 9/4. St. В. ІІІ. 117. 17860. КГ.</p>
<p>346. СВѢТЪ ІАВНАЪ ІЕСН ЦЕΔΡЕ АНГЕΛЪ ТВОИХЪ Φῶτα ἀνέδειξας οἰκτίρμον, τῶν Ἀγγέλων σου</p>	<p>Т. 8 гл. НБКМ 122. 8, 7/1; НБКМ 897. 8, 7/1; НБКМ 523. 8, 7/1; НБС 221. 8, 7/1; САНУ 287. 8, 7/1; БАН 23. 8, 7/1. V. ЙД.</p>
<p>347. СВѢТЛОСТНІЖ ПРНМЪШАІЕМЪ ΑΡΧΗΣΤΡΑΤΗЖЕ⁹⁷ Λαμπруνόμενος μεθέξει Ἀρχιστράτηγε</p>	<p>Т. 4 гл. НБКМ 896. 26, 7/3. VII. Й.</p>
<p>348. СВѢТЪЛЪ ВНДЪННІЕМЪ ІАВН СΛ· СВѢТЪЛЪНШНІА Λαμπρὸς τῷ εἶδει φαινόμενος φαιδρότερα</p>	<p>Т. 4 гл. Брат. 8/2, 6/3; Зограф. 8/1, 6/3; САНУ 58. 8/1, 6/3; Унд 75. 6, 6/3; Я 91. 8, 6/3. ІІ. ГН. St. В.ІІІ. S. 128. 17980.</p>

⁹⁷ Просвѣштаіемъ прнчѣстніемъ архистратнже.

349. СВАТѢ КГДА ТА ВНДѢ• СТОАШТАКЕГО Ζαχαρια ⁹⁸ Ὁ θεῖος ὡς εἶδὲ σε, καιρῷ τοῦ θυμιάματος	Т. 4 гл. НБКМ 122. 26, 5/3. VII. Й.
350. СВАТНН ПРОВЗВѢСТНША ПРΟΡΟΥСТНН ТА ГЛАСН Ἰεραὶ προκατήγγειλαν τῶν προφητῶν σε φωναί	Б. 8 гл. Я 84. 6, 8/4. St. В. III. S. 188. 18083. КГ.
350. СВАЩЕНОСЛОВНИЕМЪ СВАЩЕНЪИМН ТА• ЛЮДНІЕ СВАЩЕННН СВАТОСЛОВЕСЪ ТА СВАТЪИМНН• ЛЮДНІЕ ПОИЖТЪ ТА СВАЩЕНЬСТВОА СВАЩЕННН• ЛЮДН сващениовесеаще са Ἱερολογίαις ἱεραῖς σε, λαὸς ἱερὸς ὑμνεῖ γηθόμενος	Т. 4 гл. Пог 531. 26/2, 8/1; НБКМ 122. 26, 8/1; НБКМ 896. 26, 8/1 VII. Й.
351. СѢ БЛАГОЛѢПНІЕ АРХАНГЕЛЕ• ТВОИЕГО БОЖЬСТВНАКЕГО ДОМА ⁹⁹ Ἴδου ἡ εὐπρέπεια τοῦ σοῦ, Ἀρχάγγελε, θεῖου οἴκου	Т. 4 гл. Драг. 8, 9/1; Ф.п.І.72. 8, 9/1; Син 25. 8, 9/1. III. Й.
352. СѢ ВЪЗВАННІЕ НЪИНѢ ІАВН СА• АРХАНГЕЛА ГЛАСОМЪ He e намерен гръцки текст.	Сх. 4 гл. Пог 531. 26.
353. СѢДМЪ СѢДМНЦЕИЖ ПЕЦЬ• ХАЛДЕНСКЪИ МѢУНТЕАЬ Ἐπταπλασίως κάμινον, Τῶν Χαλδαίων ὁ τύραννος	И. 8 гл. Брат. 6, 8; Зограф. 6, 8; Унд 75. 8, 8; Скоп. 8/2, 8. IV. St. В. III. S. 172. 18461.
354. СЕНАХРИМОВН ІАКОЖЕ ДРЕВЛЕ• ЛЮДНІЕ МЪНОГЪ ПОВѢДН ¹⁰⁰ Σεναχηρεῖμ ὥσπερ πάλαι, λαὸν πολλὸν κατέστρωσας	Т. 4 гл. Драг. 6, 4/1; Ф.п.І.72. 6, 4/1. I. Й.

⁹⁸ Божественъин іако вндѢ та• въ врѣма кажденья; Ноанъ божественъин іако та вндѢ• въ врѣма.

⁹⁹ Велье боголѣпнїе архангеле твоего божественнаго дома.

¹⁰⁰ Сѣде на херувимѢ• іакоже древле люднїе мѣногѣ повѣдн, іакоже снхеримъ люднїе мѣногѣ повѣдн.

355. СНАЛОЖЪ БОЖНІЕЖЪ ВОИЕВОДА СН • АНГЕЛОМЪ ПРЪХВАЛЪНЕ Ῥώμη τῆ θεία, Στρατηγὲ τῶν Ἀγγέλων панεύφημε	Т. 4 гл. Драг. 8, 3/1; Ф.п.І.72. 8, 3/1; Син 25. 8, 3/1. III. Й.
356. СНАЗЪ ЖЕ Н ПРЪСТОЛН • НСТННЬНО СЪЛНКОУЖЩЕ Δυνάμεων καὶ θρόνων, χοροῖς συγχορεύων	Т. 8 гл. Брат. 6, 9/3; Зограф. 6, 9/3; САНУ 58. 6, 9/3; Унд 75. 8, 9/3. IV. Кл.
357. СКОРННЕ Н СЪСЪДЪ ВЕЗНАУАЛЪНАЕГО СЛОВА (СЪИНА) ¹⁰¹ Не е намерен гръцки текст.	Б. 2 гл. Брат. 8/1, 6/5; Зограф. 8/2, 6/4; САНУ 58. 8/2, 6/5. VIII.
358. СЛАВЪ БОЖНІА МЪДРЕ АРХАНГЕЛ НАСЪЩІА СА Не е намерен гръцки текст.	Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 3/3. IX. КП.
358. СЛАВЪНО ВЛАГОУПНІЕ ХРАМА ТВОЕГО Ἡ περίδοξος τοῦ οἴκου σου εὐπρέπεια	Т. 4 гл. НБКМ 122. 26, 7/2. VII. Й.
359. СЛАВЪНО ПРИСНОДЪВО • СЛАВАТЪ ПРЪХВАЛЪНО АНЦН Не е намерен гръцки текст.	Б. 8 гл. Скоп. 8/2, 5/4. IX. КП.
360. СЛАВЪНЪЖИЖ Н НЕСКВЪРНЪЖИЖ БОГОРОДНЦЪ Τὴν ἔνδοξον καὶ ἄχραντον Θεοτόκον	Б. 8 гл. САНУ 283. 6. St. В. III. S. 207. 18828.
361. СЛАВЪ КОУПЬНО ОУКРАШЪ СА БОЖЪСТВЪНЪЖИЖ Не е намерен гръцки текст.	Т. 4 гл. НБКМ 896. 26, 8/4.
362. СЛОВОМЪ ВЪСІЖ СНАЛЪ МЪСЛЪНЪЖИЖ Λόγων πᾶσαν δύναμιν ἢ νοερά	Т. 4 гл. Я 91. 8, 4/3. St. В. III. S. 220. 18964. II. ГН.
362. СЛОВОМЪ СВОИМЪ СЪСТАВЪНЪЖИМЪ • АНГЕЛСКОЕ КЕСТЪСТВО СЛОВОМЪ ТВОИМЪ НПОСТАСЪНЪЖИМЪ АНГЕЛСКОЕ КЕСТЪСТВО Λόγω σου τῶ ἐνυποστάτω, τῶν Ἀγγέλων τὴν πληθὺν	Т. 8 гл. НБКМ 122. 8, 7/3; НБКМ 897, 8, 7/3, НБКМ 523. 8, 7/3; НБС 221. 8, 7/3, САНУ 287. 8, 7/3; БАН 23. 8, 7/3. V. ЙД.
363. СЛОУЖИТЕЛН УЪСТЪНАЕГО БОЖНЕГО ХВАЛЕННА Μύσται σεπτοί, τῆς Θεοῦ αἰνέσεως	Т. 8 гл. НБКМ 897. 8, 6/2; НБКМ 122. 8, 6/2; НБКМ 523. 8, 6/2; НБС 221. 8, 6/2; САНУ 287. 8, 6/2. V. ЙД.

¹⁰¹ Кнвоте н съсѣде безнауалънаево сына.

<p>364. СЛОУЖИТЕЛІА СВАТЪНА ТРОНЦА· ПЪСНЫМН ХВАЛЪНЫМН Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Сх. 6 гл. Скоп. 8.</p>
<p>365. СЛЪНЦОУ НОСНО· ТВОЕ БЪСТЪ· ПРЪУНОТОЕ УРЪВО Ἡλίου ὄχημα, ἢ σὴ γενήσεται, Παναγία κοιλία</p>	<p>Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 4/1. VI. St. В.III. S. 314. 20024.</p>
<p>366. СЛЪНЪУНЫМН ЛΟΥАМН· БОЖЪТВЪНАІЕГО СВЪТА¹⁰² Τῆς ἠλιακῆς ἀκτῖνος τοῦ Θεοῦ φωτός</p>	<p>Слв. 4 гл. НБКМ 122. 8; НБКМ 897. 8. St. В.III. S. 313. 20022.</p>
<p>367. СЛЪШН ДЪВНЦЕ ОТРОКОВЦЕ· А РЕУЕТЪ· ТН ОУБО ГАВРННАЪ Ἄκουε κόρη παρθένε ἀγνή, Εἰπάτω δὴ ὁ Γαβριήλ</p>	<p>И. 4 гл. САНУ 58. 8/1, 8. II. St. В. III. S. 230. 19080</p>
<p>368. СТАЪПЪ ОГНЪНЪ ВНАЪ ТА· АРХИПЪ БОГОМЪДЪРИН Στῦλος πυρὸς καθωράθης, Ἀρχίπω τῷ θεόφρονι</p>	<p>Т. 4 гл. Син 25. 6, 4/3. I. Й.</p>
<p>369. СЛЪЗНЪНА ПОТОКЪ· КРЪВЪНЫМН СТРОУАМН Ρὰ τῶν δακρῦων ρεῖθρα τοῖς κρουνοῖς τῶν αἱμάτων</p>	<p>Т. 8 гл. Я 84. 6, 7/3. St. В. III. S. 282. 19105. КГ.</p>
<p>369. СТОИШН СТРАШЪНО· ПРЪСТОЛОУ БЛАГОДЪТН СЛОУЖА¹⁰³ Ἴσταται φρικτῶς, τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος διακονούμενος</p>	<p>Т. 4 гл. Пог 531. 26/2, 9/1. VII. Й.</p>
<p>370. СТОИАШЕ ПРНУАСТНІЕМЪ БОГОНАУАЛЪНЫМЪ· ДРЕВЛЕ ГАВРННАЕ¹⁰⁴ Ἴστασο μεθέξει θεарχικαῖς, πάλαι Γαβριήλ</p>	<p>Т. 4 гл. Пог 531. 26/2, 4/1; НБКМ 122. 26, 4/1. VII. Й.</p>
<p>371. СТОИАШТА ТА ДРЕВЛЕ· ДАННАЪ ІАКО ВНАЪ СТОИАШТА ТА ННОГДА· ДАННАЪ ІАКО ВНАЪ Συνεστῶτά σε ποτέ, ὁ Δανιήλ ὡς κατεῖδε</p>	<p>Т. 4 гл. Драг. 6, 7/1. Ф.п.І.72. 6, 7/1; Син 25. 6, 7/1; САНУ 283. 6, 7/1; Я 84. 6, 7/1. I. Й. St. В.III. S. 241. 19212.</p>

¹⁰² Нже СЛЪНЪУНЫМН ЛΟΥАМН· БОЖЪТВЪНАІЕГО СВЪТА.

¹⁰³ ПРЪДЪСТОИШН ПРЪСТОЛОУ СТРАШЪНОУІЕМОУ БЛАГОДЪТН.

¹⁰⁴ ПРЪДЪСТОИА ПРНУАСТНІЕМЪ ПРЪВОНАУАЛЪНАА ДРЕВЛЕ.

<p>372. СТРАДАННІА СІ ПЪУННІА• ПРЪПЛОУЛЪ ІЕСН СЛАВЪНЕ¹⁰⁵ Τῶν αἰκισμῶν τὴν ἄβυσσον διεπέρασας¹⁰⁶</p>	<p>Т. 4 гл. САНУ 58. 6, 8/3. Е.</p>
<p>373. СТРАЖДЪЩІННІМЪ Н ПЛАВАІЩІННІМЪ• НЖЕ ВЪ БЪДАХЪ Νοσοῦντων καὶ πλεόντων, καὶ τῶν ἐν ἀνάγκαις</p>	<p>Т. 8 гл. Брат. 6, 9/1; Зограф. 6, 9/1; САНУ 58. 6, 9/1; Унд 75. 8, 9/1. IV. Кл.</p>
<p>374. СТРАХЪ ТВОИ ГОСПОДИ• ВЪСАДИ ВЪ СРЪДЦА РАВЪ ТВОИХЪ Τὸν φόβου σου Κύριε, ἐμφύτευσον ταῖς καρδίαις</p>	<p>И. 8 гл. НБКМ 897. 8, 3; НБКМ 122. 8, 3; НБКМ 523. 8, 3; НБС 221. 8, 3; САНУ 287. 8, 3. V.</p>
<p>375. СТРАШЪНЪ ПАУЕ ОУМА• ІАКОЖЕ ВЪПНИЖЪ КЪННІГЪ Страшънъин пауе оума• іакоже вѣпнижѣ кѣннигѣ Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 2 гл. Брат. 8/1, 3/1; Зограф. 8/2, 3/1; САНУ 58. 8/2, 3/1; Скоп. 8/1, 3/1. VIII. St. B.III. S. 260. 19420.</p>
<p>376. СТРАШЪНЪИН ПАУЕ ОУМА ТВОИ ПРЪСТОЛН СЪТЪ БОЖЕ Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 2 гл. Брат. 8/1, 4/1; Зограф. 8/2, 4/1; САНУ 58. 8/2, 4/1; Скоп. 8/1, 4/1. VIII. St. B. III. S. 259. 19404.</p>
<p>377. СВЪНТЪКЪ ТА ПРОВНДЪ ПРΟΡΟΚЪ• ВЪ НЕМЪЖЕ СЛОВО Τόμον σε προεώρα ὁ Προφήτης, ἐν ᾧ Λόγος</p>	<p>Б. 4 гл. Драг. 6, 6/3; Ф.п.І.72. 6, 6/3; Син 25. 6, 6/4; САНУ 283. 6, 6/4; Я 84. 6, 6/4. I. Й. St. B.III. S. 285. 19699.</p>
<p>378. СВЪДЪВЪИИ ДРЕВЛЕ СЪКРЪВЕНАІА• ТАННЪСТВА СЪКАЗОУІА ІЕЖЕ ДРЕВЛЕ СЪКРЪВЕНΟΙЕ• ТАННЪСТВО Γνωρίζων τὸ πάλαι κεκρυμμένον, Μυστήριον</p>	<p>Б. 4 гл. НБКМ 896. 26, 3/4; Пог 531. 26/2, 3/4. VII. Й.</p>
<p>379. СВЪДЪЩІТЕН ТА ПРЪУНСТАІА• АНГЕЛЪ УННОУАΛΛΗΝА Γνόντες σε, πανάχραντε, οἱ τῶν ἀγγέλων ταξίарχοι</p>	<p>Б. 4 гл. Брат. 8/2, 1/4; Зограф. 8/1, 1/4; САНУ 58. 8/1, 1/4; Унд 75. 6, 1/4; Я 91. 8, 1/5. II. ГН. St. B.III. S. 294. 19802.</p>

¹⁰⁵ Мъвенниа си пѣуниѣ прѣшьлъ іесн славъне.

¹⁰⁶ BESM 2004, I:12.

<p>380. СЪВЪТЪ ІΑΖΥΚΟΜЪ ΡΑΖΟΡΗ• ВЪРѢ ΠΡΑΒΟΣΛΑΒΗΝΨΙΪ СЪВЪТЪ ІΑΖΥΚΟΜЪ ΡΑΣΥΠΗ• ВЪ ВЪРѢ ΠΡΑΒΟΣΛΑΒΗΤΗΝ Βουλὰς ἔθνῶν διασκεδάσον, τὴν Πίστιν τὴν ὀρθόδοξον</p>	<p>Т. 4 гл. Пог 531. 26/2, 6/3. НБКМ 896. 26, 6/3; НБКМ 122. 26, 6/3. VII. Й.</p>
<p>381. СЪ ГАВРΗΝΗΛΟΜЪ СВАΤΕ• Н СЪ ΠΡΟΥΝΗΗ ΑΠΟΣΤΟΛΩΙ Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 8/3. IX. КП.</p>
<p>382. СЪΓΛΑСЬНО БОГОРОДНИЦѢ ТА СΛΑΒΟΣΛΟΒΗΜЪ Συμφώνως Θεοτόκε, σὲ δοξολογοῦμεν</p>	<p>Б. 8 гл. Брат. 6, 9/4; Зограф. 6, 9/5; САНУ 58. 6, 9/5; Унд 75. 8, 9/4. IV. Кл.</p>
<p>383. СЪ ΛΗΚΥΙ ΒΕСПΛЪΤЪНЪΙΗΜΗ• ΥΛΟΒΎΥΣΚΥΙΗ ΡΟΔЪ Σὺν χοροῖς Ἀσωμάτων, τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος</p>	<p>Т. 8 гл. Брат. 6, 7/1; Зограф. 6, 7/1; САНУ 58. 6, 7/1; Унд 75. 8, 7/1. IV. Кл.</p>
<p>384. СЪΜΟΤΡΗΝЪЗ ДΑΝΗΝΗΛЪ• ВΗΔЪ ТА ΣΤΟΙΪΣΤΑ ΒΛΑЖЕНЕ Ἀποσκοπήσας Δανιήλ, εἶδε συνεστῶτά σε μάκαρ</p>	<p>Т. 4 гл. Драг. 8, 7/1; Ф.п.І.72. 8, 7/1; Син 25. 8, 7/1. III. Й.</p>
<p>385. СЪΜΥΣΙСЬНО ОБΛΗΥΗΛΑ ΙΕСН ΥΝСТАІА• НΨ ΒΛΑΓΟΗΖΒΟΛΗΛЪ ΙΕСΤЪ Ἐμφρόνως ἔλεξας σεμνή, ἀλλ' εὐδόκησεν οὕτως</p>	<p>Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 3/2. VI. St. В.III. S. 316. 20057.</p>
<p>386. СЪΜΨΙΑΙΕΤЪ ΜΑ ВΕΨΗ ΒΕΛΗΥΕСТВО Συνταράσσει με τοῦ πράγματος τὸ μέγεθος</p>	<p>Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 7/3. VI. St. В.III. S. 316. 20050.</p>
<p>387. СЪ ΚΑΔΗΛΗΝЪΙΗΜΗ ΟΥСЪТЪНАМН ТΕΒЪ ΡΑΔΟСТЬНО¹⁰⁷ Στόμασι πηλίνοις σε χαρμονικῶς, πύρινον τῆ φύσει</p>	<p>Т. 4 гл. НБКМ 896. 26, 4/2. VII. Й.</p>
<p>388. СЪΚΑΖΟΥΪΪ ΤΕΒЪ Н ΡΑΖΟΥΜΕΤΗ ΠΡΗΣНОДЪВО Ῥητορεύω σοι καὶ σύνες ἀεὶ παρθένε</p>	<p>Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 7/2. VI.</p>

¹⁰⁷ ΟΥСЪТЪ ВЪРΗНЪΙΗΝ ТА ΡΑΔΟСТЬНО• ΟΓΝΗΛΑΙΕΓΟ ΙΕСТЪСΤВА.

<p>389. Съказоуѣже еже дрѣвле съкръвеноіе· танньство отроковнице Γνωρίζων τὸ πάλαι κεκρυμμένον, Μυστήριον Κόρη</p>	<p>Б. 4 гл. Пог 531. 26/2, 3/4. VII. Й.</p>
<p>390. Съкроушнша таннаиа· нже отъ агаръ стадоу твоіеіеіу Θραῦσον τὰ φρούγματα, τῶν ἐκ τῆς Ἄγαρ τῆ ποίμνη</p>	<p>Сх. 4 гл. Пог 531. 26; НБКМ 896.</p>
<p>391. Съпаса н Бога нзбавнтеліа· н владѣикѣ Τὸν Σωτῆρα καὶ Θεόν, καὶ Λυτρωτὴν καὶ Δεσπότην</p>	<p>Б. 4 гл. Драг. 6, 7/3; Ф.п.І.72. 6, 7/3; Син 25. 6, 7/3; САНУ 283. 6, 7/4; Я 84. 6, 7/3. I. Й. St. В.ІІІ. S. 327. 20181.</p>
<p>392. Съпаси въ огни авраамьскаѣ си дѣти Ὁ διασώσας ἐν πυρὶ, Τοὺς Ἀβραμίους σου παῖδας¹⁰⁸</p>	<p>И. 4 гл. Син 25. 8, 7. III.</p>
<p>393. Съпаси ма дѣво погроуѣаіеіа шогумомѣ Διάσωσόν με Κόρη βυθιζόμενον ἐν τῷ σάλω</p>	<p>Б. 8 гл. Я 84. 6, 5/4. St. В. III. S. 332. 20231. КГ.</p>
<p>393. Сърадѣйте са съ нами· (всѣа) архангелъскаѣ¹⁰⁹ Συγχαῖρητε ἡμῖν, ἅπασαι αἱ τῶν Ἀγγέλων ταξιαρχίαι</p>	<p>Слв. 6 гл. Зограф, 8, Драг. 6; Ф.п.І 72. 6; Скоп. 8; Син 25. 6,8; НБКМ 122. 8; НБКМ 897. 8; НБС 221. 8; НБКМ 523. 8; САНУ 287. 8; Я 84. 6; Я 91. 8. St. В.ІІІ. S. 339. 20310.</p>
<p>394. Съставнмъ дньсь· лнкѣ божѣствънънѣ¹¹⁰ Съставнмъ дньсь· лнкѣ о Божѣ веселѣце са Στησώμεθα σήμερον, χοροὺς ἐνθέους</p>	<p>Т. 4 гл. Пог 531. 26/2, 1/2. НБКМ 896. 26, 1/2. VII. Й.</p>
<p>395. Съсѣдъ нзавіаіетъ нсѣвліеннїемъ рѣкѣ ангеле Ἡ κρήνη προχέει ἰαμάτων ποταμοῦς</p>	<p>Т. 4 гл. САНУ 283. 6, 9/3; Я 84. 6, 9/3. I. St. В.ІІІ. S. 344. 20359.</p>

¹⁰⁸ Hannick 2006: 137, 137.

¹⁰⁹ Ραдоуште са съ нами· всѣа архангелъскаѣ ѳннопаулаіа; лнкоуште нзїнѣ съ нами старѣншннѣ ангелъскѣнѣ.

¹¹⁰ Вѣтворнмъ дньсь лнкѣ свѣтѣн веселѣце са.

396. <u>СЪТВОРН ДРЪЖАВѢ • МЪШЬЦЕИЖ СВОЕИЖ</u> <u>Ἐποίησε κράτος, ἐν βραχίονι αὐτοῦ</u>	И. 4 гл. Драг. 6, 9; Син 25. 6, 9; САНУ 283. 6, 9; Я 84. 6, 9. I. St. В. III. S. 346. 20384.
397. СЪ НЕПРЪКЛОНЪНИН НА ГОРЪШАИА • СВОИМЪ ПРНСВОЕИНИЕМЪ ¹¹¹ Σὺ ἀκλινεῖς πρὸς τὸ χεῖρον, τῆ πρὸς σὲ ἐγγύτητι	Т. 8 гл. НБКМ 523. 8, 5/3. V. ЙД.
398. <u>СЪДАН ВЪ СЛАВЪ НА ПРЪСТОЛЪ</u> <u>БОЖЬСТВЪНИМЪ</u> <u>Ὁ καθήμενος ἐν δόξῃ ἐπὶ θρόνου θεότετος</u>	И. 4 гл. Драг. 8, 4; Ф.п. I. 72. 8, 4; Син 25. 8, 4; III. Й; Унд 75 ¹¹² . 6, 4. St. В. III. S. 360. 20545.
399. СЪДЕ НА ХЕРОУВНИМЪ ЯКОЖЕ ДРЕВЕЛЪ • ЛЮДНІЕ МЪНОГЪ ПОВЪДН ¹¹³ Σεναχηρεῖμ ὡσπερ πάλαι, λαὸν πολὺν κατέστρωσας	Т. 4 гл. Син 25. 6, 4/1. I. Й.
400. ТАННА ПРЪСЛАВЪНАИА • АНГЕЛСТНИ ВЪША УННИ СЪПАСЕ Не е намерен гръцки текст.	Т. 2 гл. Брат. 8/1, 8/1; Зограф. 8/2, 8/1, САНУ 58. 8/2, 8/1; Скоп. 8/1, 8/1. VIII. St. В. III. S. 363. 20574.
401. ТАННОМЪ ОУЧЕНИКЪ НЕБЕСЪНАИЕГО ЦЪСАРИА Не е намерен гръцки текст.	Сх. 1 гл. Брат. 6; САНУ 58. 6. Е.
402. <u>ТАНИЖ ПРЪСЛАВЪНИЖ • ВАВУЛОНЬСКАИА</u> <u>ПОКАЗА ПЕЩЪ</u> <u>Μυστήριον παράδοξον ἢ Βαβυλῶνος</u> <u>ἔδειξε κάμινος</u>	И. 2 гл. Брат. 8/1, 8; Зограф. 8/2, 8; Скоп. 8/1, 8; САНУ 58. 8/2, 8; Син 25. 6, 8 ¹¹⁴ . VIII. St. В. III. S. 364. 20587.

¹¹¹ ТЪ НЕПРЪКЛОНЪНИН НА ГОРЪШАИА • СВОИМЪ ПРНСВОЕИНИЕМЪ, ТЪ НЕПРЪКЛОНЪНИН НА ГОРЪШАИА • КЪ ТЕБЪ ПРНБАНЖЕНИЕМЪ.

¹¹² В Унд 75 в IV песен на канона от Службата за 6 септ. има два ирмоса – началото на СЪДАН ВЪ СЛАВЪ НА ПРЪСТОЛЪ е от Йосифовия канон Божьствъниимъ свѣтълостн, което е добавено пред ирмоса Ненслѣдъноиемоу божью свѣтоу от канона Въстрѣблъ всѣмъ слоужьбно, поместен в тази Служба.

¹¹³ СЕНАХИРИМОВИ ЯКОЖЕ ДРЕВЕЛЪ ЛЮДНІЕ МЪНОГЪ ПОВЪДН, ЯКОЖЕ СИХЕРНИМЪ ЛЮДНІЕ МЪНОГЪ ПОВЪДН.

¹¹⁴ Ирмосът в Син 25 е поместен към VIII песен на Йосифовия канон на IV гл. НАУАЛЪНИКА АНГЕЛОМЪ, въпреки че е на II гл. С този ирмос започва VIII песен на канона Просвѣщън дравлаиА оумъ с предполагаем непреводен произход.

<p>403. ТВОРАН АНГЕЛЪИ СВОΙΑ (ТВОΙΑ) ΔΟΥΧЪИ· ꙗкоже пишеть ТВОРАН АНГЕЛЪИ СВОΙΑ· ꙗкоже ѳестъ пишано ΔΟΥΧЪИ Ο ποιῶν τοῖς Ἀγγελουc σου, ὡc περ γέγραπται πνεύματα</p>	<p>Сх. 4 гл. Драг. 6; Син 25. 6,8; Брат. 6,8; Зограф. 6; Скоп. 8; Унд 75. 6,8; САНУ 283. 6; НБКМ 122. 8; НБКМ 897. 8; САНУ 287. 8; НБС 221. 8; Я 91. 8. St. В.ІІІ. S. 378. 20738.</p>
<p>404. ТВОЕГО ВЕАНГЛАСЬНО ПРОРОКЪ НСАНИА КГДА ВНАДЪ ПРЪСТОЛА Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 6/1. ІХ. КП.</p>
<p>405. ТВОИЕН УНСТОТЪ СНІАТН· Н ПАУЕ ОУМА УНСТАІА ТВОИЕМОУ НСАНИА· ПАУЕ ОУМА УНСТАІА ПО РОЖДЕННІЕ Ἦσεν Ἡσαΐας, σοῦ τὴν ὑπὲρ νοῦν Ἀγνή κύησιν</p>	<p>Б. 8 гл. Унд 75. 8, 3/3. Брат. 6, 3/4; Зограф. 6, 3/4. ІV. Кл.</p>
<p>406. ТВОІА ПЪВЪЦА БОГОРОДНИЦЕ· ЖИВЪИ Н НЕТАВЪНЪИ НСТОУЪННІКЪ Τοῦc σουc ὑμνολόγουc. Θεοτόκε, ἡ ζῶσα καὶ ἄφθονοc</p>	<p>І. 4 гл. Брат. 8/2, 3; Зограф. 8/1, 3; САНУ 58. 8/1, 3; Унд 75. 6, 3 // Пог 531. 26/2, 3; НБКМ 122. 26, 3; НБКМ 896. 26, 3; Я 91. 8, 3. ІІ, VІІ.</p>
<p>407. ТЕБЕ ΔΟΥΧΟΜЪ ГАВРНИАЪ· ОУНСТОВАНИАИ¹¹⁵ Ὅλην σε τῷ Πνεύματι ὁ Γαβριήλ, περιηγησμένην</p>	<p>Т. 4 гл. НБКМ 122. 26, 4/4. VІІ. Й.</p>
<p>408. ТЕБЪ НЕНЪДРЕЧЕЪННО СЪВЪКОУПЪШАІЕГО НЕВЕСЪНЪИМЪ¹¹⁶ Σε τὸν ἀρρήτωc ἐνώσαντα, τοῖc ἐπουρανίοc</p>	<p>Т. 8 гл. САНУ 287. 8, 9/1. V. ЙД.</p>
<p>409. ТЕБЪ СТЪНОУ СЪТАЖАХЪ БОГОРОДНИЦЕ ПРЪУНСТАІА Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Б. САНУ 287. 8.</p>
<p>410. ТНХОСТН ВЪСЪКОІА Н БЕЗВЕЩЕСТВЪНЪИХЪ СНАЪ Γαλήνης τὰ σύμπαντα ὁ τῶν αὐλὸν δυνάμεων</p>	<p>Т. 4 гл. Я 91. 8, 1/4. St. В. ІІІ. S. 403. 20999. ІІ. ГН.</p>

¹¹⁵ ВЪСІА ТА ΔΟΥΧΟΜЪ ГАВРНИАЪ· ОУНСТОВАНИАИ.

¹¹⁶ (ТА) НЕНЪДРЕЧЕЪННО СЪВЪКОУПЪШАІЕГО· НЕВЕСЪНЪИМЪ ХРІСТЕ.

<p>410. Токъзъ блaгoдѣтн нeнздaлeмънa н нeтълѣмънa Ῥεῖθρα χάριτος ἀέναα καὶ ἄφθορα ὁ ἀρχιστράτηγος</p>	<p>Т. 4 гл. Брат. 8/2, 7/3; Зограф. 8/1, 7/3; САНУ58, 8/2, 7/3; Унд 75. 6, 7/3; Я 91. 8, 7/3. II. ГН. St. В.Ш. S. 405. 21025.</p>
<p>411. Трeпeцѣѣ тaннѣствa Хрнстe твoиeгo сѣхoждeннa¹¹⁷ He e нaмeрeн гpѣцкн тeкст.</p>	<p>Б. 4 гл. САНУ 287. 8, 1/4. V. ЙД.</p>
<p>412. Тpнслaнънънaиeгo бoжѣствa • пpѣдъстaтeлѣ свѣтълън Тpнунслaнънaиeгo бoжѣствa • пpѣдъстaтeлѣ свѣтълън (свѣтълъншнн) Тpѣсвѣтълaиeгo бoжѣствa • пpѣдъстaтeлѣ свѣтълън Τρισηλίου Θεότητος, παραστάτης φαιδρότατος</p>	<p>Сх. 4 гл. Драг. 6; Син 25. 8; Скоп. 8; Брат. 6; Унд 75. 8; САНУ 283. 6; САНУ 287. 8; НБКМ 897. 8; Син 25. 6; НБС 221. 8; Зогр. I.e.7. 6; Унд 75. 6; Я 91. 8. St. В. Ш. S. 427. 21253.</p>
<p>413. Тpн oубo зѣpаштeн сѣщѣствa сѣстaвън Τρεῖς ἐννοοῦντες ὑποστάσεις</p>	<p>Т¹¹⁸. 8 гл. НБКМ 897. 8, 7/4; НБКМ 122. 8, 7/4; НБКМ 523. 8, 7/4; НБС 221. 8, 7/4; САНУ 287. 8, 7/4; БАН 23. 8, 7/4. V. ЙД.</p>
<p>414. Тpонцe вeзнaчaлънaиa • нeзaxoднaиeгo свѣтa He e нaмeрeн гpѣцкн тeкст.</p>	<p>Т.Т. 2 гл. Брат. 8/1, 7/4; САНУ 58. 8/2, 7/4; Скоп. 8/1, 7/4. VIII.</p>
<p>415. Тpонцe нeрaзлѣннaиa • пoклaнaиeмa нeсѣмѣсьнo He e нaмeрeн гpѣцкн тeкст.</p>	<p>Т.Т. 2 гл. Брат. 8/1, 8/4; САНУ 58. 8/2, 8/4; Скоп. 8/1, 8/4. VIII.</p>
<p>416. Тpонцe пpѣсѣщънaиa • кeдннa тpнcѣстaвънaиa He e нaмeрeн гpѣцкн тeкст.</p>	<p>Т.Т. 2 гл. Брат, 8/1, 4/4; САНУ 58. 8/2, 4/4; Скоп. 8/1, 4/4. VIII.</p>
<p>417. Тpонцн пpѣбoжѣствънѣн • тpнcвѣтълo пpѣдъстoиa He e нaмeрeн гpѣцкн тeкст.</p>	<p>Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 9/3. IX. КП.</p>

¹¹⁷ Оу жасанъ са таннствоу Хрнсте твоиeгo сѣхoждeннa.

¹¹⁸ В гpѣцкнa тeкст тpопapтъ e oтбeлaзaн кaтo тpoичeн, a в пpeвoднтe или лнпcвa укaзaннe, или e дaдeн кaтo бoгoрoднчeн.

<p>418. Тръсвѣтълаѧ дньсь • молнтвѣнаѧ свѣтълость¹¹⁹ Ὑπερλάμπων σήμερον ταῖς τῆς πρεσβείας φαιδρότησι</p>	<p>Т. 4 гл. Унд 75. 6, 1/2. II. ГН.</p>
<p>419. Тръсвѣтълаѧего божѣства • отъ нетълътъмѣнаѧего сѣщѣства Тръсвѣтълъ божѣствѣнѣѧъ здрѣѧъ • отъ нетълътъѣма сѣщѣства Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т.Т. 2 гл. Брат. 8/1, 5/4; Скоп. 8/1, 5/4; САНУ 58. 8/2, 5/4. VIII.</p>
<p>420. Тъ ми Христѣ • Господь ты ми н сѧа Σύ μου Χριστέ, κύριος σύ μου καὶ δύναμις</p>	<p>И. 8 гл. Брат. 6, 4; Скоп. 8/2, 4; Унд75. 8, 4. IV, IX. St. В. III. S. 442. 21395. Hannick 2006: 221.</p>
<p>421. Тъ непрѣклонѣнъѧин на горъшаѧа • свонмъ прнсвоѣнниемъ¹²⁰ Тъ непрѣклонѣнъѧин на горъшаѧа • къ тебѣ прнеланженниемъ Σύ ἀκλινεῖς πρὸς τὸ χεῖρον, τῆ πρὸς σέ ἐγγύτητι Χριστέ¹²¹</p>	<p>Т. 8 гл. НБКМ 897. 8, 5/3; НБС 221. 8, 5/3. V. ЙД. Т. 4 гл. Драг. 8, 5/3; Ф.п.І.72. 8, 5/3; САНУ 287. 8, 5/3. III, V.</p>
<p>422. Тъ рѧзоумънъѧин по сѣщѣствоу • нетълътъмѣноѧъ благодатнѣѧъ Σύ νοερούς κατ' οὐσίαν, ἀφθάρτους τῆ χάριτι</p>	<p>Т. 8 гл. НБКМ 122. 8, 5/2; НБКМ 897. 8, 5/2; НБКМ 523. 8, 5/2; НБС 221. 8, 5/2; САНУ 287. 8, 5/2. V. ЙД.</p>
<p>423. Тъ ѧкоже пророкъ прорече древле • славынъѧин Мнханле Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 1/3. IX. КП.</p>
<p>424. Тъ ѧсн оутврѣжденне прнтѣкаѧѣщннмъ ти Σύ εἶ τὸ στερέωμα. τῶν простρεχόντων</p>	<p>И. 8 гл. Брат. 6, 3; Зограф. 6, 3; Унд 75. 8, 3. IV. St. В. III. S. 439. 21369.</p>
<p>425. Тъмъ всн отъложнша похотынѣѧъ • възгласнмъ Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 4/3. IX. КП.</p>
<p>426. Тълоу оубо златоу не поклоннша сѧ Τῆ εἰκόνι τῆ χρυσεῖ. μὴ προσκυνήσαντες</p>	<p>И. 4 гл. Драг. 6, 7; Ф.п.І.72. 6, 7; Син 25. 6, 7; САНУ 283. 6, 7; Я 84. 6, 7. I. St. В. III. S. 462. 21615.</p>

¹¹⁹ Прѣсвѣтълаѧа дньсь молнтвѣнаѧа свѣтълость.

¹²⁰ Съ непрѣклонѣнъѧин на горъшаѧа • свонмъ прнсвоѣнниемъ.

¹²¹ Гръцкият текст на тропара е от канона на 8 гласъ всн възпомъ люднѣ от Йоан Дамаскин.

427. ТѦ ДѢВО ПРѢСЛАВНО НСАНА ЦВѢТА нарече Не е намерен гръцки текст.	Б. 8 гл. Скоп. 8/2, 8/4. IX. КП.
428. ТѦ ЗЛАТѢИЖ РЖУЫКѢ • МОНСН ДѢВО пропнсалъ Не е намерен гръцки текст.	Б. 8 гл. Скоп. 8/2, 3/4. IX. КП.
429. ТѦ НЕНЗДРЕЧЕНЫНО СВЪЗКОУПНВЪШАЕГО • НЕБЕСЪНЪИМЪ ¹²² Σὲ τὸν ἀρρήτως ἐνώσαντα, τοῖς ἐπουρανίοις	Т. 8 гл. НБКМ 897. 8, 9/1; БАН 23. 8, 9/1. V. ЙД.
430. ТѦ ПРНТН НЕ МОГѢЩА НСПЛЪМЕНЪ Σὲ προβαίνειν μὴ στένοντα πλήρης	Т. 8 гл. Я 84. 6, 8/3. St. В. III. S. 478. 21730. КГ.
430. ТѦ ПРРОКЪ ДРЕВЛЕ ВНДѢ ДѢВО • ДВЪРЬ затворенъ Не е намерен гръцки текст.	Б. 8 гл. Скоп. 8/2, 6/4. IX. КП.
431. ТѦ ТРОИЦЕ ВСИ СЛАВНМЪ ОТЪ НЕБЪИТНА ВСІА СЪТВОРЪШАН Не е намерен гръцки текст ¹²³ .	Т.Т. 8 гл. НБКМ 122. 8, 9/3; НБС 221; 8, 9/3; НБКМ 897. 8, 9/3; НБКМ 523. 8, 9/3; САНУ 287. 8, 9/3; БАН 23. 8, 9/3. V.
432. <u>ΟΥΔΗΝΗ ΣΑ ΟΥΒΟ Ο ΣΕΜΨ ΝΕΒΟ • Η ΖΕΜΛΙΑ</u> <u>Ἐξέστη ἐπὶ τούτῳ ὁ οὐρανός, καὶ τῆς γῆς</u>	И. 8 гл. Скоп. 8/2, 9. IX. St. В. III. S. 490. 21909.
433. <u>ΟΥΔΗΝΗША СѦ АНГЕЛЬСКАНА ВОННЪСТВА</u> Не е намерен гръцки текст.	Т. 8 гл. Зограф. 6, 9/4; САНУ 58. 6, 9/4. IV.
434. <u>ΟΥΔΗΝΗША СѦ ВЪСЪУЪСКАНА • О</u> <u>БОЖЪСТВЪНЪН СЛАВѢ ТВОЕИ</u> <u>Ἐξέστη τὰ σύμπαντα, ἐπὶ τῆ θεία δόξῃ σου</u>	И. 4 гл. Брат. 8/2, 5; Зограф. 8/1, 5; САНУ 58. 8/1, 5; Унд 75. 6, 5; Пог 531. 26/2, 5; НБКМ 122. 26, 5; НБКМ 896. 26, 5; Я 91. 8, 5. II.VII. St. В. III. S. 491. 21916.
435. <u>ΟΥΔΗΝΗША СѦ ГОСПОДН УННОВЕ АНГЕЛЪ</u> <u>ТВОИХЪ</u> Не е намерен гръцки текст.	Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 8/1. IX. КП.
436. <u>ΟΥЖАСАИЖ СѦ ТАИНЪСТВОУ ХРНСТЕ ТВОЕГО</u> <u>СЪХОЖДЕННА</u> ¹²⁴ Не е намерен гръцки текст.	Б. 8 гл. НБКМ 122. 8, 1/3; НБКМ 897, 8, 1/4, НБКМ 523. 8, 1/4; НБС 221. 8, 1/4. V. ЙД.

¹²² Ненздреченно свъркоупльшаего • небесънъимъ Хрнсте.

¹²³ Тропарът липсва в гръцкия текст на канона,

¹²⁴ Треспещъ таинъства Хрнсте твоего съхожденна.

437. Ουκ ρασι σα βλαгодѣтнѣ· БОЖЕСТВНАТА ЦРЬКЪВЕ ТВОЕΙΑ Ἐραϊώθη χάριτι, ὁ θεϊός σου ναός	Т. 4 гл. Драг. 8, 5/2; Ф.п.І.72. 8, 5/2; Син 25. 8, 5/3. III. Й.
438. Ουκ ρασι σα добротѣи пауе оума ѸНСТАѢ ¹²⁵ Не е намерен гръцки текст.	Б. 2 гл. Скоп. 8/1, 9/6. VIII.
439. Ουκ ρασι σα МАТН БОЖНА· ДОБРОТѢИ ПАУЕ ВЪСЪХЪ Не е намерен гръцки текст.	Б. 2 гл. Брат. 8/1, 5/5; Зограф. 8/2, 5/4; САНУ 58. 8/2, 5/5; Скоп. 8/1, 5/5. VIII. St. В. III. S. 500. 22013.
440. Ουκ ρѣπлен са свѣтълостнѣ ненздреченънънѣ Тронца Ουκ ρѣπлаиѣмъ свѣтълостн ненздреченънънѣ Тронца Не е намерен гръцки текст.	Т.Т. 2 гл. Скоп. 8/1, 9/3; Зограф. 8/2, 9/3. VIII.
441. Ουκ ρѣπленъ снлоѣи βογοναυαλληνοѣи Νενευρωμένος σθένει θεαρχικῶ	Т. 8 гл. Я 84. 6, 3/3. St. В. III. S. 509. 22111. КГ.
441. Ουма велнкаѣго въ нстннѣ· Слово присносѣцьноѣ дѣвнѣ Νοῦ τοῦ μεγάλου ἀληθῶς, Λόγον τὸν αἰδιον Κόρη	Б. 4 гл. Драг. 8, 7/4; Ф.п.І.72. 8, 7/4; Син 25. 8, 7/4. III. Й.
442. Ουма прнчастнѣмъ· прѣваѣго просѣвѣиѣмъ ¹²⁶ Νοός κατὰ μέθεξιν, τοῦ πρώτου φωτιζόμενος	Т. 4 гл. Пог 531. 26/2, 5/1; НБКМ 122. 26, 5/1. VII. Й.
443. Ουμрѣтвнаъ ѣсн пазтъ· пощеннѣмъ прѣжде Ἐνέκρωτας τὴν σάρκα, τῇ ἀσκῆσει πρότερον	Т. 8 гл. Я 84. 6, 5/3. St. В. III. S. 530. 22344. КГ.
443. Ουμрѣтвнѣтѣ страстн· ѣже на земан архангелн Νεκρώσατε τῶν παθῶν, τὰς καταγίδας Ἀρχάγγελοι	Т. 8 гл. Брат. 6, 6/2; Зограф. 6, 6/2; Унд 75. 8, 6/2. IV. Кл.
444. Ουμрѣтвленънѣиѣ мн доушѣ страстнн мнрѣскъннн Не е намерен гръцки текст.	Б. 8 гл. НБКМ 523. 8, 5/4; НБКМ 122. 8, 5/4; НБКМ 897. 8, 5/4; НБС 221. 8, 5/4, САНУ 287. 8, 5/4. V.

¹²⁵ Како са оуκ ρασι· добротѣи пауе оума прѣѸнстаѢ.

¹²⁶ Црѣкѣвн прнчастнѣмъ· прѣваѣго просѣвѣиѣннѣ.

<p>445. <u>Умъ прѣвоѣѣынъ</u>• <u>сѣѣта тѣ</u> <u>поставн вѣторѣго</u> Νοῦς ὁ προαίωνιος, φῶς ὑπεστήσατο δεῦτερον,</p>	<p>Сх. 4 гл. Пог 531. 26. St. В. III. S. 521. 22250.</p>
<p>446. <u>Умъ прѣвѣнъ</u> <u>сѣставнѣ</u>• <u>божѣствнѣнѣ</u> <u>умѣ хотѣннѣмъ</u> Νοῦς ὁ πρῶτος ὑποστήσας, θείους Νόας βουλήματι</p>	<p>Т. 4 гл. Драг. 8, 4/1; Ф.п. I. 72. 8, 4/1; Син 25. 8, 4/1. III. Й.</p>
<p>447. <u>Умъ прѣвѣзнауѣльнъ</u>• <u>прѣмнрѣннѣмъ</u> <u>ѣннѣмъ</u> Ὁ Νοῦς ὁ προάναρχος, ὑπεркоσμίου ταξίαρχον</p>	<p>Т. 4 гл. Драг. 8, 1/2; Ф.п. I. 72. 8, 1/2; Син 25. 8, 1/2. III. Й.</p>
<p>448. <u>Умъ старѣннѣнѣствоуѣ</u>• <u>небѣснѣннѣмъ</u> <u>доухѣмъ</u> Νόων προηγούμενος, τῶν οὐρανίων ἐν πνεύματι</p>	<p>Т. 4 гл. Драг. 8, 1/3; Ф.п. I. 72. 8, 1/3; Син 25. 8, 1/3. III. Й.</p>
<p>449. <u>Умъ велнѣмъ</u> <u>же н прѣвѣмъ</u>¹²⁷ Νοὶ τῶ μεγάλῳ τε καὶ πρώτῳ</p>	<p>Т. 4 гл. Пог 531. 26/2, 8/2. VII. Й.</p>
<p>450. <u>Услѣшавъ пророкъ</u>• <u>прнхѣдъ трѣн</u> <u>Господн</u> <u>Услѣша пророкъ</u>• <u>прншѣствнѣ трѣѣ</u> <u>Аκήκοεν ὁ Προφήτης. Τὴν ἔλευσίν σου.</u> <u>Κύριε</u></p>	<p>И. 4 гл. Драг. 6, 4; Ф.п. I. 72. 6, 4; Син 25. 6, 4; САНУ 283. 6, 4; Я 84. 6. I. St. В. III. S. 553. 22592.</p>
<p>451. <u>Услѣшавъ Господн</u> <u>гласъ трѣн</u> <u>нже</u> <u>реѣ</u> <u>Услѣшавъ слѣухъ</u> <u>нже реѣ</u> <u>гласъ</u> <u>вѣпнѣштѣего</u> <u>Аκήκοε κύριε φωνῆς σου ὃν εἶπας</u></p>	<p>И. 2 гл. Зогр. I. е. 7. 8/2, 4; Скоп. 8/1, 4; САНУ 58. 8/2, 4. VIII. St. В. III. S. 554. 22598.</p>
<p>452. <u>Услѣшавъ Господн</u> <u>слѣухъ трѣѣго</u> <u>сѣметрѣннѣ</u> <u>Εἰσακήκοα κύριε τὴν ἀκοὴν τῆς σῆς</u> <u>οἰκονομίας</u></p>	<p>И. 2 гл. Брат. 8/1, 4. VIII. St. В. III. S. 554. 22601.</p>
<p>453. <u>Уставн горькоѣ</u> <u>вѣннѣннѣ</u> <u>Стѣсон</u> <u>тѣн</u> <u>пкѣрѣн</u> <u>клѣдѣна</u></p>	<p>Т. 8 гл. Я 84. 6, 9/2. St. В. III. S. 559. 22641. КГ.</p>

¹²⁷ Раѣоумъ тѣ велнѣмоу н прѣвомоу.

453. ОУСТАВН ЛЮТОИЕ· ВАРВАРЪСКОИЕ БОУРЕННІЕ ¹²⁸ Στήσον τὸ δεινόν, βαρβάρων κλυδώνιον	Т. 4 гл. НБКМ 122. 26, 9/3. VII. Й.
454. ОУСТЫ БРЪНЪНЪИ ТЪ РАДОСТНО· ОГНЬНАИЕГО ІЕСТЪСТВА ¹²⁹ Στόμασι πηλίνοις σε χαρμονικῶς, πύρινον τῆ φύσει	Т. 4 гл. Пог 531. 26/2, 4/2; НБКМ 122. 26, 4/2. VII. Й.
455. ОУСТЫ ПРРОРΟΥСКЪИ ОГНЬНОСНЪ· ІЕДННЪ НЕПРЪСТАННО ОУСТЫ ПРЪУНЕТЪИ ОГНЬНОСНЪ· ІЕДННЪ НЕПРЪСТАННО Στόμασιν αὐλοῖς καὶ πυρφόροις ὁ μόνος	Т. 4 гл. Брат. 8/2, 8/3; Унд 75. 6, 8/3; Зограф. 8/1, 8/3; САНУ 58. 8/1, 8/3; Я 91. 8, 8/3. St. В. III. S. 565. 22703. II. ГН.
456. ОУТАРЬ СВАЦЪННКОМЪ БЪИВЪ Κόσμος ἱερέων γεγινώς	Т. 8 гл. Я 84. 6, 1/1. St. В. III. S. 568. 22738. КГ.
456. ОУТВРЪЖДАИГ ГРОМА· ЗИЖДАИ ДОУХА Ὁ στερεῶν βροντὴν καὶ κτίζων πνεῦμα	И. 4 гл. Я 84. 6, 3; Драг. 6, 3; Ф.п.І.72. 6, 3; Син 25. 6, 3; САНУ 383. 6, 3. I. St. В. III. S. 571. 22772.
457. ОУТВРЪЖДАИ НЕБЕСА ВЪ НАУАТЪЦЪХЪ РАЗОУМОМЪ Ὁ στερεώσας κατ' ἀρηάς, τοὺς οὐρανοὺς ἐν συνέσει	И. 8 гл. Скоп. 8/2, 3. IX. St. В. III. S. 574. 22795.
458. ОУТВРЪЖДАИ РОУКОИЪ СВОИИЪ Ὁ στερεώσας ἐν τῇ χειρί σου	И. 8 гл. Я 84. 6, 3. St. В. III. S. 575. 22800. КГ.
458. ОУТНШН ЛЮТЪИЪ· ВАРВАРЪСКЪИЪ БОУРИЪ ¹³⁰ Στήσον τὸ δεινόν, βαρβάρων κλυδώνιον	Т. 4 гл. Пог 531. 26/2, 9/3. VII. Й.
459. ОУТРОБЪ ЗЪЛОДЪИЕВЪ НЕТЪЦИН ПРЪБААГЪИН Γαστέρα τοῦ δυσμενοῦς ἐκένωσεν ὁ πανάγαθος	Б. 8 гл. Я 84. 6. 6/4. St. В. III. S. 576. 22811. КГ.
459. ХВААНТЪ ВСІА ТВАРЬ РОЖДЪСТВО ТИ· АНГЕЛЬСКАІА ВОИНЪСТВА ¹³¹ Γεραίρει πᾶσα τὸν τόκον σου ἀγγέλων στρατιά	Б. 4 гл. САНУ 58. 8/1, 6/4. II. ГН.

¹²⁸ ОУТНШН ЛЮТЪИЪ ВАРВАРЪСКЪИЪ БОУРИЪ.

¹²⁹ СЪ КАДНАБННННННН ОУСТНАМН ТЕБЪ РАДОСТНО.

¹³⁰ ОУСТАВН ЛЮТОИЕ ВАРВАРЪСКОИЕ БОУРЕННІЕ.

¹³¹ ПОІЕЪТЪ ВСІА ТВАРЬ РОЖДЪСТВО ТИ· АНГЕЛЬСКАІА ВОИНЪСТВА.

460. Ходатан твоєго възловъенниа • уьстьнаєго възстанниа ¹³² Τοὺς μύστας τῆς σῆς ἐνανθρωπήσεως, τῆς σεπτῆς	Т. 8 гл. САНУ 287. 8, 3/2. V. ЙД.
461. Хотъахъ теѣѣ Мнханле пѣсьнъ повѣдънѣѣ възспѣватн Не е намерен гръцки текст.	Сх. Без гл. САНУ 287. 8.
462. Хошѣ оувѣдѣти странньое ти лобъзаные Βούλομαι γινῶναι τὸν ξένον σου ἀσπασμὸν	Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 1/2. VI. St. B.III. S. 602. 23085.
463. Хоташтоу днаволоу тѣло боговндьца Монсеа отъноситн Не е намерен гръцки текст.	Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 5/2. IX. КП.
464. Храмы свашенниа сѣщн прѣнепороуьнаа ¹³³ Ναὸς ἀγιάσματος, ὑπάρχουσα Πανάμωμε	Б. 4 гл. Пог 531. 26/2, 5/4. VII. Й.
465. Христосъ мьнѣ снла • Богъ н Господь Χριστός μου δύναμις, Θεὸς καὶ Κύριος	И. 6 гл. Пог 531. 26/1, 4. VI. St. B. III. S. 609. 23168.
466. Цркъвн прнхъстниемъ • прѣваєго просвѣщенниа ¹³⁴ Νοὸς κατὰ μέθεξις, τοῦ πρώτου φωτιζόμενος	Т. 4 гл. НБКМ 896. 26, 5/1. VII. Й.
467. Цркъвн свашенаа бзвѣшн прѣвнстаа ¹³⁵ Цркъвн сватаа сватъинѣ • сѣщн непороуьнаа Ναὸς ἀγιάσματος, ὑπάρχουσα Πανάμωμε	Б. 4 гл. НБКМ 896. 26, 5/4; НБКМ 122. 26, 5/4. VII. Й.
468. Цркъз нже въ ієракѣ твоѣа хранитъ Ναὸς ὁ ἐν τῷ Ῥάξῳ τὸ τὸν φυλάττει	Т. 8 гл. Я 84. 6, 6/3. St. B. III. S. 619. 23273. КГ.
468. Үнноуауаьннѣ възшьнзинмъ снлаамъ • Мнханле Үнноуауаьннкъ възшьнзинмъ снлаамъ • Мнханлъ Не е намерен гръцки текст.	Св. Унд 75. 8; САНУ 58. 6; САНУ 58. 8; Скоп. 8; САНУ 283. 6.

¹³² Благовѣстьникъ твоєго възловъенниа.

¹³³ Цркъвн свашенаа бзвѣшн прѣвнстаа.

¹³⁴ Грешно. → Оума прнхъстниемъ прѣваєго просвѣщанемъ.

¹³⁵ Храмы свашенниа сѣщн прѣнепороуьнаа.

<p>469. ΥΗΝΗΟΝΑΥΑΛΩΗΗΚΩ ΒΨΗΨΗΗΗΧΨ ΣΗΛΩ • Μηχανηλ Ὁ Ταξιάρχης τῶν ἄνω Δυνάμεων, Μιχαήλ</p>	<p>Сх. 1 гл. Син 25. 8; НБКМ 122. 8; НБКМ 523. 8; НБКМ 897. 8; САНУ 287. 8; НБС 221. 8. St. В.ІІІ. S. 638. 23480.</p>
<p>470. ΥΗΣΤΨΗΨ ΒΨΕΝΕΠΟΡΟΥΨΗΨΗΨ • Γαβρηηλ ѣко оуѣрѣ ΥηστΨηΨ (τλ) η νεπορουΨηΨηΨ • Γαβρηηλ ѣгда (ѣко) вѣдѣ Ἄγνην σε πανάμωμον, ὁ Γαβριήλ ὡς ἑώρακε</p>	<p>Б. 4 гл. Пог 531. 26/2, 1/4; НБКМ 122. 26, 1/4; НБКМ 896. 26, 1/4. VII. Й.</p>
<p>471. ΥΛΟΒΨΚΟΛΟΥΒΨΕ ΜΨΗΟΨΕΨΤΩ ΡΑΔΩΒΑΤΗ СА ΔΗΓΕΛΩ¹³⁶ (Ἐφης φιλάνθρωπε ἐν γραφαῖς σου)</p>	<p>Икс. 2 гл. НБКМ 523. 8.</p>
<p>472. ΥΨΤΟ ΖΨΡΗΜΟΙΕ ΒΗΔΨΗΗΗΕ • ΙΕΨΕ ΜΟΗΜΑ ΟΥΗΜΑ ΖΨΡΑΤΨ СА Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Крстб. САНУ 283. 6.</p>
<p>473. ΨΨΕΤΩΟΥΨΑ ΒΨ ΒΨΗΨΗΗΗΧΨ • ΠΗΗΧΟΔΗΨΗ ΒΨΕΓΔΑ Περιολεϋόν τὰ ἄνω, ἐπιφοιτᾷς ἐκάστοτε</p>	<p>Т. 4 гл. САНУ 283. 6, 4/3; Я 84. 6, 4/3. I. Й. St. В.ІІІ. S. 671. 23844.</p>
<p>474. ΙΟΥΗΨΑ ΒΨΡΨΗΨΗΑ • ΒΨ ΠΕΨΨ ΟΓΗΨΗΨΗΨ ΒΨΨΔΨΨΑ (ΒΨΛΨΖΨΨΑ) Νέους εϋσεβεῖς, καμίνω πυρὸς προσομιλήσαντας</p>	<p>И. 2 гл. Брат. 8/1, 7; Зограф. 8/2, 7; САНУ 58. 8/2, 7; Скоп. 8/1, 7. VII. St. В. III. S. 543. 22488.</p>
<p>475. ΙΟΥΗΨΑ ΤΗΗ ΒΨ ΒΑΒΥΛΟΗΨ • ΒΕΛΨΗΗΗ ΜΨΥΗΤΕΛΕΒΟ Νέοι τρεῖς ἐν Βαβυλῶνι, πρόσταγμα τυραννικόν</p>	<p>И. 4 гл. Драг. 8, 7. III. St. В. III. S. 544. 22493.</p>
<p>476. ΗΔΒΗ СА ΒΟΙΕΒΟДА ДРΕΒΕΛЬНЬМОУ Нздралаю Ἵφθης προηγούμενος, τοῦ πάλαι Ἰσραήλ</p>	<p>Т. 4 гл. Драг. 8, 5/1; Ф.п.І.72. 8, 5/1; Син 25. 5/1. III. Й.</p>
<p>477. ΗΔΒΗ СА ΒΨΨΜΨ СΨ НЕΒΕΨЕ • НΨЕ ΛΥΒΟΒΗΨ ΗΨΤΨΨΤΕΜΨ¹³⁷ Ἐπίφανον πᾶσιν οὐρανόθεν, τοῖς πόθω ζητοῦσί σε αἰεί</p>	<p>Т. 4 гл. Пог 531. 26/2, 3/3; НБКМ 122. 26, 3/3. VII. Й.</p>

¹³⁶ Ρεϋε βΨ κΨΗΗΓΑΧΨ СΗ ΥΛΟΒΨΚΟΛΟΥΒΨΕ; Ρεϋε βΨ ΠΗΣΑΗΗΧΨ СΗ ΥΛΟΒΨΚΟΛΟΥΒΨΕ. Нача-
лото на икоса в НБКМ 523 е променено.

¹³⁷ Προβαλαν βΨса невеснага • ΛυβoβηΨ ΠηζΨβιαιΨштннмΨ.

478. $\text{I}\delta\text{v}\eta\ \text{ca}\ \text{o}\gamma\delta\text{o}\beta\epsilon\rho\eta\eta\iota\epsilon\cdot\ \text{K}\upsilon\rho\eta\lambda\epsilon$ мѣченкомъ $\text{Ἦφθης ἐγκαλλώπισμα, Κυρίλλε τῶν}$ μαρτύρων	Т. 8 гл. Я 84. 6, 9/1. St. В. III. S. 683. 23981. КГ.
478. $\text{I}\delta\text{v}\lambda\epsilon\eta\text{т}\epsilon\ \text{т}\epsilon\beta\text{т}\ \rho\epsilon\kappa\text{т}\cdot\ \text{н}\ \text{в}\text{с}\epsilon\beta\lambda\alpha\gamma\omicron\gamma\omicron\upsilon\text{в}\eta\eta\eta\omicron$ прѣдѣстоитъ $\Gamma\omega\rho\iota\mu\omega\tau\acute{\epsilon}\rho\omega\varsigma\ \text{σο}\iota\ \lambda\acute{\epsilon}\xi\omega\ \text{п}\alpha\upsilon\epsilon\upsilon\lambda\alpha\beta\acute{\omega}\varsigma,$ παρεστῶς	Т. 6 гл. Пог 531. 26/1, 1/3. VI.
479. $\text{I}\delta\text{v}\lambda\eta\text{ш}\eta\ \text{ca}\ \delta\text{т}\epsilon\text{в}\eta\text{ц}\epsilon\cdot\ \text{ш}\eta\rho\eta\text{ш}\eta\ \text{н}\epsilon\beta\epsilon\varsigma\text{т}$ $\text{I}\delta\text{v}\lambda\eta\text{ш}\eta\ \text{ca}\ \delta\text{т}\epsilon\text{в}\omicron\cdot\ \text{п}\rho\omicron\sigma\tau\rho\alpha\eta\eta\text{ш}\eta\ \text{н}\epsilon\beta\epsilon\varsigma\text{т}$ $\Phi\alpha\upsilon\epsilon\iota\varsigma\alpha\ \text{П}\alpha\rho\theta\acute{\epsilon}\nu\epsilon, \text{п}\lambda\alpha\tau\upsilon\tau\acute{\epsilon}\rho\alpha\ \omicron\upsilon\rho\alpha\eta\omega\eta\omega\eta$	Б. 4 гл. Драг. 6, 9/3; Ф.п.І.72. 6, 9/3. Син 25. 6, 9/4; САНУ 283. 6, 9/4; Я 84. 6, 9/4. I. Й. St. В. III. S. 688. 24035.
480. $\text{I}\delta\text{v}\lambda\eta\iota\alpha\text{и}\text{ш}\text{т}\epsilon\eta\ \text{ca}\ \text{c}\acute{\upsilon}\beta\upsilon\text{ш}\text{и}\text{ш}\epsilon\ \alpha\rho\chi\eta\sigma\tau\rho\alpha\tau\eta\text{з}\eta$ $\text{I}\delta\text{v}\lambda\eta\iota\alpha\text{и}\text{ш}\text{т}\epsilon\ \text{ca}\ \text{c}\acute{\upsilon}\beta\upsilon\text{ш}\text{и}\text{ш}\epsilon\ \text{в}\eta\delta\text{т}\epsilon\text{в}\eta\eta\eta\epsilon\text{м}\epsilon$ $\alpha\rho\chi\eta\sigma\tau\rho\alpha\tau\eta\text{з}\eta$ $\Upsilon\text{п}\omicron\phi\alpha\iota\eta\omicron\upsilon\eta\tau\epsilon\varsigma\ \acute{\epsilon}\xi\ \omicron\psi\omicron\upsilon\varsigma, \acute{\alpha}\rho\chi\iota\sigma\tau\rho\acute{\alpha}\tau\eta\gamma\omicron\iota$	Т. 4 гл. Зограф. 8/1, 7/2; САНУ 58. 8/1, 7/2; Брат. 8/2, 7/2; Унд 75. 6, 7/2; Я 91. 8, 7/2. II. ГН. St. В. III. S. 689. 24049.
481. $\text{I}\delta\text{ж}\epsilon\ \text{в}\text{т}\ \chi\rho\alpha\mu\text{т}\ \text{т}\rho\omicron\iota\epsilon\text{м}\epsilon\ \gamma\text{т}\text{с}\text{т}\eta\eta\text{т}\epsilon\text{м}\epsilon$ $\text{п}\rho\text{т}\epsilon\beta\upsilon\text{в}\alpha\iota\alpha\text{и}\text{ш}\text{т}\eta$ ¹³⁸ $\text{Ο}\iota\ \tau\acute{\omega}\ \text{να}\omega\ \sigma\omicron\upsilon\ \tau\acute{\omega}\ \sigma\epsilon\text{π}\tau\acute{\omega}\ \text{п}\alpha\rho\epsilon\delta\rho\epsilon\upsilon\omicron\eta\tau\epsilon\varsigma$	Сед. 4 гл. Син 25. 6.
482. $\text{I}\delta\kappa\omicron\ \text{б}\omicron\text{ж}\eta\eta\ \text{п}\rho\omicron\text{п}\omicron\upsilon\text{т}\epsilon\delta\eta\eta\eta\kappa\text{т}\cdot\ \text{н}$ $\text{з}\alpha\sigma\tau\text{т}\text{п}\text{п}\eta\eta\kappa\text{т}\ \text{в}\epsilon\text{т}\rho\eta\eta\text{з}\eta\eta\eta\text{м}\epsilon$ $\Upsilon\varsigma\ \theta\epsilon\iota\omicron\varsigma\ \kappa\eta\rho\upsilon\acute{\xi}, \acute{\omega}\varsigma\ \text{п}\rho\omicron\sigma\tau\acute{\alpha}\tau\eta\varsigma\ \text{п}\iota\sigma\tau\omega\eta$ $\acute{\alpha}\kappa\alpha\tau\alpha\iota\sigma\chi\upsilon\eta\tau\omicron\varsigma$	Т. 4 гл. Драг. 8, 3/3; Ф.п.І.72. 8, 3/3; Син 25. 3/2. III. Й.
483. $\text{I}\delta\kappa\omicron\ \text{в}\epsilon\lambda\eta\eta\alpha\ \text{c}\lambda\alpha\upsilon\delta\alpha\ \text{т}\rho\omicron\iota\alpha\ \text{н}\ \gamma\eta\eta\eta\text{т}$ $\sigma\tau\rho\alpha\text{ш}\eta\eta\text{т}$ $\Upsilon\varsigma\ \acute{\mu}\epsilon\gamma\iota\sigma\tau\omicron\varsigma\ \eta\ \delta\acute{\omicron}\xi\alpha\ \sigma\omicron\upsilon\ \kappa\alpha\iota\ \eta\ \tau\acute{\alpha}\xi\iota\varsigma$ $\phi\omicron\beta\epsilon\rho\acute{\alpha}$	Сх. 8 гл. Я 84, 6. St. В. I. S. 707. 24243.
483. $\text{I}\delta\kappa\omicron\ \text{в}\eta\delta\text{т}\ \text{т}\alpha\ \text{н}\epsilon\omicron\gamma\text{т}\ \text{н}\alpha\upsilon\text{в}\gamma\eta\eta\eta\text{т}$ $\text{п}\omicron\kappa\lambda\omicron\eta\eta\ \text{ca}$ $\Upsilon\varsigma\ \epsilon\iota\delta\acute{\epsilon}\ \sigma\epsilon, \text{Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ}$ $\text{п}\rho\omicron\sigma\epsilon\kappa\acute{\upsilon}\eta\eta\sigma\epsilon\upsilon$	Т. 4 гл. Драг. 8, 6/3; Ф.п.І.72. 8, 6/3; Син 25. 8, 6/3. III. Й.
484. $\text{I}\delta\kappa\omicron\ \text{в}\text{т}\ \delta\omicron\upsilon\psi\eta\text{в}\eta\eta\text{т}\ \text{б}\omicron\text{ж}\eta\eta\ \kappa\eta\upsilon\omicron\text{т}\epsilon$ $\Upsilon\varsigma\ \acute{\epsilon}\mu\psi\acute{\upsilon}\chi\omega\ \theta\epsilon\omicron\upsilon\ \kappa\iota\beta\omega\tau\acute{\omega}$	И. 4 гл. САНУ 58. 8/1, 9. II.

¹³⁸ $\text{H}\text{ж}\epsilon\ \text{в}\text{т}\ \chi\rho\alpha\mu\text{т}\ \text{т}\rho\omicron\iota\epsilon\text{м}\epsilon\ \gamma\text{т}\text{с}\text{т}\eta\eta\text{т}\epsilon\text{м}\epsilon\ \text{п}\rho\text{т}\epsilon\beta\upsilon\text{в}\alpha\iota\alpha\text{и}\text{ш}\text{т}\eta.$

<p>485. ꙗкоже видѣаше та дꙋревлє дѣво • кꙗпниѣ Монси¹³⁹ Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Б. 2 гл. Скоп. 8/1, 1/5. VIII.</p>
<p>486. ꙗко добрии правителѣ • на прѣстанище божна хотѣниѣ Ὡς καλοὶ κυβερνήται Ἀρχάγγελοι, πρὸς λιμένα</p>	<p>Т. 4 гл. Драг. 8, 8/3; Ф.п.І.72. 8, 8/3; Син 25. 8, 8/3. III. Й.</p>
<p>487. ꙗко дꙋревлє пророкѣ прорече • ста борѣ са¹⁴⁰ Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 2 гл. САНУ 58. 8/2, 1/3. VIII.</p>
<p>488. ꙗкоже дꙋревлє Валаамлє кротѣкоѣ • възбраннаѣ ієси Ὡσπερ πάλα τοῦ Βαλαάμ, τὴν ἄλογον ἐκόλυσας ὀρμὴν</p>	<p>Т. 4 гл. САНУ 283. 6, 8/3; Я 84. 6, 8/3. I. Й. St. В. III. S. 725. 24436.</p>
<p>489. ꙗкоже дꙋревлє пророкѣ прорече • ста борѣ са¹⁴¹ ꙗкоже дꙋревлє пророкѣ рече протнвоу ѣзѣкоу Мнханлє Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 2 гл. Брат. 8/1, 1/3; Скоп. 8/1, 1/3. V Зограф. 8/2, 1/1.</p>
<p>490. ꙗкоже кꙗпниѣ видѣаше та дѣво • дꙋревлє Монси¹⁴² Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Б. 2 гл. Брат. 8/1, 1/5; Зограф. 8/2, 1/4; САНУ 58. 8/2, 1/5. VIII. St. В. III. S. 726. 24451.</p>
<p>491. ꙗкоже наꙋаальникѣ н забрало ангеломѣ старѣн¹⁴³ Ὡς ταξiάρχης καὶ πρόμαχος καὶ τῶν Ἀγγέλων ἀρχηγός</p>	<p>Слв. 8 гл. Син 25. 6.</p>
<p>492. ꙗкоже небо зѣриши са зѣвѣдами оꙋкрашено¹⁴⁴ ꙗкоже небо ѣви са оꙋзѣвѣдено Ὡσπερ οὐρανός, ὑπάρχεις κατάστερος</p>	<p>Т. 4 гл. Пог 531. 26/2, 9/2; НБКМ 122. 26, 9/2. VII. Й.</p>

¹³⁹ ꙗкоже кꙗпниѣ видѣаше та дѣво • дꙋревлє Монси.

¹⁴⁰ ꙗкоже дꙋревлє пророкѣ прорече • ста борѣ са.

¹⁴¹ ꙗко дꙋревлє пророкѣ прорече • ста борѣ са.

¹⁴² ꙗкоже видѣаше та дꙋревлє дѣво • кꙗпниѣ Монси.

¹⁴³ ꙗко ѣнноаꙋаальникѣ н пособьникѣ (забрало).

¹⁴⁴ ꙗко на небесѣхъ ѣви са ꙗко зѣвѣда.

493. Иѡкоже реѣе Мнѡханѡзъ велнкѡинъ въ въсѣхъ роуѣхъ Καθὼς ἔφησε Μιχαὴλ ὁ μέγιστος	Т. 4 гл. САНУ 283. 6, 8/2; Я 84. 6, 8/2. I. St. В. III. S. 729. 24475.
494. Иѡкоже древле Снхеримъ • людне мъногы побѣдн ¹⁴⁵ Σεναχηρεῖμ ὡσπερ πάλαι, λαὸν πολὺν κατέστρωσας	Т. 4 гл. САНУ 283. 6, 4/1; Я 84. 6, 4/1. I. Й. St. В. III. S. 726. 24442.
495. Иѡкоже ѡвнъ сѡ ѡловѣкомъ • благосръднѡ рѡдн ѡедротъ ¹⁴⁶ Ὡς ὄφθης ἀνθρώποις, διὰ σπλάγγνα οἰκτιρμῶν	Т. 4 гл. Дарг 6, 9/1; Ф.п. I. 72. 6, 9/1; Син 25. 6, 9/1. I. Й. St. В. III. S. 795. 25193.
496. Иѡко зѡбрало н помощьннка • ѡловѣьскомоу роуѡу Ὡς πρόμαχον καὶ πρύτανιν, τοῦ βροτείου σε γένους	Св. Драг. 8; Син 25. 8; Ф.п. I. 72. 8.
497. Иѡко на небесѣхъ • ѡвнъ сѡ ѡко зѡѣзда ¹⁴⁷ Ὡσπερ οὐρανός, ὑπάρχεις κατάστερος	Т. 4 гл. НБКМ 896. 26, 9/2. VII. Й.
498. Иѡко наслаждаѡѡ сѡ (непрнстѡпнѡнѡ) славѡи Не е намерен грѣцки текст.	Т. 2 гл. Брат. 8/1, 3/3; Зограф. 8/2, 3/3; САНУ 58. 8/2, 3/3; Скоп. 8/1, 3/3. VIII.
499. Иѡко небо н прѣстолаъ тѡ божнн кнѡтѡъ Ὡς οὐρανὸν καὶ θρόνον σε τοῦ Θεοῦ	Б. 8 гл. Я 84. 6, 3/4. St. В. III. S. 751. 24751. КГ.
499. Иѡко огнь н пламѡи свѣтъ весплѡтънѡи Ὡς πῦρ καὶ φλόγα καὶ φῶς, τοὺς ἄσωμάτους	Т. 8 гл. Брат. 6, 6/1; Зограф. 6, 6/1; Унд 75. 8, 6/1. IV. Кл.
500. Иѡко по соухоу хоуднеъ Нзрауѡзъ Ὡς ἐν ἡλείρω πεζεύσας, ὁ Ἰσραὴλ	И. 6 гл. Пог 531. 26/1, 1. VI. St. В. III. S. 759. 24807.
501. Иѡко прѣвѡишннъ въ истнноу рождѣствомъ своимъ Не е намерен грѣцки текст.	Б. САНУ 283. 6.

¹⁴⁵ Сѡнахрнмѡвн ѡкоже древле людне мъногы побѣдн; Сѡѣе на херѡувиѡмъ • ѡкоже древле людне мъногы побѣдн.

¹⁴⁶ Иѡко ѡвнъ сѡ ѡловѣкъ мнлосръднѡ рѡдн ѡедротъ.

¹⁴⁷ Иѡкоже небо зѡрншн сѡ зѡѣздамн ѡукрашено; Иѡкоже небо ѡвнъ сѡ ѡзѡѡѣдено.

<p>502. <i>Иѡко прѣдъложеноу ти всесунстѡиѡ • тварѣ твоѣи</i> <i>Ὡς προτεθειμένης σου πάσης, Ἀγνή, κτίσεως</i></p>	<p>Б. 4 гл. Брат. 8/2, 4/4; Зограф. 8/1, 4/4; САНУ 58. 8/1, 4/4; Унд 75. 6, 4/4; Я 91. 8, 4/5. II. ГН. St. В.Ш. S. 762. 24834.</p>
<p>503. <i>Иѡко прѣстолау красьнау цѣсаревъ • ѡко всѣхъ тварѣ</i> <i>(Иѡко прѣстолау красьнаѡу цркъвѣи)</i> <i>Ὡς θρόνον терпνόν τοῦ Βασιλέως ὡς πάντων</i></p>	<p>Б. 4 гл. Пог 531. 26/2, 8/5. НБКМ 122. 26, 8/4. VII. Й.</p>
<p>504. <i>Иѡко разлѣченъ зракъ съпасае твонхъ воннествъ</i>¹⁴⁸ <i>Иѡко разлѣченѣи образѣ съпасае твонхъ оубо воннествъ</i> <i>Не е намерен гръцки текст.</i></p>	<p>Т. 2 гл. Скоп. 8/1, 5/2; Зограф. 8/2, 5/2; САНУ 58. 8/2, 5/2. VIII.</p>
<p>505. <i>Иѡко свѣтоносень възидѣи блнстаннѣемъ своѣемъ</i> <i>Ὡσπερ ἑωσφόρος ἀνατέλλων τῆ αἴγλι τῶν σῶν</i></p>	<p>Т. 4 гл. Брат. 8/2, 8/1; Зограф. 8/1, 8/1; САНУ 58. 8/1, 8/1; Унд 75. 6, 8/1; Я 91. 8, 8/1. II. ГН. St. В. III. S. 769. 24911.</p>
<p>506. <i>Иѡко свѣта спѡи • къ свѣтоу краинемоу</i> <i>Иѡко н свѣтъ бивъ къ свѣтоу науалниѡ</i> <i>(Иѡко свѣта спѡиѡего • прнчѡстнемъ)</i> <i>Ὡς φῶς χρηματίζοντα, ταῖς πρὸς τὸ φῶς τὸ ἀκρότατον</i></p>	<p>Т. 4 гл. Пог 531. 26/2, 1/1; НБКМ 896. 26, 1/1. VII. Й. НБКМ 122. 26, 1/1.</p>
<p>507. <i>Иѡко страшнь вндъ твон • ѡко юудьна добротѡ твоѡ</i> <i>(Иѡко страшноѡе твоѡе вндѣннѣе • ѡко юудьна добротѡ)</i> <i>Ὡς φοβερὸν σου τὸ εἶδος, ὡς θαυμαστὸν καὶ τὸ κάλλος</i></p>	<p>Т. 4 гл. Драг. 6, 4/2; Ф.п.І.72. 6, 4/2; Син 25. 6, 4/2; САНУ 283. 6, 4/2; Я 84. 6, 4/2. I. Й. St. В.Ш. S. 775. 24981.</p>
<p>508. <i>Иѡко съпрѡга красьна н боголѣпна спѡи</i> <i>Ὡς ζευγος ὡραῖον καὶ терпнόν ὑπάρχοντες</i></p>	<p>Т. 4 гл. Драг. 8, 9/2; Ф.п.І.72. 8, 9/2; Син 25. 8, 9/2. III. Й.</p>
<p>509. <i>Иѡко съ отъцѣемъ н съ Дюхомъ • ѡднносѡиѣно Слово</i> <i>Ὁ τῷ Πατρὶ καὶ Πνεύματι, ὁμοούσιος Λόγος ἐκὼν</i></p>	<p>Б. 8 гл. Брат. 6, 8/4; Зограф. 6, 8/4; САНУ 58. 6, 8/4; Унд 75. 8, 8/3. IV. Кл.</p>

¹⁴⁸ РАЗЛѢЧЕНЪИ ОБРАЗЪ СЪПАСЕ • ТВОИХЪ ОУБО ВОИИЕСТВЪ.

510. И҃ко съсѣдъ златъ • прннмъши отъ Бога владѣице Не е намерен гръцки текст.	Б. 2 гл. Брат. 8/1, 3/5; Зограф. 8/2, 3/4; САНУ 58. 8/2, 3/5; Скоп. 8/1, 3/5. VIII. St. В. III. S. 781. 25040.
511. И҃ко ѳннѳнаѳальниѳъ н пособѳниѳъ/ подобѳниѳъ (забрало) • ан҃гелѳмъ наѳальниѳъ (старѳн) ¹⁴⁹ Ὡς ταξιάρχης καὶ πρόμαχος, καὶ τῶν Ἀγγέλων ἀρχηγός	Слв. 8 гл. НБКМ 897. 8; НБКМ 523. 8; НБС 221. 8; САНУ 287. 8; Син 25. 6; Скоп. 8; НБКМ 122. 8. St. В. III. S. 791. 25157.
512. И҃ко щедръ н мнлостнѳв сн Боже Не е намерен гръцки текст.	Т. 8 гл. Скоп. 8/2, 1/2. IX. КП.
513. И҃ко ѳвн сѳ ѳловѳкомъ мнлосрѳднѳ радн щедрѳтъ ¹⁵⁰ Ὡς ὄφθης ἀνθρώποις διὰ σπλάγχνα οἰκτιρῶν	Т. 4 гл. САНУ 283. 6, 9/1; Я 84. 6, 9/1. I. Й. St. В. III. S. 795. 25193.
514. И҃гда вндѳ древле Нсанѳа • твои прѳстолъ о҃жасе сѳ И҃гда вндѳаше Нсанѳа твои прѳстолъ о҃жасе сѳ Не е намерен гръцки текст.	Т. 2 гл. Зограф. 8/2, 6/1; Скоп. 8/1, 6/1; Брат. 8/1, 6/1; САНУ 58. 8/2, 6/1. VIII. St. В. I. S. 572. 6195.
515. И҃гоже тѳмѳи ан҃гельскѳнѳ ненздрѳченъноѳемоу ѳествѳвоу Ὁ ταῖς μυριάσι τῶν ἀγγέλων ἀπρόσιτος κατ' οὐσίαν	Б. 4 гл. Брат. 8/2, 8/4; Зограф. 8/1, 8/4; САНУ 58. 8/1, 8/4; Унд 75. 6, 8/4; Я 91. 8, 8/4. II. ГН. St. В. I. S. 582. 6300.
516. И҃днѳа ѳнста • прѳвѳистъ по рождѳствѳ Μόνη ἀγνή, πέφυκας καὶ μετὰ γέννησιν	Б. 8 гл. Брат. 6, 4/4; Зограф. 6, 4/4; Унд 75. 8, 4/4. IV. Кл. St. В. I. S. 587. 6352.
517. И҃днѳъ красѳнъ ѳсн • блажене • дѳбрѳтоѳъ ненздрѳченъноѳъ сн И҃днѳъ красѳнъ ѳсн • блаже • дѳбрѳтоѳъ сѳтворѳнъноѳъ сн Μόνος ὡραιότατος ὢν, ἀγαθέ, κάλλει ἀμηχάνῳ	Т. 4 гл. Брат. 8/2, 4/3; Зограф. 8/1, 4/3; САНУ 58. 8/1, 4/3; Унд 75. 6, 4/3; Я 91. 8, 4/4. II. ГН. St. В. I. S. 599. 6477.

¹⁴⁹ И҃коже наѳальниѳъ н забрало.

¹⁵⁰ И҃коже ѳвн сѳ ѳловѳкомъ благосрѳднѳ радн щедрѳтъ. В Ф.п.І.72 началото на тропара липсва.

<p>518. Не може прѣдѣстоитѣ непрѣстанно • служаште Ὡ παρειστήκεισαν ἀπαύστως, λειτουργοῦσαι</p>	<p>Т. 8 гл. НБКМ 122. 8, 7/2; НБКМ 897. 8, 7/2; НБКМ 523. 8, 7/2; НБС 221. 8, 7/2; САНУ 287. 8, 7/2; БАН 23. 8, 7/2. V. ЙД.</p>
<p>519. Не е намерен гръцки текст. Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Т. 2 гл. Брат. 8/1, 7/1; Зограф. 8/2, 7/1; Скоп. 8/1, 7/1; САНУ 58. 8/2, 7/1. VIII. St. V.I. S. 608. 6579.</p>
<p>520. И азъка неже не вѣдѣаше оуслыша Богородица Не е намерен гръцки текст.</p>	<p>Сх. 4 гл. Пог 531. 26.</p>
<p>521. И азъкънъинмъ нашествнемъ • плъненъиа ꙗжънкъи Τοὺς ἐθνῶν ἐπαγωγᾶς, ἀπαγομένους δεσμίους</p>	<p>Т. 4 гл. Драг. 6, 7/2; Ф.п.І.72. 6, 7/2; Син 25. 6, 7/2. I. Й.</p>

II. СХЕМИ НА СЪСТАВА И СТРУКТУРАТА НА СЛУЖБИТЕ

Схемите отразяват цялостния литургичен състав на службите, т.е. в тях са включени не само песнопенията от минея, но и бележките за песнопенията от Октоиха, както и указанията за Литургията, поместени в някои от ръкописите. Целта на това възможно най-пълно представяне на състава и структурата на службите е да се придобие по-конкретна представа от филолога за богослужебното съдържание на службите, за тяхната мозаична структура. Нагледното представяне на версиите на тази структура също така дава възможност схемите да се използват като помощен материал при изследване за разпространението на отделните типци.

Редът на ръкописите е съобразен преди всичко с преписите на едни и същи канони в тях, които, заедно с някои други общи песнопения, образуват отделни версии на службите. Първо са поместени версиите на службата за 6 септември, след това на тази за 8 ноември и накрая – за 26 март (13 юли). Този ред е съобразен с тяхната хронология в минея, а не с ранга им. Схемите дават възможност лесно да се проследи нарастването на химнографския състав в по-късните версии, степента на разпространение на отделните химнографски единици, както и лесно да се намерят променените места на някои химнографски строфи.

Началата на строфите са нормализирани според старобългарските езикови норми. Нормализацията е удобна за сравнението между отделните преписи, както и за прегледността на схемите. Когато в ръкописа е даден само жанрът и гласът на песнопението, но самото песнопение или началото му липсва, за него се дава в схемата наличната информация, за да се получи възможно най-пълна картина на литургичния състав. Химнографските строфи, подчертани с права линия, са поместени в ръкописите с пълния си текст, а неподчертаните – само с началата си. Когато липсват указания за жанра и/или гласа, те се изписват с наклонен шрифт. В случаите на различно определение на жанра на някоя от строфите, той се дава допълнително в бележка под линия. Паримииите и проложните жития не се подчертават. При тях няма случаи на указание за четиво само с дадено начало, а е поместен пълният им текст в ръкописите. При паримииите се дава библейската книга и стиховете, които обхваща четивото, а при проложните жития – началото на текста.

Служба за 6 септември	
1. Драганов миней	
Вечерня	Утринна
<p>Псалтирна катизма Блаженъ мѣжъ; Общо 6 сх: 3 под. сх. на IV гл., двукратно: Трнсльньуьнаіего божьства, Вндѣнне твоіе огньо, Творан ангелы твоіѣ доухы; Слава и богородичен; Вход; I Паримия – ИсНав. (5: 13–15); II Паримия – Съд. (6: 11–24); III Паримия – Дан. (10: 1–21); Стих. сх. от Октоиха; Слава за арх. Михаил на 6 гл.: Сърддоунте са съ нами архангелската уннонауадна; Троп. на IV гл.: Небесъзынмъ вонньствомъ архнстратнже.</p>	<p>Канон на IV гл.: <u>Наудальника ангеломъ</u>; Сед. на IV гл. след III песен: Нже въ храмъ твоіемъ уьстѣнѣмъ; Кондак и икос на II гл. след VI песен: Архнстратнже божи, Рече уловѣколюбѣе въ писаннхъ си; Свет. на стиховно от Октоиха Небо звѣздамн; Слава за архангела на V гл.: Надеже оснаіетъ благодать; Слава и богородичен. Указания за Литургията: блж. троп., III песен от канона; Прок. на IV гл.: Творан ангелы; Стих по 102 Псалм Благословн доуше моѣ Господа; Четиво от Апостола от Послание към Евреите; Алилуарий по 148 Псалм на II гл.: Хвалнте Господа всн ангелн; Четиво от Евангелието от Марко; Причастен стих: Уашѣ съпасенна.</p>

2. Ф.п. I. 72	
Вечерня	Утринна
<p>Началото е изгубено. ... II Паримия Съд. (6: 11–24), III Паримия Дан. (10: 1–21); Прок. на стиховно от Октоиха; Слава на VI гл., под.: <u>Сърадѡунтѣ са съ намн.</u> <u>архангелъската чинноначалниа;</u> Троп. на IV гл.: <u>Невѣснъинмъ воннѣствомъ</u> <u>архистратнже.</u></p>	<p>Канон на IV гл.: <u>Научальника ангеломъ;</u> Сед. на IV гл. след III песен: <u>Нже въ храмъ твоёмъ чъстънѣмъ;</u> Кондак и икос на II глас след VI песен: <u>Архистратнже божи,</u> <u>Реуе чловѣколюбъуе въ писаннхъ си;</u> Свет. Небъ звѣздамн; Стих. сч от Октоиха; Слава за архангела на V глас: <u>Ндеже оснѣетъ благодать;</u> Богородичен. Указания за Литургията: блж. (троп); III песен от канон; Прок. на IV гл.: <u>Творан</u> <u>ангелъи доухъи;</u> Стих по 102 Псалм Благословн доуше; Четиво от Послание към Евреите; Апостолуарий Хвалнте Господа всн ангелн; Четиво от Евангелие на Марко; Причастен стих Чашѣ спасенна.</p>
3. Сний 25	
Вечерня	Утринна
<p>Блаженъ мѣжъ; Общо 6 сч.: 2 сч. на I гл.¹⁵¹, двукратно: <u>Трунъснѣнаго божѣства,</u> <u>Вндѣннѣ твоѣ огнѣно,</u> Стихира на IV гл.: <u>Творан ангелъи своѣ доухъи;</u> Слава на VI гл., самогл.: <u>Сърадѡунтѣ са съ намн;</u> 2 Стих. сч. на IV гл., първата двукратно: <u>Бесплѣтънъинхъ чинноначальникъ,</u> <u>Земьнъихъ та радочѣшта са;</u> Слава на VIII гл.: <u>Акоже</u> <u>научальникъ н забрало.</u></p>	<p>Канон на IV гл.: <u>Научальника ангеломъ;</u> Сед. след III песен на IV гл.: <u>Нже въ храмъ твоёмъ чъстънѣмъ;</u> Кондак и икос на II гл.: <u>Архистратнже божи,</u> <u>Реуе въ кънгахъ си чловѣколюбъуе;</u> Свет. Небо звѣздамн; 3 хвал. сч. на IV гл., двукратно: <u>Красно оудобрѣемн. прѣбогатыно оукрашѣемн,</u> <u>Прѣсвѣтъламн зарѣамн,</u> <u>Людъемъ прѣбѣдѣшнмъ;</u> Слава на VI гл.: <u>Радѡунтѣ са н въ съ намн.</u></p>

¹⁵¹ И трите стихирн са на IV гл., но в ръкописа първите две са обявени на I.

4. Зограф	
Вечерня	Утринна
<p>3 под. сх. на IV гл.: <u>Тръсвѣтълаіеіо божѣства,</u> <u>Вндѣнііе тн огньно,</u> <u>Творан ангелн своіѣ доухы;</u> Сх. за Евдоксий на I гл.; <u>Бгоматеръзынмъ тн нареуенніемъ</u> <u>мжуеннѹе.</u></p>	<p>Комбиниран канон на VIII глас: <u>Мзыслъныѣа бесплѣтъныхъ чнны;</u> Под. сед. за Евдоксий след III песен на IV гл.: <u>Доброта подвнзанныа тн;</u> Втори под. сед. за Евдоксий на V гл.: <u>Въ истннѣ прославляаше н въспѣвааше Хрнста.</u></p>
5. Братков миней	
Вечерня	Утринна
<p>3 под. сх. на IV гл.: <u>Тръсвѣтълаіеіо божѣства,</u> <u>Н вндѣнііе тн огньно,</u> <u>Творан ангелн своіѣ доухы;</u> 2 под. сх. за Евдоксий на I гл.: <u>Танномъ оууеннкъ небеснаіеіо</u> <u>цѣсарѣа,</u> <u>Бгоматеръзынмъ тн</u> <u>нареуенніемъ мжуеннѹе;</u> Слава на стиховно VI гл.: <u>Радѹнтѣ са съ намн.</u></p>	<p>Комбиниран канон на VIII глас: <u>Мзыслъныѣа бесплѣтъныхъ чнны;</u> Под. сед. за Евдоксий на IV гл. след III песен: <u>Доброта подвнзанныа тн;</u> Втори под. сед. за Евдоксий на V гл. сл. III песен: <u>Пауе іестѣства възшьннхъ чнновъ.</u></p>

6. САНУ 58	
Вечерня	Утринна
Вечернята е изгубена.	<p>Службата започва от VII песен на комбиниран канон на VIII гл.:</p> <p><i>МЫСЛЬНИНА БЕСПЪТЪНИХЪ ЧИНИ;</i> <i>СВЕТ. ЧИНОНАУДАЛНИЧЕ ВЪШЬНИИМЪ СНАМЪ;</i> Общ брой на хвал. сх. в бележката за тях – 4. 3 хвал. сх. на I гл. за Евдоксий:</p> <p><i>ТАННАМЪ ОУЧЕНИКЪ,</i> <i>БОГОМАТЕРЬНИИМЪ ТИ НАРЕЧЕНИЕМЪ МЖУЕНИЧЕ,</i> <i>БОЛИ КО ДАРОВАНИЯТА БЛАГОДАТЬ;</i> Слава и богородичен на стих. в Октоиха; <i>Слава</i> за архангела на V гл.:</p> <p><i>НДЕЖЕ ОСНИАЕТЪ БЛАГОДАТЬ;</i> Богородичен.</p> <p>Указания за Литургията: VI песен от канон за архангела;</p> <p>Тропар на IV гл.: ТВОРАИ АНГЕЛН;</p> <p>Стих по 102 Псалм Благословн доуше моя Господа</p> <p>Четиво от Апостола от Послание към Евреи; Алилуарий на IV гл. Благословнте Господа всен ангелн;</p> <p>Четиво от Евангелие от Лука;</p> <p>Причастен стих;</p> <p>Стих по 148 Псалм: Хвалнте Господа всен ангелн.</p>

7. Унд 75	
Вечерня	Утринна
<p>Общо 6 сх: 3 под. сх. на IV гл.: <u>Тръсвѣтъладего вожьства,</u> <u>Ѡ вндѣннѣ твоѣ огньно,</u> <u>Творан ангелы своѣ доухы;</u> Богородичен от Октоиха; <i>Слава</i>¹⁵² на VI гл.: <u>Радомнтѣ сд</u> <u>н вѣ съ намн;</u> богородичен. Тропар на IV гл.: <u>Невѣсьныхъ</u> <u>воннѣ воєводо.</u></p>	<p>Тропар на бѣ гѣ и богородичен; Псалтирна катизма; Сед. от Октоиха; Четиво за чудесата на арх. Михаил; 50 Псалм; Общо два канона – един от Октоиха и за архангела на IV гл.: <u>Въстѣплѣ въсьмѣ</u> <u>служьбьно;</u> Сед. на IV гл. след III песен, под.: <u>Беспълтъныхъ анкъ;</u> Богородичен след III песен; Кондак и икос на II гл., сл. VI песен: <u>Архстратнже вожнн,</u> <u>Въ кѣннгахъ сн реуѣ чловѣколюбьуѣ;</u> Проложно житие: <u>Въ онн дѣнн нѣкъто мѣжъ;</u> Свет. Нево звѣздамн на стих. от Октоиха; <i>Слава</i> на V гл.: <u>Ндеже оснѣмѣтъ благодать;</u> богородичен. Указания за Литургията: Изобразителни, VI песен от канона за безпѣлтъните сили; Прокимен на IV гл.: <u>Творан ангелы;</u> Стих по 102 Псалм: <u>Благословн доуше моѣ</u> <u>Господа;</u> Четиво от Апостола от Послание към Евреи; Алилуарий на II гл.: <u>Хвалнтѣ Господа въсн</u> <u>ангелн;</u> Четиво от Евангелие от Лука. Причастен стих: <u>Творан ангелн.</u></p>

¹⁵² Жанрът на песнопението е отбелязан като „стихира“.

8. САНУ 283	
Вечерня	Утринна
<p>Общо 6 сх: 3 под. сх. на IV гл., двукратно: <u>Трнсльньубнаго божьства;</u> <u>Нвндѣннѣ твоѣ огньно;</u> <u>Творан ангелы свои доухы;</u> Слава на VI гл.: <u>Къто</u> <u>възглаголтъ сназы твоѣ;</u> Богородичен: <u>Архангельскыи</u> <u>въспоемъ вързыи;</u> Крстобогородичен: <u>Прѣдъстоѣштн крестоу твоѣмоу;</u> Стих. сх. от Октоиха; Слава за архангела на IV гл.: <u>Ндеже нменн твоѣго;</u> Богородичен: <u>Богороднице</u> <u>въсецарнице;</u> Крстобогородичен: <u>Безъимене</u> <u>заулаа иси;</u> Тропар на IV гл.: <u>Небесъзынхъ воннствъ</u> <u>архнстратнже.</u></p>	<p>Псалтирна катизма; Четиво за архангела; Четиво за мъч. Евдоксий; Общо два канона – един от Октоиха и канон за архангела на IV гл.: <u>Наудальника ангеломъ;</u> Сед. на VIII гл. след III песен: <u>Небесъзынмъ наудальнне н прѣдъстателеу;</u> Богородичен: <u>Ико прѣвъшѣн въ истинноу;</u> Крстобогородичен: <u>Агныца н пастыря;</u> Кондак и икос на II гл. след VI песен: <u>Архнстратнже божни,</u> <u>Рече въ писаннхъ си удовъколюбье;</u> Проложно житие: <u>Ивнаъ иси Мнханле свои цркъвъ новзыи;</u> Проложно житие на Евдоксий¹⁵³; Синаксарни бележки; Проложно житие на Кирияк¹⁵⁴; Бележка за освещаване на параклис на св. Богородица в храма на св. Анна. Свет.: <u>Уннонаудальника та въшыннмъ</u> <u>снаамъ;</u> Богородичен: <u>Почнтайтъ рождество тн;</u> 3 хвал. сх. на I гл., под.: <u>Агнелскы тн въ мнрѣ прадъноуѣмъ,</u> <u>Небесъзынмъ прѣвы си,</u> <u>Бесплътзынхъ ангелъ прѣвыи си;</u> Слава на VIII гл., самогл.: <u>Мнханлъ нже славы господьне архнстратнгъ;</u> Богородичен на VIII гл.: <u>Славьнжѣ н</u> <u>нескврънжѣ Богородницѣ;</u> Крстобогородичен: <u>Чъто зримое вндѣннѣ;</u> Стих. сх. от Октоиха; Слава за архангела и богородичен.</p>

¹⁵³Различен и по-разпространен текст на двете жития е поместен в Станиславовия (Лесновски) пролог (САНУ № 53), Погодинов пролог (РНБ, Пог. 58) (Павлова 1999), РГАДА Син. тип. 154, РГАДА Син. тип. 158, РГАДА Син. Тип. 159, РГАДА Син. тип. 160, ГИМ Уваров 96, ГИМ Уваров 325, ГИМ Уваров 326 и др. (Прокопенко 2010: 36–42).

¹⁵⁴В Станиславовия (Лесновски) пролог (Павлова 1999: 26–27) липсва житие на Кирияк, а след това на Евдоксий е поместен съвсем кратък текст за мъч. Урбан, следван от друг, общ за група светци – презвитер Фауст, дякон Авив и дружината му.

9. Я 84	
Вечерня	Утринна
<p>Три стихирѣ на VIII гл.: <u>Яко ведна слава твоа,</u> <u>Миханге архистратнге огньныхъ</u> <u>слоугъ,</u> <u>Видѣне твоѣ многосвѣтло;</u> Три стихирѣ на VIII гл. за св. Кирил: <u>Мурьмъ благодатынмъ,</u> <u>Обрѣтъ божественна повелѣнна,</u> <u>Н живы по смръти источникъ;</u> Слава на VI гл.: <u>Сърадуйте са</u> <u>намъ;</u></p>	<p>Тропар на IV гл.: <u>Небесныхъ вон воєвода;</u> Седален на VIII гл. <u>Небесныхъ наудальнѣ</u> <u>и предъстатѣль;</u> Седален на III гл. за св. Кирил: <u>Божественна благодать;</u> Кондак и икос на II гл.: <u>Архистратнге божни,</u> <u>Рече чловѣколюбче въ писаннхъ си;</u> Канон на IV гл.: <u>Наудальника та ангеломъ;</u> Втори канон на VIII гл. за св. Кирил: <u>Отварь свачьникомъ бивъ и страдалицемъ;</u> Слава на V гл.: <u>Надеже оснѣаетъ благодать.</u></p>

Служба за 8 ноември	
1. Драганов миней	
Вечерня	Утринна
<p>Псалтирна катизма Блаженъ мжжъ; Общо 6 сх: 3 под. сх. на I гл. по два пъти: <u>Ангельскы ти въ мнрѣ</u> <u>праздноремъ,</u> <u>Бесплътннъ пръвън,</u> <u>Бесплътннмъ пръвън сн;</u> Вход, прокимен за деня; I Паримия Ис. (6: 1–12), II Паримия Иез. (1: 1–20), III Паримия Иез. (1: 21–28); Стих. сх. от Октоиха; Слава на 6 гл: <u>Радостнѣ са</u> <u>съ намн всѣ унноуааниа</u> архангельскаѣ.</p>	<p>Канон на IV гл.: <u>Божествоынн свѣтлостынн;</u> Сед. на IV гл. след III песен, под.: <u>Бесплътннхъ слоугъ архнстратнже;</u> Кондак и икос на II гл. след VI песен: Архнстратнже божнн, Рече уловъколюбъче въ писаннхъ сн¹⁵⁵; Пролог: <u>Хота пръблагын уловъколюбъць Богъ;</u> Свет.: <u>Юко забрало н помощннка;</u> Стих. сх. от Октоиха; Слава за архангела на V гл.: Надеже оснаетъ благодать; Указания за Литургията: прок. на IV гл.: Творан ангелы доухы; Стих по 102 Псалм Благословн доуше моѣ Господа; Четиво от Апостола; Алилuaryй Благословнтѣ Господа всн ангелн; Евангелско четиво за деня. Причастен стих: <u>Хвалнтѣ Господа съ небесе.</u></p>

¹⁵⁵ Кондакът и икосът са с препратка към 6 септември.

2. Ф.п.І. 72	
Вечерня	Утринна
<p>Псалтирна катизма Блаженъ мѣжъ; Общо 6 сх: 3 сх. на І гл.: <u>Ангельскѣ ти въ мнрѣ прѣздѣноуемъ,</u> Бесплѣтънынъ прѣвзы, Бесплѣтънынъ прѣвзы сн; Вход, прокимен за деня; І Паримия Ис. (6: 1–12), ІІ Паримия Иез. (1: 1–20), ІІІ Паримия Иез. (1: 21–28); Стих. сх. от Октоиха; Слава: <u>Радуйте се съ нами въ сѣ архангелската чиноуауа.</u></p>	<p>Канон на ІV гл.: Божествонынъ свѣтълостын; Сед. на след ІІІ песен на ІV гл.: Бесплѣтънынъ слоугъ архистратнже; Кондак и икос след VI песен на ІІ гл.: Архистратнже божни, Рече удовѣколюбье въ писаннхъ сн; Свет.: <u>Ико забрало н помощинка;</u> Стих. сх. от Октоиха; Слава за архангела на V гл.: Неже оснѣаетъ благодать, Указания за Литургията: Прок. на ІV гл.: Творан ангелы доухы; Стих по 102 Псалм Благословн доуше моя Господа; Четиво от Апостола; Аلیلуарий Благословнте Господа всн ангелн; Евангелско четиво за деня; Причастен стих: Хвалнте Господа всн ангелн его.</p>

3. Синай 25	
Вечерня	Утринна
<p>Общо 6 сх: 5 сх. на I гл.: <u>Ангельскы тн въ мнрѣ</u> <u>праздномуемъ,</u> <u>Бесплътныимъ пръвъин;</u> <u>Бесплътныимъ пръвъин сн;</u> <u>Кръста прѣвольшана лнковъ</u> <u>небесъныхъ,</u> <u>Үннонаудальникъ въшннхъ</u> <u>снаъ;</u> Слава и богородичен. Стих. сх. за архангела на II гл.: <u>Невещствьному сщество,</u> <u>Невещствьнаго прѣстола,</u> <u>Бесплътныимъ оустнамн;</u> Слава на VI гл.¹⁵⁶: <u>Сърадуютѣ са съ намн всѣа.</u></p>	<p>Канон на IV гл.: <u>Божьствъныимъ свѣтлостымн;</u> Сед. на IV гл. след III песен: <u>Бесплътныхъ слоугъ архнстратнже;</u> Кондак и икос на II гл.¹⁵⁷. Архнстратнже божнн, Рече въ къннгахъ сн чловѣколюбъе; Свет. <u>Үко забрало н помощьника;</u> 4 хвал. сх. на IV гл.: <u>Трьсаъньнаго божьства,</u> Вндѣннѣ твоѣ огньо, Творан ангелы своѣ доухы, Земьныхъ радодушшта са¹⁵⁸; Слава на V гл.: <u>Ндеже оснаѣтъ благодать;</u> Богородичен.</p>

¹⁵⁶ С препратка към 6 септември.

¹⁵⁷ С препратка към 6 септември.

¹⁵⁸ Трите стихире са с препратка към 6 септември.

4. Скоп	
Вечерня	Утринна
<p>Псалтирна катизма Блаженъ мѣжъ; Общо 8 сх: 4 под. сх. на I гл. двукратно: <u>Невесъзынмъ въсьмъ старѣн,</u> <u>Бесплътъзынмъ старѣнша,</u> <u>Нзынъ прѣстолюу трепетьно прѣдѣстоаште,</u> <u>Красотѣ ненздреченынѣнъ страшно прѣдѣстоаште;</u> Слава на VI гл., самогл.: <u>Сърадоунте са съ намн архангельская въса;</u> Богородичен и прокимен за деня; I Паримия (ИсНав. 5: 13–15), II Паримия (Съд. 6: 11–24), III Паримия (Дан. 10: 1–21); Стих. сх. на IV гл.: <u>Трнсльнъунаіего божьства,</u> <u>Образъ твои огньнъ,</u> <u>Твориан ангелы свои доухы;</u> Слава на VI гл., самогл.: <u>Прндѣте всн вѣрнн;</u> Богородичен и тропар на IV гл.: <u>Невесъзынхъ воіеводъ архистратнже.</u></p> <p>Повечерие: Канон за ангелите от Октоиха.</p>	<p>Тропар на Бог Господ; Псалтирна катизма; Седален и втори сед. от Октоиха; Степенен троп. на IV гл.; Прок.: Твориан ангелы свои доухы; 3 сх.: Благословн доуше мога Господа, Господн Боже мой и Въсе днханнє; Четиво от Евангелието; 50 Псалм; Два кръстосани канона: На II гл.: <u>Пресвѣщън древлє оумы възшыннн Боже</u> и акростихов на VIII гл.: <u>Прнпадажшта ма Боже прнннн щедротамн си;</u> Сед. на I гл. след III песен: <u>Прѣстолюу страшноу прѣдѣстоаштен;</u> Втори сед. на IV гл.: <u>Бесплътъзынхъ лнкъ старѣнша;</u> Трети сед. на VIII гл.: <u>Прѣстолюу свѣтлюу прѣдѣстоаштен;</u> Кондак след VI песен на II гл.: <u>Архистратнже божи,</u> Икос на III гл.: <u>Бесплътъзынхъ чннове веселатъ са;</u>¹⁵⁹ Свет.: <u>Чннонаудальннє възшыннннмъ слаамъ;</u> Втори свет.: <u>Прѣдѣстоіа прѣстолюу владнъноу;</u> Богородичен; 3 хвал. сх. на IV гл.: <u>Красьно оукрашаіемн божьствьнаи зарамн,</u> <u>Пресвѣтълаи зарамн трнсвѣтло оукрашенъ,</u> <u>Нко чннонаудальннкъ н забрало ангеломъ.</u> 4 сх. на VI гл.: <u>Служнтєла сватъла Тронца,</u> <u>О днвъзын свѣтъ,</u> <u>О днвъзын Богъ нашъ,</u> <u>Мнханє наудальннє</u>¹⁶⁰; Слава на V гл., самогл.: <u>Надеже оснїетъ благодатъ;</u> Богородичен.</p>

¹⁵⁹ След икоса е изписана следната бележка: $\overline{\text{кѡ}}$ н смнє нзынъ даруєтєтъ са възспѣватн бога н господа.

¹⁶⁰ В службата за 8 ноември в Братковия миней песнопението е означено като „слава“.

5. Зограф	
Вечерня	Утринна
<p>3 под. сх. на I гл.: <u>Ангельскы ти въ мнѣ</u> <u>пърздъноуиштѣ,</u> <u>Невесьнѣимъ прѣвѣ си,</u> <u>Бесплѣтънѣимъ наудоу н</u> <u>служнтѣль;</u> Слава на VI гл., самогл.: <u>Сърдѣонтѣ са съ намнъ всѣа</u> <u>архангельската;</u></p>	<p><u>Слава Надеже оснѣаетъ благодать;</u> Канон на IV гл.: <u>Въстѣплъ въсьмъ служьбьно;</u> Сед. на IV гл. след III песен: <u>Бесплѣтънѣимъ служнтѣлю архистратѣ;</u> Преди 1 ноември втори канон на II гл.: <u>Просвѣщѣн древалѣ оумѣ възшѣннѣ Боже;</u> Сед. на IV гл. след III песен, под.: <u>Бесплѣтънѣихъ ликъ херувимъ н серафимъ;</u> Кондак и икос на II гл. след VI песен: Архистратѣ божнѣ; <u>Въ кзынгахъ си рече удовѣколюбье.</u></p>
6. Братков миней	
Вечерня	Утринна
<p>Началото липсва. 3 сх.: (Н) <u>Вндѣннѣ твоѣ огньо</u> <u>Творѣн ангелы своиѣ доухы,</u> <u>Ликоунтѣ нзынѣ съ намн;</u> Слава на VI гл., под.: <u>Мнѣханѣ науадьннѣ. земьнѣин</u> <u>оусты.</u></p>	<p>(Псалтирна катизма и сед. от Октоиха, втора псалтирна катизма и сед. за архангела)¹⁶¹; Канон на II гл.: <u>Просвѣщѣн древалѣ оумѣ възшѣннѣ Боже;</u> Сед. на I гл. след III песен: <u>Прѣстолу страшьноу прѣдѣстоиштѣн;</u> Втори сед. на VIII гл.: <u>Прѣстолу прѣдѣстоиштѣн прѣсвѣтълоу;</u> Втори канон на IV гл.: <u>Въстѣплъ въсьмъ служьбьно.</u></p>

¹⁶¹ Бележката за тях е добавена по-късно в долното поле на л. 144а. В началото ѝ е написано, че песнопенията са за утринната, макар че псалтирните катизми в другите ръкописи са в началото на вечернята. На места мастилото е изтрито и част от указанията не се четат.

7. САНУ 58	
Вечерня	Утринна
<p>(Псалтирна катизма)¹⁶²; Общо 6 сх: 3 под. сх. на I гл.: <u>Архангелъскы тн въ мнрѣ</u> <u>праздъноуишта,</u> <u>Небесънынмъ прѣвзын сн,</u> <u>Бесплътнынмъ наудальникъ н</u> <u>сложнтель;</u> 3 под. сх. на IV гл., под.: Тръсѣтъладего божства, (Н видѣнне тн огньо, Творан ангелн своиж доухы)¹⁶³; Богородичен, вход и прокимен за деня; I Паримия Иез. (1: 1–20), II Паримия Иез. (1: 21–28), III Паримия Откр. (12: 7–12); Стих. сх. от Октоиха; Сх¹⁶⁴. за архангела на VI гл.: Радѹнтѣ сѧ съ намн¹⁶⁵; Тропар на IV гл.: <u>Небесънынхъ</u> <u>воннѣ воєводѣ;</u></p>	<p>Тропар на Бог Господ за архангелите и богородичен, псалтирна катизма (две)¹⁶⁶ и песнопения от Октоиха – сед. и полиелейни и други според деня¹⁶⁷. Четиво за чудесата на безплътните сили; Сед. на VIII гл.¹⁶⁸; Слово от Йоан Златоуст, 13 слово от Маргарит; Канон; Сед. на IV гл.: <u>Бесплътнынмъ сложнтель</u> <u>дрхнстратнже;</u> Степени (троп.) и първи антифон; Прокимен на IV гл.: Хвалнтѣ Господѧ вснн ангелн; Четиво от Евангелие от Лука; 50 Псалм; Два канона от Октоиха и за архангела на II гл.¹⁶⁹. <u>Просвѣщѣн древлѣ оумы възшьннн Боже;</u> Сед. на VIII гл. след III песен, подобен: <u>Прѣстолѹ прѣдѣстоиштен прѣсѣтълѹ;</u> След седалния 17 Слово от Маргарит¹⁷⁰;</p>

¹⁶² Записано е не стнхног.

¹⁶³ С указание ннѣ и дадени начала с препратка към 6 септември.

¹⁶⁴ Славата за архангела на VI гл. тук е отбелязана като стихира.

¹⁶⁵ Това и следващото песнопение са с препратка към 6 септември.

¹⁶⁶ Според правилата на типика на утринната се изпълняват две катизми, указанието е изписано само веднъж и няма посочен брой, но след него пише по въбъаю, което би трябвало да се отнася за катизмите, тъй като те се променят съобразно деня от седмицата.

¹⁶⁷ След указанието за полиелейните е записано ѱ проѹе.

¹⁶⁸ Не е дадено конкретно начало на седалния, въпреки указанието за гласа.

¹⁶⁹ След указанията за всеки от двата канона е дадено числото 6, което вероятно означава броя на тропарите във всяка от песните на двата канона.

¹⁷⁰ В указанието е записано слѣ. Златоустъца. ѿ серафимѣ, като вероятно под Златоустъца се има предвид названието на сборника със слова, а преписвачът е схванал думата „серафим“ като име на автор. Даденото начало на словото липсва в BHBS.

<p>Агрипния с два канона – един от Октоиха и канон за архангела на IV гл: <u>Въстрѣбѣ въсьмъ божьствѣно</u>;</p> <p>Сед. от Октоиха след III песен на канона за архангела;</p> <p>Кондак <u>Застѣпнице христнаго</u> след VI песен от канона за архангела;</p> <p>Четиво за чудесата на безплътните сили от дякон Пандолеон;</p>	<p>Кондак на II гл.: <u>Архистратнже божни</u>, Проложно четиво: <u>Хотан прѣблагын чловѣколюбвын богъ</u>;</p> <p>Свет.: <u>Унноучальннѣ възшыннмъ снаамъ</u>;</p> <p>Общо 6 хвал. сх:</p> <p>Две хвал. сх. от Октоиха и две за архангелите;</p> <p><i>Слава</i> на V гл.: <u>Ндеже оснаетъ благодать</u>;</p> <p><i>Слава</i> <u>Ангѣлы твои Христе и богородичен</u>;</p> <p>Велико славословие и отпуст.</p> <p>Указания за Литургията: блажени (троп.), III и IX песен от канон; тропар и кондак; прок. на IV гл. <u>Твори ангѣлы свои духи</u>;</p> <p>Стих по 102 Псалм <u>Благослови душе моя</u>;</p> <p>Четиво от Апостола от Послание към Евреите;</p> <p>Алилуарий на II гл. <u>Благословите Господа вси ангелн</u>;</p> <p>Четиво от Евангелието от Матей;</p> <p>Причастен стих.</p>
---	---

8. Унд 75	
Вечерня	Утринна
<p>Общо 6 сх: 3 под. сх. на IV гл.: <u>Трьсльньунаго божьства,</u> <u>Н образъ твои огньнъ,</u> <u>Твори ангелы свои дъухы;</u> 3 под. сх. на I гл.: <u>Ангельскы ти въ мнрѣ</u> <u>празднѣнъштва, Небесънъимъ</u> <u>пръвъи си,</u> <u>Бесплътънъимъ наудало;</u> Прокимен; I Паримия – ИсНав. (5: 13–15); II Паримия – Съд. (6: 11–24); III Паримия – Дан. (10: 1–21); Стих. сх. от Октоиха <u>Вон</u> <u>весплътънъимъ;</u> Стихира¹⁷¹ на VI гл.: <u>Радѡунте</u> <u>са съ намн всѣа</u>¹⁷²; Богородичен, троп. на I гл.: <u>Небесънъимъ вонньствомъ;</u> Агриппия: Покаен канон и втори канон за архангелите на IV гл.: <u>Въстѣплъ всѣмъ</u> <u>слѡужьбно</u>¹⁷³; Сед. – след III песен на канона; Кондак след VI песен на II гл.: <u>Арханстратнже вожи</u>¹⁷⁴;</p>	<p>Тропар на Бог Господ, псалтирна катизма и богородичен; Втора катизма и сед. от Октоиха; Сед. за бесплътните сили в минея на IV гл.: <u>Бесплътънъимъ слѡужителемъ архнстратнже;</u> Трети сед. на IV гл. след полиелейни припеви: <u>Доброта подвижанна ти Мнханле;</u> Степенни тропари на IV гл.; атнифон; прокимен на IV гл: <u>Хвалнте Господа всѣи ангелн</u> <u>него; стихира;</u> алилуарий <u>Всѣ днханнѣ;</u> четиво от Евангелие от Матей; пентикостар и 50 Псалм; Общо три канона: два от Октоиха и канон за бесплътните сили на VIII гл.: <u>Мысльнъша бесплътънъихъ чинн,</u> Под. сед. след III песен на IV гл.: <u>Бесплътънъихъ лнкъ херѡувнмъ и серафнмъ;</u> богородичен; Кондак и икос след VI песен на II гл.:</p>

¹⁷¹ Славата за архангела е отбелязана като стихира.

¹⁷² С препратка към 6 септември.

¹⁷³ Дадено е началото на ирмоса Отвръзѣ ѡуста моѧ и гласа, а не това на канона. С този начален ирмос за 6 септември и 8 ноември се разпространяват два канона на IV гл. – Въстѣплъ всѣмъ слѡужьбно, с препис в Унд 75 в службата за 6 септември и Божьствънъимн свѣтълостн, без препис в този ръкопис. Вместо началото на ирмоса, поставям началото на канона Въстѣплъ всѣмъ слѡужьбно, тъй като той е достъпен с преписа си в ръкописа.

¹⁷⁴ След началото на кондака има препратка към 6 септември.

<p>След отпуст – Четиво от дякон Пандолеон за чудесата на безплътните сили.</p>	<p>Архистратнже вожи, Въ къннгахъ си рече чловѣколюбъче¹⁷⁵; Втори икос: <u>Пѣснь възспоемъ въсѣхъ творьцю</u>¹⁷⁶; Проложно четиво: <u>Хоть прѣблагын</u> <u>чловѣколюбвын Господь</u>; Свет.: <u>Умноудальннѣ възшнннмъ снаамъ</u>; Общо 6 хвал. сх: две от Октоиха; Две сх. за безплътните сили на II гл, двукратно: <u>Нынѣ прѣстолоу трепетно прѣдъстоиаште,</u> <u>Вѣрннн всн твоѣ памать просвѣщаѣтъ</u>; Слава на VI гл.: <u>Ангелн твоѣ Христе</u>; Богородичен, Велико славословие и отпуст; След входа: тропар и кондак¹⁷⁷; Прок. на IV гл. Творан ангелы свои дѣухы; Стих по 102 Псалм: <u>Благословн дѣуше моѣ</u> <u>Господа</u>; Четиво от Апостола от Послание към Евреи; Алилуарий на II гл. Хвалнте Господа всн ангелн него; Четиво от Евангелие от Лука; Причастен стнх: Творе ангели.</p>
---	--

¹⁷⁵ Двете песнопения са с препратка към 6 септ.

¹⁷⁶ Липсва указание за глас.

¹⁷⁷ Дадени са само жанровите единици, без други указания.

9. НБКМ 897	
Вечерня	Утринна
<p>3 под. сх. на IV гл.: <u>Трнсаъньунаго божьства,</u> <u>Н видѣнне тн огньно,</u> <u>Творан ангелы своѣ доухы;</u> 3 под. сх. на I гл.: <u>Архангельскын тн въ мнрѣ</u> <u>прездѣноуѣштѣ,</u> <u>Небесънынмъ прѣвѣ иен,</u> <u>Бесплътнынмъ науало н</u> <u>сложитель;</u> Слава на VI гл.: <u>Сърадоунте са</u> <u>съ намн;</u> Богородичен <u>Архангельскын</u> <u>въспоємъ върьын;</u> Кръстобогородичен: <u>Агньца</u> <u>своєго;</u> Прокимен за деня; I Паримия ИсНав. (5:13–15), II Паримия Ис. (14:7–20), III Паримия Зах. (2:13, 3:1–7, 4:2–6); 2 стих. сх. на I гл., самогл: <u>Мысльнынмъ снаамъ</u> <u>уннонауальницн,</u> <u>Уннонауальникъ възшыннхъ</u> <u>снаъ;</u> 1 Сх. на II гл.: <u>Невещьствьномоу</u> <u>сщцьствоу;</u> Слава на VIII гл.: <u>Идо</u> <u>уннонауальникъ н пособьникъ;</u> Тропар на IV гл.: <u>Небесънынхъ</u> <u>вонньствѣ архнстратнзн.</u></p>	<p>Общо три канона: два от Октоиха и за бесплътните сили канон на VIII гл.: <u>Въсн</u> <u>въспонимъ людне;</u> Сед. на VIII гл.: <u>Небесънынхъ науальниче н прѣдѣстателю;</u> Богородичен <u>Повелѣнние танныство;</u> Кондак и икос на II гл.: <u>Архнстратнзн вожнн,</u> <u>Рече въ писанн своємъ удовѣколюбье;</u> Проложно четиво: Мнханъ подоболѣпотынн уннонауальникъ; Свет: <u>Огньнынмъ архнстратнже слоугамъ</u> <u>прѣдѣстотн;</u> Богородичен <u>Поунтайтѣ прнжнтне твоѣ.</u> <u>бесплътнын уннове;</u> 2 хвал. самогл. сх. на II гл.: <u>Невещьствьномоу прѣстолау,</u> <u>Бесплътнынмн оустнаамн;</u> Слава на IV гл.: <u>Огньнынмн оустнаамн;</u> Сх. на VI гл.: <u>Ангелы твои Господн;</u> Слава на V гл.: <u>Ндеже оснмаетѣ благодать;</u> Богородичен, кръстобогородичен: <u>Избавленне</u> <u>за ны цѣнѣ;</u> Стих сх. от Октоиха; Слава на IV гл.: <u>Сльньунынмн доуамн;</u> Кръстобогородичен: <u>Не рндан мене матн моѣ.</u></p>

10. НБКМ 122	
Вечерня	Утринна
<p>3 под. сх. на IV гл.: <u>Трнслъньунаго божьства,</u> <u>Н вндъннїе твоє огньно,</u> <u>Твордн ангелы своѣ доухы;</u> Слава на VI гл.: <u>Сърадочнѣ са</u> <u>съ намн;</u> Богородичен, вход и прокимен за деня; I Паримия ИсНав. (5:13–15), II Паримия Ис. (14:7–20), III Паримия Зах. (2:13, 3:1–7, 4:2–6); 2 Стих. сх. на I гл., самогл.: <u>Мъисльнѣнмъ снаамъ,</u> <u>Уннонаудальннкъ възшьнннхъ</u> <u>снаъ;</u> 1 сх. на II гл.: <u>Невещьствьномуу</u> <u>сщьствуу;</u> Слава на VIII гл.: <u>Ѥко</u> <u>уннонаудальннкъ н подобьннкъ;</u> Тропар на IV гл.: <u>Небесъннхъ</u> <u>вонньствъ.</u></p>	<p>Общо три канона: два от Октоиха и канон за безплътните сили на VIII гл.: <u>Вьси възспонмъ</u> <u>люднїе;</u> Сед. след III песен на VIII гл., под.: <u>Небесъннхъ науальннчѣ;</u> Богородичен двукратно: <u>Въ пжуннѣ лютѣ</u> <u>въпадъ;</u> Кръстобогородичен двукратно: <u>Отъ чнстнхъ</u> <u>кръвьн твоихъ;</u> Кондак и икос след VI песен на II гл.: <u>Дрхнстратнзи божнн,</u> <u>Рече въ писаннхъ си чловѣколюбьчѣ;</u> Свет.: <u>Огньнѣнмъ дрхнстратнже;</u> Богородичен: <u>Почнтѣжѣ прнжитнїе твоѣ;</u> 3 хвал. сх. на II гл., самогл.: <u>Невещьствьномуу прѣстолоу,</u> <u>Бесплътнѣннмн оустьнамн,</u> <u>Огньнѣннмн оустьнамн;</u> 1 сх. на VI гл.: <u>Ангелы твои Господи;</u> Слава на VI гл.: <u>Ндеже оснѣаетъ благодать;</u> Кръстобогородичен <u>Нзбавленнїе за ны цѣнѣ;</u> Стих. сх. от Октоиха; Слава на IV гл.: <u>Слъньунннмн лочуамн;</u> Кръстобогородичен <u>Не рндан мене мати моѣ.</u></p>

11. НБКМ 523	
Вечерня	Утринна
<p>Началото липсва. Службата започва от края на славата на VI гл.: (Съ)радѹнтѣ са съ нами;</p> <p>Богородичен Архангѣльскѹи въспонмъ вѣрьнѹи;</p> <p>Вход, прокимен за деня;</p> <p>I Паримия ИсНав. (5:13–15), II Паримия Ис. (14:7–20), III Паримия Зах. (2:13, 3:1–7, 4:2–6);</p> <p>2 Сх. на I гл.: Мѹслѹнѹимъ снѹамъ ѹнноаѹдѹльницѹи, ѹнноаѹдѹльникъ вѹшѹннѹимъ снѹамъ;</p> <p>1 Сх. на II гл.¹⁷⁸: Невещѹствѹномѹ сѹщѹствѹ;</p> <p>Слава на VIII гл.¹⁷⁹: <u>Дѹко ѹнноаѹдѹльникъ и пособѹникъ</u>;</p> <p>Богородичен Богородницѹи Мѹрнѹ въсн поѹтъѹмъ;</p> <p>Тропар на IV гл.: <u>Небесѹнѹихъ вѹннѹствѹ вѹсвѹдѹдѹ.</u></p>	<p>Общо три канона: два от Октоиха и канон за безплътните сили на VIII гл.: <u>Въсн въспонмъ людне</u>;</p> <p>Сед. след III песен на VIII гл.: <u>Небесѹнѹи ѹнноаѹдѹльнѹе и прѣдѹстѹею</u>;</p> <p>Богородичен <u>Въ пѹннѹи лютѹ вѹпадѹ отъ ѹннѹннѹи</u>;</p> <p>Кондак и икос на II гл.: <u>Архнстрѹтнѹи вѹжнѹи, ѹловѹколюбѹе мѹножество радѹватн са ангѣлѹи</u>;</p> <p>Свет., под.: <u>Огнѹнѹимъ архнстрѹтнѹе аѹѹгамъ</u>;</p> <p>Богородичен <u>Поѹнтаѹжѹи прѹжнѹтнѹе твоѹи</u>;</p> <p>2 Сх. на II гл.: <u>Невещѹствѹномѹ прѣстѹолѹи, Бесплѹтънѹимн ѹстѹнамн</u>;</p> <p>Слава на IV гл.: <u>Огнѹнѹимн ѹстѹнамн поѹжѹи тѹи</u>;</p> <p>Сх. на VI гл.: <u>Ангѣлѹи трѹн Господнѹи</u>;</p> <p>Слава на V гл.: <u>Нѹдѣже оснѹѣѹтъ блѹгодѹтъ</u>;</p> <p>Богородичен, Велико славословие и отпуст.</p>

¹⁷⁸ Липсва указание за глас.

¹⁷⁹ Липсват указания за жанр и глас.

12. НБС 221	
Вечерня	Утринна
<p>3 под. сх. на IV гл.: <u>Трнслъньунаго божьства,</u> <u>Н вндѣннѣ твоѣ огньно,</u> <u>Творѣн ангелы своѣ доухы;</u> Слава на VI гл.: <u>Сърадѡунтѣ сѧ</u> <u>н въ съ намн;</u> Богородичен, вход и прокимен за деня; I Паримия ИсНав. (5:13–15), II Паримия Ис. (14:7–20), III Паримия Зах. (2:13, 3:1–7, 4:2–6); 2 стих. сх. на I гл.: <u>Мъисльнъимъ снаамъ</u> <u>архнстратнзн,</u> <u>Ѹннонаудьннкъ въшънннмъ</u> <u>снаамъ;</u> 1 сх. на II гл: <u>Невещьствьному сщцствѡу;</u> Слава на VIII гл.: <u>Ѹко</u> <u>Ѹннонаудьннкъ н пособьннкъ;</u> Тропар на IV гл.: <u>Небесънънхъ</u> <u>воннъ воѣводѡ.</u></p>	<p>Общо три канона: два от Октоиха и канон за безплътните сили на VIII гл.: <u>Въсн възспонмъ</u> <u>люднѣ;</u> Сед. на VIII гл., под.: <u>Небесънънхъ наудьннчѣ</u> <u>н прѣдъстателю;</u> Богородичен <u>Въ пжуннѣ лютѣ възпадъ;</u> Кръстобогородичен <u>Отъ Ѹнстнхъ кръвн</u> <u>твонхъ;</u> Кондак и икос на II гл.: <u>Архнстратнзн божнн</u> <u>Рече въ писаннхъ сн удовѣколюбьчѣ;</u> Свет.: <u>Огньнъимъ архнстратнжѣ;</u> Богородичен <u>Почнтѣжтъ прнжнтнѣ твоѣ;</u> 2 сх. на II гл., самогл.: <u>Невещьствьному прѣстѡлу,</u> <u>Бесплътнъимн оустьнамн;</u> Слава на IV гл.: <u>Огньнъимн оустьнамн;</u> Сх. на VI гл.: Ангелы твои Господи. Текстът в края на службата е нечетим.</p>

13. САНУ 287	
Вечерня	Утринна
<p>Общо 6 сх: 3 сх. на IV гл.: <u>Трнсаънънънаега божества,</u> <u>Нвндънне тн огньо,</u> <u>Твордан ангелы своиъ доухы;</u> Слава на VI гл.: <u>Сърадочнте са</u> <u>съ намн;</u> Богородичен Богородице тзи кен ложа; Вход и прокимен за деня; I Паримия ИсНав. (5:13–15), II Паримия Ис. (14:7–13), III Паримия – изгубена; Сх. на I гл.: <u>Мъисънънмъ</u> <u>снадмъ архнстратнзн</u>¹⁸⁰, <u>Уннонаудальнкъ въшъннхъ</u> <u>снлъ;</u> Сх. на II гл.: <u>Невещъствьномоу</u> <u>сщцъствоу;</u> Слава на VIII гл.: <u>Юко</u> <u>уннонаудальнкъ н пособънкъ;</u> Тропар на IV гл.: <u>Небесънънхъ</u> <u>воннствъ воєводъ.</u></p>	<p>Общо три канона: два от Октоиха и канон за безплътните сили на VIII гл.: <u>Въсн възспонмъ</u> <u>людне;</u> Сед. на VIII гл. след III песен, под.: <u>Небесънънхъ наудальнкъ пръвостаеаю;</u> Двукратно слава¹⁸¹ и богородичен <u>Въ пжуннъ</u> <u>лютъ падъ;</u> Крстобогородичен <u>Отъ унстнхъ кръвн твонхъ;</u> Кондак и икос след VI песен на II гл.: <u>Архнстратнзн божнн,</u> <u>Рече удовъколюбъе въ писаннхъ тн;</u> Сх.: <u>Хотъхъ тебъ Мнханле;</u> Проложно четиво: Мнханлъ подобнолъпотнзн унномъ наудальнкъ; Свет: <u>Огньнънмъ слоугамъ архнстратнже;</u> Богородичен: <u>Почнтайтъ прнжитне твоа;</u> 2 хвал. сх. на II гл., самогл.: <u>Невещъствънън пръстола,</u> <u>Бесплътънънмн оустънамн;</u> <u>Слава на IV гл.: Огньнънмн оустънамн;</u> <u>Стихира на VI гл.: Ангелы твои Господи;</u> Слава на V гл.: <u>Ндеже оснмаетъ благодать;</u> Богородичен <u>Блажнмъ та Богородице Дево;</u> Крстобогородичен <u>Избавленне за ны цънъ;</u> Стих. сх. от Октоиха; Слава на IV гл.: <u>Нже сзънънънмн доуамн;</u> Богородичен <u>Тебъ стъноу сътажахъ Богородице;</u> Крстобогородичен <u>Не рндан мене мати моя.</u></p>

¹⁸⁰ Текстът на първата стихира е изгубен.

¹⁸¹ Славата не е поместена, за нея има само указание.

14. Я 91	
Вечерня	Утринна
<p>Три стихирѣ на I гл.: <u>Ангелскѣи ти въ мнрѣ</u> <u>празднѣишце,</u> <u>Невесѣишнѣи прѣвѣи си,</u> <u>Бесплатѣишнѣи наудло н</u> <u>служитель;</u> Три стихирѣ на IV гл.: <u>Трнсавнѣишаго божѣства,</u> <u>Н образѣ трон огнѣнѣ,</u> <u>Творан ангелѣ твоиѣ доухѣ.</u> Слава на VI гл.: <u>Сърадѣиште са съ намѣ.</u></p>	<p>Седален на IV гл.: Бесплатѣишнѣи служителемѣ архистратѣиже; Кондак и икос на II гл.: <u>Архистратѣиже божи;</u> <u>Реѣе уловѣколюбѣе въ пнсанихѣ си;</u> Канон на IV гл.: <u>Въстѣпѣ въ свѣмѣ служѣишнѣ;</u> Слава на V гл.: <u>Ндеже оснаѣтъ благодѣтъ.</u></p>
Служба за 26 март	
1. НБКМ 122	
Вечерня	Вечерня
<p>Три под. сх. на IV гл.: <u>Оумѣ</u> <u>прѣвѣишнѣи, Прѣстолѣ</u> <u>прѣдѣстоиѣ,</u> <u>Съкроушишѣ тана.</u></p>	<p>Канон на IV гл. <u>Ико свѣта сѣщаиго;</u> Сед. на I гл.: <u>Велен Гавриилѣ прѣвѣи ангеломѣ.</u></p>
2. НБКМ 896	
Вечерня	Утринна
<p>Три под. сх. на IV гл.: <u>Оумѣ</u> <u>прѣвѣишнѣи, Прѣстолѣ</u> <u>прѣдѣстоиѣ,</u> <u>Съкроушишѣ тана.</u></p>	<p>Канон на IV гл. <u>Ико н свѣтъ бѣиѣ къ свѣтѣ</u> <u>наудлнѣ;</u> Сед. на I гл.: <u>Велнѣи Гавриилѣ наудлннѣ</u> <u>ангелѣ;</u> Втори сед. на IV гл.: <u>Бесплатѣишнѣи служѣ</u> <u>старѣи.</u> Синаксарни бележки; Проложно житие след VI песен на канона.</p>

3. Погодин 531	
Вечерня	Утринна
<p>3 сх.: Въ шестын мѣць, ꙗзꙑка ꙗгоже не вѣдѣше, Се възваніе нѣнѣ ꙗви са; 2 сх. на I гл.: Гаврннлѣ велнкѣн оумѣ; Велнокіе таннѣство; 1 стих. сх. на I гл.: Свѣта си исплѣненѣ прнсно; Слава на VI гл.: Посѣланѣ вѣстѣ съ небесе; Вход, паримия за деня, Златоустова литургия¹⁸²</p>	<p>Канон на VI гл. с азбучен акростих: Научальникѣ възшѣнннхъ чнновѣ; 3 сх. на IV гл.: <u>Оумѣ прѣвогѣуѣнѣн,</u> <u>Прѣстолоу прѣдѣстоѣ,</u> <u>Сѣкроушншѣ танна нже отѣ агарѣста оудѣ;</u> Втори канон на IV гл.: <u>ꙗко свѣтѣ сѣщѣн;</u> Сед. след III песен на IV гл.: <u>Бесплѣтънѣннмѣ</u> <u>слоужнѣлемѣ.</u></p>

¹⁸² Службата за архангела е свързана с предходната за Благовещение и песнопенията за двете последования са слети. Поради това липсват указания за вечернята на 26 март, но пред първия канон за деня е написано: Сн канѣ прѣтѣн вѣн поет са въ кѣс. съ архангѣло. Указанието за Златоустова литургия се намира между стихирите за архангела и канона, което предполага, че стихирите преди канона са изместени на 25 март.

III. СЛУЖБИ ЗА БЕЗПЛЪТНИТЕ СИЛИ

Версии на Службата за 6 септември

17a–19b

МЦА ТОГ ВЪ Ъ СТХЪ БЕСПАТНЫХ АРХАГЛА МНХАНЛА Н СЪАГО МННКА
КЕЎДОЖНІА ✽

СТН̄ • ГЛА̄ • Д̄ ПѠ НА[КО]

Т[РЬ]СВѢТЛАГО БЖТВА • ПРѢДЪСТАТЕЛЬ СВѢТЬЛЬ • МНХАНЛЕ ѠБАВН СЕ • АРХНСТРАТНЖЕ
СЪ ВЪШННМН ВЪПНЕШН РѠУІЕ СЕ • СТЬ ІЕСН ѠЎЕ Н СТЫ Н БЕЗНАЧЕЛЬНЫИ СЛОВО СТОЕ / Н
СТЫ ДХЪ • ІЕДННА СЛАВА ІЕДННО ІЕСТВО Н ЦРТВО • ІЕДННА СНЛА Н БЖТВО ✽

“Н ВНДВННІЕ ТН ѠГННО • Н ДОБРОТА ПРѢДНВНА • МНХАНЛЕ СТАРѢНШНО АНГЛОМЪ •
ВЕЩЕСТВНОМЪ БО ІЕСТВОМЪ • ПРѢХОДНШН КОНЦЕ СЪВРЪШАІЕ ЗАПОВѢДНАІА • ВСАКНХЪ
ТВОРЦОУ ВСАКО ОЎКРѢПЛЮЩОУ ТЕ • СВѢДОУЩА ТЕ НСТОУННКА ЦѢЛЕННЮ • ЦРКОВ ТЕ
СЪДѢВАІЕ НАРЕННІЕМЪ • ТВЮ СТОСТЬ УТОУЩНМЪ ✽

Творені АНГЛН СВОІЕ ДХЫ • ІАКОЖЕ ПНШЕТЬ • Н СЛОУЖЕЦЕІЕ ТЕВЪ ПЛАМЫ ѠГННЪ • ПОСРѢ
УННОВЪ НСПРВА СОУЩА • ПОКАЗА ГН ТВОИМЪ АНГЛМЪ • МНХАНЛА АРХНСТРАТНГА • ТВОИХЪ
ПОВЕЛѢНН ПОСЛОУШАЮЩЕ СЛОВЕСНО • Н ПЪННІЕ ТРЪСТОЕ • СЪ СТРАХОМЪ ВЪЗГЛАШАЮЩЕ
СЛАВЪ ТВЕН ✽ ~

УЖНЮ • (!) • СТН̄ • ГЛА̄ • А̄ • ПѠ • НЕВСЪНЫМЪ УННОМЪ РА̄ ✽

Тайнама оуеннкъ небснаго ЦРА¹ • въ тайнѣ приложн се • сего оуслаженъ свѣдын •
БГОМОУДРНО • ТЫМЖЕ САМЪМЪ ПРИВЕЗАВ СЕ ЖЕЛАЕМЪМЪ • ТВОРЦОУ ЖРЬТВОУ ЖИВОУ •
ЗНЖНЛЮ САМЪ СЕ ПОЖРЬЛЬ ІЕСТЬ ✽

¹ САНУ 58 – ЦРТВНА.

БГОМАТЕРНИМЪ ТИ НАРѢНИЕМЪ • МНУЕ СЛАВНОЕ ПОХВАЛЕНИЕ ИЕСИ (!) СТЕЖАЛЪ • Н
 Ѡ-ОИ ДЪВАННІЕ • ТЫ ЮНЫИМН МОУДРЕ • СЪПОСПѢШЬСТВЮЮЩОУ Ѡ ВСЕМЪ • ВЫШЕ СЛОВЕСЕ
 РОЖЬШОУЮ ТВОРЦА • ИМАШ(Н) СЛАВНЕ ИЮЗНІЕ (!) ✽

На стнховнь • ГЛА̂ • Ѡ̂.

РАУИТЕ СЕ С НАМН ВСА АРХИГЛСКА УННОУЧЕЛНІА • ПРЪДЪСТАТЕЛЬ БО ВАШЪ • Н НАШЪ
 ЗАСТОУПНИКЪ • ВЕЛНКИ МНХАНІЕ АРХИСТРАТНЖЕ • ВЪ ДНЪШНИН БО ДНЪ • ВЪ УТЪНЪИ
 СВОЕИ ЦРКВН • ПРЪСЛАВНО ІАВЛЪІЕ СЕ • И ВСЕ НИ ѠСПІАІЕТЪ • ТЪМЖ[Е] • ПО [Д]АЛГОУ
 ПОЮЩЕ ВЪЗДУПНИЕМЪ • ПОКРІИ НА² КРОВОМЪ КРНЛОУ ТВОЕЮ ВЕЛКН МНХАНІЕ АРХАНГЛЕ ✽

КАУ • ГЛА̂ • Н • ІРМ • ВЪѠОУЖЕНА ФАРАѠ ✽ //

МЫСЛЪНИЕ БЕСПАТННХЪ УННЫ • АНКН ПЪСНЫМН • ІАКЪ СЛОУЖИТЕЛЪ БЖНІА ПРНДЪТЕ
 ПОХВАЛНМЪ • АНКЪ СЪСТАВШЕ Ѡ НАШЕМЪ СПСЕНН • И НЕПРЪСТАННО МЪЩЕ СЕ Н Ѡ
 ПОКАІАНИ СЪРАУЮЩЕ СЕ ✽ ~

АНГЛОМЪ НАУЧЕЛНИЦН Н СТАРЪНШННЫ • И УННОУЧЕЛНИЦН СВЪТЛЫИ • БЕСПАТНЫЕ
 МЫСЛН ДНЪ ПОДЪВНЖОУТЬ СЕ • НА СВРЪШЕННІЕ ПРАЗННИКА • ПРЪСВЪТЛЫЕ НХЪ ПАМЕТН •
 С НИМНЖЕ РАУЮТЬ СЕ МНЦН • ПЪ ТРОИЦН ПРНІСЕЦ(Е)

ПРНЕМШЕ СЛАВОУ СТРАДЪЛЪУБСКОУЮ • ПРНДЪТЕ ПОХВАЛНМЪ • ВЕТЪХАГО ВЪ СТЪТОТРЪПЦНХЪ
 ИЮЗНІА ВСН ВЪ ГОУСЛЪХЪ СЪПРАЗНОУНМЪ ✽

ВЪ УРЪВЪ НОСЕЦИ ПАУЕ ІЕСТЪСТВА ПРЪУТАІА • ВЪ ТЕ ВСЕЛША СЕ ѠУБСКОЕ СЛОВО • И СТАГ
 ДХА • ДВОЕ ЖЕ ВЪ ЕСТЬЕСТВЪ • И ХОТЪНИ СОУЩЕ • ВЪ ОУПОСТАСН НЕІЗРЪЕНОИ ІЕДНОИ •
 ІЕЕЖЕ ѠБРАЗЪ ЦЪЛОУНМЪ ✽

✽ ПЪ • Г • Ты еси ствр

“Англь прѣжънн • и тронучамн свѣ вторн • іавн се намъ мнхань кнезь • вѣрнымъ
 нюдѣвомъ съ о҃рка ✽ ~

² И на четирите места знакът „тита“ е съпроводен от допълнителни елементи от двете страни. Не е ясно дали титата е украсена, или е използвана в комбинация с други музикални знаци. Прави впечатление, че във всеки от примерите знакът е над последната сричка от думата.

Зарею бжніе блгтн • гаврннл вѣрнымъ • нспльнъ всѣ земю • бжніе проповѣдавъ
іеже вѣтороіе схоженіе ∴

Земьнаго воннства • ѿдежю н поіасъ ѿвръгъ • пьвннв³ (!) сы ѿвразно • зрещнмъ
тебе лѣомъ • стежа мнѣ славне • роукою воднмъ іако нзбраннкъ • блгочтнѣ къ
постаннѣ ∴ ~

Твое нсаннѣ • пауе оума чта по роженіе • пою такоже • да н азъ ѿногъ полуѣуоу
ѿчнщенѣ ∴

✽ Сѣ • Глѣ дъ • Пѣ • Скоро вѣ •

Доброта подвнзаннѣ тн • страннѣ съвршн евожнѣ • к негнблющюу жнвотоу
прѣнде рѣче се • вѣрно те мнмъ іако хѣва воина • мн се спстн насъ достонно
хвалецнхъ те ∴ ~

✽ Ннъ • Гі • Пѣ • Пѣ • Сьбезнѣ /

Пауе іестства вышннхъ чнновъ • іавль се слоужнтель • велнкн сн кнезь мнхалъ
ѿрхнгель • црквн оѣднненнѣ • бжнѣ вѣроу віедннн • н ннзложн всакнѣ сьблазнн •
въ веселн твоіе паметн ∴ ~

Пѣ • дъ • Ты мн хѣ гѣ ∴

Кнезь нногда беспльтнмъ снамъ • іавн се носе • чѣда бѣ вѣщаннѣ захарнѣ •
іако глѣ стлѣу гаврнл велнкын • нстннны сы дрхалгль • тѣмже глѣ словесе • рожѣ
се іѿнѣ • ѿцевн сн глѣ прннесе ∴

Посланъ бѣ серафнмъ нногда • прѣявлѣіе іако прѣрка бжнѣ • ѿ англѣ ѿчнщена •
тѣмже вндѣ на прѣстолѣ славы гѣ • н ѿкрѣть стола шестокрланн стоіеце
жнвотнѣ • трѣстоу пѣ прнносече ∴ ~

Прѣстоупнкн ѿблчнчн • ноудече ѿвръщн се • къ жнвотѣ некнѣуіемому подвнже
се • н жнвотѣ соушн ѿвръже ∴

³ рьвннв – Зогр.І.е.7. Под буквата п се вижда хаста, най-вероятно част от буква ρ, което предполага колебание при изписването на буквата. Възможно е изводът на Брат да е бил повреден или лексемата да не е била ясна на преписвача.

ЕДНА УТА ПРЪЫ ПО РОЖЬСТВЪ. ІЕДНА ІАВН СЕ БЕЗ МОУЖА ДОІЕЩН. УЪЕ СЛОВО
 ІСТННІЕ ДХУ СТОМОУ. ПРИЕМШОУ РАБНИ. УБРАЗЪ НА РАДН. ДВО ПРЪУТАІА. ІЕЮЖЕ
 ПАМЕТЬ ТВОРЕЩЕ УБРАЗА УБЛУНІЕ УТЕМЪ :~

ПЪ.Е. ЕРМ. ВЪСКОУЮ МЕ УР :~

НЕВЪРОУЮЩОУ ТЪГДА. БЖНІЕМЪ НЕУЗРЕЧЕННЫМЪ ІСТНННЫМЪ УОУДЕСЕМЪ. ВАЛААМОУ
 ВЛХВОУ. ІЕМОУЖЕ НА ПОУТН АНГЛЪ УСЛОВН ІАВН СЕ. СТРАШНОІ УБЛУН. Н СЛОВЕСНОІ
 ЖНТНОІ (!)⁴ ПОКАЗА. ІЕСТЬСТВНОЕ. ПОСРАМН⁵ ЗНАМЕННІЕ :~

ДРЪЖНМОУ ОУБО ПЕТРОУ. Н ГРЕДОУЩАГО УЖНДАЮЩОУ. АНГЛЪ ІАВН СЕ БЖН. Н У
 РОУКОУ НРОДОВОУ. Н ОУЪЕ Н СМРТН НЗБАВЛЪЕ ТЕМЖЕ ПРНДЪТЕ ВЪРОЮ. ІАКО ДШАМЪ
 СТРАЖЪ ІСТНННЫ. МОУДРЫЕ АРХНГЛЫ ПОУТЪМЪ :~

[ВЪ] ДВОЮ СЪВРШЕНОУ ІЕСТЬТВОУ. ЗНАІЕМЪ ІЕДННОГО ТЕ БА // СЪДЪЛАННІЕМЪ ВЪКОУПЪ.
 Н ХОТЪННІЕМЪ СОУЩА НЕРАЗЛНТА. БА ІАВЛЪША СЕ УЪ ЖЕНЫ ПРИЕМША ПЛЪТЬ. ВСН
 ДНВНО УТЕМЪ СЪВЪКОУПЛЕННІЕ :~⁶

ПЪ.А. ОЦЪСТН МЕ СПСЕ :~

ІАКО УГНЪ Н. ПЛАМЫ СВЪ ВЕСПЪТНН СОУЩЕІЕ. УЪ ВЕСПЪТННХЪ УННОВЪ. УЪ
 ІЕСТЬСТВНЪ ТЛЕ ОУМЪ СН ПРЪМЪНШЕ ЛЪГКАМН ОУСТЪНАМН. ВЕЩЪСТВННІЕ ВЪ ПЪНЪХЪ
 СЪ СТРАХОМЪ ПОУТЪМЪ :~

ОУМРТНТЕ СТРТН. ІЕЖЕ НА ЗЕМН АРХНГЛН. Н ННЗЛОЖНТЕ С НМН СЪВЛАЗНН ВСАКНЪ.
 ВЪРННХЪ СТЪН. ТРОУНН СОУЩЕ. УГННОУБРАЗНО АРХНСТРАТНЪ :~⁷

НН МУЪ ЖЕ НН УГНЪ. НЕ УЛОУЧН МЕНЕ УЪ ЛЮБВЕ ХВН. ВАША ЖЕ ПРЪЦЕННІА.
 ДЪТЪСКИЕ ВЛЕДН НМАЮ. ЕУДОКСІЕ ВЪПНІАШЕ ВЪРОЮ ТЕПЛОЮ. ПОЖРЪТН ЛЮБЕЩНМЪ
 Н :~

⁴ Зоґр.І.е.7 – житніе, Унд 75 – жіґвотноіе.

⁵ Зоґр.І.е.7 – показа, Унд 75 – посрамн.

⁶ В полето срещу тропара е записано [...] бы еудѣннѣ.

⁷ Тук четирите точки са в края на реда в полето и няма място за извивката след тях.

“Нз ложеснь іавнаъ се волею. ѿсть. нз безмоужныіе въплщаіемъ. бесплатны бѣ. пльтоноснь же іако ѱлвкъ бывъ. нмъже створены соущи. вѣрнн ѡбразъ ѱтемя ∴ ~

Пѣ · ѱ · Єрѣмъ · Нже ѡъ ннѡдѣн

Съ лнкн бесплатнымн · ѱлвѣскн родъ прндѣте въсплещнмъ · покоищны днѣ память съвршаіоще · моудрыхъ архнглъ іего · стѣ · стѣ · ст · еси поіоще вѣрно ∴ ~

Маію доблюмоу · н внн · прѣмоудромоу · іавеще се англн похвалѣіоще · стѣтн жнтнѣ поунноу ѡрокъ · англъ оѳгасн пламы · нногда ѡгнь пещн страшныіе ∴ ~

Отрокомъ поревновавъ трыпѣнннѡ · еудоѡннн прѣмоудре · ѡбразоу прѣстоупленннѡ · не прѣклоноу си колѣноу · нь въпнѣше вѣрою · тебе пою блнѣ бѣ ѡць нш ∴⁸

Наше все ѡ дѣы поношь · свѣ несмѣшеныа ісе · / іествомъ соугоувоу (!) те · нь въ ѣдннѡй оѳпостасн · ѡвѣскн те проповѣдаіемо · іегоже н · вндѣнннѡ вѣрно · ѡбразоующе ѱтемя ∴ ~

Пѣ · н · Седмь седмницею пещь ∴ ~

Кнезь англѣмъ бѣ мнхаінаъ архнглъ · нь прославлѣіетъ вы свѣтлѣіе · танннкъ блѣтн · н дѣѣн проповѣдннкъ благъ · нже пльтнымъ⁹ воіевода достоіннъ · радостъ проповѣдаіетъ гаврнлъ · въпнѣще дѣтн блѣе ∴

Англскннѡ ѱнны въ разлуннхъ ѡбразѣ · вндѣвъ нѣзекнлъ · проѡбразоуіе проповѣдаше · въ ннхже шестокрнлннн · серафнмъ прѣстоіахоу · хероувнмъ мнгоѡчнтн ѡкрѣ · с нмн же архнглн блѣстеще се · вндеще хѣ словѣстѣща въ всаѣьскыіе вѣкн ∴ ~

М(ѱ)ннѣ си поучнноу прѣшьль іесн славне · н къ ѡншннѡ жнвотноу прнврже се кевдоѡнннѡ · вѣць трыпѣннѣ прннѣмъ · н съ англн немѣѱно въпнѣшн · блѣе ∴ ~

⁸ Част от долния десен край на листа липсва.

⁹ САНУ 58 – беспльтны[нмъ], Зогр.І.е.7 – пльтнымъ, Унд 75 – пльт'ннмъ.

И́ако съ ѿще́мъ н• с дѣ́хомъ• іѣднносоу́щно сло́во волно• іѣвн се намъ ѿтъ дѣ́бы
сѣѡбразьнѣ• неразлѡу́чнѡу еѣ съвѣкоу́плению• іѣдннѣ бо ты самъ• въ двоѣмъ
іѣвлѣши се ∴ ~

Пѣ́ • ф̣ • Ер̣м̣ • Въ истинноу бѣ́оу те ісповѣдаѣмъ ∴

Стражѡу́щнмъ н плава́ющнмъ• нже въ бѣ́дахъ¹⁰• къ сп̣сенію невъзбраннцн
іѣвнсте се• бесплѣ́тны старѣ́ншаѣ• мнѡа́нле н гаврнле ∴ ~

Анг̣лѣмъ наѡелннка• н бесплѣ́тнмъ мнѡанлѣ іѣвн се прѣ́вы анг̣лѣмъ• вѣ́роу• по́уцнхъ
покро́вь сп̣сьны ∴

Снлы же н• прѣ́сто́лы• истинно сѣлнкоу́ще• воі́вода анг̣лѣмъ н• та́нннѡе х̣ѣвъ•
сп̣са ѡ́ на́ мнѡте г̣о ∴

Сѡгласно бѣ́оу те словословнмъ• іѣко стра́дтн іѣ бѣ́ды іѣзбавлѣіешн ны• іѣ наше
м̣енніе въ бл̣г̣ створи ∴

¹⁰ САНУ 58 – в[о]дахъ.

56–9а

с̄¹ * па[ма̄] бы[вш]оמוу [у]ю[доу] въ хон[ин] мнха[нла] арханг̄ла
 * [в]ѣръ • с̄тлогъ • [в]лаж̄е мѣжъ • на г̄н възвахъ •
 * [ѡ] • с̄̄ • н поёмъ • с̄трь̄ г̄ • по в̄ • гла • д̄ • п̄ • ꙗко доблѣ въ мѣнцѣхъ :-

Трислзвечнааго бѣства • прѣдъстателъ свѣтлын ꙗвлѣѣ са мнханле
 архнстратнже • съ вышнннмн снаамн възпнѣшн радѡуѣ са • стѣ есн ѡѣ • стѣ есн
 н събезнаучааное слово стѡе • н прнсносѣщныи дхъ • ꙗднна снаа н црѣство • еднно
 сѣцство • ꙗднно бѣство н снаа :-

Вндѣннѣ твоѣ ѡгнзно • н доброта чюдеснаа • мнханле прѣвыи англомъ •
 невествннмъ бо сѣцствомъ прѣходншн коица • нсплзньѣ повелѣннѣ
 всѣхъ творца • снаенъ въ крѣпостн твоѣн ꙗвлѣѣ са нстоуннкъ нцѣленнѣмъ •
 цркѣвъ твоѣ сътворѣѣ нменемъ твоимъ стѣвъ поунтаемъ :-

Творан англы твоѣ дхы • ꙗкоже пншетъ • н слоуг[ы] твоѣа пламѣнь ѡгнень •
 срѣѣ чнновъ старѣншннствѡуѣщн • показаль есн г̄н • твоѣ (!)² мнханла
 архнстратнга • твоимъ повелѣннемъ повннѡуѣще са слове • н пѣ трѣстѣа съ
 страхомъ възглашаѣща славѣ т[воѣ]

сл̄а • н н̄ • в̄ • таже възходъ • ѡ ꙗ навгннна чтеннѣ [:-] (5: 13–15)

Бѣ егда вѣ ѣвъ въ ерхоннн • н възрѣвъ ѡчнма своимъ • н вндѣ ꙗвленнѣ члѣа
 стоѣща прѣд ннмъ • [н в]рѣжнѣ ꙗго [страш]наго³ в рѣцѣ его • н прнстѣпнвъ
 нсвсѣ рѣ к[з] немѡу • наш н̄ есн нлн ѡ сѣпостатъ нашнхъ ѡнъ же речѣ емѡу •
 азъ емъ архнстратнгъ сналь[и] г̄н • ннѣ прндохъ • н паде ѣвъ анцѣмъ своимъ
 на зе[мн] • н поклонн са н рѣ емѡу • вл̄ко что велншн р[аб]ѡу твоѡму • гла
 архнстратнгъ г̄нъ къ нсоу [..оу]н сапогъ ѡ ногоу твоѡю • мѣсто бо на немж[е]
 стонш[н с]тѡ естѣ • н створн тако ѣвъ :-

¹ Означението на датата е изведено в полето. Знакът ж с червено се намира в полето пред литургичните бележки и на други места в службата.

² Брат – твоимъ англомъ, Син25 – твоимъ англомъ, Скоп – агль твоихъ н архангль.

³ Частта от думата в скобите липсва в ръкописа.

ṽ сѣдїи⁴ (6: 11–24)

Бѣ [ъ] дїи ѡны. възмогощ маднїамлѣне на снѣ. нзлѣвы н ти възмогощ къ бѣ. н сѣ англъ гнѣ прндѣ. [н с]ѣде подъ дѣвомъ. сѣщнмъ въ ѣфран'ѣ. н г[е]дѣѡнъ снѣ н ѡдѡвѣ. малтѣше пшеницѣ на гоум[но] н тѣцаше са бѣжати ṽ лица маднїамлѣ. н їавн са ѣмоу агглъ гнѣ н рѣ ѣмоу. гѣ с тобоѣ снл[н] // крѣпостн н рѣ к немюу гедѣѡнъ въ мнѣ гн ѡще естѣ гѣ с намн. то възкѣ (!) ѡбрѣтош ны злѡа сн. [н] гдѣ сѣ всѣ ѡдѣса ѣго їаже повѣдаш намъ ѡцн нашн глѣ. не нзѣ ѣгѣпта лн нзвѣде ны гѣ. ннѣ ѡрннѣл ны ѣстѣ. н прѣдалъ в рѣцѣ маднїамлѣномъ. н възрѣвъ къ немюу англъ гнѣ н рече ѣмоу. їдн въ крѣпостн твоѣн сѣн. н спсѣшн нзлѣ ṽ рѣкы маднїамлѣ. н се. посылаѣ тѣ. н рече къ немюу гедѣѡнъ. въ мнѣ гн ѡ ѣсомъ спсѣ нрлѣ. се. тысѣща моѣ смѣренѣншн. въ манаснн. н ѡзѣ ѣсмъ малъ въ домюу ѡцѣ моѣго. н рече къ немюу гедѣѡнъ. ѡще ѡбрѣтохъ бѣтѣ прѣ тобоѣ. н створишн мн ѣлнко глѣ ѣсн сѣ мноѣ. н не подвнгнишн са ѡсѣдоу. дондеже прндѣ к тебѣ. н прннесѣ жрѣтѣ моѣ н пожрѣ прѣ тобоѣ. н рѣ агглъ гнѣ къ немюу. ѡзѣ ѣсмъ н сѣдѣ дондеже възѣ[в]р[а]тншн са. н їдѣ гедѣѡнъ н створи їакоже глѣ къ д[н]г[л]оу гнѣ. н нзнесе къ немюу подъ дѣвѣ н пок[лонн] са. н рѣ къ немюу англъ гнѣ. прннмн маса н хлѣбы н ѡпрѣснѣкы. н положн прн каменн томъ н створи гедѣѡнъ тако. н прострѣ англъ краи жезла нже въ рѣцѣ ѣго. н прнкоснѣ са жрѣтѣ. н възже са ѡгнъ ṽ камене. н поїдѣ всѣ жрѣвѣ. н англъ гнѣ ѡтндѣ ṽ ѡчнѣ ѣго. н ѡвѣдѣ [г]едѣѡнъ їако англъ гнѣ їестѣ. н рече гедѣѡнъ ѡубы мнѣ гн. їако вндѣхъ англѣ гнѣ лнцемъ къ л[н]цоу. н сѣзда тоу гедѣѡнъ ѡлтарѣ гвн. н нарече гѣ тоу мнрѣ до днѣ сего :~

ṽ [...] (Дан 10: 1–21)

лѣто .гѣ. кнра црѣ перскаѡго. слово ѡкръвено бѣ даннїанѣвн. ѣмоужѣ їмѣ нарече са [ва]лтасарѣ. їстннно слово н снла велнка. н разоум[ъ] дѣ са ѣмоу въ вндѣннн. въ дїи ѡны. ѡзѣ да[ннлѣ б]ѣхъ плаѡа са .гѣ. нѣла. н дннѣ пѣ н хл[ѣб]ѣ желаннїа не їадохъ. н масо н внно не възнндѣ [въ оу]ста мѣ. н мастнѣ не помазах са. въ днѣ .кѣ. [...] ѡзѣ бѣхъ блнзѣ рѣкы велнкыѣ [...] тнгрѣ. н възвѣдѣ ѡчн своїн н вндѣхъ. н се мѣжѣ ѣдїнъ грдѣше. ѡрѣсла ѣго

⁴ Указанието за тази и за следващата паримия е изписано с червенослов вътре в реда след края на предходната.

прѣпопаса̀на [з]ла̀го̃. // ⁵ ѿ ѿфа̀зоумъ. ѿ тѣло̀ ѐго̀ ꙗ̀ко̀ кнѣпѣрѣсѣ. ѿ лицѐ ѐго̀ ꙗ̀ко̀
внѣѣннѐ млѣннѣ. ѿ ѿѿн ѐго̀ ꙗ̀ко̀ ѿ свѣщнѣ ѿгнѣѣ. мышцнѣ ѿ голѣннѣ ѐго̀ ꙗ̀ко̀
внѣѣннѐ мѣднѣ блѣщѣщѣ [ѣ ѿ] гла̀ словесѣ ѐго̀ ꙗ̀ко̀ гла̀ наро̀да. ѿ внѣѣхѣ
ѡзѣ [дан]нлѣ ѐдннѣ внѣѣннѐ. ѿ мѣжнѣ ѿжѐ съ мно̀ѣ нѐ внѣѣшѣ. нѣ ѿ(жа)стѣ ⁶
вѣлнѣка̀ на̀падѐ на̀ нѣ. ѿ бѣжа̀[шѣ] ѿ стра̀ха. ѿ ѿста̀хѣ ѡзѣ ѐдннѣ. ѿ внѣѣхѣ
внѣѣннѐ сѐ. вѣлнѣко̀. ѿ нѐ ѿста̀ въ мнѣ крѣпостѣ. ѿ слѣва̀ моѡѣ прѣвратнѣ са̀
въ ѿста̀ѣннѐ. ѿ нѐ ѿдрѣѣжа̀хѣ крѣпостнѣ. ѿ слышѡ гла̀ словесѣ ѐго̀. ѿ вѣнегда̀
слышѡтнѣ мнѣ. бы̀хѣ ѿмнѣленѣ лицемѣ моѡмѣ на̀ зема̀. ѿ сѐ. рѣка̀ прѣкоснѣ са̀
мнѣ. ѿ вѣзѣдѣнѣ ма̀ на̀ колѣнѣ моѡѣ. ѿ на̀ стопо̀у̀ но̀го̀у̀ моѡѣ. ѿ рѣ̀ кѣ мнѣ
даннѣ мѣжо̀у̀ желаннѣѣ. разо̀умѣнѣ въ словесѣхѣ въ ннѣжѐ ѡзѣ гла̀ тебѣ. ѿ станнѣ
на̀ стоѡѡннѣ твоѡмѣ. ꙗ̀ко̀ ннѣ посланѣ ѐсмѣ кѣ тебѣ. ѿ вѣнегда̀ гла̀тнѣ ѐмо̀у̀ кѣ
мнѣ словеса̀. вѣста̀ трепетѣнѣ. ѿ рѣ̀ кѣ мнѣ нѐ вѣбо̀ са̀ даннѣ. ꙗ̀ко̀ ѿ днѣ̀ въ нѣжѐ
далѣ ѐснѣ рѣ̀цѐ своѡѣ разо̀умѣтнѣ. ѿ ѿзлѡбѣтнѣ прѣ̀ гмѣ̀ бгмѣ̀ твоѡмѣ. ѿ ѿслышѡна̀
бышѣ словеса̀ твоѡѣ. ѿ ѡзѣ прндо̀хѣ въ словесѣхѣ твоѡѣ. ѿ кнѣсѣ ѡрѣ̀ва̀ перѣсѣка̀до̀.
стоѡѡшѐ прѣ̀ мно̀ѣ. ꙗ̀ко̀. днѣ̀. ѿ сѐ мнѣхѡнлѣ ѐдннѣ ѿ кнѣсѣ прѣ̀вѣннѣхѣ прндо̀ѐ
помощнѣ мнѣ. на̀ кнѣса̀ ѡрѣ̀ва̀ перѣсѣка̀до̀. ѿ того̀ ѿста̀внѣхѣ тамо̀. ѿ прндо̀хѣ
въ(ра)зо̀умѣтнѣ та̀. ѐлнѣщнѣ жѐ ѿсрѣщѣтѣ лѡ̀ твоѡѣ въ послѣднѣѣѣ днѣ̀. ѿ сѐ.
ꙗ̀ко̀ ѿ внѣѣннѐ въ днѣ̀. вѣн[е]гда̀ гла̀тнѣ ѐмо̀у̀ съ мно̀ѣ словеса̀ снѣѣ. ѿ ѿдарнѣхѣ
лицемѣ своѡмѣ на̀ зема̀. ѿ ѿмѡлнѣ са̀ н сѐ ꙗ̀ко̀ пѡбѣнѣ ѿлѣѣско̀. прнкоснѣ са̀
о̀устно̀у̀ моѡѣ н ѿвѣрѣзѣ о̀уста̀ своѡѣ н гла̀хѣ. ѿ рѣ̀х[ѣ] стоѡщѣмо̀у̀ прѣ̀ мно̀ѣ. гнѣ̀
въ внѣѣннѣ твоѡѣ[мѣ прѣ̀в]ратнѣ са̀ вѣнѣтрѣннѣѣ моѡѣ въ мнѣ н [ѐ нѐ] нма̀мѣ
крѣпостнѣ. ѿ како̀ вѣзѣмо̀жетѣ ра̀бѣ т[во]нѣ гла̀тнѣ гмѣ̀ своѡмѣ снѣмѣ. ѡзѣ о̀ѿво̀ ѿ
нннѣ (!). нѐ ѿста̀ въ мнѣ крѣпостѣ. ѿ дѣѣхѡннѣ нѐ ѿста̀ въ мнѣ. ѿ прнлѡжнѣ
н прнкоснѣ са̀ мнѣ. ꙗ̀ко̀ пѡбѣнѣ ѿлѣѣско̀. н ѿкрѣ̀[пн] ма̀ н рѣ̀ мнѣ, нѐ о̀ѿво̀бѣ̀ са̀
мѣжѣ // желаннѣѣ мнѣ тебѣ. ѿднѣ̀ въ крѣпостнѣ. ѿ вѣнегда̀ гла̀тнѣ ѐмѣ съ мно̀ѣ.
ѿкрѣ̀пн ма̀ ѿ речѐ. да̀ вѣснѣ ꙗ̀ко̀ прндо̀хѣ к тебѣ. ѿ ннѣ̀ вѣзѣвѣрѣщѣ са̀ брѣтнѣ
са̀ съ кнѣземѣ перѣсѣкѡмѣ. ѿ ѡзѣ нѣсѣхо̀жда̀хѣ. ѿ кнѣсѣ ѐлннѣьскнѣѣ грѣдѣшѐ. ѿ
вѣзѣвѣща̀ тнѣ повѣлѣннѣѣ ннѣхѣ нѣстннѣ. ꙗ̀ко̀ ннѣ̀ нѡго̀ за̀стѣпа̀щѣѣѣ ѿ снѣхѣ. нѣ
мнѣхѡнлѣ кнѣсѣ вашѣ :~

⁵ Листовете в тази част на ръкописа са доста повредени и на места трудно се разчитат, но в горната запазена половина на л. 6б се вижда, че има знак > с червено мастило срещу всеки ред от паримията.

⁶ Буквите в кръгли скоби тук и нататък в приложенията, се намират над редовете в ръкописите. Тук са изписани в скоби по технически причини.

-->> На сѣтнѣ въ шѣхъ и архангелъ ꙗко на славу глѣхъ ꙗко :-

Създѣйте са съ нами архангелска янгола ѡблича. прѣстателъ бо вашъ ѡ нашъ застѣпникъ. великый архистратигъ. въ днѣшннѣ бо днѣхъ. въ честнѣмъ ѣго храмѣ. прѣславнѣ ѡбнаваѣ са ѡсѣаѣтъ. тѣмъ по длъгоу пощѣ томоу възвѣнемъ. покори на кровомъ крелю [тво]ею. великый мханле арх[глѣ :-]

✱ трѣ [г]лѣхъ . дѣхъ . Невѣнн[мъ] воинствомъ архистратиге мѣмъ ти са неѡблича. да мѣтамъ твоимъ ѡбличенъ въ кровъ крелю твою. бесплѣтноѣ ти сла[во] съхранѣ на. припадаѣще ти вынѣ възвѣнемъ ѡ бѣды ѡблича на. ꙗко сынъ воѡда вышннмъ [сн]ламъ . [т]о ѡ на бѣхъ гѣхъ :-

каѣхъ . глѣхъ . дѣхъ . пѣхъ [. дѣхъ .] ѡмѣ :-

[Н]ававашаго древлѣ нѣлѣ бѣжѣща ѡ работы фарѡна. спѣша въ морѣ. ѡ въ поустыннѣ пѣваща възвѣнемъ ѡбличаѣ бѣхъ . ꙗко прѣ :-

Навалника аггѣмъ . всесвѣтлоѣ сѣнце просвѣщаѣ зема . ѡудесъ свѣтлостмн . ѡ мѣглѣ ѡгонаща всѣдоу ѡ напастнѣ радѣно пѣмн славнмъ . ꙗко прѣ :-

Нже аггѣлы створнѣхъ . пламенъ гѣхъ ѡсплѣнѣща силно твоѣ прѣстѣхъ волѣ . посрѣтѣхъ снѣжѣща показаль ѣсн . ꙗкоже свѣздаѣ мханла архистратига [:-]

Неѡразумноѣ ѡудѣ како земн[ы]нмъ съ[едн]нн са . непостнжнмын бѣхъ . ѡ ѡ тебе плѣтнѣ по съставоу рождѣ са бракоу неѣскоу снаѣ . спѣсаѣ м[а] погы]вшаѣго тлѣхъ . ѡкраденнѣмъ зломъ [змннн]мъ [:-]

✱ пѣхъ . гѣхъ . ѡмѣ .

Ѳтворѣждѣннѣ грома . с[н]ждѣхъ н дѣхъ ѡтворѣжа мене гѣхъ . да та поѣ цѣло[мѣ] дрыно ѡ творѣ волѣ твоѣ . ꙗко нѣхъ стѣ ꙗко бѣхъ [:-]

Прѣстоѣ прѣстолю трѣнѣскомоу приѣстнѣ // же ѡбличѣ . ѡ просвѣщаѣмъ лѣчамн . ѡтѣдѣхъ снѣжѣшнн . пощѣѣхъ та просвѣтн бѣнн архангѣле :-

⁷ Има знаци в полето срещу указанието за началото на канона, които не се виждат добре.

’їсѣ наоугннѣ іакоже видѣ та • ѡрѣжнѣ въ рѣкѣ дръжѣща • страшнааго твоѣго
оужасе са видѣннѣ • възпнѣше, что ннѣ велншн гн • творнтї рабѣ твоѣмъ :~

Ѣ Данааъ та пншетъ горѣ велнкѣ • н ѡмбакоум же прѣтаа • горѣ прнсебннѣннѣ
добродѣтѣлъ • ддѣ же оусыренѣ • ѡ неѣже бѣ възпльтн са • мнра нзъбавлѣѣ :~

✱ сѣ • гла • дѣ •

✱ Нже въ храмѣ твоѣмъ ѡстнѣмъ прѣбываѣще • н въ нем та блѣгѡѡстнѣно
велнѣѣще • іако беспльтннѣмъ ѡннѣ • старѣннннн • вѣроѣ молнм тн са
ѡрхнстратнже славы • ѡ всеѣ нзмн ны демонѡскыѣ лѣстн • н градѣщаго
прѣщеннѣ • нзбавн ѡгнѣ твоѣмн мѣтамн :~

✱ пѣ • дѣ • їрмѣ •

✱ Оуслышавъ прѣрѣкѣ прнходѣ твоѣ гн н оубоѣ са • разѡумѣвъ дѣла твоѣ н дѣнн
са • слава хѣ снаѣ твоѣн • слава твоѣмоу сѣмотреню :~

Сенахнрнмовѣ⁸...⁹ іакоже древле людн мног[ы] повѣдн • бнжнѣмъ (!)
велннѣмъ • тако н ѡгарѣны сѣкроушн • борѣщнѣ са н нападаѣщнѣ на людн
смѣреннѣ • ѡрхнстратнже мнхаѣле :~

Іако странѣ видѣ твоѣ • іако ѡюдн добрѣта твоѣ мнхаѣле въ нстннѣ н іако
прѣсвѣтла слава твоѣ • іаже іавлѣѣшн любашнм та всѣмъ • сѣдѣловаѣ н
сѣврѣшаѣ • бесѡнслѣнаа ѡудѣса :~

[Г]доузнѣлъ тн рѣоунѣ са • ѡ вышннхъ прнносѣ прїде прѣунстаа сѣ ннм же
въпнѣм тн • рѣоунѣ са двѣрн ѣѣже ѣдннѣ проѣде хс бѣ спсаѣ ѡлѣѣство :~

пѣ • ѣ • їрмѣ :~¹⁰

[В]ьснѣнн мн гн свѣтъ повелѣннѣ • іако к тебѣ хѣ • дхѣ мон оутрѣннюѣ поѣтъ •
ты бо ѣсн бѣ мон • к тебѣ прнѣѣгохѣ црѣю мнрннѣ :~

⁸ Грц. Σενναχηρείμ, Ф.п.І.72 – [С]енахнрнмовн, Снн 25 – Сѣде на хѣроуѣннѣ,
САНУ 283 – снхѣрнмѣ.

⁹ Тук в рѣкопнса има празно място.

¹⁰ Лнстѣт в полѣто срѣщу тозн їрмос ѣ поврѣден н се внжда знак ж само
прѣд послѣдннѣ рѣд ѡт стрѣфата.

Проповѣдаѣще чюдеса • ꙗже хотѣше пръвыи ѿнгле • съврѣшатн въ цркви твоєн •
 проповѣдницн словесе • всѣмъ провѣзвѣстншѣ • ꙗже н мы събытне виднмъ
 ꙗвлено •:~

Бжѣтвнымъ ти ходатаиствомъ • ѿрхангеле наставнаѣ естъ домъ мѣтвнын • водоѣ
 текѣщеѣ // • бѣтъ видѣвъ, ꙗвленне ѡтроковнцн • ꙗже древле похочуанвѣ твоѣ
 дары •:~

Бѣ Англаскыѣ слы дѣце прѣнмащн • ꙗкъ рождшн въсѣмъ бѣ ꙗ црѣ • с тѣмн мѣн
 са прѣтаѣ вѣуце спастн са намъ •:

✱ пѣ • ѿ • ꙗрмѣ •

✱ Боурѣ ма помышленнѣ постнѣшн • въ глѣбннѣ ннзведе безнслъныхъ грѣхъ •
 нѣ ты

✱¹¹ крѣмунн бѣгы постнѣшн въ спѣн •:~

ꙗже древле свѣщавшаѣ погочвнн рѣчунымн стрѣамн • водоѣ бѣвеннѣ • ꙗкоже
 даровалъ еси ѿрхангеле вѣрнымъ • показалъ еси бездѣльнымъ • прѣдѣстаннѣмъ
 страшнымъ •:

Древле мѣннн • оударн въ каменъ ꙗ потекошѣ воды • нѣже тебѣ проражшоу
 каменъ • поглъщени вышѣ быстрнны рѣчуныѣ • ꙗ до ннѣ свѣдѣтельствоуѣща •
 чюдеса бнн ѿрхангеле •:~

Бѣ Свнтокъ та провнѣ пррѣкъ • въ немже слово напнса са • прѣстомъ ѡчѣмъ дѣце •
 егоже мѣн въ кннгы жнвотныѣ насъ напнсатн • бѣгоуѣно хвалащнхъ та •:

•>> кѣ • глѣ • ѿ • пѣ •

Архнстратнже бжнн • слоуго бнн слы • ѿнгломъ [на]ставннче • ꙗ науалннче
 бесплѣтнымъ • ꙗже естъ намъ на ползѣ просн оу гѣ • ꙗ бесплѣтнымъ
 архнстратнже •:

¹¹ Въпреки че и тук полето е повредено от плесен и знаците са в червено, те се виждат.

нкѡ̄ :~

Рѣ̄ ѹлѣбѹе въ пнсаннѹ сн̄. множествомъ радовати сѧ ѡнглѣ̄. ѡ ѹлѣцѣ̄ е̄дннѡмъ каѣщнмъ сѧ весьмрѣтнѣ̄. тѣмъ н̄ мы въ безаконнѹхъ̄. безгрѣшнѣ̄ е̄дннѣ̄ сѣ̄чѣвѣдѹе̄. тебе̄ м̄лнмъ̄ н̄ дрѣзѡемъ̄ всегда̄ ѡко̄ ѹлѣколюбца̄. оушѣдритӣ н̄ послатӣ недостоинымъ̄. оумнленнѣмъ̄ вѣко̄. подаѣ̄ намъ̄ прощеннѣ̄. за всѣхъ̄ бо̄ м̄лншн̄ сѧ̄. в[е]сплзтнѣнмъ̄ ѡрхнстратнже̄ :~

✱ пѣ̄ . ѡ̄ . ірмѡ̄ :~

> Тѣлоӯ оубо̄ златоӯ не поклонншѣ̄ сѧ̄. ѡврдѡмстнн̄ ѡтроцн̄. нскѡушенн̄ бывше̄ ѡко̄ злато̄ въ грѣнылн̄. въ пещн̄ пламеннѣнѣ̄. ѡко̄ въ ѹрѣтѡсѣ̄ свѣтлѣ̄ лнковахѣ̄ поѣще̄. бѣвѣнъ̄ бѣ̄ ѡцѣ̄ :~

Стоѣща̄ тѡ̄ древле̄ данїнлѣ̄ ѡко̄ вндѣ̄. оужасомъ̄ ѡдрѣжнмъ̄ оубо̄ѡ̄ сѧ̄. н̄ къ ногама̄ твоима̄ // припадѣ̄ ѡразѣмѣ̄ тѡ̄ ѡвленнѡ̄. таинѣствѣ̄ неѡвленѡмѡӯ. сказаше̄ въпнѣ̄. бѣвѣнъ̄ бѣ̄ ѡцѣ̄ :~

Азычнымъ̄ нашествнѣмъ̄. плѣнѣныѣ̄ ѡжннкы̄. въ мѣсто̄ сѣло̄ далече̄ заведены̄. тебе̄ застѣпннка̄ призываѣщнмъ̄ ѡрхнстратнже̄ бнн̄. н̄звѣдн̄ въ радѡстѣ̄ въпнѣща̄ всегда̄. бѣвѣнъ̄ :~

Бѣ̄ Спѣса̄ н̄ бѡ̄ н̄збавнтелѣ̄ н̄ вѣкѣ̄. плзтнѣ̄ роѣшн̄ прѣѣтѡѡ̄ вѣѹце̄. того̄ прилежно̄ в̄млн̄. ѡко̄ да̄ раздрѣшеннѣ̄ лютыхъ̄ н̄ многыхъ̄ грѣхъ̄. ѡпоущеннѣ̄ принѣмемъ̄ въпнѣще̄. бѣвѣнъ̄ :~

-- >> ✱ пѣ̄ . н̄ . ірмѡ̄ :~¹²

Земѣ̄ н̄ всѣ̄ ѡже̄ на̄ не̄н̄. нѣса̄ нѣсѣ̄. сѣ̄ тѣма̄ мразѣ̄ н̄ знѡн̄. снѣ̄ вѣѹстнн̄. нѣрен̄ бѣ̄тѣ̄ гѡ̄. н̄ прѣвѣзѣнѡ̄ :~

Зема̄ прѣходншн̄ ѡко̄ мѡзннн̄. хотѣннѣ̄ бнѣ̄ н̄сѣплзнѣѣ̄. жнвешн̄ на̄ нѣѣхъ̄, старѣншннѣствѡуѣ̄ ѡггѡмъ̄. слава̄ твоѡ̄ велнѡ̄. паѹе̄ же̄ оума̄. н̄ вѣсѹнслѣнѡѡ̄ ѹдеса̄. ѡже̄ по̄ всѣ̄ тварн̄ страшно̄ сѣвѣрѣшѡ̄шн̄ :~

¹² Обикновено ирмосите са маркирани с допълнителни небуквени знаци, но този прави изключение, може би поради краткостта си и заетото от инициала място в полето.

Самовнѣцн же нѣ раднѣ плътнѣ іавлѣшаго са на земнѣ фнлнпъ прѣславныиѣ
нѣ велнкынѣ бѣсловецъ вѣдѣхновеннѣмъ бѣжтвнзѣннѣмъ. прѣснотекѣщѣѣ бѣтѣ.
прѣвынѣ а́нгле. твои́хъ нѣчѣленіи прѣгладѣшѣ іавленно ꙗꝛꝛ

Ѣ Огнь роднла єснѣ. ннкакѣже ѡпалѣѣщѣ. твои́ влѣще ложеснѣ. слово роднла єснѣ
ѡѣ. нѣзнмаѣща бѣсловеснѣ. словесѣ лѣстнѣа́го послѣушавше. нѣ прѣслѣушавша
(с)творѣшаго нѣ бѣ ѡлѣколюбца ꙗꝛꝛ

[ж] пѣ .ѣ. ірмо. Сѣтворнѣ дрѣжавѣ мышцеѣ ꙗꝛꝛ

Іакоже іавнѣ са ѡлѣмъ. бѣгосѣрднѣ раднѣ щедрѣтѣ. прѣставнлѣ єснѣ а́нглы. тѣмнѣ
словѣ сѣхранѣѣ нѣхъ ѡ вѣрѣа вражнѣ. с ннмнѣже нѣ мнѣханлѣ ѡдннѣ. того раднѣ
мнѣмнѣ тнѣ са. всѣмъ намъ дарѣнѣ грѣховѣ ѡцѣщѣеннѣ ꙗꝛꝛ

Демо́нскаѣ нашѣствнѣ. погѣублѣєшнѣ іавленнѣ. варварскыѣ плѣкы ѡѣставлѣєшнѣ.
нѣ ѡнѣщѣєшнѣ стѣртнѣ земъныи́хъ ѡ всѣкоѣ напастнѣ. хром[ы]ѣ нѣсправѣєшнѣ. нѣ
дарѣєшнѣ свѣтѣ невнѣдѣщнѣмъ. наѡлѣзніѣе слѣугамъ нѣбснѣмъ ꙗꝛꝛ

Іавлѣшнѣ са дѣѣце шнѣрѣшнѣ нѣбѣ. вѣмѣстнла єснѣ // бѣ несказана. єгоже нѣбннѣ
лнцнѣ вѣспѣваѣтѣ та́но. того ѡѣбо мнѣнѣ ѡтаѣ всѣ ны сѣптнѣ. тебе велнѣѣщѣѣ глы
немлѣѣннѣ ꙗꝛꝛ

* свѣ ꙗꝛꝛ

* нѣбо звѣздамнѣ. на стѣнѣно. вѣ ѡ. нѣ а́рха. слѣ. г. ѣ ꙗꝛꝛ

Нѣдеже ѡснѣѣтѣ бѣтѣ твоѣа а́рхагѣле. ѡтѣдоѣу прѣгоннѣтѣ са дѣіавѣлѣє слѣ. не
трѣпнѣтѣ бо свѣта твоѣго внѣдѣтнѣ. спадѣннѣ (!) дѣнѣцѣ. тѣѣмѣже¹³. мо́лнѣ тнѣ
са. пламеннѣѣ єго стѣлы. іаже на ны дѣвнѣсаѣмыѣѣ ѡѣгаснѣ. хо́датаѣнѣствомъ
твои́мъ. нѣзѣавнѣ нѣ ѡ сѣблазнѣ єго. дѣо́ннохѣвалнѣ мнѣханлѣ а́рхагѣле ꙗꝛꝛ

* слѣ. нѣ нѣѣ. бѣ. на ѡѣтѣргнѣ. [б]лѣнѣ. ѡ кѣ. пѣ. г. прѣ. глѣ. дѣ. творѣнѣ а́глы
ꙗꝛꝛ

* сѣ. бѣвнѣ дѣшѣ моѣа глѣ. а́плѣ. кѣ єврѣемъ. брѣдѣ звѣннѣ нѣбснѣмъ ꙗꝛꝛ

* а́ллѣ. глѣ. вѣ. хѣвалнѣте глѣ вснѣ а́ге ꙗꝛꝛ

* єѣ. ѡ ма. глѣ. рлѣ. в ѡ кнѣжннѣкѣ єтѣрѣ ꙗꝛꝛ

прѣнѣ. [ѣ]ѣшѣ спѣсеннѣ ꙗꝛꝛ

¹³ Музикалните знаци над реда са двойна вария, тита, двойна вария.

За–ба¹ (Съд 6: 11–24)

// въ домоу ѡца моего н ꙗко кь нему ꙗже гедѣѡнь • аще ѡбрътохъ блѣтъ прѣ тобож • н сътвориши ми еанко же глалъ еси съ множ • н не подвигнешн са ѡсѣдоу • дождеже приидѣ кь тебѣ • н принесѣ жрѣтѣ моѣ н пожрѣ прѣ тобож н рече аггль кь нему азъ есмь н садѣ • дождеже възв[р]атиши са • н нде гедѣѡнь н сътвори • ѡкоже глѣ кь агглю гнѡ • н нзнесе кь нему ꙗко дѣбѣ н поклонн са • н ꙗко кь нему аггль гнѣ приимн маса н хлѣбѣ н ѡпрѣснькы н положи при каменн томъ • н сътвори иѣ² тако н прострѣ аггль краи жезла • нже въ рѣцѣ ѡго н прикоснѣ са жрѣтѣ н въжеже са ѡгнь ѡ камене • н поидѣ вса жрѣтѣ н аггль гнѣ ѡ[тн] де ѡ ѡ[у]нѡ ѡго • н ѡуѣдѣ гедѣѡ[нь] ѡко аггль гнѣ ѡ • н рече[е] гедѣѡ[нь] • ѡуѣвы миѣ гнѣ ѡко [в]ндѣхъ аггль гнѣ лицем[ъ] кь лицу • н съзѣ тоу гедѣѡ[нь] ѡлѣтарѣ гнѣ • н нарѣ [гѣ] тоу мнрѣ до днѣ сего ∴

прѣ[ѣ]тва даннаева • ѡтене (10: 1–21)

В[ъ лѣ]•гѣ • кѡра црѣ перьскаго • слово ѡкръвено бѣ данн[ане]вѣ емоу же нма неѣ са валтасарѣ нст[нн]но сл[о]во н сна велнка • н ѡзѡумъ дастъ са емоу въ [..... д]нн ѡны³ • азъ даннаѣ бѣхъ пла[уа] са • гѣ • нѣ д[ннн ... н]⁴ хлѣба желанна не ѡдохъ [....]⁵ н вно не вннде [въ] ѡуста моѣ н магна не по(ма)зѡх са н въ днѣ кѣ мѣа прѣваго въ • гѣ • лѣ азъ бѣхъ [б]анзѣ рѣкы велнкыж н та [.....]рѣ⁶ н възведѣ ѡун свон н вндѣхъ • н се мѡж[ъ] едн[нь] ѡблѣуенъ гравѣше ѡрѣсла ѡго прѣѡнасна з[.....]⁷ н ѡфѡзѡмъ н тѣло ѡго [ѡконсъ. ѡко]⁸ вндѣнне мльнн[н] ѡко [.....]⁹ мншн н голѣнн [... ѡко] вндѣнн[.....]шѣ са¹⁰ н глѣ слов[.....] н вндѣхъ [... ..]ннлѣ¹¹ едннн вндѣнне н мѡжн нже съ множ не вн[.....] н ѡу[.....]кѣ¹² нападѣ на ѡн н

¹ Началото е изгубено. Службата започва от средата на четиво от Книга Съдии, което е второ поред в нея.

² Вместо гедѣѡнь е написано иѣ.

³ Драг – въ вндѣннн • въ дѣн ѡны.

⁴ Драг – н дннѣ пѣ.

⁵ Драг – н масо.

⁶ Драг – н [....] тнгрѣ, Скоп – ѡже нарѣцаѣтъ са тнгрѣ.

⁷ Драг – [з]латѣ.

⁸ Драг – н тѣло ѡго ѡко кнпарнсъ • н лице ѡго.

⁹ Драг – н ѡун ѡго ѡко н свѣщн ѡгнѣ.

¹⁰ Драг – мышцн н голѣнн ѡго ѡко вндѣннѣ мѣдн блѣщѣщѣ са.

¹¹ Драг – словесѣ ѡго ѡко глѣ народа • н вндѣхъ азъ д[а]ннлѣ.

¹² Драг – ѡ(жа)стъ велнка.

бѣж[.... стра.. .]¹³/ вѣстахъ азъ ѣдннѣ [н в]ндѣхъ вндѣнне велнко [н не вѣ]та въ
 мнѣ крѣпѣ. н слава моя прѣвратн са въ нѣстлѣнне [н] не оудръжахъ крѣпостн.
 н слышахъ глѣ словесъ его н вѣнѣга слышатн мн быхъ оумнленъ лнцемъ моимъ
 на зема. н се рѣка прнкоснѣ са мнѣ н възвѣже ма на колѣнѣ моею. [н] на
 [с]то[п]оу ногу [м]ою н рѣ къ мнѣ даннле мѣжоу жела[нннѣ ра]зоумѣн въ
 словесехъ въ ннхже азъ глѣ къ тебѣ. [н ста]нн на достоѣнн твоёмъ. ꙗко ннѣ
 посланъ есмь къ [тебѣ н вѣнѣга глѣ]атн емоу къ мнѣ словес[са] вѣстахъ трѣ[петень
 н рѣ] къ мнѣ не оубон са даннле. ꙗко ѿ днѣ въ нь же даль еси срѣце свое
 разоумѣтн н wzлобѣтн са прѣ гмѣ бмѣ твоимъ. оуслышана быша словеса твоѣ.
 н азъ прндохъ въ словесехъ твоихъ. н княза црѣтва перьскаго стоѣ прѣ мноѣ
 кѣ. днѣ. н се мнханѣ ѣдннѣ ѿ князѣ прѣвнхъ прнде помощн мн на княза
 црѣтва прескааго. н того оставнхъ тамо. н прндохъ въ разоумнн та. ѣлнцн
 же оуспашеть людн твоѣ. послѣднѣ днѣ. н се ꙗко н вндѣнне въ днѣ вѣнѣга
 глѣатн емоу съ мноѣ словеса сна ѣдарнхъ лнцемъ своимъ на зема н ѣмнлнхъ са
 н се ꙗко пѣбнѣ ѣлѣускааго прнкоснѣ са ѣстноу моею н ѿврѣзь оуста моя н глѣхъ
 н рѣ стоѣннмъ прѣ мноѣ гн въ вндѣнн твоёмъ. прѣвратншѣ вѣнатрѣнѣа моя
 въ мнѣ н се н[ѣ] нмамъ крѣпостн н како възможеть рабѣ твои глѣатн гмѣ своимъ
 снмъ. азъ ѣво [ѿ] ннѣ н[ѣ] Оста въ мнѣ крѣпѣ. н дыханне не Оста въ мнѣ н
 прнложн н коснѣ са [мнѣ] ꙗко пѣбнѣ ѣлѣускоѣ. [н] оукрѣпн ма н рѣ мн не ѣбон
 са. мѣжоу желаннѣ мнрѣ тебѣ ндн въ крѣпостн. н вѣнѣга глѣатн емоу съ мноѣ.
 ѣкрѣпн ма н рѣ мн да вѣсн ꙗко прндохъ [...ѣ .]¹⁴ ннѣ възвращѣ са. братн
 са съ княземъ // [.....звѣща тн повѣ.....хъ]¹⁵
 нстнны. ꙗко нѣ нного застѣпащаго ѿ снхъ нѣ мнханѣ к[нѣ]зѣ вашѣ

прѣ. [н]а стн. [в]ь ѿ. н арх[а]гглюѣ. [н]а слѣ. глѣ. ѣ[. п]ѣ
 [Съ]рдѣонтѣ са с намн. всѣ аггльскаѣ ѣннѣнаѣлннѣ [прѣ]дѣстатель бо вашѣ.
 ѣ ншѣ з[а]стѣпннкъ велн[к]ы архнстрѣтннгъ. въ днѣшнн бо днѣ [в]ь ѣстнѣмъ
 ѣго храмѣ прѣславнѣ ѣвлѣѣ са ѿсѣцаѣть[.] тѣмъ по дальгоу п[о]щ[ѣ] томоу
 възвѣнемъ покрн на кровомъ крнлоу твоѣю велнкн мнханѣ архаггле.

¹³ Драг – не вндѣшѣ. нѣ ѣ(жа)сть велнка нападѣ на нѣ. н бѣжа[шѣ] ѿ страха.
 н ѣстахѣ.

¹⁴ Драг – к тебѣ. н ннѣ.

¹⁵ Драг – н ѣзѣ нѣсхождаѣхъ. н князѣ ѣлннѣскыи глѣдѣше. н възвѣща тн по-
 велѣннѣ нхѣ.

[п]ѣ [г]лѣ [·]дѣ[·] [Н]ѣбнымъ воннствомъ архистратнже мнмъ са тебѣ
недонны. да мтвамн твои влоуунмъ въ кровь крнлоу т[в]ою[·] бесплтноа ти
славѣ съхранѣѣ на [прнпѣѣ] (тн) вына въпнемъ. ѿ бѣдъ нзбавн на. ꙗко сын
[воѣв]ода вѣшнымъ снламъ

[...]н на гѣ бѣ.

[К]ѣ [г]лѣ д ѿмѣ

Наставльшаго древлѣ нзлѣ бѣжащ[а] ѿ работн фараѡна. спѣша въ морн н въ
поустнн[н пн]таѣша. въспоемъ нзбавнтелѣ бѣ [н]ш[е (!) ꙗко прѣо :-]

[На]ѣа[лннк]а агглоомъ всесвѣтлоѣ сннце просвѣ[щад]а зема [ѣ]юдєсь
с[в]ѣтлостмн н мьгл[а ѿ]гона [...].доу напастн радѣно пѣ[мн] славнмъ ꙗко
просл [:-]

[Нже аг]ганъ сѣтво[рн]въ. плам[е]нь гн [нспль]нѣща [... п]рѣстаа твоа
вола. посрѣтѣхъ снѣщ[а].]сн ꙗкоже звѣзда мнханла архн[стр].....]

[Н]ѣдоразоумное юдо. како земнымъ [...дннн .. неп]остн[жнмнн бѣ] ѿ тебѣ
плтна по сѣста[вѣ ро.... са брак]оуненскоуснаа спаа ма погывш[аго тлѣѣ]
ѡкраденнемъ з[мннн]мъ

[Пѣ · г · ρм]

[Оу]тврѣжѣн грома зыжѣн дѣа оутврѣд[н мене гн да] та поа цѣломѣдрьно
[н творѣ] вола твоа [...] /

[П]рѣстоѣ прѣс[т]олоу тронѣскому прнчастнемъ же обѣжнмн н просвѣцаемъ
лоуѣамн ѡтѣдоу снѣжщнмн пощѣѣѣ та просвѣтн бнн архнстратнже.

[П]сѣ ꙗкож[е] вндѣ та оръжне въ рѣкоу дръжаща. страшнаго твоего вжась са
вндѣннн въпнѣше что нѣѣ велншн гн творнтн рабоу твоемоу :

[Д]аннаа та пншетъ горѣ велнкѣ амьбакоум же прѣтаа горѣ прнсѣнннн
добродѣтель. дѣдѣ же оушренѣ ѿ неѣже бѣ въплтн са н мнра нзбавѣѣ:

Сѣ гла · д · пѣ [Н]же въ храмѣ твоємъ ѣстнѣмъ прѣбѣваѣще н въ немъ та
блѣгоутно велнѣѣще. ꙗко бесплтннмъ ѣнномъ страншннн (!) вѣроѣ мнмъ тн
са. архнстратнже славы. ѿ всєѣ нзмн ны демоньскыѣ льстн. н градащаго
прѣщєннѣ. нзбавн нн ѡгнѣ твоимн мн[т]вамн

Пѣ́ д̣ · ір̣м̣ · Оуслы́шавъ прѣ́къ прнходѣ твоѣ́ гн̣ · ѡубога са · ѡ разоумѣвъ дѣла твоѡ́ ѡ днвн са · слѣ́ хѣ́ снлѣ́ твоѡ слѣ́ твоѡмоу прнш[ε]ствн[ю]

[С]ѡнахнрнмовн¹⁶ · ꙗкоже дрѣвле людн многы побѣдн · бнѣмъ вѣлѣннѣмъ · тако ѡ агартѣны ськрѣшн борашаѣ са ѡ напѣѣшѣѣ · на людн смѣреннѣ архнстратнже мнханлѣ

[И]ко страшенъ вндѣ твоѡ · ꙗко юдѣна доброта твоѡ мнханлѣ въ нстннѣ · ѡ ꙗко прѣсвѣтла слѣ́ твоѡ ꙗже ꙗвлѣшн въсѣмъ любашнмъ та · сьдѣловаѣ ѡ сьврѣшаѣ бѣунслънаѣ твоѡ юдеса:

[Г]аврнлѣ тн рѣоун са ѡ вышннхъ прнносѣ прндѣ прѣ́таѣ · с ннмъ же выпнем тн · рѣоун са двѣрн ѣѣже [ε]дннн вышны прондѣ хѣ́ бѣ́ · сѣпаѣ ѡлѣ́ство · :

[П]ѣ́ · ѣ[ε] · ір̣м̣ · [В]снѡн мн гн̣ · свѣ́ повелѣннѣ твоѡго · ꙗко // къ тебѣ хѣ́ дх̣́ мон ѡтрыноуѣ поеть ты бо есн бѣ́ мон ѡ къ тебѣ прнбѣгохѣ цр̣ю мнрннн

[П]рорѣдѣще юдеса ꙗже хотѣше прѣвнн аггѣлѣ сьврѣшатн въ цр̣квн твоѣ[н] прорѣдѣннн слѡсѣн · въсѣмъ прѡвъзвѣстнша нхѣже ѡ мы сьбытнѣ вѣмъ ꙗвлѣно:

Бжтвннмъ тн ходѣтанствомъ архаггѣлѣ · ставнлѣ ꙗѣ домъ млнтвннн · водѡѣ текѣщеѣ блгѣтѣ вндѣвъ · нцѣленне ѡроковнн нже дрѣвле похѡлѣвъ твоѣ дарѣѣ.

Аггѣлскыѣ снлн дѣще прѣнмѣшн ꙗко рожѣшн въсѣмъ бѣ́ ѡ цр̣ѣ с тѣмн млн прѣ́таѣ влѣще сѣтн са намъ ·

Пѣ́ ѣ ір̣м̣ · Боурѣ ма помншеннѣ постнгышн · въ глѣбынѣ ннзвѣ бѣунслънхѣ грѣхѣ ѡ ты крѣмунѣ блгѣ · прнбѣгнавъ сѣн ма:

[Н]же дрѣве (!) свѣцѣдѣшаѣ · погѡубѣтн рѣуннмн строуѣамн водѣ блвеннѣ · ꙗже дарѡвалѣ есн архаггѣлѣ вѣрннмъ · показѣ есн бездѣлннмъ · прѣ́станнемъ · тн стрѣшннмъ · :

¹⁶ Грц. Σενναχηρείμ, Драг – Сѡнахнрнмовы, Снн 25 – Сѣдѣ на хѣроувнмѣ, САНУ 283 – снхѣрнмъ.

Древле монси ѿдарн въ камень и потекошѣ водн. нѣѣ же тебѣ проражышоу
камень. погыщены. бѣшѣ бѣстрыны рѣчныѣ. и до нѣѣ свѣтѣльствоуѣща
чюдесн арх҃гле:

[С]вѣток та провндѣ прѣркѣ. въ немъже слѣ напнса са прѣстомъ ѡчѣемъ дѣще.
егоже мѣн въ кннгн жнвотныа на напнсати. бл҃гоу҃тно хвалащнх. та

[К]ѡ. [Г]лѣ .ѡ.

[А]р҃хнстратнже бѣнн слоуго бѣнн слы. аг҃ломъ наставныѣе. и науалныѣе
беспальтнымы еже ꙗко намъ на пользѣ мѣн. и велнѣ мѣтн беспальтннмъ архнстратнже

[Н]кѡ. [Р]ѣ ѡлколюбѣе въ пнсаныи си. множество радовати са аг҃лѣ ѡ ѡлѣцѣ
ѣднномъ кащнм. са бесѣмртнѣ темъ и мы въ законыхъ безгрѣшнѣ ѣдннѣ
срдѣевѣдѣе тебѣ мѣнмъ дръздемъ все҃га ꙗко ѡлколюбца ѡщѣдрннн [и по]слати/
недостонннмъ змнленемъ вѣко [.....]¹⁷ намъ прощеннѣ за вса во нн мѣншн са.
беспальтнымы ар[хн]стратнже

Пѣ з [И]рѣ: [Т]ѣлоу ѡбо златоу не поклоннша. аврамьстнн¹⁸ ѡскоушены бѣше
ꙗко злато въ грнннн въ пещн пламеннѣн. ꙗко въ ѡрѣтозѣ свѣтлѣ. анковахѣ
пощѣ бл҃венъ бѣ ѡцѣ:

Стощца та древле даннѣ ꙗко вндѣ ѡжасомъ ѡдрѣжнмъ ѡубога са. и къ ногама
твонма прнпадѣ ѡразоумѣетѣ ꙗвлено таннѣствоу неꙗвленоу. сказаннѣ въпнѣ
бл҃венъ [.]

[А]зычннмъ нашествнемъ. пѣвенныѣ ꙗжннкы. въ мѣсто зѣло далече завѣны
тебѣ же застѣпныка прнзѣващнмъ архнстратнже бѣнн ѡзвѣдн въ радостн
въпнѣща все҃га. бл҃венъ бѣ ѡцѣ:

Спа ѡзбавнтѣлѣ бѣ и вѣкѣ пѣтнѣ рождѣши прѣтаа вѣцѣ того прнлежно прѣтаа
ѡумл[н] ꙗко да раддрѣшеннѣ лютыѣхъ и многыѣхъ грѣховѣ ѡпоущеннѣ. прнмемъ
въпнѣщѣ бл҃венъ бѣ

¹⁷ Драг – подлѣ.

¹⁸ Думата ѡроцн, която е част от словосъчетанието аврамьстнн ѡроцн, липсва в ръкописа.

ПѢ́Н [1]рѢ́

Земѣ н въсѣ ѡже на неѣн • нѣса нѣсѣ свѣтъ тма мразѣ н зноѣн • сѣове ѹлѹбстн нѣрен
вѣвнѣ гѣ • н прѣвъзноснѣ:

[З]ема прѣходншн ѡко мльнын хотѣнне бѣе ѣспльнѣ • жнвешн на нѣсехъ
старѣншннѣствоуѣ аггломѣ слѣ т[во]ѡа в[е]лнѡа паѹе ѡма н вѣчнслѣ[на] ѹюдѣса
ѡже по въсѣ[н] тварн стра[шн]о съврѣшаешн

[С]амовндѣщн нже нѣ радн плѣтнѣ [ѡ]вльшаго сѡ на земн • фнлнпѣ прѣславннн
[н] велн[кы]н бѣгословець вѣдѣхновеннемѣ бѣжѣвн[н]м[ѣ] прнснотекѣщѡа бѣгѣ
прѣвнн аггѣ • твонхѣ ѣцѣленнн • проглѣшѣ ѡ[в]леннѣо •

[О]гнѣ роднѡа ес[н] ннкакѡже ѡпалѣѣщѣ твонхѣ ложеснѣ влѣцѣ • слово роднѡа есн
ѡѣ[еѣ] нзымаѣщѣ бесловеснѡа • словесѣ льстнваго послѡушавш[е н пр]ѣслѡушавшѡа
сѣтворѣшаѡго // [.....]¹⁹

[ПѢ́ ѣ • 1рѢ́][...]

[.....]²⁰ щѣдрѡть • прнстав[нѡ] есн аггѣлы тѣмы слѡве съхранѣѣ
нхѣ ѡ врѣдѡа вражнѡа [• с] ннмнже мнхѡнѡа ѹюднн того рѣн мѣнм тн сѡ • въсѣмѣ
намѣ дарѡуѣ грѣхомѣ оцѣщеннѣ.

[Д]емоньскѡа нашѣствнѡа • погоубѣѣ[ш]н ѡвлѣнно варѣварѣскыѣ плѣкы
ѡставѣешн • ѡнѣщѡешн стѣртн земннмѣ • ѡ всѣкоѣ напастн • хромнѡа нсправѣешн
н дарѡуѣешн свѣтъ невндѡщнмѣ наѹалннѣе слѡугамѣ нѣбннмѣ •

[ѡ]вльшн сѡ дѣцѣ шнрѣшн нѣсѣ въмѣстѡа есн бѣ нескѡзѡна • ѣгоже нѣбнын
лнщн • въспѣваѣтѣ танно • того ѡбо мѣн ѹнѡа всѡа нн сѣтн • тѣѣ велнѣѡѣщѣ
немѣнннмн гѣсн:

19 Драг – н бѣ ѹлѣколюбѣа.

20 Драг – ѡкоже ѡвн сѡ ѹлѣмѣ • бѣгосѣднѡа радн щѣдрѡть.

свѣ

нбѣ звѣздамн: [..] гѣ събѣ [н]нцо. [н]а стно [в]ь ѡ [н]а слѣ архглас. [г]лѣ .ѣ
 Надеже ѡснѣеть влѣтъ твоѣ архгласе. ѡтѣдѣ прогонит са днѣволѣ сна. не
 трѣпнтъ пнтъ (!) бо свѣта твоего вндѣти. спадѣн деннцъ. тѣмь мѣнмь ти са.
 пламенныѣ его стрѣли. ѣже на нн днѣзѣмнѣ вгасн. ходѣтанствомь твоимь.
 нзбавлѣнѣ нѣ ѡ съблѣзнь еѣ достохвалне мнѣханле архгласе.

н нѣтъ ѡ на лн [в]лѣжѣ кѣ. пѣ. г прѣ. глѣ .д. Творѣн агглы дѣн слоу: блѣн
 дш[ѣ] [л]плѣ къ евре(ѡ) брѣа. званню н[ѣб]номѣ. [л]лѣгна. Хвалнте гѣ всн
 агглан. Еѣѣ ѡ мѣка. рѣа Вѣ ѡ. вѣѣ кннжннкѣ етерѣ. Прн. Чашѣ спеннѣ

8а–12а

ВЗ · 2 · ПАМѦ · БЫВШНХ · УЮДЕС · ВЗ НХОНЪХ Ѡ АР'ХНСтратнга
 мнха́ла · ѡ · бл҃жень мѡ · на г҃н възвѡ · поѡ · стрѡ · ѡ · на · ѡ гла · ѡ · по · w
 днвноѡ ую · по · [ѡ].

Трѣхъслѣзнаго, бж҃ества · прѣдѣстателъ, свѣт'лы мн҃ханле ꙗвлѣѡ сѧ, ар'хитратнге ·
 съ вѣшнмн снаамн выпнѡ · рѡу҃н са стын · ѡѡ · свѣтъ есн съвез'наѡ ꙗлнѡе слово
 бж҃не стѡе · н прнсносѡшнны дх҃ · еднна сна н цр҃тво · н еднно бж҃ество н сна ·
 мнха́ле, ар҃англе :~

Вндѣнїе твоѡ ѡг҃нно · н доброта уюдесна · мнха́ле прѣвы · англе · невѣществнм' ·
 бо сѡшествомъ · прѣходншн кон'цѡ · нспльнѣѡ повелѣннѡ, възсѣхъ твор'ца ·
 снаенъ въ крѣпостн твоѡ ꙗвлѣѡ сѧ · нстоуннкъ нсцѣленнѣмъ · цр҃кве твоѡ
 сътворѣѡ · нменѣмъ твоимъ стѣимъ поунтаѣмъ :~

гла · ѡ · по ꙗко долѣ :~

Творѡн аг҃лы своѡ дх҃н, ꙗкоже пншетъ · слоугы твоѡ пламень ѡг҃ненъ ·
 посрѣ унновъ, старѣншннствѡще · показа г҃н твоимъ англѡмъ, мнха́ла
 ар҃нстратнга · твоихъ повелѣнн, послушаѡще словеснѣ · н пѣннѡ стѡе съ страхомъ ·
 въз'глашаѡще, сла тебѣ :~ /

сла · гла · ѡ · самогл :~

Сърѡунте са съ намн · възсѣ ар'хагльска унноꙗлн · прѣдѣстател' бо вашъ,
 н нашъ застѡпннкъ · велнкы, ар'хнстратнгъ · въ днешны · дн · въ честнѣм
 его храмѣ · прѣславно ѡбавѣѡ са, ѡсцѡѣеть · тѣмъ поѡще томоу по длѣгоу
 възпнѣмъ · покрьн насѡ¹ · кровомъ крнлоу твоѡ · велнкн мнха́ле ар'хангле:

На стнвно · стрѡ · гла · ѡ · по дѡ по ꙗко долѣ :~

Творѡн · аг҃лы своѡ дх҃н · н слоугы своѡ ѡг҃нн :~

Бесплѣт'ны унноꙗлннкъ · н члѣкомъ побор'ннкъ · н бж҃нн слоуга ар'хнстратнге ·
 н слоужнтель снѡннѡ · н заповѣд него · млтнв'но вѣр'ны · нспльнѣшн мленїѡ ·

¹ Надредните музикални знаци „дипли“, „тита“, „апли“ са енхронни, отнасят се до времето на изпълнение, като диплите означават удължаване с две времена, а аплите – с едно (Хрисант архиеп. 2007: 38). Същата слава, но в друга редакция е поместена и в края на службата. Във втория препис има само тита над две лексеми, като едната отново е насъ.

н мѡнтвѡмн тн ѡ тлѡ. н бѣды ѡзбавлѣши. вѣроѡ поѡщихъ. всѣ творѣца н
гѡ :~

стн. бѡвнте гѡ възсн аглн его н сн :~

Земныхъ тѡ рѡуѡща сѡ. спеннѡ гн. ѡко свѣды прѣславны архнстратнже. тѣбе
тѣ ѡбновленне. велнкому таинству гѡуриле. ѡко ѡзбраноу, слоузѣ порѡунѡ
естъ. н възвѣщенне радостъ нзнеслѣ есть. ѡдно н радостн улѡзствн. н снѡ
мѡдре проповѣдалѣ есн :~

слава. глѡ .н :~

ѡкоже начѡлннкъ, н забрало. агломъ старѣн архстратнже,(!) ѡ възскоѡ
бѣды н скрѣбы. недѡга, н злы грѣ свободн. въ истннѡ. поѡщихъ тѡ. н мащнх
тн сѡ тѣбе прѣславне. н ѡвѣ. ѡко беслѡзлѣтень (!). н бесплѣтнаго вндѡ. н
непрнкосновеѡмъ свѣтомъ. влѡнеѡ славы ѡснѡемъ. самъ бо улѡкоѡбець плѣтъ
нѡ радн ѡ дѣвы, прнѡтъ. н сптн хотѡ. улѡзство. :~ //

зѡурнн кѡ. глѡ .д. пѣ .ѡ. ѡрмѡ:

∴ Наставлѡшаго древле, ѡслѣ бѣжаща. ѡ работы фарѡнѡ. спѣшаго въ морн, н
въ поустѣнн пнтавѡшаго. въспѡемъ ѡзбѡ :~

Начѡлннка, агломъ, всесвѣтлое слнѣце. просѣщаѡще землѡ. людн
свѣтлостмн. н мѡглѡ ѡгонѡ. н в(сѡ)доу напастн. радостно. н пѣно
славословнмъ ∴

Нже аглѣ сътвори пламеннѡѡ гѡ. ѡсплѡнѣѡща снѡно. твон прѣстолъ. н посрѣ
тѣхъ снѡѡща, показѡлѣ есн. ѡкоже звѣзѡ мнѡѡла ѡрѡгла :~

Пѣсно славо(сло)внмъ, възсн бѡгаго бѡ. даровавѡшаго нѡ, стѣнѡ. врагомъ
неповѣднмѡ. н недвижно, ѡснованѣе, всѣгѡ ѡ бѣдѣ спѡѡща нѡ мнѡѡла
стѡ :~

Ѣ Недорѡзѡумное ѡудо. како съ. земнѡмн съедннн сѡ. непостѣжнѡ бѡ. ѡ
тѣбе плѣтнѡ, по сѡставоу. рѡдн сѡ. бракоуненскоуснѡ. спѡѡ погѣвѡшаго тлѣѡ.
ѡграденне земнѡмъ :~

пѣ̄ · г̄ · їрмѣ̄ ·

Оутвърждаѣ грома, ꙗже зѣнаѣ дѣла · оутвърди мене г҃и · да та · поѣ цѣломѣдрѣно ·
творѣ волѣ · твоѣ, ꙗко нѣ ста ꙗко бѣ ншѣ, ꙗже нѣ праведнаа :~

Прѣстоѣ · прѣстоѣу, тронѣускомѣ прнчѣстнем' же вѣнмн · вѣтѣдѣу, снѣдѣнемъ
поѣщѣ та · просвѣтн · бѣ архистратѣже :~

Їсѣ ꙗже та видѣ · ѡрѣже въ рѣцѣ крѣпѣко дръжѣща · страшѣнаго твоѣго оужасѣ
са видѣннѣ · выпнѣше что нѣ велншн мн г҃и · творѣтн рабѣу твоѣму, г҃и :~

"Нзвелѣ есн ѡ ꙗзыка, ꙗноплем(е)на · прнклѣуншѣ са · ꙗже порабощенѣ лѣ · нзвелѣн
въ скорѣ, млѣ вѣшнѣм' · бѣннѣ · архистратѣже :~ /

Бѣ даннѣ та горѣ · пишеть велнѣ · ѡмбакоум же прѣвѣтаа горѣ · прнсѣннѣ ·
добрѣдѣтелн · дѣдѣ же оуспѣреннѣ · ѡ неѣже бѣ вѣпльн сѣ, мнра нзѣвалѣѣ :~

сѣ гла · дѣ · пѣ възнесѣн са на крѣть :~

"Ѣже въ храмѣ · твоѣмѣ, ѡстѣнѣмъ · прѣвѣваѣще · ꙗже въ немѣ та блѣгоуѣстнѣ
велнѣдѣще · ꙗко бесплѣтнѣмъ · ѡннѣмъ старѣншннн · вѣроѣ млнм' тн са ·
архистратѣже славы · ѡ всѣѣ, нзмн нѣ демонѣскѣ лѣстн · ꙗже градѣцаго,
прѣщеннѣ, нзѣавн ѡгнѣ твоѣмн млѣтвамн :~

пѣ̄ · д̄ · їрмѣ̄ :~

Оуслѣшавѣ, прнходѣ · прѣрокѣ · твоѣ г҃и · н оубѣдѣ са · разоумѣвъ дѣла твоѣ · ꙗже
днвнхѣ са, слѣ хѣ снлѣ твоѣн :~

Сѣдѣ на херѣуvmѣ² · ꙗже дреѣле, людн многѣ побѣдн · бѣннѣмъ велѣннѣмъ ·
такѣ ꙗже дѣрѣннѣ сѣкрѣшн · ꙗже борѣщѣ са съ мноѣ · ꙗже напаѣдѣщѣ · на людн
смѣреннѣ архистратѣже :~

Ѣже страшенѣ видѣ твоѣ · ꙗже ѡдѣна добрѣта, твоѣ · мнхѣнлѣ велнѣ · въ
нстннѣ · ꙗже прѣсѣвѣтла слаѣ твоѣ · ꙗже ѣѣвлѣшн всѣмъ, лѣбѣщнм' тѣ ·
сѣдѣловаѣ, ꙗже сѣврѣшѣ бесѣнслѣнаа ѡдѣса :~

² Грц. Σενναχηρείμ, Драг – Сѣнахнрѣмѣ · Ф.п.І.72 – [С]ѣнахнрѣмѣ · САНУ
283 – снхѣрнѣмъ.

СТАЛПЪ ѠГНЕНЪ ВЪДѢ ТА. АРХИПЪ БГОМѢДРИНЪ. Н ЁГА БЕСПЛЪТНИНЪ НАРОДЪ.
БЕЗАКОННЫ, ТЫЩАШЕ СА ПОГРѢЗНТИ. ВОДАМЪ ХРАМЪ ТВОИ. НАУЛАНУЕ ВЪШННМЪ
СЛАМЪ :-

Б Гаврил' ти рѡуѡн' са, ѡ вѣш'ннхъ прнде прсно прѣѣтаа съ ннм' же вѣпнѣм ти.
рѡуѡн' са дверн. ѡа(же) едннхъ прнде, хъ бѣ. спаѣ ѡлѣство :-

пѣ .ѣ. їрѡ. Вьснѡн' мн гн' свѣ повелѣннѡ твоѡго. ѡко к тебѣ хѣ. дхъ моѡ.
втрѣнѡѣ // поѣтъ, ты. во есн бѣ моѡ, н к' тебѣ прнвѣгѡ црю мр'н(ы). :-

Прѡѡвлѣѡщн ѡудеса. ѡкоже хотѣше прѣвы. аглѣ. сврѣшнтн въ цркѣн твоѡн'.
н проповѣд'ннцн словесн. всемъ провѣзвѣстншѣ. нх'же н мы. сѣбѣ вѣднмъ,
ѡвлѣннѡ :-

Бжѣств'в'ннм' (!) ти ходатаѣствомъ архагеле. ставнѡ есн дом' ти днвно.
водѡѣ текѣщнѣѣ. блговндѣвѣ, нсѣвлѣннѣ ѡрокѡвнцн. нже дрѣвле похѡланвѣ
твоѣ дарѣн' :-

Прнстѣпнтѣ н прннѣмѣте. блгѣтъ, коуп'но, н мнлѡстѣ, цѣл'бам' бо прнснотекѣщнмъ.
нстоѡннкъ прѣлежнтѣ всѣмъ. ѡгоже арх'їстрѡтнгъ. бжѣств'ннмъ, маннѣмъ.
ѡвнѡ ѡ намъ :-:-

Б Англѣскыѣ слѡбы. двѣнце прѣнмѣщн. ѡко рѡжѣшнмъ бгѡ н црѣ. стѡа млн
сѡ. непрѣстанѡ вѡцѣ н боѡ.

пѣ .ѣ. їрѡ :-

Боурѣ ма. помѣшлѣннѡ, постнгше. въ глѣбннѣ. свѣннѡ. бесѡнслнны грѣ. нѣ.
тыѣ крѣм'ѡн блгы. постнгнѣв спн :-

Нже дрѣвлѣ свѣщав'шѣѣ. погѡубѣ рѣѡннмн строѡтамн. въ водѣ. блѣннѡ. ѡже
дарѡвалѣ есн архаглѣ. вѣр'ннмъ, показалѣ есн н без'днны. прѣдѣстаннѣм ти
страш'ннмъ, архаглѣ :-

Дрѣвле моѡсн, ѡдарѣ въ камень. н потекошѣ. воды. ннѣже прѡражѣшѡмоѡ
камень тебѣ. погнаны. вѣшѣ, внстрѣнн рѣѡннѣ. н до ннѣ свѣтѣлѣствоѡѣща.
ѡудеса. бжн архаглѣ :-

Бжѣство влѣчѣноѣ мѣрдѣ. ѡ всѣмь простирѣши, смѣренымь ржкѣ. нѣцѣлѣеши
сѣкроушенымь срѣцемь н дшамь. н оуставѣши волѣзѣни н прнтѣкащимь, к
тебѣ прѣславне :- /

Бѣ Свнтокъ тѣ провндѣвшѣ прркѣ. въ немѣже слово напнса сѣ. прѣстомь ѡчѣмь,
напнса сѣ двѣце ѣгоже мѣн въ кннгы. жнвотнымь, н нѣ напнсати. блгоуѣстѣно
хвалащнхѣ тѣ :-

кѣ . гла . вѣ .

Архнстратнже бжнѣ, слоуго славы бжнѣ. англомь наставннѣ. н науалннѣ
весплѣтннмь. ѣже ѣе намь на полза, того просн, н велнѣ. мѣтъ. весплѣтннмь.
архнстратнже :-

Нкѡ

Рѣ въ кннгахѣ сн, члѣколюбѣе. множество аглѣ радовати сѣ на нѣехѣ. ѡ члѣцѣ
ѣднномь кащнмь сѣ вѣсмрѣтнѣ. тѣмь н мы. въ безаконнѣ, безгрѣшнѣ. тѣ.
ѣдннѣ срѣчевѣдѣе тебѣ мѣнтн вѣсѣга дръзаѣмь. нѣкѣ члѣколюбѣца. оушѣдры. н
послатн, недостоннѣмь оумленнѣмь. подаѣ. намь вѣко, прощеннѣ. за вѣсѣхѣ
нѣ помолн сѣ. лѣѣ вѣспѣтнѣ. архнстратнже :-

пѣ . зѣ . їрмѣ . Тѣлоу ѣво златому. не поклонншѣ сѣ арѣрамыстн ѡтроцн.
нскѣоушенн бѣвшѣ. нѣко злато въ грѣнннѣ. въ пѣщн ѡгнннѣнѣ. нѣко въ чрѣтозѣ
свѣтлѣ. лнковахѣ. пощѣ. блнѣ, бѣ. ѡцѣ ншнхѣ :-

Стощѣ древлѣ даннѣ, нѣкоже вндѣ. оужасомь ѡдръжнмь ѣвоѣ сѣ. н н (!) к
ногама твоѣма прнпадѣ. оуразоумѣ сѣ ѣвлѣно. таѣннѣсѣтвоу неѣвлѣноу. сказаннѣ
вѣпнѣ. блнѣ бѣ. ѡцѣ ншн :-

Лѣзѣчннмь нашѣствнѣмь. пленѣнѣ чзѣкѣ. въ мѣсто зѣло далѣеу завѣнѣнѣ.
тебѣже застѣпннѣка прнзовемь. архнстратнже бжѣнѣ. възвѣдн радѣ. вѣпнѣ.
блнѣ :-

Бѣ Сѣпа нзѣбавнтѣлѣ вѣко н бѣ. плѣтнѣ. рожѣшн прѣѣтаѣ вѣчѣе. того прѣлежѣно
оумлѣнѣ. нѣко да рѣзрѣшеннѣ, // лѣот(н) н мѣ (!). многнѣхѣ грѣѣ. прощеннѣ прннѣмѣ
вѣпнѣщѣ. блнѣ бѣ ѡ :-

пѣ · н̄ · їрмо̄ ·

Та́ниѣ прѣслав'нѣѣ · вавлон'скаа̄ (пока)за пещь · нстоуѣшн хладъ · іако̄ н̄
строуѣѣ · хтѣше̄ прнкосновенн ѡгнь · ер'даньствѣн̄ трзпѣтн · пльтнѣ крѣтнма,
з'нѣнтелѣ · іегоже̄ блвѣть люіе̄ н̄ прѣ :-

Зѣма · прѣходншн іако̄ н̄ млын · хотѣннѣ стѣ · нсплзньѣ · жнвешн на нбѣхъ ·
старѣншнньствоуѣ · агло̄м̄, слава твоа̄ веліна̄ пауе̄ оума̄ · н̄ бесчнслнаа̄ же
юдеса · іаже̄ по в'сен тварн · страш'но̄ сввршадѣшн · блвнте :-

Самовнд'цн же̄ на̄ радн · пльтнѣ іавльшагоса · на земн · фнанпе прѣслав'не ·
велнкы · бословець · вѣдѣхновеннѣмъ, бжѣств'ннмъ · прнсотѣкѣще̄ блгть ·
прѣвѣт аглѣ · твоімъ̄ нсцѣленіѣмъ · прігладѣ̄ іавлено, бл :-

Б"ѡгнь̄ роднла̄ єсн · ннкакоже̄ ѡпалѣѣцнхъ · твоѣ̄ ложеснь̄ двѣце · слово
роднла̄ єсн ѡѣ · нзымаѣцъ̄ бесловесна̄ · словесн̄ лѣстнваго̄ послушав'ше · н̄
прѣѡслоуѣшаго · створ'шаго̄ бга̄ ѡлѣб'ца :-

пѣ · ѣ · їрмо̄ :-

Створӣ дрѣжавѣ̄, мѣщ'цеѣ · (!)̄ воеѣ̄ · ннзложн̄ снл'нѣ · съ прѣстола · вѣзнѣ̄
смѣренѣѣ̄ бѣ, їслевъ · въ ннѣже̄ посѣтн̄ на̄ вѣстокъ̄ свѣше̄ · направн̄ на̄ пѣ̄
мнренъ :-

Іакоже̄ іавн̄ са · ѡлѣкомъ · блгосрѣднн̄а̄ щедрѣ̄ · прнсталь̄ єсн̄ съ̄ аглѣ · тѣмн̄
словесн̄ сѣхранѣѣ̄ нхъ, ѡ̄ вѣрѣда, вражнн̄а̄ · съ̄ ннмнже̄ мнханѣ̄ ѡднѣ · того̄ радн̄
мѣнн'̄ тн̄ са, всѣмъ̄ намъ̄ дароуѣ · грѣхѡмъ · ѡпоӯ :-

Демоньскаа̄, нашествнн̄а̄ · погѡбѣѣшн̄ іавленнѡ̄ варѣварьскыѣ̄ плькы̄
ѡѣставѣѣшн̄ · н̄ ѡнцѣѣшн̄, / страстн̄ земнѣмъ · ѡ̄ всѣкоѣ̄ напастн̄ · хромымъ̄
нсправѣѣшн̄ · н̄ дароуѣшн̄ свѣтъ̄ невндѣцнмъ · наѡл'ннѣ̄ слоугамъ̄ нѣнѣмъ :-

"Остѣйл̄ єсн̄ ѡест'нѣ̄ храмъ · н̄ прославнл̄ єсн̄ того̄ · нстоуѣннкъ̄ ѡдесемъ · въ
немъже̄ стоѣще̄ коуѣнѣ̄ вѣнѣмъ̄ тн̄ вѣроѣ̄ · ар'хангѣ · нспросн̄ намъ̄ разрѣшенне̄
грѣхомъ · н̄ напастемъ̄ нз'бавленіе̄ · н̄ многоѣ̄ тншннѣ · тѣ̄ велнѣмъ :-

Б̄ Іавлен̄ са̄ вѣцѣ, шнр'шн̄ нѣ · вѣмѣстнла̄ єсн̄ бѣ, несказанн̄а · іегоже̄ нѣнѣ̄ лнцн̄
вспѣваѣтъ, таіно̄ · того̄ ѡумлн̄ ѣтаа̄, вса · спн̄ · теѣ̄ велнѣѣще · съ̄ гласы ·
немлѣнннн :-

свѣ̄. Нѣо̄ зрѣ̄ѣамн о̄ӯкраснль̄ есн̄ :-
 На хвалн̄ г̄а̄. трѣ̄ы̄. [г]л̄а̄. д̄. о д̄ващн̄ :-

Красно̄ о̄удобрѣмн̄. прѣб̄гат̄но, о̄ӯкрасаёмн̄. оӯ. прѣстола прѣд̄сто̄ѣще̄.
 непрѣста̄нн̄ымн̄ гласы̄. трѣст̄ѣ̄ пѣ̄ по̄ѣще̄, н̄ вл̄цѣ̄ всснала̄ѣще̄. хероӯвн̄м̄ н̄
 серафн̄м̄. снлы̄ г̄вава (!). зач̄а̄ла н̄ властн̄. прѣстола, а̄рхаг̄л̄н̄. прнлежно̄ вѣ
 мл̄н̄ѣ̄. нспроснте̄ ѡ̄унщенӣе̄. д̄шамь, нашн̄мъ :-

Прѣсвѣтлаамн̄ зарамн̄ н̄зр̄а̄д̄но̄ о̄ӯкрасены̄. любовн̄ѣ̄, ра̄жы̄з̄аёмн̄. г̄ва̄ н̄ властн̄
 же, н̄ ыннове̄ вторн̄н̄. а̄р̄хаг̄л̄н̄ беспл̄т̄нн̄. бесунсльна̄ во̄нн̄ства̄. ѡкр̄ѣ̄тъ̄ б̄а̄
 сто̄ѣща̄. непрѣста̄нн̄ымн̄ г̄лы̄. за нн̄ мл̄нте̄ са̄. твора̄ще̄ вѣр̄но̄ честн̄ѣ̄. пам̄а̄
 ваш̄ѣ̄ :-

Люд̄емь̄ прѣб̄ѣ̄д̄ѣщн̄мъ, н̄ ант̄скы̄мъ. н̄сь̄ ѡ̄к̄ю̄б̄ѣ̄ць. бранн̄ побѣ̄ѣ̄ѣща̄.
 побѣ̄д̄ѣ̄. свѣ̄д̄ѣ̄щн̄мъ. х̄ѣ̄ невѣ̄ѣ̄щюӯ. н̄ ѡ̄бавѣ̄ѣ̄щ(ом)оӯ са̄. н̄авѣ̄ побѣ̄д̄ѣ̄.
 н̄ сп̄р̄мѣ̄ѣ̄ѣ̄, мн̄ха̄нле̄ а̄р̄хн̄стратн̄же̄. н̄б̄ны̄мъ с̄н̄ла̄, // мл̄нт̄внн̄уе̄, ѡ̄. д̄ш̄а̄
 н̄ш̄нх̄. вѣр̄но̄ хвал̄ѣ̄щн̄ѣ̄ :-

сла̄. гл̄а̄. ѣ̄ :-

Р̄а̄оунте̄ са̄ н̄ вѣ̄, съ̄. намн̄, всѣ̄ а̄рхаг̄л̄зска̄ ыннонаучална̄, прѣд̄ьстател̄̄ бо
 вашь, н̄ нашъ̄ заст̄ѣ̄пнн̄къ̄. велнкы̄. а̄р̄хаг̄л̄е̄ мн̄ха̄нле̄. въ̄ д̄н̄ѣ̄ш̄нн̄ бо̄ д̄н̄ѣ̄. въ̄
 ынст̄ѣ̄н̄ твоѣн̄ цр̄к̄вн̄. прѣславно̄ н̄авл̄ѣ̄ше̄ с̄а̄. н̄ вс̄а̄. ѡ̄сц̄а̄е̄тъ, тѣ̄м̄̄ѣ̄ по̄ д̄льгоӯ
 по̄ѣ̄ще̄ въ̄зп̄н̄емь̄. покр̄ӣн̄ нас̄ѣ̄³, кровомь̄ кр̄нлоӯ твоѣю̄. велнкы̄ мн̄ха̄нле̄, а̄р̄х̄а̄г̄л̄е̄
 :-

³ Поставената тита над тѣмъже и насъ е знак за музикално изпълнение. Титлата при първия пример вероятно е добавена от преписвача поради неразбиране на знака.

136–16а

МЦ(се)А Т0(го) ВЪ .Ъ. ДНЬ. СТЫХЪ БЕСПЛТНЫХЪ. АРХАНГЛА МНХАНЛА.
СТНРЕ. ГЛА .Д. ЯКО ДОБЛА

Трѣсвѣтлаго бжтва. прѣстатель свѣтъль. мнханле архнстратнжѣ вбавн се. с
вышнмн выпнѣшн радѹе се. стѣ есн ѡѹе безначелны. слово стое н сты дхъ
ѣднна слава ѣднно кство н цртво. ѣднна сна н бжтво :

Вндѣнне тн ѡгнню. н доброта прѣднвна. мнханле старѣншно англомь.
веществномь бо кствомь. прѣходншн коньце сввршаѣе заповѣдн. всѣхъ
творцоу оукрѣпляющоу те. свѣдоуша те нстоунка цѣленню. црковъ те съдѣваѣе
нереченнѣмь. твою стость ѹтоушнмь :

Творе англн свое дхн ѣкоже пншетъ. н слоужещеѣе теѣѣ пламы ѡгннь. посрѣдѣ
ѹнновъ нспрѣва соуще. показа гн твоимь англомь мнханла архнстратнга. твоихъ
повелѣнн послоушающа словесно. н пѣнне трѣстоѣе страхомь възглашающа славѣ
твоѣн :

ѣвдокзню (!) гла .д. [н]ѣбнмь

Бгоматернмь тн раченнѣмь мѹнѹе славнѣ н ѡ тон дѣаннѣ похваленнѣ стежавъ.
ты съ юнмн моѹдрѣ // поспѣштвоуцоу ѡ всемь. выше словесе роѹшшоу твоѹца.
нмашн славнѣ ѣвдокнѣ :

кѡ. гла .н. пѣ .д. ирмо. Въѡроужена :

Мысльнн бесплтныхъ ѹннн. лнкн пѣннмн ѣко слоужнтелѣ бжнна прндѣте
похвалнмь. лнкн ставальше ѡ нашѣмь спсѣнн. непрѣстанно млеще се. н ѡ
показанн рѡѹюще се :

Англомь начелншн. н старѣшнне (!) ѹнноначелншн свѣтан. бесплтныѣ снан
днѣсь подвнжоуть се. на свршеннѣе празннка. прѣсвѣтлыхъ паметн. с нмн
же рѡѹюще се мншн. пѣ троншн прнносеще :

Прнѣмше славоу страдаѹкоу. прндѣте похвалнмь ветхаго въ страсотрѣпшнхъ
ѣвдоксна всн въ гоуслехъ. спрѡзноушнмь :

Въ ѱрѣвъѣ носещи паѳе ієства прѣѳнстана • въ те всельша се ѡѡѳкоѳе слово • н стаго
дѣа дѣо іеже (!)¹ въ ієствѣ • н хотѣни соѳце въ оѳпостаси нєнзрѣнѣ • іеіеже (!)
ѡбразъ целоеіемъ ❖

пѣ • г • ірмо • Тн єси оутврѣ ❖

Англь прѣѣѣни тронѳни свѣтъ вторы • іавн се намъ мнѣанль кнезѣ • вѣрнымъ
нѡдѣѡмъ съ оука ❖

Зар[ею] бѣніє блгодѣтн гаврїлє вѣрны • нсплнн всоѳ землю бѣніє проповѣдн •
іеже вѣтоє (!)² схоѣеннє ❖

Земельнаго воннѣства • ѡдѣѡѳу н поіасъ ѡврьгъ • рѣвннѣ си ѡбразомъ • зрещнмъ
тебе людемъ • стежавъ мннѳе славнє • роѳкою воднмъ іако нзбранннкъ • блгоѳтнѣа
къ пострададнню ❖

Твоемоѳ (!)³ снѣтн паѳе оѳма ѳтаѣа по роѣенню • поѳ хвалє да нзъ ѡного полоѳѳѳѳ
ѡѳнѣеннѣа ❖

сѣ • гла • д • по • скоро варн ❖

Доброта подвнзаннѣа тн страдан[...]н тн • сврьшн се ієвдокснє • къ негнєлѳѳоѳмоѳу
жнвоѳоѳу прѣндє раѳѳє се • / вѣрно те мнмъ • іако хѣа вонна • мн се сптн се намъ •
достононо хвалеѳнх те ❖

ннѣ • гла • е • по • съвєзна ❖

Въ нстнноѳу прославль^{ше} н вѣспѣвь^{ше} хѣа • вашнмн стрѣтѣмн мѳннѳе ієвдѡѣнє •
сподобнстє^{се} въ нстнноѳу бѣннѣа званнѣа прѣѣѣ • іако стежавѣше много дръзновєннє
къ хоѳѳ • мнѣте сптн нн • вѣрно поѳѳнхъ вн пѣмн н пѣнмн • сѣѳы мѳнѳн ❖

пѣ • д • ірмо • ты мн хѣ гѣ ты мн ❖

¹ Вместо двоє жє. Прєписвачѣт є прєосмислїл мястото в дѣо іеже, което става ясно от поставената тїтла.

² Брат, Унд 75 – вѣтороє.

³ Изпуснато іме слєд местоимєнієто. Брат – нсаїна. Унд 75 – ѳнстѳѣ. В достѳпннѣа ми грѣцкї текст 'Νοαίης.

Єрнхоноу ѣвн се снлѣнѣн архнстратнже• бор[іе]щоу се п[а]кн ісоу навѣгнноу•
повѣжаіе н поваріаіе мнханлѣ велнкн• бесплѣтнымъ начелнкъ• ѿ ноужѣ прніемъ
оутврѣженніе слоужнтель гнѣ• ѿроужнїе прніеть повѣ[дѣ] :

Кнезъ ннога бесплѣтнымъ снламы• ѣвн се носе чѣда ѡбещанна захарнн• іако
гла стлѡ гаврнлѣ велнкн• нстнны архнгль• тѣмъже гласомъ слова рождѣ се
н(ѡ)анѣ н ѡцоу сн гла прнїе :

Прѣстоупннкн ѡбанчн• ноудѣщнхъ ѡврѣщн се• къ жнвотоу неконьчелюмоу
пѡвнгыше• н жнвотъ соущн вспрнїеше :

Єднна чѣта прѣбы по рожѣствѣ• іеднна ѣвн се безъ моужа доіѣщн ѡче слово
нстннноє• дхочу стомочу прнїемшоу рабы ѡбразъ нѣ радн• дѣо прѣчѣтаѣ• іеюже
память твореще• ѡбразъ ѡбанчнїе чѣтемъ :

пѣ•ѣ• ірмѡ• Вскоую ме ѡрнноу ѡ лнца :

Невѣроующѣ тьга бжнїемъ нечрѣеннымъ нстннымъ чюдесемъ• валаамѡ влхвоу
їеюуже на поутн ангелѣ ѣвн се• страшно ѡбанчн іего н словесно жнтнїе показѣ•
їествствнїе показѣ⁴ знаменнїе :

Дрѣжнмоу оубо петроу• н грѣдоущаго ѡжндающа• англѣ ѣвн се бжн• н ѡ роукоу
нродовоу нзъ оузын // смрѣтн нзбавлаїе• тѣмъже прндѣте вѣроу• іако дшамъ
стражѣ нстнны• моудрыне арханглн поутѣмъ :

Въ двою свршєноу їествоу• знаїемъ іедного тебе бѣ• сѣдѣланнїемъ вькоупѣ н
хотѣннїемъ соуща неразлнта• бѣ ѣвльша се н ѡ жєнн плѣть прнїемьша• всн
днвно чѣтемъ сьвькоупленнє :

пѣ•ѣ• ірмѡ• Оцѣстн ме спсе мн[г]о :

Іако ѡгнь н пламы свѣтъ бесплѣтны соущє• ѡ їествннїе тлє оумѣ сн
прѣмѣншє• легькамн оустьнамн• вѣщєствнѡ страхомъ въ пѣснєхъ поутѣмъ :

⁴ Унд 75, Брат – посрамн.

Оумрътвите страсти. еже на земли архангъли. и ннзложите с ннми съблазни
всакни върныихъ стѣи. троннунн⁵ соущи ѿгнеѡбразны архистрѣзи :

Ии мьѡи нн ѡгнь. не ѡлоуи мене ѡ любви хъви. ваша же прѣщениа дѣтѣкни
блѣды нмамы. ѡдоказне (!). выпнаше. вѣрою теплою. не пожрѣти ндоломъ :

Из ложеснѣ ѡви се волею. нзъ безможныи въплъщаеми. бесплътны бѣ хъ.
плътоноснѣ же ѡко ѡлѣвѣкъ бивѣ. нмже створены соущи върны ѡбразъ ѡтеми :

пѣ · з̄ · ірмѡ · Нже ѡ нюдѣи дошьдыше :

Съ лнки бесплътнымн. ѡлѣвѣкн родъ прндѣте въсплещнми. прѣзньство
свршающе мѡдрыхъ архнгъль іѣ · стѣ · стѣ · стѣ іесн вѣрно поуще. ѡцѣ нашн :

Ман доблемѡу. и вни прѣмѡудромѡу. ѡвише се ангъли похваляюще. страстни
житна поучнѡу ѡтрокъ ангъль ѡгаси пламень нноѡа пещи страшныи :

Отрокомѡ поревновавъ трѣпѣнню. ѡдоксни прѣмѡудре. ѡбразѡу прѣстоупленна.
не прѣклоноу си колѣноу / не выпнаше вѣрою тебе пою ѡцѣ нашнхъ бѣ :

Наше все ѡ дѣи поѣ · свѣтъ несмѣшенна ісѣ · іествомѡ соугѡвомѡ те · не въ
іедннѡу ѡпустаси. ѡѡкн те проповѣдаеми. іегоже видѣнни вѣрно ѡбразѡюще
ѡтеми · ѡцѣ на :

пѣ · н̄ · ірмѡ · Сѣдми сѣдмнцѡу пе [::]

Кнезь англоми бѣи мнханль архнгъль. не прославяетъ [в]н свѣтлѣе · танннкъ
благдѣти · и дѣѣ проповѣдннкъ благъ · нже плътнымъ⁶ воєвода достоннѣ ·
радѡсть проповѣдаетъ гаврнль · выпнюще ѡцѣ нашн :

Англѣкни ѡни въ разлунѣхъ ѡбразѣхъ · видѣѣ ѡзекнль · проѡбразѡуе
проповѣдаше · въ ннхъ же шестокрнлни серафнми прѣстоѡаѡу херѡвнми · и
многѡѡунтѣхъ бѣи ѡкрѣтѣ · с ннми же архнгъли блѣстѣсе се · видѣше хъ словѡсловѣца
въ всѡѡкн вѣкн :

⁵ Двойното н е получено от пренасянето на думата на това място на следващия ред.

⁶ САНУ 58 – бесплътны[нми], Брат – плътнымъ, Унд 75 – плът'ннми.

Моученна сн поучноу прѣшль еси славне • н къ ѡтншню животноу приврже се •
 ѣвдокснѣ вѣнць трѣпѣнна прнѣмь • н съ англѣн немльѹно въпнѣшн • вса дѣла
 бл҃го [∴]

Ѳако съ ѡще^м н съ дхѡмь • ѣднносоушно слово волюно • ѡвн се н^амь ѡ двѣ
 съѡбразьнѣ • неразлоуѹно кю съвькоупленнѣ • кѣднѣ бо тѣ самь въ двоѣмь
 ѡвнѣетъ се • въ двою же соушьствоу • н въ кѣдынѣ ставь (!)⁷ • нпостась н
 подобнѣ • нхѣже ѡбразоу покланѣемь се ∴

пѣ • ф • ірмѡ • Въ истинноу ∴

Стражѡушнмь н плаваюшнмь нже въ бѣдахъ⁸ • къ спѣсѣнню невъзбранннцн ѡвнстѣ
 се • бесплѣтнхѣ старѣншаѣ • мнханлѣ н гаврнлѣ ∴

Англѡмь науѣлннка н бесплѣтнмь • мнханлѣ ѡвн се прѣввы англѡмь • вѣроу
 поушн пѣкровь сѣпны ∴

Снлы же н прѣстоли • истнно санкоующе • воѣвода англѡмь • н танннѹе хѣвъ спѣа
 ѡ на мѣлнта гѣ ∴ //

Оуднвшѣ се англѣка воннѣства • н ѹлвѣѹцн родн днветъ се • ѡко тлѣнно кѣсто (!)⁹
 нмы страдалѹе • н неѡуста[в]но въ ѡгнь въвржень бѣ • съблѡдѣнѣ прѣвываѣе • н
 въпнѣше къ моучѣщмь • бѣ не ѡврѣгоу • кюже трепещоутъ англ[к]а ѹннонауѣлнѣ •
 а не жроу истоуканнмь¹⁰ ∴

Сьглѣно те бѣоу словословнмь • ѡко страстн н бѣды нзѣбавлѣѣшн нн • н нашѣ
 мѣеннѣ въ бл҃го створн ∴

⁷ Унд 75 – оупостась.

⁸ САНУ 58 – в[о]дахъ.

⁹ САНУ 58 – кѣство.

¹⁰ САНУ 58 – ндоломь [соу]кѣтннмь.

1a-1d

[...] ВЪВРЪЖЕНН НЖЕ ЖЕНОУ БЫВ'ШОУ КОРАБЛЮ С ННМН'

Н СТЪРТЬ СТЫНХЪ МННКЪ ФЛОУСТА ПРЪЗВЪТЕРЪТЪ • Н АВНВА ДНІАКОНА • Н ДРОУЖННН НХЪ
СКОН'ЧАВ'ШНХ' СЕ • БОУ ЖЕ НАШЕМОУ СЛЪ ВЪ ВЪ •:

[п]ѣ • зъ • [і]рѣмъ •

Нже ѿ ѿ ДѢН ДОШЬШЕ • ѠТРОЦН ВЪ ВАВУЛОНѢ ДРЪВАН • ВЪРОЮ ОУТВЪРЪЖЕННН •
ПЛАМЕНЬ ПЕЦЬ НН ПОПРАШЕ ГЛЮЩЕ • ѠЦЬ НАШНХ[Ъ] •:

СЪ ЛНКН БЕСПЛЪТНЫМН • Н УЛВУЬСКНН РОДЪ ПРНДѢТЕ ВЪСПЛЕЩНМЪ • СЛАВ'НЫ ДНЬ
ПАМЕТН СЪВРЪШАЮЩЕ • МОУДРЫНХЪ АРХАНГЛЪ ЕГО СЪ СЪ СЪ ІЕСН ПОУЩЕ ВЪРНО ѠЦЬ Н

[Маню]¹ ДОВОЛЕМОУ Н АВНН ПРЪМ[ОУДРОМ]Ѣ [ѢВ...] СЕ АНГЛЫ ПОХВАЛА[...] СТЪРТИ Н
ЖИТНІЕ ПОУІНОУ • ОТРОКЪ АНГЛЪ ОУГАСНН ПЛАМЫ • [ННОГЪ] ѠГНЬ ПЕЩН СТРАШЬНЫЕ •:

ОТРОКОМЪ ПОРЕВНОВАВЪ ТРЪП[Ѣ]ННЮ ЕВДОЖІЕ ПРЪМОУДРЕ • ѠБРАЗОУ ПРЪСТОУПЛЕЕННА •
НЕ ПРЪКЛОНИ Н КОЛѢНОУ • НЪ ВЪПНАШЕ ВЪРОЮ • ѠЦЬ НА •:

НАШЕ ВСЕ Ѡ ДѢЫ ПОНОШЪ СВѢ[Т]² НЕСМѢШЕННА • ІСЪ ІЕСТВОМЪ Б[Ъ] [СОУ]ГОУБЪ Н
ВЪ ІЕДННОУ ОУПОСТАСЫ ѠУЬСКН ТЕ ПРОПОВѢДАЕ[МЪ] ЕГОЖЕ ВНДѢННІЕ ВЪР'НО
ѠБРА[ЗОУЮ]ЩЕН УТЕМЪ •:

ПѢ Н ІРМ • [НЗ] ОЦА ПРЪЖЕ ВЪКЪ РОЖЕН'НАГО • Н ПОСЛѢДЪ ВЪПЛЕЩЕННА Ѡ ДѢЫ /
СВЦІЕННН ХВАЛНТЕ [...] •:

КНЕЗЪ АНГЛОМЪ [ВЫ] МНХАН[Ъ] АРХАНГЛЪ • НЪ СЪПРОСЛАВЛІАЕТЪ В[Ы] СВѢТЛѢ[.]
[...]НКЪ Б[Л]ГІТН Н ДѢѢ ПРО[ПОВѢД... Л]ГЪ [Н]ЖЕ БЕСПЛЪТНЫ[НМЪ]³ [ВОЕ]ВОДАМЪ
ДОСТ[О]ННЪ • ГАВР[НА] РАДОСТЬ [ПРО]ВѢЩАЕ ВЪПНАШЕ Т[Н] [...] ПОНТЕ ЛЮ •:

¹ На това място пергаментът е повреден след като текстът е бил написан и края на три реда от колоната са засегнати. Брат, Унд 75 – Маню.

² Буквата „т“ липсва.

³ Брат и Зогр.І.е.7 – плътнымъ, Унд 75 – плът'ннмъ.

Анѣлѣцини ѹнии в[ь] разлѣчѣнѣ[хь] вбразѣхъ вндѣвъ езекиль • провбразоуѣ
проповѣдаше • въ ннх' же шестокрѣпныи серафѣмн прѣстоѣхоу • хероуѣмн њ
многоруѣчѣнн бѣхоу вкрѣтъ • с њмн же архѣглы вбстѣщен се • вндѣше њ хѣ • њ
славословеце въ вѣ ☩

Стрѣлѣниа си поучѣноу • прѣплоуѣль ѣсн славнѣ • къ втѣшнѣ жнвотнѣ прѣврѣже
се евдоѣнѣ • вѣнѣць трѣпѣннѣ прѣнѣемъ • њ съ анѣлы немльѣно вѣпнѣше блѣ ☩

Ѣ ꙗко съ вѣемъ њ съ дѣомъ • ѣдѣносѣщно волно ...⁴ ꙗвн се намъ ѡъ дѣвы
съ[вбр]азѣнь • неразлѣчѣно съв[ькоуп]леннѣ • ѣдннъ бо тѣ са[мъ въ д]воѣемъ •
ꙗвлѣѣт' се • въ дво[ѣ]щѣствоу • њ въ ѣдѣноу о[у]поста[с]ь въ пѣбнн • нхже
вбраз[оу] покла]нѣем се' •

пѣ ѣ

Въ њстѣноу вѣоу те њсповѣдающ[е] спѣсн њ[..] тобою дѣце ѣстаѣ • съ њбснѣмн
вон тѣ ☩

Страѣо[у]щнмъ њ плаваѣщнмъ њже въ в[о]дахъ⁵ • къ спѣсеннѣ вѣзбрѣннн ꙗвн се
вспѣлннхъ старѣшн[..] мнѣанлѣ гаврнлѣ ☩

Анѣломъ наѣл'ннка беспѣлѣтннмъ мнѣанлѣ гаврнлѣ • прѣваѣ анѣломъ покровъ
спѣлннн ☩

Снлы же њ прѣстоѣлн њстѣннн[о] съанкоуѣще • воѣвода анѣломъ њ танннѣ хѣ
спѣса ѡ [нас] мѣн вѣ ☩

Оуднвнше анѣл[...] / воннѣства • њ ѣлѣѣкнн родъ ѣюдѣс[н] • ꙗко тѣлѣнно ѣство⁶
нмъ страѣлѣе • њ неоу[став]но въ ѡгнь вѣврѣже се [съблѣдѣнь] прѣбывѣѣе • вѣпнѣше
къ [моуѣ]щнмъ бѣ не ѡврѣгоу се • ꙗгоже трѣпѣщѣтъ анѣл[каѣ] вонн[ь]ства • а не
жроу њдоломъ [соу]ѣт'нннмъ⁷ ☩

⁴ Мястото е празно в рѣкописа.

⁵ Брат, Зогр.І.е.7, Унд 75 – вѣдахъ.

⁶ Зогр.І.е.7 – ѣсто.

⁷ Зогр.І.е.7 – ѣстоуѣкнннмъ.

В̂ СЪГЛАСНО ВЦОУ [Т]Е СЛОВОСЛОВИМЬ. ІАКО СТЪРТИ Н ВЪДН НЗБАВЛІАЕШИ НН. Н НАШЕ
ВГОВОЛІЕНІЕ ВЪ БЛГО СТВОРН ꝿ

СВѢ УННОНАУЕЛ'ННУЕ ВШ'ННМЬ СНААМЬ. МНХАНЛЕ АРХАНГЛЕ. НЖЕ ДРЪВЛЕ ВЪ
ХОУЕХЪ. ДВѢ РѢЦѢ УСОУДНВЪ ПОГРОУЗНН. ПАНАМОНА РЕУЕ ВСТАНИ Н ВНЖЪ СЛОВОУ
БЖНЮ ꝿ

[Н]А ХВААНТЕ ГА. Ѡ̂ • Д̂ • ГЛ̂ • А̂. [Н]БСНЫ ꝿ

ТАННАМЬ ОУЧЕННКЪ НЕСНАГО ЦРЪТЕНА⁸. ВЪ ТАНИѢ ПРИЛОЖИ СЕ. СЕГО ОУЖАСНО СВѢДЫН
ВГОМОУДРЪНО. ТЪМЪЖЕ Н САМЪ ПРИВЕЗА СЕ ЖЕЛАЕМЪМЬ. ТВОР'ЦОУ ЖР'ТВОУ ЖИВОУ.
ЗНЖНТЕАЮ САМ' СЕ ПОЖРЬАВ ІЕСН ꝿ

БГОМАТЕР'НЫМЪ ТИ НАРЕННИЕМЪ МННУЕ. СЛАВ'НОЕ ТВОЕ ДѢЯНИЕ. Н ПОХВАЛІЕНІЕ ІЕЖЕ
ІЕСН СТЕЖААВ. НМЪАВ Ю ІЕСН ПОСПѢШЬСТВОУЮЩОУ Ѡ̂ ВСЕМЪ. ВЫШЕ СЛОВЕСЕ РОЖДЪШЮ
ТВОР'ЦЪ. НМАШН СЛАВ'НЕ ІЕВДОКСІЕ ꝿ

В[олн] КО ДАРОВАН'НАА БАГТЬ СТГО ДХА СТРАЛ'ЦЕМЪ НЕТАВН'НО ДАРЫ УЮДЕСНЫИМН
У БЫТИ ВСЕМЪ НАМЪ. ТО РАДН НСТА[УАІЕ]ТЬ НЦѢЛІЕНІЕ. ТВОРЕЩНХ[Ъ ПА]МЕТЬ
СВѢТЛО ТИ. Н ПОУЩН[ХЪ БА ...]

[С]ЛА̂ Н̂ В̂. НА СТ̂. ВЪ Ѡ̂

[АРХАНГЛУ]

[Н]ДѢЖЕ УСНАІАЕТЬ БАГТЬ. ТВОІА АРХАНГЛЕ. Ѡ̂ТОУДОУ ЖЕ Н ДНАВОЛІА ПРОГОНІТ' СЕ
СНАА. НЕ ТРПНТ' БО СВѢТА ТВОЕГО ВНАДѢТІ. / СПАДЫН ДЫННЦЕЮ. ТЪМЪ МОЛНМ' ТИ СЕ.
ПЛАМЕН'НЫЕ [ІЕГО] СТРѢЛЫ НЖЕ НА НЫ [ПО]ДВНЗА[ІЕМЫ]ІЕ ОУ[ГАСН] ХОДАТАНСТВОМЪ
ТВО[НМЪ] НЗБАВЛІАЕ НА Ѡ̂ [СЪБЛА]ЗНЬ [ІЕГО]. ДОСТОХВАЛ'НЕ МН[ХА]НЛЕ АРХАНГЛЕ ꝿ

Н В̂ НА АУР [...] АРХАНГЛУ. ПО'Е. [ПѢ]
ТРО [...] ГАЛ̂ Д̂. ТВОРЕ АНГЛН СВО[Е] С [БЛ]ВН ДШ [] АПЛ̂ КЪ ІЕВР̂. АЩЕ ГЛАНО АНГЛЫ ꝿ
ААУА. ГЛ̂ Д̂. БАГВНТЕ ГА ВСН АНГЛЫ ꝿ ІЕУЛНІЕ. Ѡ̂ АУ. РЕ ГЪ СЛОУШАЕ ВА МЕ ПРН̂.
ХВААНТЕ ГА ВСН АНГЛ̂. АЩЕ СЛУУНТ' СЕ. ВЪ СОУ. ПАМЕ АРХАНГЛОУ. ЗА МР'ТВЫЕ ННЩО.
НА ХВААНТЕ ГА МННУЕ. ГАЛУ.

⁸ Брат – црл.

11b–13a

МѢЦА СЕГЪ • ВЪ • ǣ • ДНЬ • СТЪІХЪ бесплѣннхъ снахъ мнѣхъ и гаврѣхъ • вѣ • на
гнъ възвѣхъ • ѿ • ѡ • ǣ • и поимъ стѣ • г • д • по ꙗко довлѣхъ •:

Трѣсвѣтлаго бжва • прѣстатель стлѣи ѿбыави се мнѣхъ архистратнже • съ
вышнѣи мнъ силами выпнѣши рѣшѣе се • стѣ іесн ѿче безначельнѣи • слово стѣи н
стѣи дхъ • іедна сна и іедно іество и црѣтво • іедна сна и бжво •:

“О видѣннѣ твоѣ ѿгнѣно • и доброта прѣднвѣна • мнѣхъ старѣншино англѣомъ •
веществннмъ видѣствомъ прѣходнши коньце • сврѣшаіе заповѣданнѣа
всауьскѣи хъ творѣцу си • вѣрно оукрѣплаіуща те • свѣщадо істоуьннѣ
ісцѣленнѣ • црѣкѣ те съдѣнѣ нарѣннѣемъ • твою стѣюню ѡтѣуьннѣ •:

Творѣн англѣнн (!) своіе дхъ ꙗкоже пишеть • и слоужещеіе тебѣ пламѣ ѿгнѣннѣи •
посрѣ ѣннѣ прѣваіа соуща • ꙗказа гнъ твоимъ англѣмъ • мнѣхъ архистратнга •
твоихъ повелѣанн • послушаіуща словеснѣ • и пѣннѣ трѣтоіе съ страхомъ
възглаголаіуща • славѣ твоіе •:

и бѣ • на стѣ • въ ѡ • и арханглѣоу •: стѣ • гл • ǣ •

Рѣшѣте се и ви с нами арханглѣскаѣ ѣнноначельнѣа • / прѣстатель бо вашъ и
нашъ застоупннѣ • великѣи архистратнгъ • въ днѣшннѣ бѣ днѣ въ ѣтѣнѣмъ
іего храмѣ • ꙗвлѣа се и ѡсцѣлѣеть • тѣмъже по дългоу поіущѣ томоу възпнѣемъ •
покрѣи на кровомъ крѣлоу твоіею • великѣи мнѣхъ арханглѣ •:

и бѣ • трѣ • гл • д • неѣннхъ воінѣ воіеводо и ѡпоу •

на оу • бѣ гѣ • трѣ • тѣ • и бѣ стѣло •: сѣ • в ѡ • ѣтѣе ѣюдѣсѣи вѣплѣнаго (!) • пѣм • н •
кѣ • вѣ въ ѡ • по • д • и архистратнгоу • п • н • стѣ

•: кѣ • гл • д • пѣ • д • іермо •

Ѡврьзоу оуста моѣа и наплѣ •:

Вѣстоуплѣ всѣмъ слоужѣно • архистратнже днѣ • съзѣваіетъ все на веселнѣ • ꙗко
съ оузь своіею снѣннѣа • подаіе славецннѣмъ всѣмъ бѣ •:

Трѣсвѣтла днѣ • мѣтвѣнаіа свѣтлѣсть • и бжнѣ блгѣтн архистратнгъ • оубо рызоу
оумноу (!) нами вѣспѣваіущнѣмъ вѣсѣмъ ꙗвлѣеть съ моудрнѣмъ гаврѣломъ •:

“Облакѣ стꙋртнѣ ншн ѿг'навѣ • н скръбн же н радѣтн ꙗко ходатаѣ моужнтельо гаврнле • матѣвама си всель свѣтлостн • н все просвѣтн въспѣвающе те ∷

Свѣдоуще те прѣѣтатѣ • англь чннопачелнѣ • н матрѣ непорочннѣ • творца же н бѣ ꙗко всемь славно • чюдо оубо въ тварн • хвалеть н поють н блжеть оубо ∷

пѣ • г' • ѣрмо Твоѣ пѣвще вцѣ • жнвн н нетлѣн'нѣн лнкъ ∷

Все радостно ѡбжѣаетѣ • с нбѣ тоучамн бжвннн • англьскѣ гб' • стымн матѣвамн мнханла • вселен'нѣн слоужещоу ти росою днѣ ∷ /

Земьннѣ на стоузе глатькѣѣе направлѣѣе • повелѣннѣемь бжнмь • мнханле др'хнстратнже • разроушеннѣ змнѣвн поутн разыградн •

Десннцѣю бжнѣю • крѣпко прѣпопасаннѣ • страшннмь врагомь • нже на нн вѣовндѣнн дрханглан • ѣвнсте се повѣднтелн • всемь вѣрннмь нсходатаѣте • словословеце всаѣьскѣхъ бѣ ∷

Показа славоу свою творцѣ • всѣ англькѣхъ воѣньствѣ • ѡблжѣноую н прѣѣтоую • темьже хвалнмь въ стѣхъ н велнчѣемь ∷

сѣ гл' • д' • по оуднвн се нвсн ∷

Бесплннхъ лнкъ хероувнмь н серафнмь • поѣтъ те ѡтѣ съ сномь н с' дхѣомь • трѣстоую прннесеце пѣ • радчн се мнханле др'хнстратнже: веселн се гаврнле прѣславнн • н възпнн • н нгранъ лнчѣ бесплннн • съ снѣмн прѣѡѣн • хѣ поюще жнзньодавца • н спса дшѣамь ншнмь ∷

н б' •

пѣ • д' • ѣрмо • Свѣдѣн въ славѣ на прѣстолѣ.¹

Ненслѣдннѣомоу бжнѣю свѣтоу • ѣже ѡ дѣнъ въплщѣннѣ • теѣѣ въшынѣ прѣока авакоумь днѣ се въпнѣше сла ∷

¹ IV песен е с два ирмоса – началото на Свѣданъ въ славѣ на прѣстолѣ не е от канона Въстѣплъ (Вѣстрѣблъ) всемь слоужьбно. Той е използван в IV песен на канона Божьствннннн свѣтлостымн от каноните за архангелите. Другият ирмос Ненслѣдннѣомоу божно свѣтоу се намира и в останалите преписи на канона Въстѣплъ (Вѣстрѣблъ) всемь слоужьбно.

Крѣпостнѣю ѡбложенъ бж҃ніею. н того ѣвн слѡу непѡвѣднѡмѡю. въ браннхъ
мнѡханлѣ др҃хнстратнже ❖

Вышевлнстающѡу². гаврнлѡу бж҃ніега слѡугы. н ѡгнїенѡсна пократїннїа. послн же
та[н]бынкы (!) своѣ дѡннн. нстннновндїнн др҃хнстратнзн ❖

“Едннхъ красньн іесн бл҃же. добротѡю створенѡю сн. о҃҃крашъ беспл҃ннїе сн лнкы.
далъ нмь іесн бж҃нїа снїаннїа. іак҃ соущѣ слѡужнтелїемь свѣта ❖

“Іако прѣложенѡнѣн тн всѣн ѡтаїа тварн // твоїен. пою снїающѡю слѡу. творць
свѣтаѣншѡу показа мысл҃ньнїхъ свѣтлостнн. тѣ нбо всѣ іесн вл҃ѹца ❖

пѣ̄ . ѣ̄ . іерм̄̄ . О҃҃дннш(є)³ ❖

“О҃҃гнїнн тн слѡесн. н пламенн же всѣ творьца н вл҃кн. палншн н ѡгонншн
пламень. поуцаїешн мысл҃ньнѣ ѡ̄-ѣмьнаго кнеза земльнїхъ свѣтомь мл҃твнн.
пр҃свѣщаїе др҃хнстратнже ❖

Мнра оугодьнаїа. мнсл҃ьнаго тоуеннїа. дн̄̄. нстауаїете ѹлѣкомь. бж҃нїемь се
др҃хнстратнзн. н съ дѣїаннїа іего. н мл҃нтвн намь даромь о҃҃гажаіуть ❖

Радостн нашѣн ходатан гаврнль. іакоже тѣ въ роженнхъ. по о҃҃п[в]аннїа. н
веселнїа ѡ боудѡущнн добрѣ проповѣдннкѣ бнвѣ съ мнѡанлѡ(мь) н к' тому
наставнта стѣмн [ваю мл]твamn ❖

Жызль те цр҃ьскы ѹннове беспл҃ьтнн. любовнѡ всхвалїаю те вцѡу. н цр҃ѡу
тваремь бж҃нїамь всѣмь познавѣшнмь те земльннмь. прнсно сьрѣѹіють се. вѣрьно
те славецѣ ❖

пѣ̄ . ѣ̄ . іерм̄̄ .

Бж҃нїе се сѡборнѡїе творещѣ прѣзѣньство бг҃ѡмѡдрен бж҃нїен мтр҃н. прндѣте
роукамн всѣплещннмь. н рожьшаго се ѡ неїе вѣрою славецѣ ❖

² Брат – Вышевлнстающѡу зарѡу, САНУ 58 – Вышевлнстающїе зарїн, Зо҃гр.І.е.7
– Огневлнстающїе заре.

³ Буквата є е обѣрната.

Непостоѣн'но снѣдн(іе) прїемле творьца њ бѣ архїстратїже • нмїже просвѣтн
здармн • пауче слѣца снѣдїюцїмн • члѣкомъ оубо слоуже ∴

Народн оубо трепещоуть днвеще се • земельнїхъ всѣ борьць • подь ногама тн
мысльно пѣють • њ покаряють тн се крѣпостн архїстратїже ∴

Свѣтз(ль) вндѣнїемъ іавль се • свѣтлѣншн // їстїн'на възвѣщенїѣ • радостн
творьче њ слоужїтелю члѣкомъ прїносшн архїхїдїггѣ • те гаврїле радостн
проповѣдьнїка ч'темь ∴

Поїеть всака тварь рожво тн • англѣска воїнства бгоневѣсто • њ хвалеще же
поють твоїе таїнн • бѣ бо вѣше словесн роднла їсн ∴

кѡ гл̄ • в̄ •

„Архїстратїже бжєн слоужо • велїе славн англѣомъ наставнїчє • њ бесплѣтннмъ
чїнонаучельнїчє • їже їе на пользоу всѣмъ намъ • того просн мнрѣ њ велїю млть •
весплѣннмъ тнн архїстратїже ∴

їкѡ •

Вь книгахъ сн рѣ члѣколюбьче • множ'ство радоватн се англѣ на нѣсн • їеднїному
каїошоу се іакоже пншетъ • тѣмъ вь безаконѣхъ соущє безьгрѣшьне • тебѣ їеднне
срѣчевѣдьче млнмъ се • всегда іако млрдъ оущєдрїї • н подажѣ грѣхомъ прощенїе •
за всѣ на помлн се ∴ лїю • весплѣннмъ сн архїстратїже ∴

Мїца сѣ • вѣ • ѣ днѣ • чюдєсемъ бївѣшнмъ вь хонѣ • архїанглѣмъ мнханломъ •
блѣвн ∴

Вь вїнн днн нѣк'то моужь поустнннїѣ • їменемъ архнпъ • вь каласанцѣмъ
градѣ • їеже нїна глїеть се хоннн • њ блгоуѣнѣ боїен се бѣ • шѣ же поврѣщн водѣ •
посѣщенїѣ радн стго архїстратїга мнханла • њ тоу сѣ оуї неїе • многїне невѣрннїе
вь вѣроу ѡбращаїе крїщаше • њ подвнже на завнсть безаконьнїнїе їелннн • не
трѣпещнмъ же їмъ зрѣтн прѣславнїхъ чюдєсѣ • бївѣющнхъ стгою водою •
начєше скрежета тн зоубнн стоуїо водоу • њ на прѣподобьнаго архнпоу • сьбраще
бо се множѣа бес'чнслна • н сьвькоупнше / двѣ рѣцѣ велнцѣ • њ створнше іако
їезеро • їскопаше оуїготовлїенїе • њ смѣснвѣше ѡбѣ рѣцѣ њ поустнше вьнездапоу •
іако да разореть цркѣв њ стїню • њ бесплѣтнаго мнханла • вѣрнн же цркѣвннк

ѣко слыша глькъ ѿднн. помлн се къ архнстратнгоу помощн іемоу. н іавннє іавн се іемѣ архнстратнгъ слыї гнїе. н оударн жезломъ въ камень іегоже нмѣше въ роуцѣхъ. н погроузыї водн въ немъ. н ѿолѣ прозвано бы мѣсто то ѿхоннѣ. сн бо рѣ погроуженнїе ❖

Въ тѣже днѣ стрѣть стыхъ мнкъ. іеоудокьснѣ аромоула. пропоснта зннона. макарниѣ. н с нмь сконьуавьшнхъ се. а .р.л.д. н стыхъ мнкъ н тѣ матѣамн бѣ помлоу ❖

пѣ з іермо Не поклонше се тварн бгѣмыслнѣи ❖

Глѣ оустѣ ытынхъ архнстратнж(е)⁴. тевѣ прнносещнмъ. протнвѣнаго борца прнсно. ѣко веществнѣ съставѣ дшетлѣннѣ. ѿгонещѣ днѣ. поїцнхъ те прнсно не прѣстан млѣ се ❖

Иавлѣюще съвѣше вндѣннїемъ архнстратнзѣ. прѣславнѣнн добротю нензрен'ною. радостн снѣннїемъ. нензглан'но ѡзраіете. немъчно (!) поїще н прѣввзъносеце ❖

Токы блтн нензлїенн н нетлѣн'ннїе архнстратнжъ въ кровѣ своіемъ. простране вѣемъ члѣкомъ днѣ. попалѣіе грѣховъ нараженнѣ. н ѿ дшѣ ѿгоне ❖

Вндѣвъ страшнѣоу те н прѣславнѣоу днѣ. н вѣше оума англѣско множество. мтрѣ безъмоужнѣоу. творьца же н бѣ къ вѣемъ земльнмъ. / те прослѣіемъ вѣоу въ истнѣоу ❖

пѣ .н. іермо. ѿрокы прѣчтѣіе въ.

ѣко свѣтоноснѣ възндн блстаннмъ. свонхъ блтн архнстратнже. просвѣщѣіешн с'борѣ всѣхвалѣющнхъ те. н влцѣ вѣрно всѣ поїцнхъ. глѣ вѣспѣ ❖

Нощъ безъвѣннїе лѣстн. разьгоннте свѣтоноснѣнмъ іавлїеннїемъ. стын архнстратнжн. н лѣчамн снѣіете свѣтодавьца н творьца. выпнїцнмъ вѣрно. глѣ вѣспѣванте ❖

⁴ Буквата е е написана обратно и се намира в края на реда.

Оуѣстыї прѣроучскыи ѿгнѣносноѣ • ієднны непрѣстаньно славишь іѣ • а҃нгльскыи бѣ • си хъ же млтѣамн сладькыи си іавлѣннѣиѣмъ • н на̄ просвѣтн • приіемаіє с нми въпнѣще н поіѣца х̄а въ вѣкыи всєе ∴

• Е҃гоже тѣмы а҃нгльскыиіє • нензрѣноу ієствѣ н невнѣднмоу покланѣють се • слово родителєво плѣть приіемъ • іс тебе нензрѣно ѣтаіа • н напнсаієтъ се плѣтнѣю • тѣмъже н шротѣннѣиѣмъ ѡбразомъ пншетъ се • нстннѣѣ строіє смотрѣлнвѣаіа⁵ ∴

пѣ • ѣ • ієрмо • В всакъ (!) земльнѣ да възыграіє ∴

Дрѣжавоу ѡ бѣ приіемъ невзбранѣ же н неповѣднмоу • ієдннѣиѣмъ ѡбавлѣннѣиѣмъ протнѣвнаго • н многооу҃хан'на вєсѣнненнѣа посрамлѣаіѣтъ се • вѣрѣнѣиѣ же повѣдоу мнханломъ приіемлоуѣтъ • тѣмъ х̄а велѣчаіє ∴

Вндѣ страшьнѣ іавн се непостоян'нѣ • н неодољнѣнѣ бранемъ в'сѣмъ • ѣтоу҃цннѣмъ те ар҃хнстратнже • сладость бжнѣю спсѣноу҃ю • н снѣаіѣцоу бѣтъ ѡбнавлѣаієшн • іако рабѣ іс х̄вѣ ∴

Привлѣцн на̄ къ ієдннмоу желаннѣю тѣіємоу ѣлѣколюбьє • бесплѣт'ннхъ ти // приієтѣннми млтѣамн • твоіѣмъ раѣеннѣиѣмъ • бжѣвнѣиѣмъ ро҃женнѣиѣмъ х̄е • н с нми створнѣи • нже пѣтн н славитн въ вѣкыи всєе ∴

Ношѣ⁷ тлѣн'ноу ѡіємлѣєшн влѣѣще • нашего безоумнѣа • къ выше оум'нѣѣ н трѣнѣѣнѣнѣиѣ любєвн • сего оубо възлюбн • да съ ѣтнми ра̄оу҃іѣще се • прославлѣаіємъ те боу҃мѣрѣ • х̄а бѣ въз'велѣчннѣмъ ∴

свѣ • небо звѣзѣамн ∴

на стн въ ѡ • ар҃хн҃глоу • гл • ѣ •

• Надеже ѡснѣаієтъ бѣтъ твоіа всєх'валнє • ѡтоудоу н днѣвола прогоннтъ се сна • не трѣпнтъ бо свѣта твоієго вндѣтн • спадаіѣн дѣнѣією • тѣмъ млѣю ти се ѡгнѣнѣиѣн ієго стрѣлѣи • ієже на нѣи ра҃женнѣиє ходатаієствомъ твоіѣмъ оугасѣи • всєх'валнє мнханлє ар҃хан҃гле ∴

⁵ САНУ 58, Брат – строіє смотрѣлнвѣаіа, Зо҃гр.І.е.7 – смотрѣннѣиѣ.

⁶ Грц. пурлоѡн, Брат – ра҃жеженнѣиѣмъ, САНУ58 – оу҃ченнѣиѣмъ, Зо҃гр.І.е.7 – липсѣа.

⁷ Брат, Зо҃гр.І.е.7, САНУ 58 – Вєщѣ. Грц. Ὑλης.

✞ Н Б̂ • НА АНТОУРЬГНН • ПОІЕМЪ ТНПНКЪ • Ѡ К̂А̂ • ПЪ̂ • ̂А̂ • ВЕСПЛЬТЬ ✞ ПР̂О̂ • ГЛ̂ • Д̂ •
 ТВОРЕ АНГЛАН ДХ̂Н СЛОУГЫ̂ • С̂ БАВН̂ ДШЕ̂ МОІА̂ ГА̂ ГН̂ ✞ АПЛЪ КЪ ІЕВРЕ(У) • БР̂АІЕ̂ ДЩЕ̂ Н
 АНГЛЫ ГЛ̂АНО СЛОВО ✞ НЦІН̂ • НОІЕВРА • Н • АЛЛОУІА̂ ГЛ̂ В̂ • ХВААНТЕ̂ ГА̂ ВСН АНГЛЫ • ІЕУЛНІЕ̂
 Ѡ ЛОУ̂ • Р̂Е̂ ГЪ̂ СВОІМЪ ОУЧЕННОМЪ СЛОУШАІЕН В̂А̂ ✞
 ПР̂Н̂ ТВОРЕН АНГЛАН • П̂ОБАІЕТЪ БО ВНАДЪТН • АЩЕ ЛОУЧНТЬ (!) СЕ ВЪ ДН̂Б̂ СОУТЬ ✞
 БЕСПЛЬНОМОУ • ННЦО МР̂ТВЫМЪ НЕ ПІЕМЪ • НА ХВААНТЕ̂ ГА̂ ПОІЕМЪ • СЪРН̂ МННКОМЪ •
 ГЛОУ̂ • СЛА̂ • НАДЪЖЕ ѠСНІАІЕТЪ БЛ̂ТЬ • Н Б̂ • НА СТН̂ ЗА МР̂ТВЪВЪ • ВЪ Ѡ̂ • НА ОУР̂ • ПОІЕМЪ
 К̂А̂ • АЩЕ СЛОУ̂ ПОКАН'НЪ АЩЕ ЛН КР̂Т[.]НЪ • АЩЕ ЛН ВЪ ННЪ ДН̂Б̂ • БЦН̂ • П̂ • Д̂ • С̂ •
 АРХ̂НГЛОУ П̂О̂ • Н̂ • С̂ ✞

416-47a

ВЪ .С. ВЪСПОМННАНІЕ ЧЮДСЫ, АРХАГГЛѠ МНХАНОМЪ ВЪ ХОНѢ. Н СТГО МНКА
 ЄВДОѢІА. НЖЕ ВЪ МЕЛЕТНЫИ. ВѢРЬ. НА ГН ВЪЗВА. ПОСТАВН СЪ С. Н ПОЕМЪ СТРЫ. ГЛА .Д.
 ПѠ. НАКО ДОБЛА : ~
 ПО В : ~

Трнслнѣнаго вѣтъва прѣстателъ свѣтлѣншн. мнханле нв'лае се архістратнже.
 съ вѣшнымн снлами вѣпнѣшн рѡуе се. стѣ есн ѡчѣ безначѣлнын. слѠ стѠе н дхъ
 стын. еднна слѠ еднно цртво. н еднно вѣтво :

Н вндѣнїе тн ѡгынно, н доброта чюдесна. мнханле старѣншно аггелѡ.
 невестѣвннѣ вндствомъ прѣходншн концѣ. сввршае повелѣнїа творцн.
 всевкрѣпляюща те. нстоуннкъ нсцѣленїемъ црковъ твоѧ сдѣлова се : ~

Творен агглы своѣ дхѣ накоже пншетъ. н слвгы своѣ пламень ѡгыннын. срѣ уннѡвъ
 аггльскѣ старѣншнствюща [по]казаль есн мнхана архістратїга. твоимъ
 повелѣнїемъ повннюща се слове. н пѣ трнствѡ съ стрѧ[хомъ] възглашающа
 славъ твоен :

слѠ гла с [...]

[Кто] възглнтъ снлы твоѣ нан ктѠ сътворнтъ [...ша]ны // хвалѣ твоен гнѣ
 архістратнже. нако много реѡ кѣ намъ твоѣ (!) блгѡстн нако ненавндѣщ[нн]
 посрамна есн. н чтноуїю стынїю вѣтѣвнаго тво[ѣ]го дѡма. вѡдами потаплаемъ.
 неврѣднмъ сзбюль есн. н лїѡ своѣ възвеселнль есн. велнчающе бѧ еднного
 прѣвѧгаго :

нн. в.

Архаггльскын възпоемъ вѣрнын нѣснн лѡжннцн. н дѡвѣръ запечѧтлѣннн въ нстнноу
 рѡуи се еїеже рѧ ѡрастн намъ спса възачѣскѣ хѧ. жнзнодѧвца н бѧ. ннзложн
 влѣще мѧлѣ безбѡжныѣ врагы нашѣ рѡкою тн. прѣтаѧ впованїе хртїаннмъ : ~

крѣто

Прѣстоецн крѣтѡ твоѣмъ неблѧзнаѧ агннца н мѧн твоѧ дѡва. слѣзы гѡр'чанше
 ѡ срѧ мѣрннѧ нзнѧвющн тѡплѣ. възсклнцашѣ. снѣ мон кѧко трѣпншн сїѣ
 непрѧведное заколенїе. внжѡ бо тѣ всѣмогѡща. ѡ безакѡннѣ моужѣ стражѡща.

слѣдѣнше мое ѹдо. по что ѡдѣзвѣаю се дшю. ѿ оуниваю срцемь. ѿ зовещи възпню
ти. прнвѣдн възсѣ къ моен хвалѣ. ѿко да прославеть ѿ мене ѿко бжю матерь : ~

На стѣвно. въ ѿ. [с]ла архѣглв. гла .д. :

”Надеже ѿменн твоѣго донолѣпнѣ домь. тамо самь съ нѣсѣ. невѣмо посѣцаешн.
ѹдѣнствѣе. знѣменіемь творѹе ѿ застѣпннѹе. сѣго рѣ възпѣем ти. немощныѣ вѣнѹан
зрѣвѣемь. ѿ нже въ скрѣбѣ ѿвн се оутѣшнтель. ѿ възсѣмь намь радѣ своѹ послн.
ѿ радѣрѣшеніе нашѣ сблѣзнь давлн мѣбамн сн. ѿ спѣн дшѣ наше : ~

н ѿ .б.

Бце възсѣрце. [п]равослѣвнымь похвало. ѣретнѹское шетѣнїе. ѿ лица [.] посрамѣ
не клѣнѣющн се. нѣ ѹтѣщн прѹтаа ѹтна[г]о ѡбѣрѣза твоего :

крѣто[б]

Безсѣмене зачѣла есн. / ѿ рождѣшн. неѣзренно. ннзлагающаго снлныѣ съ прѣстѣоль.
възносѣца смѣренныѣ. възвѣнѣшаго рога хѣ своего. славецн хѣвъ крѣть. ѿ погрѣвеніе.
ѿ слѣвное възкрѣсеніе. тѣм тѣ бце ѿко хѣдѣтанѣцѣ толнкѣ блѣ. немѣлѣнымн
глѣсы блѣнмь. мѣ спѣтн се дшѣамь нашѣ : ~

трѣ. гла .д.

Нѣснѣ воіннствѣвъ ѣрхнстрѣтнже. мѣнм ти се недѣнны. ѿко да твоѣмн мѣтѣвмн
покрѣнѣшн нн кровѣ крѣлѣ твоеѹ. невѣщѣствною слѣвою сѣхрѣнѣе нѣ. мѣщн се
прнлѣжно ѿ възпнющн. ѿ бѣ нѣзбавн нѣ ѿко ѹннѣнаѹѣлннкѣ вѣшнѣ снлѣамь :

На оури. ѡвѣѹна стлѣ. ѿ ѹтѣ. възпомннѣнїе ѣрхѣстрѣтѣга. стасн. дѣвѣ. ѿ стѣомѣ
ѣвдѣннмѣ. ѣ : ~ ѿ поѣ двѣ канѣа. въ ѿ. ѿ архѣглв. нѣ сѣ .с.

канѣ. гла .д. .пѣ .д. .рмѣ. Настѣвѣльшаго дрѣвѣе : ~

Наѹѣлннка тѣ ѣглѣомь. свѣтозѣрнѣе слѣнце ѡзѣрающаго зѣмлю. ѹдѣсѣ свѣтлѣомн.
мрѣкъ ѡгѣнншн възсѣгда напѣстн. радѣоно пѣннмн слѣвнмь : ~

Агѣлы сѣтворн плѣмень ѡгѣнны гѣ. сѣврѣшающѣ снлно твою прѣстѣѹ волю.
посрѣ ѿ сѣѣюща. ѿ показѣла есн ѿко зѣвѣдѣ мнѣханѣа ѣрхѣстрѣтнга : ~

Пѣннѣ слѣвнмь възнѣ блѣгаго бѣ. дарѣвѣвшаго намь стѣнѣ невѣборнмѣ. ѿ непрѣклѣонно
ѣтѣрѣженіе възсѣгда. ѿ бѣ нѣзбавѣляющаго нѣ. мнѣханѣа ѣрхѣстрѣтнга : ~

Недодоразумное чюдо. како съ члѣки смѣси се бѣ непостыжнми. ѿ тебе плътию по съставоу рождѣ се. браќвнсквснаа (!). спсае ме прѣльщеннаго тлею. ѿкраденіемъ змѣннѣ :

пѣ · г · [ірмѣ]

Оутврѣжен гро[ма] // [нзжн н] дѣхы. стврѣди ме хѣ. да пою ѿ твоѣ волю твою
нако нѣ ста : ~

Прѣстое прѣстола троици причестіемъ ѿбожаемы. и просвѣщаемы лоуѣамн. пѣвце
свое просвѣти бжїи архистратїже : ~

Исвь навѣиныхъ видѣвъ те ѿржїе въ роуцѣ дръжеца. страшно видѣнїю твоѣмъ
оудѣвалъ се. възвпн чтѣ нїна велїши го(спо)дн¹. твоѣ рти рабоу твоѣмоу : ~

Иоудѣнска іезыка. кнѣзь дръвїе ѿ бѣ поставленъ бѣ. хртїаномъ же помѣщникъ.
архистратїже ѿзбавителю ѿ бѣ. ѿ люты скръбен : ~

Данїиль же те гора пишетъ велїкю. двѣаквмъ гора приченню добродѣтелн.
дѣвъ ѿсреннню. нз нїже бѣ възплъти се мїра ѿзбавїае : ~

сѣ. гла .н. пѣ повелѣн:

Нѣснымъ начелннче ѿ прѣстателю. выснѣкы прѣстола ѿ страшны. ѿ бжтѣвныє
славы мнханле архистратїже. аггелѣ начелннче. съ всѣмн бесплътнымн. емѣже
слажнши влѣтъ за мїра вїна млн се. ѿспроси намъ ѿставленїе грѣшны. млтъ и
влѣтъ ѿврѣсти въ днѣ сѣдннн : ~

Нако прѣвышшїи въ ѿстннѣ рождѣствомъ своимъ снлы нѣсныє. прѣно вѣце дѣво.
тебѣ рѣ ѿбогачшѣ. непрѣстанно тебе велїчаемъ : ~

кѣрто. б. агнѣца ѿ пастыра:

пѣ .д. ірмѣ. Оуслыша прѣркѣ причшствїе:

¹ Буквите в скобите са изписани в лигатура.

И́акоже снхернмь лю́дн мнѡгы повѣдн бж́твныи повелѣнїемь. а́рха́р҃ьныи. тако
сзкρούшн бо́рееще [.] нахо́деще. на лю́дн смѣрѣнныє. мнха́нле а́рха́г҃гле : ~

[И́ако]о стра́шноє твоє вндѣнїе. і́ако у́юднаа до́брота [м]нха́нле въ нстннѡу. і́ако
прѣсвѣтлаа слѡ́ твоѡ. / ю́же і́авляешн любещн те. тво́рен дѣ́е ве́чнслннаа у́юса.

Шѣ́ствїе въ вы́шнн. прнх́одншн в́сегда стра́шно кз ннжннѡ. ѿ скр́бы мнѡгыє
печа́лы. н ѿ вѣ́ вѣ́сѣ. нзн́ман бж́н слѡ́го прнзѣ́вающнх те : ~

Н гаврї́наль тн рѡ́уһ се. ѿ вы́шнн прѣ́таа прї́ндє прнно́се. сз тѣ́мь ѡ́вѡ н мѡ
взпїем тн. рѡ́уһ се д́веры і́ю́же про́нде х́с г҃ь. спс́ае у́лѣс'твѡ : ~

пѣ́ .е. і́рмѡс В́сїан мн г҃н : ~

Провн́дїн у́юса н́же х́тѣ́аше прѣ́вын а́г҃гле. тво́рнтн въ цр́квн тво́ен. проповѣ́дннцн
слово́мь в́сѣмь провзвѣ́стнше. н́хже мѡ сзбн́тїе в́нднмь і́авѣ : ~

Бж́твным тн сззд́анїемь². а́рха́г҃гле възвнз́аешн. дѡ́мь цр́кѡвннн о́у́ рѡ́ды.
нста́уаешн бл҃́ть. в́ндѣ́вь нсцѣ́ленїе о́трокѡвнца н́же дрѣ́вале похв́анвь твоє
дѡ́ры : ~

Прнсто́упнтє н поурзпѣ́те бл҃́ть възкпѣ́ н мѡ́ть. нсцѣ́ленїа прнотѣ́кшн нсто́уннкь
прѣ́лєжнть. е́гоже а́рхїстратн҃гь бж́твнымн мановѣ́нїн і́авнѡ і́е на́мь : ~

А́г҃гельскѡ сн́ль дѡ́. бо́лшн сѣ́шн. і́ако ро́жшн в́сѣ́хь бѡ́ н цр́а. сз тѣ́мн помлн́
се прѣ́таа влѡ́це. нзб́авнтн се на́мь ѿ на́пастєн вра́жїн :

пѣ́ .б. і́рмѡ. Бо́ура ме потѡ́пн помы́шленїи постн́гшн. въ глѡ́бннѡ възвѣ́де бесу́слннь
грѣ́хь. нѡ́ ты на́правн бл҃́гнн постн́гнѡвь. възвѣ́дн і́ако прр́ка н спс́н ме : ~

Дрѣ́вале възх́отѣ́вшн погв́нтн. рѣ́чнымн в́нстрннамн рѡ́дѣ́ блѣ́нїа. ю́же под́аль
є́н а́рхїстратн҃же. вѣ́рннѡ. покáзаль е́с[н] вѣ́зѣ́аны. за́стѡплѣ́нїемь стра́шнымь : ~

² Тук думата е грешна. В Я84 – съказаннѣмь. Драг – ходатанствомъ, Ф.п.І.72
и Син 25 – ходатанствомъ грц. – εἰσηγήσει.

Древалѣ оуѣдари мѡуѣси въ кáмень. ѿ растѡпи се. ѿ [потѣ]коше // вóды. нѣна тебѣ рассѣдши кáмень. пожрѣти бѣше вóды рѣчѣныѣ. еце свѣтельствѡущоу чѣдоу вѣию архістратѣга : ~

Вѣдѣнї[.] ѣство ѡгънноѣ. вѣрныѣ оубѡ просвѣщающн. опалающн невѣрныѣ. архістратѣже бѣтѣвныи слáго. ѿ застоупннчѣ вѣроу ѣстѣнноу хвалѣщнм тѣ : ~

Свнтѣк те (про)вѣдѣше³ прѣркѣ. въ нѣмже слóво напѣса се прѣстомѣ ѡчѣнмѣ. егóже млѣ въ кнѣг[ѣ] жнвóтнѣ на напѣсати. блгóутно хвалѣщн тѣ : ~

кѡ. гла .б. самга

Архістратѣже бѣн. слáго бѣтѣвныѣ слáвы. аггль начѣлнчѣ ѿ настáвннчѣ бесплѣтнѣ. еже ѣ на ползѣ възѣмь нáмь. тóго прѡсн велію млѣть. ѿже [в]сплѣтнмь архістратѣга : ~

нѣкѡ.

Рѣ въ пѣсáннх си члкóлюбѣ. мнóжество радóвати се аггль. ѡ члвцѣ едѣннмь каóщнм се бесѡмрѣтнѣ. тѣмже ѿ мѣ ѿже въ безáкониѣ. безгрѣшнѣ едѣнѣ срѣдовѣдѣ. тебѣ млѣмь вѣсѣгда дрѣзáюще. ꙗко члкóлюбѣць оущѣдрѣтн ѿ нѣспослатн оумнáенїѣ влѣо. подáе нáмь прощѣнїѣ за всѣ млѣща се. бесплѣтнѣ архістратѣга : ~

мѣда тѣ .б. пáмѣ прѣславннм [ч]юд[ѣ]сѣ ѿже въ коласѣ фрнгѣнскѣ бывшáго ѡ [ѣ]рхлгѣла мнхáла [: ~]

ѿдѣнлѣ еси мнхáнлѣ своѣи црѣк[в]ы новѣи. ѿноѣ: погрѣзенїемь рѣкѣ потоплѣнїемь [р]ѣшѣ. теуѣнїѣ мнхáнлѣ рѣкáмь погрѣзн мѣслѣно [к]опїемь въ шѣстн : ~

[Зá]выстїю тáемѣ мѡужїѣ еллннцѣн. радѣ прѣславнѣ [ч]юдѣсѣ бѣвáемѣ. въ црѣквн мнхáнлѣ архістратѣга помѣслнш[ѣ] тáмо соущѣе рѣкѣ свѣзавше ѿспѣстнтн. // на радѣрѣшенїѣ ѿ потрѣвлѣнїѣ црѣквн. ѿ въ нѣн прѣбыв[á]ющáго мѣжа чѣтнáго дрѣнпѣа ѿменемь погрѣвнтн. ꙗвл[ѣ] же се архістратѣга. ѿ повелѣ дрѣзати дрѣнпѣ. ѿ поразн жѣзлѣ кáмень. ѿ мнмóнтн рѣкá повелѣ. ѿ тáмо въ кáменн млáтнтн се. ѿ шѣмѣтн сѣтворнѣ : ~

³ Буквите в скоби са над реда.

Въ тѣже днѣ. памѣ [с]тѣи мнѣ. Евдо[д]ѣ. зиннон. ромнла. н макаріа. Постѣуенн
вѣше ѣвдо[д]ѣ н ромнла н зиннон н макаріе блаженною конуною :~

Ѡ н[н] свѣ прѣпоснтѣ⁴ ромнла. прн трананѣ црн. главою ѣсѣкновѣнѣ бѣ.
тѣсѣщюу тмаи хрѣіанѣ. въ затюеніе прогнавѣ. н горѣн сѣмрѣтн прѣдавѣ прн
днѣкантианѣ. ѣвдо[д]ѣ же нѣщѣи того воіномѣ въвѣдѣ дѣрѣдн. н нсповѣда іако
ѣзѣ ѣсѣмѣ ѣвдо[д]ѣ. ѡ нѣмѣже тогѣ повѣжати рѣше. сѣже. жѣноу дѣтн. двѣма. сѣ
рѣства. н проѣа нзѣвѣтавѣ. прѣста нгѣмонѣ мелетннскомѣ. н прѣвѣ ѣвѣ поѣсѣ.
ѣже бѣ знаменіе комнтскаго наѣла сѣнѣмѣ сѣ себѣ поврѣже на лице кнѣзѣ. такоже
н сѣ нѣмѣ прѣстѣе нарѣ. тѣсѣща сѣще н, рѣ такоже сѣтворнше. таже ѣвдо[д]ѣ
растѣженѣ на ѣтворѣ. бнѣнѣ бѣ по рѣбромѣ. н стрѣганѣ. потѣмѣ мѣуноу конунонѣ
прнѣмлетѣ. н вънѣгдѣ доспѣ до мѣста скѣнѣнїю. ѡзрѣвѣ се вѣдѣ сѣпрѣжннцоу
своѣ. н въспомѣнѣвѣ еѣ. ѣже бѣ завѣщавѣ прѣвѣ. н конѣуноу заповѣдавѣ да
ѣн. не прослѣзнтн ѡ ѡхѣженїи ѣгѣ. нѣ на с[е]лѣ его невѣдомѣ грѣбѣ сѣтворнѣтн.
н въ нѣмѣ погр[е]стн тѣло егѣ. н поѣстн пѣче днѣ ѡнѣ свѣтлоно[с]ѣ н какоу
добрѣтѣю. таже роѣцѣ н ооѣн на нѣо въ⁵ // ...въ ѡсѣкоше ѣт[.]ѣ главѣ егѣ.
сѣ лѣбѣзѣнѣ [зн]новѣмѣ. нже плаѣщюу радн мѣкова разаѣвенїа. прѣрѣ мѣнѣ, не
разаѣѣнтн се ѡ нѣго нѣ [в]ѣкѣпѣ скѣнѣтн се. еже н бѣ ѡ[с]ѣѣнѣ же ѣмѣ
гла[в]ѣ мѣѣмѣ сѣ прѣѣннѣ. н сѣ ѣвдо[д]ѣмѣ стѣмѣ мѣнѣ.

Прѣшѣшнѣмѣ же сѣдѣмѣ днѣмѣ. въ сѣнѣ прѣста сѣпрѣжннцн мѣнѣ ѣвдо[д]ѣ.
заповѣдавѣ еѣ. рѣщн блженомѣ макарію, нтн въ прѣторѣ. ѡноѣмѣ же прншѣшоу. н
не повнѣноу се пожрѣтн ндо[д]ѣ. н томѣ блженнѣю главѣ ѡсѣкоше : ~

Въ тѣже днѣ. стѣ тысоѣща. [н] рѣ. мѣѣмѣ скѣнѣшѣ [...] десѣторнца
десѣтосѣѣбѣнѣ. н тысѣща мѣнѣ. н прѣста ѣтворнѣ скѣнѣнн вѣше мѣѣмѣ.
въ тѣже днѣ [...] мединѣ въ корабнѣ въметноутѣ въ мѣре за[...тлѣ]нѣ скѣнѣ
се. вѣдѣ прѣшѣ пѣмскѣи коѣпнѣ н ѡгѣнѣ. лѣ мединѣ въ покѣн стѣже.

въ тѣже днѣ стѣ фавнѣ прѣзвѣтерѣ мѣѣмѣ скѣнѣ се. зѣмлю фавнѣ нзѣвѣтавѣ.
мѣѣ скѣнѣ се кѣ свѣтѣ възвѣнѣ бѣ вѣшнѣаго жѣтїа.

въ тѣже днѣ стѣ мѣнѣ макаріе н андрѣн. шѣствовѣвѣше вѣше блженнѣю стѣзѣ.
въ тѣже днѣ стѣ монахѣ вѣдѣ мѣѣмѣ скѣнѣ се. Добрѣдѣтелѣаго вѣнѣа не
ѡрѣѣ се вѣдѣ. ѣще н вѣнѣцѣ нже ѡ мѣѣ прн[е]млетѣ.

⁴ В Станиславовия пролог като лично име в родителен падеж пропоснта (Павлова 1999: 26). В Славяно-русский пролог поясняя името Ромул – ромула пропснта (Прокопенко и коллектив 2010: 38).

⁵ Част от текста липсва.

ВЪ ТЪЖЕ ДНЬ СТЫ КНРІАКЪ Н ДНВННІСІЕ Н [Δ]НΔРÓННК[Ъ МЪУѢ] СКÓНУАШЕ. ДНВННІСІЮ
СЪМОУДРБСТВО[В]АВШЕ ѠБА. ДНВННІСІА МЪУЪ СЪСЪУЕ.

ВЪ ТЪЖЕ ДНЬ СТА ΔНΔРОПАЛАГІА Н ФЕКЛА. МЪУЕМЪ СКОУАСТА СЕ. ІАКÓЖЕ МОУЖЪ
НЪКЫ БЪШЕ ΔНΔРОПАЛАГІА. КЪ ГЛАВНОМЪ ОУСЪУЕ[Н]ІЮ ІАКО Н ФЕКЛА.

ВЪ ТЪЖЕ ДНЬ ПРПВНЫ ФЕ[УКНСТСЪ...] ДШЕВНОУЮ ПРÁВНТЬ КЪ НБС[Н]
// ЛАДІЮ.

ВЪ ТЪЖЕ ДНЬ [.....]⁶ ЛОУУШЕ НЪКОЕ [Т]БУНЮ ННЪ СВЪТЬ.
НЖ[.] ѠМОУНТЬ ТЪЛО ПÁМВОНЪ Ѡ МЪУА:~

[ВЪ ТЪЖЕ] ДНЬ СТЫН КНРІАКЪ НА СТЪНЕ ЖНТЕЛЬ. МЪУЕМЪ СКОУА[УА] СЕ.

КНРІАКЪ НА СТЕНЪ ЖНТЕЛЬ, НЪ МЪУЕМЪ ПРН[У]ТЕ СЕ КЪ ЛНКА МНЧЪСКОМЪ : ~

ВЪ ДНН ДЕКІА ЦРА ОКЛЕВЕТАНН БЫШЕ СЫ ІОУЛІЮ КНЕЗЪ, ІАКО ХРТІАНЕ. Н ПРЪСТАВШІНМЪ
СТЫМЪ. Н ВДНВАЛ СЕ ТВРБДОМЪ Н НЕПРЪЛОЖЕНІЮ ОУАЛЕРІЕ. МЪУНОЕ МВУЕНІЕ НА
НН ѠВЪЦА. Н ТАКÓ СКÓНУАВШНМЪ СЕ НМЪ. ТЪЛЕСА Н ВЪЗЕШЕ НЪЦІН ХРТОЛЮБЦН Ѡ
ΔЛЕЗДАНРІЕ. Н ПРЛОЖНШЕ Н ВЪ ГРАДЪ, ВЪ СЛАВОУ НСТНННАГО БА НАШЕГО : ~

ВЪ ТЪЖЕ ДНЬ БЫШЕ ПОНОВА[ІЕ]НІА ПРЪСТЫЕ ВЛУЦЕ НАШЕ БЦЕ ВТОРОЕ ВЪ ЦРКВН СТЫЕ
ΔННЫ : ~

ПЪ ҃ • ІРМѠ • ТЪЛЪ ЗЛАТОМЪ : ~

Стоѣща те нногдà даніналь іако вндѣ. СТРАХЪ ВЪСПРНѢ ДВОА СЕ. Н КЪ ПОГАМА
ТВОИМА ПРНПÁДЪ. ВЪРАЗУМІАЕТ СЕ ЖВѠ ТАИНАМЪ НЕΔВЛІЕННЫМЪ. ІАВЪ ВЪЗЫВАЕ
БЛВЕНЪ БЪ ѠЦЪ НА : ~

АГГЕЛЬСЦІН ЛНЦН РАЗУМЪЮЩЕ ТЕ ВЪ НСТННЪ ЛЮБОВІЮ. ЛНКОСТОАНИН УЛУЪСКИН
ХВАЛНАА. РАДОСТН НСПЛНА(Ю)Т СЕ НЕИЗУМЪННЫЕ. Н СЛАВЕТЪ БА МЛРДІА РА
ЩЕДРѠТЬ. ННЖНАА СЪУЕТАВ[ША]ГО СЪ НБСНЫМН. ТАИНО МНХАНЛЕ ΔРХАГГЛЕ : ~

Коѣ мѣсто не прнуѣцаѣт се твоѣ весунслньн ѣю[...] К[Ы]Н ТЕ ГРАДЪ НЕ НМАТЬ
ПОБОРННКА. КОА ДША [У...]ДНМАА НЕ ПРНЗЫВАЕТ ТЕ НА ПОМОЦЬ. ΔРХІСТРА[ТН]ЖЕ
БЖІН. РАДОСТНО ВЪПІОУШН. БЛВЕНЪ БЪ ѠЦЪ НА[Ш : ~]

⁶ Около един ред от текста е нечетим на микрофилма.

СѢСА Н БѢ Н НЗБАВНТЕЛѢ ВЛѢОУ. ПЛѢТІЮ РОЖЬШ ПРЧ[...] ВЛѢЦЕ. ТѢ ПРНО МЛН. ІАКО ДА
 РАЗРѢШЕНІЕ З[...], Н МНО[Г..] // ГРѢХѠВЪ УСТАВЛЕНІЕ ПРНЕМАЕМЪ. ПѢНН СЛАВЕЩІ
 ЕГО ПАЧЕ ѢМА ЩЕДРОТЫ : ~

[ПѢ Н • ІРМѠ]

ЗЕМЛѢ Н ВСА ІАЖЕ НА НІЕН[.] МОРЕ Н ВСН НСТОУНИЦН. НБСА НБСЪ. СВѢТЬ, ТЪМА, МРЪЗЪ.
 СНѠВЕ ЧЛѢВЦІН. СЦѢННИЦН БЛВНТЕ ГѢ. Н ПРѢВЪЗНОСИТЕ ЕГО ВЪ ВѢКЪ : ~

ЗЕМЛЮ ПАКЪ ПРѢХОДНШН ІАКО МЛѢНІН. ХОТѢНІЕ БЖІЕ НСПЛЫНАЕ. ХОДНШН НА НБСН
 ПРѢ АГГЛЫ. СЛАВА ТВОѢ ВЕЛІКАА. Н ПАЧЕ ѢМА БЕСУНСЛЫНАА ЧІДСА. ІАЖЕ ПО ВЪСЕН ТВАРН
 СТРАШНО ТВОРНШН : ~

ІАКОЖЕ РѢ МНХАНЪ ВЕЛІКЪ, ВЪ ВСѢ РѠДѢ БЖТѢВННН ХРАМЪ ЕГѠ. ПОДАЕТЪ БѢ
 ЗНАМЕНІН БЕСУНСЛЫННМ СІАЕ. ПРНСТАННЩЕ ВЪ БОУРН ВЛАЮЩНМ (!)⁷ ВЪ НІЕМЖЕ
 ПРОСЛАВНМЪ ВЪСѢ ВЛѢХ : ~

ІАКОЖЕ ДРЕВЛЕ ВАЛААМЛЕ КРОТКОЕ. ВЪЗБРАННАЪ ЕСН СТРѢМЛЕНІЮ СКОТНЮ. ВОЕВѠДА
 АГГЕЛѠ, СТРАШННМЪ СТОАНІЕМЪ. СНЫ АГАРѢНННН ВЕСЛОВЕСНІН, ВЪСѢГДА ПѠВНЗАЮЩЕ.
 НННА БЕЗДѢЛНЫ ПОКАЖН МЛ[ТВ]АМН : ~

ОГНЬ РОДНЛА ЕСН. ННКАКОЖЕ ПОПАЛГАЮЩН ДѢО ТВОѠ БОКОУ. СЛѠВО РОДНЛА ЕСН ѠЧЕЕ.
 НЗЕМЛЮЩА ВЕСЛОВЕСІЕ СЛѠВЕСЪ. ЛЬСТНВАГО ПОСЛАШАВШЕЕ. Н ѠСЛОУШАВЪ СЪТВОРШАГО Н
 БѢ ЧЛѢКОЛЮБЦА : ~

[ПѢ Ф • ІРМѠ]

[С]ЗТВОРН ДРЪЖАВЪ МЫШЦЕЮ СВОЕЮ. ННЗЛОЖН СІЛНЫЕ [С]Ъ ПРѢСТОЛЪ. ВЪЗНѢ
 СМѢРЕННЫЕ БѢ ІНЛІЕВЪ. ВЪ ННЖЕ [П]ОСѢТН НА ВЪСТОКЪ СЪВЫШЕ. НАПРАВНЛА НЫ ІЕ НА
 ПЯТЬ [М]НРЬНЪ : ~

ІАКО ІАВН СЕ ЧЛѢКЪ МЛРДІА РѢ ЩЕДРОТЬ. [П]РНСТАВНАЪ ЕСН АГГЛЫ. СІХЪ СЛѠВОМЪ
 СЪХРАНАТН Ѡ [В]РѢДА ЛКАВАГО. НМЖЕ ТѢ МЛНМЪ. НАМЪ ДАРѢН ѠСТА[В]ЛЕНІЕ
 ГРѢХѠВЪ : ~

⁷ Грц. Δεικνόμενον.

Да възыграётъ твѣрь поющн танно. [вѣ]лнѣаагѡ архаггѣла гнѣа. ѿ бѡ наставникъ бладещ[...] // н прнстаннщѣ многымн скръбмн, н напѣстмн прѣно оутапающнмъ. недвжнѣ врѣчѣ, н чюдесеъмь тоуѣнїе : ~

Свсѣдѣ нзлнѣаѣтъ нсцѣлїенїемь рѣкы аггѣле. нже възсѣмь члѣкѡ прѣложнѣ ѣсн. ѡ многы лѣтѣх же н рѡвѣ. ѡ нїегоже възсѣкъ възкѡшаѣ вѣрнын. н прнѣмлїѣ цѣлѣвѣ. възхвалѣаѣ нзбѣвнтѣла бѣ възсѣ : ~

Нѣвалшїа се дѣо прострѣннѣншїн нѣсѣ. вѣмѣстнѣа ѣсн бѣ невзмѣстнѣмаго. ѿегоже бесплѣтнын лнѣцы възспѣваѡ бѣгомѣн. того млн чѣта възсѣ спїстн се. блжѣщн тѣ гласы немлѣчнмн : ~

Чннноауѣлннка тѣ вїшнмь снлаамь, мнханлѣ архѣаггѣлѣ. нже дрѣвѣаѣ въз чѡнѣ двѣ рѣцѣ знаменавѣ погрѣзн. просмонарѣвн рѣѣ, възстанн н внжѣ славоу бжїю : ~

Почнтаютъ рѡжѣство тн бесплѣтнѣн чннове. радостню бо зѣмѣлнаа, тѣ наплзннѣа ѣсн ѣднна. тѣмже тѣ всн непорѡчнвю вѣрны славѣ. въз пѣнѣ славословещѣ. свѣѣ бѡ свѣщнмь въ тмѣ всїаа ѣсн. нѣко ѡтрѣнїн възїавшїн днѣ : ~

на хвѣ. стрѣ. глѣ а. пѡ. нѣснѣ чннѡ : ~

Аггѣльскы въз мнрѣ прѣзнѣвемь соущомъ на прѣстѡлѣ славы. боу сѣщомоу възв[п]їемь пѣ. стѣ ѣсн ѡчѣ нѣсннн. н сѣпрносѣщнѡе слоѡо. ст[в] ѣсн ѡбѡ дхѣ прѣстѣнн : ~

Нѣнѣмь прѣвы снн дрѣзно[вѣ]нїемь многымъ. бжїю прѣстѡлоу прѣстѡнѣ. сѣмо[вн]дѣчѣ нензрѣннѣ. спсн нѣ мнханлѣ архїстратнж[ѣ] сѣще въз напѣстн. н вѣды н нскоушенїн. млѣвам[. ..] нзбавн млнм се : ~

Бесплѣтнѣн аггѣль прѣвн сѣ [.] н сѣвжнтѣль вѣтѣвнаго сїанїа. сѣмовндѣчѣ нензрѣ[ч]ннѣ. спсн нѣ мнханлѣ архїстратнжѣ. млѣщнх т[ѣ] // вѣрно. н блгоуѣтно хвалѣщн спса хѣ : ~

слѣ. глѣ. н. сѣмгѣ : ~

Мнханлѣ нже славы гнѣ архїстратнгѣ. ѡ вїшнѣ сѣшѣ къ намъ. н ннѣа вѣрно прнзѣвающн. възѣше ѡбѡ рѣкы, възѣше гласы своѣ. н нстннн тн запрѣщаѣтъ.

Н̄ ДѠМЬ БЖТЪВНЫЕ ТИ СТЪИНЕ. ДА НЕ ѸБѸ ПОРДѠЮЮТ СЕ ВРДЪН НАШН. НБ СЪКРѸШН
 Н̄ ЖЪЗЛОМЬ КРѢПОСТН ТВОЕЕ. ИАКО ДА СН̄ НЪЗБАВЛАЕМН ТОБѠЮ. ВЪ ВЪКЫ ВЕЛНУДЕМЬ
 ПРЪУТНОЕ ТВОЕ НМЕ : ~

Н НННА. Б̄ ГЛА ТЪА : ~

СЛАВНЮ Н̄ НЕСКВРЪННЮ БЦЪ. ВЪРНЫ ИАКО МАТЕРЬ БЖІЮ ВЪСПОН̄. БЛГОУТНО ЦЪЛЮЩЕ
 ИАКО АГГЕЛЬ. РАУН СЕ НЕПОРУНАА НЕВЪСТО НЕВНМАГО УЦА. РАУН СЕ МТН СТАА
 ВЪПЛАЩЬШАГО СЕ СНА. РАУН СЕ ОУГОТОВАН СЕ СТГО ДХА. МЛЕЩН СЕ Ѡ НА СПСТН СЕ
 ДШАМЬ НАШН : ~

КРТО. Б̄ : ~

УТО ЗРНМОЕ ВНАТЕНЕ, ЕЖЕ МОНМА ОУНМА ЗРНТ СЕ Ѡ ВЛКО. СЪДРЪЖЕН ВЪСѸ ТВАРЬ, НА
 ДРЪВО ВЪЗЪНЖЕ СЕ. Н̄ ОУМРЪЩВАЛАСН СЕ, НЖЕ ВЪСЪМЬ ПОДАЕН ЖНВОТЬ. БЦА ПЛАУЩН
 ГЛАШЕ. ЕГДА ВНАТЪ НА КРТЪ ВЪЗЪНЖЕННА. НЖЕ НЪЗ НМЕ НЕНЪРЕННО ВЪСТАВШАГО БА Н
 УЛКА : ~

НА СТВНО. ВЪ Ѹ. СЛА [А]РХАГГЛВ. [Н] НННА. Б̄ : ~ НЩН СЪЗДАДЫ. РЕ. НА СТНВНО : ~⁸

⁸ Към микрофилма в ДА има отрязък от лента от 19 кадъра с отделни листове от ръкописа. На него е заснет повторно и лист 47а, на който се намира краят на Службата за безпътните сили.

Версии на Службата за 8 ноември

144а–152б

// ... къ цѣль црк[о]въ твою показа нменем[ь тво]нмь стѣимъ ѱтоуще [∴]

Творе анг[л]ѣи своиен дхѣи ѳ[ко]же пишеть се и слюжешеѣ тебѣ пламн ѡгньнѣ ср[ѳ]дѣѣ ѡновъ анкъствоуѣща показа гн̄ и ѡ̄ вон англьскѣихъ показа гн̄ (!) мнханла архнстратнга. твоимъ повелѣнїемъ трѣстоуѣю съ страхомъ. възглаша[ю]щеѣ пѣ слава тебѣ ∴

Лнкоунте нѣна с намн. старѣшнны англьскѣе. прѣдѣстатель [в]ашь. и застоупннкъ нашъ. велнкѣн мнханла архангль. въ днѣшнн бо днѣ въ ѣтннуѣ бо своѣ и прѣславннуѣ црковъ. прнсѣцаѣ и ѡсвѣцаѣтъ ю. тѣмъже и мы поуще молнмъ се. покрнн насъ кровомъ крнлѣ твоѣѣ. велнкѣн мнханла архангль[е]

сл̄а̄ • нн̄[а] Гл̄а̄ • ѣ̄. п̄ѡ̄. на горахъ [п]рѣстѣихъ

Мнханла наѣльннчѣ. земльнѣ оустѣи кто можетъ. достонноу пѣ прннестн тн прнтн въ славѣ. юже нмашн прнсно ѡ̄ б̄а нь тѣню малне снѣ. и н[е]клячу[н]мнѣ пѣ възглашающе зовемъ тн. и проснмъ грѣховъ ѡпоуѣста велнкн мнханла архангль[е] ∴]

заѣ̄. [пс̄ а̄ с̄тло] сѣ̄ въ ѡ̄ [...] с̄тло сѣ̄ с̄тмоу т̄а̄ [...] т̄а̄ [...] гл̄. ншн на. д̄ [...] т̄а̄ стнѣ гл̄ д̄. [...] ¹

¹ Литургическите указания са изписани от по-късна ръка долу в полето на л. 144а. Писани са с различен почерк, мастилото има различен цвят и на места са нечетими.

Кл̃а̃ • гла̃а̃ • в̃ • пѣ̃ • а̃ • ир̃м̃ •

Глубинѣ ѿкрнѣ естѣ д[ь]но • н посоухоу н воіе (!) нзводнѣ • въ нен погроу[ж]б[ь]
протнвныіе • крѣпкн въ бранехъ • ѣко прослави с[е] /

Просвѣщены дръвѣ • оуми вышнейе бѣ • пауе оума члвчѣ • нына ѿврзн оустнѣ
мн • на славоу днѣ твоего архангела ✨ ~

Млѣвннкы твоѣ англы • нмѣе пѣнне немльубно • хвалецеіе те прнмн •
мольбамн архангла мнханла млтнве • днѣ лнкоующеіе ✨ ~

Ѧкоже дръвѣ прорѣ • ста боре се протнвоу мнханле варьварьскоу • грѣднню же н
стрѣноу мьглоу оутолн въ славоу тѣю ✨

Бжѣствоу іеднномоу пауе словесе • въ зрн (!) лица покланіемъ се • неразмѣсно съ
англы хвалеце • ѣко нсанн поеть • выпнюще трѣсвѣаемъ ✨

Ѧкоже коупнноу видеще те дѣо • дръвѣле монси пауе іестѣсвѣнъ • огнь понесышн
неупаленно всѣн тварн • ѿ мнслнаго [іе]гюпта • спсѣюща рождѣствомъ ти [✨]

Пѣ̃ г̃ • ир̃м̃ • Крѣпость даіе цр̃м̃ нашнмъ г̃ • н рогъ кр̃та своіе҃го възносе ѿ дѣвы
раждаеть се • ндетъ же къ к[р]щенына • тѣмъ вѣрныи възопнемъ нѣ стѣ іѣко же
бѣ ✨ ~

Страш[ь]ны пауе оума • ѣкоже выпнють кннгн • естѣ бо прѣстоль слави тѣіе
спсе • с[в]ѣтъла же воннства • твоихъ архнстратнгъ бѣ въ память нхъ днѣ • къ
тебѣ выпнемъ равн свое спсан ✨ ~ //

Крѣпость ѿ бѣ • ѣко прнемъ дръжа[в]оу варн ннїѣ архангле славѣ бжнен • н
бжнїамн просвѣщаетъ тронубнамн зарамн • ѿзарн млѣвннкыи си • лнкоующе
нстѣнныи² дарованнн ✨ ~

² Зо҃р.І.е.7 – нетлѣнныи, САНУ 58 – неістѣнныи, Скоп – нетлѣнныи.

И́ако насла́жае се непрѣстоу́пныѣ б́жїе сла́вѣ на́учельннѹе• хвале́щнхъ ти вѣ́рно
твоѣ́ свѣ́тлоѣ́ трѣ́жество• непрѣ́станьно х́оу мо́ле се• нзъ́бавѣ́ти нѣ́ на́паств
дѣ́ше н телесъ грѣ́ховъ н пѹ́алнн

Внѣ́ше дрѣ́вле нсанѣ́• въ́пнїе вѣ́ко свѣ́тло па́че о́ума• нера́змѣсноу́ н
нера́злѣ́чнмоу́ танноу́• н о́ужасе се тѣ́мже н вѣ́рныѣ́е събра• въ́пнтн дѣ́нь пѣ́снь
прѣ́стоу́ю ∴ ~

В́ко съсо́удъ златъ• прнѣ́мышн ѿ́ ба вѣ́ще• ма́нью пнтае вѣ́рныѣ́е• хлѣ́ба
нѣ́наго насла́жающе се ннѣ́а твоѣ́го снѣ́а прѣ́пѣ́таѣ́• сла́вослове́щнмъ те•
дѣ́шепѣ́таю́щаго нстоу́ьннка ∴

Сѣ́• гла́'а'• пѣ́• гробъ твои х́е вл ∴ ~

Прѣ́столю стра́шноу́ прѣ́дѣ́стоюще прнсно• н свѣ́тнмн за́рамн трѣ́свѣ́тлаѣ́
б́жества просвѣ́тнте ны грѣ́ховныи мракъ проже́ноуще ва́ше творѣ́ще праждѣ́ньство
свѣ́тло• прнае́жно нзъ́бавѣ́ти нѣ́ ѿ́ бѣ́дъ• прѣ́свѣ́тлн мѣ́твѣ́нцн ∴

ннѣ́• гла́'а'• н'• пѣ́• прѣ́моу́дростн /

Прѣ́столю́ прѣ́дѣ́стоюще прѣ́свѣ́тлю́• н за́рамн ѿ́ него б́гозра́чно просвѣ́щаѣ́мн
бгѣ́тно• бесплѣ́тннн лнцн• сна́бї нетѣ́лѣ́нныѣ́е• н славоу́ нмѣ́ще бесмѣ́ртн•
прѣ́красно о́удобраѣ́мн б́жѣ́ствнѣ́мн лѣ́потамн тѣ́мже і́ако нмѣ́е дрѣ́зновѣ́ннїе
къ бо́у за нѣ́ мо́лн се• архнстратнже мнхале• съ бесплѣ́тнѣ́мн сна́мн•
грѣ́ховъ вставленнїе ∴

пѣ́• дѣ́• і́рмо́•

О́услншахъ гн слю́хъ твоѣ́го смотре́ннѣ́а• н просла́вѣ́хъ те е́днне ѹ́лѣ́колю́бѹе ∴ ~

Стра́шнн па́че о́ума твоѣ́ прѣ́сто́лн со́уть• свѣ́тлнн же херо́внма н сера́фнма•
сна́бї н гѣ́ства• вла́сть же абнїе (!)³• ангѣ́лн н архангѣ́лн на́учельннн• тѣ́мже
лнкоу́юще• творнмъ дѣ́нь вѣ́рно па́мѣть ∴ ~

³ Зоґр.І.е.7 – абнїе же анґлы, САНУ 58 – властн же абнїе анґлы. В Скоп наре-
чието липсва.

Вьснїан вѣко сннаннїе вьтороїе• свѣта нетьвѣема• наставлїающе ны твоїе
архнстратнгн• на твоїе просвѣщенїїе щедре• ѣко да тѣм в твою зарю нмѣюще
ннїа• вбрѣщемь свѣтъ прнсносоушн н незаходещь ∴ ~

Вьпнїемь всн• іеднногѣано дѣньсь• свѣтло лнкоуїоще• оумн же своїе вунщшьсе
вьрьно мнханлїо утомуу (!)• ннїа вьпнїемь поїоще іемоу• ѣко свѣтъ сн вьторнн
нспльненїн• свѣта прьваго прьвїн архангѣе //

Тронце прѣсоушньна• єднна трнсьставьна• зареїо іеднна проснїавьшн• wzарн
вьрьнїїе• устьно твореще се ннїа• твонмь архангѣломь свѣтло трьжьство•
вьпнїощнмь спсн ѿ бѣды лїотнїе невнднмаго врага ∴ ~

Нспльннше се влѣще• на тебѣ прррчстнн глѣ• егда родн знжнтела отроуе тн мѣи
бївьшн• безнаучельна щѣа• дѣньнца прѣже нзъ урѣва вьснїавьшн• евзѣ ннцен
н вканынѣн• болѣзнн раздрѣшьшн ∴ ~

Пѣ• є• ірмо∴ Ісѣ жнвотоу научельнык(ь)• раздрѣшнтъ восоуженнїа прн[д]е аама
прьвозданьнаго щѣщеннїа же іако бѣ не трѣбоуїе• падышаго вунщаеть вь
нурьданѣ• вь немьже вражїоу оубївь• прѣнмоушнь всака оума мнр[ь п]одаваеть
∴

[Д]аннл іегда вндѣ• мн[ожь]тво блжене• ангѣль твонхъ дрѣв[лє оу]страшн
се дѣхомь вгньноїе же неп[рѣ]стоупьнаго соуда• по[в]ѣдаїе оужа[...]сет
[тѣ]мьже тн выпнемь• мѣтвamn с[п]се мнханла мѣтвнныка тн• в[с]оуженїнїа
нзъбавн ны ∴

[Ѣко] разлнчньны вбразь спсе• твонхъ вбо в[...]сть невоскоудьна• на дѣяннїе⁴
блгодѣтн• ѿ твоїе іавлїающе• нцѣленнїа про[с]вѣщенїїе• бѣтство неконьуаемо•
кра[с]ьнаїа дѣяннїа• прѣбѣать вѣ блг[д]тн• / [ненс]коусьноу дарованью

Научельнїуе славѣ бжене• воевода прьвнн ангѣломь• мѣтвннкї сн нз[б]авн ѿ
недоуѓь лїотѣ• н оужь напастен нзъбавлае• ѣко мѣтївь н блгь сюжнтель сы•
дрьзновеннїе нмї н кь поушннѣ мѣнїю• мнрѣ намь подаван ∴

⁴ Зоґр.І.е.7 – на дѣ[яннїа], САНУ 58 – дѣяннїа, Скоп – дѣяннїа.

Тръсв[ѣ]тълаго бжѣства • ѿ нетьлѣнна соуцѣства • неразмѣсна вѣдоуще • да похвалнимъ вѣрно выпнѣще съ страхомъ славеще трьстоуію пѣ • неразлаоучающе ества • прѣвзымаютъ же вса[ко]го оума ста танна ∴ ~

Оукрасн се мѣѣ бжніа • добротою пауе всѣхъ • члѣкъ прѣсвѣтла ествомъ приетъ бо пауе словесе н оума • ѣко сла[воу] твою носещн вьноутрь сыкръвеноу вь чрѣвѣ тн 8мь же мѣ(е)ще се выпнѣм[ь] тобою ѿбгатиши

пѣ • ѣ • ірмо • Глѣ словесн • свѣтлалникъ свѣта • дѣнница сл[.]нцоу прѣдѣтече вь поустини поканте се всѣмъ дѣіетъ людемъ [...] ѿчн[стн]те се • се бо прѣдѣстонтъ хъ ѿ тле [...]

Егда видѣше нсанн твои прѣстол [оу]жасе се • н даниль же смете си власн главы • ѣкоже не човѣствоуе раз[оу... іавѣ]⁵ • повѣдае страхъ славы тво[е.] спсе н твоихъ англь прославленне //

Мнханна велкаго • вѣрны съшьдѣше се • прѣдѣстоіецаго нетьлѣннѣн славѣ бжніен • похвалнимъ нескврѣннамн всн • н поучѣмъ свѣтло • іестъ борзныкъ намъ • дръжавьнн н крѣпкъ • н ѿ лѣтнхъ бѣдъ нзъбавляіе ∴

Вѣрныіе все • твоиа память просвѣщаіетъ • анкоуіюще дѣнъ • вь стѣмъ домоу твоіемъ • архангле твоіо свѣтло⁶ • како оукрасн се слава тн прѣвѣн англе бжен • нцѣленніе намъ нста[ч]ающа ∴ ~

О тронце іеднна стѣіа • помощьнице всѣмъ • іеднна ествомъ млтва вѣрнаго архангла тн • ѿставленніе грѣхъ всѣмъ подающа • анкоуіощимъ трьжество всѣмъ свѣтло • мнханна слюгн своего бжѣства ∴ ~

[С]крне н ссоуде безначельнаго слова • тръпезо бжніа неснаго хлѣба • вѣрныіе пнтающн • ѿ мѣслнбыхъ скрнжалнн • соуци іавѣ ѿзарающн • ѣко свѣтлалникъ бжн свѣтль ѿ мѣгн немнрѣныне⁷ спсн равы си ∴ ~

⁵ Буквата „в” в іавѣ е написана обратно – ѿ.

⁶ Зоґр.І.е.7 – пою твою свѣтлост; Скоп – поіжщжжѣ та свѣтло, САНУ 58 – твои свѣтло.

⁷ САНУ 58 – немнрѣныне, Зоґр.І.е.7 – мнрнне, Скоп – мнрнѣж.

пѣ̄ · љ̄ · ірмѡ̄

Юноше вѣрныи въ печь огньноӯ вшыдыша шоумець дх̄ь хладыны и невредни схран[и] бж̄на анг̄ла съхоженіи тѣмже въ пламенӣ · прохладж̄аемӣ · / благодарствено поахоӯ · прѣпѣт̄и ѡцѣмъ г̄ь · и б̄ь влѣль (!)⁸ еси · ~

Есть пауче о̄ма прѣстоль сп̄се · нетьлѣющаго свѣта · твоӣен велнцѣӣи славъ · анг̄льстнӣ же ѹнӣи твоӣю̄ просвѣщен̄и свѣтлостн̄ю̄ · тѣмже присно въ память̄ н̄н̄я арханг̄ла · выпнемъ прѣсты̄ · ~

Пою̄ть іав̄ь ннж̄нни (!)⁹ гл̄д̄ · непосрамьноі̄е твоеі̄е помощ̄и · мнханле архнст̄атнже · ми же зрече̄е ѹоудесь твоих̄ь · вко помагаі̄ещӣи прнбѣгаю̄щнмъ · въ теплыӣ кровь твоӣ прѣпѣт̄и · ~

Варн̄ н̄н̄я млт̄вам̄и твоим̄и архнст̄ратнже · ѡгоне̄е всоӯ мьгл̄ю̄ ѡ̄ дш̄ь нашнх̄ь · свѣта наснцаі̄е нескон̄удьна и незаход̄наго · да дш̄ею̄ просвѣщаі̄емӣ вѣрою̄ · пою̄ще твоемоӯ вл̄цѣ · ~

Тронце̄е безначельна̄я̄ · незаход̄нама свѣта · свѣтъ прѣбж̄ьствьны̄ · неразъмѣсна и неразл̄юч̄нама · млт̄вн̄ык̄ӣ сӣ прӣмӣ · нзбавӣ ѡ̄ лѡтнх̄ь грѣх̄ь · тобою̄ нзбавлаі̄емӣ · ѡ̄ ст̄рт̄ы̄ выпнемъ · ~

Незаход̄наго свѣта · прѣстоль̄ огньн̄ь х̄а б̄а · д̄во̄ сп̄сӣ твоі̄е пѣвцы̄е · арханг̄льскн̄ те̄ н̄н̄я̄ всхвалаю̄ще · р̄а̄ӯн̄ се̄ крѣпко̄ вѣрн̄ы̄мъ выпн̄ю̄щнмъ̄ тӣ · и оутверж̄енне̄ прѣслав̄на · бл̄влена̄ вл̄уце̄ сп̄сӣ рабы̄ сӣ · ~ //

пѣ̄ н̄ · ірмѡ̄ · Танноӯ прѣслав̄ноӯ · вавлоньска̄я̄ показа̄ печь · нстоӯышӣ хладь · іако̄ стро̄їта̄ хотѣше̄ непрнкосновены̄ӣ огнь̄ прӣет̄ӣ · нвр̄ьданьсцѣ̄ · ӣ нс̄ьтрьпѣ̄ плт̄н̄ю̄ кр̄т̄ы̄ма̄ зн̄ж̄н̄теле̄а̄ · егоже̄ бл̄веть̄ люд̄н̄і̄е̄ · и прѣв̄ьзносеть̄ і̄его̄ въ вѣ · ~

Танна̄ прѣслав̄на · анг̄льсцӣӣ б̄їше̄ ѹнӣӣ сп̄се̄ твоӣен̄ славъ · іако̄ огнь̄ соӯще̄ · неі̄естьсв̄но̄ съем̄ӣ б̄їваю̄тъ̄ · къ̄ зем̄льн̄ымъ̄ ӣ оӯчеть̄ іав̄ь · неѡпал̄ю̄щен̄ твар̄ӣ · ѡ̄зараю̄ще̄̄ просвѣщаю̄тъ̄ · ѹнст̄нт̄е̄̄ зн̄ж̄н̄теле̄а̄¹⁰ · ~

⁸ Скоп – бл̄нь б̄ь.

⁹ САНУ 58 – кннж̄ны, Зоґр.І.е.7 – кннж̄ни, Скоп – к'ннґг̄ї.

¹⁰ САНУ 58 – ѹнст̄нт̄е̄̄ те̄ зн̄ж̄н̄теле̄а̄, Зоґр.І.е.7 – ѹнст̄нт̄е̄̄ жӣж̄н̄теле̄а̄, Скоп – ѹнст̄-
тот̄ж̄ зем'ан̄.

Нензреченьнѣи въразнѣ твоихъ архангѣль выше спсе нздредьнѣи. много разлнчньнымъ съложенїемъ¹¹. въразнѣ же н шаротамнѣ дѣяннѣно ѣвлаїеть. ненздреченьнѣно просвѣщаїеть. нескврньныїе мнсанѣ. н свобоженъ ѿ похотн бываїощнхъ ∴ ~

Наста прнснолюбьщн архангѣль днѣ. свѣтлопразднѣна паметь. тѣмъже мѣи въ нспрѣ (!)¹² вѣрнѣномѣ выпнїоще ѿ помншленнѣи ѣта. нзбѣитн ѿ лютнхъ грѣхъ мольбамн ѣго. да възвеселнмъ се въ вѣкн ∴

Тронце неразлїюнна. покланяїема н несъмѣно (!)¹³ варн спстѣи всоѣ тварь ѿ лїотнхъ напа[с]тенѣ. бѣдѣ же н скрѣбѣи / множествомъ wzлюбленоѣ лїотнмн прѣгрѣшенїнѣ. да те вѣрнѣно ѣтоу ѣко вынѣ соѣщоѣ всѣмъ большоу ∴ ~

Ѣ Вспѣть прѣхвальнаѣ. нсанѣ нгда вндѣ дѣоѣ ражаїощоѣ бесѣмене. кто вндѣ нан кто санша колнѣ. вещь паѣе оума безъ болѣзнн родещоу младѣннца. съхраньшн ѣвѣ н ѣдїаннѣ дѣстѣнно подаваїе ∴

пѣ · ѣ · їрмѣ ·

Недооѣмѣїеть всакъ їезїїкъ хвалнтн те дѣстѣнно. нн нзоумѣеть же оѣмъ прѣмнрньны пѣтн те бцѣ. всака блага соѣщн вѣроу прннмн. тн бо лїбовѣ вѣсн бжїнѣ н нашоѣ. тн бо крѣстнѣномъ застоѣпннца тебе велнчѣемъ ∴ ~

Всѣ паѣе оѣма. ѣннѣ їестъ прѣсвѣтѣль твоихъ. херовнма же н серафнма. н снамъ же н властемъ. н гѣствомъ. бѣ ангѣломъ н архангѣломъ. н начеломъ страшнѣномъ твою бо нензреченьнѣю красотоу по тебѣ нмоѣтъ ∴ ~

Взоѣпнемъ естъ спсе пррѣчьскїи лнкѣ. н размѣрнѣ. ѣннѣ бесмртѣннѣмъ ангѣлѣмъ вспѣваїе мнжествомъ. нензречены мѣдрѣстнѣ. н въразомъ же разлнчньнымъ ѣвлаїе [в]ѣрнѣно. те бо ѣко дрѣжавнѣнѣа власть н нензгѣлѣнѣ ∴

¹¹ Зогр.І.е.7 – сложенн, Скоп – сложеннїемъ сложнмн.

¹² Зогр.І.е.7 – вспрѣв[не]мъ, САНУ 58 – вспрѣнѣмъ, Скоп – вспрѣнѣмъ.

¹³ САНУ 58 – неразмѣсно, Скоп – несъмѣсно.

Рѡуѣмь се всн вѣрныи н анкоуѣемь • въ память ти се мнѡхнѣ възѡупнемь •
// въсхвалающе твоѣ мольбы приносеще • юже дажь ꙗко помощьникъ теплъ н
крѣпкъ • прьвы влцѣ вѣрно хвалецимъ (т)ѣ

Како оудоблаиеть оумь ѡлвучскъ похвалити • твоѣ неизреченно ѣство тронце
прѣстаѣа • неразлючѣна ꙗко радѣлаемь неразмѣсно • нь приимн н помнлоуи •
всепохвалмаѣ тронце • твоего оутверждающн ✽ ~

Ѣ Како се оукраш • добротою паце оума прѣнстоѣе н неизреченноѣ твоѣ рождѣство •
н бѣ всемь • ськрасн¹⁴ же се • твоѣмоу всецрѣце • прѣвзымающн англьскѣиѣ униѣ
свѣтлнѣ н крѣпкнѣ • тѣмъже спсѣенн тобою тебѣ се молнмъ ✽ ~

ВЪ ТЪЖ ДНЬ КАН • ГЛА • Д • ПѢ Ірмѡ • Оврьзоу оуста моѣ н наплънетъ ✽

Встоупль въ (!) всемь слюшьно архнстратнже днѣ • съзнваиеть все на веселнѣ • тѣ
сын оузы своѣго сна • подае славецнмъ [в]а

Прѣсвѣтла днѣ мѣтвѣнаѣ свѣтлостъ • н бжнѣ блгодѣтн • архнстратнгъ оубо
разоумьно намъ • хѣ въспѣвающѣмъ • всемъ ꙗвляеть съ моудрнмъ гаврнломъ ✽ ~

Облакь стѣн нашн[хъ] ѡгнавъ • н скръбы же • радости ꙗко ходатан н слюжнтель
/ гаврнль млтѣамн сн въселн н свѣтлостню • все оубо просвѣтита въспѣвающеѣ
✽ ~

Ѣ Сьвѣдоущѣ те прѣнстаѣа англь унионачелнѣ • н мѣрь непорочноу • творьца
же н бѣ ꙗко прѣславна • оудо оубо въ тварь • хвалеть н поють н блжеть же
оубо ✽

ПѢ • Г • Ірмѡ • Твоѣ пѣвце бѣе жнвы н нетьлѣннн источьныкъ • анкъ себѣ
сьвкоупльше • доуховьно оутврьдн • н въ бжѣствьноую ти славоу • вѣнцѣмъ
славы съподобн ✽ ~

¹⁴ САНУ 58 – сьоукраш, Скоп – оукраш.

Все радостно ѿдъжаіеть • съ нбсе тоу҃чамн вѣрныіе • ан҃гльскын г҃ъ • тѣхъ ст҃нмн
млтѣамн • мнханль • вселенѣн же слюжецоу҃ тн росію д҃нь ✽

Земльнѣе на стѣзе кладькѣіе (!)¹⁵ • направлаіе повелѣннѣемъ бж҃немъ • мнханле
архнстратнже • развращеннѣ змнѣвн поу҃тн разьградн тѣмъже те роу҃ководнтеле •
достононо въспоемъ ✽

Десннцѣе бж҃ніею крѣпкою прѣпоіасннѣ • страшынѣмъ врагомъ нже на ны
вг҃овндѣнн архан҃глы • іавнсте се повѣднтелн • всѣмъ вѣрннмъ неходатанте •
словословецнхъ всѣкнхъ б҃а ✽ ~

Показа славоу҃ свою творьць • всѣхъ // ан҃гльскыихъ воннствнн • влаженоу҃ю н
прѣнстоу҃ю • всѣмн тварьмн • тѣмъже хвалнмъ се • въ стѣхъ велнчнмъ ✽ ~

пѣ • д҃ъ • ірмо • Ненслѣдномоу҃ бж҃ню свѣтоу҃ іеже ѿ д҃вѣі выпльщенѣіе • тебе
вышнаго прр҃къ амьбакоумъ • днве се выпнѣше • слава снл ✽ ~

Крѣпостню влаженъ • снльнаго бж҃нею архнстратнже снлю • сего¹⁶ іавн се
непѣднмоу҃ прнсно • въ бранехъ снлю • нмѣ мнханле архнстратнже ✽ ~

Вышевлстаіоцоу҃ зароу҃ бж҃ніе слюгн • ѿгненосно показа • н послн же танннкѣі
своіе • вы достононнн • нстнннно вндѣнн архнстратнзн ✽ ~

Єдннъ красьнъ іесн блжене • добротою нензреченьною сн • оукрашн бесплѣтнѣіе • н
подадь нмъ іесн • бж҃нѣ снѣнннѣ • ѣкоже соу҃ще слюжнтелемъ свта (!)¹⁷ ✽

Ѣко прѣдъложенѣн тн всѣ҃та творн (!)¹⁸ твоіен прѣснѣюцоу҃ славоу҃ • творьць
свѣтлѣншоу҃ мнсл[ь]ннхъ показа свѣтлость • тѣі во всѣхъ есн владѣ҃ца ✽

¹⁵ САНУ 58 – глѣдькнѣ, Зо҃гр.І.е.7 – глѣкнѣ, Унд. 75 – глѣтькѣіе.

¹⁶ Зо҃гр.І.е.7, САНУ 58 – се бо; Унд 75 – н того.

¹⁷ Зо҃гр.І.е.7, САНУ 58, Унд 75 – свѣта.

¹⁸ Зо҃гр.І.е.7, САНУ 58, Унд 75 – тварн.

ПѢ · ѿ · ѿрмѡ · Оуднвнше се всауьскаѧ · ѿ бжѣствнѣн славе твоѧ · ты бо
ненскоуѣсобрауьнаѧ двѣ · прнетъ въ оудробѣ надъ всѣмн бѧ · н роднла еси
беззлаѣтна сна · всѣмъ воспѣвающнмъ / мнрь подаваѧци · ~

Огньны ты словесн · н плам[е]ны же ти повелѣннн творьца всѣхъ влѧкоу · палншн
н ѡгонншн · пламн поуѣаѧше мнслнѣ · тьмьнаго кнеза змльныхъ · свѣтомъ
млтвѣ сн · просвѣщаѧ архнстратнже · ~

Мнра оудодьнаѧ мбсльнаго ти тоуеныѧ днѣ · нстауаѧта ѡлѧкомъ · бжне мыслн
архнстратнзн · н съ дѣѧннѧ ѧго · н мтѣвн даромъ намъ оугажають · ~

Крѣпостню поѧхоу те млтвѣ сн архнстратнзн · на побѣдн же вѣроу хвалець се ·
млтѣамн вашнмн · н пѣсно словословецѧ вы · оуднвляющаго бѧ · въ славыныхъ
снахъ · ~

Б Жзль те црѣскнн ѡнове бесплѣтныхъ · любовню (вс)хвалають бцѡу · н црцоу
тваремъ бжнѧмъ · всѣмъ познавшнмъ те змльнымъ · прсно сьрдѧють се вѣрно
те славецѧ · ~

ПѢ · ѧ · ѿрмѡ · Бжне се съборноѧ твореще праздньство · бгѡмоудрн бжн мѧтрн ·
прндѣте роукама восплещнмъ · рождѣшаго се ѡ неѧ вѣроу хвалеще · ~

Непостоѧнно снанне прнѧмле · тѣрьца н бѧ архнстратнже · нмнже просвѣтн
зарамн паѣ слнца снающн // ѡлѧкомъ оубо слѡже · ~

Народн оубо трепещоутъ днвеще се · земльныхъ всѣхъ борьць · н подъ ногама ти
мбслнн падають · н покарають се · крѣпостн ти архнстратнже · ~

Свѣтль вндѣннѧемъ ѧвал се · свѣтльѣншнѧ нстнньна възвѣщеннѧ · радостъ
творьче · сюжнтелю прнносншн · н ѡлѧкомъ архангѧле те гаврнле радостн
проповѣдннка ѡтемь · ~

Поѧтъ всака тварь рождѣство ти · ангѧлска вонньства бгѡневѣсто · н хвалеще же
те твоѧ славетъ танны · бѧ бо вѣше словесе роднла ѧси · ~

пѣ̄ • љ̄ • ірмо̄ Не поклонше се тварн • бгомнслньї пауе знѣтела • нь прѣщєнне
 вгньноіе • моужьскн поправше весело поѣхочу бавнь бѣ̄ ❖ ~

Глѣ̄ оустѣ ынстнхъ архнстратнже тебѣ̄ прнносєщнмъ протнвѣнаго борьца прнсно •
 іако вещьствьнь съставъ • дшєтлѣньнь • ѡгонєща днѣ̄ • поющнхъ те прнсно
 непрѣстаньно ❖

Идлающа се съвнше вндѣннемъ архнстратнзн • прѣславьно н добротоу
 нензрєчєнью • радостн снѣннємъ • н нензгланьна wzарєте • немлѣьно / поощє •
 н прѣвъзносєцє ❖ ~

Токї блгодѣтн • ненздаемн н нетѣлїемн • архнстратнгъ оубо въ кровѣ
 своємъ • пространє всѣмъ ѡлѣкомъ днѣ̄ • попалає грѣховьна ражеженнїа • ѡ дшѣ̄
 ѡгонє ❖ ~

Б̄ Вндѣвъ страньноу те н прѣславьнѣ днѣ̄ н внше оумьнь • англьско множество
 мѣтерѣ безмоужьноу • творьца же н бѣ̄ • съ всѣмн змьнымн те прославлаемъ вѣ̄
 въ нстнноу ❖

пѣ̄ • н̄ • ірмо̄ ❖

Отрокн прѣѣтїїє̄ • въ пещн рожѣство бѣ̄є спѣсло єсть • тогда ѡбразюїемо ннѣа же
 пѣваємо • вселєноую възвнже поощє • гѣ̄ воспѣвантє дѣла • н прѣ̄ ❖

Иако свѣтоноснь възндѣ н блнстн нн • свонхъ блгодѣтн • архнстратнже
 просвѣщаїєшн • съборѣ всхваллющнхъ те • н влѣцѣ всѣхъ выпнющнхъ ❖

Нощь безбожннїє̄ льстн • разгонїтє свѣтоноснмъ іавлєннемъ • стѣїн
 архнстратнзн • н лючамн снѣлїєтє свѣтодавьє • н творьца выпнющнмъ вѣрно •
 гѣ̄ понтє ❖ ~

Оустѣ̄ пррѣкї огненоснѣ • єдннь непрѣстаньно славнмъ єсть • англьскн бѣ̄ • снхъ
 же млѣвамн сладькнмъ // снѣнїємъ • н насъ просвѣтн прнїємлє съ снми выпнюща •
 н воспѣваѣща хѣ̄ въ вѣ̄ ❖ ~

Б̂ Єгоже тьмы англъскыіе̂. нenzреуеньноу̂ ієствоу̂ н невнднм̂. слово роднтелево
 пльть прнемь нс тебе нenzреуеньна у̂та. н пнсаеть се пльтню̂. тьмыже н
 шнротъныім̂ ѡбразомь пншеть се. нстннѣ строіе̂ смотрѣнвѣа̂¹⁹ ∴

пѣ̂ .ѣ̂ . ірм̂ ∴

Всакъ змьнь да възнграіеть се дх̂омь просвѣщаемн̂. да лнкствоуіеть же
 беспьтннхъ (!) оумь въ родъ поунтаіе̂. стоіе̂ рождьство бж̂не м̄тере̂. " да поеть
 р̄ауе̂ се. прѣблажена б̄це̂ ын̄стаіа̂ прн̄ ∴

Дръжавоу̂ ѡ̄ б̄а̄ прнемь. невъзвраньноу̂ же н непобѣднмоу̂. єдннѣмь
 вбавленьіемь протнвѣнаго. н многооӯханьна бечнненнѣ посрамлають се. н
 побѣдоӯ мнханомь прніемлютъ. н тьмы̄ х̄а̄ велнѹаемъ ∴ ~

Вндь страшьн̄ н непостоіаньн̄. н невдолѣн̄ бранемь всѣмь. ытоӯщнмь те
 архнстратнже. сладость бж̄ню̄ красьноӯю̄. н сн̄ающоӯ вл̄готь. сн̄аннїе̂ весельноіе̂.
 тьхо̄ вбьѣвлїаіешн̄ н̄к̄ р̄ав(ь)̄ х̄в̄ ∴

Прнвлѣцн насъ къ єдннмоӯ желанню̄. твоіемоӯ о̄убо̄ ыл̄вколювьѹе̂. беспл̄тннхъ
 / тн̄ прнетън̄їмн̄ м̄тва[мн̄] рауенїемь. бж̄ствннмь раж̄еженнемь х̄е̂. съ ннмн̄
 сьтворн̄ нже пѣтн̄ н славтн̄ те̄ въ вѣкы̄ вѣкомь̄ м̄ать твоіа̂ ∴

Б̂ Вещь²⁰ тьлѣнноӯ. ѡіемл[еш]н̄ в̄л̄(ѹ)це̂. нашего безоумнїа̂. къ вышеоумьнѣн̄
 тронѹнѣ любвьї̄. сего̄ о̄убо̄ възлюбн̄. да съ ын̄стнмн̄ ын̄нмн̄ сьр̄аѹюще̂ се.
 прославляемь те̄. б̄ом̄т̄рь̄. х̄а̄ б̄а̄ възвелнѹнмъ ∴ ~

¹⁹ САНУ 58, Унд 75 – строіе̂ смотрѣнвѣа̂, Зогр.І.є.7 – смотрнлнвы.

²⁰ Унд 75 – Ноць.

546–58a

сѣборъ архъггела мнхаїла гаоурниїла :~

вѣрь • стнло • блжнъ мѣ • на гн възвахъ • ѿ • с • с • н поѣмъ • стры • г • по два • гла • а • по • нбсныимъ чнномъ радванїе • :~

Англскїи ти въ мнрѣ празноуѣмъ • нже на прѣстолѣ славы боу сѣдащомоу • пѣ възывающе стѣ еси ѡче нбсныїи • н съприсносѣе слово • стѣ еси н дхъ прѣстыи • :~

Бесплътнїи пръвїи • съ дрзновенїе мномъ іако слоужителъ вѣстнааго ѡного свѣтозаренїе • спсн на мнхаїла архїстратнже • мбно чѣтѣщнх та • н блгоуѣно поѣщнхъ спса ха • :~

Бесплътнїимъ пръвїи сжн • съ дрзновенїемъ многомъ • прѣстоѣ страшномоу прѣстооу // гню • самовндѣе нечреннїимъ • спсн на гаоурнле архїстратнже • сѣщѣ въ напастн н бѣдѣ н нскоушенїи • прнбѣгащнмъ въ кровъ твои • :

въхѣ • прѣ • днѣ • ѿ прѣ • нса • чѣ :~ (6: 1–12)

Бѣ въ лѣто въ неже оумрѣтъ нѡзнѣа црѣ • вндѣ га на прѣстолѣ висоцѣ н прѣвїзнесѣнѣ • н нспльнъ храмъ славы єго • н серафнмъ стоѣща ѡкрѣстѣ єго • с • крнлъ єднномоу н • с • крнлъ єднномоу • н двѣма покрѣваѣхъ лнца своа • двѣма же покрываѣхъ ноги нхъ • н двѣма же летаще възпнѣхъ • н дроугъ кѣ дроугоу глаѣхъ • стѣ стѣ стѣ гѣ саваѡ • нспльнъ всѣ земѣ славы єго • н възат са прѣдвернѣ ѿ гла • нмже възпнѣхъ • н храмъ нспльнн са дѣма • н рѣхъ ѡкаднїи ѡзъ • іако оумнлнх са іако члвкъ сын • н нечѣтъ оустнѣ нмын • н посрѣ лїѡн нечѣтї оустнѣ нмѣщнхъ ѡзъ жнвѣ • н црѣ га саваѡфа ѡзъ вндѣхъ ѡчнма моїма • н посланъ бѣ кѣ мнѣ єдннъ ѿ серафнмъ • н в рѣцѣ свои нмѣше жгль жерѣвъ • єгоже клѣщамн възатъ ѿ ѡлтарѣ • н прнкоснѣ са снѣ оустноу твоєю • н ѡемлетъ безаконїа твоа н грѣхї твоѣ ѡчнстнтъ • слышѣ гла гнѣ глащѣ • кого посла н кто ндетъ кѣ людемъ снмъ н рѣтъ • н рѣхъ се ѡзъ єсмъ н послн ма • н рѣ кѣ мнѣ ндн н рѣцн людемъ снмъ • слышѣще слышнте н не нмѣте разоумѣтн • вндаще оузрнте н не нмѣте вндаѣтн • оудебелѣ во срѣце людеи снхъ • н оушнма ташко слышашѣ • н ѡчн свои смѣжншѣ • єда когда ѡчнма оузратъ • н оушнма оуслышѣтъ • н срѣцмъ разоумѣѣтъ • н ѡвратат са кѣ мнѣ н нцѣѣтъ (!) • н рѣхъ доколи гн • н рѣ мн дондеже запоустѣѣтъ градн • іако не бытн жнвѣщнмъ

вз нн̄. н̄ храмн зане не бытн ҃лкомъ. н̄ земѣ встанетъ поуста. н̄ по снхъ оудлъжнтъ бѣ ҃лкы. н̄ оумножатъ са вставшеи на земн :-~

ж̄ ѿ прр҃чства. н̄езекілева. ҃б̄ :-~ (1: 1–20)

Бѣ въ трїдесѣтноѣ лѣто. въ .д̄. мцѣ. въ .ѣ. мцѣ ѡзъ бѣхъ посрѣ̄ плѣнникъ на рѣцѣ ховарстѣн се вврѣзошѣ са нѣса. н̄ вндѣхъ вндѣннѣ бнѣ въ .ѣ. мцѣ семоу лѣтоу .ѣ.ѣ плѣненіе црѣ̄ / ѿѡдкнма н̄ бѣ слово гнѣ къ ѣзекннїлю снѣоу вознноу їѣреа̄. въ земн халдеїстѣн на рѣцѣ ховарстѣн бѣ на мнѣ рѣка гнѣ. н̄ вндѣ н̄ се дх̄ъ въздвнхъ са градѣше ѿ сѣвера. н̄ ѡблакъ велнкъ въ немъ. н̄ снѡннѣ гнѣ ѡкрѣ̄ его. н̄ ѡгнь блнстаѣ са. н̄ посрѣ̄ его вндѣннѣ ѣлектра. н̄ посрѣ̄ ѡгнѣ снѡннѣ его їако пѡбнѣ жнвотенъ ҃етїрѣ. н̄ сѣ вндѣннѣ нхъ пѡбнѣ ҃лвѣско на нн̄ .д̄. анца ѣдннѣоу. н̄ .д̄. крнла ѣдннѣоу. н̄ сѣ голѣнн нхъ простї. н̄ пернатї ногї нхъ. н̄ нскрї їако (ѿ) мѣдн блщѣщѣѣ сѣ. н̄ рѣка ҃лвѣа долоу подъ крнлї нхъ. н̄ анца н̄ н̄ крнла нхъ. прндрѣжѣще са дрѡугъ къ дрѡугоу. н̄ крнла тѣмъ ҃етїремъ. не ѡбращаѣ са. вгнегда же ходннн нмъ къждо протнвѣ своѣмоу ндѣаше. н̄ подобнѣ анцѣ нхъ анце ҃лвѣе. н̄ анце львоу ѿ деснѣѣ ҃етїремъ. н̄ анце тѣлѣ ѿ шоуѣ ҃етїремъ. н̄ анце ѡрле ҃етїремъ. н̄ анце нхъ н̄ крнла нхъ прострѣта прѣвїше ҃етїремъ. къждо двѡ, сѣпражена дрѡугъ къ дрѡугоу. н̄ двѣма покрївааѣхъ врѣхоу тѣлесъ свонхъ. н̄ къждо протнвѣ анцоу своѣмоу ндѣаѣ. н̄ посрѣ̄ жнвотнїхъ вндѣннѣ. їако їаганѣ ѡгньно гораще. їако вндѣннѣ свѣщѣ. ѡбращаѣще са посрѣ̄ жнвотнї. н̄ блнстаннѣ ѡгнѣ нсхождааше млзннѡ. н̄ жнвотнаа те҃ахѣ. їако вндѣннѣ везеково. н̄ вндѣхъ се коло на земн. прндрѣжаѣ са ҃етїрѣхъ. вндѣннѣ колесъ н̄ твореннѣ нхъ. їако вндѣннѣ фартнско. н̄ подобнѣ въ ҃етїрѣхъ. н̄ вндѣннѣ нхъ бѣше. їакоже коло въ колесн на .д̄. ҃асти нхъ н̄ ндѣаѣ не ѡбращааѣ са. вгнегда ходннн нмъ нї плѣца нмъ нн въздвнженнѣ нхъ. н̄ вндѣхъ н̄ плѣца нхъ плзна ѡ҃есъ. ѡкрѣ̄тѣ ҃етїремъ. н̄ ѣгда ходннн жнвотнїмъ, хождааѣхъ колеса прндрѣжѣще са нхъ. н̄ вгнегда въздвнзатн са жнвотнїмъ. ѿ зема въздвнзѣхъ са н̄ колеса. н̄деже аще ѡблакъ бѣше. тоу н̄ дх̄ъ градѣше. н̄ хождааѣхъ жнвотнаа колеса. н̄ въздвнзѣаѣхъ са с нннн зане дх̄ъ бѣ жнвотенъ въ колесѣхъ :-~

ѿ прр҃чства. н̄езекнлева. ҃теннѣ :-~ (1: 21–28)

Вгнегда ходн жнвотнїмъ. хожааѣхъ н̄ колеса //• вгнегда стоатн нмъ стоаѣхъ. н̄ ѣгда въздвнзатн са нмъ ѿ зема. въздвнзѣхъ са с нннн н̄ колеса. зане дх̄ъ бѣ жнвотенъ въ колесѣхъ. н̄ пѡбнѣ нады главамн жнвотнїннн їако н̄ тѣрѣдъ.

ѲАКО ВНАДЪВННѢ КРНСТАЛЫІ СТРАШНЫІН• ПРОСТРЪТЪ ВРЪХОУ НА КРНЛЪХЪ Ѳ• Н ДОЛОУ ПОДЪ ТВРЪДНѢ КРНЛА НХЪ ПОСТРЪТЪ ПРНПЕРНЪ• ДРОУГЪ КЪ ДРЪГОУ КОМОУЖДО• ДЪВЪ ОУБО СЪПРАЖЕНЪ ПОКРЪВѢАЩН ТѢЛЕСА НХЪ• Н СЛЫША ГЛА• НЖЕ ѲАКО ГЛА ВОДЪ МНГЪ• Н ѲАКО ГЛА БѢ САДДАНКЕНА• Н ЕГДАЖЕ ХОДН НМЪ• ГЛА СЛОВЕСЪ НХЪ ѲАКО ГЛА ПЛЪКА• Н ЕГДА СТОАТН НМЪ ПОУНВААХЪ КРНЛА Н• ВЪНЕГДА СТОАТН НМЪ ВЪСХОЖДААХЪ КРНЛА НХЪ• ПРЪВЫШЕ ТВРЪДН ѲЖЕ БЪ НАДЪ ГЛАВОѢ НХЪ• ѲАКО ВНАДЪВННѢ КАМЕНЕ САМФНРА• Н ПОВНѢ ПРЪСТОЛА НА НЕМЪ• Н ѲАКО ВНАДЪВННѢ УЛУЕ ПРЪВЫШЕ• Н ВНАДЪХЪ ѲАКО ВЪБРАЗЪ ЕЛЕКТРА• ѲАКО ВНАДЪВННѢ ВГНЪ ПОСРЪ ѲЕГО ВКРЪТЪ• ВЪ ВНАДЪВННА УРЪСАЪ Н ДО ВРЪХА• Н ВЪ ВНАДЪВННА УРЪСАЪ Н ДО ННЪВ• Н ВНАДЪ ВНАДЪВННѢ ВГНЪ Н СНІАННѢ ѲЕГО ВКРЪ ѲЕГО• ѲАКО ВНАДЪВННѢ ДЪГЪІ ЕГДА БЫВАЕТЪ НА ВЪБЛАЦЪХЪ ВЪ ДНЪ ДЪЖА• ТАКО Н СТОАННѢ СНІАННѢ СВѢТА ВКРЪ• СЕ ВНАДЪВННѢ ПДОБНѢ СЛАВЫ ГНА•~¹

-->>. НА СТН• ВЪ• Н СТОМОУ• ГЛА• ѲН• ВЪ• САМОГЛАСНО •~

РДОУНТЕ СА С НАМН ВСѢ УННОУАЛНА ѲРХАГЛАКА• ПРЪСТАТЕЛЪ БО ВАШЪ НАШЪ ЗАСТЪПНИКЪ• ВЕЛКЫН МНХАНЪ ѲРХАГЛА• ВЪ ДНѢШННѢ БО ДНЪ• ВЪ УСТЪН СВОЕИ ЦРКВН• ПРЪСЛАВНО ѲАВЛѢЪ СА• Н ВСА НЫ УСВѢЩАЕТЪ• ТЕМЪ ПО ДЛЪГОУ ПОЩЕ ВЪЗЪПНЕМЪ• ПОКРЪІН НА КРОВОМЪ КРНЛОУ ТВОЕ• МНХАНЕ ѲРХАГЛЕ •~

* КАНѢ• ГЛА• ДЪ• ПЪ• ДЪ• ІРМО •~

ВЪРЪЗЪ ОУСТА МОА Н НАПЪНАТ СА ДЪХОМЪ СЛОВО ВЪРНГЪ ЦРН Н МГРН• Н ѲАВЛѢЪ СА СВѢТЛО ТРЪЖЪСТВОУѢ• ВЪСПОѢ Н РДОУЪ СА ЕЪ УЮДЕСЪІ •~

БѢСТВНЫІМН СВѢТЛОСТМН• ВЪБАНСТАЕМЪ ВСЕГДА• ОУМЪ МОИ ВЪЗАРН ВЪСПѢВАТИ ТА ѲРХАГЛЕ• ВЪШЪННХЪ ВОНЪСТЬВЪ• Н ВСЕМЪ ОУТВРЪЖЕННѢ• ПРНТЪКАЩНМЪ К ТЕБЪ •~

⊕² ОУМЪ ПРЪБЕЗНАУАЛНЫІН• ПРЪМНРНЫІМЪ УННОМЪ• УННОУАЛНИКА ТА ПОКАЗА• ПРЪСЛАВНЕ ѲРХНСТРАТНІЖЕ• Н СВѢТЪ СЩНМЪ ВЪ ТМЪ• БЪЖЕСТВНОЕ ОУКРАШЕННЕ ЦРКВН ѲЕГО •~

¹ Всеки ред от четивата, с изключение на мястото, което заемат главните букви в началото им, е маркиран в полето със знак > в червено.

² Тита е поставена срещу тропарите от канона, които не започват от началото, а от вътрешността на реда. Тук ще я поставям на тези места, на които се вижда в ръкописа.

ϕ Оумь старѣншнньствоуѣ нѣным[ь] / дѣхомъ • н ннжнїи́хъ блѣжне мнханле
дарова са ѡгражденїе • дръжава н оутврѣженне • врагы закалаѣ н посѣкаѣ :~

Ѣ ϕ Дѣце прѣпѣтаѣ • ѡнгло(ь) блгоуѣнне • н члкъмь помощннца • ты мн помози
вльнѣмоу • боурѣѣ грѣховноѣ • прїсно рѣемоу³ н страждѣщоу :~

-->>. пѣ • г • їрмо • Не мѣростнѣ нн слоѣ • нн бѣтствомъ хвалнм са • нѣ
твоѣѣ ѡуѣѣ съставноѣ мѣдростнѣ бжнѣѣ • ѡко нѣ стѣ паѣе тебе гн :~

ϕ Слоѣ бнѣѣ воѣвода сѣн • ѡнгломь прѣхвалне • прѣходншн всѣ земан на ѡ
лютъ нзбавѣшн • прнзѣваѣщн нма твоѣ бжтвноѣ :~

ϕ Англы поставнлѣ єсн храннтелѣ • члкъмъ ѡко мѣрдѣ • н слоугы показалѣ єсн
хѣ • спсєнне твоѣ проповѣдннкѣ :~⁴

ϕ Ъко бнн проповѣдннкѣ • н застѣпннкѣ вѣрнїи́мъ непостыденѣ •
завлѣждѣшнмъ наставннкѣ • н казатель бѣ бжнн дрхнстратнже бгѡвндѣе :~

Ѣ ϕ 'їже невещствнѣѣ оумь • съставнлѣ хотѣннѣмъ • въ вещѣствнѣмъ чрѣвѣ •
взсєлн са волеѣ прѣнепороунаѣ :~

✽ сѣ • гла • д • по • възнѣ са на крѣтъ :~

Бесплѣтнїхъ слоугъ дрхнстратнже • прѣ бгѣмъ прѣстоѣ • н ѡтѣдоу свѣтомъ
ѡбанстаѣмъ • прѣсѣвѣнн н ѡстѣн вѣроѣ поѣщнх та • н всѣкого нзбавн вражннѣ
мѣлѣства • н мнрнѣѣ жнзнѣ црѣю нспросн н всѣмъ ко̀нцємъ :~

✽ пѣ • д • їрмо :~

Сѣданѣ въз славѣ на прѣстоуѣ бжтвнѣ • на ѡблацѣ лѣѣцѣ • прндѣє їсѣ прѣбжтвннн •
ѡ прѣчѣтѣѣ дѣвї спсє възпнѣщѣѣ слава снаѣ твоѣн гн :~

³ Ф.п.І.72 – рѣемоу, Син 25 – порѣвлемоу.

⁴ Тропарѣт е интерполиран. Взет е от канона за безплѣтните сили на Йоан Дамаскин Въсн възспнмъ люднѣ, в който е трети поред в III песен.

ОУМЪ ПРЪВЫИ СЪСТАВНЪ • БЖТВНЫѢ ОУМЫ ХОТЪННЕМЪ • НАУААНКА ПОСРЪ СЪ •
МНХАИЛА СЪДЪЛААЪ ЕСТЬ • ПРЪБОГАТНЫИМН ПРІУАСТІИ ПРОСВЕЩАЕМЪ • Н РАЗОУМЪННИ
БГОУААННЫИМЪ СВѢТОМЪ ВЪБНСТАЕМА ❖~

☩ Покрѣваеѣтъ агглы добродѣтель твоа бесмртне • н земныѣ исплзны конца •
твоѣго прѣславнаго безнауаане • бжтвнааго хваленіа • н с тѣмн ти възпнемъ
слаа ❖~⁵

Велнчѣемъ всѣхъ творца же н га • за мларднѣ даровавшанаго намъ • съхраненнѣ
велнѣ н стѣнѣ недвижнѣ н вгражденнѣ • мнхаила свѣтозарнааго архистратнга
❖~

Разоумно твоѣмоу рождствѣ бже прѣславнѣмъ // навуѣтъ древле • сѣногладннѣкъ
двхѣмъ • горѣ вѣнѣнѣ та видѣ ясно • ѿ тебе стын проде (!) възпалтнѣ са ❖~

-->> • пѣ • ѣ • їрмѣ • Нечѣстнѣн не взратъ славы твоѣ хѣ • нѣ мы та ѣднноуаде •
ѡѣ снѣннѣ славы бжтва • ѿ ноци оутрѣнюѣще пѣваемъ та мларде ❖~

-- "Вн са воѣвода древнемѣу нзлю • повелѣннѣмъ нже ѿ іакѡва • земныимъ
навлѣшаго са дебелѣствомъ палтн • мнхаиле бесплѣныимъ англомъ архистратнге
❖~

Оукрасн са блгодатнѣ • бжтвнаа цркѣн твоа • ѣ на бо прнходѣще • нцѣленнѣ
пжуннѣ • снѣ показалѣ еси прѣвыи аггле • н стрѣтемъ ѡушценіѣ ❖~

Ты прѣклоненѣ (!) на горшеѣ • нже к тебѣ прнвлженнѣмъ хѣ • своѣ съхраннѣ еси
слоугѣ • нстоуннѣкъ сѣн блгѣимъ • н ѡблажаешн дѣнно • тебѣ слоужѣщнхъ ❖~⁶

☩ Разоумны та агглы • показа бѣ прѣвыишьшѣ • възшѣдъ въз твоѣ пѣтробѣ •
прѣтѣѣ прѣнепороунѣѣ • егоже мли всегда ѡуцѣдртн поѣщѣѣ та ❖~

⁵ Тропарѣт е интерполиран от канона на Йоан Дамаскин Вьсн възпнмъ
люднѣ, в който се намира на същата позиция.

⁶ Тропарѣт е интерполиран от канона Вьсн възпнмъ люднѣ и поместен на
същото място, на което се намира в него.

✱ пѣ̄ · с̄ · їрмо̄ · Вънегда скръбѣ̄ н̄ възъпнхѣ̄ къ̄ гоӯ · н̄ оуслыша ма̄ бѣ̄ сп̄сенїа̄ моѣмӯ ·~

Р̄а̄оуѣт̄ са̄ вѣрны̄ множество хвалаще̄ та̄ · н̄ слават̄ всевн̄на̄а̄го̄ слова̄ · събра̄вша̄го̄ земны̄ѣ̄ а̄нглы̄ мнха̄нле̄ своѣ̄ѣ̄ бл̄гостн̄ѣ̄ ·~

Во̀ево̀да̄ їа̄вн̄ са̄ н̄злѣ̄ · н̄ сп̄са̄ слы̄шалъ̄ єсн̄ · н̄ бж̄єст̄вна̄а̄го̄ повелѣ̄ннїа̄ · дарѣ̄ѣ̄ а̄рхн̄стратн̄же̄ н̄ врагы̄ оубнл̄ єсн̄ · н̄ до̄ конца̄ тѣх̄ по̄гоуб̄їлъ̄ єсн̄ ·~

-- "Ѣко̄ видѣ̄ та̄ їс̄ѣ̄ нав̄вннн̄ (!) · поклон̄ са̄ в̄праша̄а̄ше̄ · ѣ̄на̄а̄го̄ твоѣ̄го̄ н̄ славна̄го̄ н̄мене̄ · на̄уа̄лнн̄ѣ̄ а̄гглом̄ · в̄пнѣ̄мъ̄ съ̄ страхом̄ ѡ̄др̄жн̄ ·~

-- Блаженн̄ лю̄е̄ · прн̄сно̄ та̄ блаж̄ще̄ бл̄жена̄ · ба̄ бл̄га̄го̄ поро̄жшн̄ · ѡ̄лком̄ м̄л̄тн̄ва̄ · н̄ нен̄з̄ренн̄н̄мъ̄ съ̄єд̄н̄єн̄н̄є̄мъ̄ ѡ̄бж̄вша̄го̄ ·~

к̄о̄ · гла̄ · в̄ · а̄рхн̄стратн̄же̄ ·~

✱ н̄к̄о̄ · [р]е̄ѣ̄ ѡ̄лб̄ѣ̄ въ̄ пн̄санӣх̄ сн̄ · н̄щн̄ · с̄ · се̄х̄та̄ ·~

✱ м̄ца̄ · того̄ · н̄ · събор̄ь̄ мнха̄нла̄ н̄ гавр̄н̄ла̄ ·~

Хота̄ пр̄ѣбл̄г̄їн̄ ѡ̄лб̄ць̄ бг̄ · всего̄ мнра̄ створ̄н̄ ѡ̄ неб̄їтн̄ · пр̄ѣвѣ̄ пом̄ысл̄ н̄є̄н̄н̄ѣ̄ слы̄ · н̄ пом̄ышленн̄а̄ дѣл̄ б̄ · оӯстро̄н̄въ̄ ко̄є̄м̄же̄ ѡ̄н̄ноӯ · ѡ̄н̄но̄на̄уа̄лнн̄ка̄ же̄ н̄ во̀ево̀д̄ѣ̄ · єд̄їн̄ же̄ ѡ̄н̄но̄на̄уа̄лнн̄к̄ · са̄тана̄н̄л̄з̄ на̄рн̄ца̄є̄мы̄н̄ · н̄же̄ д̄їа̄вол̄з̄ раз̄гр̄з̄дѣ̄въ̄ н̄ се̄бе̄ в̄зм̄ѣ̄нн̄въ̄ / ба̄ · ѡ̄паде̄ сана̄ сво̄его̄ · н̄ съв̄ръжен̄ б̄ съ̄ н̄є̄ · ѡ̄н̄но̄мъ̄ с̄щн̄мъ̄ под̄ н̄мъ̄ · се̄н̄ же̄ н̄но̄го̄ ѡ̄н̄на̄ · а̄рхн̄стратн̄г̄з̄ мнха̄нл̄ · видѣ̄въ̄ ѡ̄ст̄ѣ̄пнн̄ка̄ спа̄д̄ьша̄ · н̄ събра̄ а̄нгл̄скы̄ѣ̄ лн̄кы̄ · рек̄въ̄ въ̄ немъ̄ съ̄з̄ан̄н̄ б̄ї̄вше̄ · н̄ вел̄їком̄оӯ бо̄ӯ пр̄ѣд̄ѣ̄сто̄ѣ̄ · ѡ̄то̄ под̄на̄ш̄ѣ̄⁷ є̄же̄ с̄ на̄мн̄ до̄сєлѣ̄ · свѣ̄ б̄ї̄вше̄ н̄нѣ̄ б̄ѣ̄ше̄ т̄ма̄ · таково̄є̄ оубо̄ съв̄ран̄н̄є̄ на̄р̄є̄но̄ б̄ї̄ · съ̄ немъ̄ а̄рха̄г̄глом̄ · ре̄к̄ше̄ в̄зн̄м̄ан̄н̄є̄ н̄ в̄єд̄н̄н̄є̄н̄є̄ н̄ съв̄з̄ко̄уплен̄н̄є̄ ·~⁸

⁷ САНУ 58 – по̄д̄їє̄ше̄, Унд 75 – по̄д̄н̄є̄ше̄.

⁸ Пролог̄т̄ започ̄ва̄ от̄ лн̄ст̄ 57а̄ ӣ по̄-го̄лямата̄ част̄ от̄ него̄ прод̄ъл̄жава̄ на̄ 57б̄. Сре̄щӯ все̄кӣ ред̄ от̄ лн̄ст̄ 57б̄ има̄ знак̄ > с̄ чер̄вєно̄, ко̄їто̄ ма̄ркира̄ про̄лож̄н̄я̄ тек̄ст̄.

48a–52a¹

[С]ьборъ архгла мнханла н гаврнла [в]ѣ стл̃ [б]л̃женъ мжъ [• н]а гн̃ възв̃х̃ ѿ̃ ̃ ̃
 поемъ [с]тр̃[н̃] [г]ла̃ ̃

[А]ггльскын ти въ мнрѣ празноуѣмъ нже на прѣстолѣ славн боу съдащомоу пѣ
 възьпнѣще стѣ еси оуѣ небнын н съприсносащѣе слово. стѣ еси н дх̃ прѣстын

[Б]есплътнын прѣвы съ дръзновеннемъ многомъ. яко слоужитель бжтвнаго
 ѡного свѣтозаренна. спн̃ на̃ мнханле архнстратнже млѣбно утащнх̃ та н
 благоутно пощнх̃ спа̃ ха̃

[Б]есплътнымъ прѣвы сын. съ дръзновеннемъ многомъ прѣстож̃ страшномоу
 прѣстолоу гн̃ю самовндѣе нензр̃еннымъ. спн̃ на̃ гаврнле архнстратнже сщц̃ж̃ въ
 нападн н бѣ̃ нскоушеннн [п]рнвѣгащнмъ въ кровь твою

[В]ьх̃д̃. [п]р̃д̃. [д.]н̃е. [па]р̃е. ѿ̃ пр̃р̃ут[в.] (Ис 6: 1–12)

[Б]ывъ лѣто въ не же оумрѣтъ н ѡзгна цр̃ь. вндѣ г̃а на прѣстолѣ высоцѣ н̃
 прѣвъзнесенѣ. н испльнь храмъ славы его. н серафнмъ стожца ѡкр̃тѣ его. шестъ
 крнль еднномъ н̃ ̃. крнль еднномоу. н двѣма оубо покрнвах̃ лица своа двѣма
 же покрнваах̃ ногы нх̃. н двѣма же летаще выпнѣа̃ дроугъ къ дроугъ гл̃ах̃
 стѣ. стѣ. стѣ г̃ь саваѿ̃ испльнь вьса зема славы его. н възж̃т са прѣдверне ѿ̃ гл̃а̃
 нмже выпнѣах̃ н храмъ испльны са днма. н рѣх̃ ѡкаанн̃ азъ. яко вмлнх̃
 са яко улк̃ь сын н неутѣ оустнѣ нмы. н посрѣ̃ людеи нечнстн встны нмщнх̃.
 азъ жнв̃. н цр̃ѣ г̃а саваѿфа азъ вндѣх̃ оунма моима. н посланъ б̃и къ
 мнѣ едннъ ѿ̃ серафнмъ. н въ рцѣѣ своен̃ нмѣше жгль жерѣвь. егоже клѣцямн
 въза ѿ̃ ѡларѣ. н прнкосн̃ с̃б̃ снѣ оустноу твою н ѿемлетъ незаконна твоа н
 грѣхы твоа ѡчнстнтъ. н слышах̃ / гл̃а̃ гн̃ь гл̃ащ̃ь кого послаа н̃ кто ндетъ.
 людем[ь] снмъ н рѣтѣ н рѣх̃ се азъ есмь послан ма н рѣ̃ къ мнѣ ндн н рьцн
 людемъ снмъ. слншаще слышнте. н не нмате разоумѣтн. вндащн н ѡзрнте н̃
 не нмате вндѣтн. оудѣвѣлѣ бо ср̃цѣ людеи снх̃. н ѡшнма ташко слышаша. н̃
 ѡчн свои смѣжнш̃. еда кога̃ вчнма оузрѣть. н оушнма оуслышатъ. н ср̃цѣемъ
 разоумѣтъ. н ѡбрат̃т са къ мнѣ н нсцѣла̃ нх̃. н рѣх̃ доколѣ гн̃. н рѣ̃ мн

¹ Датата е отбелязана с буквено означение в полето.

ДОНДЕЖЕ ЗАПОУСТѢЖТЬ ГРАДН• ЯКО НЕ БЫТН ЖИВАЩИМЪ ВЪ НИХЪ• Н ХРАМЫ ЗАНЕ
НЕ БЫТН ЧЛКОМЪ• Н ЗЕМЛѢ ВЪСТАНЕТЬ ПОУСТА Н ПО СИХЪ ОУДАЛЖИТЬ БѢ ЧЛКЫ• Н
ОУМНОЖАТ СЯ ВЪСТАВАШЕН НА ЗЕМЛН•

[W̄] прѣрѣства езекилева чтенн[ε] (1: 1–20)

БЫ ВЪ ТРИДЕСАННОЕ ЛѢТО• ВЪ ЧЕТВЕРТЫИ МЦЬ ВЪ •ѐ• ДНЬ МЦА• Н АЗЪ БѢХЪ ПОСРѢ
ПЛѢНИИХЪ• НА РѢЦѢ ХОВАР'СТѢН• Н СЕ ВЪВРЪЗОША СЯ НБСА• Н ВНАѢХЪ ВНАѢНИ[ε]•
БЖНЕ ВЪ •ѐ• МЦЬ• СЕМОУ• ЛѢТОУ •ѐ• ПЛѢНИЕННЕ ЦРѢ Н ѠАКЫМА• Н БЫ СЛОВО ГНЕ КЪ
ИНЮ (!)² СНОУ ВОЗНИНОУ НЕРЕ[ІА] ВЪ ЗЕМ[Л]Н ХАЛДЕСТѢН• НА РѢЦѢ ХОВАР'СТѢН Н БЫ
НА МНѢ РЖКА ГНѢ• Н ВНАѢХЪ Н СЕ ДХЪ ВЪЗВНГЪ СЯ ГРАДѢШЕ ВЪ СѢВЕРА Н ОБЛАКЪ
ВЕЛНКЪ ВЪ НЕМЪ Н СНИАННЕ ГНЕ ОКРѢТ[Ъ] ЕГО• Н ОГНЬ БАНСТАЖ СЯ[•] Н ПОСРѢ ЕГО
ВНАѢНИ• ЕЛЕКТРА ПОСРѢ ѠГНѢ• Н СНИАННЕ ЕГО ПОСРѢ ЕГО ЯКО ПѢНИ[ε] ЖИВОТ[ε]НЬ
ЧЕТНРЕ• Н СЕ [В]НАѢНИНѢ НХЪ• ПѢБНЕ ЧЛЧКОЕ НА НИХЪ •Д• ЛНЦА ЕДННОМОУ Н •Д•
КРНЛА ЕДННОМОУ• Н СЕ ГОЛѢНИ НХЪ ПРО[С]ТН• Н ПЕРНАТИ НОГЫ НХЪ Н ИСКРН ЯКО ВЪ
МѢДН БЛЫЩАЩА СЯ Н РЖКА ЧЛКА ДОЛОУ ПОДЪ КРНЛН НХЪ• Н ЛНЦА НМЪ Н КРНЛА НХЪ
ПРНДРЪЖАЩЕ СЯ ДРОУГЪ КЪ ДРОУГОУ[•] Н КРНЛА ТѢМЪ ЧЕТНРЕМЪ• НЕ ѠБРАЩАЖ СЯ
ВЪНЕГА ЖЕ ЧОДНТИ // НМЪ КЪЖО ПРОТНВА ЛНЦОУ СВОМОУ НАѢШЕ• Н ПѢБИЕ ЛНЦЪ НХЪ
ЛНЦЕ ЧЛЧЕ Н ЛНЦЕ ЛЬОВО О ДЕСНАЖ ЧЕТНРЕМЪ• Н ЛНЦЕ ТЕЛУЕ О ШОУЖ ЧЕТЫРЕМЪ•
Н ЛНЦЕ ЧРЛЕ ЧЕТНРЕМЪ Н ЛНЦЕ НХЪ Н КРНЛА НХЪ ПРОСТРѢТА ПРѢВЫШЕ ЧЕТНРЕМЪ•
КЪЖО ДВА СЪПРАЖЕНА ДРВГЪ КЪ ДРВГОУ• Н ДВѢМА ПОКРНВААХА ТѢЛЕСЬ СВОИХЪ Н
КЪЖО ПРОТНВЖ ЛНЦОУ СВОМОУ НАѢХЖ[•] Н ПОСРѢ ЖИВОТНЫИ ВНАѢНИ• ЯКО АГЛНЕ
ѠГНЬНО ГОРАЩ[ε]• ЯКО ВНАѢНИНѢ СВѢЦЬ ОБРАЩАЖЩЕ СЯ ПОСРѢ ЖИВОТНЫИ Н
БАНСТАННЕ ѠГНѢ НСХОЖАШЕ ЯКО МЛЫННА Н ЖИВОТНАА ТЕЧАХА Н ПРѢКЛАНѢАХА СЯ
ЯКО ВНАѢНИНѢ ВЕЗЕКОВО [Н] ВНАѢХЪ Н СЕ КОЛО НА ЗЕМН ПРНДРЪЖАЖ СЯ ЖИВОТНЫИ
ЧЕТЫРЕХЪ[•] Н ВНАѢНИНѢ КОЛЕСЬ Н ТВОРЕННЕ НХЪ• ЯКО ВНАѢНИНѢ ФАРСНѢСКО[•] Н
ПѢБИЕ ВЪ ЧЕТЫРЕХЪ[•] Н ВНАѢНИНѢ НХЪ БѢШЕ ЯКО ЖЕ КОЛО ВЪ КОЛЕСН НА Д ЧАСТИ
НХЪ[•] Н НАѢХЖ Н НЕ ОБРАЩААХА СЯ ВЪНЕГА ЧОДНТИ НМЪ НИ ПЛЕЩА НМЪ Н
ВЪЗВНЖЕННЕ НХЪ[•] Н ВНАѢХЪ Н ПЛЕЩА НХЪ ПЛЫНА ОУЕСЬ[•] ѠКРѢТЬ ЧЕТНРЕМЪ Н ЕГА
ЧОДНТИ ЖИВОТНЫИМЪ ХОЖАХА Н КОЛЕСА ПРНДРЪЖАЩЕ СЯ НХЪ• Н ВЪНЕГА ВЪЗВНЗАТИ
СА ЖИВОТНЫИМЪ ВЪ ЗЕМЛѢ ВЪЗВНЗАЖ СЯ Н КОЛЕСА НАДЕЖЕ АЩЕ ѠБЛАКЪ [В]ѢШЕ• ТОУ
Н ДХЪ ГРАДѢШЕ[•] Н ХОЖААЖ ЖИВОТНАА КОЛЕСА• Н ВЪЗВНЗАХА СЯ С НИМН• ЗАНЕ
ДХЪ БѢ ЖИВОТЕНЬ ВЪ КОЛЕСЕХЪ•

² В переписи в Драг къ езекилю.

[W̃] прѣрѣтѣ [ε]зекнлева • [υ]тєнн[ε•] (1: 21–28)

[B]ьнеѣа ходити животнымъ • хождѣхъ и колеса • вьнеѣа стоѣти нѣмъ стоѣхъ •
и ѣа възвѣзати сѣ нѣмъ w̃ зємла възвѣзѣхъ сѣ с нѣмъ и колеса занє дѣхъ бѣ
животенъ въ колесехъ • и пѣвнє надъ г[л]авамн животнымн • ꙗко и тврѣдъ[•]
ꙗко вндѣннє / крнстѣвн страшны прострѣтѣ врѣху н[а] крнлѣхъ нхъ и долоу
подъ тврѣднѣ крнла нхъ прострѣта прнпернѣ дроу[г]ь къ дроу[г]ѣ комѣждо двѣ
оубо съпраженѣн • и покрнвѣщнхъ тѣлєса ѣ и слышахъ глѣ нхъ ꙗко глѣ водъ
много и ꙗко глѣ бѣ садѣданкєна[•] и ѣгѣ ходити нѣмъ глѣ словєсн нх[б] ꙗко
глѣ плькѣ[•] и ѣгѣ стоѣти нѣмъ • поучвѣхъ крнла нхъ прѣвѣше тврѣдн ꙗже
бѣ надъ главоѣ нхъ [ѣк] вндѣннє каменє самѣфнрѣ • и пѣвнє прѣстола н[а]
нѣмъ[•] и н[а] пѣвнє прѣстола • пѣвнє ꙗко вндѣннє члѣ прѣвѣше и вндѣхъ ꙗко
Ѡбразъ ѣлектрѣ • ꙗко в[н]дѣннє ѡгнѣ посѣтѣ ѣго Ѡкрѣтѣ w̃ вндѣннѣ чрѣсл[а] и
до врѣха[•] и w̃ вндѣннѣ чрѣслѣ и до ннзюу вндѣх[б] вндѣннє ѡгнѣ и снѣннє
ѣго Ѡкрѣтѣ ѣго • ꙗко вндѣннє дѣгѣ[•] ѣгѣ бѣдѣтѣ на ѡблацѣхъ[•] въ днѣ джѣ
такѣ и стоѣннє снѣннє свѣта Ѡкрѣтѣ[•] сѣ в[н]дѣннє пѣвнѣ славн гнѣ

[N]а ст̄ [в]ь ѡ ст̄мѣ [г]лѣ³

[P]ѣоучѣтѣ сѣ с намн всѣ архгѣльскаѣ чннѣнаучѣннѣ прѣстѣтелѣ бо вашѣ а нѣшъ
застѣпнѣнкѣ велнкѣ мнхѣнѣ архгѣль • въ днѣшнн [б]о днѣ въ чтѣнѣн с[в]ѣен
црѣквн прѣславннѣ ѣвлѣѣ сѣ • и всѣ нн ѡсѣцѣтѣ • тѣмъ пощѣ възпнѣмъ •
покрн нѣ кровомъ кр[н]лоу твоєю велнкѣ мнхѣнѣ архгѣлє

[K]ѣ • [г]лѣ [дѣ•]⁴

[П]ѣ • ѣ • [и]рѣм̄ ѡврѣзъ уста моѣ напльнат сѣ дѣом

[B]ѣтѣвннн свѣтлѣмн • Ѡблнстѣемъ всѣгѣ оумъ мон ѡзарн вѣспѣватн тѣ
архнстрѣтнжѣ вѣшнхъ вѣннѣствн[•] и ѣ вѣтѣмъ оутѣврѣженнє[•] прнтѣкащнмъ
къ тѣѣ :~

[O]умъ прѣвѣзѣнаучѣлнн прѣмнрннмъ чннѣм[б] // чннѣнаучѣлннѣ тѣ показѣ[•]
прѣславнѣ архнстрѣтнжѣ[•] свѣтѣ сѣцннмъ въ тѣмъ бѣтѣвнѣе ѡкрашеннє црѣквѣ • ѣго

[O]умъ стѣрѣнннѣствѣѣ • нѣннмъ дѣомъ и ннжннмъ [п]рѣблѣженѣ мнхѣнѣ
дарѣва сѣ ѡгрѣженнє дѣрѣжава [•]рѣжнє • вѣр[г]ѣ закалаѣ и посѣкала

³ Вероятно гласовѣтє сѣ изписанн в червєно и затѣва нє сѣ вѣждѣт на мн-
крофнлѣма.

⁴ Гласѣт нє сѣ вѣждѣ.

[Д]вѣе прѣпѣта [д]ггломь блголѣпне• н ѹлкомь помощница ты мн по[м]оу
вльнѣемоу• вѣрѣ грѣховѣноѣ прнсно рѣемоу [...] стражѣцю

[П]ѣ г ірѣ [Н]е мѣдростнѣ нн сллоѣ [нн] бгѣтствомь хвалнмь са нѣ твоа
оуѣѣ трннн[...]ноа мѣдрѣа хѣ іако нѣ стѣ паѣ теѣѣ [гн]

[Снл]оѣ бжнѣѣ воѣвода снн• аггломь прѣхвалне [пр]ѣходншн вса зема н на ѡ
лють нзымаешн [пр]нзываашнхѣ нма твоѣ [бж]твнне

[Анг]лы поставнлѣ есн храннтелѣ ѹлкомь іако [м]лѣдь н слоугы показалѣ есн хѣ
спѣнню• тво[н] [оу]годнннкѣ:⁵

[Іа]ко бнн проповѣдннкѣ [н] застапннкѣ вѣрннмь [не]ѣпостнд[е]нѣ
завлажѣшнмь [на]ставннкѣ н казателѣ бѣ бнн архнстратн[же] бгѣвндне

[Н]же невѣществнѣ оумы съста[в]нвѣ хотѣннемь въ веществнѣмь твоємь
ѹр[ѣвѣ] вселн са волеѣ прѣнепороуѣаа

[Сѣ г]лѣ дѣ

[Бес]пальнѣ слоугѣ архнстратнже прѣ бѣмь прѣ[д]встоѣ н ѡтадоу свѣтомь
облнстаемь про[свѣ]тн н свѣтн вѣроѣ пожцнхѣ та н всѣкого [нз]бавн вражннѣ
мѣнтельства н мнрнѣѣ [жнз]нѣ [цр]ю нспросн н всѣмь коіцеємь

[пѣ] дѣ ірѣ [Сѣ]ден въ славѣ на прѣстолѣ бжт[в]нѣ [на облацѣ ...]

[Оумь] прѣвѣн съставнвѣ н б[ж]твннѣ [оумь] хотѣннемѣ наѹлнѣка посрѣ
снхѣ мнханла / съдѣлалѣ есн прѣбгѣтнмн прнѹаствн просѣѣцаемь н разоумѣнн
бгѣнаѹлннмь свѣтомь облнстаема

[П]окрнваетѣ агглы добродѣтелѣ• твоіа бесмртне н земнѣѣ нспльнн конѣѣ•
твоѣго прѣславнаго безнаѹлнне[•] бжтвннаго хваленнѣа н с тѣмн тн выпнемь
слава снаѣ твоѣн гн :-⁶

⁵ Тропарѣт е интерполиран. Принадлежи към канона Вьсн възпнмѣ люднѣ.

⁶ Тропарѣт е интерполиран от канона на Йоан Дамаскнн Вьсн възпнмѣ люднѣ.

[В]ѣлнѹаѣмъ вѣсѣхъ творца же н г҃а • за мѣрднѣ даровавшаго намъ • съхраненне
вѣнѣ н стѣнѣ недвнжнмѣ н ѡграженне мнѣханла свѣтлозарнаго архнстратнга :-

[Р]азоумно твоемоу дѣце рожѣствѣ прѣславнѡмъ наоучаетъ древле • свѣенногльннкъ
дѣхомъ го[рѣ] Осѣнена та вндѣ яснѡ ѡ тебѣ ст҃нн прнде выпльтнѣ сѣ:

[П]ѣ ѣ имъ [Н]ечестнѣн не ѡзрачьт славн твоа хѣ • нѣ мн тебѣ едннѡчлуды ѡче
заренне славн тн выдѣще ѡ ношн оутрѣноуаще вѣсп[ѣ]ваемъ та мѣрде •

[Н]вн са воевода дрѣвнѣмѣ нзлѣю повѣленнѣмъ • еже ѡ нѣакова земнѣмъ нѣвльшаго
са дѣбѣльствомъ плѣтн • мнѣханле вѣспльт[нн]мъ аггломъ архнстратнже

[О]украшн са бл҃гтна бжтвѣнна цркви твоа вы⁷ на бо прнходѣще • нцѣленнѣ
павннѣ • снѣ показаль есн • прѣ[в]н [аггле] н стѣтемъ оунищенне

[Т]ы • непрѣклоненнѣн на горшеѣ • нже къ тебѣ прнѣлнженнѣмъ хѣ тв[о]а съхраннль
есн слоугы нстоуѣннѣкъ сан бл҃гымъ н вѣлжаешн дѣнно тебѣ слоужѣщнхъ :⁸

[Р]азвмнѣ та аггль показа бѣ прѣвѣшьша [вѣ]шѣ въ твоѣ жтробѣ прѣѣтѣа н
прѣнепороунаѣ • егоже мѣн вѣсега оуцѣдрнтн поѣщѣа та

[П]ѣ ѣ имъ [Б]жтвѣно н вѣсеѣтно сътворѣащ[ѣ] //

[Р]адоуѣт са вѣрнѣхъ множтво хвалаще та н славнтъ вѣсѣннѣнаго слова •
събравшаго земнѣхъ агглы • мнѣханле своеѣ бл҃гостнѣ:

[В]оѣвода ѣвн сѣ нзлѣ • н сѣа слышаль есн • н бжтвѣнна повѣлѣннѣа дарѣѣ
архнстратнже н врагы оубыль есн • н до конца тѣхъ погоруыль есн :

[Н]ко вндѣ та нсоѣсь навгннѣ • поклонъ са вѣпрашаашѣ ѣестнаго твоѣго н сладо
(!) нмене • наѣалннѣе аггломъ • выпнѣмъ съ страхомъ одрѣжнмн

ѣ [Б]лаженнн людѣ • прнсно та бл҃жаще бл҃женаа • бѣ бл҃женаго подоѣжшн •
ѣлкомъ мѣтнѣна н незрѣннмъ съеднненнѣмъ оѣвѣшаго •

⁷ Драг – в, Син 25 – вѣ.

⁸ Тропарѣт е интерполиран от канона Вѣсн вѣспонмѣ люднѣ.

[К]ѡ̄ • [Г]л̄а̄ • в̄ • [А]рхнстратнже б̄нн слоуго • б̄нѣ славы аггломь наставннѹе • ежеіе намь на польза • 8 того просн мнрѣ н велнѣ млтѣ бесплѣтннмь архнстратнже •

[Н]кѡ̄ • [Р]ѣ ѹлколюбѹе въ пнсахъ сн • мноѣтво радоватн сѧ аггль Ѡ • ѹлцѣ едннмь каащнм • сѧ • бесъмртне тѣмь н мы въ безаконнхъ безыгрѣшне • еднне срьдѹевѣдѹе тебѣ млнтн всѣгда дрѣздемь • ѹако млрдѣ оущедрнтн н послатн недостоіннмь змнленемь вл̄ко • подаѣ намь прощенне • за всѧ во ны мншн сѧ • бесплѣтннмь архнстратнже •

[П]ѣ̄ з̄ ѣр̄м̄ [Н]збавн всѣхъ всеснлне [•] посрѣ̄ пламене вѣровавшѣ • съшедь прохладн • н наоуѹн пѣватн всѣ дѣ̄ •

[С]ьмотрнвъ даннѣ • вндѣ та стоѣща блжене н разоумѣ • на ховарстѣн еже вндѣ вндѣнне • гаврнле мльнне Ѡбразне нже раоуѹн сѧ дѣцн свѣтло възпн •

[А]ггльскнѣ нѣвннкы бгѡвндѣнн свѣтоноснн мнхана гаврнла ншего блга оутѣшнтелѣ н застѣпннка н храннтелѣ похвалнмь вѣроѣ веле [г̄лно] /

[К]расень н прѣблголъпень бгѡвндѣнъ сѧн ѹннонаѹалныкѣ слоугамь бесплѣтанымь • дхѡмь бы мнханле свѣтозарень • с нмн же 8во за вѣсѣхъ на млн сѧ

[О]ѹма велнкаго н въ нстннѣ слово прнсносѣщно двц [ѣ] въ тебѣ нензрѣннѡ н страшнѡ всѣлша сѧ вндѣвъ възпн • гаврнгъ (!) архгль р̄доуѹн сѧ прѣстоле вышнѣго блв [ѣ]ннѧ

[П]ѣ̄ н̄ ѣр̄м̄ [О]трокы прѣѹтнѣ въ пѣцн роѣбст̄

[Р]азоумныхъ н бесплѣтныхъ ѹннонаѹалныкѣ мѣвннкы ѹлкомь с̄пнын [•] б̄нѧ слоуга бжтѣвнн мнханле показа сѧ поѣ непрѣстано • всѣ дѣла гнѣ

[С]вѣтнл'н [ы]ка два всѣсвѣтлаа мнханле н гаврнле архнстратнга прѣсвѣтлаго бжтѣа [н] [с]вѣтлостьмн тварь озарѣета н лютаѧ мьгла ѡгоннта •

[Д]ко добрнн правнтеле архглы на прнстаннще бн [ѧ] хотеннѧ дшѧ моеѣ корабь спсѣте боуреѣ грѣховнѣ влнѣащѣ сѧ н страѣщѣ

[Н]ЕВѢСТНТЕЛЬ БНН АРХГЛЪ. ПРѢСТА ВЪЗГЛАСИ ТЕБѢ РДОУН СА. НЕВѢСТО БННЪ
ВЪЗНЕВѢСТНАА АГГЛОМЪ СЛАВО И УЛКОМЪ СПЕННЕ И ОГРАЖЕННЕ.

[П]Ѣ • Ф [I]РМЪ КЕУГА ВВО НЕДАГОМЪ ВСЛОУШАНИА КЛАТВА СЕБѢ ОБРѢ[ЛА] ІЕ ТЫ Ж[Е]
ДВО БЦЕ ПРОЗЛБЕННЕМЪ ЖИТНА СИ ВЪСЪМЪ МНРОУ БЛВЕННЕ ПРОЦВѢТЕ. ТѢМЪ ТА ВЪСИ
ІАКО БЦѢ ВЕЛНУ ∴

Се БГОЛѢПНЕ АРХГЛЕ ТВОЕГО БЖТВЪНАГО ДОМА БЛСТАѢ СА СВѢТОЗАР'НЫМЪ ТИ
ПРИШЕСТВЕНЕ[МЪ] ЮДЕСЪ ЛОУЧА НСПОУЩАЕТЪ И ТМА НЕДА[АГЪ] ВВОЖДОУ ВЪГОННТЕ
БЖТВЪНОА БАГТНѢ

[И]АКО СЪПРЖГА КРАСНА И БГОЛѢП'НА СЖЩА ВЛУНЕ ПОВѢЛЕННЕМЪ ЗЕМНИМЪ СЛОУЖИТА
АРХГЛА ВЪ ЛЮТЬ НЗНАЩА И ВЪСЪМЪ ПРОСВѢЩЕННЕ ПОСЛАДЕТА СПНО[Е] БЖТВЪННМЪ
ДХОМЪ. //

[Д]НЕ РДОУАТ СА С НАМИ БЕЗПЛЪТНЫ БЖТВЪНИ ОУМН. ВСПѢВАЕМА ВНАЩЕ ВЪ ВСѢХЪ
СНАВЪ ВЕЛКАГО И СВѢТЛАГО АРХИСТРАТИГА. НА НЪ ЖЕ ПРОСВѢЩЕННЕ НСП[Р]ОСАЩА И
ПРЪГРѢШЕННЕМЪ НЗБАВЛЕННА ∴

[Г]ЛАСОМЪ АГГЛА ГАВРНАА. ЗАУЛА ЕСИ БНЕ СЛОВО ПРЪНЕПОРОУНАА СЛОВОМЪ ВШИНѢА
ВОННЪСТВА СЪТВОРАЩАГО И СЛОВО ДАРОУАЩА ПѢТИ ПАУЕ СЛОВА И СЪМНСЛА ТОГО СТЪОЕ
СЪХОЖЕННЕ.

СВѢ ІАКО ЗАБРАЛО И ПОМОЩНИКА УЛУЪСКОМЪ РОДОУ И ВОЕВОДА ВГОДНА АРХИСТРАТИЖЕ
СЛАВЫ ПОКАЗА ТА ТВОРЕЦЪ БЪ. СЛОВОѢ ТА ПОУТЕ НЕИРѢЕИНОА ПРОВЪЗГЛАШАЩА
НЕПРѢСТАНО ТРѢСТАѢ И БЖВЪНАѢ ПѢ.

[Н]А СЪ. [В]Ъ Ѡ И СЪМЪ [Г]ЛА Е [Н]ДЕЖЕ ОСНИАЕТЪ БЛГТЬ ∴

[Н]А ЛН [П]РЪ [Г]ЛА Д [Т]ВОРАИ АГГЛЫ ДХ [С] [В]ЛВН ДШЕ МОА [А]ПЛЬ [Н]ЦИ [Н]
А РЪ [А]ЛЛУ [В]ЛВНТЕ ГА ВЪСИ АГГЛН. [Е]УЕ НЕВНО [П]РЪ [Х]ВААНТЕ ГА ВЪСИ АГГЛЫ.

64a–67b

// ВЪ · Н · СЪБОРЪ · АРХАНГГЕЛОМЪ :-

мнхана́ла и гаврїна́ла · на гн̄ възвѣ · ѿ с̄ ѣ · ∴ и поемь ст҃ры гла · а́

Аггелъскыи ти въз мнрѣ пражноуемъ · иже на прѣстолѣ славии боу съдѣшомоу ·
пѣнь възпнемъ, стѣ еси ѿче нбныи · и сѣприсносѣщное слово стѣ еси · и дхъ
прѣстыи :-

Бесплатныимъ прѣвы сын · съ дръзновеннемъ многымъ · ꙗко слоужителя
бжествнаго свѣтозаренна · спн на мнхане архїстратнже · молебнѣ ѹтѣшнх ·
та · и бл҃гочыстно поѣшнхъ · спаса хрїстаа :- :-

Бесплатныимъ прѣвыи си · съ дръзновеннемъ мн(в)гомъ · прѣдъстоѣ страшномоу
прѣстолау гноу самовндѣе нежрениимъ · спн насъ гаврїнае архїстратнже · сѣщѣ
въ напастн и бѣды нскоушеннї · прнвѣгаѣщѣ въ кровѣ твои :-

Кръста прѣволшаа лноквѣ нбныи · о · мнхане англомъ всѣмъ · архнстратнже
бжествнаго вндѣннѣ · ѿ · гаврїнае слоуго архгеле · непрнстѣпнѣ трѣц · ѿ
напастн и бѣды на нзбавнтаа :-

Үнноауалннкъ · вышннхъ снлъ · мнхань старѣ(и), бжествнымъ үнномъ ·
дне на къ трѣжеству събра · иже всеѣа с намн хода · и съхранѣт всѣ · ѿ
всѣкоѣ напастн днѣволжскыи · прндѣте оубо пражнолюбѣзннї хрїстолюбѣцн ·
цвѣты / добродѣтели поженше · үнстыи оумы · и свѣстнѣ бл҃гостоѣанно ·
арханггальскынъ съборъ поучѣмъ · тыи бо неѿстапно бѣи прѣдъстоѣт · и
трѣстѣт пѣ възпѣваѣ млнт' са сптн са дшамъ ншнм' :-

Сла · и ннѣ · б · на стн ст҃ры аггломъ · гла · б · :-

Невѣществу сѣщество разумныихъ снлъ старѣншннствоуѣща · и
трѣсльнеуѣнѣт славѣ, лоучѣи свѣтъ даѣще вселенѣи · архнстратнн
непрѣстаннныимъ гласомъ · трѣстѣт пѣнь вснааѣще · тѣмъ млнтѣ сптн дшѣ
ншѣ :-

с̄ [...]

Невѣществунаго прѣстола ѿвходѣще разумна съществу бжїи бесплатнн ·
трѣстѣт пѣ къ строителю боу · пламеннымъ оустыи възпѣваѣте стыи бѣ · оцѣ
безнауалень · стыи весьмр'тныи еднносѣщныи дхъ · иже съ ѿцѣмъ славнмъ :-

Съ лѣнѣ (!) господа вса снан єго :~

Бесплѣт'нымн оустнаимн н разоумнимн Оумѣ, ан'гльстн уннове. непрѣстаннѣжъ
приносать. твоєму непрѣстѣп'ному бжествоу гн. н оумн ѳістн н слоугы н
славы твоєѣ хвалѣт' та гн. съ нмнже мнханлз бесплѣт'ны. н прѣдѣстатель
вышнѣмь сламь. ар'хїстратнгъ аггломъ. прнде намь днѣ. н прнтель¹ бы.
н пѣннѣ пѣннѣмъ повелѣваѣ намь въспѣватн. непрѣстѣпнѣн славъ твоєн
члкомлюбче. да млѣт' са непрѣстанно ѡ дшѣ :~

слава. н нѣтъ. гла .ѣ.

Сърадоунѣ са съ намн въсѣ аггельскаѣ.

н .ѣ. днѣ. мѣа. сѣ. писано :~ //

На оу. ка. гла .ѣ. пѣ .ѣ. їрмо.

Вързѣ. оуста моѣ напльнѣт' са. дѣомъ. слово ѡрнгнѣ црїцн мтрн. нѣвлѣжъ са
свѣт'лолкѣствоуѣ н въспоѣ раоує са єѣ чюдєса :~

Бжеств'нымн свѣт'лост'мн. ѡблнстаємъ всѣга. оумно² Озарн въспѣватн та.
ар'хїстратнже вышннѣ воінѣ. Озарн въспѣватн та (!)³. н въсѣмь оутврьженне
прнтекаѣщнмь тебѣ :~

Оумъ прѣвезначллы. прѣмнр'ннѣмь. унноначл'ннка та показа. прѣслав'не
ар'хїстратнже. н свѣтъ сѣще въ т'мѣ. н бжеств'ноє оукрашеннѣ црїквн єго :~

Оумъ старѣншннѣствоуѣ нѣннѣмь дѣомъ. н ннннмь прѣвлѣжене. мнханлє
дарова са. ѡграженне. дарьжава (!) н ѡрѣжене. врагын закалаѣ спосѣкаѣ :~

Ѣ Двѣце прѣпѣтаѣ. ан'гломъ блголѣпне. н члкомъ помощннцє ты. мн помогн
влзѣвѣмоу боурѣжъ грѣховноѣ. прнсно порѣвлемоу⁴ н страѣжцоу :~

¹ НБКМ 523 – състол'ннкъ, НБКМ 122 – прнрнѣ, НБКМ 897 – прнрннкъ, НБКМ 287 – прнрннкъ.

² Драг – оумь мон, Ф.п.І.72 – оумь мон.

³ Озарн въспѣватн та є повторено от преписвача.

⁴ Драг и Ф.п.І.72 – рѣвемоу.

пѣ̄ • г̄ • їр̄м̄ •

Не мѣдростнѣ̄ нн снлоѣ̄ нн бгѣтьствомъ хвалнм' сѧ • нѣ̄ • твоє̄ѣ̄ ѡѣ̄ѣ̄ състав'ноѣ̄
мѣдростнѣ̄ бжнѣ̄ѣ̄ • нѣ̄ стѧа :~

Снлоѣ̄ бжнѣ̄ѣ̄ • воєвода агломъ прѣхвал'не • прѣходншн всѣ̄ѣ̄ землѣ̄ • н̄ на̄ люты̄
нзымаешн • прнзываѣ̄щнхъ нма̄ твоє̄ • божествное :~

Ѥко бжн проповѣд'ннкъ • ѧко застѣп'ннкъ вър'нынмъ непостыдѣнь •
заблѣж'шннмъ наставннкъ • н̄ казателъ бы̄ бжнн̄ ар'хнстратнже бгѡвнд'не :~

Бжѣствнаго сннаннѧ • прѣѡчнствованое зрѣцало бы̄ • ѧвлѣннѧ ѡбст'наго • стго
дѣ̄ха свѣтло прннмаѣ̄ • мнха̄нле прьвын̄ агглѣ̄ достоѡд'не :~ /

Ѣ̄ Нже невестествонадо свѣта • н[ев]еществов'ныѣ̄ оумн̄ • съставнвъ хотѣннѣмъ •
въ ве[щес]твнѣмъ твоѣмъ • ѡрѣвѣ̄ вселн сѧ волеѣ̄ прѣнепороуна̄ • плътнѣ̄
внднм(ь) невндымн̄ :~

сѣ̄ • гла̄ • д̄ •

Бесплът'нынхъ слоугъ ар'хнстратнже прѣдъ бгомъ прѣдъстоѣ̄ • н̄ ѡтѣдоу
свѣтомъ ѡблнстаѣмъ • просвѣтн̄ н̄ ѡсты̄ въроѣ̄ поѣ̄щнѣ̄ тѧ • н̄ всѣ̄кого нзбавн
вражнѧ мѣ̄ѡеннѧ • н̄ мнр'нѣ̄ѣ̄ жнз'нь • цр̄ю̄ н̄спросн всѣ̄ѣ̄мъ кон'цѣмъ :~

пѣ̄ • д̄ • їр̄м̄о̄ :

Сѣ̄н̄ въ славѣ̄ на прѣстоле̄ бжѣствнѣ̄ • на ѡблацѣ̄ легцѣ̄ прннде̄ :~

Оумъ прьвын̄ • съставнвъ бжѣств'ныѣ̄ оумн̄ хотѣннѣмъ • наѡл'ннка прѣдн
сннхъ (!)⁵ мнханаа съдѣлаа ѣ̄ • прѣбогат'нымн прнѡастннн̄ н̄ просвѣщѣ̄м̄, н̄
разоум'ннн̄ бгѡнаѡл'нннн (...)⁶ ѡблнстаѣма̄ :~

Пѣ̄нь стѣ̄ѣ̄ съ прѣстола̄ • н̄ наѡл'ннымн снамн̄ н̄ власт'мн̄ съ сѣ̄ен'нымн
гѣ̄ствн̄н̄ • въз'глашаешн трѣ̄цн прѣхвал'не мнха̄нле • спѣ̄ѣ̄ на̄ поѣ̄щнм' тѧ :~

⁵ Драг – посрѣ̄ сн̄, Ф.п.І.72 – посрѣ̄ снхъ.

⁶ Изпущнато словосѣ̄четанне. В Драг и в Ф.п.І.72 бгѡнаѡл'нннмъ свѣтомъ.

Велнчѣмь встѣхъ творѣца же ѿ г҃а • за мѣрѣнѣ даровавшаго намъ • съхраненіе
веле • и стѣнѣ недвнжнмѣ и ѡгражденне • мнхана свѣтозарнаго архістратнга
:~

Разоумно твоёмоемоу (!) творѣцу дѣнѣ • рождѣствоу ти прѣславномоу • наоучѣтъ
древле • сѣенногланнкѣ дѣомъ горѣ ѡсѣненѣмѣ та видѣ ясно • ѡ тебѣ бо стѣн
бѣ прнде въплщаѣ са:~

пѣ • ѣ • ірмѡ :~

Нечѣстнн не оучратъ • славы твоѣ х҃е • нѣ • мы тебе єдиноуаде ѡчѣ зареніе • ѡ
ношн оутрѣноуѣще пѣваемъ та мѣрѣде :~ //

Идн са воєвода древнемоу нсраілю • повелѣннѣмъ ѿже ѡ ѿнакова • земнын
[іав]льшаго са • дѣбелствомъ плѣтн • мнхане бесплѣтне ан҃гломъ • архістратнге
:~

Невеществнынмн свѣтлостмн • прнснооублжаемъ • прнчѣстнѣмъ б҃гоуалл-
нынмъ • ѿ намъ блнѣцаннѣ свѣтодаталноѣ подаѣшн прѣвын ан҃гле • прѣславно
сднвлѣемъ :~

Оукраснн са бл҃гтнѣ • бжествнаа цр҃квн твоа • въ на бо прнходѣ • нѣчленнн
пжуннѣ • снѣ показалъ єсн • мнхане прѣвын ан҃гле • ѿ страстемъ ѡнценне :~

Ѣ Разоумны та ан҃глѣ показа б҃гъ прѣвышышѣ • въшедѣ въ твоѣ жѣтробѣ •
прѣчнстѣмѣ ѿ прѣнепороучнѣ • єго же млн всѣга • оѣцѣдѣрѣтн пощѣѣмѣ та :~

пѣ • с • ірмѡ :~

Взъпнлъ проѡбразоуѣ • погребенне трѣднѣвноѣ • пррѣкы ѡнна • въ кнтѣ боу мѣа •
нс тла спн м҃ ісе цр҃ю снаѣ :~

Радоуѣт са вѣрнын множество • хвалаще та • ѿ славнтъ всевнннаго слова • ѿ
сѣбравшаа земнын ан҃глы • мнхане своѣ бл҃гостнѣ :~

Воєвода іавл са • іслѣ спасл єсн • ѿ бжествнаа повеленнн • дароуѣ архістратнге •
ѿ врагы оубылъ єсн • ѿ до конца тѣхъ оубнлъ єснн :~

Иако видѣ "исъ навгннннъ • поклонн сѧ въпрашааше • уст'наго н слав'наго имене
твоего науч'ннчѧ анг'ломъ • говѣннѣмъ н съ страхомъ • ѿдръжнмъ :-

Ѣ Блаженн людне • прнсноблжеце • блжена • бѧ блженаго порождшн • улкы млтнвъ •
нензрѣнныимъ съднненнѣмъ • ѡбожшѧго :-

кѡ • глѧ • вѣ • і нкѡ • пн • наза • мца • сѣ • ѡ днѣ :- /

пѣ • з • їрмо •

Спн въ ѡгннн ѡврадѣмьскыѧ дѣтн • хал'деѧ оубнвѣ ѡже бес прав'дын праведн[...]
славѣше блнѣ бѣ :-

Смотрнвѣ даннѣ видѧ тѧ • стоѧща блженѣ • н оуразумѣѧщадего • на
ховар'ствѣ же видѣннѣ • гаурннлѣ мльннѣѡбразнѣе • нже рѡуѧ сѧ дѣцн
свѣтельство възпнвѣ, ѡцѣмъ бѣ есн блнѣ :-

Анг'льскыѧ настав'ннкы • бгѡвдннн свѣтоносныѧ • мнханѧ н гаврннѧ • наша
блѧѧ оутѣшнтелѣ • застѧпннка н храннтелѣ • похвалнѣ вѣроѧ велѣглѧно :-

Красенъ н прѣблѡгѡлѣпенъ • н бгѡвдѣнъ сн н ыннонауч'ннкъ слоугамъ
бесплт'ннмъ дѡмъ бѣ мнханѣ свѣтозар'нѣ • съ нн(мн)же оубо ѡ всѣхъ на
помлн сѧ :-

Ѣ Оума велнкаѧго въ нстннѧ • слово прнсносѧщее дѣнце • въ тебѣ нензрѣннѡ
н страшно • всел'ша сѧ видѣ, възѧпн • гаврнѣ ѡр'хгль • рѡуѧ сѧ прѣстоле
выш'нѣго блѡсловеннѧ :-

пѣ • н • їрмо :-

Нз'бавнтелю • всѣхъ всеснлѣе • посрѣ пламене неблѡгѡчествовашѧ • съше
прохладнѣ есн • н научн пѣватн • бл :-

Разумныѧ н бесплтныѧ ыннонауч'ннк[ъ • мо]лѣв'ннкъ ыннонауч'ннкъ улѡкомъ
спѣннн • н бжнн слоуга бжествннымъ • мнханѣ показа сѧ • поѧ непрѣстаннѡ
всѣ дѣла гѧ понте н прѣвзноснте :-

Свѣтна'ннка дѣва всесвѣт'лаа • мнѣхале н гаврннле архістратнже • прѣсвѣт'лаго бжѣства • н свѣт'лост'мн тварь ѿзарѣта • н лютѣѣ тѣмѣ • ѿгоннтаа :~

Идо добри правнела • англн (!) архангелн (!) • на прнстаннцѣ бжїа хотѣннїа • дшѣ моѣ коравлѣ спете • // боурѣѣ грѣхов'ноѣ • влнѣѣщѣ са н стражѣщѣ са :~

Невѣстнт[ел]ъ бжѣств'н[ы]н архангелъ • прѣдѣстаа (!) възгласн те рѣоуні са • невѣсто бжнїа неневѣст'наа • англѣомъ слово⁷, н улѣомъ спеннѣ н ѿграженнѣ :~

пѣ • ѣ • їрмѣ :~

Ѣва оубо недѣгомъ ѡслоушанїа • клатѣѣ вселла те, ты • же дѣво бцѣ прозавеннѣмъ прнжнтнїа твоѣго • мрѣвн блвенїе процѣвла есн • тѣм' та велнчѣѣмъ :~

Се • блголѣпнѣ архангелѣ • твоѣго бжѣств'нааго домоу банстаѣ са • свѣтозар'ннїмъ ты прншествнѣмъ • ѡдѣсѣ лючѣ • нспоуцаѣтѣ • н тѣмѣ • недѣгѣ ѡбоѣдоу ѿгоннтѣ • бжѣств'ноѣ блгтнѣ :~

Идо сѣпрѣга краснаа • н блголѣп'наа сѣца • влчнѣмъ повелѣннѣмъ • зем'ннѣмъ слоужнта архангела • ѡ лючѣ нзымаѣца • вѣѣмъ просвѣщенїе послаѣца • спное бѣств'ннѣмъ дѣомъ :~

Днѣ съ намн рѣоужт' са • бесплѣт'ннн бжѣств'ны оумн • вѣспѣвѣма ѡ вѣсѣхъ • сннхъ велкааго, н свѣт'лаго архнстратнга • нам'же просвѣщенїе нспросѣцаа • н прѣгрѣшеннѣмъ нзбавленнѣ :~

Бжѣств'наа дѣоїца • н свѣтозар'наа архангела • мнѣхале всесѣст'ннн • н гаврннле прѣслав'ннн • грѣховннѣ вннн • н мѣеннїа вѣунааго нзбавнтѣ :~

Ѣ Глѣмъ ангела гѣрннла • зачѣла есн бжнѣ слово • прѣнепороу'наа • словомъ вѣшнѣѣ воїнства сѣтѣор'шаго • н слово дароужцаа пѣтн паѣе слова н разоума • того свѣтоѣ сѣхоженїе :~

⁷ В грѣцкїя текст дѣѣа. Драг, Ф.п.І.72 – слово.

свѣ̃.

Ико забрало н помощ'ника. члѣьскооу рѣдоу. н воєводѣ оугоѣна
 архістратнже славы. показа та. / твор'ьць бѣ. славѣ та поута нензрѣнноѣ.
 провзгласяѣца непрѣстанно. трѣстѣн бжеств'нѣ побѣдѣѣ пѣнь :-

на хвѣ̃ [...] •ѣ̃. стрѣ̃. гла̃ •д̃ :-

Трѣслзвечнаго бжества. прѣстатель свѣт'лы. мнхаіле іавлень архістрагь. съ
 выш'нмн сламн възпнѣшн весела са. стѣ еси оуѣ, сто събезначал'ноѣ слов̃.
 стѣн съпрсносѣщень дх̃. ѣднна слава н цр'тво. ѣднно іѣство. ѣднно бжество
 н слаа :-

дрѣ̃.

Вндѣніѣ твоѣ ѡгн'ноѣ: г̃. творѣ. ан'глы н своѣ дх̃ы. д̃. земны рѣоуѣца са
 спеніѣ г̃: н н̃. наѣ̃. вѣ̃. мѣ̃. сѣ̃. ѣ̃ днз̃.

сла̃. гла̃ •ѣ̃.

Идеже ѡснѣѣть влѣть твоа. арх'гале. ѡтѣдоу бо прогонит' са днѣволѣ сла.
 не трѣпнт' бо свѣта твоѣго вндѣтн. спады деннца. тѣм'же млнм' ти са.
 пламенныѣ ѣго стрѣлы. ꙗже на ны днзѣмьѣ оугасн. ходатаіствомъ твоімъ.
 нз'бавлѣѣ на ѡ съблазнен' ѣго. доѣоухвал'не мнхаіле архістратнже :-
 н ннѣ̃. б̃ :-

1506–152a; 129a–131b

МѡЦА • ТОГ ВЪ • Н • ДНЬ СТАГО МНХАНА АРХАНГЛА СТНРЕ • ГЛА • Д • П • НЕВНН •

АНГЛКН ТН ВЪ МНРЪ ПРАЗНОУЮЩЕ • СОУЩОУМОУ НА ПРЪСТОЛЪ СЛАВЫ БОУ СЪДЕЩОУМОУ •
ВЪЗОУПНЕМЪ ПЪ СТЬ ІЕСН ЪЩЕ НЕВНЫ • СЪПРНСНОУЩЕНЕ СЛОВО • СТЬ ІЕСН ДХЪ ОУБО
ПРЪСТЫ ❖

НЕВНЫМЪ ПРЪВЫ СН • ДРЪЗНОВЕННЕМЪ МНОГЫМЪ • СЛОУЖИТЕЛЮ БЖТВЪНАГО ЪНОГО
СВЪТОЗАРА // САМОВНДЧЕ НЕНЗРЕННЫХЪ СПСН НА МНХАНЕ АРХНСТРАТНЖЕ • СОУЩЕНЕ ВЪ
НАПАСТЕХЪ Н БЪДАХЪ Н НСКОУШЕНН • МЛТВАМН СН НЗБАВН МЛНМЪ СЕ ❖

Бесплътнымъ начело • н служитель сна единочѣдаго вышнаго • нже рдун се
пръвѣе рекъ бцн • спсн насъ архнстратнже гаврнле • млѣщнхъ тн се вѣрно • н
блгоутно хвалещнхъ хд спса ❖

НА СТН • ВЕ • ГЛА • Д • САМОГЛА •

СЪРАДОУНТЕ СЕ С НАМН ВСА АРХАНГЛАКАЯ ЧННОНАЧЕЛНА ПРЪСТАТЕЛ БО ВАШЪ Н НАШЪ
ЗАСТОУПНИКЪ • ВЕЛКН АРХНСТРАТНГЪ • ВЪ ДНЪШНЫ БО ДНЪ ВЪ УТЪНЪМЪ ІЕГО ХРАМЪ
ПРЪСЛАВНО ІАВЛІАЕ СЕ ЪСВЕЩАІЕТЪ • ТЕМЪ ДЛЪЖНО ВЪСПОУЩЕ ТОМОУ ВЪЗОУПНЕМЪ •
ПОКРНН НА КРОВОМЪ КРНЛОУ ТВОІЕЮ • ВЕЛКН МНХАНЕ АРХНСТРАТНЖЕ ❖

ЗАУ

НДЪЖЕ УСНАІЕТЪ БЛГОДЪТЬ ТВОА ВСЕХВАЛНЕ • ЪТОУДОУ ПРОГОННТЬ СЕ ДНАВОЛА
СНАА • НЕ ТРПНТЬ БО СВЪТА ТВОІЕГО ВНАДЪТН • СПАДЫ ДНЪНЦЕЮ • Н ПЛАМЕННЪ ІЕГО
СТРЪБЛЫ • ІЕЖЕ НА НЫ РАЖЕЖЕНЫ[.] ОУГАСН • ХОДАТАНСТВОМЪ СН НЗБАВАІАЕ НА Ъ
СЪБАЛЗНЪ ІЕГО • ДОСТОХВАЛНЕ МНХАНЕ АРХНСТРАТНЖЕ ❖

КА • ГЛА • Д • П • В • ОУ •

ВЪСТОУПЛА ВСЕМЪ СЛОУЖЕНО • АРХНСТРАТНЖЕ ДНЪ • СЪЗЫВАЕ ВСЕ НА ВЕСЕЛІЕ СВЪТЛО •
ІАКО СЪ ОУЗЫ СВОІЕГО СНАННІА • ПОДАЕ СЛАВЕЩНМЪ ВСЕМЪ ГА ❖

ПРЪСВЪТЛАА ДНЪ • МАТВЪНАА СВЪТЛОСТЬ • Н БЖНА БАГДЪТЬ • АРХНСТРАТНГЪ ОУБО
РАЗОУМНО НАМЪ ВЪСПЪВАЮЩНМЪ ХД ІАВЛІАІЕТЪ • СЪ МОУДРЫМЪ ГАВРНЛОМЪ ❖

ОБЛАКЪ СТРАСТЕН НАШНХЪ ЪГНАВЪ • Н СКРЪБЫ ЖЕ • Н РАДОСТН ЖЕ ХОДАТАН • Н
СЛОУЖИТЕЛЪ ГАВРНЛЪ • МЛНТВАМН СН ВЕСЕЛНА СВЪТЛОСТНО • ВСЕ ОУБО ПРОСВЪТН
ВЪСПЪВАЮЩНХЪ ТЕ ❖ //

Свѣдоуще те прѣвѣтаѧ • англь ѳнноначелна • матерь непорочнѡу • творца н бѧ •
 ѧко прѣславнѡ ѳдо въ тварн хвалеть н поють • н блажеть оубо ∴

пѣ • г • Твое пѣвце •

Все радостно ѡдѣжають с небесе • тоучамн вѣрныи • англькн гѣ тѣхъ стѣхъ
 мѧтвамн • мнханле слоужещѡу ти вселенѣн росѡю днѣ ∴

Земельныи на стѣзе глѧкыи направлаи • повелѣннѣ бжнѣмъ • мнханле
 архнстратнже • развращеныи змыневы поутн заградн • тѣмъже те роукодѣтелѧ
 достонно въспоѣмъ ∴

Десницею бжнѣю крѣпкою прѣпоасаны страшнымъ врагомъ • нже на ны
 ѧвнсте стѣ бѣовндцн архнглн побѣднтелнѣ • всемъ вѣрнымъ нсходатанте •
 словословецнхъ всехъ вѧ ∴

Показа славоу твою творьць • въ всехъ англькнхъ воннствѣхъ • ѡбложеноу
 прѣвѣтаѧ всемн твармн • тѣмъже н хвалнмъ се • въ стѣхъ велнчнхъ ти ∴

сѣ гла • д •

Бесплатнымъ слоужителю архнстратнже • прѣ бѣгомъ бо прѣстоѣ • н ѡтоудѡу
 дшѣны свѣтъ свѣте • просвѣтн же вѣрно поющѣе те • всакого нн нзбавлае вражнѧ
 мѣнна • н мнрны нспросн жнвотъ • црѣвнн всемъ концемъ ∴

пѣ • д • Ненсѣдѣнь бжен свѣ

Крѣпостню ѡбложень снага • архнстратнже • се бо ѧвн се непобѣднмъ прнсно •
 въ вранехъ слѡу нмы мнханле архнстратнже ∴

Огнеблнстающѣе зарѣ • бжнѣ слоугы • англн показа • н поставн же танны своѣ вѧ
 достоанвны • нст[н]нѣвндцн архнстратнзн ∴

Едннь красьнь не^{сн} бже добрѡтою нензреченною сн • оукаси бесплатныи сн ѧко
 соущемъ слоужителемъ свѣта ∴ //

ѧко прѣложенѣн ти всеѣтаѧ тварн твоѣн прѣснѧющн • славоу творца •
 свѣтаѣншоу мыслннхъ показа свѣтаѡстн влѣще ∴

пѣ̣ · ѿ̣ · Оуднвшѣ се всауѣа

Мнра оудна · мыслнаго ти тоуенна · днѣ̣ нстауаѣтъ ѹлѣ̣комь бжнѣ̣ мыслна
архнстратнѣ̣ · н съ дѣ̣аны же ѿго млтвн даромь · намь оубо оугаѣають ❖

Крѣ̣постню помагають · млтвѣ̣ сн архнстратнѣ̣ на побѣ̣дн же нже вѣ̣роую (!)
хвалеть се млтвamn вашнмн · пѣ̣снославецнѣ̣ вн · оуднвлѣ̣ающаго гѣ̣ · въ славныхъ
снлахъ ❖

Радостн нашѣ̣н ходатан гаврнлѣ̣ · ѿкоже бывѣ̣ · рождѣ̣ныхъ по оупванню · н
веселна бодуцихъ добрыхъ · проповѣ̣дникъ бывѣ̣ · с мнханломь ннѣ̣а наставнта
стѣ̣мы млтвamn ❖

Жьзль те цр̣кн · бесплѣ̣тныхъ ѹнновѣ̣ · любовню всхвалають бц̣оу · цр̣цоу тваремь
бжнѣ̣амь · всемь познавшнмь те земльннмь · прнсно срадують се · вѣ̣роую славецнѣ̣
❖

пѣ̣ · ѿ̣ · ирмѣ̣ · Бжтѣ̣вннѣ̣ се ❖

Непостоянно снѣ̣аннѣ̣ прнѣ̣мле · творца н бѣ̣ архнстратнѣ̣ · нмнже просвѣ̣щенн
зарамн пауѣ̣ слоуца блнстаѣ̣шн · ѹлѣ̣комь слоужѣ̣ ❖

Народн оубо трепещоуть видѣ̣ще те · земльныхъ всѣ̣хъ протнвныхъ борць · под
ногама ти мыслннма падоуть · н покарають се крѣ̣постн ти архнстратнѣ̣ ❖

Свѣ̣тль видѣ̣ннѣ̣мь ѿвн се · свѣ̣тльншнѣ̣а нстнннѣ̣а възвѣ̣щеннѣ̣а · радостн
творѹн слоужнтелю · н ѹлѣ̣комь архн̣глѣ̣ гаврнлѣ̣ радостн проповѣ̣дникка ѹтемь ❖

Поѣ̣тъ вса тварь рождѣ̣ство ти · н англ̣ка воннѣ̣ства бг̣оневѣ̣сто · н хвалѣ̣ще же те
твоѣ̣ славеть таннн / бѣ̣ бо выше слова родна есн ❖

пѣ̣ · ѿ̣ · Не послужн

Глѣ̣ оустѣ̣ ѹнстнхъ · архнстратнѣ̣ тебѣ̣ прнносѣ̣мь¹ · протнвнаго борца прнсно ·
ѿко вещьствннь съставь · дшѣ̣тльнннь ѿгонншн днѣ̣ · поущнхъ те прнсно
непрѣ̣станно ❖

¹ Надредната буква е в края на реда.

Влающе се свыше архнстратнзи. видѣннѣмъ прѣславнымъ и добротою
нензреченою. радостн снѣннѣмъ. wzаряете. поющнхъ вн. блгосло ꝿ:

Токн блгодѣтн нензѣимыи. архнстратнгъ оубо въ кровѣ своемъ днѣ всѣмъ
ѹлвѣкомъ попаллаи грѣховнаѣ ражеженна. ѿ дшѣ ѿтгонѣ ꝿ:

Вндѣвъ въ странѣ прѣславны те днѣ. и выше оумьнь. матеръ безъмомужоу.
творца и бѣ. всѣмн земльнмн славнмому. бѣоу въ истнноу ꝿ:

пѣ .н. Отрокн прѣчѹтнѣ ꝿ:

Вко свѣтоноснь възндн. блнстаннѣмъ свонхъ блгодѣтн архнстратнже. всѣхъ
вспѣвающнхъ те. и влѣѣ выпнющн бѣ [въ сла]²

Нощь безбожныи льстн. разгоннте свѣтоноснымъ снѣннѣмъ. стѣи архнстратнзи.
и лоуѣамн снѣяете. свѣтодавца поющѣ. вса дѣла гѣ въ [ꝿ:]

Оусты прѣчѹтн ѿгненосно. кѣдннь непрѣстанно славнмъ кѣсть англѣкн бѣ. снхъ
мѣтвамн и нѣ просвѣтн выпнющнхъ. гѣ воспѣванте ꝿ:

Кгоже тмы ангкнѣ. нензрѣнно кѣство и невнднмо слово роднтелево. плать
прнѣмъ не тебе нензреченно и ѿпнсаѣте се платьню ѹтаѣѣ. тѣмъже и шаротномъ
ѿбразомъ пншетъ се. истннно смотрнлнвы³ ꝿ:

пѣ .ѣ. Всакъ земль ꝿ:

Дръжавоу ѿ бѣ прнѣмъ. невъзбранноу же и непобѣднмому //⁴. кѣдннѣмъ
ѿбавленнѣмъ. протнвнаго бесчнннѣ посрамляють. и побѣдоу мнханломъ
прнѣмляють. велчующѣ хѣ ꝿ:

Вндѣ страншн ѣвн се непостоѣаньнѣ. и неоудалень бранемъ всѣмъ ѹтоущнмъ
архнстратнга. сладость бжню краснѣю. и снѣннѣ веселнои. тнхо даѣшн. ѣако
слоуга хѣ ꝿ:

² въ сла е в полето.

³ САНУ 58, Унд 75, Брат – строѣ смотрнлнваѣ.

⁴ В горното поле на лист 152а има бележка кѣ .в мнханлоу. нщн прѣ[.]
ноѣвромъ назадь.

Прнвѣщн нѧ̆• кь желаннїе• твоѣмоу ѡлѣѣколюбѣе беспѣлтыѣ тн мѧ̆твамн• н
твонмь рѡченнїемь бжѣтвѣннмь хѣ̆• створи пѣтн н славнтн те въ вѣкн ✽

Вещь⁵ тлѣннмоу ѡемлешн нашего безоумнѧ̆• кь выше оумнѣн творѣн любвн• да
с ѡнстнмн ѡннмн срадѡюще се• прославнмь боѡ̆ матерь• хѧ̆ бѧ̆ велнѡюще ✽

[.] Кѧ̆ѡ⁶ • вѣ̆ • мнх̆нлѡ • глѣ̆ • вѣ̆ • прмо̆с̆ • Главннѣ ѡ̆⁷

Ѣкоже дрѣвле прр̆къ рѣ̆• ста бо рѣ̆ (!)⁸ протнвоу ѣзыкоу мнханле• варварьскоую
грѣдннѣ н страстьноую мьглоу ннѧ̆ оукротн въ славою твоєю ✽

Просвѣщн дрѣвле оумн вышннеѣ• бѣ̆ паѣе оума ѡлѣѣколюбѣе• ннѣ̆ оустнѣ мн
ѡврѣзы• н слово [всп]ѣватн мн днѣ̆ твоѣго архнгла⁹ ✽

Мѡлтвѣннкы твоѣ ѡ̆ англѣ нмѣѣе пѣннїе немѣѡно хвалещеѣ те прнмн мѡлѣбы
архнгла мѡнсѣ̆ве днѣ̆• лнкоющеѣ ✽ //

Ѣкоже коупннмоу вндѣше те дѣ̆о дрѣвле монсн паѣе кѣства ѡгнѧ̆ носещоу
неѡпальноу• н всю тварь ѡ̆ мнслѣнаго ѣгѣпта спѣсѡющеу рождѣствомь тн ✽

пѣ̆ • г̆ • кр̆м̆ • Крѣпость даѣ цр̆оу н ✽

Страшнѣ паѣе оума• ѧкоже выпнютѣ кннѣн кѣсть бо прѣстолю славы твоѣѣ
спѣсе свѣтлоѣ воннѣсѣтѡа дх̆нстратнѣ твонх̆ бжѣ̆• въ памѣть нх̆ днѣ̆ к тебѣ̆
выпнїемь спѣсн рабы своѣ хѣ̆ ѡ̆ лютїх̆ вѣдѣ̆ ✽

⁵ Унд 75 – Ношь.

⁶ В квадратните скоби има обѣрнат инициал в полето, който изображава буква в, а думата „канон“ е изписана лигатурно.

⁷ Вторият канон за празника е поместен преди датата 1 ноември, непосредствено след втория канон за св. Димитър Солунски, който се намира след службата за 31 октомври, т.е. и двете творби се намират извън службите, за които се отнасят. В службата за архангел Михаил, преди края на първия канон за 8 ноември е поставено указание за добавения канон. В него, както и в указанието непосредствено преди текста му, той е вписан като втори (Вж: бел 4), поради което го поставям на второ място.

⁸ Скоп – ста борѣ сѡ, САНУ 58 – ста борїе се, Брат – ста борѣ се.

⁹ Скоп – н дажѣ мн слово днѣ̆• вспѣватн слава твоѣго архангла.

Крѣпость прннемъ ѿ бѣ ꙗко дръжавноу варн нѣна • архѣгле славѣ бжн • н бжнѣмн
просвѣщаемъ тронуннмн зарѣамн мнтвѣнныкы сн лнкоующе нетлѣнннмн¹⁰
дарованы ✽

Ѵко наслаждае се непрѣстоупнѣ бжн славѣ научельннѹе • н хвалецнхъ тн вѣрно
твоѣ свѣтлоѣ трѣжѣтво • не прѣстан хѹѣ мѣ се нзбавнтн празноующнхъ твоѣ
трѣжѣтво • дшѣ н телеса грѣхъ н печалн ✽

Ѵко съсоуъ златъ • прннемшн ѿ бѣ влѹнце • маѣноу пнтающаго вѣрныѣ • наслаждающе
се нѣѣ • твоѣго сѣа прѣпѣтаѣ • славно славнмъ те дшѣпнтѣющнн нстоуѣнкъ ✽

сѣ глѣ • дъ • пѣ • ѡднвн се нѡснфъ ✽

Бесплѣтныхъ лнкъ • хероувнмъ • н серафнм поѣтъ те ѡче съ сѣомъ н съ дхѣомъ •
трѣстоуѣю прнносеце пѣ • радѣн се мнханле архнстратнже • веселн се гаврнле
прѣславны • възпнн нгра[н лн]ѹе всѣ бесплѣтннхъ • съ сѣымн прѣвѹн ты • хѣ
поюще жнзнодавца спса дшѣамъ ншм ✽

пѣ • дъ • кермо • Оуслышахъ гн глѣ твоѣ же рѣ ✽

Страшны паѹе оума твоѣ прѣстоѣлн соутъ хѣ // свѣтль же хероувнмъ • н серафнмъ
снлы гѣтва • властн бжнѣ • дбнѣ же англы¹¹ архѣглы • наѹе[ла] тѣмъже лнкоующе
творнмъ днѣ вѣрны памѣ нх ✽

Вснѣа влѣко снѣаннѣ второѣ • свѣта сн нетлѣѣма • наставляющаго ны твоѣ
архнстратннн • на твоѣ просвѣтъ щедре • ꙗко да тѣмн твою зароу въ нь ражающе
ннѣ ѡбрѣщемъ свѣт прнсносоуѣщн незаходець ✽

Возпннемъ всн ѣдннголсно днѣ свѣтло лнкоующе оумн же своѣ ѡнцѣше вѣроу
м[н]ханлоу нѣна възоупнюще ꙗко свѣтъ сн вторн нспльнень свѣта прѣваго архѣгле
✽

Ѵ Нспльннше^е влѣѹце на тебѣ прѣрѣсцн гласн • кѣга родн жнжѣтелѣа (!) • ꙗко
нзбѣже болѣзнн • пѣ соущѣства • отрокѣм тн бнвшн безнаѹлн[а]го [дннн]ца не
ѹрѣва вснѣавшн прѣжѣ [ѹѹзѣ ннцѣн] оканьѣн • болѣзнн разрѣшн ✽

¹⁰ Брат – нстлѣнны, САНУ 58 – неистлѣн'ныѣмн, Скоп – нетлѣн'ныѣмн.

¹¹ САНУ 58 – властн же дбнѣ англы, Брат – власть же дбнѣ. В Скоп наречието
липсва.

пѣ̄ • ѿ̄ • нсѣ̄ жнвотѣ̄ ✽

Даннѣ̄ кѣ̄га вндѣ̄ • множество ангѣ̄лъ твоихъ • блѣ̄жне • ѡстрашн се дѣ̄хомъ ѡгнѣ̄ же
прнствпномѣ̄ (!)¹² тн сѣ̄днщѣ̄ • повѣ̄даіе ѡужасе се • тѣ̄мъ тн вѣ̄пнїемъ • мѣ̄твами
хѣ̄ мнана мѣ̄твннкѣ̄ тн ѡ̄ сѣ̄да нзбавн ме ✽

Ѣ̄ко разлнчнѣ̄ зракъ сѣ̄се • твоихъ воннствѣ̄ ненскоудна на дѣ̄[іаннѣ̄]¹³
блѣ̄годатн тн • твоѣ̄ явлѣ̄юще нцѣ̄леннѣ̄ • бгѣ̄тво ненчѣ̄емо¹⁴ кра̄нага дѣ̄аннѣ̄ •
прѣ̄бгатно блѣ̄дѣ̄тн ненскоудна дарованнѣ̄ ✽

Научельннѣ̄ славѣ̄ бѣ̄жнїен • воіѣ̄вѣ̄ прѣ̄вы ангѣ̄ломъ мѣ̄твннѣ̄ сн нзбавн ѡ̄ недѣ̄уга •
лютыхъ же напасѣ̄тн • ꙗко мѣ̄осрѣ̄ • богослѣ̄ужнтель • дрѣ̄зновеннѣ̄ нмы • [к]ѣ̄
пѣ̄чннѣ̄ мѣ̄осрѣ̄ню мнѣ̄ намъ подавалїешн ✽

Ѣ̄ ѡкрасн се мты бѣ̄жнѣ̄ • добротою паучѣ̄ всѣ̄ ѣ̄лѣ̄тѣ̄къ • // прѣ̄стѣ̄ла іє̄ства • прнїеть
бо па̄ сѣ̄весе н ѡма • ꙗко славѣ̄ твою несѣ̄ще вѣ̄нѣ̄трѣ̄ скрѣ̄венѣ̄ въ ѣ̄рѣ̄вѣ̄ тн тѣ̄мѣ̄
молеще се вѣ̄зѣ̄пнїемъ тобою ѡ̄богатнмы ✽

пѣ̄ ѿ̄ • нрм • гла̄ словесе ✽

Ѣ̄га вндѣ̄ дрѣ̄вле нсаѣ̄ • твои прѣ̄стѣ̄ль ѡужасе¹⁵ н даннѣ̄ смете се • власн главы
сн ꙗкоже неѡѡувствѣ̄віе • разѣ̄мѣ̄ ꙗвѣ̄ повѣ̄даіе • страхъ славы твоїе сѣ̄се • твоихъ
ангѣ̄лъ прославленнїе ✽

Мнхана[а] велнкаго • вѣ̄рн[ын] сѣ̄шѣ̄се се • прѣ̄стоїуща нетѣ̄лѣ̄маго славѣ̄ бѣ̄
похвалами нескрѣ̄пннѣ̄ всн поутѣ̄мъ вѣ̄рно іє̄сть бо повѣ̄рннкѣ̄ намъ • дрѣ̄жавнѣ̄ •
н крѣ̄пкъ ѡ̄ лютн бѣ̄ нзбавлѣ̄іе ✽

Вѣ̄рннѣ̄ все твоѣ̄ памѣ̄ просѣ̄щаїетъ лнкѣ̄юще днѣ̄ архѣ̄нгѣ̄ пою твою свѣ̄[тлѣ̄тѣ̄]
како ѡкрасн се слава тн прѣ̄вн ангѣ̄ бѣ̄жн нцѣ̄леннїе всѣ̄мъ нстаѣ̄ающа ✽

¹² Скоп – непрнствп'наѣ̄го, Брат и Зоґр.І.е.7 – непрѣ̄стоупнаго.

¹³ Брат – на дѣ̄іаннѣ̄, САНУ 58 – дѣ̄іаннѣ̄, Скоп – дѣ̄іаннѣ̄.

¹⁴ Брат – неконѣ̄чѣ̄емо, САНУ 58 – неконѣ̄чѣ̄емоіе, Скоп – неіє̄сконѣ̄чѣ̄емоіе.

¹⁵ САНУ 58 – ѡужасе, Брат – [ѡу]жасе се, Скоп – ѡужа(се) сл.

Скнннне н сьсѣде безнаучелаго сѣна трафезо божна небѣнаго хлѣба вѣрныи
напающа ѿ мнслынѣ скрнжалн свѣченѣ явѣ ѡзарающн јако свѣтнаныкѣ бѣжн
свѣтъль ѿ мьглы мнрнннѣ¹⁶ спсѣн рабын своеѣ [∴]

[нѣк] коѣ гла̄ · в̄ · по̄ · трѣдне∴ архнстратже
Въ кннгѣ сн рѣ · ѡлвколюбче · мноштѣоу рѣ рѣватн се англ̄ на нѣсн · едномѣ
кающѣ се · јакоже пншетѣ · тѣмже н мн¹⁷ въ бездннхъ выпннемъ безгрѣшнѣ
едннѣ ѡлвколюбче · тебе м[с]тн всегѣ дръзаяемъ · јако млосрѣ оушедрн славтн ·
недостонннмъ ѡмнленннѣмъ · подае намъ вл̄к прощеннѣ · за всѣ на помн се ·
беспльнымъ архн [∴] //

пѣ · з̄ · кер̄м̄ · Юноше вѣрныи · въ пѣ ∴

Есть пауче оума прѣстоль спсѣ · нетлѣющаго свѣта твоиен велнцѣн славъ
архангльсн чннн · тобою просвѣщна (!)¹⁸ красотю · тѣмже пр̄но · въ памѣ ннѣ
мнханаа възпннемъ оцем б̄ ∴

Поютъ кннжнн¹⁹ гл̄сы непосрамно твою помощь мнханае · архнстратнже · мы же
зреще чюдесѣ твоихъ јако помагашн прнбѣгающнмъ въ теплн кровь твои ∴

Варн ннѣ мтвamn сн ар'хнстратнже ѡгоне всоу мьглы ѿ дше нше · свѣта наснщане
се нескѣдна · н незаходна твоего · да дшею просвѣщамн вѣрно выпннше тн
твоемѣ вл̄цѣ · бл̄ ∴

Незаходнаго свѣта · прѣстоле ѡгньнъ х̄а б̄а · дво спсѣн все свое пѣв'це ·
архннглькн те ннѣ · всхвалаяще · р̄аун се крѣпко вѣрнымъ выпннннмъ
ѡтврѣженнѣ прѣславнаа блгословенаа вднчнцѣ спс[а]н рабы своеѣ ∴

пѣ · н̄ · кер̄м̄ · Таннѣ прѣславнѣ ∴

Танна прѣславнаа · англ̄стн бывше чннн · спсѣ твоиен славъ јако ѡгнь свѣце²⁰ ·
неестьвно слемн бнвають · къ земельннмъ ѡуеть явѣ · неѡпалающе ѡзараютъ · н
просвѣщаютъ чнстнте жнжнтелѣ²¹ ∴

¹⁶ Брат, САНУ 58 – немнрныи, Скоп – мнр'ннѣж.

¹⁷ Драг – н̄ мы, Ф.п.І.72 – н мы., Цслв. мы.

¹⁸ Брат, Скоп – просвѣщенн, САНУ 58 – просвѣщеннн.

¹⁹ Брат – ннжннн. САНУ 58 – кннжнны, Скоп – к'ннгѣ.

²⁰ Брат и САНУ 58 – соуше, Скоп – носаше.

²¹ САНУ 58 – чнстнте те жнжнтелѣ, Брат – чнстнте жнжнтелѣ, Скоп – чнстотѣ
зем'ан.

Нензреченнъ образы твоихъ архангль быше спсе нзредни много разнубнни сложенн²². образн же широта[м]н. дѣянннѣ явлаеть. нензречно // просвѣщаютъ нескрпннннѣ мнслы н свобоженнѣ ѿ похотн бывающнхъ ❖

Наста празнолюбы. ангельска дньсѣ. свѣтла же всепраздннаѣ паметь. тѣмь н мы въспрѣ[нѣ]мь вѣрно ѿмоу въпнюще ѿ помншленна ѹнста нзбнтн ѿ лютыхъ грѣхъ молбамн ѿго да [въ]звесѣмь се въ вѣкы ❖

Въспѣт[ь] похвалны [нса]ннѣ еѣа вндѣ двоу роженшѣ бесѣмене кто [вндѣ] ннн кто слыша колн. вещь ѿже пѣ ѿма. без болѣ[зньн] роженн младѣнца. схраншаѣ вѣнчана [н недостон]нннмъ подающа ❖

пѣ . ѿ . ѿрм .

Недовмѣеть [...]

Въсь пѣ ѿма ѹннѣ кестѣ. прѣстоль твоѣ бже [херу]внмъ же н серафнмъ слаам н властемъ же г[о]спѣства англн арханглн. прнлежно мннте хѣ [н пѣ] бо к немъ нмѣще мнштвннкн. достонн велн[...]

Възвпнль кестѣ спсе пррѣцкы анкѣ. н размѣрнль ѹннѣ бесмртннмъ англомъ. въспѣваѣ [...] нензречною (!) мѣдростню образомъ же н разнубннемъ явлаеть вѣрно. те бо ѿко дръжавна явлаеть нзгл[а]на ❖

Оукрѣпленемъ свѣтлостн[н] нензрѣннѣ тронце прѣстоѣ же прѣстола бж[нн] славною. н зарамн незаходѣщнмн ѿго прос[вѣ]щив се радженъ же свѣтлостню. нееством[ь ны] wzарн воевѣ бжн нетлѣющнмн възлюбленнн ❖

бѣ Како се окрасн добротою. паѣ ѿма прѣста[ѣ] твоѣ нензрѣннѣ роженство. н бѣ всѣм [сн] окрасн же се томъ всецр[н]це. прѣввзнмаю[щѣ] англьскыѣ ѹннн свѣтанѣ крѣпкнѣ тѣмь же спсн нн тобою тебѣ се мнмь. да нзбавнмь се ѿ лютнхъ золь н бѣ ❖

²² Брат – сложеннѣемь, Скоп – сложеннѣемь сложеннн.

НХЪ ВЪСПРЪ ЧЕТЫРІЕМЪ. КОМОУЖО ДВѢ СЪУЕТАН'НѢ Н КЪ СЕБѢ. Н ДВѢМА ПОКРНВАШЕ ТЕ ВРЪХОУ ТЕЛЕСА НМЪ. Н КЪЖО ПРОТНВОУ ЛНЦОУ СВОЕМОУ НДѢШЕ. ІАЖЕ АЩЕ БѢ ДХЪ НДЫН. НДХОУ Н НЕ ВЪРАЩАХОУ СЕ. Н ПОСРѢ ЖЕ ЖНВОТНЫНХЪ ВНДѢННІЕ АКН ОУГЛН ЖЕРАВА ГОРОУЩА. Н АКН ВНДѢННІЕ СВѢЩЬ ОБРАЩАЮЩЬ СЕ. ПОСРѢ ЖЕ ЖНВОТ'НЫНХЪ. Н ЗАРІА ОГННА О ОГНІА. НСХОЖАШЕ ІАКО МЛЫННІ. Н ЖНВОТНАІА ТЕЧАХОУ. Н ОБРАЩАХОУ СЕ СКОРО. АКН ВНДѢННІЕ ³ ВЕЗЕКОВО. Н ВНДѢХЪ Н СЕ КОЛО ІЕДННО НА ЗЕМЛН. ПРНДРЪЖЕ СЕ ЖНВОТ'НЫНХЪ ЧЕТЫРІЕХЪ. Н ВНДѢННІЕ КОЛЕСНОІЕ. ФАСНТЬСКО. Н ПѢНІЕ ВЪ ЧЕТЫРІЕХЪ. Н ВНДѢННІЕ НХЪ БѢ ІАКОЖЕ ІЕ КОЛО ВЪ КОЛЕСН. ЧЕТЫРН ЧЕСТН НХЪ. НДѢХОУ Н НЕ ОБРАЩАХОУ СЕ. Н ВЪНІЕГДА НТН НМЪ НН ЗАДЪНІАІА ВЪСОТА НХЪ БѢ. Н СТРАШ'НЫН БѢХОУ. Н ВНДѢХЪ ІЕ. Н ЗАДЪНІАІА НХЪ НСПЛЫНЬ УЧЕСЬ. ОКРѢТЬ ЧЕТЫРЬ. Н ВЪНІЕГА НТН ЖНВОТ'НЫНМЪ НДѢХОУ. Н КОЛЕСА ПРНДРЪЖАХОУ СЕ НХЪ. Н ВЪНІЕГА ВЪЗДВНЗАТН СЕ НМЪ ВЪ ЗЕМЛІЕ. ВЪЗДВНЗАХОУ СЕ Н КОСА (!). НДѢЖЕ БѢ ВБЛАКЪ ТОУ Н ДХЪ. Н ВЪНІЕГА ХОДНТН НДѢХОУ ЖНВОТ'НАІА. Н КОЛЕСА ВЪЗДВНЗАХОУ СЕ С НМН. ЗАНІЕ ДХЪ. БѢ ВЪ КОЛЕСН ЖНВОТ'НЫН. ВЪНІЕГА ХОДНТН НМЪ НДѢХОУ. Н ВЪНІЕГА СТОІАТН НМЪ СТОІАХОУ. Н ВЪНІЕГА ВЪЗВНЗАТН СЕ НМЪ ВЪ ЗЕМЛІЕ. ВЪЗВНЗАХОУ С НМН КОЛЕСА. ІАКО ДХЪ ЖНВОТ'НЫН БѢ ВЪ КОЛЕСѢХЪ ∴

ВЪ ПРРОУТВА ІЕЗЕКІІІЕВА ЧТЕННІЕ ВЪ ∴ (1: 21–28)

ВЪНІЕГА НТН ЖНВОТ'НЫНМЪ. НДѢХОУ Н КОЛЕСА. Н ВЪНІЕГА СТОІАТН НМЪ СТОІАХОУ. Н ВЪНІЕГА ВЪЗНМАТН СЕ НМЪ ВЪ ЗЕМЛІЕ ВЪЗНМАХОУ СЕ С НМН КОЛЕСА. ІАКО ДХЪ ЖНВОТ'НЫН БѢ ВЪ КОЛЕСѢ. Н ПѢНІЕ НА ГЛАВОУ ТѢХЪ ЖНВОТ'НЫНХЪ ІАКО ТВРЪДЬ. Н ВНДѢННІЕ ІАКО ХРОУСТАЛА СТРАШ'НА. ПРОСТРЪТО НАДЪ ГЛАВОЮ НХЪ. СЪВЫШЕ ПѢ ТВРЪДНЮ НХЪ. Н КРНЛА НХЪ ПРОСТРЪТА. ТРЕПЛЮЩЕ СЕ ДРОУГЪ ДРОУГА. КМОУЖО ДВѢМА. МНТѢСЕ (!) ПОКРНВАЮЩЕ. Н ПОКРНВАЮЩНН ТЕЛЕСА НХЪ. Н СЛЫШАХЪ ГЛАСЬ КРНЛА НХЪ Н ТРЕПЛЮЩНМЪ СЕ НМЪ. ІАКО ГЛАСЬ ВОДЪ МНОГЪ. ІАКО ГЛАСЬ БЖНН САДЪДАН. ВЪНІЕГА ХОДНТН НМЪ / ГЛАСЬ СЛОВЕСЬ НХЪ ІАКО ГЛАСЬ ПЛЫКА. Н ВЪНІЕГА СТОІАТН НМЪ ПОУНВАХОУ КРНЛА НХЪ. Н СЕ ГЛА ВЪШЕ ТВРЪДЫ СОУЩЕНЕ НА ГЛАВОУ НХЪ. Н ВЪНІЕГА СТОІАТН НМЪ ПОУНВАХОУ КРНЛА НХЪ. Н СЪВЫШЕ ТВРЪДЫ ІАЖЕ НАДЪ ГЛАВОУ НХЪ. ІАКО ВНДѢННІЕ КАМЕНЕ САМЪФНРА. Н ПѢНІЕ ПРѢСТОЛОУ НА НЕМЪ Н НА ПѢВНН ПѢНІЕ ПРѢСТОЛОУ. ІАКО ВНДѢННІЕ ЧЛѢЧЕ НА НЕМЪ СЪВЫШЕ. Н ВНДѢННІЕ НХЪ ІАКО ВНДѢННІЕ ІЕЛЕКТРА. ІАКО ВНДѢННІЕ УГНІА ВЪНОУТРЬЮ ДО УКРѢТЬ. ВЪ ВНДѢННІА ЧРѢСЛЬ Н ДО ВРЪХА. Н ВНДѢХЪ ВНДѢННІА ЧРѢСЛЬ.

³ Листовете са разместени преди номерацията на ръкописа, поради което тази номерация не е последователна в настоящата работа. Вж. описанието на ръкописа в главата за източниците на изследването!

и вндѣхъ вндѣннїе ог'на. и зарѣа окрѣть іего. іако вндѣннїе доугы. іегда іе на
 ѡблацѣ въ дѣнь дѣжѣнь. и тако вндѣннїе зарѣе окрѣть: и се вѣннїе пѣбно славы
 гнїе :

Г ѡ нвановн каѳолнкнїе ѹтєннїе : (Откр 12: 7–12)

Въ вни днн брань бѣ на нѣсн • мнханлъ и англы іего • брань отворише съ змїнемъ •
 и змын бра се и англы іего възнемогоше • и мѣсто не обрѣте се нїмъ на нѣсн • и
 вложе бѣ змын велнкнн • змын дрѣвнїн • нарцаіемнн днѣвольт сотона • лсте
 всоуъ вселїеноуію • вложень бѣ въ землю • и англы іего с ннмъ въвржењы бѣше • и
 бѣ гла на нѣсн велєн глаіе • ннѣ бѣ спсєннїе и снаа и црѣтво бѣ нашего • и область
 снаа хѣ іего • іако ннзъ положєнь бѣ кле(вє)тъннкъ • братню нашю ѡклеветаваіе •
 и на прѣ бгмъ нашнмъ днѣ и ноцѣ • и тнї побѣднше за крѣвь агнью • и за слово
 мннѣ нхъ • и не възлюбнше дшє своіеє до смрѣтн • сего рѣ веселєть се [...] на нѣсн
 всн жнвоушеї на ныхъ :

на ст̣ • [в]ъ ѡ̣ • [М]нханлоу • ст̣р̣ гла̣ • ѣ̣ • рѣчѣте (!) с нами / вса архангльскаѣ
 чнноначєлнѣ : пн̣ въ • ѣ̣ • сѣ̣ • на (о)поу̣ • тр̣о̣ • гла̣ •⁴ нѣсннхъ воннъ воєвѣ̣ • пн̣ • въ
 • ѣ̣ • сѣ̣ • на агрнфнннн • по̣н̣ • канѣ̣ • два • въ ѡ̣ • по • ѣ̣ мнханлоу •

ка̣ • гла̣ • д̣ • пѣ̣ • ѡ̣ • р̣м̣ •

Отврѣзоу оуста моѣ и напльнет се дхѡмъ. и слѡ отрнгноу црнцн матерн. и іавлю
 се свѣтлолнкѣствоіе въспоіу раѣн се снїе чюса :

Встрѣблъ⁵ всѣмъ вжѣтно. архнстратнже днѣ. архнстратнже съзѣваієтъ все на
 веселнїе свѣтло. іако съ оузнїе своєго снѣаннѣ. подає всѣмъ славецнмъ гла̣ :

Прѣсвѣтлаѣ днѣ мѣтвнаѣ свѣтлостъ. бжнѣ блгѣть архнстратнгъ оубо. разоум'но
 намъ хѣ въспѣваоцнмъ. всѣмъ іавлїаієтъ. съ моудрїнмъ гаврнломъ :

⁴ Гласът е изпуснат от преписвача.

⁵ От четирите преписа на канона, използвани в работата ми, единствено този в САНУ 58 започва с Въстрѣблъ, което е преведено от Σαλλίσας, първата дума от гръцкия текст. Вероятно останалите с Въстоупль са от един и същи протограф, в който началната лексема е преосмислена след превода.

Облакъ стѣтенъ моѣхъ ѿгнавъ. и скръбнъ же. ꙗко радости ходатаѣ. и служитель гаврнль. мѣтвами си и веселіемъ свѣтлостію. все оубо просвѣтитѣ поющіе славыи⁶ бо прѣо⁶ ❖

Свѣдоущіи те прѣбѣтаѣ. англь чиноначелнѣ. матеръ непороуноуію. творца же и бѣ. ꙗко прѣславно юдо оубо тварнн. хвалеть и поють и блажеть ❖

пѣ • г • ірм.

Твое пѣвце бѣе живи нетлѣннѣ источьннкъ. лнкъ себѣ съставаше. дѣховно оутврѣдн въ стѣоуію ти память. и вѣнцѣмъ славыи си спѣбн ❖

Все радостно ѡдѣжаіеть с нѣсе дѣжемъ вѣрныи англь гѣ. тѣхъ стѣимн мѣтвами вселенѣн дѣнъ слоуше⁶ ти росю дѣховноію ❖

Земельныи стѣзе гладькнѣ. направліае бжніемъ повелѣннїемъ. мнханле архнстратнже. развращенныи змыневи поутн запнь заградѣ. тѣмже те роуководѣлѣ достоино вѣспоемъ ❖

Десницею бжнію крѣпкою. прѣпоуасаннн / странныимъ врагомъ. иже на нн бгѡвнѣдцн архангль. ꙗвнсте се побѣднтелнѣ. всемъ вѣрныимъ нсходатаѣте. славецнхъ всехъ бѣ ❖

Ѣ Покѣ славоу твою творць. въ всехъ англьскннхъ воннствѣхъ. облаженоуію прѣбѣтаѣ всеми тваримн. тѣмже и хвалнмн те въ стѣнхъ велчнннхъ ❖

сѣ • въ ѡ •

пѣ • д • ірм • Ненслѣдноу бжнію свѣтоу. іеже ѡ дѣви выпльщеннѣ. тебе вышнѣаго прѣрокъ амѣбакоумъ. днве се вѣпнѣаше сѣ ❖

Крѣпостню ѡбложеноу славнаго. бжнію архнстратнже слою. се бо ꙗвн се непобѣднмъ слою прѣно. въ бранехъ снлоу нмын. мнханле архнстратнже ❖

⁶ Зограф – слоужещоу ти, Брат, Унд 75 – слоужещоу ти.

Непостоѣн'ноіе снѣннїе прїемлїе. твор'ца њ бѣ. арх'нстратнже њмнже просвѣтн. зар'ѣамн пауе сл'нца снѣїеши ѡл'вомь слоуже архангле мнханле ❖

Народн оубо трепещоутъ видеще те. земельныхъ всѣхъ протнвных'. [во]рьць. њ по ногама тн мыслныхъ падоутъ. н покаряют' се крѣпостн твоен архнстратїже ❖

Свѣтъль видѣннїемъ ѡавль се. свѣтлѣшн ѡстн'наго ѡзвѣщеннѣ радостн твор'чн слоужнтелю. ѡл'вомь прнносншн. архангле гаврнле. радостн проповѣдннка те ѡтемь ❖

Хвалнтъ вса тварь роужество тн. англ'ска воннства бг'невѣсто. н хвалеще те твоїе славетъ танны. бѣ бо выше словесе роднла їесн ❖

кѡ • застоуп'ннцѣ хр'тннаномь ❖

пѣ • ѡ • ірмъ ❖

Не поклоннше се тварн бгомьслны пауе знжнтелѣ. нь огннноіе прѣщенне моужьскн поправше весѣ ❖

Глѣ оустъ ѡстнхъ арх'нстратнже тебѣ прнносещнмь. протнвнаго бор'ца пр'но. ѡко веществвн. / оуставъ дшѣтлѣннѣ ѡгонещн днѣ. ѡ поїцнх' те млн пр'но непрѣстан'но ❖

Ѣдвѣїюще се съвыше архнстратн (!) прѣслав'нын видѣннїемь. њ добротою неїзрѣчен'ною. радостн снѣннїемь. неїзгладннынмь озарїете. немльно поюще блгнѣ ❖

Токн блгтн неїздаїемнїе. архнстратнѣ въ кровѣ своїемь. пространѣ всѣмь ѡл'вомь днѣ. попалїе грѣховнаѣ ражеженнѣ ❖

Ѣ Вндѣвъ странноу прѣславнн те днѣ. њ выше оумнѣ англ' множество. матерь безмоужною твор'ца же н гѣ. съ всѣмн земельнымн те. прославлїемь въ ѡстнноу вц'оу ❖

ПѢ • Н • ІРМ •

Слыши двѣ отроковце. да речеѣ ти оубо гавриль. свѣтъ вышнаго дръвляе
нстѣнныи. боудн на прие (!)⁸ готова боу. тобою бо невѣмѣстнии. съ ѣвкы
пожнль іе. тѣмъ же рауіе се въпню блгъ :

Ико свѣтоноснъ възндын. блстаннїемъ своиъхъ блгтнн. архнстратнже
просвѣщаешн. смъ въсхвалїющнхъ те. влцѣ хвѣ всѣхъ въпнїющнхъ вър'но. гд
понтѣ :

Ноць безбожьнїе льстї разгонїте. свѣтоноснїмъ явлїенїемъ стѣнн
архнстратнжн. н лоуамн снїаѣта свѣтовндьца. въпнїющнмъ вър'но гд по :

Оусты прѣѣто ѡгненосно. іеднъ непрѣстан'но славнмъ іе. англы⁹ бѣ нхъ же
мѣтвамн сладкнмъ сн явлїенїемъ нд просвѣтн прнїмліе с нмъ въпнїюще гд
въсп :

Бѣ Егоже тмѣ англъ¹⁰ нензрѣн'но іество невнмо слово роднтел'но. прнїемъ нс тебе
нензрѣн'но ѣтаѣ впнсїет се пльтнїю. тѣмъ же шдротномъ ѡбразомъ пншет' се.
нстѣннѣ строїе смотрѣнвѣѣѣ (!)¹¹ :

ПѢ • Ф • ІРМ •

Ико въ дшѣвнѣмъ бжн кнвотѣ. да не коснет се ннкакоже / роука невѣр'нїиъхъ.
оуста же вѣр'нїиъхъ. вцн радостно (!) въпнїюще. гд англскн въпнїюще. рауи се
обрадован'нѣ гѣ с тобою :

Дръжавоу ѡ бѣ прнїемъ. невзбран'ноу же н неповѣднмоу. іедннѣмъ
ѡбьявлїенїемъ. протнв'на н многохоулааго бесуннїеннѣ посрамлїютъ н повѣдоу
мнханломъ прнмаютъ :

⁸ боудн на прнѣтнѣ готова богоу (Hannick 2006: 142).

⁹ Зограф – англкн, Брат – англскн, Унд 75 – англскїи.

¹⁰ Зограф – ангкнїе, Брат, Унд 75 – англскїїе.

¹¹ Зограф – смотрѣнвѣѣ, Унд 75, Брат – строїе смотрѣнвѣѣ.

Внѣдъ (!) страшьнъ ѡвн се ѡ непостояннѣ. н неосудалѣнѣ бранемъ всѣмъ. ѹтоуцимъ архистратѣже сладость бжню крас'ноую. н снѣннѣ блгтн снѣннѣ вселѣннѣ. тнхо ѡбыдвалѣшн ѡко рабъ хѣв Ѹ

Прнвлѣщн нѣ къ іедннѣмоу желаннѣ твоіеѣмоу ѹлвколѣб'уе. бесплѣтныи х' тн прнкет'ныи мн мѣтвамн. твоим' оученнѣемъ¹² бжтвныи мъ хѣ створнн. іеже пѣтн н славнтн те. въ вѣкы вѣкомъ мѣть твою мнханле архангле Ѹ

Вещь¹³ тлѣн'ноую ѡіемліешн нашего безоумнѣ. выше оумнѣн твор'ун лѣб'вн. сѣ оубо възлюбнн. да ѹнстнмн ѹннмн сьрдѣюще се. прослав'лѣіем' те бгѣоу мѣеръ. хѣ бѣ велнчѣіемъ Ѹ

тѣ. панадѣлѣвна днѣкона. ѹтѣ. ѹѡ бесплѣтныи хъ. іеѣмоу же. зѣ. многнѣ мнѣобразныѣ. н пѣ. клѣіемъ оутрѣнѣ Ѹ
 На ѹрнѣн. бѣ гѣ. тѣ. бесплѣтныи мъ. н бѣ. таж. стнлѣ. по ѡбычѣю. въ ѡ. сѣ. тажѣ. н полнѣлн. н проуе. ѹтеннѣ ѡв тѣ. ѹѡсь. н сѣ. глѣ. нѣ. ѹтѣ. слѣ. злѣоустѣца. іеѣмоу же. зѣ. многнѣ. зрѣю подвнѣ. нщн. въ внсерѣѣ. гѣ. тажѣ. н канѣ. глѣ. дѣ.

Бесплѣтныи мъ слоужнѣтель. архистратѣже прѣ бгѣмъ оубо прѣстоіен ѡвѣтоу дшѣвныи мъ свѣтомъ свѣте се. просвѣтн н освѣтн вѣрою поіуцеіе те. всакого нзбавлѣіе ны вражнѣ мннѣ. н мнр'ныи нсправн жнвотъ кралю нашему. н всѣмъ. / кон'цѣмъ.

таж. стѣ. [а]нтнфѣ ѣ. прѣ глѣ. дѣ. хвалнѣте гѣ всн англы іеѣо хвалнѣте іеѣо Ѹ
 сѣ ѡко тѣ рѣ н выше н тѣ повѣ н все дѣха. іеѣланнѣ. ѡ лѣ рѣ гѣ слоушѣіе. тажѣ. [п] лѣмъ. нѣ. канѣ. тѣіе. въ ѡ. ѣ н архангѣоу. іѣѣа. по. ѣ. [к]ѣ. глѣ. вѣ. пѣ. ѣ. іѣѣ.

Глоубннѣ ѡкрнлѣ іесн д'но. н посѣоухѣоу своіе нзводнѣтѣ. въ нѣн погроужъ прѣтнвныиѣ крѣп'кнн въ бранѣхъ гѣ ѡкѣ Ѹ

Просвѣщенн дѣвлѣіе оѣма выш'нѣго бѣ пауе оѣма ѹлвѣа. ннѣѣ ѡвѣрзн оустнѣ мн. на славоу днѣ твоіеѣо архангле Ѹ

¹² Грц. πρπολοῶν, Брат – ражѣженнемъ, Унд 75 – роженнѣемъ, Зограф – липсва.

¹³ Унд 75 – Ноць.

МЛТВЪННЬКЫ ТВОЕ АНГЛЫ. НМЪТІЕ ПЪННІЕ НЕМЛЪУНОІЕ. ХВАЛЕЩЕН ТЕ ПРНМН. МЛ'ВАМН
АРХАНГЛА. МЛТНВЕ ДНЬ ЛНКОУЮЩЕН ✽

ІАКО ДРЪВАІЕ ПРРЪКЪ ПРРЪЕ. СТА БОРІЕ СЕ ПРОТНВОУ МНХАНЛЕ. ВАРЪВАРКОУЮ ГРЪДННО ЖЕ
Н СТЪТНОУЮ МЫГЛОУ. ННА ОУТОЛН ВЪ СЛОВОУ ТВОЮ ✽

Т БЖТВОУ ІЕДННОМОУ ПАУЕ СЛОВЕСЕ. ВЪ ТРНІ ЛНЦА ПОКЛААНІАЕМ' СЕ. НЕРАЗМЪСНО СЪ
АНГЛЫ СЛАВЕЩЕ. ІАКОЖЕ НСАНА ПОІЕ. ВЪПНЮЩЕ ТРЪСВЦІАІЕМЪ ✽

Б ІАКОЖЕ КОУПННОУ ВНАЪШЕ ТЕ. ДВО ДРЪВАІЕ МОНСН. ПАУЕ ІЕСТВННІН УГ'НЬ ПОНЕСЬШН.
Н НЕУПАЛ'НО ПРЪВЫВШНІ ВЪ МЫСЛЬНАДОГО ІЕГУП'ФА СПСАЮЩАДОГО. РОЖЬСТВОМЪ ТН ✽

ПЪ • Г • ІРМ ✽

КРЪПОСТЬ ДАІЕ КРАЛЮ НАШЕМОУ ГЪ. Н РЪ КРТА СН ВЪЗНОСЕ. ВЪ ДЪВЫ РАЖАІЕТ СЕ. НДЕТЬ
ЖЕ КЪ КР'ЦЕННЮ. ТЪМЪ ВЪРН'НІН ВЪЗОУПНІЕМЪ НЪ ✽

СТРАШННІН ПАУЕ ОУМА. ІАКОЖЕ ВЪПНЮТЬ КНН ІЕ БО ПРЪСТОЛЬ СЛАВН ТВОІЕ СПСЕ. СВЪТЛА
ЖЕ ВОНЬСТВА. АР'ХНСТРАТНГЪ¹⁴ БЪ. ВЪ ПАМЕТЬ НХЪ ДНЬ К ТЕБЪ ВЪПНІЕМЪ. РАБН СВОІЕ
СПСН ✽

КРЪПОСТЬ ВЪ БА ІАКО ПРНІЕМЪ ДРЪЖАВОУ. ВАРН ННА АРХАНГЛЕ СЛАВЪ БЖНІЕН. Н БЖНІАМН
ПРОСВЪЦАІЕМЪ. ТРОНУ'НААМН ЗАРНІАМН. УЗАРН МЛТВЪННКН СН СПСН ЛНКОУЩЕІЕ. (!) Н¹⁵
НЕНСТАЪН'НЫИМН¹⁶ ДАРОВАННН ✽

ІАКО НАСЛАЖАІЕ СЕ НЕПРНСТОУП'ННІЕ СЛАВЫ БОЖНІЕ НАУЕЛ'ННУЕ. ХВАЛЕЩНХЪ ВЪРН'НО
ТВОІЕ // СВЪТЛОІЕ ТРЪЖТВО. НЕПРЪСТАНО ХОУ МЛН СЕ. НЗБАВНТН НЫ НАПАСТН ДШЕ Н
ТЕЛЕСА. ГРЪХЪ Н ПЕЧАЛЫН ✽

ВНАЪШЕ ДРЪВАІЕ НСАНА ВЪПНІЕ ВЛКО. ТРОНЦЕ СВЪТЛО НАУЕЛО. ОУМА НЕРАЗМЪСНОУ. Н
НЕРАЗЛОУЧНОМУ ТАІНОУ ОУЖАІЕ СЕ. ТЪМЪЖЕ ВЪРН'НІЕ СЪБРА ВЪПНТН ДНЬ ПЪ ТРЪСТОУ ✽

¹⁴ Скоп – твои хъ архъль бѣ, Зограф – архистратигъ твоихъ бже, Брат – твоихъ архистратигъ бѣ.

¹⁵ В другите преписи липсва съюз н.

¹⁶ Скоп – нетлѣньныимн, Зограф – нетлѣньныимн, Брат – нстлѣньны.

И́ако съсоудъ златъ. прнѣм'шнѣ ѿ бѣ влѣще. манноу пнтѣѣ вѣр'ныѣ. хлѣва небсаго наслажающе се. ннѣ твоѣго сна прѣпѣтаѣ. словословнм' те дшѣпнтѣющнѣ нстоуьннѣ ꙗꙗ

сѣ • гл • н • пѣ прѣмоудрѣ

Прѣстолоу прѣстоѣще прѣсвѣтлоу. зарѣамн ѿ него бгѣозрауно просвѣщаѣмн богат'но. бесплътнѣн лнцѣ н слнбѣ нетлѣн'ьнѣнмн. слѣоу нмоуше бесмртноу. прѣкрасно оудабрѣѣмнн. бжѣтвнѣнмн лѣпотамн. тѣм'же ꙗко нмѣѣ дръзновеннѣ. къ боу за ны молн се. велнкнѣ ар'хнстратнже мнхѣн[лѣ]. съ бесплът'нѣнмн снамн. грѣхомъ ѡставлѣннѣ податн. ѡтоущнмъ любѣ ꙗꙗ

н ѡтемь. слѣ. Злѣоустѣца. ѿ серафнмѣ. ѣмоу же. [з]ѣ. Два (!) нногда ѡзнн. нщн. тѣ. [.] в тѣ кннгѣ. слѣ. зѣ ꙗꙗ

пѣ • дѣ •

Оуслѣшахъ слоухъ нже рѣ. глѣ выпнющаго въ поустынн. ꙗко въз(грь)мѣ нѣ водамн многнмн. твоѣмоу свѣтельствоуѣ¹⁷ снѣоу. въсь бывъ соуцѣствомъ. дѣхомъ же възоупннѣ. ты ѣсн хѣ бжѣна сна н моудрость ꙗꙗ

Страшнѣн паѣ оума твон прѣстоан соутъ свѣтла же хероувнма н серафнма. слнбѣ госпѣства. властн же днѣ англѣ¹⁸. ар'ханглѣ наѣел'нѣн. тѣм'же лнкоующѣн творнмъ днѣ вѣр'но памѣть вашоу ꙗꙗ

Вснѣавнѣн влѣко снѣннѣ вѣтороѣ. свѣта нетлѣѣма. наставлѣюща ны твоѣ ар'хнстратнгн. на твоѣ просвѣщеннѣ щедре. ꙗко тѣмъ / твою зарю нмѣюше ннѣ. обрѣщемъ свѣтъ прѣносѣщнѣн. незаходѣщнѣн ꙗꙗ

Взоупнѣмъ всн ѣднѣногласно днѣ. свѣтло лнкоующѣн. оумы же своѣ оунщѣше. вѣр'но мнхѣнлоу ѡтомоу. ннѣ выпнѣм' тн выпнюше ѣмоу. ꙗко свѣтъ сн вѣторѣн. нспльнн свѣта прѣваго. прѣвнѣ ар'ханглѣ ꙗꙗ

¹⁷ Скоп – свѣтельствоуѣщоу.

¹⁸ Брат – власть же днѣ Зограф – днѣ же англѣ. В Скоп наречнето липсва.

Тронце прѣсоушынаѧ. іѣдѧна трнсьстав'на зарюю. іѣдѧна проснѧв'шнѧ озарн
вѣр'нын. ѡтно творещеіѣ нѧнѧ твонмь архангломь свѣтло трѣжьство выпнѡцнмь.
спсн ѡ бѣдѣ лютыѣіѣ н невндѧмаго врага ѡ:

Бѣ Нспльннше се влѣще. на тебѣ прѣрѣщнѧ гласн. іѣгѧ вндѣ знѧнтелѧ отроче тн
мѧтн бѣв'шнѧ. безнаучел'на щцоу дьн'ннца прѣже нс ѡрѣва вснѧв'шнѧ еуѣзѣ
ннщелѧ окаѧн'нѣн болѣзнн рѧзрѣшн ѡ:

пѣ • ѣ • ірмѣ.

Ісѣ жнвотоу научел'ннкь. рѧзрѣшнтн осоуѣженнѣ прннде. а дама прѣвоѣан'наго.
оцѣщеннѧ же іако бѣ не трѣвоуіѣ. падьшлго оунцаіѣтъ въ нѡр'данѣ. въ нѣже
вражоу оубнвѣ. прѣнмоушѣ всакь оумь мнрѣ подаваіѣтъ ѡ:

Даннлѣ іѣгѧ вндѣ мноѣтво блѣжен'не. англѣ твонх' дрѣв'лѣ. оустрашн се дѣхомь.
ог'ньноіѣ же непрѣстоуп'наго соудѧ. оужасаіѣ се повѣдаіѣ. тѣм'же тн выпнѣмь.
мѧтвѧмн спсе. мнхѧнѧ мѧтвѣныка тн. осоуѣженнѧ нзбѧвн ны ѡ:

Іако рѧзнѣнын образы спсе твоѧхъ оубо воннѣствѣ. неѡскоудѧна дѣѧннѧ
блѧн. ѡб твоіѣіѣ іѧвлѧіѡцнн. нцѣліѣннѧ н просвѣщеннѧ. богѧтѣство неконѣіѣмоіѣ
краснѧ дѣѧннѧ. прѣбогѧтын блѧтню. неоскоудѧна дарованнѧ ѡ:

Научел'ннче славѣ бѣіѣн. воіѣвода прѣвѣн англѡмь. мѧтвѣннкн // сн нзбѧвн. ѡ
недоугѣ лютыхъ же н напастн. іако мѧтнвѣ н блѧбъ слоужнтель снн. дрѣзновеннѣ
нмѣіѣ къ поучннѣ мѧр'днѧ. мѣрѣ намѣ подаваіѣ ѡ:

Трѣсвѣтлоу бѣтвѡу хѣвоу зарюю. ѡ нетлѣіѣма соуѣцѣства. неразмѣсно славеще. да
похвалнмь вѣр'но выпнѡще. съ страхомь славеще трѣсѡую хвалю. неразлѡуѣаіѡще
іѣства. прѣвѣзнмаіѡтъ же всѧка оума стѧнѧ тѧнѧ ѡ:

Бѣ Оукрасн се мѧтн бѣжнѧ. добрѡтоіѡ паѣе всѣхъ ѣлѣкь. прѣсвѣтлѧ іѣствомь. прніѣт'
во паѣе словесе н оума іако славоу твою носецнн. вѣноутрѣ скрѣвеноу тн въ оутрѡбѣ.
тѣм'же мѧеще се выпнѣм' тн тобою бѣгѧтымн ѡ:

пѣ • ѣ • ірмѣ.

Глѧ словесн свѣтыл'ннкь свѣта. дьн'ннцоу прѣтѣта. въ поустынн поканте се. всѣм'
велнтѣ людемь оунстѧте се. се во прѣстонтѣ хѣ. мнра ѡб тлѣ нзбѧвѧіѣіѣ ѡ:

СѢ́ДА ВНАДѢШЕ НСАНА́А ТВОИ́А ПРѢ́СТОЛЬ ОУЖАСЕ¹⁹. Н ДА́ННА Я СМЕ́ТЕ СЯ́ ВЛАСЫ́ ГЛАВЫ́. Я́КОЖЕ НЕУЮ́ВСТВОУ́Е РАЗОУ́МЪ Я́ВЪ. ПОВѢ́ДАЕ СТРАХЪ СЛАВЫ́ ТВОЕ́Е СѢ́СЕ. Н ТВОИ́ХЪ АНГЛѢ́ ПРОСЛАВЛѢ́ННІЕ ❖

МНХА́НЛА ВЕЛНКАГО. ВѢ́Р'НЫ́Н СЫ́ШЬШЕ СЕ. ПРѢ́СТОЕ́ЩАА НЕТА́ВН'НѢ́Н СЛАВѢ́ БЖ́НІ́Е. ПОХВА́ЛНЫ́М НЕСКВ'РН'НЫ́МН ВСН ПОУ́ТѢ́МЪ СВѢ́ТЛ. І́Е БО ПОБО́Р'ННКЪ НАМЪ ДРЪ́ЖАВ'НЫ́Н. Н КРѢ́П'КЪ. Ѡ́ ЛЮ́ТЫ́Е БѢ́ДЪ НЗБАВЛѢ́АЕ ❖

ВѢ́Р'НЫ́Е ВСЕ ТВОИ́А ПАМЕТЬ ПРОСВѢ́ЩАЕ́ТЬ. АНКО́УЮ́ЩЕ ДНѢ́ ВЪ СѢ́МЪ ДОМО́У ТВОЕ́МЪ. АРХА́НГЛЕ ТВОИ́ СВѢ́ТЛО²⁰. КА́КО ОУКРА́СИ СЕ СЛАВНТН. ПРѢ́ВОАНГЛЕ́ БЖ́НН. НСЦѢ́ЛѢ́ННІ́Е НАМЪ НСТА́УАЕ ❖

О ТРО́НЦЕ І́ЕДННА́ СѢ́АІ́А. ПОМО́ЩЬННЦЕ́ ВСѢ́МЪ. І́ЕДННА́ І́ЕСТВО́МЪ. МЛ́ТВАМН ВѢ́Р'НАГО ТИ АРХА́НГЛА. Ѡ́СТАВЛѢ́ННІ́Е / ГРѢ́ХОМЪ ВСѢ́МЪ ПОДА́ЮЩАА. АНКО́УЮ́ЩІ́МЪ ТРЪ́ЖЕСТВО СВѢ́ТЛ. МНХА́НЛА СЛОУ́ГИ ТВОЕ́ГО БЖ́ТВА ❖

Ѡ́ СКИ́ННІ́Е Н СЪСО́УДЕ́ БЕЗНАЧЕ́Л'НАГО СЛОВА. ТРАПЕ́ЗО БЖ́ННА́ НЕИ́ЗРѢ́ЕННАГО. СЛОВА́ НЕБ́СА́ГО ХЛѢ́БА. ВѢ́Р'НЫ́НІ́Е НАПНТА́ЮЩАА. Ѡ́ МЫ́СЛЬННІ́ХЪ СКРНЖА́ЛНН. СО́УЩННІ́ Я́АВЪ (!) Ѡ́ЗРА́ЮЩНН. Я́КО СВѢ́ТНА́'ННКЪ БОЖИ́ СВѢ́Т'ЛЪ. Ѡ́ БГЛЪ́ (!)²¹ НЕМН́РЬНЫ́Е²² СП́СН РА́ВН СВОЕ́ ❖

кѠ́ • гл́ • в́ • Ар́хнстратнже́ бѣ́н сло́у. пн́ • ѡ́ • сѣ́ •

МЦА́. ТѠ́. ВЪ́ Н • ДНѢ́ СВО́РЪ АРХА́НГЛА МНХА́НЛА Н ГАВРНА́А. НЕБ́СНЫ́ХЪ У́ННОНАЧЕ́Л'ННКА. ОУ́Е́ БЛГВН ❖

ХО́ТЕН ПРѢ́БЛГЫ́Н У́ЛВКО́ЛЮ́БНВН БѢ́. СЕ́ГО МНРА́ СТВО́РНТН Ѡ́ НЕБЫ́ТНА́. ПРѢ́ВЪЕ́ ПОМЫ́СЛН СНА́Ы НЕБ́СНЫ́Е. Н ПОМЫ́ШЛѢ́ННІ́Е ДѢ́ЛО БЫ́. О́УСТРО́Н КОЕ́МОУЖ́ОУ У́ННОУ́. У́ННОНАЧЕ́ЛННКА ВОЕ́ВОДО́У. І́ЕДННЪ́ЖЕ Ѡ́ У́ННОНАЧЕ́ЛНННКЪ САТА́НАНЛЪ НАРНЦА́Е́МН. ЖЕ́ ДНІ́АВО́ЛЬ РАЗГРѢ́ДѢ́ВЪ. Н СЕ́ВЕ МНѢ́ВЪ. Ѡ́ПА́ДЕ САНА́ СВОЕ́ГО. Н СВѢ́РЖЕНЪ́ БЫ́ СЪ ВЪСО́ТН НЕБ́СНЫ́Е. СЪ́ У́ННОМЪ СО́УЩНМЪ НЕБ́СНЫ́МЪ ПѠ́БЫ́НЫ́МЪ С І́НЖЕ́ І́НОГО́ І́НОГО́ (!)

¹⁹ Зограф – оужасе, Брат – [оу]жасе се, Скоп – оужа(се) са.

²⁰ Зограф – пою твою святлост; Скоп – поижциж та свѣтло, Брат – твоѡ свѣтло.

²¹ Брат – Ѡ́ мѡ́гн.

²² Брат – немнрньные, Зограф – мнрнне, Скоп – мнр'ньнѡж.

УННА. АРХИСТРАТИГЪ МНХАНЛЪ. ВЪДЪВЪ ВѢСТОУПНИКА СПАДЪШАА. СЪБРА АНГЛЪСКИЕ
СНАБІ. РЕКЪ ВЪНМЪМЪ. Н ПОХВАЛНИ ГЛАСОМЪ ВСЪХЪ БѢ. ІАКО СЕ ГЛА ІАКО ВЪН'МЪМЪ.
МЫН СЪЖАНН БЫВ'ШЕ. Н ВЕЛНКОМОУ БОУ ПРѢСТОІЕЩЕ. УТО ПОІЕШЕ НЖЕ С НАМН ДОСЕЛЪ.
СВѢТЬ БЫВ'ШЕ ННІА

БЫШЕ Т'МА. ТАКОВОІЕ ННІА ОУБО СЪБРАНІЕ НАРѢНО БѢ. СЫН'МЪ АНГЛОМЪ. РЕК'ШЕ
ВЪННМАННІЕ. Н ВЪННМАННІЕ. (!) Н ВЪІЕДННІЕННІЕ. Н СЪВЪКОУПЛІЕННІЕ БОУ ЖЕ НАШЕМОУ ❖

ПѢ · З · ІРМ ·

ЮНОШЕ ВЪР'НЫІЕ ВЪ ПЕЩЬ ВѢГН'НОЮ ВЪЛЪЗЪШЕ. ШОУМЕЩЬ ХЛАДЪ ДЪХОВНЫ
НЕВЪРЪДНМНІ // СЪХРАНІ. БЖНІА АНГЛА СХОЖЕННІЕ ТЪМЪ ВЪ ПЛАМЕНІ ПРОХЛАЖАІЕМНІ
БЛГОДАРЪСТВО ПОІАХОУ ПРѢПѢТ' ❖

· ЕСТЬ [п]АУЕ²³ ОУМА ПРѢСТОЛЬ СПСЕ. НАСТАВЛІЮЩАГО СВѢТА ТВОІЕН СЛАВЪ ВЕЛНЦЪН.
АНГЛАСН ЖЕ УННН ТВОІЕЮ ПРОСВѢЩЕННІ (!) СВѢТЛОСТНО. ТЪМ'ЖЕ ПРНО ВЪПНІЕМ' ТН
ННІА. ВЪ ПАМЕТЬ АРХАНГЛА. ІСЕ БѢ ПРѢПѢТН БЛГН ❖

ПОЮТЬ ІАВЪ КНИЖНЫ ГЛАСН НЕПОСРАМНО. ТВОІЕІЕ ПОМОЩН МНХАНЛЕ АР'ХИСТ'РАТНЖЕ.
МН ЖЕ ЗРЕЩЕ ЮЮДЕСЪ ТВОІХЪ. ІАКО ПОМАГАІЕШН ПРНВЪГАЮЩІМЪ ВЪ КРОВЬ ТВОІ ВѢЦЪ
❖

ВАРН ННІА МЛТВАМН ТВОИМН АР'ХИСТРАТНЖЕ. ВѢГОНЕ ВСОУ МЪГЛОУ ВЪ ДШЪ НАШНХЪ.
СВѢТА НАСЫЩАІЕ. НЕНСКОУДЪНА Н НЕЗАХОДНМАГО. ДА ДШЕН ПРОСВѢЩАІЕМНН. ВЪР'НО
ПОЮЩЕ ТВОІЕМОУ ВЛЦЪ. ВѢЦЪ Н ❖

ТРОИЦЕ БЕЗНАУЕЛНАІА. НЕЗАХОДНМАГО СВѢТА. ПРѢВЖТЪНА Н НЕРАЗЪМЪСНА. Н
НЕРАЗЛОУЧЪНА МЛТВЫНКА СІ ПРНМН. Н НЗБАВН ВЪ ГРѢХЪ ЛЮТЫНХЪ. ТОВОЮ
НЗБАВЛАІЕМНН. ВЪ СТРТН ВЪПНІЕМЪ ВѢЦЪ НАШНХЪ ❖

НЕЗАХОДНМАГО СВѢТА. ПРѢСТОЛЬ ВѢГНЬНЪ ХА БѢ. ДВО СПЕН ТВОЕ ПѢВ'ЦЕ. АРХАНГЛАСКН
ТЕ ННІА ВЪСПѢВАЮЩЕ. РАУН СЕ КРѢП'КО ВЪР'НЫІМЪ ВЪПНЮЩІМЪ ТН. ОУТВРЪЖЕННІЕ
ПРѢСЛАВНАІА. БЛГВАІЕНАІА ВЛУЩЕ СПЕН РАВН СВОЕ ❖

²³ Буквата в квадратните скоби липсва в ръкописа.

пѣ̣ · н̣ · ир̣м̣ ·

Танноу прѣславноу вавуњска (!) показа печь. ѿстоушнѣ хлѣ. ꙗко строуѣхъ [в]ѣше непрѣкосновен'нын ѡгнь прѣнѣтн. нмрдан'сцѣ нстрѣтн. плътнѡ крѣтнма знѣнтелѣ ꙗгоже ∴

Танна прѣслав'наѣ англѣци быше унны спѣ твоѣн славѣ. ꙗко ѡгнь соуше²⁴. неѣство слѣмнн бываютъ къ земельнымь. оуѣте ꙗвѣ неѡпалѣющен тварн. ѡздрѣю[тъ н про]свѣщаютъ. н унстнте те (!) знѣнтелѣ ∴ /

О неѣзрѣннын обр[ази] твоѣхъ архангль быше. спѣ н[...] много разлѣуьнынмь сл[...] ѡбрази же н шнротамн д'ѣн[...] [...]ютъ. неѣзрѣн'но просвѣщающ[а] нескврѣннынне мыслн. н свобож[дѣ]нннѣ ѡ похотн бывающнхъ ∴

Наста прѣзнолюб'ци архангль днѣ. свѣтлопрѣзѣнаѣ паметь. тѣм'же н мнн въспренѣмь вѣр'но въпнѡще. помышлѣннѣмь ѣтомь. нзбытн ѡ лѡтынхъ грѣховь мѣвамн ꙗго. да възвеселнм' се поюще хл въ вѣкы все ∴

Троѣце неразлоуѣнаѣ поклонѣемь неразмѣсно. варн же спѣн всоу тварь ѡ лѡтынхъ напастѣн ѡ вѣдѣн скрѣбен. многозловленоуѣ лѡтымн прѣгрѣшен'мн. да те правовѣр'но славнмь н ѣтемь. ꙗко правн[а]оу всѣмь лоуѣшнмь ∴

Вспѣтъ прѣхвал'нын нсанѣ. ꙗгѣ видѣ дѣоу ражающоу бесѣмене. кто видѣ нан кто слыша колн. вещь ꙗкоже паѣе оума. без болѣзнн роднѣшоу младѣнца. безъ оцѣ ѡвльшаго се. съхран'шаѣ ꙗвѣ ѣаѣннѣ (!) достоѣнымь подаваѣ ∴

пѣ̣ · ф̣ · ир̣м̣ ·

Недоуѣмѣѣтъ всакъ ꙗзыкъ хвалнт те достоѣно. нн разоуѣѣтъ же оумь прѣмнр'нн пѣтн те вѣѣ. вса бо блга соуцин ([в]ѣрѣ) прннмн. ты бо вѣ[с]н любѣвь бжнѡ н нашѡ. ты бо хрѣтнѣномь застоу'п'ннца (тѣ) велѣѣемь ∴

Всѣ паѣе оума уннѣ. хероуѣнмоу же н серафнмоу. ѣство прѣстоль твоѣхъ. н снлаамь н властемь. н гдѣствнѣемь бѣ. англѡмь же н ѣнглѡмь. н наѣломь страш'нынмь. твою бо неѣзрѣн'ноуѣ красотоуѣ. по тѣбѣ нмоутъ ∴

²⁴ Зограф – свѣце, Брат – соуце, Скоп – носѣце.

Възоупналь ієсть спсе пррѣускни анкъ. размѣрнль же ѹны беспльнымь англомь. въспѣва мноѣтво не[зрѣ]нныіе мѡдростн. н обра[з...] / [...]омь. явлііе вър'но тебе. [...] дръжавна н не[зрѣ]ннѣна ❖

[...] всн вър'нын. н анкоуіемь [...]єть свѣтлын мнханле. [...]ніемь въспѣвающе. н твоіе мѡвн прнносеце. юже даѣь іако помощынкь крѣп'кь н теплын прьвын. вър'номоу кралю нашемоу. н намь ннѣа всеѣа хвалещнмь те ❖

Како оудовлѣіеть оумь ѹвѣускни. похвалн твоіе не[зрѣ]нноїє ієство. тронце прѣстаіа н неразлѡу'наіа. іако раѣвлііемьн неразмѣсно. нь помнлоу'н всѣхь хвалещнхь твоіе црѣтво. въ покровѣ оутврѣжаієщнн своіе рабн ❖

Како се оукрасні добротѡю паѣе оу(ма) прѣтаіа. твоіе не[зрѣ]нноїє роѣѣство. бѣ всѣхь сооукраси же се томоу всецрѣце. прѣввѣзхмаіє англѣскніє ѹны. свѣтлыне крѣп'кыіє. тѣмже оубо спс[е]ны тобою. тѣѣ се мѡнмо ❖

свѣ. стѣ гѣ ❖

ѹннонаѣельныѣе вышнымь снлаамь мнханле н гаврнле. нже дрѣвліє въ нхонѣхь. двѣ рѣцѣ ѡсоуднвь погроу'знн. панамо(на)рїєвн рѣ. встанн н внѣѣ славоу бѣжнн ❖

на хвалнте гѣ. ѡ̄ •ѣ̄. н поіє. [в]ь ѡ̄. двѣ. н двѣ. [а]нгломь. пн̄. сѣ̄. въ •ѣ̄. [н]дѣѣже ѡснѣієть. [г]л̄ •е̄. дрѡӯ. гл̄ •е̄
сл̄. англы твоіє хѣ̄. [...] нн̄. [ѣ̄]. таѣє. н слѡсловннє велнкѡє ❖ [ѡ̄]поӯ. беспльт'нымь. [...]ѡ̄ •ѣ̄. аще слоу'нт' се. въ нѣлю. поють се ѡв'ще. [с]тѣ̄. [н] канѡӯ. беспльт'нымн съ вкрѣснамн. [с]тѣ̄. [г]лаоӯ н все дѣ̄. [.]оӯ. [.] ѹтрьннѣно. [н]а лѣ̄р̄. [п]рѡ̄ [н]а лѣ̄оӯа. беспльт'нымь. [а]пл̄. н ієѣлнє [в]ькоу'пѣ. [н] прнѣстн̄ ❖
[н]а антоӯр̄. [п]оієм'. блѣ̄е. [...]аоӯ. [...] ѡ̄ кѣ̄. [п]ѣ̄ •г̄. н ѣ̄. тѣ̄. н кѡ̄. [п]рѡ̄. гл̄ •ѣ̄. творен англы своіє. [с] б[л]гвн дѣ̄е моіа. [а]пл̄. [к]ь кѣ̄р̄ [а]ще гл̄ано англы. [...]ллоӯа. [г]л̄ •ѣ̄. [б]лгвнте гѣ всн англ. [іє]оӯ. м̄. [р]ѣ̄ гѣ оупѡвн се црѣтво нвѣно[іє]. [п]рн̄ [.] мннте гѣ [...] ❖ /

и Падъ ннцъ на землѣ ѿ навѣгнѣннѣ и рекъ то вѣко что повелѣваѣиши своѣмоу
слоуѣзѣ. и рече архистратигъ ѿсвоу навѣгнѣноу. и зовѣи сапогы съ ногоу своѣю. иже
мѣсто на немъже стоиши стѣи есть :

Ѡ соуднии чте .в. (6: 11–24)

Бѣ въ ѡни дни. ѡплыунтѣ се мадыѣамъ на снѣ и злѣвы. и ти възопнише къ
бѣоу. и се агль гнѣ прѣста. и съде подѣ доубомъ бѣвшнмъ въ ѣсфратѣ. и
гедеѡнъ снѣ нѡасъ. дръже палнцоу ѡгнѣнѣноу на ѣанннѣ. хоте оубѣжатн ѡ
лица маднѣамъ. и авн се агль гнѣ и рече ѣмоу. гѣ с тобою слы въ вѣкы. и рече к
немоу гедеѡнъ съ мною ѿ стѣ гѣ. и боудеть гѣ с намн. и зато ѡбръѣте насъ вса
зато бѣвшатѣ. гдѣ соутѣ вса днвнатоу. ѣанко ѡбещѣ намъ. ѡцн ншн глауще.
не ѡ ѣгѣпѣта и збавнтѣ насъ гѣ. ннѣ ѡрннѣноу насъ. и прѣдасть нн въ роуцѣ
маднѣамѣ. и прнзрѣ на ны агль гнѣ и рече ѣмоу. ходи въ слы своѣи тако. и
и збавиши и злѣа ѡ роуцѣ маднѣамъ. ннѣа поустихъ те и рече (ѣ)моу гедеѡнъ въ
мнѣ гѣ. и ѡ бѣдѣ и збави и злѣа. и ннѣа тнсоуцин мѣншии ѣсть ѡ манаснѣвы.
въ домоу ѡца моѣго. и рече к немоу гедеѡнъ. ѡбръѣте блѣготѣ прѣ ѡнма си.
сѣтѣи ми днѣ. вса ѣанко глѣ съ мною. [не] // ѡстоуплоу ѡсоудѣ. дондѣже
положоу жрѣтвоу мою прѣ тобою. и рече агль гнѣ азъ ѣсмъ. и съдѣ дондѣже
възвѣрѣтиши се. и гедеѡнъ въ(н[н])дѣ. и створи иакоже глѣ къ аглоу гнѣ. и сѣшъ
к' немѣ къ доубѣ и поклонн се. и рече к немоу агль гнѣ. прнми ѡвѣнѣ и хлѣбѣи
невѣмѣшиенн. и положн каменн ѡномоу. и створи тако. и възвнѣгъ агль гнѣ краи
палнцѣ въ роуцѣ своѣи. внѣтъ же се жрѣтва. и вснѣа ѡгнѣ ѡ камень. и снѣдетѣ
всоу жрѣтвоу. и агль гнѣ и чезе ѡ ѡннѣо ѣго. и вндѣ гедеѡнъ. иако агль гнѣ
ѣсть. и рече гедеѡнъ. се азъ гн гн. иако вндѣхъ аглѣ гнѣа лицемъ къ лицѣ. и
сѣзѣа тоу гедеѡнъ. ѡлѣтарѣ тврьдѣ гоу. и възва тоу мнрѣ гнѣ до днѣ сего :

Ѡ рѣтва (!) даннѣ чте (10: 1–21)

Въ третнѣ лѣто. вѣтѣвоуѣщоу црѣу перѣскоу. слѣ бѣ къ данноу. и нарече се
и мѣ ѣмоу валѣтасарѣ. и стннѣо слово и слы велнка. и смѣрннѣ. и дасть се
томоу вндѣннѣ въ днѣ ѡни. азъ даннѣа жѣхъ .г. нѣле. и трн днѣ. и хлѣба
всхотѣвъ не иадохъ. нн месъ нн вна. не всхотѣхъ въ оуста своѣа. нн ѡлѣемъ
глави своѣе не помазахъ. до сконѣаннѣа трнн нѣль днѣ. и въ днѣ двадесетнн
и. четвѣртн мѣа прѣваго. и въ третнѣ лѣто. азъ прндѣохъ на рѣкоу велнкоу.
иаже нарнцѣѣтѣ се тнгрѣ. и възвдохъ ѡнн мои и вндѣхъ. и се моужѣ ѣдннѣ стоѣ
прѣ мною. ѡгнѣмъ ѡгнѣ всъ и дѣ. и бедрѣ ѣго прѣпоѣсанѣа златомъ свѣтломъ.

ꙗко тѣло ѿмоу дръзѡтїю прѣпотсано (!). ꙗко лице ѿмоу вндѣннїе мѣннїе. ꙗко ѡчѣ
 ѿмоу ꙗко ꙗко свѣща ѡгньна. ꙗко мншѣцѣ ѿго ꙗко голѣннѣ ѿго. ꙗко вндѣннїе мѣно
 влѣстѣще се. ꙗко глаꙗ слова ѿго. глаꙗ народа. ꙗко вндѣ даннлѣ ꙗко рѣ. азъ вндѣхъ
 вндѣннїе іѣдннѣ. / ꙗко моужнїе бѣше съ мною ꙗко вндѣхѡу. ꙗко стѣрахъ нападе на
 ннхъ. ꙗко бѣжахѡу ѡ стѣрахъ. азъ же вѣчюднхъ се іѣдннѣ. ꙗко вндѣннїе то велнкоїе.
 ꙗко не оустрашн се въ мнѣ крѣпость моѣ. ꙗко слава моѣ възвратн се въ ѡстѣннїе.
 ꙗко не оудръжахъ крѣпостн моїе. ꙗко слншахъ глаꙗ слова ѿго. да іѣга оуслншахъ.
 бѣхъ ꙗко развръсто лице моїе по землѣ. ꙗко простѣрь роукоу ꙗко възвѣже ме на колѣнѣ
 моѣ. ꙗко на дланн роукоу моїею. ꙗко рѣ къ мнѣ даннлѣ моужѡу хотѣннї. ꙗко лѡбѣ
 словеса ꙗже глаꙗхъ к тебѣ станн на мѣстѣ сн. ꙗко ннѣ посланѣ іѣсмь к тебѣ. ꙗко іѣга
 възгласн тѣ къ мнѣ слово снѣ. вѣстахъ трѣпеще. ꙗко рѣ къ мнѣ не боѣ се даннлѣ.
 ꙗко ѡ прѣваго днѣ. ꙗко же дахъ въ сѣщн тн разоумѣтн. разоумѣннѣ не трѣпещешн
 ѡ гѣ бѣ сн. ꙗко оуслншана бѣше словеса тн. ꙗко кнезь цѣрѣтѣ перѣсѣтѣ стоѣтъ премо
 нама. ꙗко оуслншавъ іѣдннн днѣ. ꙗко се мнхѣнлѣ іѣдннн ѡ кнезь прндѣ помоцн
 мн. ꙗко ты ѡставн ме тоу. съ кнеземъ цѣрѣ перѣска. ꙗко прїде въ разоумннн тѣ. ꙗко
 бо да възбраннѣтѣ лѡ тѣ. въ послѣднїе (!) днѣ. ꙗко възрѣхъ тѣ въ днѣ. іѣга
 глаꙗ съ мною по словесѣхъ снхъ. ꙗко оударнхъ лнцѣмъ своїмъ на землѣ. ꙗко ѡвръзохъ
 се. ꙗко се ꙗко пѡбнїю ѡлѣвїю вѣнетъ оустѣнѣ моѣ. ꙗко ѡ[в]ръзъ оуста своѣ глаꙗхъ. ꙗко
 рѣхъ премо мнѣ стоїещѡу. ꙗко вндѣнн твоѣмъ. в[ъ]звратнше се въ ѡнѣтѣрннѣнѣ
 въ мнѣ ꙗко ннѣ не ꙗмамъ крѣпостн. да како могу въ задѣ (!)¹ глаꙗтн съ гмѣ
 моїмъ. въ мнѣ [в] ѡ селѣ не оукрѣпнт се сна моѣ. ꙗко дхъ моѣ не възвратнт
 се въ ме (!). ꙗко прнложѡу вндѣтн мн ꙗко вндѣннїе ѡлѣвѣ. ꙗко вѣнетъ мн ꙗко рѣ мн.
 ꙗко не оустрашн се моужѡу вндѣннѣ моїею. мнрѣ тебѣ / моужѣн се. ꙗко крѣпн се.
 да іѣга възгласъ съ мною оукрѣпнхъ се. ꙗко рѣ ꙗко вѣсн ꙗко прндѡхъ к тебѣ. ꙗко ннѣ
 възвращѡу се. възбранннн се съ кнеземъ перѣскнннмъ азъ же ꙗко сѣхожахъ. ꙗко кнезоу
 іѣлнннскоу гредѡущѡу. ꙗко аглѡу ѡбѣщавшѡу се. ꙗко напнсавъ ѡстѣннѡу. ꙗко нѣстѣ кто
 протнвѣннїе се нмѣ. ꙗко мнхѣнлѣ кнезь нашъ

На стѣ въ ѡ вон бесплѡнннмъ. стѣнр глаꙗ .ѣ. рѡоунѣте се с намн всѣ архгѣль. ꙗко наꙗ
 въ .ѣ. сѣ. ꙗко нѣ. трѡ. глаꙗ .ѣ. нѣснннмъ воїннѣтѣвѡ. тоѣ на бѣ гѣ. ꙗко на конѣ оурт
 (!) на панахѣ же. ꙗко на агрнннн. ꙗко поканѣ гл[.]у. въ ѡ по .ѣ. ѣ а бесплѡнннмъ
 по .ѣ. ѣ . ꙗко глаꙗ .ѣ. ѡвръзоу вѣста моѣ. вн. въ по. ꙗко пѣ сѣ по ꙗко ꙗко по .ѣ.

¹ В Скоп – како възмогѣ глаꙗтн.

пѣ̄ • кѡ̄ глѡ̄ • вѣ̄ архнстратнже пн̄ въ • э̄ сѣ̄ • по ѿпоӯ • утѣе̄ • пандолѣвна • на уоӯса
 бесплѣннхъ • юмоӯ за̄ многнѣ̄ н̄ многообразны • помь глѣмь на оутр'ноӯ • на лоӯр
 бѣ̄ гѣ̄ • трѡ̄ бесплѣннхъ • н̄ вѣ̄ по стнлѡ̄ • сѣ̄ въ ѿ̄ по второн̄ же ка̄ сѣ̄ бесплѣннхъ •
 глѡ̄ • д̄ • ієднноӯ пѣвѣць • а дроӯ люіе̄ •

Бесплѣтныимъ слоужителемъ архнстратнже • прѣ̄ бѣмъ оубо прѣстоѣ̄ • н̄ ѿтоудоӯ
 дшѣвннхъ свѣтѣннѣмъ свѣте се просвѣтн • н̄ ѡсвѣтѣ же вѣрно поющеіе те •
 всакого нзбавлііе ны вражнѣ̄ мннѣ̄ • н̄ мнр'ны іспросн жнвотъ • кралю оубо
 нашемоӯ н̄ н̄ (!) всѣмъ концемъ ∴

снѡ̄ по полнѣлѣн̄ • глѡ̄ тѣ̄ • пѡ̄ скоро вѣ̄
 Доброта подвнзаннѣ̄ тн̄ • мнхѡ̄ле прѣ̄ бѣмъ прѣстоіе̄ • ієдннхъ красн[...]
 н̄ прѣпоіасанъ • десннцею̄ бжннѣю̄ крѣпкою̄ страшнхъ врагомъ • мѣнм тн се
 прѣстателю̄ гнѣ̄ • проженн врагн наше •

помь • стѣ̄ • глѡ̄ • д̄ • антн̄ • а̄ • прѡ̄ • глѡ̄ • д̄ • Хвалнте гѣ̄ всн / аглѣ̄ ієго • с̄
 Іако тѣн̄ рѣ̄ н̄ выше̄ • тѣ̄ все днханнѣ̄ • юӯліе̄ • ѿ̄ м̄ пн̄ въ оутрн[...] пен'днкостн[.]
 ∴

рѣ̄ гѣ̄ зрнте тѣ̄ пѣ̄ м̄ н̄ •

ка̄ • г̄ • въ ѿ̄ • вѣ̄ • по • э̄ сѣ̄ • а бесплѣннхъ по • н̄ • с̄ •
 ка̄ глѡ̄ • н̄ • пѣ̄ • д̄ • ірм̄ • Ворвжена (!) фараѡна погроӯзн̄ ю̄ творен̄ древле

Мнслѣннѣ̄ бесплѣтнхъ ѡннн • лнкъ пѣ̄мн • іако слоужителѣ̄ бжнѣ̄ прндѣте
 похвалнхъ • лнкы̄ съставльше ѡ̄ ншѣмъ спсѣнннхъ • непрѣстано̄ мѣще се • ѡ̄
 каіѡннѣ̄ сьрѡӯюще се ∴

Аглѡ̄мъ наѡел'ннцн̄ н̄ старѣншннн (!) • н̄ ѡннѡнаѡелннцн̄ свѣтлнн • бесплѣт'нн
 мыслѣ̄ днѣ̄ подвнжоӯть се • на свршѣннѣ̄ праѣ̄ннка прѣсвѣтаннѣ̄ нхъ памѣтн • с̄
 ннннже рѡӯют' се̄ мнцн • пѣ̄ трѡнцн̄ прнносече ∴

Паѡе̄ ієства̄ вышннхъ ѡнновъ • іавль се слоужителѣ̄ • велнкнѣ̄ кнеже мнхѡ̄ле
 архнглѣ̄ • црѣв'ноӯ ієдннннѣ̄ • бжнѡ̄ вѣроӯ оуієдннн • н̄ нннзложн всакнѣ̄
 сьблазнн • въ веселн твоіе̄ памѣтн ∴

ВЪ УРЪВЪ НОСЕЩИ ПАУЕ ІЕСТВА ПРЪУТАІА • ВЪ ТЕ ВСЕЛЫШЕІЕ СЕ ѠУЪСКОІЕ СЛѠ • Н
СТГО ДХА • ДВОІЕ ЖЕ ВЪ ІЕСТВЪ НІ ХОТЪННІ СОУЩЕ • ВЪ ОУПОСТАСИ НЕІЗРЕНІНО ІЕДННО •
ІЕМОУЖЕ ѠБРАЗЪ ЦЕЛОУІЕМЪ ❖

ПѠ • Г • ІЕРМ • ТЫ ІЕСИ ОУТВРЪЖЕННІЕ ПРНТЪ ❖
АГЛЪ ПРЪЖЕНІИ • ТРОУНЫИ СВѠТЬ ВЪТОРЫИ • ІАВН СЕ НАМЪ МНХАІЛЕ КНЕЗЪ ВЪРНЫИМЪ
НЮДѠВѠМЪ СЪ ОУКЪ ❖

Зарею бжніе блготи • гаврнле вѠрннмъ • нспльнъ всоу землю • бжніе проповѠдавъ
іеже вѠторое схоженіе ❖

В Твоіен чнстотъ снѠтн • н пауе оума уѠаіа по роженню • пою такоже да нзъ ѡко
ѡного полоуоу ѡнщениа ❖

сѠ гла • Д • ПѠ ОУДНВН СЕ НѠСНФЪ •

Бесплътннхъ лнкъ хероувнмъ н серафнмъ • поютъ те ѡѠе съ сномъ н дхомъ •
тръстоуоу прнносеце пѠ • рѠоун се мнхаіле архнстратнже веселн се // гаврнле
прѠславннн • възоупнн н нгран лнѠе всъ бесплътннн • съ снѠмн прѠѡун хѠ
поѡще жнзнодавѠца • н спѠа дшѠамъ нашн ❖

н Ѡ • ОУДНВН СЕ НѠСНФ[.]

ПѠ • Д • ІЕРМ • ТЫ МН ХѠ ГЪ ТИ МН НЛА

Ніернхоноу іавн се снлѠн архнстратнже • борещоу се пакы н ісоу наоугнноу •
повѠжаіе н побаріаіе мнхаіле велнкнн • бесплътнннмъ наѠельннкъ • Ѡ нардоу же
прніемъ оутврѠженіе • слоужнтель гнѠ • ѡроужнне повѠднн ❖

Кнезь нноѠа бесплътннмъ снламъ • іавн се носе Ѡедо вѠщаннѠ захарнн • іако
агла стѠю гаврнлѠ велнкнн • нстнннннн сын архгль • тѠм'же гла словесе • рожѠ се
іѡѡнъ • ѡѠевы сн глаъ прннесе ❖

Посланъ ѡ серафнмъ нноѠа • проѠѡвлѠіе іако прѠрка бжнѠа • Ѡ аглѠ ѡнщена
тѠм'же вндѠ на прѠстолѠ славы гѠ н ѡкрѠть стола шестокрнлнн стоіеце жнѡт'нн
тръстоу пѠ прнносеце ❖

В ЁДННА УТАІА ПРЪБЫ ПО РОЖЬСТВЪ. ЁДННА ІАВН СЕ БЕЗ МОУЖА ДОІЩН. УЧЕ СЛА
 НСТНН'НОІЕ. Н ДХОУ СТОМОУ. ПРННМШЮ РАВЫН УВРАЗЪ НАСЪ РАДН ДВО УТАІА. ІЕЮЖЕ
 ПАМЕТЬ ТВОРЕЩЕ. УВРАЗА УВЫУННІЕ УТЕМЪ.

ПЪ .ѐ. ВЪСКОУЮ МЕ У

НЕ[В]ЪРОУЮЩОУ ТЪ² НЕИЗРЕЕН'ННІМЪ БЖНІЕМЪ. НСТЫНЫІМЪ УЮДЕСЕМЪ. ВАЛАМОУ
 ВЛХВОУ. ІЕМОУЖЕ НА ПОУТН АГЛЪ УСЛОВН ІАВН СЕ. СТРАШНОН УБАНУН. Н СЛОВЕСНОЕ
 ЖІВОТНОЕ ПОКАЗА. ІЕСТВНОЕ ПОСРАМН³ ЗНАМЕННІЕ ∴

ДРЪЖНМОУ ОУВО ПЕТРОУ. Н ГРЕДОУЩАГО УЖНДАЮЩУ. АГЛЪ БЖНН ІАВН СЕ. Н УРОКОУ
 (!)⁴ ІРОДОВОУ Н ОУЗЫН СМР'ТН ІЗБАВЛ[ЪІЕ]. ТЪМЪ ПРНДЪТЕ С ВЪРОЮ. ІАКО ДШАМЪ
 СТРАЖА НСТНН'НАГО. Н МОУДРНІЕ АР'ХГЛН ПОУТЪМ' ∴

Во двою съвршеноу іествоу. знаіемъ іедного те бѣ. съдѣанніе въкоупъ. /
 н хотѣннїемъ соуща неразанта. бѣ іавльша се у женн прнїемъша плать. всн
 іедно утемъ съвъкоупленнїе ∴

ПЪ .ѐ. ІЕРМ ОЦЪСТН МЕ СПСЕ МНОГА.

ІАКО УГНЫННН ПЛАМН. СВЪТЪ БЕСПЛТННН СОУЩЕ. У ІЕСТЬСТВЫНН. ТЛН ОУМЫ
 ПРЪМЪНЪШЕ. ЛЬГКАМН ОУТЪНАМН ВЕЩЕСТВЫННІЕ СТРАХОМЪ ВЪ ПЪНЕХЪ ПОУТЪМЪ ∴

Оумр'твнте страстн іеже на землн архглан. н ннзложнте сънмн съблазнн всакдіе.
 вѣрныхъ стнн. тронуннн соуще. н угнеуобразннн архнстратнзн ∴

В НЗ ЛОЖЕСНЪ ІАВН СЕ ВОЛЕЮ. НЗ БЕЗМОУЖННІЕ ВПЛЬЩАІЕМЪ. БЕСПЛТ'ННН БЪ.
 ПЛТНОСОСЦЪ ЖЕ ІАКО УЛВКЪ БЫВЪ. НМ'ЖЕ СТВОРЕННН СОУЩЕ ВЪР'НЫ УВРАЗЪ УТЕМЪ ∴

кѡ. нкѡ пн наза. сѣ .ѐ. А се томю Дроу Нкѡ

ПЪ въспоіемъ всѣхъ твор'цоу. съ аглн хвалеще н поіуще. хѣ волею роженаго іако

² Зограф, Брат – тьгдл.

³ Зограф – показа, Брат – посрамн.

⁴ В Зограф и в Брат – у роукоу.

ѸЛКА • ВІНОУЪ ВПНІЮЩЕ ВНШ'НМОУЪ БОУ • НА ЗЕМЛН ДАВ'ШОУМОУЪ МНРЪ УЛѢКОМЪ ВСѢМЪ •
 ХЪ БО ВПЫЩЕ СЕ ПРѢГРАДѢ СРѢДНІЮ СТѢНОУЪ РАЗОРН • Н РѢОУЮТ' СЕ ВСН АГЛН • Ѡ
 ІЕІЕДННОМЪ (!) НЖЕ СПСАІЕТ' СЕ САМЪ ∴

ЛЮІЕ • БЕСПЛЪННМЪ АРСТРАТН⁵

МЦА • ТѠ • ВЪ • Н • ДНЪ • ЗБОРЪ АР'ХАГЛА МНХАНА Н ГАВРНА • ѠУЕ БАВН ∴

Хоте прѢБЛГ[Ы]Н УЛѢКОЛЮБНВІН ГЪ • СЕГО МНРА СТВОРНТН Ѡ НЕБІТНІА • ПРѢВѢІЕ
 ПОМНСЛІН НБСННІЕ СНЛЫ • Н ПОМЫШЛЕННЮ ДѢЛО БЪ • ОУСТРОІ КОМОУЖО УННОУ •
 УННОНАУЕЛННКА Н ВІЕВОДОУ • ІЕДННЪ ЖЕ Ѡ УННОНАУЕЛ'НННКЪ САТАНАНА Н АРНЦАІЕМЫІН •
 НЖЕ ДНІАВОЛЬ РАЗГРѢДѢВЪ • Н СЕБЕ МНѢВЪ БА • ѠТПАДЕ САНА СВОІЕГО • Н СВѢРЪЖЕНЪ
 БЪ С НБСЕ СЪ УННОМЪ СОУЩНМЪ ПОД ННМЪ (!) • С НЖЕ МНОГЫНХЪ УННОНАУЕЛ'НННКЪ
 АРХНСТРАТНГЪ МНХАНА • ВНАДѢВЪ ѠСТОУПННКА / СПАДЪША • СВѢРА АГЛЪСКНІЕ ЛНКЫ
 РЕКЪ • ВЪНМѢМЪ • Н ПОХВАЛН ГЛАМЪ ВСѢХЪ БА • ІАКО СЕ ГЛА ВЪНМѢМЪ • МЫІН СЪЖАНН
 ВЪІВ'ШЕ • Н ВЕЛНКОМОУ БОУ ПРѢСТОІЕЩЕ • ЧТО ПОД'НЕСЕ НЖЕ СЪ НАМН ДОСЕЛѢ • СВѢТЬ
 ВЪІВ'ШЕ Н ННІА БЫШЕ Т'МА • ТАКОВОІЕ ОУБО СВѢРАННІЕ НАРѢНО БЪ • СЪНМЪ АРХГЛОМЪ •
 РЕКЪШЕ ВЪННМАННІЕ • Н СВѢКОУПІЕННІЕ • БОУ ЖЕ НА ∴

ПѢ • З • НЖЕ Ѡ НІОДѢІЕ ДѠ

СЪ ЛНКЫ ВЕСПЪТ'ННМН • УЛѢУСКН РѠЪ ПРНДѢТЕ РОУКАМН ВПЛЕЩНМЪ • ПОКНЩЫННН⁶
 ДНЪ ПАМЕТЬ СВѢРЪШАЮЩЕ • МОУДРНХЪ АР'ХГЛА ІЕГО • СТЪ • СТЪ • СТЪ ІЕІСНѢ⁷ (!) ВЪРНО
 ПОЮЩЕ ∴

МАНІО ДОВАІЕМОУ Н ВНН ПРѢМОУДРОМОУ • ІАВН СЕ АГЛЪ ПХВАЛЮЩЕ • СТЪРН ЖНТНІА
 ПОУЧННОУ • ѠРОКЪ АГЛЪ ОУГАСН ПЛАМЫ • ННОГА ѠГН' ПЕЩН СТРАШННІЕ ∴

'Б • НАШЕ ВСЕ Ѡ ДѢЫ ПОНОШЪ • СВѢ НЕСМѢШЕННІА ІСЪ • ІЕТЬСТВОМЪ СЪГОУВОУ ТЕ • НЪ ВЪ
 ІЕДННОН ОУПОСТАСН • ѠУБСКН ТЕ ПРОПОВѢДАІЕМ' • ІЕГОЖЕ ВНАДЪВННІЕ ВЪРНО ѠВРАЗОУЮЩЕ
 УТЕМЪ •

⁵ Вероятно трите лексеми след маркера за край на икоса са литургично укание.

⁶ Брат – покоищны.

⁷ Първата от двете еднакви букви е в края на реда. При пренасянето на част от думата на следващия ред, е изписана повторно в началото на следващия.

пѣ̄ · н̄ · кер̄м̄ Се̄дмн̄ се̄дмнцѣю̄ ⁘

Кнезъ агломъ бы̄ мнханлъ архгль̄ · нь прославляіеть вы̄ свѣтлѣіе̄ · таинн̄ къ блгѣтн̄ · н̄ ѣтѣн̄ дѣѣ̄ проповѣдникъ блгъ̄ · н̄ же н̄ плът'ннмь⁸ воіевода̄ достоннъ̄ · радостъ провѣдаіеть гаврнлъ̄ выпннѣ̄ дѣ̄ ⁘

Агльскніе ѣнн̄ въ разлнчнѣхъ ѡбразѣхъ · вндѣвъ̄ нїезнкыль̄ · проѡбразоуіе̄ проповѣдаше̄ · въ ныхъ̄ же шестокрнльннн̄ серафнмъ̄ прѣдстоіахѡӯ · херовнмъ̄ многоѡунтнн̄ бы̄ ѡкрѣтѣ̄ · с ннмн̄ же аглы̄ блъстеце̄ се̄ · вндеце̄ х̄а̄ словествѣца̄ всауьскыіе̄ въ вѣ̄ все̄ ⁘

Ако съ ѡцемъ̄ н̄ дхѡмъ̄ · іеднносѡуцно̄ слово̄ вол'но̄ · іавн̄ се̄ намъ̄ ѡ̄ дѣн̄ съѡбразьнъ̄ · неразоуѣно̄ іею̄ съвкоӯплєннїе̄ · іедннъ̄ бо̄ ть̄ самъ̄ / въ двоіемъ̄ іавляет'̄ се̄ · въ двою̄ же соуцствѡӯ · н̄ въ іеднносѡӯже̄ оупостаъ̄ въ пѡбьін̄ · нх'̄ же ѡбразоӯ покланїаіем'̄ се̄ ⁘

пѣ̄ · ф̄ · кер̄м̄ Въ̄ нстннѡӯ бѣоӯ н̄ ⁘

Стражоуцнмъ̄ н̄ плаваіоуцнмъ̄ · н̄ н̄ же въ бѣдахъ⁹ къ спсєннїю̄ невъзбраннка̄ іавнста̄ се̄ · бесплътннхъ̄ старѣншаіа̄ · мнханле̄ н̄ гаврнле̄ ⁘

Агломъ̄ науьльннкъ̄ · н̄ бесплът'ннмъ̄ мнханлъ̄ іавн̄ се̄ · прьвыін̄ агломъ̄ · н̄ с̄ вѣрою̄ поіоуцнм'̄ іего̄ · покровъ̄ спсєнїн̄ іавн̄ се̄ ⁘

Снлы̄ же̄ н̄ прѣстолӣ · нстнн'но̄ сьанкоӯюще̄ · воіевода̄ агломъ̄ · н̄ таіеннѣ̄ хѣ̄в̄ спса̄ н̄ ба̄ ншего̄ манте̄ ѡ̄ на̄ · вѣрою̄ блажецнмъ̄ выін̄ ⁘

Сьгладно̄ бѣоӯ те̄ словословнмъ̄ · іако̄ стѣтн̄ н̄ бѣдъ̄ н̄збавляієшн̄ ны̄ · н̄ нше̄ млєннїе̄ въ блго̄ створн̄ · да̄ те̄ вѣрно̄ пѣмн̄ велнчаіе̄ ·

свѣ̄ стѣ̄ гѣ̄ дроӯ

Ѣннонауєл'ннѣ̄ внш'ныінмъ̄ снлаамъ̄ · мнханле̄ архгле̄ · іеже̄ дрѣвлїе̄ въ хонѣхъ̄ · двѣ̄ рѣцѣ̄ ѡсоуднвѣ̄ погроӯзн̄ · панамонарєвн̄ же̄ рѣ̄ · встанн̄ н̄ внѣ̄ж̄ славоӯ бжннѡ̄ ⁘

⁸ САНУ 58 – бесплътны[нмь], Брат и Зограф – плътнымъ.

⁹ САНУ 58 – в[о]дахъ.

На хвалѣ гл҃а: ѿ а҃. и поіе въ ѿ в҃. а бесплѣннѣ кюжѣ по .ѿ. ст҃х гл҃ .ѿ по іе҃га ѿ др

Ннѣ прѣстолоу трепетно прѣстоіеце. страшно бесплѣтнаѣ воінства. аглн др҃хглн. снлн же и гѣства. херовимъ и серафимъ. нацела и властн. непрѣстанно за нн къ х҃оу помлнте се. дати грѣховъ прощеніе. всѣмъ припадающнмъ ѹтно. къ вашнмъ мнтвамн прѣхвалннѣ :

Вѣрннѣ все твоѣа память просвѣцаіетъ. лнкоуіюще въ стѣмъ домоу твѣемъ др҃хгле. како оукраш се всесвѣтлаѣ слд҃ тн. прѣвоагле бжнн. нсцѣленнѣ дающн :

Са (!) слд҃ гл҃а .ѿ.

Англн твоѣ х҃е. прѣстолоу велнчѣвіѣа. съ страхомъ прѣстоіетъ. и твоіею свѣтлостню прнсно просвѣцаемн // . въ вышннхъ пѣв҃цн. и свѣтоу твоіемоу слоужнтелннѣ. ѿ тебе посладіемнн. подаваіотъ свѣтъ дшамъ ншнм҃ :

Н ннѣ б҃ тѣа слословнѣ велн. ѿпоу аще лн слоужнт҃ се в҃ нѣ то пѣт се ѿ-пще стнр н кан. Бесплѣннмъ съ вскрѣснамн. стѣ гл҃ау н все днхѣ тѣа кѣуліе ѿ м [с]оужтнн҃чн. на лоу҃р прѣ н алл҃чнѣ. бесплѣннм҃. аплѣ н кеуіе въкоу н прнн н поіе. тнпн ѿ ка пѣ .г҃.

по въхѣ трѣ ко прѣ гл҃а .д҃. творе аглнн своіе с҃ блвн д҃ше моѣа аплѣ къ іевреѿмъ брдіе аще аглн. алл҃чнѣ гл҃а .ѿ. хвалнте гл҃ всн аглн іе҃г. с҃ ѣко тѣ рѣ и бѣ іевуліе ѿ лоу҃ рѣ гѣ слоужае ва пн ѡктѣ нн. прн творе аглн

346–456

НОИЖЕ̂ • Н̂ • СЗБОРЬ НЕБЪСНЫХ БЕСПЛАТНЫХ СІЛЬ • АРХИСТРАТИГА МНХАИЛА Н
 ГАВРИЛА • ВЕ̂ • СТИХОЛО̂ • БЛЖЕНЬ МЖ̂ • НА ГН ВЪЗВА̂ • Ѡ̂ • Н • Н ПОЕМЬ • СТРБИ̂ • Д̂ • ГЛА̂
 • А̂ • ПО ДВАЦЬ¹ • САМОГЛА̂ •:

НЕБЪСНЫМЪ ВСЕМЪ СТАРѢН • Н КЪ БОУ СЛОУЖИТЕЛЬ • УБНОМОУ ПРОСВѢЩЕННЮ •
 ПРЪСЛАВНѢН ѠНОИ СЛАВЪ САМОВНДЬУЕ КРАСЬНЫМЪ • СПН НА̂ МНХАИЛЕ АРХИСТРАТИЖЕ •
 ДРЪЗАИЩНХЪ ТЕБЪ МЛНТИ СА • ПРИСНО ПОИЩНХЪ ТА СПСА̂Н •:

БЕСПЛАТНЫМЪ СТАРѢНША • МНХАИЛЕ Н ГАВРИЛЕ • ВЪ СЛАВЪ БЖИИ СЩА • ОУ ПРЪСТОЛА
 ПРЪСТОИЩА • НЕВНМѢН СЛАВЪ БЖВНѢН • СЛАВНЫИ САМОВНДЬУЕ • СПСН НА̂ МНХАИЛЕ
 АРХИСТРАТИЖЕ • НЖЕ ВЪ БѢДАХЪ Н ВЪ СКРЬБЕХЪ • Н ВЪ РЫДАНН [С]ЩНХЪ • Н ВЪ
 МЛТВѢ МЛАЩНХЪ ТИ СА •:

НИѢ ПРЪСТОЛОУ ТРЕПЕТНОУ ПРЪСТОИЩЕ АРХАН • СН[АН] Н ГѢСТВА • ХЕРОУВНМЪ Н
 СЕРАФНМЪ • НАУЖА Н ВЛАСТН • НЕПРЪСТАННО СЛАВЩЕ • КЪ БОУ МЛНТЕ СА • ПОДАТИ
 ГРѢХОВЪ ПРОЩЕННІЕ • ВСЕМЪ ПРИПДАИЩН[МЪ] КЪ ВАМЪ ВЪРНО • ВАШНИИ МЛТВАМИ •:

КРАСОТѢ НЕИЗРѢННѢН СТРАШНО ПРЪСТОИЩЕ • ПРИНО ГО[В]ѢНО ПРЪСТОЛН ГѢСТВНА •
 ХЕРОУВНМЪ Н СЕРАФНМЪ • СТРАШНО НЕПРЪСТАННЫИИ ГЛАСЫ • ТРИСТѢЖ // ПѢ
 [.....] МЛН(ТЕ) СА • ПОИЩНХЪ [ВАШЕ]

Ѣ • САМО̂ •:²

СЪРАУНТЕ СА НАМЪ АРХАНГЕЛСКАИ ВЪСѢ УИНОУАЖАИИ • ПРЪДЪСТАТЕЛЬ БО ВАШЪ • Н
 НАШЪ ЗАСТѢПНИКЪ • ВЕЛКЫИ АРХИСТРАТИГЪ • ВЪ Д'НЕС'НИИ БО ДНЬ [В. УСТИ]ѢН
 СВОИѢ ЦРКВИ ПРЪСЛАВНО ЯВЛѢЖ СА ѠЩАДЕТЬ • ТѢМ'ЖЕ Н МЫ ПОИЩЕ ВЪЗПНИМЪ •
 ПО[КР]БИИ НА КРОВОМЪ КРИЛОУ ТВОИЮ • ВЕЛКЫИ МНХАИЛЕ АРХАНГЕЛЪ •:

Н НИѢ • Б АРХАНГЕЛСКИИ ВСПОИМЪ ВЪРНИИ • ТА̂ • ПРѠ • ДНѢВ • ТА̂ • ПАРЕМИ[ІЕ] • Ѡ ІСА
 НАВ'ГНИ'НА • ЧТЕ̂ • А̂ •: (5: 13–15)

¹ Над реда, където е гласа и указанието за двукратно изпълнение е написано по-късно с различно мастило по небеннымъ уином.

² Указанието се намира извън текста в дясното поле на листа и е променяно по-късно. Изписано е с по-черно мастило от основния текст.

БЫ̄ въшествнїе̄ ꙗ̄сово въ ієрѣхонѣ • ꙗ̄ възрѣвъ̄ ѡчѣнма своѣма • ꙗ̄ вндѣ̄ члѣка протнѣж̄
іємоу стоїжца • ꙗ̄ копнїе̄ въ рѣцѣ̄ носѣца • ꙗ̄ прншѣ̄ їсѣ̄ ꙗ̄ ѣ̄ іємоу • нашъ̄ лн ієсн
нлн ѡ̄ ннѣхъ • ѡнъ̄ же ѡвѣщавъ̄ азъ̄ ієсмь̄ ар'хнстратнѣ̄ • снлы̄ гнѣ̄ • ꙗ̄ ннѣ̄
посланъ̄ ієсмь̄ къ т[е]бѣ̄ • ꙗ̄ падъ̄ ннцѣ̄ на зем'ла̄ їсѣ̄ нав'гннѣ̄ • ꙗ̄ рѣкъ̄ тѣ̄н влѣко
ѡ̄то повелѣваієшн̄ своіємо̄ слоузѣ̄ • ꙗ̄ ѣ̄ ар'хнстратнѣ̄ къ їсѣ̄ нав'гннѣ̄ • нзъзѡӯн
сапогъ̄ съ ногоӯ своією̄ • ꙗ̄ се мѣсто̄ на нем'же̄ стоншн̄ стѣ̄ ієсть̄ ∴

ѡ̄ їсѣ̄ нав'гннѣ̄ • ѡтєннїе̄ • ѣ̄ ∴³ (Съд 6: 11–24)

БЫ̄ въ ѡнн̄ днѣ̄ • ѡплъчѣвшоӯ са̄ маднѣмоӯ на снѣ̄ нзлѣвѣ̄н • ꙗ̄ тѣ̄н
възъпншѣ̄ къ бѣ̄ • ꙗ̄ се̄ аггль̄ гнѣ̄ прѣдѣста • ꙗ̄ сѣдѣ̄ подъ̄ дѣбѡмъ̄ бѣ̄вшнмъ̄ •
подъ̄ ієфратѣ̄н гѣ̄ѡнѣ̄ • снѣ̄ ѡасъ̄ • дрѣжѣ̄ паллцѣ̄ ѡг'нѣнѣ̄ на ієланнн • хотѣ̄н
ѡӯбѣжатн̄ ѡ̄ лнца̄ маднѣма • ꙗ̄ аггль̄ гнѣ̄ іѡвн̄ са̄ н ѣ̄ іємѡ̄ • гѣ̄ ієсть̄ с̄ тобоїж̄
снлєнъ̄ [въ в]ѣкы̄/ • ꙗ̄ ѣ̄ к'̄ немѡӯ • гѣ̄ѡнѣ̄ съ̄ мноїж̄ іє̄ гѣ̄ • ꙗ̄ бѣдѣтѣ̄ бѣ̄ с̄ намн̄ •
ꙗ̄ з[а]то̄ ѡбѣтѣ̄ насъ̄ • всѣ̄ та̄ зато̄ бѣ̄вшѣ̄ • г'дѣ̄ сѣтѣ̄ твоѣ̄ днѣвнѣ̄ тоӯ •
ієланко̄ ѡвѣща̄ намъ̄ • ѡцн̄ нашн̄ глѣще̄ • не̄ ѡ̄ ієгнп'та̄ [н]збавнтѣ̄ насъ̄ • ꙗ̄
прѣдѣстѣ̄ нѣ̄ въ рѣцѣ̄ маднѣмоӯ • ꙗ̄ прнзрѣ̄ на нѣ̄ аггль̄ гнѣ̄ н ѣ̄ мн̄ • ходн̄
въ снлѣ̄ своіє̄н тако̄ • ꙗ̄ нз'бавншн̄ нзлѣ̄ ѡ̄ роӯкы̄ маднѣма • ннѣ̄ поустнхъ̄ тл̄ н
ѣ̄ іємоӯ гѣдѣѡнѣ̄ въ м'нѣ̄ гѣ̄ • ѡ̄ бѣдѣ̄ нзбавн̄ нзлѣ̄ • тнсѣцнмн̄ мѣнѣ̄ша̄ ієсть̄
ѡ̄ манаснїєвн̄ • въ̄ домоӯ ѡцѣ̄ моієго̄ • н ѣ̄ к'̄ немѡӯ гѣ̄ѡнѣ̄ • ѡвѣрѣтѣ̄ бѣ̄тѣ̄ прѣдъ̄
ѡчѣнма̄ сн̄ • сѣтворншн̄ мн̄ днѣ̄ всѣ̄ ієланко̄ глѣ̄ съ̄ м'ноїж̄ • ꙗ̄ не̄ ѡстѣпн̄ ѡсѣдоӯ •
доньдѣ̄же̄ положѣ̄ жрѣт'вѣ̄ моїж̄ прѣдъ̄ тобоїж̄ • ꙗ̄ ѣ̄ аггль̄ гнѣ̄ азъ̄ ієсмь̄ • ꙗ̄ сѣжѣ̄
доньдѣ̄же̄ въз'вратншн̄ сѣ̄ н гѣ̄ѡнѣ̄ вънндѣ̄ • ꙗ̄ сѣтворн̄ іѡкоже̄ глѣ̄ къ немѡӯ аггль̄
гнѣ̄ •⁴ прннмн̄ ѡвєнъ̄ н̄ члѣвѣ̄ неѡумѣшєнѣ̄н • ꙗ̄ положн̄ камєнъ̄ ѡномѡӯ • ꙗ̄ сѣтворн̄
такѡ̄ • ꙗ̄ възвѣ̄гъ̄ аггль̄ гнѣ̄ • кра̄н̄ паллцѣ̄ въ рѣцѣ̄̄ своѣ̄ • ꙗ̄ в'натѣ̄ са̄ жрѣтѣ̄ •
ꙗ̄ вснѣ̄ ѡгнѣ̄ ѡ̄ камєнѣ̄ • ꙗ̄ снѣдѣ̄т'̄ всѣ̄ жрѣтѣ̄вѣ̄ • ꙗ̄ аггль̄ гнѣ̄ нс'ѣзѣ̄ ѡ̄ ѡчнѡ̄
ієго̄ • ꙗ̄ вндѣ̄ гѣдѣѡнѣ̄ іѡко̄ аггль̄ гнѣ̄ ієсть̄ • ꙗ̄ ѣ̄ гѣдѣѡнѣ̄ се̄ азъ̄ гн̄ гн̄ • іѡко̄
вндѣ̄хъ̄ аггль̄ гнѣ̄ • лнцємъ̄ къ̄ лнцоӯ • ꙗ̄ сѣзѣ̄ тоӯ гѣдѣѡнѣ̄ ѡлтарѣ̄ тѣрѣдъ̄ гѣ̄н •
ꙗ̄ възѣ̄ва̄ тоӯ мнрѣ̄ гнѣ̄ до̄ днѣ̄ сєго̄ ∴

ѡ̄ прѣ̄ѡчѣ̄ства̄ • даннѡѡѡ • ѡтѣ̄ • г' ∴ (10: 1–21)

Въ̄ трєтнїє̄ лѣто̄ • влѣчѣствѡӯнѣ̄цоӯ црїю̄ пєрѣскоӯ // сѣ̄ бѣ̄ къ̄ даннѡѡӯ • ꙗ̄ нарѣ̄
са̄ нма̄ іємоӯ влѣтѣ̄сарѣ̄ • нстнн'ноіє̄ слово̄ • ꙗ̄ снла̄ велѣ̄нка̄ н̄ смѣрєннїє̄ •

³ Има грешка в означението на библиейската книга.

⁴ На това място са пропуснати два откъса от текста.

[Н Д]асть са томоу видѣннѣ въ днѣ ѡнѣ. азъ даннлъ .Г. нѣла. н .Г. днн хлѣбъ въсхотѣхъ н не ѡдѣхъ. нн мса нн внна не внес[о]хъ въ оуст'нѣ моѣ. нѣ ѡлѣбѣмъ главѣ своиѣ помазахъ. до кон'чаниа .Г. нѣла н .Г. днн. н въ днѣ. двадесат'нѣи .Д. мца прѣвааго н въ третнѣ лѣто. азъ прндохъ на рѣкѣ велнкѣ. ѡже нарнцаѣтъ са тнгрѣ. н възведохъ ѡчн свои н видѣхъ. се мѣжъ стоитъ прѣдъ мноижѣ ѣдннѣ. ѡгнемъ ѡдѣаѣвъ са ѡдетъ. н ведрѣ ѣго прѣпоѡсанѣ златомъ свѣтлѣѡмъ. н тѣлѣ ѣмоу дрѣзостнѣ прѣпоѡсано. н лнце ѣмоу видѣннѣ мльнѣно. н лнце ѣмоу ѡко свѣща ѡгнѣ. н мѡш'цн ѣго н голѣнн ѣго. ѡко видѣннѣ мѣд'но блѣсташе са н гла слова ѣго. гла народа. н видѣ данннлъ н рѣ. азъ видѣхъ видѣннѣ ѣднно. мѣжнѣ бѡшѣ съ мноижѣ н не видѣшѣ. нѣ страхъ нападе на нѣхъ. н бѣжашѣ ѡвѣ страха. н азъ въсуднхъ ѣдннѣ н видѣннѣ тн велнкоѣ. не оустрашн са въ м'нѣ крѣпость моѡ. н слава моѡ възвратн са въ ѡстлѣннѣ. н не оудрѣжахъ. оуслѡбѡшахъ гла слова моѣго. да ѣга оуслѡбѡшанъ бѡхъ. ѡко развѣрѣсто лнце моѣ по землѣ. н простерѣ рѣкѣ възвнже ма на колѣнѣ моѣ. н на ланн (!) рѣкоу моѣю. н рѣ къ м'нѣ даннлѣ мѣжоу хотѣннѣ. лѡбнѣвъ словеса ѡже глахъ тн. станн на мѣстѣ сн. ннѣ посланъ ѣсмъ къ тебѣ. ѣга възгласнть къ м'нѣ/. не вон са даннлѣ. ѡко ѡ прѣваго днѣ ѣже дахъ въ срѣцѣ тн разоумѣтн. разоумѣ[н] не трепещеш ѡвѣ гѣ бѣ сн. н оуслѡбѡшана бѡшѣ словеса тѣи. н к'назъ црѣтва перьска стоитъ прѣмо нама. н оуслѡбѡша ма весь днѣ. н се мнхалъ ѣдннѣ ѡвѣ к'незѣ. прнде помощн мн. н тѣн ѡставн ма тоу. съ к'наземъ црѣ перьскааго. н прнде възразоумнтн ма ѡко да възбраннтъ лѡдемъ тѣи. въ послѣд'нѣи днѣи ѡко оузрѣхъ та ѣга гла съ мноижѣ. ѡ словесехъ снхъ. н оудар[н] лнцемъ своимъ на зем'ла н ѡвѣрзохомъ са [н] ѡко по пѡбнѡу члвчю. вѣнатъ оуст'нѣ моѣ н ѡвѣр[зе] оуста моѡ н глахъ. н рѣхъ прѣмо нама стоиѣще гн. въ видѣннѣ твоѣмъ. н оустрашншѣ са вѣнатрѣнѣа въ мнѣ. н ннѣ не ѡмамъ крѣпостн. да како възмогѣ глатн съ бѣмъ монмъ. въ м'нѣ бо ѡвѣ селѣ не оукрѣпнтъ са снла моѡ. н дхъ моѣ не възвратнтъ са въ ма н прнложн видѣтн мн. ѡко видѣннѣ члвчѣ. н в'натъ мн н рѣ мн не оустрашн са мѣжоу. видѣннѣ моѣго. мнрѣ тебѣ мѣжанъ са н крѣпн са да ѣга възгла съ мноижѣ оукрѣпн са н рѣ вѣсн ѡко прндохъ къ тебѣ. н ннѣ възвращоу са възбраннтн са съ кназемъ перьскѣи. азъ же неходѣхъ. н к'назоу ѣланнѣскоу градѣшоу. н агг'лоу ѡвѣщавѣшоу са. напнсавъ ѡстннѣ ннѣ кто протнѣлѣнъ са нмъ. нѣ мнхалъ к'назъ нашъ :

на сѣи стѣи • гла • д • самогла • :

Трнслньчѣнааго бѣва прѣдѣстатель стѣи • мнхале ар'хнстратнже іа[вн] са • сѣ вѣш'нмн снламн // выпнѣшн весела са • стѣ іесн ѡче небѣснѣи • стѣ іесн стонауальное слово • стѣ іесн дше прѣстѣи • іеднна слава н цр'тво • іеднна вещь н дрѣжава • іеднно бѣво н снла • :

с • Творан агглн своіѣ дхѣи н слоу • :

Образъ твои ѡгнньенъ • н красота твоа днвна • мнхале прѣвѣи ар'хнстратнже • бесплѣно оубо ѡвходншн земаа • свршаіѣ повелѣн[іа] вѣсѣхъ творьца • снленъ въ крѣпостн тв[оен] [іа]влѣіѣ са • нстоу'ннкъ сѣи нцѣленнѣмъ • цр[кь]въ твоіа ѡнстѣ показіѣ • нменемъ тво[нмъ] стѣимъ • :

с • Блвнтѣ га в'сн агглн іего • :

Творан агглн своіѣ дхѣи іакоже пншетъ • н сл[оу..] слоужѣіѣ тебѣ • ѡгннь пламеннѣи • [по]срѣ же ѡнновъ показаль іесн • агглъ твоихъ н архагглъ • мнхала ар'хнстратнга • твоіа повелѣннѣ послушаіѣща хе • сѣ страхомъ же пѣ трнстѣіѣ • възглашаіѣща славѣ твоіен • :

сла [гла] • д • самогла • :

Прндѣте в'сн вѣрнн • воспонмъ врѣстѣ прѣѣнѣіѣ • науальннка сѣща мнхала велнкааго • н гаврнла радостьнааго • хваламн радостьнѣмн възглашанмъ глаще • рѣоу н са мнхале ар'хнстратнже • носен⁵ скнв[о]тро влчнеліе • рѣоу н са архаггле гаврнле прѣвѣи блговѣстннчѣ вѣсѣкѣіѣ радостнн • рѣоу н са мнхале • небѣнѣмъ воіеодамъ прѣвѣи • рѣоу н са гаврнле • нстннѣ слоужнтелю • рѣоу н са мнхале • в'сего мнра свѣтомъ ѡзарѣіѣн • рѣоу н са гаврнле • блговѣстннчѣ хѣоу выпльщен[неліе] / рѣоунта са вѣр'нѣнмъ теплатѣ застѣпннка • ва бо прѣднтѣкоста въ адъ • н сѣкроушнста вѣра (!) сѣмрѣт'натѣ • хѣоу нз' гроба вѣскрѣсшоу • того мннта прнсно • сѣстн дшѣіѣ поіѣцнхъ вѣі • :

н нн • б • трѣ • гла • д • :••:

Небѣснѣи хѣ воіеовдъ ар'хнстратнже • млнмъ тн са н мѣ недѣннн • іако да твоімн млтвамн покрнѣшн нѣ кровомъ крнлоу твоіен • безвѣществнѣіѣ тн славоіѣ сѣхранѣмн • прнлеж'но тн прнпѣіемъ выпнѣще • ѡ вѣдъ нз'бавн нѣ • іако сѣи ѡннауальннкъ вѣш'нмъ снламъ • :

⁵ Част от думата е написана или повторена от по-късна ръка.

На павѣр'ници поіе̑ въ ѿ̑ ка̑ агглы̑ заоу̑ бѣ̑ гѣ̑ н̑ трѣ̑ н̑ тноло̑ (!) сѣ̑ а̑ н̑
сѣ̑ въ ѿ̑ та̑ стѣ̑ г̑ д̑ н̑ прѣ̑ творан̑ агглы̑ своіѣ̑ дх̑бі̑ с̑ блвн̑ дше̑ моа̑ га̑ гн̑
бже̑ моі̑ н̑ в'се̑ днха̑ іе̑у̑ въз'вратншѣ̑ о̑ ко̑ прѣ̑ тобоіѣ̑ н̑ сѣ̑ вѣ̑ та̑ плмь̑
н̑ вѣтн̑ же̑ да̑ іе̑ аще̑ іе̑ кр̑тъны̑ днѣ̑ то поіе̑ прѣ̑же̑ кр̑тъно̑ днѣв̑ по̑ два̑ ка̑
аггломь̑ аще̑ лн̑ іе̑ ннѣ̑ днѣ̑ поіе̑ ка̑ глау̑ бцн̑ та̑

ка̑ г̑ в̑

пѣ̑ а̑ н̑рмо̑ :⁶

Глѣбннѣ̑ ѿ̑крѣль̑ іесн̑ д'но̑ н̑ по соухоу̑ нзвода̑ своіѣ̑ сн̑ въ неі̑ погрѣж̑
сѣпостаты̑ крѣп'кыі̑ въ бранехѣ̑ гѣ̑ іако̑ прослави̑ са̑ ::

Просвѣщен̑ древ'ле̑ оумь̑ выш'нама̑ бѣ̑ пауе̑ оума̑ вѣко̑ ннѣ̑ оуст'нѣ̑ моі̑
ѿ̑връзн̑ н̑ дажѣ̑ мн̑ слово̑ днѣ̑ възпѣвати̑ слави̑ твоіе̑го̑ а̀р'хаггла̑ ::

Молнтвѣны̑ѣ̑ мѣвѣ̑ ѿ̑ агглы̑ прнїем'ла̑ пѣвнїе̑ немль'но̑ хвалащѣ̑ѣ̑ та̑
прнїмн̑ мѣтвамн̑ а̀раггла̑ днѣ̑ лнкѣствоуїѣ̑ще̑ :

Іакоже̑ древ'ле̑ прр̑къ̑ прор̑е̑ ста̑ бора̑ са̑ протнѣ̑ѣ̑ іѣ̑зыкоу̑ мнха̑нле̑ вар'варьскѣ̑ѣ̑
грѣдннѣ̑ н̑ страш'нѣ̑ѣ̑ мѣглѣ̑ ннѣ̑ оукротн̑ // въ слави̑ твоіе̑н̑ :

Бже̑оу̑ [іе̑]дннмоу̑ пауе̑ словесе̑ въ трн̑ лица̑ поклан'їемь̑ са̑ неразмѣсно̑ съ̑
агглы̑ хвалаще̑ іакоже̑ нса̑нѣ̑ поіеть̑ хвалѣ̑ трнѣ̑ѣ̑ѣ̑ :

Іакоже̑ вндѣше̑ та̑ древ'ле̑ дѣ̑во̑ кѣпннѣ̑ моі̑сн̑ пауе̑ іет'ва̑ ѿ̑гнь̑ поношьшѣ̑ѣ̑
неѿпально̑ н̑ в'са̑ тварѣ̑ ѿ̑ мѣсльнаа̑го̑ іегнпѣ̑та̑ спса̑нѣ̑ ро̑жвомь̑ тн̑ :

н̑рмо̑ ннѣ̑ г̑ н̑

Вѣѿрѣжена̑ фараѿна̑ погрѣж'̑ чю̑творан̑ древ'ле̑ моі̑се̑нскы̑н̑ жезл̑ кр̑таѿбразно̑
прорази̑ н̑ ра̑ѣлн̑ мѣре̑ н̑злѣ̑ вѣжѣща̑ пѣша̑ хо̑даща̑ спѣ̑ пѣ̑ бо̑ възываїѣ̑ща̑
слав'но̑ бо̑ іако̑ :

Прнпѣїѣ̑ща̑ ма̑ бѣ̑ прнмн̑ ще̑дротамн̑ сн̑ мѣщѣ̑ са̑ оу̑ще̑дрн̑ спѣ̑ ѿ̑б'ннцанѣ̑ѣ̑
мн̑ дшѣ̑ н̑ оуст'нѣ̑ моі̑ ѿ̑сквр̑нен'н̑ ѿ̑чнстн̑ н̑ слѣ̑ мн̑ дажѣ̑ ѿ̑бнл'но̑ да̑
въспоїѣ̑ слави̑ а̀р'хнстратнговѣ̑ :

⁶ Означението за песента и ирмоса е написано вертикално в полето.

И́ко щедръ њ мѣтнвѣ сѣи бѣ• смрътн грѣш'ннкоу не хотанъ• нь пауе спсєннѹ
 ієго• ѡбратнвѣ спн ма• прѣзрѣвѣ мноѡво грѣхъ моѡхъ• да вспо́ уюса твоієго
 архла ❖❖

Тѣи ѡкоже пррѣкъ прорѣ древ'ле• славьнѣи мнханле• ста борѡ са протнвѣ ѡзвѣкоу
 без'бож'ноу• ѡ людн сн свободнвѣ• свободн нѡ поѡщнхъ• ѡ стрѣтн тѣлесьнѣиѡ•
 дѣтѣлн твоѡ прѣславьнѣиѡ ❖

Ис корене црѣка прозавѣшн бракоу неѡску'снѡѡ• црѣтвонѣщнн грѣхъ въ оудѣхъ
 моѡхъ• долочу свръзн прѣчѣнтѡѡ• да ар'хг'ловомъ гѡмъ выпнѡ тѣвѣ• рѡочу са
 славо аггѡскаѡ ❖

пѣ • гъ • ѡрмѡ ❖

Крѣпѡ даѡ црѣю нашємоу гѣ• ѡ рогъ хѡ своієго възносѡ• ѡ двѣѡ раѡѡієтъ са•
 ѡдєтъ же къ крѣчєнѣю• / тѣмъ вѣрнѣи възпнѣємъ• нѣ стѡ ❖❖

Страшенъ пауе оума ѡкоже выпнѡтъ к'ннгѣ• прѣстоль славы твоієѡ спсє•
 свѣт'ла же воѡнѣства твоѡхъ архлѡ бѣ• тѣм'же весь лнкъ выпнѣтъ дѡне• рабѣѡ
 своѡ спсѡн ❖❖

Крѣпѡ ѡ бѡ прнѣємъ дрѡжавьнѡ• варн нѣтѣ архлѣ славы бѡнѡѡ• ѡ бѡнѡмн
 просвѣщѡіємъ трѡч'намн зарѣмн• ѡзарн мѡтвѣннкѣ сн• лнкѣствоуѡщє
 нетѣн'нѣимн дарованн ❖❖

И́ко наслаѡѡѡѡ са славы бѡнѡѡ науѡльннчє• хвалѡщнхъ вѣр'но• свѣтлоіє твоіє
 лнкѣство• непрѣстан'но хѡу мѡн са• ѡз'бавнтн празноуѡщѡѡѡ твоіє трѡѡво•
 дѡѡѡ же ѡ тѣлєса ❖❖

Провндѡ дрєв'ле ѡсѡнѡѡ• выпнѡше вѡко трѡнцн трнсвѣтѣнѣ• пауе оума неѡзрѣн'но•
 ѡ таѡно оуѡасно• тѣм'же дѡне вѣр'нѣиѡѡ свѡра• выпнтн пѣ трнстѡѡѡ ❖

И́ко съсѡдъ златъ прнѣємьшн ѡ бѡ вѡуцє• ман'ноѡѡ пнтѣѡщѡ вѣр'нѣиѡѡ•
 хѡѡѡ неѡнѡѡго наслаѡѡѡщє са нѣтѣ• твоієго сѡѡ прѣпѣтѡѡѡ• славословнмъ тѡ
 дѡщєпнтѣѡщѡѡѡго ѡстоу'ннкѡ ❖

Нрмѡ.

Оутврѣжен небѡ въ научѣтѣхъ разумомь. ѡ земѡ на водахъ ѡсновавъ. на каменн ма хѣ црѣвнѣхъ оутврѣдн. нѣ бо стѡ развѣ тебе гн ꝛ.

Днвнь іестъ спсе прѣстоль славы твоіѣ. свѣтла же воінства бесплътна. прѣстоіѣща ѡ поіѣща. прѣсѣцствьно бжво. тронце стѡга бѣ вѣсѣхъ гн ꝛ.

Отъ прѣсѣцствьнѣи тронцѡ. ѡзарѣіемъ архістратнже. ѡ снлѡ прніемъ ѡзарн пѣвѣцѡ сн. ѡ ѡ // нападѣн ѡзѣбавн. въ днѣ твоіѣ стѡиѣ памѡ празноуіѣщѣѣ ꝛ.

Славы бжнѣ мѡдрѣ архѡ насѣіѣѣ сѡ. не прѣстан мѡ сѡ прѣстоіѣ прѣстолоу. за стоіѣщнхъ нѣ въ твоіемъ домоу. ѡзѣбавнн сѡ ѡ бѣдѣ. творѡщнхъ днѣ твоіѣ памѡ ꝛ.

Та златѣѣ рѣчѣкѡ. моісн дѡ пропнсаль носѡщѣѣ маннѣ. крѣмнтелѣ мнроу. того нѣ мѡн. ѡ нападѣн ѡзѣбавнн. іѡко сѡщн мѡн бжнѡ. брѡоунеіскоуснѡ ꝛ.

сѣ. глѡ. ѡ.

Прѣстолоу страшнѡу прѣстоіѣще. просѣщѡіемн прѣно зарѣмн трнсѣтлаѡго бжва. просѣтнте нѡ грѣховнѣи мракѣ ѡгонаце. ваше творѡще прѡзѣенство свѣтло. прнлежнѡ ѡзѣбавнте нѣ ѡ бѣдѣ. прѣсѣтлнѣ мѡтѣвннцн ꝛ.

глѡ. ѡ.

Бесплътнѣхъ лнкѣ старѣнша. хероувнмъ ѡ серафнмъ. поіѣтъ ѡца сѣ сѡмъ ѡ сѣ дѡмъ. пѣ прнносѡще трнстѣѣ. рѡоун сѡ мнхѡнлѣ архнстратнже. ѡ гаврнлѣ прѣславнѣ веселн сѡ. възбѣіѣ сѡ лнѣ бесплътнѣи. сѣ ннмнже ѡ прѣцн. хѡ поіѣще жнводавѣца дѡшѡмъ нашн ꝛ.

глѡ. ѡ. тебе неѡбѣрі ꝛ.

Прѣстолоу свѣтлоу прѣстоіѣще. ѡ зарѣмн ѡ неі бгѡзрачнѡ просѣщѡіемн. слаѡ ѡмѣще бесѣмртнѡ. прѣкраснѡ оукрашѡіемн бжвнѡмн лѣпотамн. тѣмѣже іѡко ѡмѣще дрѡзновленнѣ. за нѣ мѡнта сѡ. архнстратнже мнхѡнлѣ ѡ гаврнлѣ. сѣ вѣсѣмн бесплътнѣи снлѡмн. грѣховѣ ѡставленнѣ дароватн. ѡтѣщѣмъ прѣславнѣѣ вашѣ памѡ ꝛ.

пѣ • дѣ • нѣрмѣ • /

Оуслѣшахъ гн̄ гла̄ твоѣ ѡже рѣ • гласъ выпниѣщааго въ поустьѣнн • ꙗко възгрьмѣ
надъ водамн̄ многамн̄ • твоѣмоу свѣтѣльствоуѣщоу сн̄оу • весь бывъ спщомоу •
дх̄омъ же възпн̄ • тыѣн̄ ꙗсн̄ х̄е бж̄н̄а снад̄ ѡ мѣдростъ •

Страшенъ пауче оум̄а твоѣ прѣстоль ꙗсть бже • свѣтла же воѣнства • хероувнмъ
ѡ серафнмъ • снад̄ѣ же ѡ гбства • властн̄ агглан̄ архан̄ ѡ науѣла • тѣмъ же
лнкьствоуѣще • творнмъ дн̄е върнн̄н̄ пам̄а ѡ хъ •

Всн̄а тыѣн̄ вл̄ко • сн̄анн̄е второѣ • свѣта нетлѣѣмааго • наставлѣѣ н̄ѣ твоѣнн̄
архн̄стратнгн̄ • на твоѣ просвѣщенн̄е щедре • ꙗко да тѣмн̄ ражаѣще твоѣѣ
зар̄а • нн̄ѣ ѡбращемъ х̄е • свѣтъ прсно незаходащн̄ •

Возпн̄нмъ върнн̄ ѡднн̄огад̄н̄ дн̄е • свѣтло лнкьствоуѣще • оум̄ѣ своѣѣ ѡучн̄щѣ
въроѣѣ • мнх̄ан̄лоу ѣбномоу възпн̄нмъ нн̄ѣ поѣще • ꙗко свѣтъ сн̄ѣн̄ вторѣн̄ •
ѡспльн̄ свѣта прѣвааго • прѣвѣн̄ арх̄ле •

Троѣце прѣспщ̄наѣ • ѡднн̄а трнс̄ставнаѣ • зарѣѣ ѡднн̄а прѣсн̄аѣщн̄ • ѣбно се
творяѣ нн̄ѣ твоѣмъ арх̄ломъ • свѣтло трѣѣство въспоѣще • спсн̄ н̄ѣ ѡ мьглыѣ
лютыѣѣ невндн̄мааго врага •

ѡспльн̄шѣ са вл̄уче • на т(е)бѣ прр̄ѣстн̄н̄ гласн̄ • ꙗг̄а родн̄ зн̄жнтелѣ своѣѣг̄ •
ѡ ѡзбѣже болѣзнн̄ пауче спщства • ѡрокоу мтн̄ бывъшн̄ безнаучальнааго ѡца •
ден̄нн̄ца ѡс̄ ѣрѣва всн̄аѣвъшн̄ • ѡвзѣ нн̄цн̄ ѡкан̄н̄ѣн̄ болѣз̄нн̄ разрѣшьшн̄ •

нн̄ѣ • нѣрмѣ •

Тыѣ мн̄ х̄е гѣ • тыѣже мн̄ ѡ снад̄ • тыѣ мн̄ бѣ • тыѣ мн̄ // рад̄ованн̄е не ѡставлѣ ꙗдра
ѡца • нѣ млтн̄ѣ сн̄ наша нн̄цетѣѣ посѣтн̄вѣ • тѣмъ съ прр̄комъ ѡмьбакоумомъ
зовѣ • слава снад̄ твоѣѣн̄ гн̄ •

Вѣше вѣсѣкого оум̄а • страш̄на сптъ воѣнства твоѣа бѣ • прѣстола хероувнмъ • ѡ
серафнмъ гѣа • снад̄ѣ же ѡ властн̄ • ѡ зауѣла архан̄ стѣн̄ • ѡ хъже пам̄а творнмъ
дн̄е • тѣмъ н̄ѣ помл̄оуѣн̄ •

Оу̀краси са мѣтн бж́ніӑ • до̀бро̀тойж па̀уе в'сѣхъ ѹлѣкь • прѣ̀всѣт'лӑ ѿ̀твомь • прйжѣт
 во па̀уе сло̀весе ѱ́ма • ꙗ̀ко сла̀вѣ твойж сѣ̀щѣ • вьна̀трь скрѣ̀венѣ въ ѹрѣ̀вѣ тн •
 тѣ̀м'же мла̀щн са вь̀пниѣмь • то̀войж ѡ̀вѣ̀тнмн •:

ннѣ • нр̆мо̆ •:

Взскѣ̀ж мӑ ѡ̀рннѣ ѡ̀ лица твойго свѣ̀те нѐзахо̀дай • по̀крѣ̀ла мӑ ѿ̀сть то̀у̀жа̀ӑ
 тмӑ ѡ̀кан'на̀до̆ • нѣ ѡ̀брати мӑ къ свѣ̀то̀у за̀повѣ̀дей тн • ꙗ̀ти мойж на̀прави мла̀
 тн са •:

Рѣ̀кѣ ѡ̀гньнѣ̀ж текѣ̀щѣ • ѱ́ м'но̀жво прѣ̀столӑ твоймо̀у прѣ̀стойщѣ • а̀рхл̆
 твойхъ бѣ̆ • да̀ннл ꙗ̀га вндѣ̀ смате са дх̆ ꙗ̀го • тѣ̀хъ мла̀твамн х̆е сп̆се • ѡ̀ сѣ̀да
 нз'бавн насъ •:

Хота̀що̀у днѣ̀во̀ло̀у тѣ̀ло бг̆овндѣ̀ца мо̀нсейа // ѡ̀нестн • ѱ́ протнвн са ѿ̀мо̀у
 мнха̀нле а̀рхл̆е сла̀внѣ • тако̀же ннѣ нз'бавн нӑ ѡ̀ на̀пастнѣ ꙗ̀го • ѱ́ тѣ̀лес'нѣ̀ж
 бра̀нѣ въ ско̀рѣ ѡ̀̀то̀лн •:

ѡ̀ вѣ̀дѣ ѱ́ на̀пастнѣ а̀рхл̆е сла̀в'нѣ • бж́нѣ̀ж сла̀вѣ̀и во̀лнтелю̀ • нз'бавн насъ
 твора̀щнхъ сла̀в'нѣ̀ж тѣ̀лѣ̀ памѣ̀ • ѱ́ стѣ̀ртнѣ тѣ̀леснѣ̀хъ днѣ̀ • ꙗ̀ко нмѣ̀[ѿӑ] къ бо̀у
 прѣ̀велнко̀йе дрь̀знов'леннѣ •:

Сла̀в'но прѝснодѣ̀во • сла̀вѣ̀ть прѣ̀хва̀лно лѝщн а̀глѣ̀с[т..] ѱ́ а̀рхл̆ьска̀ӑ
 ѹ̀нно̀уа̀лннѣ̆ • тѐбе ѱ́ сѣ̀на твойго • п[...]сла̀вльша̀до̆ днѣ̀ памѣ̀ стѣ̀лѣ̀ж • мнха̀нлӑ
 а̀рхн[стра]̀тнга твойго •:

пѣ̀ • ѣ̀ • нр̆мо̆ •:

Гла̀ сло̀весн свѣ̀тнльннѣ̀ свѣ̀та • ден'ннѣ̀ца слн̆цо̀у прѣ̀днѣ̀тѣ̀ѹӑ • вѣ̀ ѿ̀ранѣ̀ по̀ка̀нѣ
 са вѣ̀сѣмь глѣ̀ть лю̀демь ѡ̀̀нѣ̀нѣ̀те са • се во прѣ̀дѣ̀стойтъ х̆ѣ̀ • мнра ѡ̀ тла̀
 нз'бав'лѣ̀ж •:

ꙗ̀га вндѣ̀ ꙗ̀са̀нѣ̀ӑ дрѐв'лӗ • прѣ̀столӑ твойго ѱ́ ѡ̀у̀жа(се) са • ѱ́ да̀ннл смате са •
 вла̀сѣ̀ гла̀вѣ̀ свойѣ̀ж ѹ̀ѡ̀вѣ̀ство̀уйж • ѱ́ разо̀умѣ̀вѣ̀ повѣ̀да стра̀хъ сла̀вѣ̀ твойѣ̀ж сп̆сӗ
 ѱ́ твойхъ а̀рхл̆ь просла̀вленнѣ̀ •:

Мнха̀на̀ла велна̀ка̀а̀го вѣр'ни сьшѣше са • прѣдѣстои́ѣща̀а̀го нетлѣннѣнѣн славѣ
бж́ни • хвала̀ми нескврѣннѣна̀ми поучѣтѣмь свѣт'ло • ієсть бо побор'никъ намь
дрѣжавень н крѣпкъ • ѿ лю́тѣихъ бѣдъ нз'бав'лѣѣ ꙗꙋ

Вѣр'нѣи́ѣ в'са свѣтнѣ • лнкѣствоу́ѣщѣ днѣ въ стѣмь домоу твоіємь • арх'гле
пои́ѣщѣѣ та свѣтло • како оу́краси са слава твоја • прѣвѣи́н арх'ле бж́ни • нцѣленнѣ
в'сѣмь подава́ієши ꙗꙋ

О • трон[це] помощ'ни́це в'сѣмь іѣтвомь мѣтва [.....] ннѣ • н ѿданнѣ
грѣхомь подаѣѣ / • лнкѣствоу́ѣщѣ трѣжѣво твоіє свѣтлоіє • мнха̀на̀ла слоугѣ твоієго
бж́тва ꙗꙋ

Кнвоте н съспде безнауч'на̀а̀го сна • трапезо бж́ниа̀ неѣсна̀а̀го хлѣба • вѣр'нѣи́ѣ
пнтѣѣщѣн ѿ мыслнѣнѣихъ скрѣжалннѣ • іавѣ ѡздрѣѣщѣн • іако свѣтнѣлннѣкъ бж́ни
свѣтель • ѿ мѣглѣ мнр'нѣи́ѣ спн рабѣ своіѣ ꙗꙋ

ннѣ нрмѣ •

Млѣтѣ си пролѣѣ къ гоу • н томоу ієдннѣмоу възвѣщѣ си печаль • іако зль дша̀
моја̀ напльн са • н жвотъ моі а̀дѣ прѣблжн са • нь ма ти са іако нѡн'на •
нс т'ла бѣ моі възведн ма ꙗꙋ

Твоієго велгласно пррѣкъ нса̀ннѣ іѣга вндѣ прѣстола • н пррѣкъ даннѣ • съ
страхомь оу́жасоста са • ѡбѣстои́ѣщѣ лнкѣ бесплатнѣнѣѣ • славоіѣ непрѣстан'ноіѣ
просвѣща́іємь твоієго бж́тва ꙗꙋ

Раѣѣленн същѣствомь бж́ва • на странахъ оу́строієнн бнѣте храннѣтелнѣ • ннѣ
млнмь са вамь • стадо снѣ малоіє арх'ан съхраннѣте • славащнхъ ваіо днѣ стана̀ •
мнна̀нѣ н гаврнѣ арх'нѣстратнѣ ꙗꙋ

Арх'нѣстратнѣ вѣр'ни всн сьшѣше са • нескврѣннѣна̀ми оу́стьна̀ми поучѣтѣмь • іє
бо помощ'ннѣкъ • ѿ бѣдъ н напастн нз'бав'лѣѣ • тѣм'же радост'но похвалнмь
ієго хл славащѣ ꙗꙋ

ТѦ прѣкъ дръв'ле вндѣ дѣо• дверь затворенѣ• ннѣ же горѣ несѣченѣ• дрѹгыи
жезла• рѹно же н рѣч'кѣ златѣиѣ• н ков'чегъ• н ѡдръ соломонѣ• на немъже
почнтъ снѣ бжннѣ ❖

кѡ• гла̂ • в̂• пѡ̂ ❖

Архнстратнже бжннѣ• слоуго велнѣ славы• аггломы наставннѣ• н бесплѣтнѣи
начальннѣ•// еже ѣ на пользѣ намѣ• того просн оу̂ ха мнра н велнѣ мѣтѣ•
бесплѣтнѣи архнстратнже ❖

нкѡ• гла̂ • г̂•

Бесплѣтнѣихъ уннове веселатъ сѧ• лицн небснѣихъ воињства поѣтъ
състав'леннѣ• бѣ во ѣдннѣ вѣка въ трѡицн• ѣдннѣ сыи неразѣленѣ• ѣдннѣ
трнстѣ въ оукрашеннѣхъ• трѣмн прѣдъложенѣ• аггльскѣи уннмн ѣко гѣ•
гласѣи непрѣстан'нѣи словословнтъ сѧ блгоу̂но• н трѣжѣствоуѣтъ с намн
невнмо•

кѡ• н смнѣ ннѣ дароуѣтъ сѧ въспѣватн бѧ н гѧ ❖

пѣ̂ • з̂• нрмѡ̂ ❖

Юноша вър'ннѣ въ печь ѡгнѣиѣ вълѣзѣше шоумачѣ хладенѣ дхѣ•
неврѣднмѣ съхраннѣ бжннѣ аггла съхоженнѣ• тѣмъ въ пламенн прохладнмн
поѣхѣ• прѣпѣтѣи блнѣ бѣ ѡцѣ нашнѣ ❖

Есть пауче оума прѣстолю сѣ неглѣмадо свѣта• тѣиен велнѣи славы аггльстн
уннове• твоѣиѣ просвѣщенн красотѣи рнсно• тѣмъже въпнѣмъ• ннѣ мнханла
поѣще възпнѣмъ• бнѣ бѣ ѡцѣ ншн ❖

Поѣтъ к'ннгѣи ѣвѣ• гласѣи неосрамѣнѣ• твоѣиѣ• помощн чѣиѣ• мнханле
архнстратнже• мѣ же зраце чюдесѣ твоиѣхъ• ѣко помагаѣшн рннѣгаѣннѣи
въ кровь твоѣиѣ• въпнѣиѣ ѡцѣ нашнѣ ❖

Варн ннѣ мѣтвамн твоимн архнстратнже• ѡгона в'сѣкѣ мзглѣ ѡ дшѣ нашнѣ•
н свѣта нескѣдно насѣщаѣи нѣ• да дшѣиѣ просвѣщаѣмн• вър'но въпнѣмъ
твоѣиѣмѣ вѣцѣхъ• блнѣ бѣ ѡцѣ ❖

Неизрѣненїи ѡбразнѣ твоѣ аггль вышѣ спсе. твоѣ израдѣннѣ. многообразнѣномъ сложенїемъ сложннѣ⁸. ѡбразнѣннѣ шнротамн дѣланнїе іав'лѣнїѣ. н неизречен'но просвѣщанїѣ. нескврънїи мѣсанѣ. свбоженнѣ ѡ похотн вывѣшнѣннѣ ❖

Наста празнолюбьцн. архглова дѣне прѣсвѣтлаіа памѣ. тѣмъ въспранѣмъ въсн. н оумомъ выпнїѣще. н ѡ помѣшленнїа чѣта. нзбытн ѡ лютѣхъ грѣхъ. мѣтвамн іего да въз'веселнмъ са въ в'са вѣкѣ ❖

Троїце неразлѣчнма. н покланѣема несмѣсно. варн н спсн в'са тварѣ ѡ лютѣхъ напастенѣ. ѡ бѣдѣ же н скръбннѣ мнгоѡзлов'ленїиѣ. прѣлаютїмн грѣхѣ. да вър'но та чѣтемъ. іако правнло в'сѣмъ лочушнмъ ❖

Въспѣтъ прѣхвальнаіа нсанїа. іеѣа вндѣ дѣѣ ражѣнїѣщѣ безъсѣмене. выпнїѣ к'то вндѣ нлн к'то слыша колн. вещь (іаже) пауче оума. безъ болѣзнн рождѣшѣ младенца. іавлѣша са н съхранѣша іавѣ. н чадѣннїе доїннїемъ подаванїѣща ❖

ннѣ. нрмо ❖

Сѣмъ сѣмнцнѣннѣ печь. халдѣенскїи мѣтель. бгочѣтѣемъ лютѣ іако ражѣе. снлоѣннѣ лочушнѣннѣ. спннїхъ же вндѣвъ. твор'цочѣ нз'бавнтелю выпнїѣше / дѣтн блвнтѣ свѣен'нн поїте ❖❖

Оуднвншѣ са гн чннн аггль твоихъ. іако сѣще ѡгнннннн тобоїѣ слемн. не палатѣ члѣкѣ. нѣ пауче просвѣщанїѣ. н настав'лѣнїѣ въспѣватн та. всѣла ❖

Ннѣ варн ар'хлѣ мнханлѣ прѣславнѣ. мольбамн прѣсловацямн къ спсочѣ. іаростѣ же оумолн н похотн тѣла моіего. бѣсовскѣннѣ же напастѣ проженнѣта. да въсхваллѣ спса въспѣваннѣ. ар'хнстратнже стѣ. чюдеса прѣмногаіа твоѣа въ в'са вѣкѣ ❖❖

Съ гав'рналомъ стѣ. н съ прочнмн аплн. мѣѣ сътвори мнханлѣ славынѣ. къ боу н гоу. да ѡ бѣдѣ н напастнї. н поганьскаіаго нзвѣдѣемъ нантннѣ. н весело поїемъ всѣла ❖

⁸ Зогр.І.е.7 – сложенн, Брат – съложенїеїемъ.

ТѦ ДѢО прѣславнѡ • нсаніа • цвѣта нарѣ • жезль неоувадаіѣць процвѣтъшѡ •
смадаь грѣховьныи прогонаць ѡ на • блгоіѣханніе зем'ныимь даіѣць •
хвалащнмь іего н поіѣщнмь • вѣ-ѣла ❖

пѣ • ѣ • нрмѡ •

Недоумѣіеть в'сѣкъ іѣзѣк[ь] хвалити тѦ доіно • ни нзоумѣіеть же оумь
прѣм[н]рьныи пѣти тѦ бѣе • в'сѣка блгаіа сѣщи вѣра прніимн • тыи бо любвь
в'сн бѣніѣ н нашѡ • ты бо хрстніаномь помощі іесн н тѦ велнчїемь ❖❖

Весь пауче оума чннь • іестъ прѣстоль твоихъ хероувнмь • н серафнмь н снаамь •
властемь же н гѡомь бѣ • аггломь н архлоомь • науаа страш'на • твоіѣ бо
неізрѣн'ныіѣ красоты • по тебѣ прніимѡтъ ❖

Възпнль іестъ сѣсе пррѣчьскыи лнкъ • размѣрнль же чннь в'сѣмрѣтныимь аггльмь •
в'спѣваіѣ неізрѣн'нѣи мѡдростн • ѡбразъ твоихъ разлнчствомь // • іавѣ вѣр'но
тебѣ • іако дрьжавьна н неізглад'на ❖

Оукрѣплеи са свѣтлостнѣ неізрѣн'ныіѣ тронцѡ • прѣстоіѣ же прѣстолоу бѣнію
славнѡу • зарѣмн незаходащамн просвѣщенн • раѣжеенн же свѣтлостнѣ •
іествомь ны ѡзарн воіевода бѣніи • негвн'ныимн дарованн ❖

Възрачнмь са вѣрннн • н лнкѣствоуімь в'сн • въ памѡ твоіѣ трнсвѣт'лыи
мнханле • выпнїемь ти в'спѣваіѣще • твоіѣ мѡтвыі просаще • іѣнѣже даѣ
намь • іако помощ'ннкъ сѣи тепль н крѣпкь • прѣвїи к'назь вѣр'нымь • ннѣ
хвалащнмь тѦ ❖

Како възможеть оумь члѣуь похвалити • твоіе неізрѣн'нѡіе іество • ѡ тронце
прѣстаіа н неразлч'наіа • іако раѣѣлѣіема нераз'мѣсно • помлоуи хвалащнхъ
твоіе црѣтво • въ кровѣ оутвѣрѣіѣщн своіѣ рабьї ❖

Оукрасн са добрѡтоіѣ пауче оума чтаіа • твоіе неізрѣн'нѡіе рождѡ • н бѣ сѣи в'сѣмь
оукрасн же са • томоу в'сацрѣе прѣввзнмаіѣщн • аггльскы[іѣ чн]ны прѣстаіа •
свѣтлыіѣ н крѣп'кыіѣ н к[рас]ныіѣ • тѣмь спїаіемн товоіѣ тебѣ са мнмь ❖

ннѣ • нрмѡ •

Оуднвн сѧ оубо ѡ семь небо н зѣмьлѣ • н оужасошѣ сѧ конѣцн въселенсцн • іако бѣ іавн сѧ ѡлѣкомь плътнѣж • ѡрѣво же твоѣ бѣ прѣстранѣнѣе небѣсѣ • тѣмь тѧ бѣе агган н ѡлѣвѣцн ѡнноуѡлѣно велнѡдѣемь ❖❖

Азѣ тн архнстратнже • дрѣзнѡхѣ прннестн пѣхваленнѣе • зѣло тажѣко брѣма грѣхѣ по себѣ вѣкѣи • н не хотѧ възннкнѣтн ѡ поннченнѣа / злѡдѡго • тѣмь мѡн сѧ мѡтвamn сн дрѣхлѣ славыне • покѡанннѡ ѡбраценнѣа брѣма дарѣннѣ мѣ ❖

Настѧ памѡ твоѡ прѣславнѡ • мнхѡнлѣ дрѣхлѣ словѡу • просвѣтащн вѣрѣно вѣсѣхѣ съборѣ • въ ѡнѣнѣ твоѣнѣ цркви • ѡпоустѣ печѡальнѣмь • ѡ скрѣбн н грѣхѣ простннѡ мнроу вѣсемѡу • смѣреннѣа прѣсловѣиѣн ❖❖

Троїцн прѣбѣжвнѣнѣ • трнсвѣтло прѣдѣстоѣж мнхѡнлѣ дрѣхлѣ • не прѣстанѣ зѧ непотрѣвнѣхѣ рабѣ твоѣхѣ • събранѣхѣ тн днѣ • въспѣваѣщнхѣ твоѣж памѡ • грѣховѣ прощеннѣе мѡнмь тѧ подажѣ • іѣгѡ сѡдннѣ на сѡдѣ садѣтѣ ❖❖

Нстоуѣннѣкѣ сѣи іавѣ блгѣ • цркви вѣсѣхѣ дрѣхлѣ • нстаѡаѣщн недѣжвнѣмь нѣцѣленнѣе • прнтѣкнѣщнмь къ тебѣ вѣрѣно • грѣхѣ разрѣшеннѣе подажѣ • н коньѡннѣ блгѣж • мнѣ въспѣваѣщѡу • недостоїномѡу твоѡу ѡюдѣса ❖❖

бѣ ❖

Носншн на рѣкоу своѣю • носѡцадѡго глѡмь оустѣ своѣхѣ въсѣѡѣскаѣ • сѣдѡщнхѣ въ мрѡцѣ грѣховнѣнѣ просвѣтащѡ • просвѣтн ма прѣѡтѡнѣа въ тѣмѣ ходѡцадѡго ѡзарн мн дѣо свѣтѣ покѡанннѣа • бѡ мѡтнѡдѡго мѣн сѡщн ❖❖

свѣ ❖

Ѳнноуѡлѣннѣе вѣшннмь снамь • мнхѡнлѣ архнстратнже • нже дрѣвѣле въ нхѡнѣ водѣ прѣрѣзнѣ • н слоужнтѣлю своѣмѡу възгласн глѡ • встанн н внѣжѣ славѣ бѣжнѣж ❖❖

дрѡу ❖❖

Прѣдѣстоѣж прѣстѡлоу влѣномѡу • сѣ гаврнѡмь ѡнноуѡлѣннѣкомь • оѡрнлѣ н рафанлѣ // мнхѡнлѣ архнстратнже • мѡнтѣ гѡ спѣстн поѣжщнхѣ вѣи ❖❖

н̄ б̄ сладостн̄ а̄гломь · на хв̄а̄ · ст̄р̄в̄и · гл̄а̄ · д̄ · ❖❖

Красно оукрашаемн · б̄ж̄в̄ьнамн зар̄емн · ар̄хагган ст̄нн̄ · пр̄в̄столоу в̄л̄уноу
пр̄в̄д̄ьстонт̄е · непр̄в̄стан̄н̄ьимн глас̄ьї · тр̄н̄ст̄ж̄ӣж̄ п̄ѣ в̄з̄ьп̄нӣж̄ц̄е х̄в̄н̄ · х̄ер̄оӯв̄н̄м̄
н̄ серафн̄м̄ · сн̄л̄ьї н̄ г̄б̄ства · т̄ѣм̄же в̄сн̄ пр̄н̄пад̄н̄м̄ м̄л̄т̄ь пр̄оса̄ц̄е · с̄п̄ст̄н̄ са
д̄ш̄ам̄ь нашн̄м̄ь · ❖❖

Пр̄в̄св̄ѣтла̄мн зар̄емн · тр̄н̄св̄ѣтло оукрашен̄ьї · л̄ю̄бовн̄ӣж̄ б̄ж̄н̄ӣе̄ж̄ ра̄ж̄н̄га̄е̄ма
г̄б̄ствн̄а̄ · власт̄н̄ же н̄ ын̄нове в̄торн̄ · пр̄в̄стола̄ агган · бесӯн̄с̄ьна̄а̄ во̄н̄н̄ства
о̄кр̄т̄ь ст̄о̄ӣж̄ц̄е · непр̄в̄стан̄н̄ьимн глас̄ьї за н̄ь м̄л̄нт̄е са · ѿ ы̄т̄ж̄щн̄х̄ в̄ѣр̄но
пр̄ѣѣ̄но̄е̄ в̄аш̄е̄ тр̄ж̄во · ❖

Н̄ако ын̄нона̄ӯальн̄нк̄ь · н̄ забрало аггломь · стар̄ѣн̄ ар̄х̄н̄стратн̄же · ѿ в̄с̄ѣко̄ӣж̄
скр̄ьб̄н̄ н̄ нед̄ѣга · н̄ зл̄ьїх̄ гр̄ѣх̄ь свободн̄ · в̄ н̄ст̄н̄н̄ж̄ по̄ӣж̄щ̄їх̄ т̄а̄ · н̄
м̄л̄а̄щн̄х̄ са теб̄ѣ пр̄в̄слав̄ьн̄е̄ · н̄ав̄ѣ н̄ако беспл̄ьт̄ен̄ь · н̄ беспл̄ьт̄на̄а̄го в̄нда
непр̄н̄коснов̄ен̄на̄а̄го св̄ѣта · сам̄ь бо ы̄л̄в̄кол̄ю̄б̄ць б̄ѣ · п̄л̄ь н̄а̄ рад̄н̄ пр̄н̄ӣж̄т̄ь · с̄п̄т̄н̄
хота ы̄л̄в̄ѣство · ❖

гл̄а̄ · [...]⁹ · ѣ · самогладно · ❖❖

Слоужител̄ѣ ст̄ьї̄ж̄ тр̄он̄ц̄ж̄ · п̄ѣмн̄ х̄вал̄ьн̄ьимн по̄ч̄т̄ѣм̄ь · глас̄ьї же
прав̄овѣр̄ьн̄ьимн · в̄з̄ьп̄н̄н̄м̄ гл̄а̄ц̄е · ра̄о̄о̄ӯн̄та̄ са ар̄х̄га пр̄в̄слав̄'на̄а̄ · в̄се̄моу
мн̄роӯ св̄ѣтна̄ьн̄нка̄ незаход̄а̄щ̄ї · ра̄о̄ӯн̄та̄ са · н̄аже с̄ьво̄рь неѣ̄т̄ьїх̄ погр̄ж̄н̄в̄ьша ·
на ст̄ьї̄н̄ храм̄ь ва̄ю̄ пр̄н̄ш̄ь̄ж̄ӣж̄ · н̄ слоуж̄ж̄ / сво̄е̄го с̄ьхран̄ьша · н̄ н̄а̄ с̄ьхран̄нта̄
в̄ѣ̄н̄ьї̄н̄ д̄н̄ь с̄ьн̄ · х̄вал̄'но в̄сп̄ѣва̄ӣж̄щ̄ж̄ · н̄спрос̄нта̄ нам̄ь о̄ӯ в̄л̄к̄ж̄ с̄п̄сен̄н̄е̄ ·
ар̄х̄г̄г̄ла пр̄ѣх̄вал̄ьна̄а̄ · ❖❖

О̄ дн̄в̄ьн̄ї̄н̄ св̄ѣть · в̄ н̄ст̄н̄н̄ж̄ ѿ б̄а̄ св̄ѣтна̄а̄ пр̄нем̄'ла̄ща · пр̄н̄но аггльст̄н̄ї̄
ын̄нове в̄сн̄ · т̄ьї̄ і̄с̄н̄ в̄с̄ѣм̄ь на̄ӯальн̄ьїк̄ь мн̄ха̄н̄ле̄ · т̄ѣм̄'же н̄ м̄ьї̄ н̄м̄ж̄ц̄е т̄а̄
м̄л̄т̄в̄ьн̄нка̄ к̄ь х̄о̄ӯ · в̄п̄н̄н̄ем̄ь тн̄ зов̄ѣц̄е · пр̄осв̄ѣтн̄ н̄а̄ тво̄н̄м̄ь св̄ѣто̄м̄ь · ❖❖

⁹ На мястото на многоточието в квадратни скоби гласът е бил означен с нк-крь ѣ, което става ясно от все още забележимото ѣ и задрасканата дума под титла пред него. От по-късна ръка с различно на цвят черно мастило е написано ѣ, а първоначалното указание е изтрито.

О днв'ньїи бѣ нашъ • на небѣхъ горѣ на прѣстолѣ сѣи • ѡдеже тѣи мнѡхѡле стѣ • гласї днвнѣи мн въз'глашаѣшн бѣ слав'ла прнсно • тѣм'же уїдѣсь тн памѡ поунтаѣемъ зовѡще • ѡспросн намъ оу хѡ мнрѣ ѡ велнѡ мѡтъ ❖❖

Мнѡхѡле науѡльннѣе • земнѣи мн оустѣ к'то можетъ • дѡннѡ пѣ прннестн тн • протнѡ славѣ ѣїѡже ѡмашн ѡ бѣ прнсно • нѣ тѣунѡ малнѡ снѡ • непотрѣб'нѡ снѡ пѣ въз'глашаѣемъ зовѡще • ѡспросн намъ оу хѡ сѡпа мнрѣ ѡ велнѡ мѡтъ ❖

слѡ • гла • ѣ • [...] ¹⁰ • Самогласно ❖❖

ѡдеже ѡсѣнѣѣтъ бѡтъ твоѡ дѡхѡле • ѡтѡдѡу бо ѡ днѡволѣ прогоннтѣ сѡ слѡ • не трѡпнтѣ бо свѣта твоѣго вндѣтн • спадѣи д(ѣ)н'ннцѣн сѣ небѣ • тѣм'же мѡнмѣ тн сѡ • ѡгннѣнѡ ѣго стрѣльї • ѡже на н[бї] раѡеженѣнѡ оугасн • ходѡтанствомъ • свонмъ ѡз'бавн на ѡ съблѡзньїи ѣго • всѣхвал'не ѡ в'сеѣне • мнѡхѡле ѡхнстрѡтнѡже ❖

ѡ ннѣ бѣ • оутолн болѣзнн ❖ ¹¹

¹⁰ Гласът е писан от по-късна ръка, като преди това на същото място е трито. При славата не се разчита какво е било написано на изтритото място, но от променянето на начина на изписване на плагалните гласове в ръкописа става ясно, че същото указание е било написано с нскръ ѡ, подобно на предходното песнопение. Вж. Бел. 5.

¹¹ Думите след богородичния оутолн болѣзнн са изписани в лявото поле на листа, а на следващия последен ред следва началото на Службата за св. мъч. Мина. Възможно е те да се отнасят за инципита на богородичния.

62d–67c

МЦА ТОГ ВЪ Н ДНЬ СЪБОРЪ ВЪСПЛѢТНЫ АГГЛЪ. ВѢ НА ГН ВЪЗВѢ. СТРЪ ГЛ Д ПѠ
 ТРІНСЛЬНУВНААГО БЖТВѢА. ПРѢСТАТЕЛЪ СВѢТЛѢНШІН. МНХАНЛѢ НАВЛАІЕМЪ
 АРХІСТРАТНЖЕ. СЪ ВШНІНМІ СІЛАМІН ЗОВѢШЕ Н ВПІАШЕ ВЕЛѠ. СТЪ ІЕСНІ УЧЕ. СТЪ
 ІЕСНІ БЕЗНАУЧАНОІЕ СЛОВО. СТОІЕ СТН ДХЪ. ЄДІННО ЦРТВѠ. Н ЄДІННАА СНАА ∴

Н ВНАДѢННІЕ ТВОЕ УГНѢННО. Н ДОБОРА ЮДЕСНАА. МІХАНЛѢ ПРѢВЫ АГГЛЕ.
 НЕЩЕСТВЕННЫМ (!) БО ІЕСТВОѠ. ПРѢХОДНШІН КОНЦЕ. СЪВРЪШАІЕ ПОВЕЛѢНІА ВСѢ
 ТВОРЦА. СНАНЪ КРѢПОСТНО СІ ПОЗНАВАІЕМ(Ъ) НСТОУННІКЪ ЦѢЛЕНІН. ЦРКВЪ ТВОЮ
 СЪДѢВАІЕТЪ. НМЕНЕМЪ ТВОИ УТНЪ ПОУТАІЕМОУ ∴

ТВОРЕ АГГЛЫ СВОЕ ІАКОЖЕ ІЕ ПНСАННО ДХН. Н СЛОУЖЕЩН // ТЫ. ПЛАМН УГНЕННЫ. ПОСРѢ
 УННОВЪ СТАРѢШННЪСВЮЩЫ. ІАВНАЪ ІЕСН ГН ТВОИ АГГЛСКЫ. МНХАНЛА АРХИСТРАТНГА.
 ТВОИМЪ МАНОВЕННІЕ ПОСЛОУШАЮЩА СЛОВЕ Н ПѢНЪ ТРЪСТОУЮ СЪ СТРАХО ВЪЗЛАШАЮЩОУ
 СЛАВѢ ТВОЕИ ∴

СЛА Н Н ГЛ А

СЪРАДУНТ-Е С НАМЫ ВСА АРГГЛБСКАА УННОНАУЕЛНА. ПРѢСТАТЕЛ БО ВАШЪ А НАШЪ
 ЗАСТОУПНИКЪ ВЕЛНКЫ АРХИСТРАТНГЪ. ВЪ ДНЪШНЫ ДНЪ ВЪ УТНѢМ БО ІЕГО ХРАМЪ.
 ПРѢСЛАВНО НАВЛАІЕТЪ. ТѢ ПО ДЛБГЪ. ПОУЩААГО ВЪЗВНІЕМЪ. ПОКРН НА КРОВОѠ
 КРІНЛОУ ТВОЮ МНХАНЛѢ АРГГЛЕ.

І Н В ВЪХО ПРѠ ДНѢ. УТЕНІЕ ІСА НАВІНА. (5: 13–15)

БЫ ІАКО БЫ НСЪ ВЪ ЄРНХОПЪ. Н ВЪЗРѢВЪ ООУНМА Н ВНАДѢ УЛѢКА СТОІЕЩА ПРѢМО
 ННМЪ. Н МЪ ІЕГО НСТРЪЖЕ ВЪ РОУКЪ ІЕГО. Н ПРНШЪ ІСЪ Н РѢ ІЕМЪ. НШЪ ЛН ІЕСН НЛН
 Ѡ СОУПОСТАТЬ НШН ІСЪ (!). УН ЖЕ РѢ ЕМОУ АЗЪ АРХИСТРАТНГЪ. СІЛН ГНІЕ. ННА
 ПРНДОХЪ. ІС ПАДЕ ЛІЦЕ НА ЗЕМЛЮ. Н РѢ ЕМОУ ВЛКО / ЧТО ПОВЕЛѢВАІЕШІН СВОЕМОУ
 РАБОУ. Н РѢ АРХИСТРАТНГЪ ГНЪ КЪ ІСЪ. РАЗРѢШІ НОГЪ САПОГЪ ТВОИ. МѢСТО НА НЕМ БО
 ТН СТОИШІН МѢСТО СТО ІЕ.

Ѡ ПРРѢСТВА НСАНАА УТЕНІЕ ∴ (14: 7–20)

ТАКО ГЛІЕТЪ ГЪ. ВСА ЗЕМЛѢА ВПНІЕТЪ СЪ ВЕЛНІЕЪ. Н ДРѢВА ЛІВАНОВА ВЪЗВЕЛНШ-Е
 О ТЕБѢ. Н КІЕДРІН АНВАНОВЫ РЕКОУТЬ. ѠНЕНАЖЕ ТЫ ОУСПЕ НЕ ВЪЗНДЕ СЪКОУЦІН
 НА. АДЪ ДОЛЪ УГОРѢН СЕ СРЕТЕ ТЕБЕ. ГРЕДѢЩЕ ВЪЗВНЖЕН-НАА ТЕ НПОЛННІН. ВСѢ
 ВЛАВШЫ. ЗЕМЛЕѠ АЩЕ ВЪСТААН ВШЕ Ѡ ПРѢСТОЛЪ ВСН ЦРНІЕ ЕЗЫУБЦЫ. ВСН ѠВѢЩАІЕ

н рекоуѣть тѣи. н тѣ іѣтѣ (!)¹ вѣи ѿкоже н мѣи с ѿамн прнхуте сѣ.² сѣннѣе вѣ ѿдѣ
 сла твоѡа. н многое тѣи вѣліе. пѣ крѣ твоѡи пѣ товоѡю прострѣт тѣи гнѡи. н покрѣ
 твои врѣ. како нспаде ѿ небѣ дѣннѡца. стрѣ всѡает[в]. сѣкроуши се на землѣи.
 поснлаѣ кѣ всѣ езѣикомѣ. тѣи же рѣ вѣ пѣмншліѣннѡи твоѡеѣ. на нѣо възндѡуѣ.
 врѣхоуѣ звѣздѣ небснѣ. положѡуѣ прѣстѡзъ / моѡи сѣдоушѣ³ горѣ вѣсоцѣ. на горѡи
 вноскініѣ ѣже кѣ сѣверѡуѣ. н възндѡуѣ вѡнше ѡблѣ. н боудѡуѣ пѣбнѣ вѡншнѣмоуѣ.
 нѡна вѣ адѣ снѣдѣшѡи. вѣ внодѣвѡннѣи землѣи. вндѣвшѡи те поуѡнт се ѡ тебѣ.
 сѣ ѡлѣкѣ сѣмоуцаѣн землѡю. колѣблѣѣнѣ црѣ. положнвн вѣселенноѡю поуѣ. н грѣн
 іѣѣ ннзложнѣ. ѡвѣннѣи не разрѣшнѣ вѣ домн нхѣ. всн црѣи землѣсцѡи. оуспоше сѣ
 ѡтоѡю. ѡлѣкѣ вѣ домѣ своѡеѣ. тн. же ѡврѣженнѣ. боудѣшѣи вѣ горѣ. ѿко мрѣтвѣцѣ.
 вѣзненавндѣшнѣ. сѣ многнмѣи мрѣтвѣцѡи. нзбоденнѣѣи ножемѣ. нсходѣшѣѣи вѣ
 ѿдѣ. нже ѡбразѡмѣ. рнра. (!)⁴ крѣвѡю смѣшеннаѡ. нѣ ѡтѡа сѣце тѣи не боудѣшнѣ
 ѡтѣ. нже землѡю погоубн. н лѡи моѣ разорѡи.

ѡ прѣрѣтвѣа зѣрѡиѣ ѡтеніѣ (2: 13, 3: 1–7, 4: 2–6)

Тако глѣѣ гѣ. да оубѡнт се всѡакѣ плѣть. ѡ лѣцѣа гнѡа. нже вѣстѣа ѡблѣкѣ стѣхъ
 іѣгѡ. н оуказа мѡи гѣ іса стѣла велнкаѡ. прѣстоѣѣцѣа аггѣла гнѡа. н дѣавѡль стоѡѣшѣ
 ѡ десноѡю іѣгѡ. прѡтнвнтн се / ємоуѣ. н рѣ гѣ кѣ дѣавѡлоуѣ. запрѣцаѣѣтѣ тѣи гѣ
 дѣавѡле. нзвѣрѣвѣи іѣрѣлма населнѣлѣ іѣснѣ. ѿко главн[н]а] нзѣта ѡ ѡгнѡѣ. ісѣ вѣ
 ѡдѣвѣнѣ вѣ рѡнзѣи нескѣрннѡиѣнѣ н стоѡѣшѣ прѣ лѡнцѣ аггѣла гнѡа. н ѡвѣшѣа н рѣ
 кѣ стѡнмоуѣ прѣ лѡнцѣ іѣгѡ глѣ. ѡнмѣте ѡдѣвѣннѣа скѣрннѣаѡ. ѡ нѣгѡ. н рѣ кѣ
 немоуѣ. ѡнѣ безѡконнѣа твоѡѣ. н ѡдѣвѣте іѣгѡ вѣ подѣрѣѣ. н възложнѣте кѣдѣарѣ ѡтнѡи
 на глѣвоуѣ. н аггѣлѣ стоѡѣшѣ те свѣтельствовѣѡѣшѣ. аггѣлѣ гнѣ ісѣ глѣ. сѣце глѣѣ гѣ
 бѣ всѣдрѣжнтѣлѣ. ѡцѣ поутн мѡи нмѡѡшѣствѡуѣшѡи⁵. тн рѣсоудншѡи домѣ моѡи.
 н ѡцѣ сѣхрѣанншѡи дѣрѣ моѡю. н дам тн жнвоушѣѣи посрѣ стѡѣшѣѣи. н вѣрѣатн се
 аггѣлѣ кѣ мнѣ. н възвѣнже мѣ. нже ѡбразѡѡ ѣгѡ вндѣстѣ⁶ вѣстанѣтѣ ѡлѣкѣ ѡ снѣ
 своѡеѡю. н рѣ кѣ мнѣ ѡтѡ тн зрѡшѡи н рѣ н вндѣѣѣ. н се свѣшнѡннѣкѣ зѣла всѣѣ. н
 свѣшѣа врѣхоуѣ іѣгѡ. н дѣвѣ мѣслнцѡи врѣхоуѣ іѣгѡ. н єдѡннѣа ѡ десн[ѣ]ю // свѣще

¹ Всички новоизводни преписи съдържат тази грешка. Библия на църковнославянски – н тѣи плѣнѣнѣѣ ѣснѣ Исаѣа 14:10.

² Цслв.: н вѣ нѡсѣѣ вѣнѣнѣѣ ѣснѣ.

³ Цслв.: сѡдѣѣ на горѣ вѣсоцѣѣ.

⁴ Цслв.: рнра.

⁵ Цслв.: ѡцѣ вѣ пѣтѣхѣ моѡнхѣ поѡдѣшн. Грц. порѣуѣн.

⁶ Думата липсва в другите преписи и в Църковнославянската Библия.

ѣгѣо. ѿ ѣдїи[на] ѡ шюю. ѿ въпросѣи н рѣкъ. агглюу глѡщю мѡ (!)⁷ въ мнѣ. глѣ
 что соутъ сїа гнѣ. ѿ ѡвѣщїа аггль глѣ [с]ѣ мною. ѿ рѣкъ мнѣ глѣ. не вѣси ли что
 соутъ сїю. н рѣкъ нѣ гнѣ. ѿ ѡвѣщїа къ мнѣ глѣ. сїе сло гнѣ. къ зоровавелуу глѣ. не
 сїлою велїкою. ни крѣпостїю. нѣ дхѡмѣ глѣ гѣ вѣсѣдѣнтель :

На стѣно стрѣ глѣ а самоглѣно.

Мисльннѣ снлѣмѣ уннѡнаѣелнїнцїи. ꙗко прѣстоѡѣще не прѣстаннѡ. влѣуномѣ
 прѣстолюу. млнтѣ къ гоу. мїрь мїровѣ дѣровѣтѣ. дѣшѣмѣ ншнм велнѣу млѣ.

ѣ творѣ аггль

Уннѡнаѣелнѣкъ въшнѣ снлѣ. мнхѣнлѣ прѣвѡстѡѡѣтелѣ бѣтѣвнїи. днѣ нѣ къ
 трѣбѣстоу сѣзѣа (!). вѣсѣа с нѣмн хѡдѣн. сѣхрѣнѣе всѣѣ ѡ вѣсакоѡ дїавѡльскѣаго
 ѡвѣстоѡнїа. прѣдѣте вѣѡ прѣзѣнѡлѡѣцѣ. цѣтѣ дѡбрѡдѣтелѣмѣ вѣзмѣше. утнїмн
 / оудѣ. свѣстнїю блѣгѡстѡѡнїю. дѣрхѣаггловѣ сѣборѣ поутѣмѣ. тѣ ѡ не прѣстаннѡ
 прѣстоѡѣ боу. ѿ трѣстоу пѣнѣ вѣспѣвѣѣе. ѿ млнтѣ спѣстн сѣе (!) дѣшѣмѣ ншнмѣ.

глѣ вѣ ѣ хѣѣте глѣ вѣсн аггльї ѣгѣо.

Невѣществннѡмоу свѣщѣствѣ. мисльннѣ снлѣ прѣстоѡѡѣе. ѿ трнслѣунїнїе (!)
 слѣвѣ зарѣамѣ. свѣ дѣѡще вѣселеннѣн дѣрхнстрѣтнжѣ. не прѣстаннѣмѣ глѣомѣ
 трнстоу пѣнѣ вѣспѣвѣѣете. тѣ млнтѣ спѣстн се дѣшѣ ншѣ.

слѣ ѿ н глѣ ѿ

ꙗко уннѡнаѣелнѣкъ н пѡвнїкъ⁸. ѿ агглюу наѣелнѣкъ (!) дѣрхнстрѣтнжѣ. ѿ
 вѣсакоѣ оутѣрѣженнїе ѿ сѣрѣбѣ болѣзнѣн. ѿ лютѣ грѣховѣ сѣвѡдѣ. ѿже [..]стнѣ⁹
 вѣспѣвѣѡщѣѣ тѣ. ѿ млѣщн сѣ тѣ слѣвнѣ. ѿвѣ ꙗко невѣществннѣ. невѣществннѣаго
 зѣе. не прнѣоснѡвеннѣ свѣтомѣ. влѣунеѣ слѣвнѣ ѡсїѣемѣ. тѣ ѡ ѣлѣколѡѣбнѣ пѣль
 нѣ рѣнѣ ѡ дѣвѣ вѣспрнїетѣ. спѣстн хѡте ѣлѣѣствѡо.

трѣ глѣ дѣ / Нѣснѣ вѡннѣствѣ дѣрхнстра

⁷ Цслв.: глаглющѣмѣ.

⁸ НБКМ 897, НБКМ 523, САНУ 287, НБС 221 – посѡбннѣкѣ Снн 25, Скоп –
 зѣврѣло.

⁹ В рѣкопнса нѣма лнпса, но дѣмѣта е стрѣшена. В НБКМ 897 – ѿже ѣнѣствѣ;
 в НБС 221 – ѿже ѣвѣстнѣ.

на ѿро Оба канона въ ѿ бесплѣннѣ на ѣ глѣ нѣ пѣ а ѿрмо

Пѣ възшлѣ лѣннѣ боу ѿнѣомоу ншѣомоу. нзбавлѣшѣомоу ісрѣта лѣды. пѣн
повѣдноу поуща нѣ выпнѣюца. поіѣм тѣ ѣдїноомоу (!) влѣцѣ :

Всн възпоіѣ лѣннѣ. все направлѣющѣоу невестѣнннннѣ лнкѣ. вїшнѣаго
ѿнѣнаѣлїа. трѣнцѣоу неразѣлноу. стѣ існѣ вѣпнѣюще. стѣ існѣ¹⁰ вседрѣжнтелѣ
:

Положнѣ іѣ твѣремѣ наѣлннкѣ (!)¹¹. соуше (!) бесплѣтноіѣ аггломѣ. творѣѣ.
прѣутѣ прѣстоу окроуждѣюще звѣтн тн. стѣ стѣ стѣ існѣ бѣ вседрѣжнтелѣ :

Оујасѣоу сѣ таннѣствоу хѣ твоіѣомоу възхоженнѣоу. іакоже іѣствѣ бѣ сѣ. прѣно сн ѿ
дѣвы родн сѣ іако ѣлѣкѣ. да спсѣшн мїрѣ іако ѣлѣкѣцѣ.

пѣ г ѿрмо. Страх твон гн всаднѣ въ сѣрца рабѣ твоѣ. н бѣдн намѣ стѣрѣженнѣ.
тебѣ въ нстнѣоу прнзнѣющн. /

Крѣпостїю вставнлѣ існѣ весьмѣрннѣ (!). снлнннѣ сѣкроушѣющнѣ. прѣстоѣ тн
хотѣннѣ въ вншнѣ. всегѣ тѣ прѣстоѣщнѣхѣ :

Блѣговѣстнѣкѣ твоіѣго възлѣченїа. ѣтнѣаго же вѣстанїа. аггаскнннѣ наѣлннкѣн
хѣ. за нї прїмї мѣщн сѣ :

”Аггн прѣстаавѣ ѣлѣкоѣ хрѣннтелѣ. іако блѣговтровнѣ. слоужнтелѣ покѣза хѣ
спсѣнїю твоѣоугоѣнкомѣ.

В Пензрѣннѣ заѣтѣ блѣневѣстнѣаѣ спсѣа н бѣ. нзбавлѣшѣаѣго на ѿ тлѣ. тѣ въ
нстнѣоу прнзнѣющнѣ

¹⁰ Възможно е удвояването на гласни да има отношение към певческото изпълнение на тропарите. Това предположение се подкрепя и от небуквените надредни знаци на съответното място.

¹¹ НБКМ 897 – наѣаѣтокѣ, НБКМ 523 – наѣѣтѣкѣ, НБС 221 – наѣѣтѣкѣ, САНУ 287 – наѣѣтѣкѣ.

пѣ̄ ѣ̄ і̄рмѣ̄

Въ ноціи невѣденіа̄. на дѣтелъниин поутѣ̄ прѣ̄но прѣ̄лѣщаіемааго̄. свѣтомъ
разумѣ̄ твоіего̄ гн̄. наставляе̄ ме на стъзоӯ заповѣден ти на прѣвѣ̄ :

Невъзвратнѣ̄ (!) желанниѣ̄ (!) всѣ̄га. къ висотѣ̄ хѣ̄ носимн краиниѣ̄ всѣ̄
желаннѣ̄. а̀ггаскїниѣ̄ снабѣ̄ непрѣстано славе̄.

Ты̄ разумин (!)¹³ по соущѣствоӯ нетѣлѣниинѣ̄ бл҃гнѣ̄ твоією̄ хѣ̄ оучинилъ іесн̄.
пѣвце̄ твоіемоӯ величѣствоӯ. / а̀гглы̄ по̀вѣразиѣ̄¹⁴ съдѣлавъ непостыжнѣ̄ :

Ты̄ непрѣклоннѣ̄ горшеіѣ̄¹⁵. своіѣ̄ прнсноіеннѣ̄ хѣ̄. съхрѣнны̄ своіѣ̄ слоугы̄
нстоуннкъ бѣ̄ своіѣ̄ бл҃гты̄ ти іесн̄. бл҃готорїишы̄ дѣннѣ̄ ты̄ слоужещы̄хъ :

Ѣ̄ Оумрѣшвлїенноӯ мѣ̄ дѣоӯ стрѣтѣ̄мы̄. жнтенскыинмїн прѣ̄непорѣннаа̄ (!)
ѡжнѣ̄. жнвоӯ бѣ̄ хрѣнтелѣ̄ іако̄ рождѣшнѣ̄. ѣ̄ къ стъзѣ̄ вѣчнѣ̄ бл҃женномоӯ
жнвоӯ на прѣвѣ̄

пѣ̄ ѣ̄ і̄рмѣ̄

Іѡннѣ̄ въ кѣтѣ̄ гн̄. ѣ̄дїннѣ̄гѣ̄ вселнлъ іесн̄. мене̄ же̄ свезаннааго̄ въ мрѣжѣ̄
вѣражнѣ̄. іако̄ ѡ̄ тлѣ̄ ѡногѣ̄ нзбавѣ̄ :

Бл҃гоуѣпнѣ̄ ѡ̄ несоущѣства гн̄. словомъ прнведѣ̄. іестѣ̄ нѣснѣ̄ всьмѣ̄рне̄ воннѣство̄.
сѣтоноснѣ̄ съдѣавѣ̄ :

Слоужнтелѣ̄ ѣ̄тааго̄ н бѣжтѣвннѣ̄гѣ̄ хваленнѣ̄. вѣ̄ всьмѣ̄ртнїн гражданѣ̄ нѣснѣ̄. ѣ̄
бѣжтѣвннѣ̄ вѣ̄ нстннѣ̄ скїннѣ̄. творцоӯ дѣтоннѣ̄ слоужещѣ̄. /

Ѣ̄ Прѣпѣтаа свѣ̄ рождѣшїа̄ всѣ̄ свѣ̄ подаю̀щааго̄ ѣ̄ тѣ̄моӯ моѣ̄ прѣ̄грѣшеннїн ѣ̄таа̄
ѡженїн. мѣ̄тернїнмѣ̄ къ нѣ̄моӯ мѣ̄тамїн :

¹³ НБКМ 897 – разумныѣ̄, НБКМ 523 – разумнїе̄, НБС 221 – разумнѣ̄е̄,
САНУ 287 – разумнїѣ̄мъ.

¹⁴ НБКМ 897, НБС 221 – по̄ вѣразоӯ, НБКМ 523 – липсѣ̄ва, САНУ 287 – по̄
ѡвѣра̀зѣ̄.

¹⁵ Грц. πρὸς τὸ χεῖρον, НБКМ 897, НБКМ 523, НБС 221, САНУ 287 – на̄ гор-
ше̄е̄.

^Лнкѣ съставніицин • лнка небеснаагѣ • њже прѣстола ѡбестоѡще / славы • ѡ
взѣ всеѣа ѡбращаѣмѣ • агглан поють • славословеть в вѣн • все • понте делѣ н
прѣвѣзноснте

^Невеществниѣ ѡгнѣа твѡрецоу сладамѣ • на висотѣ непрѣстаннѡ слоужещѣ •
аггль дѣх ѡблѣюцоу • тронцин покланѣем се • њ славословѣмѣ в вѣкѣ все пон(ѣ) •

Бѣ њже въ оуѣтробѣ вселещѣ се двѣѣ • ѡ неѣ страшноѣ н вѣше слова дрѣвнѣагѣ
адамѣ ѡбнѡвляшаагѣ • гѣ по (!)¹⁷ њ прѣвѣзноснте •

пѣ ѣ ѡрмѣ

^Прѣдѣан прѣндѣ ѣствениѣ • съдѣтелѣа зачньшѣн твѡриѣн • њ дрѣв спсѣнѣа бѣ •
тѣмже бѣѣ • непрѣстаннѡ велнчѣѣѣ •

^Нензрѣннѡ съвкоуѣпльшаагѣ • небнѣмѣ хѣ землѣннаѣ • ѣдѣннаѣа црѣвъ
съвршнвшѣа аггль н члѣкѣ непрѣстаннѡ велнчѣѣѣ •

^Агглан же дрѣаагглы • прѣстола ѣптѣѣа • начѣла же н снаѣ • њ хероуфѣмѣ • њ
сѣрафнмѣ • съ бѣѣѣ ѡ мнрѣ млѣтѣ •

Те тронцѣ вѣн славы • не ѡ вѣтѣа вѣа сътворшѣа • чннн аггльскѣнѣе ѡкраснвшѣ •
/ бѣтвѣнѣннн свѣтлостмѣн • њ концѣ оуѣкраснвшѣ •

Бѣ Раоуѣн се бѣгонѣвѣсто сѣла • раоуѣн се свѣтѣ мѣрѣ роужьшѣа вѣрнѣ • раоуѣн се стѣннѡ
(!) н покрѡвѣ всѣ • бѣ ѣако блѣгѡдѣтелѣѣ непрѣстаннѡ за на млѣн •

свѣтѣ по дѣѣ въ црѣвы

^Огньнѣ дрѣхнстратнжѣ слоужамѣ прѣстолатѣ • ѡ ѡца прнѣлѣ ѣсн мнхѣнлѣ
свѣтомѣ • тѣ сѣанѣѣ ѡного • славы • сѣаѣцоу ѣмашѣ ѡкрѣтѣ прѣѣтнаагѣ прѣстола
тѣ • прѣстоѣшѣн ѣако крѣвѣ (!)¹⁸ невеществнѣнѣ чннѣ •

¹⁷ НБКМ 897, НБКМ 523, НБС 221 – понте, САНУ 287 – поѣмѣ.

¹⁸ НБКМ 897 – прѣвын, НБКМ 523 – прѣвѣн, НБС 221 – прѣвѣн, САНУ 287 –
прѣвѣѣ.

БѢ ПОУНТАЮ ПРНЖТНІЕ ТВОІЕ. БЕЗПЪЛТНОІЕ (!) УННОВЕ. РАДОТНО БѢ ЗЕМЪЛНАА. ТІН
 НСПЛЫНЫ ЕДІНАА. ТѢ ТѢ НЕПОРѢННАА ВЪРНЫ СЛАВЫ. ПѢНМІН СЛАВОСЛОВЕЦЕ. СВѢ
 БО СОУЩЫ ВЪ ТМѢ ВСІА ІАКО ОУТРО.

НА ХВА СТРЫ ГЛ Б САМОГЛ

“НЕВЕЩЕСТВЫННОМЪ ПРЪСТОЛЪ ВЪКРЪТЬ СТОЮЦЕ. БЖТВІНІН АРХАГЛАН. ТРІНСТН ГЛСЫ
 СМОТРИТЕЛЮ БОУ. ВЪ ВГНЪНЫ ОУСТНА ПОНТЕ. СТН БЕ ВЪУЕ БЕЗНАУЕЛІНІН. СТН КРЪПКЫ
 СНЕ БЕЗНАУЕЛІНІН. СТН / ВСЕМЪРТНІН ЕДІННОСОУЩІНІН ДШЕ. ІЖЕ СЪ ВЪЦЕМЪ Н СЪ СНѢМЪ
 ПРОСЛАВНМЪ

БЕСПЪЛТНІНМЪ ВСТНАМЪ Н СЦЕННІНМІН ВСТН АГГЛСЦІН УННІН. НЕПѢЖНОЕ¹⁹ ПѢННІЕ
 ПРННОСЕТЬ. ТВОІЕМОУ НЕПРНКОСНѢВЕННОМОУ БЖСТВУ ГН. ОУМН УТЪ Н СЛВЖИТЕЛЫ
 ТВОІЕНІ. СЛА ХВАЛНТЬ ТЕ ГН. СЪ ННМЖЕЕ (!) МНХАНЪ АРХАГЛЪ Н ПРЪВОСТОАТЕЛЪ
 ВЪШНЫ СНА. УННОНАУЕЛІНІКЪ АГГЛОМЪ. ПНРНЫ²⁰ НА ДНЪ ІАВН СЕ. ПѢННІЕМЪ ПѢНІА
 ПОВЕЛЪВАЕ НАМЪ ПЪТІН. НЕПРНКОСНѢВЕННЕ ТВОІЕН СЛАВЪ УЛѢКОЛЮБЪЕ. ІАКО ДА МЛЕТ
 СЕЕ НЕПРЪСТАНО ВЪ ДША НШЫХЪ.

“ОГНЪННМЪ ВСТНАМЪ. Н СЦЕННІНМІН (!) ОУСТН. ПОІЕТЪ ХЕРОУВЫ ХЕ БЕ. БЕСПЪЛТНІНМЪ
 ЖЕ ОУСТЫ НЕМАЛУНО. СЛОВОСЛОВНТЬ ТЕ АГГЛСКИ ЛНКЪ. МНХАНЪ ЖЕ УННОНАУЕЛНІКЪ
 ВЪШНЫ СНА. ПОВѢДНЮ ПѢНЪ НЕПРНСТОУПНО ПРННОСНТЬ СЛАВЪ ТВОІЕН. ТЪН БО НА
 ВЪЗАРН КЪ ТРЪЖЬСТВОУ СВѢТЛОУ. ПЛЕСКАТН ДОТОННО // ПЛАМАСКЫ. Х[ВА]У ТРНСТОУЮ
 БРЕННІНМЪ ОУСТНАМІН. ІАКО ВСА ТВОІЕГО ХВАЛЕНІА НСПЛЫНШЕ. ПОДАЕШІН МНРѢВЫ
 ТѢ РАН ВЕЛІЮ МЛТЬ.

ГЛ Б

“АГГЛІН ТВОИ ГН. ПРЪСТОЛЪ ВЕЛНУТВІА ПРЪСТОЮЦЕИ ТВОИ СВѢТОДАНЫ ПРННО
 ПРОСВѢЩАЕМЪ. ВЪ ВШНН ПЪВЦІН. СВѢТОУ ТВОІЕМЪ СЛОУГЫ ТЕБЕ ПОСЛАЕМЪ.
 ПОДАЮТЪ ПРОСВѢЩЕННІЕ ДША НШН.

¹⁹ НБКМ 897 – непостнжмое, НБКМ 523 – непрѣстан'ное, НБС 221 – непо-
 стн[ж]мое, САНУ 287 – непрѣстано.

²⁰ НБКМ 897 – пнрнкъ, НБКМ 523 – състѡл'нкъ, НБС 221 – липсва, САНУ
 287 – пнр'нкъ.

слад̑ гл̑ е̑

“Нд̑ѣ ѡсѣаеть бл̑гть твоѡа̑ арх̑аг̑ле. ѡтоу̑ дѡволоѡа̑ прог̑оннт се сѡл̑. не трьпнт
в̑о свѣтоу̑ твоѡем̑ прнкосноу̑тн с̑е. п̑ан дьннѡца тѣѡ м̑лнм̑ т̑е. ѡг̑н̑нн̑ ѡго
стрѣл̑н̑ ѡже на н̑н дьнзѡѡем̑ѡе погас̑н̑ ходатанств̑оѡ твоном̑. н̑збавл̑ѡѡе сн̑ нас̑
ѡ съблз̑н̑ен̑ ѡго. д̑отонн̑о п̑ѣтн̑ те. мн̑ханл̑е арх̑н̑стр̑ѡтн̑же.

ї̑ н̑ кр̑ѡѡѡ

“Нзбавл̑енн̑е за нн̑ цѣноу̑ сл̑оновоу̑щю. н̑ ѡтноу̑ю̑ кр̑ѡ твою̑ х̑е моѡ. хотен̑ вс̑ѡ
сп̑сен̑ѡа̑ полоу̑чнтн̑. н̑ пр̑нел̑ѡ ѡсн̑ датн̑ вс̑ем̑ртн̑е. / тѣѡ зр̑ѡще те распн̑ѡѡем̑ѡ. н̑
м̑тн̑ твоѡя р̑ѡд̑ѡц̑н̑. ѡбр̑ѡз̑ь своѡ р̑астр̑ѡз̑аше. ѡѡо гл̑ѡщ̑н̑ аг̑ньѡе пр̑ѡнепор̑ѡн̑ѡ.
м̑р̑ѡ х̑оте н̑збавнтн̑. ѡноу̑ тн̑ кр̑ѡю̑. ѡ ооу̑ню̑ моѡѡѡо како з̑анд̑е сп̑се̑ нез̑ах̑ѡд̑н̑моѡѡ
сл̑це. под̑ѡѡен̑ вс̑ѡ пр̑освѣщ̑енн̑е. н̑ м̑р̑ѡ н̑ в̑ел̑н̑ю̑ м̑л̑ть.

На с̑тво̑ в̑ ѡ сл̑д̑ гл̑ д̑.

Сльн̑ѡнн̑м̑н̑ л̑ѡѡам̑н̑. б̑ж̑тв̑ѡнна̑ѡго свѣта̑ пр̑освѣщ̑ѡѡем̑н̑ арх̑н̑стр̑ѡтн̑з̑ѡ.
невещ̑ествн̑ѡ ѡз̑арѡѡете ѡн̑нон̑ѡѡел̑ѡ. ѡѡко свѣѡ б̑ѡл̑ѡѡбр̑ѡз̑н̑н̑. в̑ь вн̑шн̑ѡѡ ѡг̑н̑ѡ
ѡз̑арѡѡѡ в̑ь м̑р̑ѡѡ. непркосн̑ѡвенна̑ѡго б̑ж̑тв̑ѡ. тѣѡ н̑ тр̑н̑стоу̑ю̑ п̑ѡѡ. пламен̑н̑ѡн̑н̑ѡ
ѡустн̑ѡм̑н̑ нем̑л̑ѡно̑ по̑нт̑е. с̑ѡ с̑ѡ с̑ѡ ѡсн̑ б̑ѡ н̑ш̑ь сл̑ѡѡѡ тѡѡѡѡ.

ї̑ н̑ кр̑ѡѡѡ

“Не р̑н̑дан̑ мен̑ѡ м̑тн̑ моѡа̑. зр̑ѡщ̑н̑ на д̑р̑ѡѡ вн̑сѡщ̑ѡ. своѡѡго с̑н̑а̑ н̑ б̑ѡ на вод̑ѡѡ
ѡѡѡсн̑ѡш̑ѡѡго̑ з̑емл̑ю̑ неѡѡдр̑ѡжн̑мо̑ѡѡ вс̑ѡу̑ твар̑ѡѡ съд̑ѡѡѡѡш̑ѡѡго̑ н̑ѡѡѡ в̑ьстан̑ѡу̑ н̑
пр̑ослав̑ю̑ с̑е. н̑ д̑ѡѡѡа̑ ц̑р̑ѡтв̑ѡѡ с̑ькр̑ѡу̑ш̑ѡѡѡ кр̑ѡп̑остн̑ю̑. н̑ пог̑ѡѡѡѡ сн̑ѡѡѡѡ е̑го̑. н̑
ѡѡжн̑н̑к̑н̑н̑ н̑збав̑ю̑ ѡѡ т̑ѡ з̑л̑ѡѡн̑ ѡѡко бл̑г̑ѡс̑р̑ѡд̑ѡ / ѡѡц̑ѡ своѡѡѡм̑ пр̑ѡѡѡѡѡ ѡѡк(w) ѡѡл̑ѡѡѡѡ(ц)

556–63а

МѢЦА ТОГОЖѢ, НѢ. СЪБВѢРЬ БЕСПЛАТЪНЫХЪ СТЫХЪ СТЫХЪ АГГЛЪ. НА ГНѢ ВЪЗВѢ.
СТРЪ ГЛА ДѢ ПѢ ИАКО ДОБЛѢ

Трнсльнечнаго бѣва. прѣстатель свѣтлѣнши мнханле явлѣемь архнстратнже.
съ вѣшннми снлами, зовешн весела са. стѣ еси ѡче. стѣ еси безнаучалное слово
стоє. н стын дхѣ. еднно црѣво н еднна слава. црѣво еднно н (!) свѣство. н
еднно бѣво н снла :-

Н видѣнїе твое ѡгннно. н доброта чюдесна. // мнханлѣ прѣвѣн агглѣ.
невещественнмь бѣ ієствѣмь прѣходнши концѣ. съврѣшає повелѣнїа всѣ творѣца.
снлн крѣпостїю сѣ познаває. нстоунѣ нсцѣленїн, цркѣвь твою съдѣває нменѣмь
твоимь свѣннмь поунтаемоу :-

Творен агглѣ своє якоже іє писанно дхѣ, н слоужещн ти пламы ѡгнннн, посрѣ
чнновъ старѣншннствѣвоущаа. явнлѣ ієсн гн твоѣ архагглѣскн. мнханла
архнстратнга. твоимь мановенїемь послоущающаа словѣ. н пѣнѣ трѣстоу съ
страхѣмь възглашающаа славу твоєн :-

ннє стрѣ гла .а. пѣ. нѣннмь чнннѣ :-

Архагглѣскн ти въз мнрѣ празнѣоущѣ. свѣомь на прѣстолѣ славін, бѣу съдѣцѣомь
възоупїемь пѣннмн. стѣ ієсн ѡче нѣннн, н съпрносущноє слово. стѣ еси оубѣ дхѣ
прѣстын :-

Нѣннмь прѣвѣн еси дрѣзновенїемь многымь. н слоужнтелю бѣтвѣнаго ѡного
свѣтѣзарїа. самовдѣчє нєнєнзренннн. спсн нас, мнханлѣ архнстратнже. соущєє
/ въз напастѣ н вѣдѣ н нскѣшенїн. мѣтвѣмн сн нзбѣвн мѣннмь се :-

Бесплѣтннмь начѣло н слоужнтелѣ. снѣ еднночѣдаго н вѣшннаѣго, нже раоуїн
се прѣвѣн рекѣ вцн. спсн на архнстратнже гѣврїнлѣ. молѣцнхѣ ти се вѣрою. н
блгоучѣстн хвалѣцн спѣ хѣ :-

сла, гла. сѣ :-

Съраоуїте сѣ сѣ намн всѣ агглѣскаѣ чнноначелїа. прѣстателѣ бѣ вашѣ н нашѣ
застѣпкѣ. велнкн архнстратнгѣ. въз дншннн днѣ, въз чѣстнѣмь егѣ храмѣ
прѣславн явлѣїѣ. възє нн ѡсѣѣетѣ, тѣ по длѣгоу егѣ поущѣ възѣпїемь. покры
на кровѣмь крнлоу твоєю. велнкн мнханлѣ архагглѣ :-

І Н, В

”Архаггльскыиъ въспоемъ вър’ныиъ. нбнорюю ложнищъ и дврѣ запечатлѣн’ноуиъ въ истинноу раоуиъ се. иже ѿрасти мнрѣ спа и га. ннзложн влѣце моуунтелеиъ без’божниѣ врагыиъ наше. роукою си пр’в’таа. оупованиѣ хри’таномъ :~

Кр’тоуб’.

”Агнища своегò, агнища нескврн’наа др’влѣ. непороч’наа влѣца. на кртѣ възносимаа иако вндѣ. мтрѣскыиъ крн’чаше. и днвещи се выпидаше. что вндѣниѣ, че° сл’коѣ // сие новое и пр’славное. како люде невлгодѣтныиъ свщ’иоу пилатовоу прѣдаше. и осужають сьмтр’р’тию жнвота всѣ. нб поит-ти слове неи’зр’ен’ное съхоженіѣ :~

та възхò прò днѣвн. и утѣниа.

іса навинна. утѣниѣ :~ (5: 13–15)

Бы иако бѣ іс’ въ ернхонѣ. и възрѣвъ ѿчнма вндѣ члѣка стоѣща прѣмо ниѣмъ. и м’чѣ его нстр’жениъ въ роукав’ его. и пришь іс’ рѣ иемъ, нашъ ли еси илн ѿ соупостатныкѣ. онъ же рѣ иемъ азъ есмъ ар’хистратнгъ сьилн гниѣ, ниша прндр’охъ. іс’ паде алицѣ на землю. и рѣ иемъ влѣк’ что повелѣваѣши своѣмъ рабоу. и рѣ ар’хистратнгъ гниъ къ ісоу. рад’рѣши сапогы ногѣ твоѣю. мѣсто вò на ниѣм’же ты стоншь мѣсто сто іѣ :~

ѿ пр’р’убств’а. нсаина утѣниѣ :~ (14: 7–20)

Тако глѣ гѣ. вса земля выпіеть съ вѣеліѣ. и др’ва лнванова, веселнш-ѣ ѿ тебѣ. и кедрн лнванові рекоутѣ. ѿнелнже ты оупѣ не възыдѣ секоуцин на. адъ долѣ ѿгор’чн се срѣтъ тебѣ. грѣдоушн ти възвнже на те, исполнны. всѣ влѣвшн землю. аще всталн быше ѿ прѣстола / всн цр’іѣ ѣзычѣсцин. всн ѿвѣцають и рекѣ ты. и тѣ етъ¹ бы иакоже и мыи, с’ намн же прнчтѣ се. сьннде въ адъ сл’ твоа и многое ти вѣселіѣ. пò товою прострѣти гнон, и покровѣ твои чрѣвѣ. како нспаде ѿ небѣ днница. и ютро всїт’аіѣ. ськрѣши се на землю, посладѣи къ всѣ ѣзыкѣ. ты рѣ въ помышлѣни твоѣмъ. на нбò възыдоу врѣхъ звѣзѣ, нбныиъ положн прѣстола мон. сьдн на горѣ внсцѣ (!), на горн высòкїѣ ѣже къ сьвероу. и възыдоу выше облакѣ, и боу пòбнъ вышннемоу. ниша же въ адъ сьнндѣши въ

¹ Цслв.: и ты плѣненъ еси.

УСНОВАНИЕ ЗЕМЛИ. ВНАДѢВШЕ ТѢ ПОУЮДЕТ' СЕ О ТѢБѢ. Н РЕКОУ' У ТѢБѢ. СЪ УЛѢКЪ
 СЪМОУЩАЕ ЗЕМЛЮ КОЛѢБЛЕН ЦРѢ. ПОЛОЖИВН ВЪСЕЛЕН'ОУЮ В'СѢ ПОУСТѢ. ГРЪДН НИЕ
 НИЗЛОЖИВЪ ВЪВЕННИХЪ². ВСН ЦРѢ ЗЕМЛѢСЦІИ НЕ РАЗРѢШН ВЪ ДѠМН НХЪ. Н ОУСПОШЕ СЪ
 УБѢСТІЮ. УЛѢКЪ ВЪ ДОМОУ СВОЕМЪ, ТЫ ЖЕ ВЪВРѢЖЕНЪ БѢДЕШН ВЪ ДВОРѢ ІАКО МРЪТВ'ЦЪ.
 ВЪЗНЕНАВНАДѢНЪ СЪ МНОГЫМН МРѢВ'ЦН. НЗБОДЕН'НЫН НОЖЕМЪ, Н НИСХОДЕЩН ВЪ
 АДЪ, НМ'ЖЕ ОБРАЗОМЪ РНЗА. СЪ КРЪВІЮ СМѢШЕНА. НѢ УНСТАА, СНЦЕ Н ТЫ НЕ БѢДЕШН
 УНѢСТЪ. НМ'ЖЕ ЗЕМЛЮ МОЮ ПОГОУБН, Н ЛЮДН МОЕ ПОРАЗЫ :~

В ПРѢУБѢСТВА. ЗАХАРНА УТѢНІЕ :~ // (2: 13, 3: 1–7, 4: 2–6)

ТАКЪ ГЛѢТЬ ГЪ. ДА ОУБОИТ СѢ ВЪСѢКА ПЛѢТЬ ВЪ АНЦѢ ГНѢ. НМЖЕ ВЪСТА ВЪ ОБЛАКЪ
 СТЫХЪ ЕГО. Н ВКАЗА МН ГЪ ІСОУСА СТѢ ВЕЛІКАГО. СТОПЩА ПРѢ АНЦЕМЪ АГГЛА ГНѢ. Н
 ДІАВОЛЪ СТОАШЕ О ДЕСНАКА ЕГО, ПРОТНВНТН СѢ ЕМОУ. Н РЕ ГЪ КЪ ДІАВОЛОУ ЗАПРѢЩАЕТ
 ТН ГЪ ДІАВОЛЕ, НЗБРАВЫ ІЕРѢМА. НЕ СЕ АН ЕСН ІАКО ГЛАВНѢ НЗАТА ВЪ ОГНѢ. ІСЪ ЖЕ БѢ
 ОДѢАНЪ ВЪ РНЗЫ СКВРЪЗНЫН. Н СТОШЕ (!) ПРѢ АНЦЕМЪ АГГЛА ГНѢ. Н ВЪВѢЩАВЪ РЕ КЪ
 СТОПЩИНМЪ ПРѢ АНЦЕМЪ, ГЛА. ВЪНМѢТЕ УДѢВАНІА СКВРЪЗНАА ВЪ НЕГО. Н РЕ КЪ НЕМОУ,
 СЕ ВѢАХЪ БЕЗАКОНІА ТВОА. УДѢНТЕ ЕГО ВЪ ПОДНРЪ. Н ВЪЗЛОЖИТЕ КНДАРЪ УБѢСТНЫН
 НА ГЛАВѢ ЕГО. Н АГГЛЪ ГНѢ СТОАШЕ Н СВѢТЕЛЬСТВОААШЕ КЪ ІСОУСОУ ГЛА. СНЦЕ ГЛѢ
 ГЪ ВЪСЕДРЪЖИТЕЛЬ. АЩЕ ПѢТН МОИИ ШЕСТВОУЕШН. Н ПОВЕДѢНАА СЪБЛЮДЕШН,
 ТЫ РАЗСѢДНШН ДѠМЪ МОИ. Н АЩЕ СЪХРАНИШН ДВОРЪ МОИ. Н ДАМ ТН ЖИВѢЩНН,
 ПОСРѢ СТОПЩИНХЪ СН. Н ОБРАТИ СѢ АГГЛЪ ГЛАН КЪ МНѢ, Н ВЪЗДВНЖЕ МА, НМЖЕ
 ОБРАЗОМЪ ЕГДА ВЪСТАНАЕТЪ УЛѢКЪ ВЪ СЪНА СВОЕГО, Н РЕ КЪ МНѢ. УТО ТЫ ЗРИШН. Н РѢ.
 ВНАДѢ, Н СЕ СВѢЩНИКЪ ЗЛАТЬ ВЕСЪ. Н СВѢЩА ВРЪХОУ ЕГО. Н З СВѢТНІАНИКЪ НА НЕМЪ.
 Н З ПАРНСТРНАДЪ, СВѢТНІАНИКЪ ВРЪХОУ ЕГО. Н ДВѢ МАСЛНЦН ВРЪХОУ ЕГО. ЕДНА
 О ДЕСНАКА СВѢЩѢ ЕГО, Н ЕДНА ВЪ ШОУКА. Н ВЪПРОСНХЪ ЕГО Н РЕХЪ КЪ АГГЛОУ /
 ГЛЮЩИМЪ КЪ МНѢ. ГЛН СѢ СВѢТЬ (!)³. УТО СѢ СІА. Н РѢ НН ГН. Н ВЪВѢЩА КЪ МНѢ СІЕ
 СЛОВО ГНЕ КЪ ЗОРОДАВЕЛЮ, ГЛА. НЕ СІЛОЮ ВЕЛІКОЖ НИ КРѢПОСТІЖ, НѢ ДХѠМЪ МОИ ГЛѢ
 ГЪ ВЪСЕДРЪЖИТЕЛЬ :~

НА СТѢНѢ СЪРЪ ГЛА .А. САМОГЛА.

МЫСЛЬНЫ СІЛАМЪ УИНОУАЛНІЦН. ІАКО ПРѢСТОПЩЕ НЕПРѢСТАІНО ВЛѢНОУ ПРѢСТОЛОУ.
 МЛНТЕ СѢ КЪ ГОУ. МНРЪ МНРОВН ДАРОВА-Н ДШѢМЪ НАШН ВЕЛІЖ МЛѢТЬ :~

² Част от текста е пропусната, друга – разместена. Цслв.: плѣнієныхъ не раз-
 рѣшн. Всн царіє іазыковъ оупоша въ ѹстн, кінждо въ домѣ своемъ.

³ Цслв.: глаголахъ во мнѣ н рече ко мнѣ глаголахъ: не разумѣешн аи, что сѣтъ сїа.

С ТВОРАНА АГГЛЫ

У́нноуауа́лнкъ вышнѣ сѣль. мнѣхѣль прѣвостоятель бѣжнѣ повелѣннѣ.
днѣ на кз трѣжѣствоу събра. ѿже въсегда съ нами ходоан ѿ хра́нѣнѣ въсѣ. ѿ
въсѣкого о́бстоаннѣ дѣавольскаго прѣте оубо прѣзнолюбнѣ ѿ хѣлоубнѣ. цвѣты
добродѣтелен въземше у́нстымн оумы. ѿ съвѣстѣ бл҃гостоанноѣ, архѣгеловѣ
събворѣ поубѣтѣмъ. тѣн бо непрѣстанно боу прѣстоѣ. ѿ трѣстѣа пѣ възпѣваѣ.
мо́лнтѣ сѣпнѣ са дѣшѣамъ нашнѣмъ :~

гладѣ вѣ сѣ хвалѣте га възнѣ агглѣнѣ :~

Невеществомоу съществу. мѣсльнѣ сѣль прѣстоѣще ѿ трѣслзненуныѣ славы
здрѣмнѣ. свѣтъ даѣще възселенѣнѣ. архѣстратнѣнѣ непрѣстаннѣ гласѣ, трѣстѣа пѣ
въспѣваѣте. тѣ мѣлнтѣ сѣпнѣ са дѣшѣамъ нашнѣмъ :~

сладѣ ѿ ннѣ гладѣ нѣ.

ѿако у́нноуауа́лнкъ ѿ посѣбннкъ. ѿ агглѣу науа́лнкъ архѣстратнѣже. въсѣкыѣ
нѣжда ѿ скрѣбнѣ. болѣзненѣ ѿ лютыѣхѣ грѣ свобо(днѣ). ѿже у́нстѣ възпѣваѣщнѣ,
ѿ мѣлѣщнѣ са тебѣ славне. ѿвѣ ѿако невеществовѣнѣ, невеществовнаго зрѣ. // ѿ
непрѣкосновеннѣ свѣтомъ, вѣуныѣ славы о́сѣемъ. тѣн бо у́лколюбнѣ плѣтъ на
раднѣ ѿ дѣвы (въс)прѣаѣтъ. сѣпнѣ възходѣтѣвъ (!) у́вѣуствѣ :~

трѣо гладѣ дѣ.

нѣныѣхѣ во́ннѣствѣ архѣстратнѣнѣ. мо́лнѣмъ мѣ недосто́ннѣнѣ. да вѣшнѣ мѣтѣамнѣ
покрыѣте на, кро́во крнлоу невеществовноѣ вашѣ славаѣ. храниѣте на мо́лащнѣ са
прнѣжно ѿ възпѣщнѣ. ѿ бѣдѣ ѿзбавѣте на, ѿако у́нноуауа́лнкѣ вышнѣ сѣла :~

на оутрѣнѣ. ѿба канона въз ѿ. ѿ бесплѣнѣ, на сѣ.

пѣ а гладѣ нѣ ѿрмѣ. пѣ възпѣнѣ възнѣ лѣе

Вознѣ възпѣнѣ. въз направиѣщѣоу невеществовнѣ лѣкы. вышнѣго у́нноуауа́лнѣ.
трѣѣ нераздѣланѣа стѣ еснѣ поѣще. стѣ еснѣ бѣ въздѣрѣжнѣтелю :~

Поло́жнѣ еснѣ тѣремъ науа́токъ. сѣщѣоу бесплѣтноѣ агглѣу тѣоруѣ. прѣунстынѣ тнѣ
прѣстоѣ о́крѣжаѣще зѣатнѣ тнѣ. стѣ стѣ стѣ еснѣ бѣ въздѣрѣжнѣтелю :~

Радѹ (!) сѧ гаврїїлє• възвѣстнтелю бжїаго възплщєнїа• мнхїлє ҃ннѣ
невещствнѣ прѣстїателю• непрѣстанно зовѣще• стѣ стѣ стѣ еси бѣ
въсєдрѣжнтелю :~

БѢ Оу҃жасаѧ сѧ таїнствоу х҃е• твоего сзхоженїа• їако њже ествомъ бѣ, прнлѧ еси
роднѣтн сѧ ѿ дѣвѣ їако ѹл҃кѣ• да сп҃сєши мнѧ ѿ работы сз(про)тнвнаго :~

пѣ г҃• їрмѡ Стрѧ твоѧ г҃н• възсѧдн въ ср҃ца рабѣ твоѣ• њ бж҃дн нѧ оутвѣрженїе• тебе
въ їстннѣ прнзываѣщнѣ :~

Крѣпостїѧ оустѧвнѧ еси бесмртнє сїлннѣ• сзвръшаѣщн прѣстѡе тн хотѣнїе• въ
вышннхѣ тебѣ прѣстѡѣщнѣ :~

Бл҃говѣстннкы твоего възлѣченїа• њ ѹстнаго же възстїанїа /• ѧг҃лкыѧ наѹалннкы
х҃е• за нѧ прїѧмнї мѡлащн сѧ :~

”Аг҃лы прнстѧвн храннтелѧ ѹл҃кѣ, їако бл҃гоутрѡбенѣ• слоужнтелѧ же показа х҃е
сп҃сенїю, твоѧмъ оугѡдннкѣ :~

БѢ Неїзрѣєнно зачѧть б҃гоневѣстнаѧ сп҃са њ г҃а• њзбавѧльшаго нѧ ѿ тѧ тѧ въ
їстннѣ прнзываѣщнѣ :~

сѣ глѧ њ повелѣнное

Нѣвнѣ наѹалннѹе њ прѣстателю• высѡкопрѣстѡлннѣмъ, њ страшнѣ бж҃вннѣ
слѧвы• мнхїлє архїстратнже• ѧг҃лѣ ѹннонаѹалннѹе• сз възсѣмн бесплѣтннѣмн•
емоужє слоужншн влѣѣ, ѡ възсєм мнрѣ млн сѧ• њ їспросн нашнѣмъ прѣгрѣшенїемъ
ѡставленїе• мѧть њ бл҃гѣ ѡврѣстн въ днѣ сѣдннѣ :~

БѢ Повѣлѣнное таїнство, прїемъ въ разоумѣ, въ кровѣ їосїфовѣ• скѡро прѣста
бесплѣтннѣ, глѧ неїскоуснѣн брѧкоу• прѣклонен сзхоженїемъ нѣса, взмѣщѧет
сѧ неїзмѣнно вѣс въ тѧ• еже њ внѣѧ въ ложеснѧ твоѣ прїемша рѧвн зрѧкѣ•
оужасаѧ сѧ звѧтн тн, рѧоу сѧ (!) невѣсто неневѣстнаѧ :~

пѣ д' рмѡ. ВЪСѢДЕ НА КОНѢ.

ВЪСѢДЕ НА АГГЛЫ, ІАКО НА КОНА УЛКОЛЮБУЕ. Н ПРІАТЬ РЖКАМИ ОУЗДЫ НХЪ. СПЕНІЕ
БЫ ІАЖЕНІЕ ТВОЕ. ВЪРНО ПОЩІИ СЛА СНАѢ ТВОЕН ГН :-

Покрываеть агглы. Добродѣтель твоя бесмѣртне. Н земныѣ исплзньи конца.
твоего славнаго безнаучалныи, бжтвнаго разоума. съ нѣмже ти възпѣмь. слава
снаѢ твоеи гн :-

Нзыде щедре на спеніе людем си хѣ. прнзывдешн дромгы, сны своѣ. Н веселіе
бы спеніе твое. безвещствынымъ възпѣщнмъ. сла снѣ твоеи гн :-

Ѣ Двѣа н мтн пауѣ ества. іавн сѣ прѣвнстаа. іако бѣ тогоже н улка, хѣ рожшіа
// . ѿ агглѣ хвалнаго. людїи свонхъ скрѣби, прѣложн въ радѡ мѣтвѣи си :-

пѣ е' ірмѡ Въ ноци невѣнїа.

Невъзвратнї желаніемъ. възегда къ высѡтѣ хѣ нѡсмын. кранее възсѣ желаніе.
агглыкыѣ сны, непрѣстанно тѣ славать :-

Тѣ разумныѣ по свществу. нетлѣнныѣ блгтн твоѣ хѣ оучнннѣ еси. пѣвца
твоемоу велнчеству. агглы по ѡбразоу сдѣлавъ непостѣже :-

Тѣ непрѣклѡнныа на горше. свонмъ прнсвоеніемъ хѣ. съхраннѣ еси своѣ
слоугы. нствуннѣ бо блгѡстн тѣ еси. Н блготворншн достоїно ти слоужщн :-

Ѣ Оумръщвеннѣа ми дшѣ. стѣтмн мръзскымн (!), прѣнепорѡчнаа ѡжнвн.
жнвѡтоу бо храннтелѣ іако рожшіа. Н къ стѣсн вѣвнѣн, бжвномоу жнвѡтоу
направн :-

пѣ с' ірмѡ.

Івнѣ въ кнтѣ едннѡго гн възелнѣ еси. мене же свазаннаго въ мръжахъ
вражїахъ. іако того ѿ тѣа, гн спсн ма :-

Бголѣпно ѿ неспщства. гн слово прнвѣде. ества небесныхъ бесмѣртне воїнствѣ.
свѣтовнѣдныа нхъ сдѣлавъ :-

Слоужителе уьстнаго бжїаго хваленїа • бысте бесплзтнїн, граждане нбнїн • н бжвныа въз нстннѣ скннїа • творцоу достоїно слоужжцѣ :-

Ѣ Прѣпѣтаа свѣтъ рожьшіа • възсѣмь свѣтъ подаѣщаго • тѣмѣ монхѣ прѣгрѣшенїн
Ѹтаа ѡтженї • мтрннмн сн кѣ немоу млтвамн :-

кѡ глѣ Ѣ •

Архнстратїнш • бжїн слоужителе бжвнѣ / славы аггломѣ науалннцн •
н наставннцн бесплзтнѣмѣ • прнлежно намѣ нспроснте, велїѣ млтѣ • їако
бесплзтнѣмѣ архнстратїнш :-

нко

Рѣче въз пнсанн своемѣ Ѹлколюбече • множество радоватн сѣ аггломѣ, о Ѹлцѣ
ѣдннѣмѣ каѣщн сѣ бесзмртнѣ • тѣмѣ н мы въз безаконїн, безгрѣшнѣ ѣдннѣ
срѣцѣѡвѣдече • тѣ млтн възсѣгда дрѣздемѣ їако блгооѣтрѡбна • оуѣцѣдрїтн н
послѣтн недѡннѣмѣ оумнленїе вѣко, подаѣ намѣ процѣнїе • за възсѣхѣ бо на
млт сѣ • їако бесплзтнѣмѣ архнстратїнш :-

мца того н сѣвѡрь архнстратнга мнханла • хотѣ теѣѣ мнханле пѣ' възпѣтн
лѣпотн[.]а, нѣ сопѣ не нмѣѣ •

Вѣ н на нбсѣ ѡвлаѣѣнн Ѹннонауалннѣ •

Вѣ тѣ днѣ сѣвѡрь ѣ-тн Ѹннѡ • сѣрафнмомѣ • хероувїмомѣ • прѣстолѡмѣ • госпѡствѡ •
властемѣ • науалѡмѣ • снламѣ • архагглѡ' • н агглѡмѣ :-

Мнханлѣ пѡболѣпотнѣнн Ѹннонауалннѣ вїшнїнѣмѣ снламѣ • по ветхомоу завѣтоу
въ новѣн же блгтн • мнѡгаа его блгодѣнствїа н радѡванїа Ѹлѣскомоу рѡдоу,
їавн же н покѣза • зане же спенїа нашего сѣпротнѣвннѣ н рѣтннѣмѣ разгрѣдѣѣѣ
на знжднтелѣ • н прѣстоль мон на ѡблацѣ положѣ, не оуѣзмнѣѣ сѣ рѣцн • н
вышнѣмоу подѡбенѣ бѣдѣ • н похвалнѣ сѣ, архаггльскыѣ нспаде властн • їакоже
рѣ гѣ • вндѣх бо сатанѣ їако млзнїѣ сѣ нбсѣ спадша сѣ блнжаншаа же с н'
н ѣже пѡ ннѣмѣ Ѹннѡу прѣзѡрствѡвавѣ, построѣ • Сѣ же възсеснлннѣнн мнханлѣ, кѣ
вѣлцѣ блгоразѡумїе їако вѣренѣ слоуга сѣхрѣанѣѣ • архаггльскым' н мыслнѣннѣ Ѹннѡ
старѣншннѣствѡувѣ оуѣннѣнѣ бѣѣ ѡ възсѣдрѣжнтелѣ • н вндѣѣѣ ѡстѣпннѣка
спадша сѣ • сѣбравѣ архаггльскыѣ слнѣ // н рѣкѣ възнмѣѣмѣ • мѣ сѣзданн бѣѣѣ

ѣже велнкомѹ бѹ прѣстоатн • зрѣте что пострѣша ѣже съ намн даже доселн • свѣ сѣщен, нѣнѣ быша тѣмѧ • Таковоє оубо съвзкоупленіє н съвзѣднненіє • съ оубо велнкын застѣпннѣ нашего сѣнїа • н бл҃годѣнствїа мнѡга нзѹбнльствоуѣ н простѣраѣ кѣ възѣмь, н мнѡгымъ явлѣѣ са вндѣнїемъ • явн са авраамѹ н лѹтоу въ развращенн содѣстѣ • явн же са іакѡвоу бѣгаѣщѹ ѿ брата своего • прѣндѣше снѡ нзраїлевѡ свобоженѡ бывшемъ ѿ рѣботы єгѹпетскыѣ, ѿ озлобенїа нхъ • явн же са н валаамѹ ндѣщѹ проклатн ісраїлѣ • кѣ ісоусѹ же навїнѹ рѣ възпрашаемъ • азъ єсмъ архїстратннгъ гнѣ, нѣѣ прїндохъ • Съ рѣкы злоустьнвымъ ѣже на стѣна єго навѣденѡ н поустенѡ, конѣчнѣн пропастн просадн • н мнѡгаа нна сѣтъ въ б҃гѹдѣхновеннѣмъ пїсанїн, пїсанна ѹ немъ • того радн н мѡ застѣпннка тѹ н храннтелѣ жнвѹта нашего нмаще, възсеустьное єго трѣжьство • нѣѣ пражнѹемъ • н мѣтвамн єго застѣпленїє просаще • ѣже въ нїнѣшнемъ вѣцѣ, ѿ злы ѹбрѣстн нзбавленїє • въ бѣщнмъ же, нѣнѣн рѣдостн н цѣрѣвоу сѣпѡвнтн :-

пѣ з' ірмѹ • Дѣтн єврєнскыа

Свѣтъ явнль єсн щѣдрѣ • аггѣлз твоѣ невеществнѹє сѣщїство • нензрѣннаго свѣта, нсплзнѣемы непрѣстанно • блѣвень єсн зовѣще гн бѣ ѿцѣ нашн :-

Ємоужє прѣстожѣтн непрѣстанно • слоужѣще тѣмы аггѣлскыѣ • лїца зрѣтн не трѣпаще зракъ • блѣвень єсн зовѣще гн бѣ ѿцѣ нашн :- /

Словомъ своѣ състѣвнѣ • аггѣлское ѣство съдѣлаавъ • ѹсвѣтнѣ же бжвннѣ дхѹмъ • трѣцѣ бг҃словнтн наѹчнль єсн :-

Бѣ Трѣ оубо зраще сѣщїства, съставы • неѹпнсанное слѣвнмъ сѣщїство • ѹцѣ слѹво съ дхѹмъ, възпїѣще • блѣвень єсн гн бѣ :-

пѣ н' ірмѹ

Прѹявлєнаго на горѣ стѣн • н въ кѣпннѣ ѡгннѣнѣ, дѣѹскѣа мѡусѹєовн таїнѣ явлѣшаго • гѣ понѣте н прѣвззнѹ :-

Аггѣлскомѹ порєвночнмъ жнтїю • н разѹмъ възпѣрнмъ кѣ высотѣ • н съ нїмн невеществнѹ възпѡнмъ • гѣ понѣте дѣла :-

Вннóвнїцн лн́ка нб́наго • н́же прѣсто́ль ѡбѣсто́щє слáвы • ѡ бѣѣ вѣсєгда
ѡбращаемн, агглан • по́жть н́ славослова́ть вѣ вѣкы :~

Невещѣств'ноу́ огню́ твѡра́щюу́ пла́мень • на высѡ́тъ неперѣста́нно слоужѡщїи́ • н́
агглан дх́ы ѡвѣѡщюу́ • трѡнцн́ покланѣем сѧ н́ славословнмъ вѣ вѣкы :~

Ѣ Н́же вѣ атрѡбѣ вѣсѣлша сѧ дѣвѡмъ • н́ ѡ неѡ страшно, н́ выше слѡва • дрєвнѣаго
адáма ѡбновнвшаго, гá • по́йте н́ прѣвѣзѣно́ :~

пѣ ѣ ірмо́

Прѣдѣлы́ еств'ныѡ прѣндѣ • сздѣтелѣ зачѣншн н́ твѡрца • н́ двѣрь спѣнїа мнровн
бѡ • тѣм та бѣе неперѣстанно велнчѣе :~

Тá не́нзрѣнно сѣвѣзкоупльшаго • нѣнымъ хѣ земнаа • н́ єдннѡ црѣковъ сѣвѣзшнвшѧ •
агггáз н́ члѣкѡ, неперѣстанно велнчѣемъ :~

Агггáлы же н́ архáггáлы • прѣсто́лн н́ госпѡдствїа • начала же н́ снаы хѣ • хєроувнмъ
н́ сєрафнмъ сѣ бѣеѡ ѡ мнрѣ молат та :~

Тá прѣрѣщн⁴ вѣсн слáвнмъ • ѡ небытїа вѣсѣ сѣтвѡрша • чнны агггáскыѡ оу́краснвшѧ •
бѣвнмн свѣтлостмн, концѧ оу́краснвшѧ :~

Ѣ Рáоу (!) сá стáа вѣгонєвѣсто • // рáоу (!) сá свѣтъ мнроу рѡжѣшїа вѣрннѡ • рáоу
(!) сá стѣно н́ покровє вѣсѣ нá • бá ѡко блггáтѣ за ны́ неперѣстанно млн :~

Свѣ пѡ дх́омъ вѣ стнлнцѧ

Огнннѡ архнстрáтнже слоужамъ прѣсто́лн • ѡ ѡцá свѣтомъ, мнхáлє прнлль
єсн • тѣ н́ сїáнїє ѡного славы, сїáѡщюу́ н́машн • ѡкрѣствѣ прѣчнстаго прѣстола тѡ
прѣсто́ншн ѡко прѣвѣн, невещєствннѡ чннѡ :~

Ѣ Поучнѡтѣ прнжнтїє твое, бесплѣтнн чннншє • радостн бо земнаа тѡ нсплѣнн
єдннѧ • тѣ та прѣнепорѡчѡнѧ вѣрнн слáвнмъ, пѣснмн славослѡвацє • свѣтъ бо
сѡщнмъ вѣ тѣмѣ вѣсїа, ѡко оу́тро :~

⁴ НБКМ 122, НБС 221, НБКМ 523 и САНУ 287 – тронце.

На хвѣате сѣры самогладны глѣ вѣ

Невеществьномуу прѣстолоу окуръсть стоѣще. бжвннн арханглан. тръстѣын глѣ сзмотрителю боу въ ѡгньныѣ оустнахъ непрѣстанно поете. стѣын бѣ, ѡчѣ безнаучалне. стѣын крѣпкын, н снѣ безнаучалень. стѣын бесмртны, ѣднносѣщ'нын дшѣ. ѣже сз ѡцѣемъ н снѡмъ сзпрославѣемын :-

Бесплътнымн оустнамн. н сценнымн оусты. агглатн уннн, непостнжнмое пѣннѣ прнносѣ. твоему непрнкосновенномуу бжвоу гн. н оумн унстнн слоужнтеле твоеѣ славы хвалѣ тѣ гн. сз ннмнже мнханѣ арханггль. н прѣвостодатель вышннн снѣ. уннонаучалннкъ агггль, прнрнкѣ⁵ намъ днѣ бѣ. пѣннѣ пѣннѣ повелѣваѣ намъ пѣтн. непрнкосновеннѣн твоен славѣ улколюбѣ. ѣко да мѡлнт сѣ непрѣстанно ѡ дшѣ нашѣ :-

глѣ дѣ

'ѡгньнымн оустнамн. поѣт тѣ хероувнмъ хѣ бѣ. / бесплътнымн же оустны немѣзгно словословн тѣ агггакын лнкѣ. мнханѣ же уннонаучалннкъ вышннн снѣ. побѣднѣа пѣ непрѣстанно, прнносѣтъ славѣ твоен. тѣн бо намъ днѣ ѡзѣрн кѣ тръжѣствоу свѣтлоу. плѣскатн достонно ѡалѣскын. хвалѣ тръстѣѣа брѣннымн оустнамн. ѣко въсѣ твоего хваленнѣа нсплѣнншѣ. н подаѣшн мнровн тѣ радн велѣѣ мѣть :-

глѣ сѣ

'Агглы твоѣ гн. прѣстолоу вѣчѣствѣа, въ стрѣсѣ прѣстоѣще. н твоѣ свѣтодааннѣемъ прнсно просвѣщаемн. въ вышннн пѣвцн. н свѣтоу твоему слоужы, ѡ тебе поснѣаемы. даѣтъ просвѣщеннѣ дшѣамъ нашнмъ :-

слѣ глѣ ѣ

'Ндѣже ѡсѣаетъ блѣтъ твоѣ арханггле. ѡтѣдоу прогѡннт сѣ дѣавѡлѣ снѣа. не тръпнт бо свѣтѣ твоему прнкѡснѣтн сѣ. пѣдын денннца. тѣ мѡлнм тѣа. ѡгньныѣ его стрѣлы ѣже на ны днжѣмыѣ, погасн. ходѣтанствѡмъ твоѣн, нзбавѣѣ н нѣ ѡ сзблѣзнь его. достоннопѣтѣын мнханѣ архнстрѣатнже :-

⁵ НБКМ 523 – сѣстѡл'ннкѣ.

І ННѢ Б̄ КР̄ТѠБ̄

НЗБАВЛЕНІЕ ЗА НЫ ЦѢНѢ • СЛОВОСЛОВАЦѢА • УТНѢА КРЪВЬ ТВОѢ ХѢ МОН • ХѠТА
 Н ВЪСѢ СПЕНІЕ ПОЛОУУНТН, ПРНАЛЪ ЕСН ДАТН БЕЗГРѢШНЕ • ТѢМЪ ЗРАЩН ТА
 РАСПІНАЕМА МТН ТВОА РЫДАѢЩН • ЎБРАЗА СВОЕГО РАСТРЪСАѢШН, УАДО ГЛАШЕ •
 АГНЬЕ ПРѢНЕПОРΟΥНЫН • МНРА ХѠТА НЗБАВНТН, УСТНОѢ ТН КРЪВІѢ • Ѡ ОУЮ МОЕЮ
 КАКО ЗАНДЕ • СПЕ, НЕЗАХОДНОЕ СЛНЦЕ • ПОДАѢН ВЪСѢМЪ ПРОСВѢЩЕНІЕ • МНРЬ Н ВѢѢ
 МАТЬ :-

НА СТѢНѢ ВЪ Ѡ • СЛА̄ ГЛА̄ Д̄ •

СЛЪНЕУНЫМН ЛОУУАМН • БЖВНАГО СВѢТА ПРОСВѢЩАЕМН // АРХИСТРТИШН • НЕВЕЩЕСТВНЫИ
 ОУАРѢТЕ УННОУАЛІА • ІАКО СВѢТЬ БѢЛОУБРАЗУѢЩІИ ВЪ ВЫШНН • ОГНЬ ОУАРѢТЕ
 ВЪ МНРѢ • НЕПРНКОСНОВЕННАГО БЖВА • ТѢМЪ Н ТРЪСТѢА ПѢ ПЛАМЕННЫМН ОУСТНАМН
 НЕМАУНО ПОЕТЕ • СТЪ СТЪ СТЪ ЕСН БѢ НА̄ СЛАВА ТЕБѢ :-

КР̄ТѠБ̄

НЕ РЫДАН МЕНЕ МТН • ЗРАЩН НА ДРѢВѢ ВНСАЩА, СВОЕГО СНА Н БѢ • НА ВУДА̄
 ОБѢЩНВАГО ЗЕМЛА НЕ ОУДРЪЖАННО • Н ВЪСА ТВАРЬ СЪДѢЛАВШАГО • Н БО ВЪ СТРАНѢ
 Н ПРОСЛАВЛА СА • Н АДОА ЦРѢВІА СЪКРОУШѢ КРѢПОСТІѢ • Н ПОГЪБАЛА СІЛѢ ЕГО • Н
 СВАЗАННЫА НЗБАВЛА Ѡ ТОГО ЗЛОБЫ, ІАКО МЛРДЪ • Н УЦѠУ СВОЕМЪ ПРНВЕДѢ ІАКО
 УЛКѠАЮБЕЦЪ :-

64a–69b

[...]ни Ѡсѣіають• тѣмь по дългоу іегò поюще възроупніемь покрн на крòвòмь крнлоу твоіею• велнкѣ мнханле а̀р'хагг̀ле ∴ ~¹

[н] н̄ [б]

А̀р'хагг̀льскѣ възпòнмь вѣр'нѣ нѣноую лòж'ннцоу• н̄ дѣрѣ запечатлѣн'ноую въ нѣстнноу• р̀аоун се іаже ѡрастн мнроу сп̀са г̀а• н̄ ннзлòжн вл̀уце м̀тлє, без'бож'ннє врагѣ нше• роукою сн прѣут̀аа• о̀упованнє хр̀т̀іанòмь ∴

т̀а• вѣх̀w• пр̀ò• д̀ноу• пареміє• іс̀а навв[нна ут̀еннн] (5: 13–15)

Бѣ іакò бѣ іс̀ь въ єрехòнѣ• н̄ възрѣвъ Ѡунма н̄ вндѣ ұлка стòєща прѣмò нємь• н̄ мѣ іегò Ѡ̀стрѣ въ роу іегò• н̄ прншѣ іс̀ь р̀є іемоу нше лн ієсн, ннн ѡ соупòстат'ннкѣ• Ѡнѣ же р̀є іемоу азѣ ієсьмь а̀р'хѣстратнгѣ снлн г̀нє, нннн прндòхѣ• іс̀ь паде лнцемь на землю н̄ р̀є іемоу в̀ако ұтò пòвелѣваіешн свòіемоу равоу• н̄ р̀є а̀р'хѣстратнгѣ г̀нѣ къ ісоу ра̀р̀ѣшн сапòгѣ нòгоу твоіею• мѣстò н̄же на мѣ (!)² стòншн стò іє ∴

пр̀р̀уства [...] (Ис 14: 7–20)

Такò г̀лє г̀ь в̀са земл̀а възпнєть сь в̀елнє, н̄ дрѣва лнванòва възв̀елнш-є ѡ тебѣ• н̄ кедрн лнванòвн рекоутѣ ѡнелнже тѣ о̀спе не възнде с̀єкоушн на н̀а• а̀дѣ дòлѣ Ѡ̀гòр'чн се с̀рѣть тебе• н̄ гр̀едоуцоу тн въз̀енже на те н̀спòлннн, в̀сѣ в̀ака Ѡ̀бл̀ав'шн землєю• а̀ще в̀сталн внше ѡ прѣстòль в̀сн ц̀р̀іє єзыч̀єсцнн, в̀сн ѡвѣщають н̄ рекоутѣ• н̄ тѣ ієть³ бѣ, іакоже н̄ мѣ с намн прнутѣ се• н̄ сьннде въ а̀дѣ / слава твоіа, н̄ мнòгоіє тн в̀елнє пò тòбòю• прòстрѣтн г̀нòн, н̄ покрòвъ твоєн ұрѣвъ• какò н̀спаде ѡ н̀сѣ д̀ьн'ннца, н̄ о̀трò в̀сїає с̀кроушь се на землн• пòснлає къ в̀сѣмь єзыкòмь• тѣ р̀є въ пòмншлєннє твоіемь, на н̀бо възндоу в̀р̀хоу звѣ̀зѣ н̀бнѣ• н̄ пòлòжоу прѣстòль мòн, н̄ сѣдоу на гòрѣ внсоцѣ, н̄же къ севѣроу възндоу в̀ше Ѡ̀блакѣ н̄ боу пòв'нѣ в̀шнєіемоу• нннн же въ а̀дѣ сьнндєшн въ Ѡ̀снòваннє землє• н̄ вндѣв̀ше те пòчюдєт' се ѡ тебе, н̄ рекоутѣ ѡ тебе сѣ ұлкѣ сьмоуцають землю, н̄ кòлѣвлє ц̀р̀є• пòлòжнвн в̀селєн'ноую в̀соу поустоу граднє ннзлòжнвн• н̄ ѡв̀ен'нн не ра̀р̀ѣшн въ дòмь н̄• в̀сн ц̀р̀іє о̀спòше

¹ Началото е изгубено. Службата е запазена от края на славата Сърадоунте се сѣ намн, която се помества в края на вечернята.

² Вместо немь.

³ Всички новоизводни преписи съдържат тази грешка. Библия на църковнославянски – н̄ тѣ плѣнєнѣ єсн Исаия 14:10.

съ ѹСТНЮ, ТЫ́ же Ѡвръжень боудешн н въ гора́ ꙗ̀ко мрѣт'вѣць, възненавндѣнь • съ многѣмн мрѣтвѣцн нз'боден'нн нѡжемь, н ннхѡдещн въ а́дь • нм'же Ѡбразѡмь рнза съ крѣвню смѣшена нечнста, сѣще н ты́ не боудѣшн чнстѣ • нмже землю мою́ погочѣь, н лю́ моѣ пороуы́ ∴

прѣрѣства [...] (Зах. 2:13, 3:1–7, 4:2–6)

Такѡ глѣе гѣ да оубѡнт' се в'сака плѣ ѡ лица гнѣа • нм'же вѣста Ѡблакъ стѣꙗ̀ кегѡ, н оубаза мн гѣ ꙗ̀са стѣа велнкагѡ стѡѣцагѡ прѣь лицемь аггѣа гнѣа • н дѣавѡль стѡѡше Ѡ десноую кегѡ прѡтнвнтн се ꙗ̀моу • н рѣе гѣ къ дѣавѡлоу запрѣщаѣт' тн гѣ дѣавѡле, нз'бавнвнн ꙗ̀ерѣама • не сѣн лн ꙗ̀сн ꙗ̀ко глав'ннн нзета ѡ Ѡгнѣа • н вѣѣ Ѡдѣѣань въ рнзы́ // скврън'ннне н стѡѡше прѣь лицѣꙗ̀ аггѣа гнѣа • н ѡвѣщавь рекь къ стѡѣцнмь прѣь лицемь ꙗ̀гѡ глѣе • ѡнмѣте Ѡдѣѣаннѣ скврън'на ѡ нѣгѡ • н рѣе ꙗ̀моу сѣ ѡнѣ безаконнѣ твѡѡа, н Ѡдѣѣте кегѡ въ по́днрѣь, н възлѡжнте кндарь чѣтн на глау ꙗ̀гѡ • н аггѣь стѡѡше н сѣѣтельствоваше • аггѣь гнѣь къ ꙗ̀соу глѣе, сѣще глѣе гѣ вѣседрьжнтель а́ще поутн мнмн шѣствоуѣешн, н повелѣннѣ моѡа съблюдѣшн • ты́ расоудншн дѡмь моѡн, н а́ще съхранншн двѡрн моѡн • н дам' тн жнвоущн по́срѣь н стѡѣщн • н Ѡвратн се аггѣь глѣе къ мнѣ н възѣнже ме • нм'же Ѡбразѡмь еѣа вѣстанеть чѣкъ ѡ с'на своѣгѡ • н рѣе къ мнѣ чѣтѡ ты́ зрѣшн, н рѣь вндѣѣ • н сѣ свѣщннкь злать в'сѣ н свѣща врѣхоу ꙗ̀гѡ, н седьмь свѣщннкь на нѣмѣь • н седь (!)⁴ парнстрндь свѣтнл'ннкѡмь врѣхоу ꙗ̀гѡ, н двѣ маслнцн врѣхоу ꙗ̀гѡ • н еднна Ѡ десноую свѣща кегѡ, н еднна Ѡ шоую • н вѣпрѡсѣн н рѣь къ аггѣлоу глѣоцѡмоу къ мнѣь, чѣтѡ соуть сѣа гнѣ • [...] ⁵ н ѡвѣща аггѣь глѣен съ мнѡю, не вѣсн лн чѣтѡ соуть сѣа, н рѣь не вѣмь гнѣ • н ѡвѣща къ мнѣь глѣе, снѣе слѡ гнѣе • къ зѡрѡвакелѡу глѣе, не снлѡу велнкѡю нн крѣпѡстнню нѣ дѣхѡмь моѡнмѣь, глѣе гѣ в'седрьжнтель ∴

[...] глѣа а́

Мнслннмь снламь чннѡначел'ннцн • ꙗ̀ко прѣѣстѡѣще непрѣстан'нѡ влѣноу прѣѣстѡлоу • млнте се къ гоу мнрѣ мнрѡвн дарѡватн • н дѣшамь ншнмь велню млѣть ∴

⁴ сѣдь вместо седем.

⁵ Тук не липсва текст, но има оставено празно място.

[Ѡ]. [Т]вѡре агглы ѡ:

Унионауел'никъ вѣшнимъ снамъ • мнханлъ / прѣвѡстоитѣлъ • бѣтвнѣ повелѣнн • днѣ на къ трѣжеству съзва • ѡ всѣга с намн хѡдѣн • ѡ съхранѣе всѣ ѡ в'сакѡгѡ дѣвѡльскагѡ ѡбствѡианна • прѣндѣте ѡубѡ пражѣолюб'цн, ѡ хрѡлюб'цн • цвѣт'цн дѡврѡдѣтелеѣнъ вѣз'м'ше • унстмн помнсан, ѡ свѣстню блгѡстѡианна • арханггловъ съборъ пѡутѣмъ • тѣ бѡ непрѣстан'но бѡу прѣвѡстѡе • ѡ трнстѡю пѣ вѣспѣвае • мнѣ спѣстн се дѣшамъ ншнмъ ѡ:

[Ѡ]. [Х]валите гѡ в'сн агглы ѣ:

Невеществ'номуу соуществу • мнслънне снан прѣвѡстѡеце • ѡ трѣслѣунне славы зарамн • свѣтъ дающе велѣен'нѣн архнстратнзѣ • непрѣстан'нимъ глѡсомъ трнстѡю пѣ вѣспѣваѣте • тѣмъ манѣте се спѣстн се дѣшамъ ншнѣ ѡ:

сѡа • гѡа • ѡ:

Ѥкѡ унионауел'никъ ѡ пѡсѡб'никъ • ѡ аггломъ науел'никъ архнстратнже в'сакѡе ноужѣ • ѡ скръбѣ ѡ болѣзньѣ ѡ лютѣ грѣ свѡбѡдн • ѡ же утно вѣспѣвающн те • ѡ мѣщнх' се тебе слав'не • ѡвѣ ѡкѡ невеществ'нѣн, ѡ невеществ'нагѡ зрѣ • ѡ непрнкѡснѡвен'нм' тн свѣтѡмъ влѣунне славы ѡсѡиѣмъ • тѣ бѡ ѡлѡколюб'че пѡ на (рѡ) ѡ дѣвѣ вѣспрнѣѣ • спѣстн хѡте ѡлѣствѡ ѡ:

н ѡ бѡ:

Бѡю марню в'сн пѡутѣмъ • рѡуѣ се мѣн бѣиѡ • рѡуѣ се лѣствнце дѣв'наѡ, ѡ мнслънаѡ • рѡуѣ се дрѣв'наѡ коупннѡ неѡпалнмаѡ • рѡуѣ се роуѣко вѣсезлатѡѡ • рѡуѣ се цвѣтѣ вѣрѣѣ • рѡуѣ се жѣзле прѡзѣбѣѣ • рѡуѣ се зѡаѡ каднл'ннце • рѡуѣ се гѡрѡ бѣиѡ прнсен'наѡ // дѡво рѡуѣ се ражѣрѣшеннѣе прѣвн клетвѣѣ • рѡуѣ се прѣвѡстѡлѣ гнѣ • рѡуѣ се мнѡгѡутѣнаѡ дѡврѡтѡ • рѡуѣ се мѣн дѡво влѣуце ѡ:

[Т]рѡ • [Г]лѡ • дѡ:

Нѣснѣ вѡннѣствѣ вѡевѡдѡ, архнстратнже мнханѣе • мнм' тн се ѡ мн недѡннн рабѣ твѡнѡ • ѡкѡ да твѡнмн мѡтѡвамн пѡкрнѣешн нн крѡвѡмъ крнлоу твѡнѡ • невеществ'ноу славоу твѡнѡ съхранѣѣемъ • прнпѡющеѣ нн прнлеж'но вѣпнѣѣ • ѡ вѣдѣ нѣз'бавн на ѡкѡ унионауел'никъ вѣшннѣ снамъ ѡ:

На оѣр'ныѣ ѿба канона в[...] ѿ [...] на с' [...]

[пѣ] · а · ірмѣ

Пѣ въспѣнемъ лѣѣ юд'номуу бѣу нш'емому · нз'бавльшѣмому іср'ѣа ѿ работи · пѣ
пѣб'д'ноюю поюща н въпнем' ти єднѣномуу в'цѣ · ~

Всн въспѣнемъ лѣѣ, в'се нн направляющѣму невестьств'нне лнкѣ вѣшнѣгѣ
чннѣначелѣ · трѣнцѣму несъз'данѣ · стѣ існ въпнюще · стѣ існ бѣ в'седръжнтелю · ~

Пѣлѣжнль існ тваремъ начет'кѣ · соущѣму беспльт'нне, агг'ломъ твѣр'че прѣв'тн ·
прѣстѣлѣ ѿкроужающе · въпнюще стѣ стѣ існ бѣ в'седръжнтелю · ~

Рѣоун се гавр'иле възвѣстнтелю бж'їѣ въплъщен'їѣ · мнх'анль же чннѣ невестьств'нне
прѣстателю · непрѣстан'но зѣвоущѣ · стѣ стѣ існ бѣ в'седръжнтелю · ~

Оѣжасаю се хѣ таиньствѣму твѣегѣ съхѣжен'їѣ · іѣкоже іствѣмъ бѣ прнелъ існ / ѿ
дѣвѣ рѣднтн се іѣко члѣкѣ · да спсѣсн мнра ѿ работи соупрѣтнв'наго · ~

пѣ · г · ірмѣ · Страхъ твѣн гн въсадн въ сѣца нш'ѣ рабѣ твѣн · н боудн намъ
оѣтврѣжен'їе · тебе въ істннѣму прнзнвающ'н · ~

Крѣпѣстнѣ оѣставнль існ бесьмртнѣ · снл'нне съврѣшающ'н прѣстѣе тн хотѣн'їе
въ вѣшнѣ в'сеѣ · тебе гн прѣстѣощ'н (!) · ~

Блгѣвѣстннкѣ твѣегѣ въчлѣчен'їѣ · н чтнѣгѣ же в'стаѣн'їѣ · агг'льскнѣ начел'ннкѣ
хѣ, за нн пр'їмн млѣщнх' се · ~

Агг'лы прнставн храннтелѣ члѣкомъ · н іѣко блгѣоѣтрѣв'нѣ слѣужнтелѣ же показа
хѣ · спсѣсннѣ твѣн оѣгѣд'ннкѣ · ~

Бѣ Нензрѣн'но зачетъ вгѣневѣстѣ спсѣа н гѣ · нз'бавльшагѣ нѣ ѿ тлѣ · тебе въ
істннѣму прнзнвающ'н · ~

сѣ̂ • гла̂ • н̂ • пѣ̂ • прѣ̂моу̂ д̂рѣ̂ •

Нѣ̂ны̂ чинѣ̂на чѣ̂л'ннѣ̂ и прѣ̂встателю̂ • вно̂ко̂ прѣ̂стѣ̂л'ннѣ̂, и стра̂шнѣ̂ вѣ̂жтвннѣ̂
сла̂вы̂ • мнѣ̂ханѣ̂ а̂р'хы̂стратнжѣ̂ а̂ггломѣ̂ на чѣ̂л'ннѣ̂ • съ̂ в'сѣ̂мн̂ бесплѣ̂т'ннмн̂ •
емо̂ужѣ̂ сло̂ужншн̂ влѣ̂цѣ̂ Ѡ̂ в'сѣ̂мѣ̂ мнрѣ̂ млн̂ се̂ • и̂ нспрѣ̂сн̂ прѣ̂цѣ̂ннѣ̂ ншн̂мъ̂
прѣ̂грѣ̂шеннѣ̂ • и̂ млѣ̂тъ̂ и̂ влѣ̂тъ̂ Ѡ̂брѣ̂стн̂ въ̂ днѣ̂ соуд'ннѣ̂ :~

В̂ Въ̂ поучннѣ̂мъ̂ лю̂тѣ̂ впа̂дѣ̂ ѿ̂ оу̂нннѣ̂ • ѿ̂ мно̂жства̂ ло̂укавы̂ и̂ безако̂н'нѣ̂
дѣ̂лѣ̂ • прѣ̂ндѣ̂ въ̂ недѣ̂оу̂мѣ̂ннѣ̂ ѡ̂ча̂яннѣ̂ • ннѣ̂а̂ Ѡ̂дрѣ̂жоу̂ се̂ • влѣ̂цѣ̂ бѣ̂цѣ̂ ты̂ ме̂
спсн̂, и̂ по̂мѣ̂жн̂ мн̂ • грѣ̂шннм̂ бо̂ ты̂ кесн̂ Ѡ̂цѣ̂щеннѣ̂, // и̂ ѡ̂тѣ̂та̂ спсѣ̂ннѣ̂ :~

[п]ѣ̂ • д̂ • и̂рмѣ̂ •

Всѣ̂дѣ̂ на̂ конѣ̂ а̂плѣ̂ своѣ̂е̂ гн̂ • и̂ прнѣ̂тъ̂ ро̂укама̂ во̂же̂ и̂ • и̂ спсѣ̂ннѣ̂ бѣ̂ и̂жѣ̂ннѣ̂
твоѣ̂е̂ • вѣ̂р'но̂ по̂ющн̂ сла̂ва̂ снлѣ̂ твоѣ̂е̂н̂ гн̂ :~

Всѣ̂дѣ̂ на̂ а̂гглы̂ и̂а̂ко̂ на̂ конѣ̂ ѡ̂лѣ̂ко̂люб'ѣ̂ • прнѣ̂тъ̂ ро̂укама̂ во̂же̂ и̂, и̂ спсѣ̂ннѣ̂ бѣ̂
и̂жѣ̂ннѣ̂ твоѣ̂е̂ • вѣ̂р'но̂ по̂ющн̂мъ̂ сла̂ва̂ снлѣ̂ :~

По̂крнѣ̂аѣ̂тъ̂ а̂гглы̂ до̂врѣ̂дѣ̂тель̂ твоѣ̂а̂, вѣ̂сьмрѣ̂т'нѣ̂ • и̂ землѣ̂ннѣ̂ нсплѣ̂ кон'це̂ •
твоѣ̂е̂го̂ сла̂в'на̂го̂ безна чѣ̂л'ннѣ̂ вѣ̂жтвна̂го̂ разо̂ума̂ • съ̂ ннмнжѣ̂ тн̂ вѣ̂пннѣ̂ слѣ̂ снлѣ̂ :~

Нзндѣ̂ ще̂дре̂ на̂ спсѣ̂ннѣ̂ лю̂демѣ̂ сн̂ • и̂ прнзнѣ̂аѣ̂шн̂ хѣ̂ дро̂угы̂ снлн̂ своѣ̂е̂н̂ • и̂
вѣ̂лнѣ̂ бѣ̂ спсѣ̂ннѣ̂ твоѣ̂е̂ • без'вѣ̂ществ'ннмъ̂ вѣ̂пнюще̂ • сла̂ва̂ снлѣ̂ твоѣ̂е̂н̂ гн̂ :~

Дѣ̂ва̂ и̂ мтн̂ па̂че̂ и̂ѣ̂ства̂ и̂авн̂ се̂ прѣ̂ѡ̂та̂ • и̂а̂ко̂ бѣ̂ то̂го̂же̂ и̂ ѡ̂лѣ̂ка̂ хѣ̂ ро̂жьши̂а̂ • ѿ̂
а̂гглы̂ х̄валнма̂го̂ • и̂ лѣ̂ твоѣ̂н̂ скрѣ̂бѣ̂ на̂ ра̂дѣ̂о̂ прѣ̂блѣ̂жн̂ млѣ̂твамн̂ :~

пѣ̂ • ѣ̂ • и̂рмѣ̂ •

Въ̂ но̂щн̂ невѣ̂ннѣ̂ ншѣ̂ дшѣ̂тлѣ̂ннѣ̂ • по̂уть̂ прѣ̂вѣ̂щаѣ̂ма̂го̂ • свѣ̂то̂мъ̂ разо̂ума̂
твоѣ̂е̂го̂ гн̂ • на̂ставн̂ ме̂ на̂ стѣ̂зо̂у̂ за̂по̂вѣ̂дѣ̂н̂ тн̂ :~

Нѣ̂възв'ратннмъ̂ желаннѣ̂ • всѣ̂гда̂ къ̂ вно̂тѣ̂ хѣ̂ но̂снмн̂ • кра̂нннѣ̂ всѣ̂ желаннѣ̂ •
а̂гглы̂скнѣ̂ снлн̂ непрѣ̂стан'но̂ те̂ сла̂ветъ̂ :~

Ты̂ разо̂умннѣ̂ по̂ со̂уцьствѣ̂ю̂ • нетлѣ̂н'ннѣ̂ влѣ̂тню̂ твоѣ̂е̂ю̂ хѣ̂ • оу̂чнннлѣ̂ и̂ѣ̂сн̂ пѣ̂в'це̂
твоѣ̂е̂мо̂у̂ велнчѣ̂ствнн̂ • и̂ а̂гглы̂ съ̂дѣ̂лавѣ̂ непѣ̂стнж'нѣ̂ :~

СѢ непрѣклѡненіє / на гѡр'шенє• свѡнмь прнсвѡеніє хѣ нстѡчнѣкь блгѡстн тѣ
ієсн• н блгѡтвѡршн дѡннѡ тн слѡужещѣ ꝛ:

Оумрѣщ'ваієн'ноу ю мн дшѡу стѣрт'мн мрѣскымн⁶• прѣнепѡрѡунаѡ Ѡжнвѣ• жнвѡт
ѡубѡ хрѡнтелѣѡ іѡкѡ рѡжѣшѡѡ• н кѣ стѣзѣ вѣунѣнѣ, н блжен'номѡу жнвѡтоѡу сѣбѡвѣ
~

[п]ѣ̄ • ѣ̄ • [і]рѣмо̄•

Нѡн'ноу вѣ кнтѣ гн, ѣдннѡгѡ вѣселнлѣ ієсн• н мене же свѣзѡна вѣ мрѣжѡ
врѡжѡихѣ• іѡкѡ ѡ тлѣ (іѡкѡ) н Ѡнѡгѡ нз'бавн ~

Бгѡлѣп'но ѡ несѡущѣства гн• слѡвѡмь прнѣ ієства нѣнѣ• бесъмрѣт'ннѣ
вѡннѣствѣ• свѣтѡвнд'нѣ сѣтвѡрнѣ ~

Слѡужнтелѣѡ ѣтнагѡ бжѡѡ хвалієнѡѡ• бесплѣтнѣ хрѡнтеліє н грѡжѡнє нѣнѣ•
бжѣств'ннѣ вѣ нстннѡу скнннѣ ~

Прѣпѣтаѡ свѣтъ рѡжѣшнн• в'сѣмь свѣтъ пѡдѡущагѡ• н т'моу мѡн прѣгрѣшеніє
ѣтаѡ ѡженн• мѣрнѣмн кѣ бѡу мѡтѡмн ~

[к]ѡ̄ • [г]лѡ̄ • ѣ̄•

Ар'хыстрѡтнзѣѡ бжнн• слѡужнтеліє бжѣт'ннѣ слѡвѣ• аггѡмь наѣел'ннцн, н
настав'ннцн бесплѣтннмѣ• нже іє на пѡльзѡу прѡснѣтє намѣ велнѡ мѡтѣ• іѡкѡ
бесплѣт'ннмѣ прѣвѣ ꝛ:

нкѡ̄•

Ѹлкѡлюб'ѣє мнѡжѣствѡ рѡрѡвѡтн сє (!) аггѡлѣ• Ѡ (ѣ)лѣцѣ ѣдннѡмь кѡѡцнм' сє
бесъмрѣт'нє• тѣмь н мѣ вѣ закѡнн без'грѣшнє ѣдннѡ срѣдѡвед'ѣє• тѣбє мѡнтн
в'сѣѣѡ дрѣзѡнємь іѡкѡ блгѡѡутрѡб'наѡѡ• ѡѣѣдрнтн // н послѡтн нѣдѡннѣ велнѡѡу
мѡтѣ• н ѡумнлієн'н(ѡ)є вѡкѡ пѡдѡіє намѣ прѡщєннє• зѡ всѣ бѡ нѡ мѡнтє сє, іѡкѡ
бесплѣтнѣ ар'хыстрѡтн ꝛ:

⁶ НБКМ 897 – мрѣзскымн, НБС 221 – мѣскнмн, САНУ 287 – мрѣскѣмн, НБКМ
122 – жнтєнскѣмнн.

пѣ̄ · з̄̄ · ѿрмѣ̄ · [Д]ѣтн еврѣнскіе :~

Свѣтъ ѡвнлъ ієсн щедре аггль свѣ̄ · невестествоноіе соущество · неізрѣн'наго свѣта іспльнѡіемн непрѣстанѣ̄ · блвєнь бѣ̄ ѡцѣ̄ нш̄н̄̄ ·:

Емоуже прѣстоієтъ непрѣстан'но · н̄ слоужеть т'мѣ̄ аггльскіе · н̄ лица зрѣтн не трѣпеще зрѣкѣ̄ · блвєнь ієсн зѡвоуще ѡцѣ̄ нш̄н̄̄ ·:

Слѡвомъ свѣ̄нмъ състав'нмъ · аггльскѡіе ієство сътворнвѣ · Ѡсвѣтнв' же бжтвнмъ дхѡмъ · трѡнцоу бгѡслѡвнтн наѡчунлъ ієсн · блвєнь бѣ̄ ·:

Ѣ̄ Трѣ̄ оубѣ̄ зрѣще соущества съставѣ̄ · неѡпнсан'но славнмъ соущество · Ѡцѣ̄ славнмъ съ дхѡмъ выпнюще · блвєнь бѣ̄ ѡцѣ̄ нш̄н̄̄ ·:

пѣ̄ · н̄ · ѿрмѣ̄ ·

Въ горѣ стѣ̄н̄ въ коупннѣ̄ Ѡг'нѣ̄н̄ · дѣ̄чускоу мѡнсеѠвѣ̄ таіноу ѡвльшаго · гѣ̄ пѡнте дѣла н̄ прѣвѣзнѡснте ·:

Аггль пѡрев'ноӯн̄ жнтнємъ · н̄ разоумъ въпернмъ къ внсѡтѣ̄ · н̄ съ нмн невестествоноіе воспѡнмъ · гѣ̄ пѡнте дѣла н̄ прѣвѣзнѣ̄ ·: ~

Лыкъство'ннцн лнка нѣнаго · н̄же прѣстѡль Ѡвѣстоієще славѣ̄ · Ѡ бзѣ̄ всѣ̄га Ѡбращаемѣ̄ · агглы пѡють н̄ славѡслѡветъ въ вѣкѣ̄ ·:

Невестествоноу Ѡг'ноу творещоу пламы · на внсѡтѣ̄ непрѣстан'но слоужещѣ̄ агглы дхѡу · ѡвляіющоу трѡнцн пѡкланѡіем' се · н̄ славѡслѡвн̄ въ вѣкѣ̄ ·: ~ //

Ѣ̄ Нже въ ѡутрѡбоу вселнв'шаго дѣ̄ннє · н̄ ѡ̄ ннє̄ стран'ноіе вѣ̄ше слѡва дрѣв'наго адѣама Ѡв'новльшаго · гѣ̄ пѡнте дѣла н̄ прѣвѣзнѣ̄ ·:

пѣ̄ · ф̄ · ѿрмѣ̄ Прѣ̄лн прѣ̄ндє̄ ієство'нннє · съдѣтелѣ̄ зачѣ̄н'шн̄ тварѣ̄ · н̄ дѣ̄рѣ спсєнѡ̄ мнрѡвн̄ бѣ̄ · тѣ̄м' те непрѣстан'но велчѣ̄тє̄ ·: ~

Неізрѣн'но съвѣкоупльшаго · нѣ̄нмѣ̄ х̄е̄ земльнѣ̄ · н̄ єднноу цркѣ̄въ съвршнв'шѣ̄ · агглы н̄ члцн непрѣстан'но велчѣ̄ютъ ·: ~

Агглы же н̄ а̀рхагглы, прѣсто̀лн, н̄ г̀осп̀дства. на̀чела же н̄ снлн хероуѡв̄н̄ н̄ с̀ерафнмь. съ вцѣю Ѡ мнрѣ млнте се :~

[Т]ѣ трѡнцоу в'сн славнмъ. ѡ небнтіа в'са сътвор'ша. ѹнна аггльскнне оу̀краснв'шоу. бжтвннмн свѣтлѡст'мн к̀он'це :~

Ѣ Ра̀оу̀н се ст҃аа̀ бг̀оневѣстѡ. ра̀оу̀н се свѣтъ мнроу рѡжбшїа̀ вѣр'нѣ. ра̀оу̀н се ст҃енѡ н̄ по̀кро̀ве всѣ̀ на̀. н̄ бѣ̀ і̀акѡ̀ бл҃гтла за нн непрѣстан'но млн :~

[С]вѣ̄. [п]ѡ̄. [.]ѡсѣтнл' нн іѣ̄ :~

Ог'ньннмь а̀рхнстратнже слоугамъ. прѣсто̀латн ѡ Ѡца̀ прннелъ іесн мнханле свѣто̀мъ. тѣмъ н̄ сїа̀нню Ѡно̀го славѣ̀ сїа̀ющнма. Ѡк̀рѣть прѣѹта̀го тн прѣсто̀ла прѣсто̀латн. і̀акѡ̀ прѣвн̄ неѡеществ'ннмь ѹннѡмъ :~

П̀о̀чнтаю̀ тн прѣжнтнне тѡіе. бесплѣт'нѣ ѹннѡѡе. радѡстню̀ бѡ̀ земаьнаа̀ тѣ̀ н̄сплнн едннѡ. тѣмъ те прѣнепѡрѡч'ноую̀ вѣр'нѣ славнмь. пѣн'мн славѡсло̀вѣце. свѣтъ соушнмь въ т'мѣ̀ всїа̀ і̀акѡ̀ ютѡ :~ //

Неѡеществ'номоу прѣсто̀лоу Ѡк̀рѣть прѣсто̀іеце. вжтвнѣ а̀рхагглы трнстѣ глсы сьмо̀трнтелю̀ бѡу. въ Ѡгннн̄ поіет' се стѣ̀ бѣ̀ безна̀чел'не. стѣ̀ крѣп'кѣ̀ сн̄ безна̀чел'нѣ. стѣ̀ бесьмртнѣ̀ едннѡсоушнн̄ дш̄е. съ шцѣмь н̄ съ снѡмь пр̄но славнмъ :~

Бесплѣт'ннмн оу̀ст'намн. сцѣн'ннмн оу̀стн аггльсцїн̄ ѹннн непрѣстан'ноіе пѣннне прннѡсетъ. тѡіеѡу̀ непрнкѡсно̀вен'номоу̀ бжтвѡ. прннѡсетъ съ ст҃ра̀хѡ̄. н̄ слоужетъ тѡіеӣ славѣ̀ н̄ хвалѣ̀ гн̄. съ ннмнже мнха̀нл̄ а̀рхаггль. прѣвѡсто̀латель вѣшнѣ̀ снл̄. ѹннѡна̀чел'ннкъ аггломь. състо̀л'ннкъ намъ дн̄ь бѣ̀. пѣннемь пѣннѡ по̀велѣ̀ѡе намъ. пѣтн непрнкѡсно̀вен'ннне тѡіеѡ славѣ̀ ѹл̀колю̀б'ѹе. і̀акѡ̀ да млет' се непрѣстан'но Ѡ дш̄ѡ̀ нш̄н̄ :~

Ог'ньнмн оу̀ст'намн по̀ют' тѐ хѐ бѣ̀. бесплѣт'ннмн оу̀стн немлѣ̀ѹнѡ̀ славѡсло̀вет' тѐ. аггльскѣ̀ лнкѣ̀ вѣшнѣ̀ снл̄. непрѣстан'но прннѡсетъ славѣ̀ тѡіеӣ. тѣ̀ бѡ̀ на̀ дн̄ь Ѡзарн кь трѣжѣ̀ствоу. свѣтлѡ трѣжѣ̀ствѡватн д̀ѡннѡ. Ѳл̄мьскѣ̀ хвалоу̀ трнстѡу̀ю, брен'ннмн оу̀ст'намн. і̀акѡ̀ в'са тѡіе(іе)го хваленнѡ̀ н̄сплнншѣ̀. н̄ по̀даіешн тѣ̀ радн велнню̀ млѣ̀тъ :~

ГЛА̂ · ̂·

АГГЛЫ ТВО̀Н ГН̂ ПРѢСТО́ЛОУ ВЛѢУСТВІ́А ВЪ СТРАСѢ ПРѢСТО́ИЕТЪ · Н ТВО̀НМЪ С(ВѢ)ТО́МЪ ПРѢ́НО ПРѠСВѢ́ЩАЕМІ́Н · ВЪ ВЪ́ШННѢ ПѢВ'ЦѢ́ / Н СВѢ́ТОУ ТВО̀НО́МОУ СЛОУ́ГЫ ГН̂ ПО́СНАЕМІ́Н · ДАЮ́ТЪ ПРѠСВѢ́ЩЕННІ́Е ДШ́АМЪ НШ́НМЪ ∴ ~

[с]ЛА̂ · ГЛА̂ · ̂·

НДѢ́ЖЕ О́СІ́АЕТЪ ВЛѢ́ТЬ ТВО̀НА̂, А́Р'ХАГЃЛЕ · Н Ѡ́ТОУ ПРѠГО́ННТ' СЕ ДІ́АВО́ЛА СНА · НЕ ТРѢ́ПНТЪ БО́ СВѢ́ТОУ ТВО̀НО́МОУ ПРНКѠ́СНОУ́ТН СЕ ПАД'ША ДЪ́Н'НЦА · ТѢ́М'ЖЕ МЛ́НМ' ТЕ О́Г'НЬННІ́Е ЕГѠ́ СТРЕ́ЛН · Е́ЖЕ НА НН ДВѢ́ЖНМНІ́Е · ОУ́ГАСНТН ХѠ́ДАТА́НСТВО́МЪ ТВО̀НМЪ · НЗ'БАВА́І́АІЕ НА̂ Ѡ́ СВЪ́ЛАЗНЫ́ ІЕГО́ · ДѠ́ННО ПѢ́ТН МНХА́НЛЕ А́Р'ХНСТРА́ТНЖЕ ∴

Н̂ Н̂ · Б̂ · [.]ЛА̂ОУ ∴ ~

[Т]А̂ · [с]ЛАВО́СЛѠ́ВНІ́Е ВЕЛНКО́ · Н Ѡ́ПОУ́ ∴ ~

39а–43а

МѢЦА ТОГ • Н • СЪБОРЪ БЕСПЛАТНЫѢ СТЫНЪ АГГЕЛ • НА ГНЪ ВЪЗВѢ • СТЪР[...] ГЛА • Д •
 ПѠ ІАКО ДОБЛА • ~

Трѣхънсланаго бжтва • прѣстатель свѣтлѣншн • мнханле ѡвлѣаѣмъ архнстратнже •
 съ вѣшнннмн снаамн зове[н] веселе се • стѣ есн ѡѣ • стѣ безнаучелное слѡ стѡе • н
 стѣын дхъ • ёдннн цртво н ёдннн слѡ • цртво н ёдннн соуцьство • н ёдннн бжтво
 ї сна • ~ ~

Н вндѣнїе твое ѡгннн • н доброта ѡснаѡ мнханле прѣвѣйн аггле • невецъствѣнн
 бо • ествѡ • прѣходншн конѣе • съвршае повелѣннѡ всѣхъ творѣца • снльнъ
 крѣпостнн сн позна[в]аѣмъ • нстоуннкъ нсцѣленн [црковъ] твою съдѣвае •
 нменемъ твоѣмъ стѣмъ поунтаѣмоу • ~

Творе агглѣї свое дхѣї (!) • ѡкоже пнсано дхѣї • н слоужецнѣ тн пламѣї ѡгннн •
 посрѣѣ унновъ старѣншыѣнствоуѣщаа • ѡвлѣа есн гнъ твонх[ъ] архангльскыѣ
 мнханла архнстратїга • твонмъ ма[нїе]¹ / послѣшаѣщаа слове • н пѣнъ трѣствю съ
 страхомъ възвѣщаѣщаа славѣ твоѣн • ~

слѡ гл • ѡ

Съраоунтѣ н вѣ съ намн всѡ аггльскаа унннннннннн • прѣстѡ(е)ль бо вашъ н
 нашъ застоупннкъ • велїкн мнханнль (!) архнстратнгъ • въ [д.]ншншн днѣ •
 въ ѡстнѣї ёго храмѣ прѣслав'но ѡвлѣаѣ ѡсцѣаѣтъ • тѣ по дългѣ поѡще ёго
 възопїемъ • покрьї на кровомъ крнлоу твоѣю велнкн мнханле архангле • ~

ї н • б • въхѡ прѡ днѣвн н ѡтннн • їсоуса навннн ѡтѣ • ѡ • (5: 13–15)

Бѣѣ ѡко їс въ ёрнхонѣ възрѣвѣ ѡунма н вндѣ ѡлѡ • стоеща прѣмо немъ н мѣъ
 ёго • нстрѣжень въ роукоу ёго • н прншѣ їс н рѣ ёмоу • наш лн есн • нлн ѡ соупротн
 постат'ннкѣ • ѡнъ же рѣ ёмоу • азъ архнстратнгъ снльї гнїе • нннн прїндохъ • їс паде
 лнцемъ [на земл]ю н рѣ ёмоу • влѡ повелѣваѣшь² своѣмоу рабѡ • н рѣ архнстратнгъ
 гнѣ къ їсоу • разрѣшн ѡвоуѣоу ногу твоѣю • мѣсто бо на немъ тѣ стоїшн мѣсто
 [сто] ѡ • ~

¹ Грц. νεύθεσι. В превода преписите се разделят на две групи – староизводни с повелѣннїе и новоизводни, коїто са в повечето случаи с мановеннїе.

² Цслв. ѡтѡ повелѣваѣшн.

ѿ прѣрѣчьствна / ѿсанна ѹтенїе :~ (14: 7–20)

Тако глѣть гб̄. вса̄ земліа̄ выпїеть съ веселнѣмь. ѿ дрѣва лнванова възвѣлнше̄ ѿ тебѣ. ѿ кедрн [лнвановѣ] рекоӯ. ѿнелнже [ты оуспе] не възндѣ съкоу[щнн на̄ а̄]дъ долѣ ѿгор'ѹн се срѣтъ те[б]е. грѣдѹщюу тн възвнже на те ѿполннн. всѣхъ влѣв'шнхъ земл(е)ю. аще въ[с]талан [б]ыше ѿ прѣстоля [всн] црне̄ ѣзычѣсцн. всн ѿ[вѣ]ща[ю]тъ ѿ рекоӯтъ тн. ѿ ты̄ ѣтъ (!)³ бы̄ ѿкоже ѿ мнн. с намнже прнѹте се. сынндеть въ а̄дъ сла̄ твоѧ. ѿ многоѣ тн веселїе. подѣ тобою прѣстрѣтн гнон. ѿ покровѣ твоѧ ѿ [ѹ]рѣвь. како ѿспаде ѿ нѣсь д[е]ньннца. ѿ оутрѣ̄ вснѧе. съкрѣушн се на землн. пос[нла]е̄н къ в'сѣмъ ѣзыкомь. ты̄же рѣ̄ въ помѣшленн твоѣмь. ѿбѣ възвїдоу врѣхюу звѣзѣ̄ нѣннн̄. положи (!) прѣстоля мон. съдоу на горѣ вїѣдѣтъ. на гѣрн вїѣдѣн ѣже къ сѣверюу. ѿ възвїдоу вїше̄ ѿблакъ. ѿ боӯоу поѣнъ вїш'немюу. ннѧже въ а̄дъ сынндешн. въ ѿнова[нне // ...]⁴ поразы̄ :

ѿ прѣрѣчьства захарїнна ѹтѣ (2:13, 3:1–7, 4:2–6)

Тако глѣть гб̄. боудеть (!)⁵ всака пл[ьтъ] ѿ лнца гнѧ. нмже въс[та ..]. ѿблкъ. стѣ̄ ѣго оуказа мн їсѧ ст[лѧа в]елнкааго. стоѣща прѣ̄ лнцѣ̄ а̄ггла гнѧ. ѿ дїаволь стоѧше ѿ дѣсноӯю ѣго прѣ[..... емѧ]. ѿ рѣ̄ емѧ гб̄ дїаволь. запрѣща[ет'] тн гб̄ дїаволе. ѿзбравнн нѣрлма. [.....] / [... ...]⁶ въ поднрѣ. ѿ възложнтѣ кыдарѣ ѹстннн на главѣ ѣго. ѿ а̄ггелъ стоѧше ѿ свѣдѣльствоваше̄ а̄ггль гнѣ къ їсоӯ глѣ. сы̄це глѣтъ гб̄ всѣдрѣжнтель. аще поутн моннн шѣствѣешн. повелѣннѧ моѧ съблюдешн. ты̄ расоудншн домѣ мон. ѿ аще съхраннтн домѣ мон. ѿ дам тн жнвоуцннхъ посрѣ̄ стоѣщннхъ снхъ. ѿ ѿбрѣтн се а̄ггль глѣ къ м'нѣ. ѿ възвнже ме. нмже ѿвразомь ѣгѧ встанеть ѿ снѧ своѣ[г]ѧ. ѿ рѣ̄ къ м'нѣ ѹтѣ тн зрншн ѿ рѣхъ вндѣхъ ѿ сѣ̄ свѣцннн̄ златѣ въс[ь]. ѿ свѣща врѣхѣ ѣго. ѿ з̄. свѣцнннкъ на нѣ̄. ѿ з̄ парнстрндѣ. ѿ свѣтнльннкъ врѣхѣ ѣго. ѿ ѣднна ѿ дѣсноӯю свѣще̄ [...]. ѿ ѣднна ѿ шоӯю [.....] / къ мнѣ. глѣ ѹто соӯтъ снѧ гнѣ. ѿ ѿвѣща̄ а̄ггль [.....] мою̄. ѿ рѣ̄ къ мнѣ глѣ. не вѣсн лн ѹтѣ соӯтъ снѧ. ѿ рѣхъ нн̄ гнѣ. ѿ ѿвѣща̄ къ мнѣ глѣ. снѣ̄ слѣ̄ гнѣ. къ зоровавелоӯ глѣ. не снлоу велнкою. нн крѣпостню̄. нн̄ дх̄ѣ̄ моннмь глѣтъ гб̄ всѣдрѣжнтель : ~

³ Цслв. ѿ ты̄ плѣнѣнъ ѣсн.

⁴ Качеството на фотографїята е лошо и част ѿ колоната не се чете.

⁵ В преписи НБКМ 122, НБКМ 523 и НБКМ 897 – да оубонт се.

⁶ Девет реда ѿ горната част на колоната не се разчитат.

на сѣвно • стрѣ гла̃ • д̃ • самогласно : ~ ~

Мысльныи слаамь архистратизин • тако прѣдъстоюще (!) непрѣстанно • влѣнх
прѣстолъ • мѣте се къ гоу • мнрѣ мнровн дароватн • н дшамь ншнмь велію мѣтъ
: ~

ѣ творе агглы:

Уннонаучел'никъ вышннмъ слаамь • мнханль прѣвостоятель • бжтвныи
п[ов]елѣнн • днѣ на къ тръжеству съз'ва • н всегда с намн ходен • н съхранен всѣ
ѡ в'сакого дѣвольскаго [вѣб]стоаннѣна • прѣнте оубо • пражнолюб'цн • н хд[люб'цн] •
цвѣты добродѣ[телн]... • възьмше унст... оумѣ н свѣстїю блгостояннїю •
дрхаггелевь съборъ поутѣмъ]7. / тѣ бѡ непрѣстанно [в]оу прѣстое • н трѣстоу
пѣнь въспѣвае [мл.тъ] сптн се дшамь наш[...]

гл̃ • в̃ • хва̃ гл̃ : ~

Невеществ[ьному] соуществу • мыслннхъ снлы прѣстоюще н трѣслнчнюще славы
зарамн свѣ дающе вселен'нѣн • архистратизин непрѣстаннымъ гл'сомъ • трѣстоу
пѣ въспѣваете • тѣ' мѣнте сптн се дшм ншн

сла̃ • н ннѣ гла̃ • н̃ •

Тѣко уннонаучел'никъ н пособ'никъ • н аггломъ научелникъ дрхїстратїже • всѣкоє
ноу[жа] н скрѣн [...болѣз...] лю[тыхъ] н грѣховъ свобоѣ нже уьстнѣ въспѣвающн
н млещн се тебѣ слав[...] явѣ тѣко невеществнѣн • невеществнаго зрѣ • н
непрнкосновеннымъ свѣтомъ • влѣннѣе славы ѡснѣемъ тѣ бо ул'колюбнѣ пльть
на̃ рѣ ѡ двѣ прїетѣ • сптн хоте улѣство : ~

трѣ гла̃ • д̃ • нбнѣ воинѣ воєводо ::

на оуѣ ѡба канона въ ѡ • н [веспльнѣ на' ...] • гла̃ [н] // пѣ д̃ • їрмѣ ::

Пѣнь вышнмъ лѣе • уюному боу ншѣмому • нзбавльшому їсрѣла ѡ работн • пѣ
повѣдному поюща н въпїюща • поѣ[м тн] єднному влѣтъ : ~

Всн въспѣн лѣе • всѣ напрѣвнѣющоу не[вѣ]ществннѣе лнкѣ • вышнаго
[унно]ннонаучел'на • трѣнцоу несъз'аннѣю • сѣтъ єсн въпнюще • сѣтъ єсн бѣ
всѣдрѣжнтелю ::

⁷ Последните четири реда от колоната не се разчитат.

Положилъ еси тварѣ начетькъ соущи бесплѣное аггломъ творче. прѣутыи ти прѣстоль
ѡкружаюе. звати ти стѣ стѣ[ь с]тѣ бѣ вседръжтелю :~

Радоуи се гаврииле. възвѣсттелю бжїа выпльщенїа. мнханле чннои невеществныи
прѣстателю. [н не]прѣста[н'но] зовще стѣ стѣ стѣ еси бѣ вседръжї[телю] :~

Оужасай се таинствуу хѣ твоего съхоженна. яко [нж]е ѣствомъ бѣ. прнѣль еси
[ѡ] вѣи родн се яко члкъ. да спсеш мнра ѡ работн соупротнвнаго :~

пѣ . г . рмо Страхъ / [твон гн всадн] въ срца рабъ твоѣ . н вадн намъ стврѣже[нїе
тебе] въ истннн прнз[ывающн]хъ :~

Крѣпостн[ю в]ставнаъ еси всеири[тне] силне съвршающнхъ. прѣстоѣ ти
хотѣнїе въ вышннхъ [тебѣ] всега прѣдстоющнхъ :~

Блговѣстникы. твоего вчлченїа. чтнаго же встаннѣ . аггльскїе начелникы
хѣ . з ны прїимн млещн се :~

Агглы прнставны (!) храннтелнѣ члкъ . яко блговтовнн сляжїтеле же показа хѣ
спсенїю твоѣ вгод'нымъ :~

В Ннзречен'но зачетъ . вгоневѣст'наѣ спса н гд . нзбавльшаго на ѡ тлїе . тѣ [въ]
истннну прнзывающн :~

сѣ гла . н . пѣ повелѣн'но :~

Нбныи начелннче прѣста[т]елю вїсокопрѣстолннмъ . н страш'ныхъ бжтвнїе
славы . мнханле архнстратїе . аггломъ чнноначелннче . съ всеи бесплнннн .
ѣмоуже слоужншн влцѣ . ѡ все мнрѣ молн се . нспросн ѡставленїе . ншн
прѣгрѣшенїемъ // н млнтъ [н влѣтъ] ѡбрѣстн въ днѣ сзд[анїн] :~

В Въ пчнну лутѣ выпд оїннннѣ . ѡ множста лоукавн . безакон'ны мн дѣль .
[...] прїндохъ въ недомѣнїе ѡчаднннн ме нннн ѡдрьжоу се влце вце ты ме спсн
ты мн помози . грѣшны [....] еси ѡцѣщенїе н чнсто[та] спсенїа :~

крѣтѣмъ Ѡ [чнстнѣ к]рѣвѣи твоихъ [въ]плыщышаго се ѿ [па]сѣма чѣта не тебе
рожьшаго се на дрѣвѣхъ вѣсеца посрѣдѣхъ злодѣю. видѣши оутробою болѣш(е) и
м[.....] плачущи выниаше. оубѣи мѣне чедо мое. кое нечрѣнное ѿ бжтв'ное
смотрянїе твое. ѿмже ѡж[ивилъ] еси създанїе твое пою твое мносорьдїе : ~

пѣ · д · їрмѣ : ~

Всѣдѣ на конѣ с[воѣ] аплѣ си гнѣ ѿ [прїеть] роукамн воже ѿхъ. спсѣнїе бѣ ѿ[же]
нїе твое вѣр'но поющнмъ сл̄ : ~

Всѣдѣ на агглы ѿко на конѣ члѣколюб[у]е ѿ прїеть роукамн воже ѿхъ спсѣнїе бѣ
ѿженїе твое. вѣр'но поющнмъ сл̄ : ~

Покрѣваеть агглы добрѣдѣтель / твоѿ всерьтне ѿ земльнѣ испль[н]н кон'це.
твоѣго слав'наго [без'науче]лїе бжтвнаго разоума. с нимже ти въ[пї]емъ сл̄ : ~

Нзїде щедре на спсѣнїе люм си хѣ. прнзїваешн же дрѣвгѣ силѣ свое. ѿ вѣлїе бѣ
спсѣнїе твоѣ [ве]з'вещствнѣмъ выпїющнмъ сл̄ силѣ : ~

ѿ Дѣа ѿ мѣн па'ства. ѿвн се прѣтаѿ. ѿко бѣ тоже ѿ члѣа. хѣ рожьшнѣ ѡ
агглы чалнаго (!). лїон своѣ скрѣвѣи прѣложн въ радѣ млтвamn си : ~

пѣ · е · їрмѣ : ~

Въ ношн невѣдѣнїа. на дшѣтлѣннѣи поу. прѣно прѣльщадѣмаго. свѣтѣ разоума
твоѣго гнѣ настѣлае ме на стѣзоу заповѣдѣн твоѣ направн : ~

Н невз'ватнн (!)⁸ желанїе [всѣга къ высѣтѣ] хѣ носнмѣ країнне всѣмъ всѣ
жела[...]. аггльскїе силѣ. непрѣстаннѣ те славеть : ~

Тѣ разоумнѣе по соущствѣ неплѣннѣе блгтїю твоєю хѣ оу[чн]нлѣ еси. пѣв'це
твоѣмоу велнчѣствоу. агглы по ѡбразоу съдѣлавъ // непо[стн]жне : ~

⁸ САНУ 287 – невзвратным, НБКМ 897 – невзвратным, НБКМ 523 – невз-
вратным.

Ты̑ непрѣклонны̑е на гѡрше̑е своѣ прѣсвоеніемъ хѣ̑. съхранна̑ еси свое слоугы̑.
нѣсто̑ннкъ во бл̑гости ты̑ еси н̑ бл̑готориши дѡ̑нно ти слоужещи̑ : ~

Ѣ̑ Оумръщвленоу̑ю ми дш̑в ст̑ртми мѣскни̑и прѣнепорѡна̑ ѡжнвѣн̑. жнвотоу̑ во
хранителѣ̑ ꙗко рожд̑шнѣ̑. н̑ къ стьзѣ̑ вѣунѣ̑н бл̑женнѡмоу̑ жнвотоу̑ направѣн̑ : ~

пѣ̑ . ѧ̑ . їрмѡ̑.

“Нпоу̑ въ кѹ̑тѣ̑ [...] гн̑ едїного вселѣ̑л еси н̑мене же свезан̑на въ мръжѣ̑ вражїахъ̑.
ѣ̑к ѡ̑ тѣ̑н . [...] ѡ̑ного н̑збави̑ : ~

Бгѡлѣ̑пно ѡ̑ несоущѣ̑ста (!)⁹ гн̑ слѡмъ̑ прїведе̑ е̑ства нѣнѣ̑нхъ̑ бесъм̑р̑ьне
во̑ннствомъ̑ . свѣтов̑нны̑е нхъ̑ съдѣ̑ѣвъ̑ : ~

Слоужн̑теле чѣ̑стнаго̑ . бжї̑ѣ̑го хваленїѣ̑ . вы̑сте беспл̑т(н)ї̑ граж̑ане нѣнѣ̑н . н̑
вѣ̑внѡе въ нѣ̑стїноу̑ скрѣ̑венїе̑ творцоу̑ дѡ̑нно слоужеще̑е : ~

Ѣ̑ Прѣ̑пѣ̑таѣ̑ свѣ̑ рожд̑шї̑на . всѣ̑ [свѣ̑] пода̑ющаго̑ . тм̑оу̑ мо̑х [прѣ̑грѣ̑шенї̑н ч̑та̑ѣ̑
ѡ̑женї̑] / м̑тер̑нны̑и ти̑ къ немоу̑ мл̑твами̑ : ~

кѡ̑ гла̑ . ѡ̑ . Ѧ̑ . Ѧ̑ . ~

“Архн̑стратн̑зї̑н бжї̑н . н̑ сляжї̑теле бж̑твны̑е слав̑ы̑ . аг̑гломъ̑ на̑чел̑н[нц]н̑ . н̑
настав̑ннцн̑ беспл̑тны̑мъ̑ пользую̑е намъ̑ мл̑т[...] н̑ вел̑нїю̑ мл̑ть̑ . ꙗко беспл̑тны̑
ѡ̑рхн̑статн̑зї̑н : ~

ї̑кѡ̑ : ~

Рѣ̑ въ п̑ннн̑ си̑ . чл̑колюбѣ̑е . множд̑тво̑ радѡ̑вати̑ сѣ̑ аг̑гль̑ ѡ̑ чл̑цѣ̑ едїно̑мъ̑ ка̑ющн̑м
се̑ бесъм̑р̑тн̑е . тѣ̑ н̑ мн̑ въ безаконн̑ . безы̑грѣ̑ше̑ е̑нне̑ срь̑довѣ̑дѣ̑е . тѣ̑ мл̑ти̑ всѣ̑ѣ̑
дрь̑зѡ̑емъ̑ . ꙗк̑̑ бл̑гоо̑утрѡ̑в̑на̑ оу̑щѣ̑рн̑ти̑ н̑ послати̑ не̑дѡ̑нннмъ̑ ѡ̑мненїе̑ вл̑ко̑ .
пода̑е̑ намъ̑ прощѣ̑нїе̑ . за̑ всѣ̑ во̑ насъ̑ мл̑т [се̑] л̑ѡ̑е̑ ꙗко̑ бесп̑тны̑мъ̑ ѡ̑рхн̑статн̑зї̑н
: ~

⁹ НБКМ 897 – несщ̑цства, НБКМ 122, НБКМ 523 – несоущ̑ства, САНУ 287
– несщ̑цства̑.

пѣ̆ · з̆ · їрмѡ̆

Дѣтн ев(р)енскыѣ въ печи попраше пламень дръзюуше · ѿ ѿгнь на росоу прѣложнше поюще блнь въ ѡць

Свѣтъ ѿвнлъ еси щедре аггль твоѧ невещьствнное соущьствѡ̆ · неѿзрѣн'наго свѣ̆ · ѿспльнѧ̆ непрѣстанно · блн̆[...] зовоуще ѡца ѿшн̆

Ємже прѣдъстоѣтъ непрѣстан'но · // [...]¹⁰

Словѡ̆ свонмь състав'нымь [...] агглы [...] ёство] съдѣлавъ [...] же бѣжтвнньмь дхѡ̆ трѡнцоу блгословнтн наоучнлъ еси бѣ блнь еси : ~

Трѣ̆ оубо зрѣще соущьства състави · неѡписан'но словѡ̆̆ соущьство · ѡца словѡ̆̆ · съ дхѡ̆̆ выпюуше блнь ей выпюуше · бѣ ѡць ѿшн̆ : [~]

пѣ̆ · н̆ · їрмѡ̆

Въ горѣ стѣн · въ коупнѣ ѡгньнѣн · двѣскоую моисѣѡвн танноу ѧвльшоую · гд̆ понте дѣла ѿ прѣвзноснте : ~

"Аггль поревноуѧмь житію · ѿ разумь въперѧмь къ высотѣ · ѿ съ намн невещьствнно въспѡмь · гд̆ поите : ~

Лнкьствнннцн лнка нѣна[го] · ѿже прѣстоль ѡвѣстоеще славь · ѡ бѣтѣ [.....]цаѣмн слав'нн агглы̆ пою ѿ славословетъ въ вѣкьѧ̆ : ~

Невещьствнноу ѡгню тѣ[рѣ]цоу пламн · на высотѣ слоужещнхъ непрѣстан'но / ѿ агглы̆̆ дх[ѡ̆̆ ѧвляющоу] трѡнцн покла[.....] ѿ сла[во]словѧ̆̆ въ вѣкьѧ̆̆ вѣе : ~

Нже въ оутрѡбѣ [.....] слова [.....] ѧдама ѡвно[.....] гд̆ поите ѿ прѣ : ~

¹⁰ Първите четири реда в началото на колоната са нечетими.

пѣ̄ • ф̄ • їрмѣ̄

Прѣдѣлан прѣ[.....біє] съдѣтелѣ зачьнши [.....] ѿ [дв(ь)рь] спсєніа мнровн [бѣ̄ ...] те бѣ̄е • непрѣстанно велнчѣемъ : ~

Ненєзрѣнно (!) съвкоупльшаго • нѣнѣӣн̄ хѣ̄ земельнаа • ѿ єдноу црѣковъ съвршнвшѣа аггль ѿ члкъ непрѣстанно велнчѣемъ : ~

“Аггльӣн̄ же ѿ арханглы̄ прѣстолю̄ ѿ го(с̄)поствѣа • на чєла же ѿ снлы̄ хєрвѣмъ ѿ сєрафѣ̄н̄ съ бѣ̄е ѿ мнрѣ мнѣте : ~

Тѣ̄ трѣнцє славѣ̄ ѿ небѣ̄на в'са сътвор'ша • [ч]ннн аггльскы̄е вкраснвшѣу • бжтѣ̄вѣ̄мъ свѣтлостмѣ̄ коицє вкраснвшѣу : ~

Радоӯн се сѣа̄ [..] невѣсто • радѣӯн се свѣтъ мнроӯ рождѣшӣнѣ вѣрн[...]. радѣӯн [сє] стѣно [.....] всѣхъ нѣ̄ • [.....] //

[.....] дх̄ѣ̄ : ~

“Огньнѣмъ архнстратн[же] слоугамъ прѣсто[латн] • ѿ оца̄ прнѣль єсн • мнхѣ̄нлє [.....] • тѣ̄ ѿ снѣнїє̄ ѿного славѣ̄ • снѣающѣ̄ ѿмѣтн ѿкрѣ̄ть • прѣчѣ̄аго прѣстола тн прѣстоӣшн ѿко прѣӣн невещєстѣнѣмъ (!) ѿнномъ : ~

ѿ̄ Пѣ̄чѣ̄ають прнжнтїє̄ твоє̄ невѣ̄н[...]. ѿннове беспл̄нѣ̄ радѣс[...]. земельнаа [.....] нсплнн єднна тѣ̄м̄ те прѣнепорѣноӯ вѣрн[.] славнмъ пѣ̄мн славослѣвєц[.] свѣ̄ во соущн вс[нѣ] ѿко ютро : ~

на хвѣ̄ стрѣ̄[ы] глѣ̄ • в̄ • самогл : ~

Невещєстѣннѣмѣ̄ прѣстѣлоӯ ѿкрѣ̄ть стоѣще̄ бжтѣ̄внѣ̄ арханглан̄ трѣнстѣ̄н глѣ̄ сьмотрнт с[....] боӯ • въ ѿгньнѣ̄ [.....]хъ поӣте стѣ̄н бѣ̄ [..] снѣ̄ вєзначєльнѣ̄ • стѣ̄н вєсмрѣ̄ннѣ̄н (!) єднносущнѣ̄н дшѣ̄ єже съ ѿцємъ ѿ̄ номъ прѣ̄но славнмъ : ~

Б[...].нѣ̄ннн оустнѣ̄мн • н сщєнѣ̄ѣ̄мн оустнѣ̄мн • аггльсцѣ̄н ѿннн • непѣ̄стн[жї]моє̄ пѣ̄нїє̄ / прн[носнтѣ̄] твоѣ̄моӯ непрнкѣ̄сн[.....]моӯ [бжтѣ̄]воӯ гн̄ ѿ оум[...]. ѿнстн ѿ слоужїтєлє̄ [..] славн гн̄ хвал[нт' те с' нн]мнже мнхѣ̄нлє̄ архангль • ѿ прѣвѣст[ѣ̄тєл̄]хъ снлѣ̄ • ѿннѣ̄начєлн[нкѣ̄] аггльѣ̄ • врѣ̄ховн[...]

НАМЪ БЫ̇ • ПЪНІЕ̇ ПЪНІЕ̇ (!) • НАМЪ ПОВЕЛѢВАЕ ПЪТН • НЕПРІКЪСНО[ВЕ]ННЪН ТВОЕИ СЛАВѢ
 ЧЛКЪЛОУБУЕ ІАКО ДА МОЛІТ СЕ НЕПРѢСТАІНО W ДШАХЪ НШНХЪ : ~

ГЛА̇ • Д̇ • ~

“ОГНЬНЫМЪІ ОУСТНАМН • ПОУТЪ ТЪ ХЕРОУВІМЪ ХЕ̇ БЕ̇ • БЕСПЪННМН ОУСТНАМН ХЕ̇
 НЕМЛЪУН̇ • СЛАВОСЛОВИТЪ ТЕ АГГЪЛЬСКЪІ АНКЪ • МНХАНЪЛ ЖЕ ЧНОНАУЕЛННКЪ ВЪІШНН̇
 СНАЛЬ (!) • ПОБѢДНОУЮ ПЪ̇ НЕПРѢСТАІНО • ПРИНОСИТЪ СЛАВѢ ТВОЕИ • ТЪ БО НА̇ ДН̇
 ѠЗАРН • КЪ ТРЪЖЪСТВОУ СВѢТЛА • ПЛЕСКАТИ ДОННО УАЛОМЪСКЪІ • ХВАЛОУ ТРЪСТОУЮ •
 БРЕННИ ОУСТНАМН ІАКО ВЪА ТВОЕГО ХВАЛЕННІА ІСПЛЫНШЕ̇ • І ПОДАДЕШН МНРОВИ ВЕЛНІО
 МЛЪТЪ : ~

ГЛА̇ • Е̇ • АГГЪЛЪІ ТВОИ ГН̇ • ПРѢСТОЛОУ [.....] ВЪ СТРАСѢ [.....] /¹¹ [...]

¹¹ От л. 43а нататък текстът е нечетим.

45а–51а

МѢЦА ТОГО • Н • СЪБОРЬ БЕСПЛЪТНЫХ • НА ГН ВЪЗВѢ \widehat{w} \widehat{c} • \widehat{s} • СТЪРЬ ГЛС • \widehat{d} •
 ПѢ ЯКО ДОБЛА :~

Трнслъбнѣнаго бжтва • прѣстатель свѣтлѣншн • мнханле явлаемъ архнстратнже •
 съ вѣшннмн снлаамн зовешн веселіе се • стѣ есн ѡѣ • стѣ іесн съвезнаѣлноє слѡво
 стѡе • н стѣ дхъ еднна слава • н цртво еднно соуществоно есн еднно божество
 н сна :~

”Н видѣнїе тн ѡгнѣно • н доброта ѡюдеснаа • мнханле прьвоаггле • невѣщественн
 іествѡ прѣходншн конце • сврѣшаіе повѣленїа всѣ твѡрца • снлнь въ крѣпостн
 сн познавае • н нстоу[нн]къ нсцѣленїемъ, цркѣвъ твою съдѣвае н менемъ твоимъ
 стѣн поунтаемъ :~

Творен аггы своіе, іакѡ писанно е дхы • н слоужещее тебе пламін ѡгньны •
 посрѣ ѡнновъ старѣшннствующа • явнль есн гн, твоѡ архаггльскы • мнханла
 архнстратнга • твоѡ [...]ѣ¹ манѡ² послушающа слѡве • н пѣнїе трнстѡе възглающа
 славъ твоіен :~

слава • глс • \widehat{s} •

Съроунте намъ вса аггльскаа ѡннонаѣліа • прѣстатель бѡ вашъ, н нашъ
 застѣпникъ • велнкы архнстратнгъ въ днѣшнн днѣ • въ ѡтнѣмъ его храмѣ,
 прѣславно явнлет е ѡсцѣаетъ • тѣмже поюще по долѡгѣ емъ, възпїемъ • покрьн на
 кровѣ крѣпкы твоіе • велнкын / мнханле [архг]гле

ннн • бѣ вѣе тѣ есн лоза

¹ В другите преписи на това място няма лексема. Възможно е мястото да е трито и затова да не се разчита.

² Грц. νεύσεσι. В превода преписите се разделят на две групи – староизводни с повелѣннїе (Драг – повелѣннемъ, Брат – повелѣнн, Скоп – повелѣннн) и новоизводни, които са в повечето случаи с мановеннїе (НБКМ 897 – мановенїемъ, НБКМ 122 – мановеннїе, НБС 221 – ма[нїе], САНУ 283 – повелѣнїемъ).

въхѡ• прѡ• днѣвн• н ѹтѣнїа• ѿ іса навїнна ѹтѣнїе (5: 13–15)

Бѣ ꙗко вѣ іс въ єрнхѡнѣ• възрєвь ѡчнма вндѣ ѹлкѡ прѣмо ємоу• н ѡроужїе нстрѣженно въ рѣкоу єго• н прнстоупль іс рѣ ємв наш лїн єсн• нлн ѿ соупрѡтнвннѣ• ѡн же рѣ ємв• азъ єсмь а̀рхнстрѡтнгъ снлн гнє, ннѣа прїндѡ• іс же падє на лнцє землн рѣ ємв• влдѡко ѹтѡ пѡвѣлєвєшїн своємоу рѡвоу• н рѣ а̀рхнстрѡтнгъ гнѣ рѡзрѣшн сапогъ ногоу твоєю• мѣсто бо на нємже тн стоншїн стѡ є, н сѣтворн ісѣ тако :~

ѿ прѣрѣства нсанїна ѹтѣнїе:~ (14: 7–13)

Тако глєть гѣ• всѡ землѡа вѣпїє сѣ вѣсєлїємъ• н дрѣва лнванова възвєлншїє ѡ тєбѣ• н кїєдрїн лнвансїн рєкоутѣ• ѿнєлнже тѣ оупє не възыдє секѣ нѡ• азъ долѣ ѡгорѹн сє срѣтє тєбѣ грєдѡщѣ тн възвнжє на тѣ сполннн (!)³• всѣ владѡвшн землєю а̀цє вѣсталн вѣше ѿ прѣстооль всн црїє єзыѹсїн• всн ѡтвѣщѡютѣ н рєкоутѣ тн• н тѣ єть⁴ бѣ ꙗкожє н мїн• с намн же прн[ѹ]тє сє• снндє въ азъ слава твоѡ н мнѡє тн вєсєлїє• пѡ тобою прострѣть іє гнѡн• н покрѡвь твоѡ ѹрѣвїн• како спѡдє ѿ нєсѣ дьннцѡ• злѡѹра вєсїѡщїн• сѣкрѡшн сє на землн поснлѡє кѣ всємъ єзѹкѡ• тѣжє рѣ въ помншлєнїн (на) нбѡ възыдѡ• врѣхѡ звѣзѣ нѣннѣ• полѡжѡ прѣстооль моѡ сѣдѡу на горє внсоцє• //⁵

[мн]рѣ мнрѡвн дрѡватн н дшѡамъ нашнмъ вєлїю мѡтѣ

с̀ творєн а̀гглѣ своѡ дхѣ н слѡгѣ [сво]:~

Үннѡнѡѹєлннкѣ вѣшнѣ снлѣ• мнхѡнѡл прѣвѡстоѡтєль бѣтвннѣ ѹнновѣ днѣ нѡ кѣ трѣжѣствоу сѣзѡ• нжє вєсєгѡ сѣ намн хѡдєн• н сѣхрѡнѡє всѣхъ ѿ всѡкого дѡѡволсѡгѡ ѡбѣстѡнѡнѡ• прїндєтє оубѡ прѡзѡлѡвѣцн цѣвтн дѡбрѡдєтєлн възмшїє• ѹтѣннѣ помнслн н сѣвтѡю блгѡстѡнѡннѡю• а̀рхѡгглѣ сѣвѡрь поѹтѣмъ, тѣ бо непѣрѣстанно воу прѣстѡє н трнстѡю пѣ вєспѣвѡє• мѡнтѣ спсїт сє дшѡамъ нашн :~

³ В църковнославянското издание на Библията и в другите преписи исполнни.

⁴ Всички новоизводни преписи съдържат тази грешка. Библия на църковнославянски – ѱ тѣ пѡвнєнѣ єсн Исаїя 14:10.

⁵ Номерацията на листовете е последователна, но от вечернята липсва остатъка от втората, третата паримия и две от стиховните стихирн след четивата. Възможни причини за липсата са пропускане на текст поради недоглеждане при преписването или загуба на лист отпреди съвременната номерация на листовете.

пѣ̄ • г̄ • їрмѣ̄ •

Стрѣ̄ твоѣ̄ г̄ въсѣ̄днъ въ⁸ срѣ̄дѣ̄ ра̄бѣ̄ твоѣ̄ • ѣ̄ вѣ̄днъ на̄ оутвѣ̄рѣ̄женіе̄ • тебѣ̄ въ ѣ̄стїноӯ
прїзывает̄щїӣмъ:~

Крѣ̄постїю̄ оуставилъ̄ ѣ̄снъ вѣ̄смырѣ̄тїе̄ • // силнѣ̄ съвѣ̄ршающїӣ прѣ̄стоѣ̄те̄ ти хотенїе̄ •
тебѣ̄ въ вѣ̄шнѣ̄ вѣ̄сѣ̄га прѣ̄стоѣ̄щїӣ:~

Ходатаѣ̄ твоѣ̄го вѣ̄ульенїа̄ • ѣ̄тнаго̄ встанїа̄ аггльскы̄е̄ наѣ̄лннкы̄ хѣ̄ • за нн
прїмнѣ̄щїӣ те̄:~

Агглы̄ прѣ̄ставилъ̄ ѣ̄снъ хрѣ̄стїтеле̄ • ѣ̄лкѣ̄ ѣ̄ко блгѣ̄ооутрѣ̄бовнѣ̄ • слоужител̄ ѣ̄же
показа̄ хѣ̄ спенїю̄ твоѣ̄мъ оугѣ̄днѣ̄мъ:~

Нѣ̄нзрѣ̄нно̄ заѣ̄тъ блгѣ̄нѣ̄сто̄ спса̄ н̄ гѣ̄ • ѣ̄збавляша̄го̄ на̄ ѡ̄ тлїе̄ • ѣ̄же тебѣ̄
прїзывает̄щїӣ:~

сѣ̄ гл̄ ѣ̄ пѣ̄ повелѣ̄нїе̄:~

Нѣ̄бнѣ̄ наѣ̄лннѣ̄ прѣ̄востѣ̄пїтѣ̄лю • вѣ̄сокопрѣ̄стоолнѣ̄н̄ ѣ̄ стрѣ̄шнѣ̄н̄ • бжтвнѣ̄
слѣ̄вн̄ • мнхѣ̄нлѣ̄ архїстрѣ̄тїнѣ̄ • аггль̄ ѣ̄ннонаѣ̄лннѣ̄ съ вѣ̄мїнъ бесплѣ̄тнннн̄
ѣ̄моужѣ̄ слоужншн̄ влѣ̄цѣ̄ • ѡ̄ вѣ̄сѣ̄мъ мнрѣ̄ непрѣ̄станно̄ млн̄ се̄ • ѣ̄спрѣ̄сн ѡ̄
стѣ̄вленїе̄ съгрѣ̄шенїемъ • ѣ̄ мнлѣ̄сть ѣ̄ блгѣ̄тъ въ днѣ̄ соуднѣ̄н̄:~

ѡ̄ слава̄ ї ннѣ̄ • б̄

Въ поучїноӯ лѣ̄тъ падѣ̄ оунїнїа̄ • ѡ̄ мнѣ̄жствѣ̄ лоужавнѣ̄н̄ • ѣ̄ вѣ̄законнѣ̄н̄ мн
дѣ̄ль • прїндѣ̄ въ недѣ̄оменїе̄ • ѣ̄ ѡ̄уаганїемъ̄ ннѣ̄ ѡ̄дрѣ̄жоӯ се̄ влѣ̄цѣ̄ вѣ̄цѣ̄ тн̄ • ме̄
спсѣ̄н ты • мн помозы̄ • грѣ̄шннѣ̄ во ѣ̄сн ѡ̄цѣ̄щенїе̄ • ѣ̄ ѣ̄нстѣ̄та спсѣ̄наа̄:

крѣ̄то̄б̄

ѡ̄ ѣ̄нстѣ̄ крѣ̄вїнъ твоѣ̄хъ вѣ̄плѣ̄щнѣ̄н̄ се̄ • ѣ̄ пѣ̄че̄ оумѣ̄ ѣ̄снъ тебѣ̄ ѣ̄таа̄ роужнѣ̄н̄ се̄ •
на дрѣ̄вѣ̄ внѣ̄сѣ̄ца̄ посрѣ̄дѣ̄ злѣ̄дѣ̄н̄ зрѣ̄щїӣ • оутрѣ̄вою болѣ̄зновашѣ̄ • ѣ̄ матѣ̄рскы̄н̄
плаѣ̄ющїӣ вѣ̄пїашѣ̄ • оӯ[в]ы̄ мнѣ̄ ѣ̄дѣ̄ моѣ̄ • коѣ̄ бжтѣ̄во̄ ѣ̄ нѣ̄нзрѣ̄нное̄ съмотрѣ̄нїе̄
твоѣ̄ • ѣ̄мѣ̄ же ѡ̄жнѣ̄нѣ̄н̄ / ѣ̄снъ създанїе̄ сн̄ • пою̄ твоѣ̄ млѣ̄дїе̄:~

⁸ Големият ер е в края на реда.

пѣ • д̣ • ірмо̣ • Вьсѣ̣ на конѣ:~

Вьсѣдѣ на агглы, іакоже на конѣ ѱколювѣе • н прїнетъ роукою си воже̣ н̣ • н спсєніе̣ бы̣ іажєніе̣ твоє̣ • вѣрно ти выпїющїи̣ • слѣ̣ силѣ̣ твоєи̣ гн̣:~

Покриваетъ агглы добродѣтель твоѧ ѱколювѣе • н земльїне̣ испльнатѣ̣ конѣце̣ мнрѣ⁹ • твоєго̣ слѣвнаго̣ безнѧчелне̣ • бжтвнаго̣ хваленїа̣ • съ ннмнже̣ ти выпїе̣^м • слѣва̣ силѣ̣ твоєи̣ гн̣:~

”Нзыде̣ щедрїи̣ на спсєніе̣ людем̣ си хѣ̣ • сзыіваєши̣ же̣ дрѣгы̣ силн̣ своє̣ • н вєліе̣ бы̣ въ спєніи̣ твоє̣^м • безвѣщєствннїи̣ выпїющїи̣, слѣва̣ силѣ̣ твоєи̣:~

Ѣ̣ Двѣа̣ мтн̣, паує̣ ієства̣ іавн̣ се̣ прѣтаа̣ • іако̣ бѣ̣ тогоже̣ н̣ ѱка̣ хѣ̣ родн̣ • ѿ̣ агглы̣ хвалнмаго̣ • людїи̣ твои̣ печаль̣ прѣлѣжн̣ на̣ радость̣, млтвamṇ си:~

пѣ • е̣ • ірмо̣ • Вь ноцїи̣ невѣнїа̣ прїнѣѣ:~

Невзвратннїи̣ желанїемъ • всегѧ̣ къ внооте̣ хѣ̣ носнїи̣ • країе̣и̣ всѣ̣ желанїе̣ • аггльскыє̣ силы̣ непрѣстано̣ слѣветъ:~

Ты̣ развменїемъ̣ по̣ соущєствоу̣ нетлѣнїе̣ • блгтїю̣ твоєю̣ хѣ̣ поставнл̣ єси̣, пѣвце̣ твоємоу̣ велнчєствїю̣ • агглы̣ по̣ ѱбрѣзѣ̣ сьдѣлѣв̣ непостнжїме:~

Ты̣ непрѣклонїи̣ на̣ горшеє̣ • к тебѣ̣ прїнєлнженїе̣ хѣ̣ • сьхрѧннл̣ ієси̣ своє̣ слоугы̣ • нстоуїннк̣ бо̣ блгтн̣ ты̣ єси̣ • блгѣтворє̣ дѣоїно̣ ти̣ слажещїи̣:~

Ѣ̣ Оу̣мрѣщї̣вленною̣ мн̣ дшюу̣ страстн̣ мрѣскїи̣мн̣ • всенєпороуна̣ ѱжнєїн̣ • жнвѣтѣ̣ хрѧнтєла̣ // іако̣ рожьшїи̣ • н̣ къ̣ стѣзѣ̣ вѣчнє̣н̣ • н̣ блженномоу̣ жїтїю̣ оустрємїи̣:~

пѣ • с̣ • ірмо̣ •

”Іѿноу̣ въ̣ кѣтѣ̣ гн̣ • єдннго̣ вьсєлнїи̣ • мєнє̣ свѣза̣ въ̣ мрѣжѣ̣ врагѣ̣ • іако̣ ѿ̣ тлѣ̣ ѿ̣но̣го̣ нзбѣвн̣:~

Бо̣го̣лѣпно̣ ѿ̣ несвщєствѣ̣ гн̣ • слѣво̣ прїнєл̣ єси̣ соущєства̣ нѣннн̣ • всємрѣтнє̣ воїн̣ствѣ̣ • свѣтовѣднн̣ своѣ̣ сьдѣлѣл̣ єси̣:~

⁹ Думата е зачеркната в ръкописа.

Слѡужителѣ ѡтныи • бжїа хваленїа вѣстѣ бесплѣтныи граждєне (!) нбныи,
бжтвныѣ въ нстїноу скынїѣ • творѣцю дѡнно слѡужеще:~

Ѣ ВЪспѣтаа свѣта порождшїи всѣмъ свѣтъ дающаго • тїмоу мѡн прѣгрѣшенїи
ѡтаа ѡженн • мѣернїи тн млтвѣамн:~

кѡ глѣ • вѣ • пѡ въ млтвѣ:~

”Архїстратїи бжїи • слѡугы бжтвныѣ слѣвїи • аггльѡ настаѣннїи • н наѣлнїи
бесплѣтныи • пользноѣ намъ млтѣ н велїю млтѣ • нже бесплѣтныи архїстратїи:~

”Икѡ:~

Рѣ ѡлколюбѣ въ писанїи тн • мнѡжество радѡватн се аггль • ѡ ѡлѣѣ єдннѡ
кающнм се бѣсмертнѣ • тѣмъ н мїи въ беззаконнїи, бѣзгрѣшнїи єдннѣ
срѣдѡведѣ • тѣвѣ млтн всегѡ дрѣзѣ ꙗко блгоутрѡбнѡ • ѡщєдрїтн н спстн н
послѣтн недѡннїи ѡмнленїѣ вѣко • подаѣ намъ прѡщенїѣ • за всѣ бо нѡ млт се
тѣвѣ • нже бесплѣтныи архїстратїи:~

МѢЦА • того н • съборѣ архїстратїи гѡ мнхѡнлѡ:~

Ѣ хотѣ тѣвѣ мнхѡнлѣ пѣ побѣдноу ю вѣспѣватн / лѣпотноу ю нѣ съплѣ не нмѣю •
въ • н • на нѣсѣ ѡблѣѣ ѡннѡ наѣлннѣ:~

Въ тѣже днѣ събранїѣ дѣветнмъ ѡннѡ серафнмѡ херѡвнмѡ • гѡспѡствѡ,
влѣстемъ, наѣлѡ, снлѡмъ • архѡггльѡ н аггльѡ:~

Мнхѡнлѣ пѡбнолѣпотнїи • ѡннѡ наѣлннѣ вѣ¹⁰ вышнїи (!) снлѡмъ • по ветхѡму
зѡвѣтоу • вѣ новѣи же блгтн • мнѡгѡгѡ єго блгодѣнствїѡ • н радѡванїѡ ѡлкомоу
рѡдоу н показѡмѣ ꙗвнїи же • зане же спсенїю нашѣмоу соупротнвннѣ н рѡтннѣ
разгрѣдѣвѣ на зѡжнтелѡ • н прѣстѡ мѡн на ѡблѡцѣ положоу не ѡѣсмынев сѣ рѣщн •
н вышнѣмоу пѡбнѣ боѡ • н похвалнѣ се архѡггльскыѣ нспѡдѣ влѣстн • ꙗкоже рѣ
гѣ внѣдѣхъ сѡтанѡу ꙗко млнїю съ нѣсѣ спѡдѣша ѣ • блыжаншѡ же с ннѣ, н ѣже
пѡ ннмъ ѡннѡу прѣзорѣствовѡвъ постѣра • сѣ нже вѣснлнїи мнхѡнлѣ ѣже къ влѣѣ

¹⁰ Част от лексемата е повторена при пренасянето на следващия ред.

ВѢГОРАЗВѢМІЕ Н ѢКО ВѢРНЪ СЛОУГА СЪХРАНИАѢ • Н АРХАГГЛЬСКИМЪ Н МЫСЛЬНЫИ' ЧИНИМЪ
 СТАРЕНШИНСТВОУЕ ОУЧИНЕНЪ БЫВЪ Ѡ ВСЕДРЪЖИТЕЛѢА • Н ВЪДѢВЪ ѠСТОУПНИКА
 ПАДЪША СЕ, СЪБРА̀ АРХАГГЛЬСКИЕ ЛѢКЫ, Н РЕКЪ ВЪНИМЪМЪ • МЫН СЪЗАНІИ БЫВШЕ, Н
 ВѢЛНОМЪ БОУ ПРѢСТОЕЩЕ УТО ПОСТРАШЕ Н СЪ НАМН • ДАЖЕ Н ДОСЕЛЪ СВѢТЬ СОУЩЕИ •
 НИНА БЫШЕ ТМА • ТАКОВОЕ ОУБО СЪВ(КЪ)ПЛЕНІЕ ИМЕНОВА СЕ СЪБРАНІЕ АГГЛЬСКДЕ • ІЕЖЕ
 Е ВЪНИМАНИЕ Н СЪЕДНИНЕНИЕ // • СЪН ОУБО ВЕЛНЫИ ЗАСТОУПНИКЪ НАШЕГО СПСЕНИЯ Н
 БГОДѢИСТВИА МНОГАА ИЗЪВѢИСТВОУЕ Н ПРОСТИРАЕ КЪ ВСѢМЪ • Н МНОГИИ' ІАВЛѢ СЕ
 ВНАДѢИЕМЪ • ІАВН СЕ АВАРАМОУ Н ЛОТОУ ВЪ РАЗВРАЩЕНИИ СОДОМЦѢ' • ІАВН ЖЕ Н ІАКОВОУ
 ВЕГАЮЩОУ Ѡ БРАТА СВОЕГО • ПРѢИДЕШЕ ПРѢ СНОВІИ ИСРЛЕВЫ • СВОБОЖЕННЪ БЫВШЕМЪ
 НИМЪ Ѡ ЕГЪПТСКАГО ИЗЛОБЛЕНИЯ • ІАВН ЖЕ СЕ ВАЛААМОУ ИДОУЩОУ ЕЖЕ ПРОКЛЕТН ИСРЛА •
 КЪ ИСОУ ЖЕ НАВНИНОУ РЕ ВЪПРАШАЕМЪ • АЗЪ АРХИСТРАТИГЪ НИНА ПРИИДѢ СЪН РЕКЪ
 ЗЛОУСТІИВИМЪ НА СЪБИЮ ЕГО СВЕЗАНЪ' Н ПОУЩЕНЪ' КОН'УНИЕ ПРОПАСТН ПРОСАДН • Н
 НИНА МНАГАА (!) СОУ ВЪ БОДѢХИДВЕНЕНЪМЪ ПИСАНИИ НАПИСАНА Ѡ НЕМЪ • СЕГО РАДН Н
 МИИ ЗАСТОУПНИКА ТОГО Н ХРАНИТЕЛѢА ЖИВОТА НАШЕГО ИМОУЩЕ, ВСЕЧЪСТНОЕ ТРЪЖСТВО
 ЕГО НИНА (!) ПРАЗНОУЕМЪ • МАТВАИИ ЕГО Н ЗАСТОУПЛЕНИЕ ПРОСЕЩЕ • ЕЖЕ ВЪ НИНАШНЕ'
 ВЪЦЕ Ѡ ЗЛИИ ѠБРАТІИ ИЗБАВЛЕНИЕ • ВЪ БОУДОУЩЕМЪ Е НЕНОИ РАДОСТИИ Н ЦРТИИ
 СПОБИТИ СЕ, АМИНЪ :-

ПѢ З' • ІРМО • ДѢТИ ЕВРЕИСКІЕ:-

СВѢТЬ ІАВНЪ ІЕСИ ЦЕДРЕ • АГГЪ ТВОИ НЕВЕЩЕСТВЕННОЕ СОУЩЕСТВО • НЕИЗРЕННАГО СВѢТА
 ИСПЛНИАЕМИИ НЕПРѢСТАИНО • БЛВНЪ ЕСИ ЗОВОУЩЕ БѢ ѠЦѢ НАШИИ:-

УМОУЖЕ ПРѢСТОИТЕ НЕПРѢСТАИНО • СЛОУЖЕЩЕ ТМЫ АГГЛЬСКЫЕ • ЛИЦА ЗРЕТЫИ НЕ
 ТРЪПЕТЬ БЖТВА • БЛВНЪ ЕСИ:-

СЛОВЪ ТВОИИ' ИПОСТАСНЫИ' • АГГЛСКОЕ ІЕСТВО / СЪДѢЛААЛЪ ЕСИ • ѠСТЫВ ЖЕ БЖТВНЫИ'
 ДХЪ' • ТРОИЦА БОСЛОВИТИИ НАОУЧНАА ЕСИ БА[..]

Б ТРИ ОУБО ЗРЕЩЕ СОУЩЕСТВА СЪСТАВИИ • НЕИПИСАИНОЕ СЛАВНИМЪ СОУЩЕСТВО ѠЦА СЛОВО
 СЪ ДХЪ' • ВЪПИЮЩЕ БЛВНЪ ЕСИ ВІЕ:-

ПѢ • Н • ІРМОСЪ НА ГОРѢ СЪВН ПРОИЗВЛЕННАГО • Н ВЪ КОУПИИЪ ѠГНИИЪН • ДВЫЧЕСКОУЮ
 МИУСЕВІИ ТАИИ ИАВЛѢШАГО • ГА ПОИТЕ ДѢ Н ПРѢЗНОСИТЕ (!):-

Версии на Службата за 26 март

936–996¹

ἀρχαγγέλ γ. [γ]λα̂ δ̂ [π]ρα̂

[В]ъ шестын мѣць. посланъ бы̂ ἀρχαγγέλъ къ дѣвн̄ чнстѣ. ѿ радѡватн̄ сѧ ен̄ прнрекъ. бл̄говѣстн̄ ѿз̄ не̄ѡ ѿзбавнтѣлю̄ пронтн̄. тѣмже прїемшн̄ цѣлованїе̄. зачат̄ тѧ прѣвѣчнѡго̄ бѧ̄. несказанно̄ бл̄говѡлнвшѧго̄ възлѣчнтн̄ сѧ. въ сп̄енїе̄ дѣшамъ̄ на̄шнмъ: ~

Азѣйка̄ ѿгоже̄ не̄ вѣдѣше̄ оѹслыша̄ бѣа̄. глѣше̄ бо̄ къ̄ нен̄ ἀρχαγγέλъ. бл̄говѣщенїа̄ глѣ̄. ѡн̄ѡд̄ѡ же̄ вѣрно̄ прнемшн̄ цѣлованїе̄. зачат̄ тѧ прѣвѣчнѡго̄ бѧ̄. тѣмже̄ ѿ мѣ̄ р̄ѡӯѡще̄ сѧ възпнем̄ тн̄. ѿже̄ ѿз̄ не̄ѡ възплѣтнвн̄ сѧ непрѣмножно̄ (!) бѣ̄. мн̄рь̄ мн̄ровн̄ дарѡчн̄. // ѿ дѣшамъ̄ на̄шнмъ̄ велїѡ̄ мнлѡсть: ~

Сѣ̄ възванїе̄ нннѣ̄ ѡвн̄ сѧ на̄мъ. вѣше̄ слова̄ бѣ̄ ѹлѣвнмъ̄ сѣд̄ннѣет̄ сѧ. ἀρχαγγέλᾱ гласомъ̄. прѣлѣсть̄ ѡганѣет̄ сѧ. дѣа̄ бо̄ прнемлет̄ рад̄ѡ̄. зѣмнаа̄ бышѡ̄ нѣо̄. мн̄рь̄ раздрѣшн̄ сѧ прѣввѣа̄ клѡтвѣ̄. да̄ р̄ѡӯѡет̄ сѧ тварь̄. ѿ̄ гласы̄ да̄ възпоет̄. твѡрѣ̄ ѿ ѿзбавнтѣлю̄ на̄шъ̄ гн̄ слава̄ тѣбѣ: ~

[α]ρχαγγέλ. гла̂ δ̂ π̄ [π]ρ̄ε̄χ̄βᾱλν̄ῑν̄ μ̄ν̄цн̄.

Гаврїїна̄л̄ велнкын̄ оѹмъ̄. бг̄ѡвнд̄нын̄, свѣтоз̄др̄нын̄, ѿ̄ сп̄с̄н̄тѣлнын̄. свѣтъ̄ трѣсл̄н̄чнын̄ зр̄н̄тъ. ѿ̄ по̄ет̄ сѣ̄ вѣшннм̄ ѹн̄ны̄. бж̄твенѡе̄ ѿ̄ стр̄ѡшнѡе̄ пѣнїе̄, молнт̄ же̄ сѧ. дарѡватн̄ дѣшамъ̄ на̄шнмъ̄ мн̄рь̄ ѿ̄ велїѡ̄ м̄л̄тъ: ~

¹ Службата е слята с тази за Благовещение. Копието е с лошо качество и не се вижда специално открито начало (заглавие, дата) за 26 март.

Велнокѣ танньство. ѣже прѣвѣе агглы невѣдомь. ѿ прѣжде вѣкъ съблюдаемо. ѣдннь вѣвѣрѣши сѧ гаврїиле. ѿ сїе ѣдннѣ повѣдалъ ѣсн чнстѣн. въ назареть прншѣ. ѿ ннѣ млн даровати сѧ дшамь нашнмь мнрь ѿ велїа млть: ~

ѣ творан агглы своа дхы ~

Свѣта сын ѿсплзненъ прно. ѿ творан хотѣнїе. ѿ скончавѣ повелѣнїа възсѣдрѣжнтель. научаннѣ аггломь гаврїиле възсѣнзрѣдне. любовнѣ та чѣтѣшнмь спсан. прно прѣоса даровати сѧ дшамь нашнмь мнрь ѿ велїа млть: ~

[с]ла н ннѣ [г]ла с ~

Посланъ бѣ съ нѣсе гаврїилъ архангль. блговѣстнн дѣн възплзненїе. ѿ прншѣ въ назареть. помышлѣаше въз себѣ чюдесн / оуднвлѣ сѧ. ѿко како ѿже въз вышнн непостнжнмь сын. ѿ дѣвы раждает сѧ. ѿмѣжн прѣстоль нѣо. ѿ пѣножїе земля. въз атрѣбѣ възмѣцает сѧ женскѣ. на нже² шѣстокрїанїн. ѿ многѣчнн възрѣтн не мѣжѣ. словомь тѣкмо ѿ сеж възплзтнн сѧ блгонзвѣан. бжїе ѣ слово настожїе. чѣто оубо стож ѿ не глѣ дѣчн. рѣоун сѧ ѿбравдованнаа гѣ с товож. рѣоун сѧ чѣта дѣо. рѣоун сѧ невѣсто неневѣстнаа. рѣоун сѧ мѣн жнвотоу. блвенъ плѣ чрѣва твоѣгв: ~

[В]зхѣ съ ѣоуліемь парнїа дню, [н] прѣ в. [п]рѣва. [в]знндѣ монсн. в [.]б създа ма [п]рѣтоѣ [а]плѣ. ѣчлїе ѿ антоургїа златоустаго: ~

Сн канѣ прѣтѣн бѣчн поет сѧ въз кѣ съ архангль

арханглю на с [а] сн на д. канѣ емоуже краегранес[н] ѣ азъ вѣдѣ пѣ а глѣ с ѿко по сѣ: ~

Научаннѣкь вышнн чнновъ свѣтовнденъ. къ дѣтн днѣ посланъ бѣ гаврїилъ. рѣоун сѧ невѣсто непорѣчнаа възпїа. с товож знжнтель възсѣмь ѿ гѣ: ~

Хѣж оубѣдѣтн стрѣннѣе тн лобызанїе. дѣва рѣ. члѣа бо ѣ неѣбычнѣ реченїа радѣ. кѣа реклѣ ѣсн рѣчн. ѿсно наоучѣж ма: ~

² Цслв.: – на негѣже.

ЍАВЛЕННѢ ТЕБѢ РЕКѢ. НѢ ВЪСѢБЛГОГОВѢННО ПРѢСТОПЪ ВЪСѢУТАА. ТЫ ЖЕ ПРНКЛОНИ ТВОЕ
ОУХО. ВЫШНѢГО СЛА НА ТА НАНДЕТЬ. НѢ ВЪСѢДѢТЕЛНЫМЪ ВЪСѢЛНТ СА ДХОМЪ : ~

ПѢ Г [Н]ѢСТЬ СТА И́АКОЖЕ ТЫ ~ //

ЛЪСТНО ВѢЩАТИ ТА ННѢ АГГЛЕ СЪМАТРЕЖ. ВЕЩНО БѢ СЪЩЕСТВО НѢ ТЛѢННО НѢ ЗЕМНО.
НЕВЕЩЕСТВНАГО КАКО ВЪМѢСТНТЬ. НЕТЛѢНІА СВѢТОМЪ ѠДѢВЪАЕМАГО : ~

СЪМЫСЛНѢ ОБАНУНА ЕСИ УНСТАА. НѢ БЛГОИЗВОЛНА' ЕСТЬ СІЦЕ. НѢ ДА ОУВѢРНТ' ТА
КЪПННА. ВЪСПАЛНВШИ СА НИКАКОЖЕ СЪЖЕЖЕНА ѠГНЕМЪ. НѢ ѠБРАЖАЖЩИ РОЖѢСТВО
ТВОЕ НЕСКАЗАНОЕ : ~

ЖИЗНИ МИ ГЛЫ ВЪПІЕШИ. НѢ ВЪВѢРЕТ' МА ГОРА ДЫМАЩИ СА ДРЕВЕ. ОУЖАСАЖЩИ
СА БѢ. НЕ МОЩИ ВЕЩНОМЪ ѢТВѢ ѠНѢДЪ, НЕВЕЩЕСТВНАГО ПРІАТИ : ~

ПѢ Д ХС МНѢ СЛА

СЛІЦѢ НОСИЛО ТВОЕ БЫ ПРѢТАА УРѢВО. НѢ УЛКОМЪ РОДШИ СВѢ НЕВЕЧЕРНИ. ГАВРІИЛѢ
ѠБРАДОВАНО ДѢѢН ПРОВѢЩАШАЕ : ~

ДВѢРІИ МОИ ѠСТѢПН. НЕГЛН ГЛЫ. НМЖЕ ИЗВЕДЕНІЕ НИКАКОЖЕ МОЖЕШИ ПОКАЗАТИ
А́РХИСТРАТИЖЕ. УТО МИ ОУМ' Н ДШѢ СЪМѢЩАЕШИ СІА ГЛА МИ : ~

ВНДѢТИ И́ЗДАЛЕЧЕ СПѢВНШѢ СА. ТАНИ́СТВА ГЛѢВННѢ. ПРѢУЬСКИА ТРѢБЫ
ПРѢНЕПОРУЧНАА. ЁМЖЕ СЛѢГА ЁСМЪ ПРѢ ДВЕРЬМИ ТИ ПРѢСТОПЪ : ~

ПѢ Ё БНЕМ' СВѢТОМ'.

БЛНСТАЕМА ТА ЗРА. А́ГГЛСКИМИ СВѢТЛОМИ. ПРѢНЕПОРУЧНАА РЕ. ѠБАЧЕ СТЫЖѢ СА
СКОРО ВѢРОВАТИ. НЕ ПРѢВѢ ОУВѢВШИ ВЪСѢКО ОУТВѢРЖЕНІЕ : ~

НСТАВШЕЕ ЗИЖИТЕЛЬ ѢСТВО УЛУЬСКОЕ ЗРА. ВЪ ТА ВЪСѢЛНТ[Н] СА БЛГОИЗВОЛН.
СЪКРЪВЕННОЕ Ѡ ВѢКА УНСТАА. СТРАШНО ѠКРЫВАЖ ННѢ ТАНИ́СТВО ∴

ОБРАЧЕНА И́ВНФѢ БЫ А́ЗЪ ДА́ЖЕ ДО НИИѢ. НЕСЪВЪКЪПЛЕНА / А́РХГГЛЕ. И́СКЪСА СВО НЕ
ПОЗНАВШИ МѢЖ'СКА, КАКО РОЖѢ. ѢСТВѢ СЪПРОТНВНЫА ГЛѢШИ ГЛЫ : ~

пѣ 5 ЖИТЕЙСКАГО МОРЕ ВЪЗВНСА : ~

Законѡмь ѡтроковнѣ ества. не работаеть іс. сздатель еств. н та да оувѣрнтъ
жезль арѡнь. невлажно прорастьшн. тѡ рѡднтн ненсквсомжнѡ възвѣражьшн : ~

Днвѡ-ѡ твоѡ сїѡ страшныѡ н ѡстыныѡ сзматрѣжщн глы. н вѣроватн хоташн,
помышлѣѡ высотѣ велнѡство. н ѡпрѡтѡѡ сѡ³ възсѣ, ѡрхнстратнже : ~

Не вѣрешн лн слѡвесемь моимь. тѡ провндѣ данїнѡль гѡрѡѡ. ѡ неѡ же ѡсѣѣе са
без рѡжкѣ ѡлѣѡ камень ѡнстаѡ. хрѡмы н трѣбнщѡ бѣсѡѡ н стѣнѣѡ крѣпко : ~

пѣ 7 Росѡдавнцѡѡ.

Прѣслѡвно ѡко прїндѣ сѣ тѣлѡѡ въз мнрѣ бесплѡтнын. сказѡлѣ есн гаврїнѡле. рѣщн
же нздѡлѣѣѣ. кѡко сего възмѣстнтѣ мое ѡрѣво. егѡже велнѡства нѣсѣ възмѣстн не
мѡгѡѡѡ : ~

Сказѡѡ тебѣ н рѡзѡмѣн прїѡдѣѡ. кѡко сѣнь нноѡѡ ѡвраѡмова прнѡтѣ. н бѡ
взмѣстн ѡнстаѡ тѣмже не невѣрѡн нннѣ. ѡбѣзѡно цѣлѡванїѣ прїнмн. ѡлѡкомь
радѡстн : ~

Сзмѡщѡет' ма вѣщн велнѡство. нѡ ѡбо понѣже бѡгѡволн възсѡбѡгын. въз ма
взсѡлнтн сѡ пѡѣѣ ѡма. сѣ дѡшѣѡ н пѡлѣтїѡѡ. црѣѡвь есмь ѡнстаѡ сѣбѡлѡдѣна еѡ : ~

пѣ 8 Нс пламене.

Глѡсом' ѡгѡловѣмь свѣтѣ заѡлѡлѣ есн. сего радн тн рѡѡчн сѡ зѡвѣмь. дѡвѣрн свѣтѡ.
неѡѡдѡвь зрнмѡе вндѣнїѣ. прѣстѡлѣ // вѣшнѣѡго дѣѡ бѣѣ : ~

Высокаѡ тѡнн'ства рѡѡчн сѡ прѣхѡжѣнїѣ. неѡѡѡмѣннынм' вѣщѣмь, рѡѡчн сѡ
нѡвлѣнїѣ. рѡѡчн сѡ кѣ бѣ ѡлѣѡѡ прнсѡенїѣ. рѡѡчн сѡ пѡшн въззѡнїѣ дѣѡ : ~

Свѣтѡдѡтелѣ вѡкы рѡѡчн сѡ рѡднтѡлннцѣ. прнстаннц(ѣ) сѡщнн' въз бѡрн. рѡѡчн сѡ
взсѣнепѡрѡѡнѡѡ. нстнннынн н плѡвнтын внногрѡдѣ. рѡѡчн сѡ дѣѡлѡвшїѡ бесѡмр'тїѡ
грѡздѣ : ~

³ Цслв.: стыжѡса.

пѣ̄ ѿ̄ Бѣ̄ ѿ̄лѣ̄нѣ̄ неѡ̄удѡбѣ̄ вѣ̄ : ~

Радостнѣ̄ вѣ̄на възсѣ̄лѣ̄наа. рѣ̄оуѣ̄ сѣ̄ ѿ̄таа доброплѡ̄наа ѣ̄ блѣ̄гѡраслѣ̄наа браздѡ̄. пѣ̄тателѣ̄ носѣ̄щн възсѣ̄мѣ̄. рѣ̄оуѣ̄ сѣ̄ ѣ̄стоуѣ̄ннѣ̄ жѣ̄нѣ̄ вѣ̄ды прѣ̄ѿѿтаа. рѣ̄ѿѿко ѣ̄ раю бѣ̄жѣ̄ю. рѣ̄оуѣ̄ сѣ̄ прѣ̄непѡроуѣ̄наа : ~

Дшѣ̄мѣ̄ ѣ̄ тѣ̄лом же ѡ̄цѣ̄стѣ̄нѣ̄щѣ̄. рѣ̄оуѣ̄ сѣ̄ ѣ̄же ѣ̄стѣ̄каѣ̄тъ ѿ̄лѣ̄комѣ̄ лѡ̄ѿшаа. вѣ̄на възсѣ̄хѣ̄ ѡ̄бѣ̄жѣ̄нѣ̄а. рѣ̄оуѣ̄ сѣ̄ ѡ̄бѣ̄лаѿе легкѣ̄н. слѣ̄нѣ̄ носѣ̄щн. мѣ̄рѣ̄ свѣ̄толѡѿѣ̄ннѣ̄мн блѣ̄нстанѣ̄ ѡ̄снаѣ̄ща : ~

Пѣ̄сѣ̄нѣ̄ възпѣ̄м тѣ̄ радостнѣ̄. рѣ̄оуѣ̄ сѣ̄ ѿ̄таа. мѣ̄нкѡ̄ ѣ̄ ѡ̄плѡ̄мѣ̄ пѡ̄хвало. прѣ̄рѣ̄комѣ̄ прѣ̄славѣ̄ное рѣ̄ѿѿенѣ̄е. стѣ̄мѣ̄ ѣ̄ прѣ̄рѣ̄бѣ̄нѣ̄мѣ̄ (!). рѣ̄оуѣ̄ сѣ̄ ѡ̄ѿдѡбренѣ̄е. ѣ̄же радѣ̄н нѣ̄бѣ̄наа сѣ̄ зѣ̄мѣ̄нѣ̄мн рѣ̄оуѣ̄т сѣ̄ : ~

Мѣ̄сѣ̄а тѡ̄же̄ кѣ̄с̄. сѣ̄борѣ̄ ѡ̄рхаггѣ̄ла гаврѣ̄їнѣ̄ла стѣ̄рѣ̄ глѣ̄ · д̄ · пѡ̄ дасть знаменѣ̄е : ~

”Ѳӯмѣ̄ прѣ̄зѡѡѣ̄ѿѿѣ̄ннѣ̄. свѣ̄та тѣ̄ поставѣ̄н вѡ̄ѡ̄раго гаврѣ̄їнѣ̄ле. прѣ̄нѿѿѿѣ̄ннѣ̄ бѣ̄жѣ̄тѣ̄нѣ̄мн прѡ̄сѣ̄ѿѿѿѣ̄ща възсѣ̄ възселѣ̄нѣ̄. ѣ̄ ѣ̄же ѡ̄ вѣ̄ка ѡ̄крѣ̄ѿѿѣ̄ща намѣ̄ бѣ̄жѣ̄тѣ̄ное ѣ̄ велѣ̄нокѡ̄е тѣ̄нѣ̄ство. въз ѡ̄тѣ̄рѡѡѣ̄ възплѡ̄ѿѿѣ̄ма дѣ̄вѣ̄нѣ̄ѿѿѣ̄тъ, бесплѡ̄тѣ̄наго. ѣ̄ бѣ̄ѿѿѿѿѣ̄ща ѿ̄лѣ̄ка, да спѣ̄сѣ̄тъ ѿ̄лѣ̄ка : ~

Прѣ̄стѡлоу прѣ̄ѣ̄стѡѣ̄. / трѣ̄слѣ̄ѿѿѿѣ̄но (!) бѣ̄жѣ̄тѣ̄ ѣ̄ бѡ̄гѡ̄ѿѿѿѣ̄нѣ̄ ѡ̄сѣ̄лаѣ̄м’ бѣ̄жѣ̄тѣ̄нѣ̄мн свѣ̄тлѡ̄мн ѣ̄спѣ̄ѿѿѿѣ̄емѣ̄мн непрѣ̄ѿѿѿѣ̄нѣ̄нѡ̄ ѡ̄тѣ̄жѣ̄дѣ̄. ѣ̄ же на зѣ̄мѣ̄н радѡ̄ѡ̄. ѣ̄ въз лѣ̄нѣ̄ѣ̄ стѡ̄ѿѿѿѣ̄ѣ̄ ѣ̄ хѡ̄лаѿѿѿѣ̄ѣ̄ тѣ̄ стѣ̄рѣ̄тѣ̄ мѣ̄глы ѣ̄зѡ̄бѡ̄вѣ̄н. ѣ̄ свѣ̄томѣ̄ прѡ̄сѣ̄ѿѿѿѣ̄н. гаврѣ̄їнѣ̄ле ѡ̄рхѣ̄нстрѡ̄тѣ̄нѣ̄ же. мѣ̄лѣ̄тѣ̄вѣ̄ннѣ̄ѣ̄ ѡ̄ дшѣ̄ наші̄ : ~

Сѣ̄зѣ̄рѡ̄шнѣ̄щѣ̄ тѡ̄їна ѣ̄же ѡ̄ агарѣ̄ стѡ̄ѡ̄у тѡ̄ѡ̄емѣ̄ ѿ̄ѡ̄сто нахоѡ̄дѣ̄нѣ̄маа. ѿ̄ставѣ̄н раздѣ̄нѣ̄рѣ̄нѣ̄а ѡ̄рѣ̄ковѣ̄наа. ѡ̄ѿѿѡ̄тѣ̄н мѡ̄лѣ̄ѿѿѣ̄ безѣ̄мѣ̄рѣ̄нѣ̄ ѣ̄нѡ̄ѡ̄шѣ̄нѣ̄н · ѣ̄зѡ̄бѡ̄вѣ̄н бѣ̄дѣ̄ ѣ̄ ѡ̄бѣ̄стѡ̄ѡ̄нѣ̄н. лѡ̄бѡ̄ѡ̄вна тѣ̄ ѿ̄зѡ̄тѣ̄щаа. ѣ̄ въз тѡ̄ѡ̄н покрѡ̄ѡ̄ѣ̄ прѣ̄нѣ̄ѿѿѿѣ̄щаа. гаврѣ̄їнѣ̄ле ѡ̄рхѣ̄нстрѡ̄тѣ̄нѣ̄ же. молѣ̄тѣ̄вѣ̄ннѣ̄ѣ̄ ѡ̄ дшѣ̄ наші̄ ✠

Пѡ̄бѡ̄дет же вѣ̄тѣ̄н. ѡ̄ко ѡ̄ѿѿѣ̄ слѡ̄ѿѿѿѣ̄нт сѣ̄ блѡ̄гѡѡ̄ѿѿѿѣ̄нѣ̄е прѣ̄ѿѿѿѣ̄ѿѿѣ̄ бѣ̄ѿѿѣ̄ възнѡ̄ѿѿѣ̄трѣ̄ велѣ̄нѣ̄кѣ̄м ѣ̄ѣ̄. поѣ̄т сѣ̄ слѡ̄ѿѿѿѣ̄ѿѣ̄ ѡ̄рхѣ̄нстрѡ̄тѣ̄нѣ̄гоу на пѡ̄вѣ̄ѿѿѿѣ̄нѣ̄нѣ̄нѣ̄нѣ̄ ѡ̄ѿѿѣ̄ лѣ̄н крѡ̄мѣ̄ канѡ̄ [в]ѡ̄ѿѿѣ̄ на д̄ ѣ̄ ѡ̄рхаггѣ̄лоу на ѣ̄ [ѣ̄]гдѡ̄же̄ ѣ̄ пѣ̄сѣ̄нѣ̄ въз трѣ̄нѡ̄ [ѡ̄]рхаггѣ̄лоу на д̄ безѣ̄ ѣ̄рѡ̄са [н]же ѣ̄ прѣ̄ѿѿѿѣ̄ѿѣ̄ѣ̄ [ѡ̄] бѡ̄ѿѿѣ̄ г̄ трѡ̄рѡ̄ [г] ѡ̄ѿѿѣ̄ ѣ̄дѣ̄ннѣ̄ трѡ̄. [н]ѡ̄ ѣ̄дѣ̄нѣ̄нѡ̄н стѣ̄рѡ̄ѣ̄ : ~

КАНО́ ТВОРЕНІЕ ꙗ҃сн҃фова

ПѢ́ А́ ГЛА́ Д́ ꙗ҃рмо́ Ѡвръзѣ оустѣ моѣ ѡ́на ~

Ѣ́ко свѣтъ стѣща. къ свѣтоу кра́ннемоу. невестѣственнымн прн҃уащеніи. бѣ́твнаго
и невестѣвнаго. мѣ́а та а́рхаг҃ле. о́умь мон просвѣтн мѣ́твами си ѡ́ко да та
поѣ́ : ~

СѢ́стави мѣ́ днѣ. а́нкі бѣ́твныѣ веселѣще са. прѣ́ваго поучѣѣще бесплѣ́тныѣ
о́умовь. ѡ́же не́нзрѣннѣа радѣ́о възвѣстнѣшаго. въ мнѣ́рѣ прншѣшѣа за бл҃гость : ~ //

Прѣ́стѣтелѣ та велнка и къ бо́у застѣпннка ѡ́ стѣнѣ ѡ́утврѣ́женіе. гаврї́иле
ѡ́маще. любѣщен та ѡ́збавлѣем са бѣ́дѣ. ѡ́ врѣ́да змї́нна. възсхвалѣѣще та : ~

У́нстѣа възсенепо́рунѣ. гаврї́илѣ ѡ́ко о́узрѣ́тѣ. рѣ́оуи са тебѣ́ влѣ́ще свѣ́тло въззпн
бракоу́неіскоу́снаа. у́лкомь спсѣ́ніе. а́г҃ломь похвѣ́ло ѡ́ у́встнословіе : ~

пѣ́снь ѓ. Твоѣ́ пѣ́вца бѣ́е ѡ́

Прн҃уа́стїемь свѣ́та невестѣвнаго (!). ѡ́ко невестѣвнѣ (!) въ ѡ́стннѣ
гаврї́иле. невестѣвнѣ просвѣ́цаемь. свѣ́тъ вндѣ́нъ бѣ́и втѣ́рѣи. вѣ́ществныѣ
въсѣ́гда у́лкі просвѣ́цаешн поѣ́щѣа та : ~

Велнцѣ́ слѣ́вѣ сподобн са ѡ́сн. велнкое та́нство намь ѡ́крывѣ. велнкын а́г҃ломь.
ѡ́мже възѣ́тн бѣ́хомь ѡ́же ѡ́ земла. къ велнцѣ́н высѣ́тѣ. велнѣ́ у́зтѣще та : ~

Ѣ́вн са възсѣ́мь съ нѣ́се. ѡ́же любовї́а у́зтѣщнм ти прѣ́но. ѡ́ о́стави боу́ра а́же на
нѣ́и двнжемѣ́а. напастн ѡ́ скрѣ́вїи. ѡ́ гаврнї́ле а́рхнстрѣ́тнже : ~

Сказоу́ѣ еже дре́вле съкрѣ́внѣе та́нство о́трокѣвнѣ тебѣ́ ѡ́ногда. гаврї́илѣ
възѣ́вааше. рѣ́оуи са бѣ́їа полатѣ́и въ на же възсѣ́са. възса у́лкі ѡ́бѣ́нтѣ ѡ́ко
мѣ́рдѣ : ~

сѣ́ гла́ д́ [В]ъзнесын са : ~

Бесплѣ́тнымь слоужнтелемь. ты прѣ́в'ствоуѣ прѣ́вовѣ́уное стра́шное та́нство
//. тебѣ́ ѡ́днѣ́ному гаврї́иле слѣ́внѣ възвѣ́рѣ́т са. ро́ждѣ́ство не́нзрѣ́нное стѣ́пѣ дѣ́вы.
рѣ́оуи са провзг҃лашаѣ ѡ́ ѡ́брадованнаа. тѣ́мже та дѣ́жно вѣ́рнїи. съ веселїемь
прѣ́но о́ублѣ́жаемь : ~

В пѣ д Неислѣдному : ~

Стоаше причастиемь бѣгнучалнымь дрекле гаврїиле дѣюдне. просвѣщаѣ прѣрка данїила ѡ вложь явленїе недовѣдомымь дѣхомь : ~

Усты бренимн та радѣно. ѡгньнаго ѣства сѣща възсвалѣемь. ѡзмн на ѡгнь възсѣгда паллацаго. бѣтвнымн гаврїиле ходатаїствы твоїмн : ~

Въ ѡже пауче слнца. бѣтвнѣа ѡдежѣ. славоѣ непрстѣпноѣ блнстаѣщѣ са ѡдѣваемь. воевѣда слоужителемь. црѣю прѣстоншн нѣному весела са : ~

Вза та дѣхомь гаврїиле. ѡчнстованнѣа възсенепопорунаа разоумѣвь. възпїет' тн явествнѣно. радѣн са клатвы ѡзбавленїе. ѡ прѣвѣцѣемь възванїе : ~

пѣ е ѡу днвнша всѣ : ~

Ума причастиемь прѣваго просвѣщаемь. вѣорын вѣдѣнь бѣ свѣть. зѣвы сѣ весучалнымн аггль чнмн. стѣ ѡцѣ възсѣдѣтель. снѣ сѣбезначаленъ ѡ дѣхъ сѣпрѣстоолнн : ~

Вндѣнїе твое ѡгньно. ѡ добрѣта чюдесна. възсѣкѣ мыслѣ ѡуднелѣѣ. велїа слава гаврїиле велїкын. бѣтвнымь бесплѣтнымь началннчѣ. възсѣ ѡудобрѣнїе. вѣрно възспѣваѣщнм та : ~

Бѣтвнын ѡко вѣдѣ та. // въз вѣрма каженїа. дрекле стоѣща захарїа. прѣвѣиваетъ нѣмь. не ѡубо вѣрова твоеѡ вѣстн⁴ стрѣшнѣн. ѣже възгласнѣ ѣсн. гаврїиле архнстратнже : ~

Храмь сѣненїа сѣщн прѣнепорунаа. гласомь гаврїиле архаггла. ѡже въз стѣ поучваѣщаго. роднѣа ѣсн прѣтго бѣ възсѣ ѡсѣдѣщаго. ѡ лютѣ ѡзнмаѣща : ~

пѣ ѡ бѣтвное сѣ ѡ възсѣтннѣ ~

Земнн азѣщн поучстн та. ѡума свѣтозарнѣа ѡ нѣнаго не възмогѣть. богѣтно просвѣщаемь. пауче ѡума ѡ слова. бѣтвнымн свѣтломн : ~

⁴ НБКМ 122 – вѣщн; НБКМ 896 – блговѣщенїю.

Заре санца многосвѣтлаа. ѿгньны слоугъ науглннѹе. свѣтоноснымн ти кз влцѣ
мѣбамн. пощца тѣ. тѣмь стрѣтен нсхытн : ~

Свѣтъ ѡзыкомъ разорн. вѣрѣ правослѣвнѣ оутврѣдн. оуставн разднраніа
црковнаа ѡрхаггле. ѡже кз всѣ творцоу твоим оумоленн : ~

Глшмь бжтвнымъ послоушанва. гаврїиловѣмь бѣла єсн. н прѣвѣ безнауглннаго
слова. пѣтїа породнла єсн. безсловесїа мнрѣ ѡзбавлѣща : ~

Пѣ ѡ Не послоужнша тварн бгомѣдрїи : ~

Иѡанново рождество слѣвне възвѣстнѣ єсн. захарїи ѡногда слѣвному. бжтвному
храму прѣстошцоу. н пошцоу ѡзбавнтелю всѣ. прѣпѣтын ѡцѣмь гѣ н бѣ
блѣвень єсн : ~

Прѣслѣвно храма твоегò блголѣпїе. богѣтно гаврїилѣ ѡсцѣаеъ дшѣ вѣрнѣ. / н
бѣднтѣ велегласно възпнтн. прѣпѣтын ѡцѣмь гѣ н бѣ блѣвень єсн : ~

Просвѣщаемъ прнѹастїемъ ѡрхнстратнже. прѣваго свѣта таїно. вторын свѣтъ
по ѡстннѣ вндѣнь бѣ. пощца просвѣщаѣ възсѣгда. прѣпѣтын ѡцѣмь гѣ н бѣ
блѣвень єсн : ~

Послѣнь бѣ гаврїилѣ ѡрхнстрѣтнѣ. радò възвѣщаѣ ти дѣво мтн ѣтаа. єже радн
печаль прѣста. н клѣтва въз ѡстннѣ непѣна бѣ. н блѣвенїе процѣвте вѣрнымъ въз
вѣкы всѣ : ~

Пѣ ѡ Отрѣкы блгочѣ

Сцѣеннословїемъ сцѣеннымн тѣ. лѣе сцѣенн пожть вѣлаще сѣ. ты бо възсѣмому
внновное слово възплѣщаемо єже по нѣ ѡрхаггле. єнже ѡ нѣ провзгласашн дѣцн.
пѣче оума н слова. тѣмже тѣ поунтаемъ въз всѣ вѣкы : ~

”Оумѣ велнцѣм же н прѣвѣмь. невеществно ѡрхаггле прнмѣшаѣ сѣ. оусты
ѡгньнымн твоим. поешн пѣнїе стрѣшноє. єже пожть възн ѡгглѣтн лнцн. гѣ
понтѣ дѣла н прѣввзнѣснтѣ єгò въз всѣ вѣкы : ~

Бл̑голѣпїемъ ѿвѣ ѿспѣщренъ бж̑твнымъ. прох̑днши нб̑наа. таже земнаа. сконѹвааѣ сц̑енїа хотѣнїа х̑а вѣсѣ ба. аг̑глоомъ гаврїїнае наѹалннѹе. красота вѣроѣ пр̑но та вѣсхвалѣѣщнмъ : ~

Пл̑тнѣ по нпостѣсн сл̑во. ѹлкомъ прнмѣснтн сѣ хотѣща. нмѣѣ та прѣтекѣща. н̑ прооѹготоваѣща сц̑еннѣ полатѣ. о сц̑енннн // гаврїїнае. г̑а понте вѣпїѣща н̑ прѣвѣзн̑ : ~

Ѽко прѣст̑оль красенъ цр̑евъ. ѿко вѣсѣ тварн прѣнмаѣѣ. ѿко прѣсѣщнаго. єдннѣ сѣществоваѣѣ. земныа ѡбж̑нѣшаго. сѣднненїемъ лоѹшнмъ. рож̑ства н̑нзр̑енна н̑ стр̑анна. бл̑веннѣѣ вѣспонмъ дѣцѣ : ~

пѣ ѣ Вѣтѣкъ земень да вѣзыграет сѣ : ~

Стонши стр̑ашно прѣстолоѹ бл̑тн слоѹжѣ. н ѡблнстаємъ свѣтолн̑тн̑ н̑же п̑ѹе оѹма. н̑ сц̑енно ѡбж̑аемъ. н̑ свѣтъ зр̑нмъ н̑ просвѣщаѣ вѣроѣ поѣщѣѣ та. сц̑енно гаврїїнае др̑хнстратн̑же : ~

Ѽкоже н̑бо зрнши сѣ звѣздамн̑ оѹкрашено. бж̑твнымн̑ свѣтлостмн̑. н̑ ѿкоже воевода. р̑ѣкама др̑жнши скн̑птро (п[рѣ])свѣтло. н̑ прох̑днши вѣсѣ землаа. в̑ола вл̑нѣ вѣсегда твора. н̑ ѡ люты вѣрныа н̑знмаѣ : ~

”Оутнши лїотѣѣ варвар̑скѣѣ боѹра. вѣзвн̑жемѣѣ вѣсегда на р̑абы твоѣ. цр̑ковныѣ оѹставн̑ р̑здоры. пѣвцем̑ сн̑ под̑ѣждь прѣгрѣшенїемъ н̑збавленїе. цр̑евн̑ же дароѹн̑ побѣдн̑телнаа. гаврїїнае тѣплым̑ сн̑ прѣст̑анїемъ : ~

Прѣдобра̑ двон̑це н̑ прѣславнаа. мн̑ха̑нае н̑ гаврїїнае. прѣст̑олоѹ прѣстоѣще вж̑твныѣ славы. вѣсѣмъ просн̑те грѣх̑омъ прощенїе. н̑ злы̑ оѹдаленїе. ѿко прѣст̑ателе. ѿко бл̑гостн̑ вл̑нѣн̑ вѣ всемъ п̑бвѣщ̑е : ~

Свѣтъ блнст̑анїа. рож̑ства твоєг̑о вѣс̑а / н̑ просвѣтн̑ вѣсѣ п̑слн̑ѹнѣѣ. н̑ прѣд̑ст̑ателѣ т̑м̑е погочн̑. б̑г̑ор̑дн̑телнн̑це прѣѹтаа. аг̑глоомъ пох̑вало. н̑ ѹл̑к̑ вѣсѣ сп̑сенїе. н̑же непрѣст̑аннн̑мн̑ гл̑сы вѣсхвалѣѣщн̑м̑ та ∴

233a–235b

МѢЦА ТОГЪ КЪ СЪБОРЪ архѣгла гаврїила • поучнаіе вѣрнѣ • безъ стѣхѣгїю • на гн̄
взвѣд̄ ѿ с̄ і н поіе стѣ • самоглае • днѣін • въ трїѣ по в̄ • по прѣ г̄ гл̄ д̄ по зѣ • н
арггѣоу г̄ • гл̄ д̄ глаіе же • с̄ творе агглы

Оумь прѣвѣунын̄ • свѣта съставін вторагѣ • гаврїилъ те причесто бжїніемь •
просвѣтѣща в̄соу въселенноу • н прѣвѣуноу ѿкривающн намъ танноу • стѣю н
велнѣ въ истннѣ въ оутрѣвъ выплѣтнмоу • двѣсцѣмь бесплѣнагѣ • н бѣвающа
члѣка да спсѣ члѣкѣн̄ :~

с̄ блвнт[е] гл̄ всн агглан іе •

Прѣстолоу прѣстоіе трнслѣнѣнагѣ бжтвѣ • н бгѣтно снаіемѣ • божїннн свѣтлостмїн̄ •
сїнаіемїн̄ непрѣстанно ѿноу • зѣмнїіне радѣотн лнкѣ твореще • н похвалающе те
стѣмѣн̄ глы¹ • нзбавлѣн̄ • н просвѣщенїемь просвѣтн̄ • гаврїіле архїстратнже •
мѣтвннчѣ / ѿ дшѣхъ ншнхъ :~

Съкроушнше таннѣ агарванѣа² • на стѣо твоіе чѣтно н[а]хажающе • вставн
разрѣнна стѣіе црѣве вкрѣтн мльвоу бесунслѣннїе напастн • н нзбавн ѿ бѣдѣб̄
(!) • любовню чѣоушнхъ тѣ • н въ кровь твою прнвѣгающнхъ • гаврїіле архїстратнже •
мѣтвннчѣ ѿ дшѣ ншнхъ :~

Слѣ ін̄ гл̄ ѣ • посланѣ бѣ съ нѣ пн̄ зѣ въздѣ съ іеѣлнїемѣ • свѣтн̄ • н чѣте [д.]нвї[.] •
н прѣ в̄ по да се исправн мѣтва моѣ • н антнфѣ ѿ н трїесто н прѣ гл̄ д̄ блговѣстнтѣ
днѣ ѿ днѣ спсѣннїе іегѣ • с̄ въспонте гѣн пѣнь новоу • аплѣ къ еврѣѣ гл̄ д̄ • стѣ
н бѣ свѣщаіемїн̄ • аллїѣгїа гл̄ д̄ с[в]нндѣ іако дѣжѣ на роуно с̄ н воудн нме іегѣ
блвїенно въ вѣкѣн̄ еѣлнїе ѿ лѣ гл̄ в̄ зачѣ неансавѣѣ • н по чнноу бжтвннѣа
лѣргїа • злачѣста • прѣ нзбра гѣ сїѣнна нзволнѣ жнлнще • н бѣваіе оутѣшннїе
велнко брѣгамъ на трапезѣ • ѣмѣ рнѣѣ н пнѣ вннѣ • кон любѣ днѣ воудѣ :~

Аще слоучнт се блговѣщеннїе велнкнѣ нѣліе рнѣѣ не ѣмѣ тѣуно вно н маслѣ •
павѣрннцоу же поіе • въ папрѣтѣ • вѣ мѣнѣн̄ / н кѣу • развѣ послѣ въ вѣшнѣх̄ • на

¹ Преосмыслено. В Пог 531 стѣтен мѣглы.

² НБКМ 896 – нже ѿ агарѣ.

трѣсто ꙗкоже н на конць еи такоже н еѣа свръшнмь коѣноне трѣсто ꙗкоже н ѿпоу
 :- а се ѡказ

Пѡбаѣ вѣтн. аще боудѣ в соу в пѣ вѣрѣ. уѡу се прѣже утѣ днѣвн тѣ прѣ вѣ.
 слоуба ѡкоже прѣже сказаннаѣ. такоже н на лѣргѣн. ѡса слоуба прѣ нн трѣв [.]
 ннже нно что поѣ. в соу на лѣргѣ вѣсе прѣ. нна всѣ ѡставлѣю се. прѣже лѣргѣю.
 нсходнтѣ лнѣ (!). вѣ в ѣа днѣ възвратнвшѣ е поѣ лѣргѣю глѣмѣ тнпн н ѡ канѡа
 прѣ пѣ ꙗкоже н ѣ н по чннѡу лѣргѣа ѡ

Аще лн слоут се в ѣ блговѣщенне в соу вѣрѣ. на агрѣпнн поѣ прѣже вѣрѣсно. по
 прѣннкоу. ѡкоже прѣжесказѣа слоуба. утѣннѣ прѣ вѣ н ѡ обѣнн глѣмѣ а ѣзекѣлѣ.
 ѣуланѣ вѣрѣсно не глѣ. нѣ прѣ. по чннѡу слоуба агрѣпннѣ по ѡпоу же вѣ ѣа вѣ.
 клеплѣ н нсходнмь в лѣтѣю. възвратнвшѣ поуннаѣмѣ лѣргѣю. поѣ же тнпнѣ
 ѡкоже прѣже сказанно. на вѣхѡѣ прѣ глѣ а блговѣстн днѣ ѡ днѣ сп. трѣ.
 днѣ спсѣнннѣ ншего. слѣ ꙗкоже н кѣ. трѣсто. аглѣ прѣ. аще лн ѣ нѣлѣ. такоже. прѣ
 аллѣлѣа. н ѣуланѣ прѣжннкоу :- /

Аще боудѣ соу поѣ се бесплѣному. (!). такоже н в ѣ. поѣ канѡ прѣ прѣже. по.
 арглѣу. глѣ а пѣ а ѣмос :-

ѡвръзоу оуста моѣа н наплѣнѣ

ѡко свѣта соуцааго. прнчѣстнѣ нѣнзрѣннн. свѣта нѣлѣннаѣ н невѣщѣствннаѣ.
 млѣ се тѣвѣ арглѣ. ѡа моѣго мѣтѣамн сн прѣсвѣтн. да тебе вѣспоѡ.

Вѣтворнмь³ днѣ лнѣ сѣ вѣл[ѣ]ще се. прѣвааго поунтаѡще бесплѣнннхѣ оумѣ.
 нѣнзрѣннѡю радѣ възвѣщѣшааго вѣ мѣрѣ прншѣшоѡю за многоѡю млѣ :-

Помощннка те велнкѣ. н стѣноу н тѣрдѣ. гаврѣле нмоуще те. поунтаѡщн те
 вѣ нзѣаѣан. ѣ вѣда змнннааго вѣсѣалѣающн те :-

ѡ чнстоу те н непорѡноу. гаврѣлѣ ѣѣа вндѣ. радѣтн вѣко свѣтлѣ възѡпн.
 вѣракоуѣнскоуѣснаѣ. земнѣмь спсѣннѣ. аглѣ же похѣалѣ. ѣ славноѣ пѣннѣ :-

³ Пог531, НБКМ 896 – Съставнмь.

пѣ г̃ ірмоꝥ твоіе пѣносло̃ :-

Прнчестѡ свѣта невестествонааго̃ • јако невестествонѣ сын гавріле • невестествонѡ
свѣтнмѣ • свѣтъ явн се втори • брѣннѣихъ вѣсѣа • просвѣтѣи земніиіе поюще те :- //

Велнцѣ славѣ спѡбн се • прѣвелню танннѡꝥ (!) намѣ ѡкрѣнѣ • велнкѣи аггле •
іеже земніи възбѣдемѣ на вѣсотѡꝥ • велмн поунтающе те :-

Ѡавн се съ нѣсъ вѣѣ любовню нскоꝥцим те прѣно • ѣ оꝥставѣи боꝥреннѣ на нѣ
двнжоꝥще се • напастн н скрѣбѣѣ ѡ гаврѣиле дѣнстратнже :-

Ѡ възвѣщаю древлѣ скрѣвенѣи ѡтаенѡꝥ • дѣво тебѣ нноѡа гаврѣилѣ выпнѣше • рѣꝥн
се бѣіиіа полатѡ • въ нѣн же ѣ пожнѣ • вѣе ѡлѣкѣи ѡбѣіи прѣмлѣсрдѣно :-

сѣ гл̃ а̃ пѡ [к]аменн

Велн гаврѣилѣ прѣвѣ аггломѣ явлѣемѣи прѣно • съ ннмѣ вѣпнѣмѣ стѡіе пѣваннѣ •
тронцн веселѣе се • тогѡ вѣсн велеглѣно • вѣроꝥ да вѣсхвалѣмѣ • ѡтою мѣслѣнѣю •
славнѡ поунтающе іегѡ :-

пѣ д̃ ірмо̃ Ненслѣнѣ бѣен свѣ

Стѡяше прнчестѡ бѣозачелнѡѣ древлѣ • гаврѣилѣ дѡтославнѣ • просвѣщен прѣрка
даннѣа • ѣ възвѣщае възвѣстѣннѣ • нѣдѡвѣдомо дѣхѡвно • :-

Оꝥстѣи брѣннмѣ радѡтнѡ • ѡгнннѣа іестѡѡ соꝥцааго̃ похвалѣемѣ • ѣзмн нѣ
нзѣ ѡгнѣа вѣннѡꝥ палецааго • стѡю сѣи помощнѣю гаврѣилѣ :- /

Паѣ слѣнца сѣающѣ стѡю ѡдѣжею • тѣи обѡлѣченѣ воіевѡдѣа • слоꝥжнтелѣ цѣрѣн
нѣномѡꝥ • прѣстоншн веселѣе се :-

Тебе дѣхѡмѣ гаврѣилѣ оунствованнѡꝥю ѣ непорѡннѡꝥю прѡрѡзоꝥмѣвѣ • выпнѣ тебѣ
дѣво • рѣꝥн се клетѣвѣ нзбавѣннѣ • ѣ прѣѡѡѣ възваннѣ :-

пѣ е̃ ірмо̃ Оуднвншѣ вѣсаꝥскаа • въ стѡюю тн •

Оꝥма прнчестнѣ прѣваго просвѣтѣи • втори • свѣтъ явн се выпнѣ • съ бесꝥнслѣннѣи
агглѣскѣиіи ѡннмѣ снѣ съвезначелнѣ • ѣ дѣхъ сѣпрѣстѡлѣ :-

Зрѣ твоѣ ѿгнѣнѣ • доброта прѣднѣнѣа • всѣго ѿма ѿднѣнѣн • велѣнѣ слѣ гаврѣилѣ
велѣкѣн свѣте бесплѣнѣнѣмѣ на чѣлѣнѣ • всѣ ѿдобрѣнѣнѣ вѣрнѣ хвалѣщнх те :-

Стѣ ѣга те видѣ стѣющааго зѣрѣнѣа • въ врѣме мѣтвѣ дрѣвлѣнѣ • ѿстанѣ слѣншѣ⁴ не
вѣроваа [в]о вѣщнѣ ...⁶ страшнѣн твоѣн • нже ти възгѣла гаврѣилѣ архнстрѣатнже :-

Бѣ Црѣквы стѣа стѣнѣнѣ • соущнн непорѣннаа • глѣсѣ архѣагѣла гаврѣила • въ стѣх
поучѣающааго • порѣн прѣблѣаго бѣ • всѣ цѣающаго н нзъ лютнхъ нзнмаающаа
..⁷ :-

пѣ ѣ ѿрмо • Бжѣтвннѣнѣ • н всѣ

Землѣннѣн ѣзѣщн поучѣаѣ те • ѿма свѣтозрѣащѣнѣ н нѣно • нѣ /⁸ възмагаѣуть
вгѣтно просвѣщаѣма • па чѣ ѿма н слова бѣосвѣтлѣсмѣнѣ⁹ :-

Лѣу чѣ слнцаа многѣсвѣтлѣа • ѿгнѣ слѣу жнтѣлю архнстрѣатнжѣ свѣтоноснѣе ти къ
вѣцѣ млѣннѣнѣ пѣвщн сн нзбавлѣан тѣмннѣ стѣтн :-

Бѣ¹⁰ свѣтн ѣзѣнчѣскѣннѣ (!) ѿстрѣу н вѣроу жѣ правѣвѣрнѣноу ютвѣрдѣн • ѿставн
рѣзрѣннѣа црѣквѣа архѣагѣлѣ къ своѣмоу творѣоу • твоимн млѣамн :-

пѣ з ѿрмоѣ Не поклоннше се тѣарн бѣомѣ

Нѣанѣо възвѣстннѣ рѣжѣтѣо • слѣвнѣ • захарннѣвн дрѣвлѣнѣ • вѣноутрѣдѣоу¹¹ црѣквѣ •
стоущн н поущн нзбавнтѣлю своѣмоу • прѣпѣты • бѣвнѣ бѣ ѿцѣ ншнхъ :-

⁴ Грц.: μένει κοφεύων; Пог 531 – прѣвѣаѣѣтъ нѣмѣ; НБКМ 896 – прѣвѣаѣѣтъ ѿглѣхнѣвѣ.

⁵ Пог 531 – вѣстн; НБКМ 896 – не ѿбо вѣрова въ твоѣмоу блѣговѣщѣнѣю.

⁶ На мястѣо на многѣочѣѣтѣо въ рѣкопѣса са задрѣскѣннѣ четѣрѣн-пѣт знака.

⁷ На мястѣо на двѣтѣ точки е задрѣскѣна двукратнѣо изпѣсанѣа буква „г“.

⁸ На л. 234б въ горнѣо полѣо има краткѣа прѣпѣска, напѣсанѣа с по-свѣтлѣо мастилѣо н разлѣчен почѣрк, коѣто не успѣх да разчѣта добрѣ – [в]ѣ да прѣстн [• п]оро[нѣ] • ер[ѣ] мнѣ ѿгладн харѣтнѣо.

⁹ Пог 531 – бжѣтвннѣмн свѣтлѣомн; НБКМ 896 – бжѣннѣмн свѣтлѣстмн.

¹⁰ Тропарѣт е означѣн въ полѣто кѣто богѣрѣдѣчен, но всѣщнѣстѣ е посвѣтен на архѣангѣл Гаврѣил, а богѣрѣдѣчнѣят лѣпсѣа.

¹¹ Грц.: ἔνδον τοῦ θείου Ναοῦ; НБКМ 896 – вѣнатрѣ вѣж црѣквѣ; Пог 531 – бжѣтвнѣмоу харѣмоу.

СЛАВНО БЛГОУПНИЕ ХРАМА ТВОЕГО БГТНО ГАВРИИЛЬ УСВЩАЮТЬ ДШОУ. ВЪРНИИЕ ЗОВЕТЬ
ВЕЛЕГЛНО ВЪПНТН. ПРЪПЪТН Ѡ НШНХЪ :-

Провѣстникъ¹² причестниѣ. архистратнже прѣваго ...¹³ свѣта таноу. вторыи
свѣтъ. истн[ень] явн се поущимъ. просвѣщаешн все въпнущиѣ. ѡцѣ :-

Б Псланъ бы гаврииль архистратнгъ. радот тн повѣда дѣо мтн утаа. іюже
скръбь вставн се. н клетва въ истноу неплоаа / бы. н блвиеініе процвтѣ
вѣрныимъ. :-

пѣ н іромѣ Отрокын бгоуствниѣ :-

Стословеш те стымын. лѣіе поют те веселеще се. ты бо всемоу выноу пае слова
въплщаіемъ. іакоже мы архаггле. ѡ нашеіе пригласитн (!) дѣцн. пае оума
н слова. тѣ же утѣ тебе въ все вѣкын :-

Разоу тын веліеімоу н прѣвоімоу. невещствннаа архаггле примѣшаіе се. оустыи
ѡгньныимын. пѣваіе пѣниѣ. страшно же поють. всн аггасцн лицн. гд
въспѣванте дѣла н прѣ :-

Доброславн-іа-вѣ. оукрашенъ бжн прѣходншн неслаа. потомъ землнаа
ѡбкочувавіе. сценноу волю хоу всѣ боу :- (!) архаггл гавриль прѣвы. славѣ
вѣрно спѣвн прѣно :-

Б Іако прѣстола краснаа црквын. іакоже всеу тварь прѣнмоушн. іако
прѣсоушнааго іѣднннѣ соуцствѣ. земнііе ѡбожыша. примѣсомъ лоушнмъ.
рожтѣвн нензрѣннаа н страннаа. блвиеіноу въспоіемъ двоу :-

пѣ ѣ. іромѣ :: Всдкъ земль да възн //

Прѣстоншн прѣстоіоу страшноу блтн. соужнтель ѡблнцаіемъ. н стымъ пае
оума сценно. н свѣтъ зрнмъ. н просвѣтн вѣроі утвоушнх те гавриіе архистратнже
:-

¹² Преосмыслено. Грц.: Λαμπρυνόμενος.

¹³ На мястото на многоточието са задраскани три букви.

“Иакоже нѣбо яви се оузвѣженно стѣо свѣтлостмынъ • іако воіевода въ роуцѣ нмашѣн
скѣп[.]тръ прѣстоленъ • ѿ прохощишѣн вѣсоу землю • повелѣннѣя влѣчѣна [в]сѣгда
сътвараіе • ѿ лѣн вѣрніиіе нзѣмаіешии ѿ бѣдѣ • ~

Оустави лютоіе варваръ¹⁴ буреннѣе • възвнзѣмоіе вѣсѣга на рабѣи твоіе • црѣквнѣиіе
скандалѣи • н пѣвцѣе си дароуѣ нзбавленнѣе съблазнѣн • ѿ црѣквѣи побѣдоу дароуѣ
гаврїле • теплоу • помощню • ~

Прѣдобраѣя врьста • н прѣславнаѣ • мнханѣя н гаврїнаѣ • прѣстола прѣ[ст]оюща
бжїиіе славын • на испроснѣа грѣѣ ѿпущеннѣе • ѿ люты ѿставленнѣе • іако
помощнѣиіка • іако блгостни влѣчѣн спѣбнѣи вѣсѣхъ • ~

Ѣ свѣтъ блнцаннѣя рождѣвом ти вьснѣя • н ѿсвѣтнѣ се пѣсльнѣ ҃нїиіе • н помощнѣиіка
тѣмѣ пѣсрамнѣ • бцѣ прѣчѣтаѣ • аггѣлѣ похвала • н мннѣ спѣсеннѣе • нѣпрѣстаннѣи
гѣлѣн • хвалецихъ те • ~

свѣ прѣ стрѣ прѣ • н архангѣлѣ нже н вѣчерѣ • ~

¹⁴ Пог. 531 – варвар’скѣа.

476–50a

МѢЦА ТогоЖДЕ СЪБОРЪ АРХГГЛА ГАВРІИЛА СТХРЫ ГЛАСЪ • Д • ПОД ДА́ знаме

ОУМЪ ПРЪВОВЪУНЫ • СВѢТА ТА ПОСТАВН ВТО́РАГО ГАВРІИЛЕ • ПРНУЩЕНІИ БЖТВНЫМИ •
ПРОСВѢЩАЩА ВЪСА ВЪСЕЛЕНѢА • Е́НЖЕ Ѡ ВЪКА ѠКРЫВАЩА НАМЪ • ББЕСТВНОЕ Н
ВЕЛНОЕ ТАНИ́СТВО • ВЪ АТРОБЪ ВЪПЛЩАЕМЪ • ДВНУСТЪ БЕСПЪТНАГО • Н БЫВАЩА
УЛКА • ДА СПѢТЬ УЛКА : :

ПРЪСТОЛЪ ПРЪСТОП • ТРНСА́НУНАГО БЖТВА Н БОГАТНО ѠСІАНМЪ • БЖТВНЫМИ
СВѢТЛОСТМИ • НСПЩАЕМЫМИ НЕПРЪСТА́ННО ѠНѢДЪ • НЖЕ НА ЗЕМЛИ РАДОСТНО • Н ВЪ
ЛИЦѢ СТОЩП Н ХВАЩП ТА • СТЪТЕН МЫГЛѢ НЗБАВН • Н СВѢТОМЪ ПРОСВѢТН •
ГАВРІИЛЕ АРХНСТРА́ТНЖЕ • МЛНТВЪННУЕ ДШАМЪ НАШНМЪ :

СЪКРОУ́ШНШ ТАНИА (!) • НЖЕ Ѡ АГАРЪ СТАДОУ ТВОЕМЪ • УАСТО НАХО́ДНМАА • ОУСТАВН
РАЗДНРА́НИА ЦРКВНАА • ОУКРОТН МЛВѢ БЕЗМЪРНЪ НСКЪШЕНІИ • НЗБАВН БЪДЪ Н
ѠВЪСТОАННИ • ЛЮБОВНѢ УТЩПѢѢ • ГАВРІИЛЕ АРХНСТРА́ТНЖЕ • МОЛНТВЪННУЕ • ДШАМЪ
НАШНМЪ :

ПЪБАЕТЪ ВЪТН • ЯКО АЩЕ СЛЪУНТ СА БЛГОВЪЩЕНІЕ • ПРЪТИА БЦП • ВЪНАТРУЪ ВЕЛНКѢѢ
НЕЛА ПОЕТ СА СЛЪЖБА АРХНСТРА́ТНГОУ НАВЪУЕРННЦН • АЩЕ ЛИ // КРОМЪ КАНЪ БЦН • НА
• Д • Н АРХАГГЛА • НА С • ЕГДАЖЕ Е ПЪ ВЪ ТРНѠ АРХАГГЛА НА • Д • БЕЗЪ НРМА́ (!) • НЖЕ
ПРЪВАРЪЕТЕЪ • Н БЦН • Г • ТРО́ • ГЛАЩЕ ЕДННЪ ТРО́ НА ЕДННОМЪ СТРАНѢ •

КА́ АРХАГГЛА ПЪ • А • ГЛА • Д • ІРМО ѠВРЪЗѢ ОУСТА МОА НАПЪЛНА ∴

ЯКО Н СВѢ БЫВЪ КЪ СВѢТОУ НАУАЛІА • ВЕЩЕСТВНОМЪ ПРНМЪШЕНІЮ • БЖТВЪ
НЕВЕЩЕСТВНЪ • МЛА ТА АРХАГГЛЕ • ОУМА МОЕГО ПРОСВѢТН МЛТВАМИ СН • ЯКО ДА
ВЪСПѢВАѢ ТА : ~

СЪСТАВНМЪ ДНЕ́ ЛНКЪ Ѡ БЪѢ ВЕЛАЩЕ СА • ПРЪВААГО СЛАВАЩЕ • БЕСПЪТНЪ РАЗЪМЪ •
Н НЕЗРЪЕННЪН РАДОСТН ПРНУСТННКА МНРЪ ПРОСВѢТНВШЕ БЛГОСТНѢ : ~

ЗАСТЪПННКА ТА ВЕЛНКААГО • КЪ БОУ́ ПОМОЖЕНІЕ • СТЪНА́ СТЪРЪЖЕНІЕ • ГАВРІИЛЕ НМАЩЕМ
ТА ЛЮБОВНѢ • НЗБАВЪЕМ СА Ѡ БЪДЪ • Н ВРЪЖЕНІА ЗЪМННААГО ХВАЩПНМ ТА : ~

Унстѣжъ н непорочнѣжъ • гаврїи́ль ꙗко вѣдѣ • радостн гѣе свѣтло възпїи •
ненсквснаа бра́къ • ѹлѣомь спсенїе н аггломь похвала • унстое възнѣнїе ∴

пѣ г̃ ір̃мо твоя пѣносло

Прнчустїемь свѣта невестествонаго • ꙗко невестествонаго • сын гаврїи́ль
нѣществовнымь просвѣщенъ свѣтомь • свѣтомь вѣдѣнїа втораго • истиннымь кѣжѣ
ѹлѣ просвѣтова пощїи ∴ ~

Велнцѣн славѣ сподобн са • велнкаа таїнства намь ѡкрывн • велнкын гаврїи́ле •
нмже прѣвахомь ѡ земля • кѣ велнцѣн вѣсотѣ ѹтъщєн та ∴ ~

Проявлен възстѣ нбнаа • любовна прнзываетнмь та прѣно • оуставѣши бѣраа же
на нѣ • въздвнвшн са скръбн н печѣлн • гаврїи́ле архнстрѣтнже ∴ ~

Сзвѣвын древле • сзкръвеннаа таниства дѣце твоя • древле гаврїи́ль възпїи •
раѹн са бжїа¹ въз на же възвѣ възсе ѹлѣство • ѡбжнвь мѣрдїемь си ∴ ~

сѣ гла̃ • ѡ • пѣ гробь твои спсе ∴ ~

Велнкын гаврїи́ль • наѹланн̃ аггль • повѣдатель ясно • сѣ нмн възываѣ ти
бжнѣ пѣ • трїцн • вѣло • се же възси велегѣно / въз вѣрѣ възпѣваемь истомь ѡмомь •
прѣбно възпоемь ∴ ~

гла̃ д̃

Бесплътнѣ славгь старѣн • прѣвѣнаго повелѣнїа • страшнымь таїнѣамь • єдннъ
гаврїи́ль славын просвѣщавь рождѣство • нензвѣдомо стѣн дѣцн • раѹн са
прогладь єн ѡбладованнаа • тѣм та по дългѣ вѣрнїн • сѣ вѣлїемь оублажаемь ∴ ~

пѣ д̃ ρ̃мо (!) Ненслѣдномоу бжтвенномоу ∴ ~

Прѣстоѣ прнчустнемь • прѣвонаѹланнаа • дрѣвле • гаврїи́ле дѣннославне просїанмь •
прѣкъ данїи́ль въз бѣгодатнѣ прнтѹѣ • провнѣввь дѣхомь ∴ ~

Сз каднанымн оусты • тебѣ радостно ѡгньно єстьство бивь • възхвалнмь та •
нзмн на ннѣ възсєгда горащаго • бѣгодатнѣн гаврїи́ле • ходатанствомь ти ∴ ~

¹ Пог531, НБКМ 122 – бжїа полато.

Нже пауе слнца • бѣтвнѡѡ рнзоѡ • славѡѡ нензвѣдомѡ ѡбанстаемъ •
прнкосновеніемъ архнстрѣтнже савгамъ • црѣтвію прѣстоѡ нѣномъ вѣла са : ~

Взса та дѣомъ гаврїналъ прѣвѣунценѡ • непорочнаа развѣвѣ • взпїаше тн
явествнѡ • рѣун са клатвѣ нзбавленіе • н прѣдѣдне взздвнженіе : ~

пѣ ẽ ірѡѡ ѡуднвшѡ са взсѣуьскаа : ~

Црѣквн прнхустїемъ • прѣваго просвѣщенїа • вторын явн са свѣтъ • взпнѡ
сѣ невеществнмын аггльскымн ҃ннмн • сты ѡцѣ взсѣдрѣжнтель • снѣ
сѣбезнаучалнын • н дѣхъ сѣпрѣстоалнын : ~

Вѣдѣнїе² тн ѡгннѡ • доброта прѣднвнаа • всѣго развѣма ѡуднвленїе • велнцѣн
славѣ велнкын гаврїналъ • бѣїнхъ бесплѣтнхъ науалннѣ • взсѣмъ добрыа дѣтѣан
пожцнм та : ~

Иѡанъ бѣтвнын³ јако та вндѣ • въ врѣма каденїа древле развннын захарїа
прѣбываеть ѡгльхнѣвѣ • не ѡубѡ вѣрова въ твоемоу блговѣщенїю • страшномъ •
нхже нзгѣла гаврїле архнстрѣтнже : ~

Црѣквн сїїннаа взвншн прѣтаа гаврїнала архаггѣла • нже на сты поунваема •
роднаа есн прѣстѣго бѣ • взсѣ ѡсѣаѣщаа : ~

пѣ ẽ ірѡѡ // бѣтвнѡе се

Земны азыкѣ славнтѣ та • ѡумѣ свѣтлы н нѣнын не вззможѣ явествнѡ
просвѣщаемын • пауе ѡума словесн • бѣїнмн свѣтлостмн : ~

Лвѣе слнца многѡсвѣтааа • ѡгнннымъ савгамъ архнстрѣтнже • твонмн
свѣтоноснымн кѣ валѣѣ мѣтвамн • пѣвца сн тѣмы стѣртныа ннстрѣгнїн (!) : ~

² Преосмыслено. Вм. Вндѣннїе.

³ В преписа в Пог 531, както и в църковнославянския миней – <http://www.orthlib.info/Menaia/Rjadovaja-Minea/07-March/mar26.pdf> в началото на тропара има само епитет – Божьствнын јако вндѣ та.

Съвѣтъ ѿзыкамь расыпѣнъ. въ вѣрѣ православнѣн оукрѣпѣнъ ꙗ⁴. въса крѣпость
црковнѣа архаггѣа. нже къ възсѣчѣскимь творца моленіемь : ~

Глы бѣгодѣтны послѣщаніе. ѱтаа гаврїила бывшн. прѣвовѣное слѣво плѣтна.
родила еси несмысла⁵ мнра нзбавлен : ~

мца того .кѣс. съборь стго бжтвнаго гаврїила нспрѣва прѣданнн. въ тѣже днѣ
пѣмать. въ тѣ мѣенн стн поповъ. двѣ вафѣсы. і оуірка. съ двѣма снѣма
своима. н двѣма дщерема. парпнлы мннха. н простеръ .вн. авнпа⁶. коньста.
агїаса. н гафрнкса. н сѣоа снлы⁷. сннса. сѣрнла съ. сннмбѣла. фѣрфафнга. н
жень .з. анны. н ласы⁸. н варкы. монкы. мамвнкын. н оункын. аннмансын
: ~

Тн бѣхѣ оубо прї ннгрѣсъ князи гофѣстѣмь оуалентннїа нвжѣн валентъ. н
гратнанъ. црѣмь рнмьскимь. пощѣм же възсѣмь въ хрїаньстѣн же цркви. н
бѣа слѣвословащѣмь. пославъ оунннзгоурн пожеже цркви. н съжеже възса. егда
съклячун са хрїанннн нѣкоемъ просфѣрѣ прннестн въ цркви. н аѣа бытн. н хѣ
нсповѣдавшоу. възрѣженъ бытн н въ ѡгнь. н въ прнношенїа мѣсто бытн хѣн.
тѣ мощн събра же на.⁹ дръгааго княза. ѿзыка гофѣскаго. хрїана сѣщн. н
правовѣрнан съ попы н простѣщн. н ѡставльшн ѡбласть снѣвн своємъ. мѣсто
ѡ мѣста прѣхѣдащн. прїнде до земла. рнм'скѣѣ. н дѣщн еѣ съ неѣ. посемь
възвѣстн снѣвн ѡемъ. н прншѣшъ / нде съ ннмь. ѡтавьшн мѡщн дщѣрн.
дѣщн же прншѣшн въ кнзнкы. въ цртво оуалентннїана. н фѣѡсїа дастъ ѡ мощн
ѣсть. въ градѣ на ѡсѣенїе. таже шѣ пакы н въ гофѣ¹⁰. съ агафѣомь. каменїемь
бїенъ бывъ. н сконѣа са. сама же послѣдн дѣакнла. съ мнромь оуспе : ~

⁴ Грц. τὴν ὀρθόδοξον κράτυνον; Пог 531 – вѣрѣ правослѣвнѣа оутвѣрдн; НБКМ 122 – вѣроу. же правовѣрноу оутвѣрдн.

⁵ Пог 531 – безловесїа.

⁶ Станиславов пролог – аввы (Павлова 1999: 192).

⁷ Станиславов пролог – нсконсъ (Павлова 1999: 192).

⁸ н аласъ (Павлова 1999: 192).

⁹ събра же на нѣкоаго княза (Павлова 1999: 192).

¹⁰ Станиславов пролог – въ ты (Павлова 1999: 192).

пѣ̣ · љ̣ · ір̣мо Не послажн

Іуанново рождѣство слáвнѣ · провъзвѣстнѣ еси захаріи дрѣвле · вънатрѣ бнѣ
цркви · стоѣщѣ и поѣщомѣ · нзбавителю въсвѣтскымъ · прѣпѣты : ~

Прѣслáвнѣ цркви твоѣ · пѣбѣемъ явѣствѣно · гаврїилъ ѡсщáдетъ вѣрны дшѣ
прнлáдетъ сѣ велѣгáно въпнѣ [п]рѣпѣты и блáвѣнь бѣ ѡцѣ нашѣ : ~

Свѣтлостнѣ прнмѣшамѣ архнстратнжѣ · прѣваго свѣта сѣго · втѣорын свѣтъ
нстннѣ · яви сѣ поѣщнмѣ · просвѣщѣтъ въсѣгда · поѣ блáвѣнь бѣ ѡцѣ нашѣ : ~

Посланъ бѣ гаврїилъ архнстрáтнжѣ радѣ възвѣщати дѣо мѣн ѣта · ежѣ печаль
оустави сѣ · и клáтва нстннѣ бесуднѣ бѣ · и блáвѣнїѣ прнблнжн сѣ вѣрнымъ
въ вѣкы въсѣ : ~

пѣ̣ · н̣ · ір̣мо Отроки блгоуѣстнѣнѣ : ~

Сщѣнствова сщѣнїа · люди сщнновѣлѣщѣ сѣ · ты во прѣстѣое слово възмѣстнѣ¹¹ ·
нжѣ за нѣ архаггѣ · ѡ нѣ провъзгласн дѣцн · паѣ оума и словѣ · тѣмъ тѣ ѣтѣмъ
въ вѣкы : ~

Разумн велнкáдо тѣ и прѣваго · невѣществны архаггѣ · прн сѣвзкоупленїи ·
оусты ѡгньнымн сн · поешн пѣнїѣ страшно · егоже поѣтъ въ(сн) аггѣлѣстнн лнцн ·
гá понт(ѣ) и прѣввзгнѣ : ~

Пльтѣскѣ нпостаснѣ · словесн тн сѣ нзвѣлнѣ · оукрѣплѣтѣ прѣтѣкѣ · и прнготовнѣ
сщѣннѣ полатѣ · сщѣнны гаврїилѣ : ~

Слáвѣ кѣпно оукрáш сѣ вѣтвнѣ · прохѣдѣ нѣнѣ · такожѣ и земнѣ · прѣпернѣ
сщѣнство ѡбѣжѣ хѣ въсѣ бѣ · аггѣломъ гаврїилъ наѣлннкѣ · слáвно нжѣ въ вѣрѣ ·
прно тѣ въсхвалѣтѣсе : ~

¹¹ Пог531 – въплѣщáемо, НБКМ 122 – вѣплѣщáемо.

пѣ · ѿ · ірмо ВЪСѢКЪ ЗЕМНОРОДНЫ : ~

Прѣстонши прѣстолоу страшному бѣгодуѣтному · и служебно // ѡблнстаемоу ·
свѣта лїанїемь · пауе съмысла ѡбжїмн · и свѣта вндѣнїа просвѣщенїа · вѣроѡ
ѹтъѡцнм та · сѣнне гаврїле архнстратнже ·

Иако на нбѣ яви са яко звѣзда · бжтвнымь сїанїемь · яко и наѹалннкь нмы
въ рѡцѣ скнфтро · прѣсвѣтло ѡбжнвь въсѣѹскаа · и земаа въ волн влѣвѣ
сѣтвора · нѡ въсегда нз лютоств нзнмаѡ : ~

Прѣдобраа дѣла · и прѣславнын мнхань гаврїнль · прѣстолѡ прѣстоѡще бжїн
славѣ · въсѣмь испроснте грѣхѡвъ прощенїе · яко и застѡпннцн блазїн · влѣѣ
въсѣѹскымь прн сѣвѣквпленїн : ~

Свѣтъ блнстанїа рѡства твоего просїавь · и просвѣтнвь въсѣ колѣна · прѣстатель
тымѡ ражѣшнвь · бѣгороднтелннцѣ прѣтаа · агглоомь похвало · и ѹлѣомь въсѣмь
спсенїе · непрѣстаннымн гласы въспѣваѡцнм та : ~

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

<i>блж.</i>	—	блажен/-и
<i>вт.</i>	—	вторник
<i>гл</i>	—	глас
<i>грц.</i>	—	гръцки
<i>ДА</i>	—	Държавен архив
<i>ЖМ</i>	—	Житие на Методий
<i>КаМ1</i>	—	анонимен канон на II глас Просвъщън дръвле оумъи възъннн боже
<i>КаМ2</i>	—	канон на VIII глас от Константин Преславски
<i>КМЕ</i>	—	Кирило-Методиевска енциклопедия
<i>м. род</i>	—	мъжки род
<i>мъч</i>	—	мъченик
<i>под.</i>	—	подобна/-ни
<i>пон.</i>	—	понеделник
<i>прок.</i>	—	прокимен
<i>пс.</i>	—	псалм
<i>ПСамГ</i>	—	Похвално слово за архангелите Михаил и Гавриил
<i>птк.</i>	—	петък
<i>самогл.</i>	—	самогласни
<i>САУ</i>	—	Студийско-Алексеевски устав
<i>св.</i>	—	свети, света
<i>свет.</i>	—	светилен
<i>сед.</i>	—	седален
<i>седм.</i>	—	седмица
<i>стих.</i>	—	стиховна/-и
<i>сх.</i>	—	стихира/-и
<i>троп.</i>	—	тропар/-и
<i>хвал.</i>	—	хвалитна/-и
<i>цслв.</i>	—	църковнославянски
<i>АНГ</i>	—	Analecta hymnica graeca
<i>BESM</i>	—	Das byzantinische Eigengut der neuzeitlichen slavischen Menäen
<i>BHBS</i>	—	Bibliotheca hagiographica balcano-slavica
<i>LLP</i>	—	Lexicon linguae palaeoslovenicae
<i>St.</i>	—	Stern, Incipitarius liturgischer Hymnen in ostslavische Handschriften des 11. Bis 13. Jahrhunderts.

Съкращения на ръкописи

- БАН 23*¹ – Празничен миней за септември – февруари от началото на XV в., български правопис.
- БРАН34.7.6* – Минеев стихирар от XII в., нотиран, руски правопис.
- Брат* – НБС 647; Братков миней. Всекидневен миней за септември – ноември и празничен за декември – август от 1234/43 г. и празнична част от началото на XIV в., сръбски правопис.
- ГИМ, Син. 159* – Всекидневен миней за септември от XII в., руски правопис.
- ГИМ Син 161* – Всекидневен миней за ноември от XII в., руски правопис.
- ГИМ Син 163* – Всекидневен миней за януари от XII в., руски правопис.
- ГИМ Син 572* – Минеев стихирар от XII в., руски правопис.
- ГИМ Уваров 96* – Пролог от края на XIV в. Септември – март, руски правопис.
- ГИМ Уваров 325* – Пролог от XIV в. Септември – март, руски правопис.
- ГИМ Уваров 326* – Пролог от XIII в. Септември – март, руски правопис.
- Драг* – Зограф 54, Зограф I.e.9; 2 листа РГБ Москва Григор. 42/М. 1725; 3 листа РНБ Санкт Петербург Q.п.I.40; Драганов миней. Празничен миней от вт. пол. на XIII в., български правопис.
- Зограф* – Зограф I.e.7, Зограф 53; Зограф 88. Всекидневен миней за септември – ноември от първата половина на XIII в., сръбски правопис.
- Илк* – РГАДА Син. тип 131; Ильина книга. Празничен миней за септември – февруари от XI–XII в., руски правопис.
- НБКМ 122* – Охридски миней, празничен от 1435 г., български правопис.
- НБКМ 897* – Всекидневен миней за ноември от края на XIV в., български правопис.
- НБКМ 523* – Празничен миней от XIV, XV и XVI в., едноеров злетовски правопис.
- НБКМ 172* – Октоих от XIV в., сръбски правопис.
- НБС 221* – Богданович 853. Празничен миней от втората четвърт на XV в., сръбски правопис.
- ПМ* – Путятин миней, Соф 202, РНБ. Всекидневен миней за май от XI в., руски правопис.
- САНУ 58* – Богданович 707. Всекидневен миней за септември – ноември от 1320–1330 г., сръбски правопис.

¹ В някои случаи датировката на ръкописите в изследвания върху тях и на електронните страници на хранилищата, в които се намират, е различна. В такъв случай се позовавам на датировката от електронните страници, тъй като те подлежат на актуализация.

- САНУ 283* – Богданович 715; САНУ 734/2. Всекидневен миней за септември от 1470–1480 г., българска безюсова редакция.
- САНУ 287* – Богданович 782; САНУ 734/3. Всекидневен миней за ноември от 1470–1480 г., сръбски правопис.
- САНУ 361* – Празничен миней от XIII в., сръбски правопис.
- САНУ 53* – Станиславов (Лесновски) пролог от 1330 г. За цялата година, български правопис.
- РГАДА Син. тип. 99* – Всекидневен миней за януари от XI–XII в., руски правопис.
- РГАДА Син. тип. 100* – Миней с особен състав от XII в.
- РГАДА Син. тип. 130* – Миней с особен състав от XII–XIII в., руски правопис.
- РГАДА Син. тип. 154* – Пролог от първата трета на XV в. За септември – февруари, с липси, руски правопис.
- РГАДА Син тип. 158* – Пролог от края на XV в. Септември – февруари, руски правопис.
- РГАДА Син. Тип. 159* – Пролог от първата трета на XIV в. Септември – ноември, януари – февруари, руски правопис.
- РГАДА Син. тип. 160* – Пролог от първата трета на XV в. Септември – февруари, руски правопис.
- РНБ, Пог. 58* – Погодинов пролог от 1339 г. За цялата година (с липси), български правопис.
- Син 25* – *Sinait. Slav. 25*; *Синай 25*. Празничен миней от XIV в., български правопис.
- Син 159* – ГИМ, Всекидневен миней за септември от XII в., руски правопис.
- Син 161* – ГИМ, Всекидневен миней за ноември от XII в., руски правопис.
- Син 325* – ГИМ, Богослужебен сборник от края на XIV в., руски правопис.
- Син. тип. 85* – РГАДА 381-85. Всекидневен миней за септември от XI–XII в., руски правопис.
- Скоп* – НБКМ 522; Скопски миней. Празничен миней от XIII в., български правопис.
- Унд 75* – РГБ, ф. 310; Ундолски 75. Всекидневен миней от XIV в., сръбски правопис.
- Я 84* – РГАДА 381-84. Всекидневен миней за септември от 1095–1096 г., руски правопис. Цитиран по изданието на В. Ягич 1886.
- Я 91* – РГАДА 381-91 Всекидневен миней за ноември от 1097 г., руски правопис. Цитиран по изданието на В. Ягич от 1886.
- Ф.п.І.72* – РНБ, Ф.п.І.72. Празничен миней от края на XIII – началото на XIV в., български правопис.
- Ф.п.І.37* – РНБ, Ф.п.І.37. Празничен миней с особен състав от първата трета на XIII в. руски правопис.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

- Александров 1893:** Александров, А. Служба святым славянским апостолам Кириллу и Мефодию в болгарском списке XIV в.: В – Русский филологический вестник XXIX. Варшава, 1893; с. 193–207.
- Алмалех 2013:** Алмалех, М. Архангелите в Библията. София, 2013.
- Ангелов 1969:** Ангелов, Б. Климент Охридски – автор на общи служби. – В: Константин-Кирил Философ. Юбилеен сборник. София, 1969, 237–259.
- Аргировски 2003:** Аргировски, М. Речник на грчко-црковнословенски лексички паралели. Скопје, 2003.
- Атанасова 2008:** Атанасова, Д. Разпространението на произведенията за архангел Михаил в старата българска книжнина. – В: Paleobulgarica. XXXII, София, 2008, 2, 103–115.
- Атанасова, Иванова 2012:** Атанасова, Д., Кл. Иванова. Най-старият български препис на Чудото на архангел Михаил в Хоня. – В: Кирило-Методиевски студии. Кн. 21. София, 181–211.
- Бакалова 1988:** Бакалова, Е. Принос към изследване на царската идеология в средновековна България (Стенописите в църквата „Св. Архангел Михаил“ край с. Иваново). – В: Проблеми на изкуството. София, 1988, 3, 31–46.
- Бакалова 2009:** Бакалова, Е. Общество и изкуство в България през XIII в. – В: Сборник радова Византолошког института XLVI, 2009, 239–253. <http://www.doiserbia.nb.rs/img/doi/0584-9888/2009/0584-98880946239B.pdf>.
- Баранов, Марков 2003:** Баранов, В., В. Марков. Новгородская служебная минея на май XI века (Путятин минея). Ижевск, 2003.
- Библия 1982, 2005:** Библия сиреч книгите на Священото писание на Вехтия и Новия завет. Издание на св. Синод на БПЦ. София, 1982, 2005.
- Библия 2001:** Библия. Книги священного писания Вехтого и Нового завета на церковнославянском языке с параллельными местами. Российское библейское общество. Москва, 2001.
- Богдановић 1980:** Богдановић, Д. Историја старе српске књижевности. Београд, 1980.
- Богдановић 1982:** Богдановић, Д. Инвентар ћирилских рукописа у Југославији (XI–XVII века). Београд, 1982.

- Божествена литургия 2007:** Божествена литургия на св. Иоан Златоуст. Пловдив, 2007.
- Болотов 1892:** В. В. Болотов. Михаилов день. Почему собор святого архистратига Михаила совершается 8 ноября? – В: Христианское чтение. Санкт-Петербург, 11–12, 1892, 593–644. Электронно издание Санкт-Петербургская православная духовная академия. Архив журнала „Христианское чтение”, електронна версия 2010. <http://christian-reading.info/data/1892/1112/1892-1112-05.pdf>.
- Български ръкописи 1982:** Христова, Б., Д. Караджова, А. Икономова. Български ръкописи от IX до XVIII в., запазени в България. Своден каталог. Т. I. 1982.
- Варахиил 2009:** Варахиил (архангел). – В: Православная энциклопедия. Т. VI. Москва, 2009, 555. <http://www.pravenc.ru/text/154079.html>.
- Василев 1977:** Василев, А. Иконографски наръчник. Преведен от славянски на говорим български език от Върбан Гърдев Коларов през 1863 г. Научен редактор Асен Василев. София, 1977.
- Велчева 2003:** Велчева, Б. Я. – В: КМЕ. Т. IV. София, 2003, 572.
- Венцель 2009:** Венцель, О. В. Богородичен – В: Православная энциклопедия, Т. V. Москва, 2009. <http://www.pravenc.ru/text/149539.html>.
- Верещагин 2000:** Верещагин, Е. М. Архистратига по« свѣтло... Древнейшая служба архистратигу Михаилу. – В: Folia Slavistica Рале Михайловне Цейтлин. Москва, 2000, 13–30.
- Верещагин 2001:** Верещагин, Е. М. Церковнославянская книжность на Руси. Лингвотекстологические разыскания. Москва, 2001.
- Верещагин 2006:** Верещагин, Е. М. Ильина книга. Древнейший славянский богослужебный сборник. Москва, 2006.
- Воскресенский 1878:** Воскресенский, Г. А. Древний славянский перевод Апостола и его судьбы до XV в. Москва, 1879. <https://docs.google.com/file/d/0B08VLQBgFA-bUtINURQdjVUZzI1ckJ1U1VDSllkQQ/edit>
- Вълчанов 1994:** Вълчанов, С. Старозаветното учение за ангелския свят. – В: Вечното в двата библейски завета (Сборник с материали по библеистика). Велико Търново, 1994, 48–58.
- Геров 1904, 1978:** Геров, Н. Речник на българския език. Т. 5. Фототипно издание. София, 1978.
- Геров 2009:** Геров, Г. Ангелите – пазители на входа. – В: Сборник радова Византолошког института XLVI, 2009. <http://www.doiserbia.nb.rs/img/doi/0584-9888/2009/0584-98880946435G.pdf>.
- Геров 2009а:** Геров, Г. Украсата на входните пространства на православния храм. Дисертационен труд за присъждане на научна степен „Доктор на изкуствознанието”. София, 2009, машинопис.

- Геце 1978:** Геце, Б. Библейский словарь. Электронно издание. <https://azbyka.ru/otechnik/Spravochniki/biblejskij-slovar-gese/>.
- Глаголев 1900:** Глаголев, А. Вехтозаветное библейское учение об Ангелах: (Опыт боблейско-богословского исследования). Київ, 1900. https://azbyka.ru/otechnik/Aleksandr_Glagolev/vethozavetnoe-biblejskoe-uchenie-ob-angelah/
- Гогол 1994:** Гогол, Н. В. Размишления за Божествената литургия на Н. В. Гогол. София, 1994.
- Горский, Невоструев 1917:** Описание славянских рукописей Московской синодальной библиотеки. Отдель третій. Книги богослужебныя. Часть вторая. Москва, 1917.
- Григорова 2017:** Григорова, Т. Между светлината и словото – архангелските образи в иконографията. Дисертационен труд за присъждане на научна и образователна степен „доктор“, защитен в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ на 15. 07. 2017.
- Гусейнова 2011:** Гусейнова, З. М; Э. П. М. Славянский ирмологий. – В: Православная Энциклопедия. Москва, 2011, Т. 26. 624–625. Электронно издание 2016. <https://www.pravenc.ru/text/674073.html>.
- Дамаскин 2019:** Св. Йоан Дамаскин. Извор на знанието. Т. 2. 2019.
- Джурова 1981:** Джурова, А. 1000 години българска ръкописна книга. Орнамент и миниатюра. София, 1981.
- Димитрова 2011:** Димитрова, М. „Ягичев Златоуст“. Средновековен български паметник със слова и поучения от началото на XIV в. София, 2011.
- Дмитриевский 1:** Дмитриевский, А. Описание литургических рукописей, хранящихся в библиотеках Православного Востока. Т. 1. ТУПКА. Ч. 1. Памятники патриарших уставов и ктиторские монастырские Типиконы. Отд. 1. Памятники патриарших типиконов. Киев, 1895.
- Добрев 1981:** Добрев, И. Съдържа ли Македонският кирилски лист откъс от произведение на Константин-Кирил Философ за преводаческото изкуство? – В: Старобългарска литература, Кн. 9. София, 1981, 20–32.
- Добрев 1981а:** Добрев, И. Агиографската реформа на Симеон Метафраст и съставът на Супрасълския сборник. – В: Старобългарска литература. Кн. 10. София, 16–38.
- Добрев 1984:** Добрев, И. Апостолските цитати в Беседата на Презвитер Козма и преславската редакция на Кирило-Методиевия превод на Апостола. – В: Кирило-Методиевски студии, Кн. 1. София, 1984, 44–62.
- Дьяченко 1900, 1998:** Дьяченко, Г., свящ. Полный церковно-славянский словарь. Т. I. Москва, 1998. Репринтное воспроизведение издания 1900.
- Евдокимов 2006:** Евдокимов, П. Православието. София, 2006.
- Заркова 2013:** Заркова, Б. Византийската традиция и западни модели в изобразяването на ангелите в българското изкуство от XVII–XIX век. Дисертационен труд за присъждане на научна и образователна степен „доктор“, защитен в НБУ, София, 2013.

- Иванов 1906:** Иванов, Й. Северна Македония. Исторически издирвания. София, 1906.
- Иванов 1931, 1970:** Иванов, Й. Български старини из Македония. София, 1931, фототипно издание 1970.
- Иванов 2001, 2009:** Иванов, М. С.; Никифорова, А. Ю.; Э. П. И. Ангелология. – В: Православная энциклопедия. Т. II. Москва, 2001, електронно издание 2009, 300–306. <http://www.pravenc.ru/text/115092.html>.
- Иванов 2008:** Иванов, М. С. Ангел. – В: Православная энциклопедия. Т. 2. 2008, 289. <https://www.pravenc.ru/text/115044.html>.
- Иванов 2009:** Иванов, М. С. Архангел. – В: Православная энциклопедия. Т. III. 2009, 473. <http://www.pravenc.ru/text/76424.html>.
- Иванова 1986:** Иванова, Кл. Житиеписни творби. – В: Стара българска литература. Т. IV. Съставител и редактор Кл. Иванова. София, 1986.
- Иванова 1991:** Иванова, Кл. Служба на св. Ахил Лариски (Преспански) от Синайския празничен миней № 25. – В: *Palaeobulgarica*, 4. София, 1991, 11–22.
- Иванова 2002:** Иванова, Кл. В началото бе книгата. Разказ за старобългарската книга и нейната съдба. София, 2002.
- Иванова 2005:** Иванова, Кл. За ангелите и в чест на Ангелина (Един непроучен текст за безплътните сили. – В: *Acta palaeoslavica in honorem professoris Angelinae Minčeva*. Vol. 2. С., 2005, 1–7.
- Иванова 2008:** Иванова, Кл. *Bibliotheca hagiographica balcano-slavica*. София, 2008.
- Иванова-Константинова 1971:** Иванова-Константинова, Кл. Два неизвестни азбучни акростиха с глаголическа подредба на буквите в среднобългарски празничен миней. – В: Константин-Кирил Философ. Доклади от Симпозиумът, посветен на 1100-годишнината от смъртта му. София, 1971, 341–365.
- Иванова-Константинова 1973:** Иванова-Константинова, Кл. Неизвестни служби на Иван Рилски и Михаил Воин. – В: Известия на Института за български език, 22, 1973, 211–236.
- Илчев 2003:** Илчев, П. Преводаческо изкуство. – В: КМЕ, Т. III. София, 2003, 277–281.
- Йовчева 2002:** Йовчева, М. Старобългарската служба за Аполинарий Равенски от Климент Охридски. – В: *Palaeobulgarica*, 26, 2002, 1, 17–32.
- Йовчева 2003:** Йовчева, М. Проблемы текстологического изучения древнейших памятников оригинальной славянской гимнографии. – В: *La poesia liturgica slava antica/ Древнеславянская литургическая поэзия. XIII Congresso Internazionale degli Slavisti (Lubiana, 15–21 Agosto 2003)*. София, 2003, 56–78.
- Йовчева 2004:** Новоизводният славянски октоих по най-ранния препис в кодексите 19 и 20 от манастира „Св. Екатерина“ в Синай. – В: Преводите през XIV столетие на Балканите. Доклади от международната конференция София, 26–28 юни, 2003. София 2004, 205–234.

- Йовчева 2004а:** Йовчева, М. Солунският октоих в контекста на южнославянските октоиси до XIV в. // Кирило-Методиевски студии. Книга 16. София, 2004.
- Йовчева 2005:** Йовчева, М. Езикови свидетелства за произхода на службата за пренасяне на мощите на папа Климент Римски. – В: Старобългарска литература. В чест на Климентина Иванова. 33–34. София, 2005, 64–77.
- Йовчева 2006:** Йовчева, М. Январская служба св. Афанасию Александрийскому в ранней славянской книжности. – В: Многократните преводи в Южнославянското средновековие. Доклади от международната конференция София, 7–9 юли 2005 г. София, 2006, 91–110.
- Йовчева 2007:** Йовчева, М. Българската редакция на Службения миней през XIII в. – В: Старобългарска литература. Кн. 37–38. София, 2007, 3–18.
- Йовчева 2008:** Йовчева, М. Старобългарската химнография. Химнографията от 30-те г. На X век до края на Първото българско царство. – В: История на българската средновековна литература. София, 104–125.
- Йовчева 2008а:** Йовчева, М. Химнографията през XIV – началото на XV век. – В: История на българската средновековна литература. София, 2008, 536–548.
- Йовчева 2008б:** Йовчева, М. Оригинална славянска творба ли е Службата за св. Михаил Воин? – В: XXXIV научна конференция на XL меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура (Охрид, 13–30. VIII. 2007). Скопије, 2008, 183–196.
- Йовчева, Тасева 2008:** Йовчева, М., Л. Тасева. Атонска книжовна реформа. – В: История на българската средновековна литература. Съставител А. Милтенова. София, 2008, 510–519.
- Йовчева 2009:** Йовчева, М. Анонимният канон за архангел Михаил с предполагаем непреводен произход. – В: Црквене студиије, Ниш / Church Studies, Nis, 6, 2009, 203–214.
- Йовчева 2009а:** Йовчева, М. Южнославянската литургическа книжнина през XIII в. – В: Зборник радова Византолошког института XLVI, Beograd, 2009, 351–364.
- Йовчева 2009б:** Йовчева, М. Об одной словообразовательной модели в ранних гимнографических текстах (глаголы с суффиксами -ова-/-ева-) – В: Bibel, Liturgie und Frömmigkeit in der Slavia Byzantina. Festgabe für Hans Rothe zum 80. Geburtstag. München-Berlin, 2009, 209–228.
- Йовчева 2010:** Йовчева, М. Службите за празника на св. Георги на 26 ноември в Южнославянските минеи. – В: Пънне малло Гешургну. София, 2010, 101–116.
- Йовчева 2013:** Йовчева, М. Късните заемки в преводите на преславските книжовници. – В: Годишник на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, 98, 2013, 259–273.
- Йовчева 2014:** Йовчева, М. Старобългарският служебен миней. София, 2014.
- Каприев 2011:** Каприев, Г. Византийска философия. София, 2011.

- Карачорова 1989:** Карачорова, Ив. Към въпроса за Кирило-Методиевия старобългарски превод на Пластира. – В: Кирило-Методиевски студии. Кн. 6. София, 130–245.
- Каталог Зограф 1994:** Каталог на славянските ръкописи в библиотеката на Зографския манастир в Света гора. Съставители Райков, Б., Ст. Кожухаров, Х. Миклас, Хр. Кодов. София, 1994.
- Кашкин 2011:** Кашкин, А. С. Великая песнь Моисея: экзегетический анализ Втор. 32: 1–43. – В: Христианское чтение. № 3. Санкт Петербург, 2011, 67–122. <http://christian-reading.info/data/2011/03/2011-03-03.pdf>.
- Кожухаров 1979:** Кожухаров, Ст. Хилядолетното българско слово. Новооткрити произведения на Наум Преславско-Охридски и Константин Преславски. – В: АБВ, бр. 21, 22.V.1979, 1–2.
- Кожухаров 1983:** Кожухаров, Ст. Пэти достоитъ архистратига. (Новооткрито произведение на Константин Преславски). – В: Литературознание и фолклористика. В чест на 70-годишнината на акад. Петър Динев. София, 1983, 59–62.
- Кожухаров 1986:** Кожухаров, Ст. Методиевият канон за Димитър Солунски (нови данни за историята на текста). – В: Кирило-Методиевски студии. Кн. 3. София, 1986, 72–78.
- Кожухаров 1987:** Кожухаров, Ст. Българската литература през XIII век. – В: Българската литература и книжнина през XIII век. София, 1987, 25–37.
- Кожухаров 1995:** Кожухаров, Ст. Йосиф Песнописец. – В: КМЕ, Т. II. София, 1995, 200–201.
- Кожухаров 1995а:** Кожухаров, Ст. Козма Маюмски. – В: КМЕ, Т. II. София, 1995, 372–374.
- Кожухаров 1995б:** Кожухаров, Ст. Миней. – В: КМЕ, Т. II. София, 1995, 679–681.
- Кожухаров 1995г:** Кожухаров, Ст. Наум Охридски. – В: КМЕ. Т. II. София, 1995, 795–798.
- Кожухаров 2004:** Кожухаров, Ст. Константин Преславски. Канон за архистратига Михаил. – В: Проблеми на старобългарската поезия. София, 2004, 45–59.
- Кожухаров 2004а:** Кожухаров, Ст. Инок Симеон. Молебен канон за архангелите Михаил и Гавриил. – В: Проблеми на старобългарската поезия. София, 2004, 172–178.
- Кожухаров 2004б:** Кожухаров, Ст. Химнописецът Наум Охридски. – В: Проблеми на старобългарската поезия. София, 2004, 33–44.
- Кожухаров 2004в:** Кожухаров, Ст. Инок Симеон. Молебен канон за архангелите Михаил и Гавриил. – В: Проблеми на старобългарската поезия. София, 2004, 172–178.
- Койчева 2003:** Койчева, Р. Параклис. – В: Старобългарска литература. Енциклопедичен речник. Съст. Д. Петканова. София, 2003, 531.

- Койчева 2011:** Койчева, Р. Интерпретации на маргиналното в старобългарската литература. – В: Маргиналното в/на литературата. Съставител Р. Кунчева. София, 2011, 24–39.
- Коцева 2003:** Коцева, Е. Драганов миней. – В: Старобългарска литература. Енциклопедичен речник. Съставител Д. Петканова. Велико Търново, 2003, 146–147.
- Кочев 2000:** Кочев, Н. Йоан Екзарх. Шестоднев. Второ прецизирано издание. Превод от старобългарски, въстъпителна студия и коментар. София, 2000.
- Кривко 2009:** Кривко, Р. Н. К истории второй песни гимнографического канона: утраты и интерполяции. – В: Bibel, Liturgie und Frömmigkeit in der Slavia Byzantina. Festgabe für Hans Rothe zum 80. Geburtstag. München – Berlin 2009, 229–243.
- Кривко 2010:** Кривко, Р. Н. Византийский песнописец Георгий в свете славянских данных. – В: Пъinne малo Гeмyргню. Сборник в чест на 65-годишнината на проф. дфн Георги Попов. София, 2010, 165–189.
- Кривко 2012:** Кривко, Р. Н. Раннедревнеболгарский пласт в ростовской служебной минее XIII века (РНБ, Ф. п. I 37). – В: Slověne. № 1. 2012, 145–221. http://slovene.ru/2012_1_Krivko.pdf.
- Крысько 2005:** Крысько, В. Б. Ильина книга. Рукопись РГАДА, Тип 131. Лингвистическое издание, подготовка греческого текста, комментарии, словоуказатели В. Б. Крысько. Москва, 2005.
- Крысько 2014:** Крысько, В. Б. Старославянский канон Кириллу Философу. Источники и реконструкция. Москва, 2014.
- Куев 1970:** Куев, К. Похвално слово за Михаил и Гавриил. – В: Климент Охридски. Събрани съчинения. Т. 1. София, 1970.
- Лаперузас 2000:** Лаперузас, Е. Ръкописите от Мъртво море. Враца, 2000.
- Литвинова 2010:** Литвинова, Л. Иегудиил. – В: Православная энциклопедия. Т. XXI. Москва, 2010, 188. <http://www.pravenc.ru/text/293567.html>.
- Лоски 2005:** Лоски, Вл. Очерк върху мистическото богословие на Източната църква. София, 2005.
- Лявданский, Барский 2013:** Лявданский, А., Барский. Е. Езра. – В: Православная энциклопедия. Т. XVIII. Москва, 2013, 62–66. <http://www.pravenc.ru/text/189571.html>.
- Matejko 2010:** Matejko, E. К вопросу об образце канона св. архангелу Михаилу Константина Преславскаго. – В: Пъinne малo Гeмyргню. Сборник в чест на 65-годишнината на проф. дфн Георги Попов. София, 2010, 67–74.
- Милтенова 1981:** Милтенова, А. Апокрифът за борбата на архангел Михаил със Сатанаил в две редакции. – В: Старобългарска литература, 9, 1981, 98–113.
- Милтенова 1983:** Милтенова, А. Неизвестна редакция на апокрифа за борбата на архангел Михаил със Сатанаил. Литературознание и фолклористика. Сборник в чест на акад. Петър Динев. 1983, 121–127.

- Милтенова 2003:** Милтенова, А. Книга на Енох. – В: Старобългарска литература. Енциклопедичен речник. Велико Търново, 2003, 255–256.
- Милтенова 2003а:** Милтенова, А. Ориген. – В: Старобългарска литература. Енциклопедичен речник. Велико Търново, 2003, 334.
- Милтенова 2008:** Милтенова, А. История на българската средновековна литература. Съставител а. Милтенова. София, 2008.
- Минчев 2011:** Слово и обред. Тълкуванията на литургията в контекста на други културно близки текстове на Славянското средновековие. София, 2011.
- Минчева 1981:** Минчева, А. За текста на Македонския кирилски лист и неговия автор. – В: Старобългарска литература. Кн. 9. София, 1981, 3–19.
- Минчева 1995:** Минчева, А. Македонски кирилски лист. – В: КМЕ, Т. II. София, 1995, 595–598.
- Миркович 1934:** Мирковић, Ј. Скитски устави светог Саве. – В: Братство, 35, 1934, 52–67.
- Мирчев 1972:** Мирчев, К. Старобългарски език. София, 1972.
- Мирчева 1998:** Мирчева, Б. Преписът на Службата за Кирил в ръкопис № 164 от сбирката на А. И. Хлудов в Държавния исторически музей в Москва. – В: Palaeobulgarica, 1998, 4, 42–49.
- Моллов 2000:** Моллов, Т. Кюстендилската котловина през оптиката на българската народнохристиянска космология. 10.05.2000 (на адрес: <http://liternet.bg/publish/tmollov/kiustendil.htm>).
- Мурьянов 1991:** Мурьянов, М. Страницы гимнографии Киевской Руси. – В: Традиции древнейшей славянской письменности и языковая культура восточных славян. Москва, 1991, 69–143.
- Наумов 1980:** Наумов, Ал. По въпросите на най-старата славянска поезия. – В: Старобългарска литература. Кн. 8. София, 1980, 37–45.
- Никитин 2010:** Никитин, С. И. Византий. – В: Православная энциклопедия. Т. 8. Москва, 2010, 123–125.
- Никифорова 2012:** Никифорова, А. Ю. Из истории Минеи в Византии. Гимнографические памятники VIII–XII вв. из собрания монастыря святой Екатерины н Синае. Москва, 2012.
- Никольский 1907:** Никольский, К. Пособие къ изучению Устава богослужения Православной церкви. Издание седьмое исправленное и дополненное. Санкт Петербург. 1907.
- Ориген 2003:** Ориген. За началата. Книга първа. София, 2003. <http://rado76.files.wordpress.com/2008/04/origen.pdf>.
- Павлова 1994:** Павлова, Р. Петър Черноризец. Старобългарски писател от X в. – В: Кирило-Методиевски студии, Кн. 9. София, 1994.
- Павлова 1999:** Павлова, Р. Станиславов (Лесновски) пролог от 1330 година. Велико Търново, 1999.

- Пархоменко 2007:** Пархоменко, К. Об ангелах и бесах. Санкт Петербург, 2007.
- Пентковский 2001:** Пентковский, М. А. Типикон Патриарха Алексея Студита в Византии и на Руси. Москва, 2001.
- Пентковский 2011:** Пентковский, А. Канони архангелу Михаилу из Скопской миней. – В: Сборник на трудови од Меѓународниот научен собир „Свети Наум Охридски и словенската духовна, културна и писмена традиција (Организиран по повод на 1100-годишнината от смртта на св. Наум Охридски). Охрид, 4–7 ноември 2010. Редакциски одбор И. Велев. Скопје, 2011, 129–141.
- Пентковский 2012:** Пентковский, А. М. К истории славянского богослужения византийского обряда в начальный период (кон. IX – нач. X в.): два древних славянских канона архангелу Михаилу. – В: Богословские труды, Вып. 43–44. 2012, 401–442.
- Петров, Кодов 1973:** Петров, Ст., Хр. Кодов. Старобългарски музикални паметници. София, 1973, с. 149–157.
- Петканова 1981:** Петканова, Д. Стара българска литература. Т. I. Апокрифи. Съставител и редкатор Д. Петканова. София, 1981.
- Петканова 2000:** Петканова, Д. Средновековна литературна символика. София, 2000.
- Петков и колектив 2008:** Петков, П, И. Христова-Шомова, А-М. Тотоманова. Свети Климент Охридски. Слова и служби. София, 2008.
- Петкова 2017:** Петкова, Б. Да направим земя и хора. Разказът за сътворението и грехопадението в българската култура (библейски, спокрифен и фолклорен корпус). Пловдив, 2017.
- Петрова 2014:** Петрова, С. Въпросът за авторството на канона Просвѹщѹи древле умы. – В: Црквене студије. 11, 2014, 557–575.
- Петрова 2015:** Петрова, С. Канони за безпълтните сили в славянските миней. – В: Старобългарска литература, 52, 2015, 85–116.
- Петрова 2017:** Петрова, С. Малки песнопения с вероятен непреводен произход в службите за безпълтните сили. – В: Филологически форум. Хуманитарно списание за млади изследователи, 2. 2017, 16–25.
- Петрова 2020:** Петрова, С. Седалните за първите три месеца в Братковия миней (Рс. НБС 647). Въпросът за възникването на ноемврийската част от ръкописа. – В: Старобългарска литература, 61–62, 2020, 161–196.
- Пиперов 1973:** Пиперов, Б. Тълкуване на книгата Битие. София, 1973.
- Пичхадзе 2009:** Пичхадзе, А. О языковых особенностях славянских служебных миней. – В: Bibel, Liturgie und Frömmigkeit in der Slavia Byzantina. Festgabe für Hans Rothe zum 80. Geburtstag. Hrsg. D. Christians, D. Stern, V. S. Tomelleri. München-Berlin, 2009, 297–308.
- Попов 1978:** Попов, Г. Новооткрита оригинална старобългарска част в текста на триода. – В: Български език, 28. 1978, 6. 497–507.

- Попов 1982:** Попов, Г. Новооткрити химнографски произведения на Климент Охридски и Константин Преславски. – В: Български език, 32, 1982, 1, 3–26.
- Попов 1985:** Попов, Г. Триодни произведения на Константин Преславски. – В: Кирило-Методиевски студии. Т. 2. София, 1985.
- Попов 1995:** Попов, Г. Из химнографското наследство на Константин Преславски (Новооткрит трипеснец за предпразненство на Успение Богородично). – В: Palaeobulgarica. 1995. XIX, 3. 3–31.
- Попов 1997:** Попов, Г. Новооткрит канон на Константин Преславски с тайнописно поетическо послание. – В: Palaeobulgarica, 21, 1997, 4, 3–17.
- Попов 1998:** Попов, Г. Канон за Рождество Христово от Константин Преславски. – В: Palaeobulgarica, 22, 1998, 4, 3–26.
- Попов 2001:** Попов, Г. Службата за славянския първоучител Методий в Хлудовия миней 156. – В: Старобългарска литература, Кн. 32. София, 2001, 3–20.
- Попов 2005:** Попов, Г. БОГОЯВЛЕНИЕ ТИ ПОЖШТЕ ХРИСТЕ СЛАВНИ (Старобългарски Канон за Богоявление). – Във: Филологически изследвания в чест на Климентина Иванова за нейната 65-годишнина (= Старобългарска литература, 33–34). София, 2005, 13–63.
- Попов 2005а:** Попов, Г. За една предполагаема химнографска творба на Климент Охридски (Канон за св. Симеон Богоприемец). – В: Нъсть оученнкъ надъ оучителемъ своимъ. Сборник в чест на проф. дфн Иван Добрев, член-кореспондент на БАН и учител. София, 2005, 288–301.
- Попов 2013:** Попов, Г. Старобългарска църковна поезия за Рождество Христово и Богоявление. Книга първа. Климента пясни. София, 2013.
- Правила 2004:** Правила на Светата Православна Църква – Част 2. Славянобългарски манастир „Св. Вмчк Георги Зограф”. Света Гора. Атон, 2004. <http://www.sveta-gora-zograf.com/books/Pravila-2/book.html#d0e498>
- Прокопенко 2010:** Прокопенко, Л. В., В. Желязкова, В. Б. Крысько, О. П. Шевчук, И. М. Ладъженский. Славяно-русский пролог по древнейшим спискам. Т. I. Текст и комментарии. Москва, 2010.
- Райков и колектив 1994:** Райков, Б, С. Кожухаров, Х. Миклас, Х. Кодов. Каталог на славянските ръкописи в Библиотеката на Зографския манастир на Света Гора. София, 1994.
- Рыбаков 2002:** Рыбаков, В. А. Святой Иосиф Песнописец и его песнотворческая деятельность. Москва, 2002.
- Савова 2003:** Савова, В. Непознато химнографско произведение на св. Климент Охридски за св. Алексей Човек Божи (предварителни бележки). – В: Palaeobulgarica, 27, 2003, 2, 3–12.
- Савова 2006:** Савова, В. Службата за светите мъченици Сергей и Вах в Синайския славянски празничен миней № 25. – В: Старобългарска литература, 35–36, 2006, 134–143.

- Савова 2017:** Савова, В. Песни от Климент. Химничната прослава за св. Алексей, Човек Божи сред православните славяни. София, 2017.
- Св. Дионисий Ареопагит 2001:** Св. Дионисий Ареопагит. За небесната йерархия. За църковната йерархия. София, 2001.
- Св. Йоан Дамаскин 2019:** Свети Йоан Дамаскин. Извор на знанието. Том. 2. София, 2019.
- Св. Климент Охридски 2008:** Свети Климент Охридски. Слова и служби. Съставители Петков, П., И. Христова-Шомова, А-М. Тотоманова. София, 2008.
- Сергий 1:** Сергий архиеп. Полный месяцеслов Востока. Т. 1–3. Владимир 1901. Репринт Москва, 1997.
- Сергий 3:** Сергий архиеп. Полный месяцеслов Востока. Т. 1–3. Владимир 1901. Репринт Москва, 1997.
- Симий 2009:** Симий, Пр. Азбучник песама Октоиха. Београд, 2009.
- Скабалланович 1913, 1995, 2011:** Скабалланович, М. Толковый Типикон. Киев, 1913; Москва, 1995, 2011. http://azbyka.ru/tserkov/bogosluzheniya/liturgika/skaballanovich_tolkovy_tipikon_20-all.shtml
- Славова 1989:** Славова, Т. Преславска редакция на Кирило-Методиевия старобългарски евангелски превод. – В: Кирило-Методиевски студии, Кн. 6. София, 1989, 15–129.
- Славова 2003:** Славова, Т. Преводи на Константин-Кирил Философ. – В: КМЕ, Т. III. София, 282–286.
- Славянские рукописи 2009:** Славянские рукописи болгарского происхождения в Российской национальной библиотеке Санкт-Петербург (Каталог). Христова, Б., В. Загребин, Г. Енин, Е. Шварц. София, 2009.
- Сперанский 1881:** Сперанский, А. И. Свидетельства новозаветных священных писателей о неканонических книгах Ветхого Завета и значение их на основании этих свидетельств. – В: Христианское чтение. № 11–12. Санкт Петербург, 1881, 683–709. <http://christian-reading.info/data/1881/1112/1881-1112-03.pdf>.
- Срезневский 1912:** Срезневский, И. И. Материалы для Словаря древнерусского языка по письменным памятникам. Т. 3. Р–Ѱ и дополнения. Санкт-Петербург, 1912.
- Стаматов 2019:** Стаматов, А. Проблемът вечност и време в Екзарховата „Похвала за Йоан Богослов“ – В: Sine arte scientia nihil est. София, 2019, 267–277.
- Станкова 2007:** Станкова, Р. О Скопльской минее XIII века. – В: Scripta & e-Scripta. V. София, 2007, 131–144.
- Станкова 2012:** Станкова, Р. Култ и химнография. Служби за местни южнославянски и блакански светци в ръкописи от XIII–XV в. София, 2012.
- Станчев 1982:** Станчев, Кр. Поетика на старобългарската литература (Основни принципи и проблеми). София, 1982.

- Станчев 1985:** Станчев, Кр. Дионисий Ареопagit. – В: КМЕ. Т. I. София, 1985, 587–589.
- Станчев, Попов 1988:** Станчев, Кр., Г. Попов. Климент Охридски. Живот и творчество. София, 1988.
- Старева 2003:** Старева, Л. Български светци и празници. 2003.
- Старобългарски език 1983, 1985, 1986:** Старобългарски език за X, XI и XII клас на НГДЕК. Автори Ж. Икономова, А-М. Тотоманова, И. Добрев. София, 1983, 1985, 1986.
- Старобългарски речник 1999, 2009:** Старобългарски речник, Т. I А–Н, Т. II О–У. Редактори Иванова-Мирчева. Д., А. Давидов и колектив. София 1999, 2009.
- Старогръцко-български речник 1943:** Старогръцко-български речник. Съставители Войнов, М., Вл. Георгиев и колектив. София, 1943. Фототипно издание 1996.
- Стефанова 2021:** Стефанова, Л. Учението за образа и символа в Ареопagitския корпус. София, 2021.
- Стоянов, Кодов 1964:** Стоянов, М., Хр. Кодов. Опис на славянските ръкописи в Софийската народна библиотека. Т. III. София, 1964.
- Стојановић 1901:** Стојановић, Љуб. Каталог рукописа и старих штампаних књига. Збирка Српске краљевске академије. Београд, 1901.
- Стојановић 1902:** Стојановић, Љуб. Стари српски записи и натписи. Књига I. Београд, 1902. Фототипно издание 1982.
- Стојановић 1903:** Стојановић, Љуб. Каталог Народне библиотеке у Београду. Рукописи и старе штампане књиге. Београд, 1903.
- Суботин-Голубовић 2002:** Суботин-Голубовић, Т. Култ арханђела Михаила у средњовековној Србији. – В: Култ светих на Балкану. Крагуевац, 2002, 9–24.
- Тасева, Йовчева, Илиева 2003:** Тасева, Л., М. Йовчева, Т. Илиева. Старобългарският превод на Стария завет. Т. II. Книга на пророк Иезекиил с тълкования. София, 2003.
- Тасева 2003:** Тасева, Л. Синаксар. – В: КМЕ. Т. 3. София, 2003, 622–624.
- Тасева 2006:** Тасева, Л. Перевод и редакция: языковые критерии и жанровая специфика. – В: Многократните преводи в Южнославянското средновековие. София. 2006, 35–55.
- Тасева 2011:** Тасева, Л. Езикът на някои оригинални химнографски творби от IX–X век в статистически ракурс. – В: Зборник на трудови од Меѓународниот научен собир „Свети Наум Охридски и словенската духовна, културна и писмена традиција (Организиран по повод на 1100-годишнината от смъртта на св. Наум Охридски). Охрид, 4–7 ноември 2010. Скопје, 2011, 175–183.
- Теодоров-Балан 1934:** Теодоров-Балан, Ал. Кирил и Методий. II. София, 1934.
- Тихомиров 2012:** Тихомиров, Б. А. Дроздов. – В: Православная энциклопедия. Т. 16. 2012, 278–279. <http://www.pravenc.ru/text/180471.html>.

- Толковая Библия Лопухина 1903–1913:** Толковая Библия или коментарији на все книги Св. Писания Ветхого и Нового Завета под редакцией проф. А. П. Лопухина. Ветхий Завет. Санкт Петербург, 1903–1913.
- Тотев 2000:** Тотев, Т. Преславската култура и изкуство през IX–X в. Студии и статии. София, 2000, 27–41, 44; 136–141.
- Турилов 2012:** Турилов, А, Е. Тончева. Драганова минея. – В: Православная энциклопедия. Т. 16. Москва, 2012, 117–120. <http://www.pravenc.ru/text/180379.html>.
- Флоренски 1994:** Флоренски, П. Иконостас. София, 1994.
- Хевсуриани 2014:** Хевсуриани, Л. Иадгари. – В: Православная энциклопедия. Т. 20. Москва, 2014, 419–424. <http://www.pravenc.ru/text/200125.html>.
- Хрисант архиеп. 2007:** Хрисант архиепископ на Дирахий от Мадит. Голяма теория на музиката. София, 2007 (Превод на изданието от Триест, 1832).
- Христова 1991:** Христова, И. О славянских переводах Господней молитвы. – В: Palaeobulgarica, 1991, 3, 41–56.
- Христова 2003:** Христова, Б. Устав. – В: КМЕ. Т. 4. София, 2003, 237–240.
- Христова 2008:** Христова, Б. Книга на Енох. Превод, предговор и бележки Б. Христова. София, 2008.
- Христова, Загребин, Енин, Шварц 2009:** Христова, Б., В. Загребин, Г. Енин, Е. Шварц. Славянски ръкописи от български произход в Руската национална библиотека – Санкт Петербург. София, 2009.
- Христова-Шомова 2004:** Христова-Шомова, И. Служебният апостол в славянската ръкописна традиция. Том I. София, 2004.
- Христова-Шомова 2008:** Христова-Шомова, И. Ранните славянски преводи на Канона за св. Климент Римски от Йосиф Химнописец. – В: Преславска книжовна школа. Т. X, 72–96.
- Христова-Шомова 2010:** Христова-Шомова, И. Новгородските минеи и Зографският миней № 53 (I.e.7). – В: Пъвне мало Гевургну. Сборник в чест на 65-годишнината на проф. дфн Георги Попов. София, 2010, 117–140.
- Христова-Шомова 2012:** Христова-Шомова, И. Служебният апостол в славянската ръкописна традиция. Том II. Изследване на синаксарите. София, 2012.
- Христова-Шомова 2013:** Христова-Шомова, И. Към езиковата характеристика на три български празнични минея. – Български език. Приложение. Софийската Мала Света гора като културен и книжовен феномен. Изследвания, посветени на 110-годишнината от рождението на чл.-кор. проф. Кирил Мирчев. 2013, 46–75.
- Христова-Шомова 2015а:** Христова-Шомова, И. Драгановият миней като свидетел на българската богослужебна и книжовна история. – Palaeoslavica, XXIII, 2015, 2, 1–54.
- Христова-Шомова 2015:** Христова-Шомова, И. Проложните четива в Драгановия миней. – В: Кирило-Методиевски четения 2015. Юбилеен сборник. София, 2015, 157–174.

- Христова-Шомова 2016:** Христова-Шомова, И. Бог бе Слово. Етюди върху християнството, видяно през призмата на езика. София, 2016.
- Христова-Шомова 2020:** Христова-Шомова, И. Охридски миней. Първа част. София, 2020.
- Христова-Шомова 2022:** Христова-Шомова, И. Охридски миней. Втора част. София, 2022.
- Цейтлин 1986:** Цейтлин, Р. М. Лексика древнеболгарских рукописей X–XI вв. София, 1986.
- Цонев 1910:** Цонев, Б. Опис на ръкописите и старопечатните книги на Народната библиотека в София. Т. I. София, 1910.
- Цонев 1923:** Цонев, Б. Опис на славянските ръкописи в Софийската народна библиотека. Т. II. София, 1923.
- Цоневски 1986:** Цоневски, Ил. Патрология, живот, съчинения и учение на църковните отци, учители и писатели. София, 1986.
- Чешмеджиев 1996:** Чешмеджиев, Д. Към въпроса за култа на архангел Михаил в Средновековна България. – В: *Palaeobulgarica*, XX, 1. София, 1996, 52–61.
- Шиваров 1994:** Шиваров, Н. Екзегетическият метод в св. Василиевия „Шестоднев“ и актуализирането му днес. – В: Вечното в двата библейски завета. Велико Търново, 1994, 24–48.
- Шиваров 1994:** Шиваров, Н. С. Вълчанов. Старозаветното учение за ангелския свят. – В: Вечното в двата библейски завета. Велико Търново, 1994, 48–58.
- Шиваров 1994:** Идеята за богоизбраничество в Стария завет. – В: Вечното в двата библейски завета. Велико Търново, 1994, 106–116.
- Шиваров 1995:** Шиваров, Н. Речник на библейските символи. Съставител Н. Шиваров. София, 1995.
- Шлихтина 2011:** Шлихтина, Ю. Р., Э. П. М. Ирмологий. – В: Православная энциклопедия, Т. XXVI. Москва, 2011, 617–622. Електронно издание 2016 – <https://www.pravenc.ru/text/674073.html>.
- Штавланин-Ђорђевић, Гроздановић-Пајић, Цернић 1986:** Штавланин-Ђорђевић, Љуб., М. Гроздановић-Пајић, Л. Цернић. Опис Тирилских рукописа Народне библиотеке Србије. Београд, 1986.
- Юнгеров 1910:** Юнгеров, П. А. Введение в Ветхий Завет. Книга 2. Казань, 1910. http://www.e-reading.ws/chapter.php/70792/48/Yungerov_-_Vvedenie_v_Vethiii_Zavet_Kniga_2.html#n467.
- Юревич 2007:** Юревич, Д. Протоиерей. Изучение книги св. пророка Даниила в свете археологических находок. – В: Христианское чтение. №28. 2007, 67–84. http://bible-spbda.info/e-books/ee-books/yurevich_d.,_prot.-izuchenie_knigi_sv._proroka_daniila_v_sвете_arheologicheskikh_nahodok.pdf.
- Ягич 1886:** Ягич, И. В. Служебный миней за сентябрь, октябрь и ноябрь в церковнославянском переводе по русским рукописям 1095–1097 г. – В: Памятники древнерусского языка. Т. I. Санкт Петербург, 1886.

- Якобсон 2000:** Якобсон, Р. Бележки върху историята на най-старата славянска химнография: Канон в памет на св. Димитър Солунски. – В: Езикът на поезията. София, 2000.
- Э. П. Б. 2009:** Э. П. Б., О. Н. Афиногенова, О. В. Лосева, А. А. Лукашевич. Гавриил. – В: Православная энциклопедия. Т. X. Москва, 2009, 187–191. <http://www.pravenc.ru/text/161233.html>.
- АНГ I:** *Analecta hymnica graeca e codicibus eruta Italiae inferioris. I. Schiro consilio et ductu edita. Vol. 1. Canones Septembris. A. Debiasi Gonzato collegit et instruxit. Roma, 1966.*
- АНГ III:** *Analecta hymnica graeca e codicibus eruta Italiae inferioris. III. Schiro consilio et ductu edita. Vol. 3. Canones Novembris. A. Kominis collegit et instruxit. Roma, 1972.*
- АНГ VI:** *Analecta hymnica graeca e codicibus eruta Italiae inferioris. VI. Schiro consilio et ductu edita. Vol. VI. Canones Februarii. E. Tomadakis collegit et instruxit. Roma, 1974.*
- АНГ VII:** *Analecta hymnica graeca e codicibus eruta Italiae inferioris. I. Schiro consilio et ductu edita. Vol. VII. Sanones Martii. E. Tomadakis collegit et instruxit. Roma, 1971.*
- АНГ XI:** *Analecta hymnica graeca e codicibus eruta Italiae inferioris. I. Schiro consilio et ductu edita. Vol. XI. Canones Julii. A. A. Longo collegit et instruxit. Roma, 1978.*
- BESM 1–3:** *Byzantinische Eigengut der neuzeitlichen slavischen Menäen und seine griechischen Originale. T. 1–3. (=Abhandlungen der Nordrhein-Westfälischen Akademie der Wissenschaften, 112. Patristica Slavica, 12). Erarb. P. Plank und C. Lutzka. Hrsg. Ch. Hannick. Paderborn, 2006.*
- Burgsch 1890:** Burgsch, H. *Religion und Mitologie der alten Aegypter nach den Denkmälern bearbeitet. Leipzig, 1890, 617–618.*
- Follieri 1960:** Follieri, H. *Initia hymnorum ecclesiae Graecae. Vol. I. A–Z. Rom, 1960.*
- Follieri 1962:** Follieri, H. *Initia hymnorum ecclesiae Graecae. Vol. III. O–S. Rom, 1962.*
- Getov 2009:** Getov, D. *The Unedited Byzantine Liturgical Canons in the Library of Congress Microfilms of the Greek Manuscripts in St. Catherine’s Monastery on Mount Sinai. – Bollettino della Badia greca di Grottaferrata, III s., 6 (2009), 67–118.*
- Hannick 2006:** Hannick, Ch. *Das altslavische Hirmologion. Edition und Kommentar. Weiher – Freiburg I. Br. 2006.*
- Jagić 1907:** Jagić, V. *Psalterium Bononiense. Interpretationem veterem slavica cum aliis codicibus collatam, adnotationibus ornatam, appendicibus auctam. Wien, 1907.*

- Janin 1953:** Janin, R. La géographie ecclésiastique de l'empire byzantin. Première partie. Le siège de Constantinople et le patriarcat ecuménique. T. III. Les églises et les monastères. Paris. 1953.
- LLP 1974:** Lexicon linguae palaeoslovenicae. Slovník jazyka staroslověnského. 26. (побити – покръвителї), Praha, 1974.
- Migne 1857:** Migne. J-P. Origenis. Liber primus. Origenis. Περὶ ἀρχῶν. Caput V–Caput VIII. – In: PG. T. 11. Accurante et recognoscente J.-P. Migne. Petit-Montrouge, 1857. col. 115–182. http://books.google.bg/books?id=S2_YAAAAMAAJ&redir_esc=y.
- Migne 1857:** Migne. J-P. S. P. N. Basilli, caesareae Cappadociae archiepiscopi, opera omnia quae exstant. Tomus primus. – In: PG. T. 29, Homilia I in Hexameron, 1857, col.13. Patrologiae cursus completus, series graeca - Jacques-Paul Migne - Google Книги
- Migne 1858:** Migne, J-P. Gregorii Theologi. Tomus secundus. Oratio XXXVIII. – In Theophania. – In: PG. T. 36. Accurante et recognoscente J.-P. Migne. Petit-Montrouge, 1858, col. 310–334. http://books.google.bg/books?id=7BURAAAAYAAJ&redir_esc=y.
- Migne 1864:** Migne, J-P. Ἰωάννου του Δαμασκηνου/ Joannis Damasceni. Tomus primus. – In: PG. T. 94. Accurante et denuo recognoscente J.-P. Migne. Petit-Montrouge, 1864, col. 865–874. http://books.google.bg/books?id=x8AUAAAQAQAJ&redir_esc=y.
- Miklošič 1862–1865:** Miklošič, F. Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum. Vindobonae, 1862–1865.
- Mur'janov 1999:** Mur'janov. M. F. Das Dubrovskij-Menäum. Edition der Handschrift F.п.І. 36 (RNB), überarbeitet und mit deutschen Übersetzungen versehen von Hans Rothe und Arnd Wöhler. In: Abhandlungen der Nordrhein-Westfälischen Akademie der Wiss. 104 = Patristica Slavica 5. Ppladen-Wiesbaden. Westdeutscher Verlag. 1999.
- Myers 1994:** Myers, G. The Lavrsky Troitsky Kondakar. Sofia, 1994.
- Naumow 2013:** Naumow, A. Aniołowie w cerkiewnosłowiańskiej hymnografii. – Rocznik teologiczny. LV. Warszawa 2013, Zeszyt 1–2, 67–89.
- Petrova 2011:** Petrova, S. The servise for November 8 in the Draganov Menaion (Zograph54). – In: Literary Knowledge and Open Horizons. Sofia, 2011, 20–36.
- Petrova 2017:** Petrova, S. Chronological layers in translated texts: Observations on a sticherion of archangel Michael. – In: Scripta & e-Scripta, 16–17, 2017, 131–146.
- Schidlovsky 2000:** Sticherarium Paleoslavicum Petropolitanum. Ed. N. Schidlovsky = Monumenta Musicae Byzantinae. Serie principale (Facsimiles), 12. Copenhagen, 2000.
- Septuaginta 1950:** Septuaginta id est vetus testamentum graece iuxta LXX interpretes. Vol 1–2. Edidit Alfred Rahlfs. Edition quarta. Stuttgart, 1950.

- Skowronek 2008:** Skowronek, M. Świat cały ma Cię za obrońcę. Michał Archanioł w kulturze Słowian prawosławnych na Bałkanach. Łódź, 2008.
- Stern 2008:** Stern, D. Incipitarium liturgischer Hymnen in ostslavischen Handschriften des 11. bis 13. Jahrhunderts. Teil I–III. Padeborn, München, Wien, Zürich. 2008.
- Toma 2018:** Toma, P. Joseph the Hymnographer. Kanones on Saints According to the Eight Modes. Critical Edition by Paraskevi Toma (Byzantinische Studien und Texte 12), Münster, 2018.
- WD 2001:** Wörterbuch zum Gottesdienstmenäum für den Monat Dezember slavisch – griechisch – deutsch nach ostslavischen Handschriften des 12. und 13. Jahrhunderts mit einem Glossar griechisch – slavisch. Bearb. von D. Christians. Wiesbaden, 2001.
- Βιβλίον 1755:** Βιβλίον τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς περιέχον τὴν πρέπνονσαν αὐτῶ ἅπασαν ἀκολουθίαν. Ενετησιν Παρὰ Νικολάφ Γλυκεῖ τῶ ἐξ Ἰωαννίνων, 1755.
Εκκλησιαστικὴ βιβλιοθήκη „Φως”. Μην νοεμβριος. Εκδοσις νεα και επιμεμελημενη. Αθηναι, 1971.
- Εὐστρατιάδης 1931:** Εὐστρατιάδης, Σ. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς καὶ τὰ ποιητικὰ αὐτοῦ ἔργα. – Νέα Σιών, 26, 1931, 721–736.
- Εὐστρατιάδης 1932:** Εὐστρατιάδης, Σ. Ειρμολόγιον. Chennevieres-sur-Marne, 1932.
- Εὐστρατιάδης 1939, 1949:** Εὐστρατιάδης, Σ. Ταμεοῖν Ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως. – Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος, 38, 1939, 153–170; 48, 1949, 163–165.
- Εὐστρατιάδης 1940:** Εὐστρατιάδης, Σ. Ποιηταὶ καὶ ὕμνογράφοι τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας. Τ. 1. Ὅτι Ἱεροσολυμιταὶ ποιηταὶ. Θεοφάνης ὁ Γραπτός. Ἐν Ἱεροσολύμοις, 1940.
- Θέμελης 1931:** Θέμελης, Θ. Τὰ Μηναῖα ἀπὸ τοῦ ια' μέχρι τοῦ ιγ' αἰώνος. – Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος, 30, 1931, 287–312, 348–387, 520–566.
- Κολλυροπούλου 2012:** Κολλυροπούλου, Θεώνη. Περί του προβλήματος της Β' ωδῆς των κανόνων. Πατρα, 2012.
- Μηναῖον 1806:** Μηναῖον τοῦ Νοεμβρίου περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῶ ἅπασαν Ἀκολουθίαν, μετὰ καὶ τῆς προσθήκης τοῦ Τυπικοῦ. Ενετησιν Παρὰ Νικολάφ Γλυκεῖ τῶ ἐξ Ἰωαννίνων, 1806.
- Μηναῖον 1808:** Μηναῖον τοῦ Σεπτεμβρίου. Περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῶ ἅπασαν Ἀκολουθίαν, μετὰ καὶ τῆς προσθήκης τοῦ Τυπικοῦ. Ἐνετίησιν, 1808.
- Μηναῖον 1820:** Μηναῖον τοῦ Σεπτεμβρίου περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῶ ἅπασαν ἀκολουθίαν μετὰ καὶ τοῦ Τυπικοῦ. Ἐν Βενετια, 1820. http://www.google.bg/books?id=3C9GAAAAYAAJ&printsec=frontcover&hl=el&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false.
- Μηναῖον 1820:** Μηναῖον τοῦ Νοεμβρίου περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῶ ἅπασαν Ἀκολουθίαν. Μετὰ καὶ τῆς ἀναγκαιοτέρας προσθήκης τοῦ Τυπικοῦ. Ενετησιν Παρὰ Νικολάφ Γλυκεῖ τῶ ἐξ Ἰωαννίνων, 1820.

- Μηναῖον 1820:** Μηναῖον τοῦ Μαρτιου περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν Ἀκολουθίαν μετὰ καὶ τῆς ἀναγκαιοτέρας προσθήκης τοῦ Τυπικοῦ. Ενετησιν Παρὰ Νικολᾶφ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων, 1820.
- Μηναῖον 1843:** Μηναῖον τοῦ Σεπτεμβριου περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν ἀκολουθίαν μετὰ καὶ τοῦ Τυπικοῦ. Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Ἀνδρεου Κορομηλα. Εν Κωνσταντινοπολει, 1843.
- Μηναῖον 1843a:** Μηναῖον τοῦ Σεπτεμβριου περιέχον ἅπασαν τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ Ἀκολουθίαν, μετὰ καὶ τῆς προσθήκης τοῦ Τυπικοῦ. Κατὰ τὴν νεωστὶ διάταξιν τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Εκκλησίας. Εν Βενετια, 1843.
- Μηναῖον 1843:** Μηναῖον τοῦ Νοεμβρίου περιέχον ἅπασαν τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ Ἀκολουθίαν, μετὰ καὶ τῆς προσθήκης τοῦ Τυπικοῦ. Κατὰ τὴν νεωστὶ διάταξιν τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Εκκλησίας. Διορθωθὲν καὶ, ὡς ἦν δυνατὸν, ἐξακριβωθὲν ὑπὸ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανου τοῦ Ἰμβριοῦ. Εν Βενετια, 1843.
- Μηναῖον 1843:** Μηναῖον τοῦ Μαρτιου περιέχον ἅπασαν τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ Ἀκολουθίαν, μετὰ καὶ τῆς προσθήκης τοῦ Τυπικοῦ. Κατὰ τὴν νεωστὶ διάταξιν τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Εκκλησίας. Διορθωθὲν καὶ, ὡς ἦν δυνατὸν, ἐξακριβωθὲν ὑπὸ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανου τοῦ Ἰμβριοῦ. Εν Βενετια, 1843.
- Μηναῖον 1845:** Μηναῖον τοῦ Σεπτεμβριου. Περιέχον ἅπασαν τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ Ἀκολουθίαν, μετὰ καὶ τῆς προσθήκης τοῦ Τυπικοῦ. Ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Τυπογραφίας τοῦ Φοινικος. Εν Βενετια, 1845.
- Μηναῖον 1852:** Μηναῖον τοῦ Σεπτεμβριου περιέχον ἅπασαν τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ Ἀκολουθίαν, Διορθωθὲν τὸ πρὶν ὑπὸ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανου τοῦ Ἰμβριοῦ, καὶ παρ' αὐτοῦ αὐξηθὲν τῇ τοῦ Τυπικοῦ προσθήκη κατὰ τὴν διάταξιν τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Εκκλησίας. Εν Βενετια, 1852.
- Μηναῖον 1852:** Μηναῖον τοῦ Νοεμβρίου περιέχον ἅπασαν τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ Ἀκολουθίαν, Διορθωθὲν τὸ πρὶν ὑπὸ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανου τοῦ Ἰμβριοῦ, καὶ παρ' αὐτοῦ αὐξηθὲν τῇ τοῦ Τυπικοῦ προσθήκη κατὰ τὴν διάταξιν τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Εκκλησίας. Εν Βενετια, 1852.
- Μηναῖον 1852:** Μηναῖον τοῦ Μαρτιου περιέχον ἅπασαν τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ Ἀκολουθίαν, Διορθωθὲν τὸ πρὶν ὑπὸ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανου τοῦ Ἰμβριοῦ, καὶ παρ' αὐτοῦ αὐξηθὲν τῇ τοῦ Τυπικοῦ προσθήκη κατὰ τὴν διάταξιν τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Εκκλησίας. Εν Βενετια εκ τῆς ελληνικῆς τυπογραφίας του φοινικος, 1852.
- Μηναῖον 1852a:** Μηναῖον τοῦ Μαρτιου περιέχον ἅπασαν τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ Ἀκολουθίαν, μετὰ καὶ τῆς προσθήκης τοῦ Τυπικοῦ, κατὰ τὴν ἀρχαίαν μὲν, νεωστὶ δὲ τυπωθεῖσαν διάταξιν τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Εκκλησίας. Διορθωθὲν καὶ, ὡς ἦν δυνατὸν, ἐξακριβωθὲν ὑπὸ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανου τοῦ Ἰμβριοῦ. Εκδοσις δευτερα. Εν Βενετια εκ τοῦ ελληνικου τυπογραφείου τοῦ αγιου Γεωργιου, 1852.

- Μηναῖον 1863:** Μηναῖον τοῦ Σεπτεμβρίου περιέχον ἅπασαν τὴν ἀνήκουσάν αὐτῷ Ἀκολουθίαν, Διορθωθὲν τὸ πρὶν ὑπὸ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ τοῦ Ἰμβριοῦ, καὶ παρ' αὐτοῦ αὐξηθὲν τῆ τοῦ Τυπικοῦ προσθήκη κατὰ τὴν διάταξιν τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Εκκλησίας. Ἐν Βενετία, 1863.
- Μηναῖον 1863:** Μηναῖον τοῦ Νοεμβρίου περιέχον ἅπασαν τὴν ἀνήκουσάν αὐτῷ Ἀκολουθίαν, Διορθωθὲν τὸ πρὶν ὑπὸ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ τοῦ Ἰμβριοῦ, καὶ παρ' αὐτοῦ αὐξηθὲν τῆ τοῦ Τυπικοῦ προσθήκη κατὰ τὴν διάταξιν τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Εκκλησίας. Ἐν Βενετία, 1863.
- Μηναῖον 1863:** Μηναῖον τοῦ Μαρτίου περιέχον ἅπασαν τὴν ἀνήκουσάν αὐτῷ Ἀκολουθίαν. Διορθωθὲν τὸ πρὶν ὑπὸ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ τοῦ Ἰμβριοῦ, καὶ παρ' αὐτοῦ αὐξηθὲν τῆ τοῦ Τυπικοῦ προσθήκη κατὰ τὴν διάταξιν τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Εκκλησίας. Ἐν Βενετία, 1863.
- Μηναῖον 1868:** Μηναῖον τοῦ Σεπτεμβρίου περιέχον ἅπασαν τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ Ἀκολουθίαν, μετὰ καὶ τῆς προσθήκης τοῦ Τυπικοῦ, κατὰ τὴν ἀρχαίαν μὲν, νεωστὶ δὲ τυπωθεῖσαν διάταξιν τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Εκκλησίας διορθωθὲν καὶ, ὡς ἦν δυνατὸν, ἐξακριβωθὲν ὑπὸ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ τοῦ Ἰμβριοῦ εκδοσὶς τριτὴ ἀναθεωρηθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἐπιδιορθωθεῖσά τε, καὶ πολλαῖς προσθήκαις πλουτισθεῖσα. Ἐν Βενετία, 1868.
- Μηναῖον 1868:** Μηναῖον τοῦ Νοεμβρίου περιέχον ἅπασαν τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ Ἀκολουθίαν, μετὰ καὶ τῆς προσθήκης τοῦ Τυπικοῦ, κατὰ τὴν ἀρχαίαν μὲν, νεωστὶ δὲ τυπωθεῖσαν διάταξιν τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Εκκλησίας. Ἐν Βενετία, 1868.
- Μηναῖον 1868:** Μηναῖον τοῦ Μαρτίου περιέχον ἅπασαν τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ Ἀκολουθίαν, μετὰ καὶ τῆς προσθήκης τοῦ Τυπικοῦ, κατὰ τὴν ἀρχαίαν μὲν, νεωστὶ δὲ τυπωθεῖσαν διάταξιν τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Εκκλησίας. Διορθωθὲν καὶ, ὡς ἦν δυνατὸν, ἐξακριβωθὲν ὑπὸ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ τοῦ Ἰμβριοῦ. Ἐν Βενετία, 1868.
- Μηναῖον 1884:** Μηναῖον τοῦ Μαρτίου περιέχον ἅπασαν τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ Ἀκολουθίαν. Διορθωθὲν τὸ πρὶν ὑπὸ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ τοῦ Ἰμβριοῦ, καὶ παρ' αὐτοῦ αὐξηθὲν τῆ τοῦ Τυπικοῦ προσθήκη κατὰ τὴν διάταξιν τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Εκκλησίας. Ἐν Βενετία, 1884.
- Μηναῖον 1889:** Μηναῖον τοῦ Σεπτεμβρίου περιέχον ἅπασαν τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ Ἀκολουθίαν Διορθωθὲν τὸ πρὶν ὑπὸ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ τοῦ Ἰμβριοῦ, καὶ παρ' αὐτοῦ αὐξηθὲν τῆ τοῦ Τυπικοῦ προσθήκη κατὰ τὴν διάταξιν τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Εκκλησίας. Ἐν Βενετία, 1889.
- Μηναῖον 1889:** Μηναῖον τοῦ Νοεμβρίου περιέχον ἅπασαν τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ Ἀκολουθίαν Διορθωθὲν τὸ πρὶν ὑπὸ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ τοῦ Ἰμβριοῦ, καὶ παρ' αὐτοῦ αὐξηθὲν τῆ τοῦ Τυπικοῦ προσθήκη κατὰ τὴν διάταξιν τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Εκκλησίας. Ἐν Βενετία, 1889.

- Μηναῖον 1889:** Μηναῖον τοῦ Μαρτίου περιέχον ἅπασαν τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ Ἀκολουθίαν. Διορθωθὲν τὸ πρὶν ὑπὸ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ τοῦ Ἰμβριοῦ, καὶ παρ' αὐτοῦ ἀξιηθὲν τῇ τοῦ Τυπικοῦ προσθήκῃ κατὰ τὴν διάταξιν τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας. Ἐν Βενετία, 1889.
- Παπαηλιοπούλου-Φωτοπούλου 1996:** Παπαηλιοπούλου-Φωτοπούλου, Ε. Ταμείον ἀνεκδότων βυζαντινῶν ἁσματικῶν κανόνων seu *Analecta Hymnica Graeca e codicibus eruta Orientis Christiani*. 1. Κανόνες Μηναίων. Ἀθῆναι, 1996, № 186 – 208.
- Παπαῖωάννου 2017:** Παπαῖωάννου, Μ. Κανόνες εἰς τὸν Ἀρχάγγελον Μιχαὴλ ἐκ σιναϊτικῶν κωδίκων. Διπλωματικὴ Ἔργασία. Ἀθῆναι, 2017.
- Τωμαδάκης 1971:** Τωμαδάκης, Ἐυ. Ἰωσήφ ὁ Ὑμνογράφος. Βίος καὶ ἔργα. Ἀθῆναι, 1971.

Станка Петрова
СЛУЖБИ
ЗА БЕЗПЛЪТНИТЕ СИЛИ
В МИНЕЯ

Българска
Първо издание

Редактор *Искра Христова-Шомова*
Коректор *Регина Койчева*
Художник *Станка Петрова*
Дизайн на книжното тяло и предпечат *Даниела Василева*

Научни рецензенти
проф. д-рн Атанас Стаматов, доц. д-р Венета Савова

Формат 70x100/16
Печатни коли 35
Тираж 50

Институт за литература – БАН
Издателски център „Боян Пенев“

e-mail: director@ilit.bas.bg
<http://www.ilit.bas.bg>

www.ilitizda.com

Печатница „СИМОЛИНИ 94“ ООД